

ERWIN MUNCH-PETERSEN

SKIFTERETTEN

G. E. C. GADS FORLAG

København 1956

NORDLUNDES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

FORORD

Til brug ved universitetsundervisningen udkom i januar 1955 første halvdel af »Skifteretten«, omhandlende konkurs, i begrænset oplag, idet det var professor Munch-Petersens hensigt kort tid efter at udsende anden halvdel omhandlende akkord, dødsboskifte m. v., således at »Skifteretten« fortsat skulle udgives som een bog.

På grund af sygdom nåede professor Munch-Petersen imidlertid ikke at fuldende anden halvdel inden sin død den 26. februar 1956. Denne del fremtræder således som udarbejdet på grundlag af det foreliggende materiale.

Vi bringer en tak til de mange, som har hjulpet til ved denne bogs udgivelse. En særlig tak rettes til lektor Niels Kjærgaard og landsretssagfører Knud Ehlers.

København, august 1956.

ERNST DYRBYE AAGE SPANG-HANSEN

Indhold

§ 1. Indledning	1
Begrebet skifteret. Modsætningen mellem konkurs og skifte.	

FØRSTE AFSNIT

Skifteretternes organisation og virkekreds

§ 2. De ordinære skifteretter	5
I. Den almindelige kompetence (5-9). A. Den almindelige skifteret (5-7). a. I København (5). b. Udenfor København (5-6). Fælles regler (6-7). B. Specielle skifteretter, a. Sø- og Handelsrettens skifteafdeling. Dens kompetence (7-8). b. Akkordretten (8-9). II. A. Den specielle kompetence. Hjemtinget (9-10). Også i internationale forhold (10-11). Ikke undtagelsesværneting (11). Dog udvidelse af værnetingsregler ved konkurs efter K. L. § 41 (11-12). Værneting ved dødsboskifte (13). Ikke værnetingsvedtagelser, bortset fra ægteskabsskifte (13). B. Subsidiært skifte (13).	
§ 3. Ekstraordinære skifteretter	14
I. Med dømmende myndighed. A. I dødsboer afskaffet (14). B. Skiftekommissarier i konkursboer ligeledes bortfaldet (14). II. Indsættelse af testamentssekretorer uden dømmende myndighed (14-16). Udelukkelse af privat skifte (15). Habilitetsbetingelser (15-16). Honorar (16). Afgifter af boet (16).	

ANDET AFSNIT

Konkurs

§ 4. Nogle hovedtræk af konkursens historiske udvikling	17
I. Den almindelige udvikling. A. Kreditorautonomen (17-18). B. Handlende (18). C. Præventivakkord (18-19). II. Udviklingen specielt i Danmark (19-20). Oversigt over fremmed konkursret- og litteratur (21-22).	

Konkursens indtræden

- § 5. Tilfælde, hvor konkurs kan indtræde 23
- Insolvens som almindeligt grundlag for konkurs (23-24). Initiativet til konkurs (24 ff.). I. Skyldnerens begæring (24-29). A. Retten til at begære konkurs (24 ff.). K. L. § 40. 1°. Skyldnerens person (25-27): fysiske personer (25), ansvarlige interessentskaber (25-26), aktieselskaber (26), andelsforeninger (26), stat og kommune (26-27). 2°. Insolvensbetingelsen i dette tilfælde (27). Om der kan kræves sikkerhedsstillelse af skyldneren (28). B. Pligten for handlende m. v. efter K. L. § 46 (28-29). II. Kreditors begæring (29-36). A. Den almindelige regel i K. L. § 42. De tre hovedbetingelser: 1°. Kravet om insolvens (30-31). Beviset herfor (31). Sikkerhedsstillelse for omkostningerne (31-32). 2°. Fordringen skal være forfalden (32). Spørgsmålet om bevis for fordringen og om sikkerhedsstillelse for evt. erstatningsansvar (32-33). 3°. Udelukket, hvis fordringen er sikret ved pant (33). B. Handlende (33-36). a. Betalingsstandsning, K. L. § 43 (33-34). b. »Beskikkelse« efter K. L. § 44 (34-36). III. Bestemmelser om tredjemands begæring ved sparekasser ophævet (36). IV. Uden formelig begæring på grund af undvigelse for gæld, K. L. § 41 (36-37).
- § 6. De nærmere regler om konkursens beslutning 37
- I. A. Skyldnerens begæring, K. L. § 47 (37). B. Kreditors begæring. a. Fremgangsmåden. Særlig om mødet ifølge K. L. § 48 (37-38). b. Udsættelse af Afgørelsen efter K. L. § 48 a (38-41). Når rekvirent og skyldner er enige (38). Når skyldneren begærer udsættelse for at opnå tvangsakkord udenfor konkurs (38). Spørgsmålet om udsættelse for at opnå frivillig ordning (38-39). Forholdet mellem konkursbegæringen og tvangsakkordforhandlingernes åbning og stadfæstelse (39-40). Skyldneren har en vis dispositionsfrihed under udsættelsen (40-41). C. Konkurs efter K. L. § 41 (41-42). II. Adgangen til at tage konkursbegæring tilbage (42-43). A. Forinden skifteretten har taget beslutning om konkursen (42). B. Efter at skifteretten har taget beslutning: Fordringshaveren afskåret (42). Skyldnerens stilling, K. L. § 50 (42-43). III. Ophævelse ved appel (43). IV. Hvornår konkursen anses for begyndt, K. L. § 50 (44-45). V. Om K. L. § 48 b (46).

Konkursens retsvirkninger

- § 7. Om konkursens retlige betydning i almindelighed 47
- 1°. Ligelighedsprincippet (47). 2°. Urådighedsprincippet (47-48). 3°. Udelukkelse fra individualforfølgning (48-49). 4°. Afkræftelsesinstituttet (49). Skyldneren bevarer ejendomsretten (49). Om konkurskreditorer danner juridisk person (49-50). Materiel og formel konkursret (50).

- § 8. Konkursmassen 51
 I. Som hovedregel den formue, der er genstand for eksekution (51-52). II. Omfatter dog hele skyldnerens formue (52-53). Reglerne om afvikling af og indtræden i skyldnerens retshandler, jfr. K. L. §§ 16-17 m. v. (52-53). III. Også skyldnerens fremtidige formue (53-57). A. Skyldnerens selverhverv (54). B. Erhvervelser iøvrigt (55 ff.). Om afkald på arv og gave og samtykke til hensidten i uskiftet bo (55-56). a. K. L. § 3, 1. stk. (56-57). b. K. L. § 3, 2. stk. (57).
- § 9. Fallentens stilling 58
 I. A. Skyldnerens urådighed (58-59). B. Stilling under processer (59 ff.). a. mod skyldneren (59-60). b. anlagt af skyldneren (60-61). II. Fallentens retsstilling i forhold til konkursboet (61-62). A. Særlige pligter (62). B. Understøttelse af boets midler (62).

Konkurskreditorerne

- § 10. Den nærmere bestemmelse af dette begreb 63
 I. Krav, som kan forfølges uafhængig af konkursbehandlingen (63-71). A. Ejerkrav og desl. (63-64). B. Egentlige separatister s. 64 ff.: a. Håndpanthavere (65). b. Tilbageholdelsesret (65). c. Brugsret, servitut og grundbyrde (65). d. Retspant (65). e. Underpanthavere i fast ejendom, Rpl. §§ 680-681 (66-71). f. Modkrav (71). II. Massekrav (72-76). A. Hvilke krav, der henregnes hertil (72-73). Begrebet massekreditor (73-75). B. Massekreditorernes retsstilling (75-76): a. optaget i konkursordenens første klasse (75), b. iøvrigt ikke omfattet af reglerne om konkurskreditorer (75-76), c. medmindre boet ikke kan dække massekreditorerne fuldt ud (76). III. De egentlige konkurskreditorer. Under søgelse af, hvilke krav der er stiftet inden konkursen (76-79): Erstatningsansvar indenfor kontrakt, leje, regreskrav, renter og konventionalbod (77), erstatning udenfor kontrakt (77), skatter (78), underholdsbidrag (78), sagsomkostninger i borgerlige sager (78-79), i straffesager (79), bøder (79).
- § 11. Konkurskreditorernes retsstilling 80
 I. Udelukkelse af individualforfølgning gennem eksekution, tvangsauktion og arrest (80-81). Forbud (81). II. Anmeldelse af krav og virkningen heraf. Særlig om renter (81-82). III. A. Fyldestgørelsen af uforfaldne krav, om mellemrente og rabat (83-84). B. Frigørelses tidens indtræden (84). C. Omsætning af konkurskrav til penge og af fremmed mønt til dansk mønt. Det afgørende tidspunkt herved (84-85). IV. Særlige regler om: A. Gensidige obligationsforhold (85). B. Panthavere (85-88). Fyldestgørelsen a. for selve panteretten (85-86). Særlig om panthavere i fast ejen-

dom (85), forfalden og uforfalden fordring (86). b. Fyldestgørelsen for den personlige fordring (86-88): α. pantet erkendes tilstrækkeligt, β. uvist om tilstrækkeligt.

- § 12. Konkursordenen 88
 Indledende bemærkninger (88-89). I. Massekrav (90). II. Tiende-krav (90). III. Tredje klasse: A. Fortrinsret uden hensyn til stiftelsestid (91). B. Fortrinsret bestemt efter stiftelsestid (91-92). IV. Personlig privilegerede krav (92-100). K. L. § 33, 1) krav mod offentlige kassebetjente m. fl. (92-93). K. L. § 33, 2) lige med hinanden navnlig: 1° leje (93-94), 2° skatter og afgifter (94-96), 3° lønkrav (96-98), 4° visse forsikringspræmier m. v. (98). K. L. § 33, 3) apotekeres, lægers og andres krav for ydet sygehjælp (99-100). V. Femte klasse (100-101). VI. De simple kreditorer (101-102). Særlig om gaver og bøder (101-102).

Afkræftelse

- § 13. Betingelserne for afkræftelse efter Konkursloven 103
 De almindelige synspunkter (103 ff.). Subjektivt bestemte afkræftelsesnormer, »actio Pauliana« og objektivt bestemte »retsværns«-bestemmelser (103-105). Gældende dansk rets afkræftelsesregler (s. 105 ff.). Inddeling i tre grupper. Forskelligheder og fællestræk (105-107). I. Begunstigelser af enkelte kreditorer i strid med K. L. § 24 (107-113). Tidspunktet (107-108). Bevisbyrden (108-109). Den afkræftelige dispositions art (109-112). Undtagelsen i K. L. § 25, 2. stk. (112-113). II. Objektivt mistænkelige dispositioner til fordel for enkelte kreditorer efter K. L. §§ 20-23 (113-135). De fælles grundbetingelser: tidsfristen (113), insolvens (113), ond tro (114-115). De særlige lovsformodninger m. h. t. bevisspørgsmålene (114-115). De lege ferenda (115-116). Den afkræftelige dispositions art: A. Betaling af gæld, K. L. § 20: a) med »usædvanlige betalingsmidler« (116-123) og b) betaling af »ikke forfalden« gæld (123-125). B. Stiftelse af pant, K. L. § 21 (125-132). a. indrømmet til sikkerhed for tidligere stiftet gæld (126-132). Særlig om sikringsakten skal foretages inden 8 ugersfristen (128-130). Sikkerhed for fremtidig gæld og for tredjemands gæld afkræftes ikke (130-132). b. Viljesbestemte underpanterettigheder i løsøre (132). C. Tvangsfuldbyrdelseskridt (132-135). K. L. § 23: a. udlæg efter 8 ugers-reglen (133), b. efter 3 ugers-reglen (133-134). Udpantning eller udlæg uden lovmål og dom afkræftes ikke (134). De lege ferenda (134-135). III. Dispositioner med andre end kreditorer (135-141). A. Gaver i det sidste år efter K. L. § 26 (135-137). B. Kapital- og renteforsikringer i de sidste 3 år efter F. A. L. § 117 jfr. § 118 (137-138). C. Dispositioner med nærpårorende uden hensyn til indgåelsestid, jfr. K. L. § 28 (138-141).

- § 14. Afkræftelsens virkning 141
- I. Dispositionen eller retsakten taber sin kraft (141). A. Forudsætter gyldig retshandel (141). B. Kun virkning overfor boet (141). C. Afkræftelse kræver sædvanlig en aktion fra boet (142 ff.). Undtagelse gælder ved »retsværns«-bestemmelserne i K. L. §§ 21, 2. stk. og 23, 2. stk. (142-143). Formen for boets aktion (143-144). D. Afkræftelsesadgangen tilkommer alene boet (144). E. Kommer hele boet til gode. F. Boet kan vindicere tingen hos modtageren og dennes arvinger og kreditorer (144-146). Derimod fortabes tilbagesøgningskravet overfor godtroende omsætningserhververe ifølge K. L. § 29 (145-146). II. Erstatningspligt, når de modtagne ting er forbrugt eller tilintetgjort (146-151). De særlige regler i K. L. § 21, 3. stk., og § 23, 3. stk. (148-149). Undtagelsen for gavemodtagere ifølge K. L. § 26 (149). K. L. § 28 (149-151). III. Den pågældende skal i forhold til boet stilles, som om dispositionen ikke havde fundet sted (151-152). IV. A. Afkræftelsessagen. a. De almindelige regler om værneting (152). b. Den særlige præskriptionsfrist i K. L. § 30 (152-153). B. Også indsigelse om afkræftelse skal fremsættes for skifteretten inden samme frist (153).
- § 15. Omstødelse udenfor Konkurslovens afkræftelsestilfælde 154
- I. Om der består en sådan adgang til omstødelse (154-162). Historisk indledning, actio Pauliana, fremmed ret og ældre dansk ret (154-156). Nyere dansk ret (156 ff.). Den oprindelige udformning af grundsætningen (157-158). Nugældende ret: A. Dispositioner med tredjemand (158-159). B. Begunstigelser af kreditorer (159-162). a. Ikke uden videre omstødelse af kreditors retsforfølgningsskridt eller andre ensidige akter (159-160). b. Derimod medvirken til skyldnerens retsbrud overfor øvrige kreditorer (160-162). De nærmere betingelser. Strfl. § 283, stk. 1, nr. 3 (160-161). Strfl. § 300 nr. 1 (161-162). II. Betingelser for og virkning af omstøddelsesadgangen (163-164). III. A. Kunstige kreditorbegunstigelser (164). B. Konkursregulering (164-166).

Konkursboets bestyrelse

- § 16. Den principielle ordning 167
- Om modsætningen mellem »kreditorautonomi« og »dommerautonomi« eller officialprincip (167-169). Om valget af bobestyrelsen. Om fordringernes tal eller vægt eller begge dele bør være afgørende (169-170).
- § 17. Konkursbehandlingens begyndelse 171
- I. »Begyndelsesforretning« (171). II. Offentlig bekendtgørelse af konkursen (171-172). III. Den »midlertidige bestyrer« (172-174).

IV. Registrering og Vurdering (174). V. Eventuel fortsættelse af skyldnerens forretninger (174).

- § 18. Konkursboets endelige bestyrelse 175
Den almindelige organisation (175). I. Skiftesamlingerne (175 ff.).
A. Hvornår de indkaldes (175-176). Hvem der har stemmeret (176-177). Stemme flerheden (177). B. Skifterettens særlige pligter indtil anmeldelsesfristens udløb (177-178). C. Grænser for skiftesamlingens myndighed (178-179). II. Kurator (179 ff.).
A. Valget af kurator (179-181). Personlige betingelser m. v., afskedigelse (181-182). B. Kurators retsstilling, beføjelser og pligter (182-185). Særlig om realisation af boets ejendele (183). III. Kreditorudvalg. A. Valg af kreditorudvalg (185). B. Udvalgets opgaver (185-186). IV. Skifterettens virksomhed: Når kurator er beskikket (186). Når ingen kurator beskikkes, K. L. § 80 (186-187).
- § 19. Fordringernes indkaldelse og prøvelse 187
I. Bekendtgørelsens udstedelse (187-188). II. A. Fristernes længde (188). B. Betydningen af indkaldelsesfristens oversiddelse (188-189). C. Om urigtig indkaldelse (189). III. A. Grundlaget for fordringernes prøvelse (189-190). B. Prøvelsen af fordringerne og eventuel afgørelse af tvistighed herom (190).
- § 20. Konkursens slutning 191
I. Boet utilstrækkeligt til dækning af omkostningerne, K. L. § 97 (191). II. Ekstradition til fri rådighed efter K. L. § 98 (191-192). III. Tvangsakkord (192-193). IV. Udlodning (193-194). A. Privilegerede fordringer (193). B. pantsikrede fordringer (193). C. Foreløbige udlodninger for simple fordringer (193). D. Endelig udlodning og slutning (194). Udækkede krav bevares (194). Om »efterlodning« og reassumtion med ekstradition for øje (194).

TREDJE AFSNIT

Foranstaltninger, der tjener til at afværge eller træder i stedet for konkurs

- § 21. Indledningsbemærkninger. Særlig om Tvangsakkord 195
I. Manglerne ved konkurs (195). II. A. »Privatakkord« som afslutning på konkursen (195-196) og tvangsakkord indenfor konkurs (196-197). B. »Præventivakkord« eller tvangsakkord udenfor konkurs. De reale grunde herfor (197-198). III. »Likvidation« i stedet for konkurs (199). IV. Begrebet »konkurssurrogater« (199). Kommissionsforslag om et »gældsordningsstadium« (199-200). »Likvidationsakkord« (200).

§ 22. Tvangsakkord i konkurs	200
A. Betingelserne herfor (200-202). Særlig om krav til skyldnerens person (200-201). B. Fremgangsmåden (202). C. Afstemningen (202-203). a. Udelukkelse af for meget eller for lidt interesserede kreditorer (203). b. Kravet om kvalificeret majoritet (203). D. Begrænsninger i akkordens Indhold. Særlig om overholdelse af lighedsprincippet (204). E. Skifterettens stadfæstelse af akkorden (205). F. Konkursens ophør (205).	
§ 23. Tvangsakkord udenfor konkurs	206
I. Hvilke skyldnere, der kan begære akkord. Særlig om Akl. § 4 (206-207). II. De objektive betingelser (207-209). Underhåndsstadiet (207-208). Akl. § 1 (208-209). III. Fremgangsmåden (209-215). Fire stadier: A. Akkordforhandlingens åbning (209-210). B. Akkordforhandlingen (210-211). C. Akkordens vedtagelse (afstemningen) (211-212). a. Skriftlig stemme (211-212). b. Pant-haveres og privilegerede kreditorers stemmeret (212). c. Den kvalificerede majoritet (212). D. Akkordens stadfæstelse af skifteretten. Hvornår stadfæstelse skal nægtes (213-215). Særlig om lighedsprincippet overholdelse (213-214). E. Omkostninger (215). IV. Akkordbehandlingens retsvirkninger (215-220). A. Skyldneren beholder rådigheden over boet (215-216). B. Adgangen til at foretage individualforfølgning eller erklære skyldneren fallit (216-218). a. På underhåndsstadiet (217). b. Efter akkordforhandlingens åbning (217-218). c. Efter akkordens vedtagelse (218). Om anvendelse af konkurslovens afkræftelsesregler (218). C. Særlig om den stadfæstede akkords virkning i tilfælde af skyldnerens senere konkurs (219-220).	
§ 24. Tvangsakkordens virkninger	220
I. Om tvangsakkorden er et forlig (220-222). II. Tvangsakkordens retsvirkninger i det enkelte (222-223). Særlig om eksekutionskraft (222) og frigørelse for retsgælden (223). III. Spørgsmålet om akkordens ugyldighed (223-230). A. Hvilke ugyldighedsgrunde, der kan fremsættes (223-226). Særlig om lovens angivelse af ugyldighedsgrundene er udtømmende (224-226). B. Hvorledes ugyldighedsgrundene gøres gældende og deres virkning (226-230). a. Appel. 1°. Kære til landsretten overfor konkursakkorden (226-228). 2°. Appel til Akkordretten ved Præventivakkorden (228-230). b. De særlige tilfælde i K. L. § 123 og Akl. § 31 (230).	
§ 25. De frivillige ordninger	231
I. Frivillig akkord (231-234). A. Om lighedsprincippet gælder (231-233). B. a. Om beskyttelse mod individualforfølgning (233-234) og b. Overfor konkurs (234). II. Frivillig likvidation (235).	

FJERDE AFSNIT

Behandling af dødsboer

- § 26. Behandlingsmåderne 236
Det almindelige grundprincip i dansk ret (236-238). I. Betingelserne for privat skifte (238-243). 1°. Alle arvinger enige (238-239). 2°. Ingen umyndig eller umyndiggjort (239-240). 3°. Ingen fraværende, medmindre særlige betingelser foreligger (241). 4°. Arvelader ikke bestemt offentligt skifte. Særlig om indsættelse af eksekutor (241-242). Appel over skifterettens afgørelse om behandlingsmåden (242-243). II. A. Overgang fra privat skifte til offentligt (243-244). B. Ekstradition af offentligt bo til privat skifte (244-245). III. Udlevering til hensiddende i uskiftet bo (245).

Offentligt skifte

- § 27. Den offentlige skiftebehandlings begyndelse 246
I. Udlæg for begravelsesudgifter (246-247). II. Egentlig skiftebehandling (247 ff.). A. Begyndelsesforretning (247-248). B. Undersøgelse om arvinger og legatarer (248). C. Registrering og vurdering (248). D. Arvingernes vedgæelse eller »fragåelse« af gælden (248-250).
- § 28. Boer, hvori gælden ikke er vedgæet 250
Om behandlingsmåden forudsætter insolvens (250-251). Ligheder med konkurs (251). Forskelligheder (251-252). Konkursbehandling af dødsboer (252). I. Genstanden for bobehandling. Særlig om tinglysning (252-253). II. A. Udelukkelse af individualforfølgning (253). B. Anmeldelse af fordringer (253-255). C. Indkaldelse af kreditorerne (255-256). D. Prøvelse af fordringerne (256-257). III. A. Kreditorernes stemmeret på skiftesamlinger (257-258). Om realisation af boets ejendele (258). B. Skifterettens bestyrelse af boet (258-261). Om inkassator (259), kurator (259) og skifterettens medhjælper (260-261). IV. Arvingernes stilling (261). V. Boets slutning: A. Efter Skl. § 43 (261-263). B. Efter §§ 44-50 (262-263).
- § 29. Boer, hvori gælden er vedgæet 263
I. Individualforfølgning i boets midler og retssag mod arvingerne eller boet (263-264). II. Om kreditorerne skal indkaldes (264-265). III. Rådigheden over boet (265). IV. I hvilket omfang reglerne om gældsfragåelsesboer kan overføres (265-266).
- § 30. Offentlig behandling af dødsboer, hvor der er en efterlevende ægtefælle 266
Ægtefællens almindelige stilling som boslodsberettiget og som arving (266-267). De særlige regler om skifte i Skl. kap. 5 (267 ff.).

I. Afdødes bodel og særeje (267-268). II. Længstlevendes bodel (268-270).

- § 31. Behandling ved eksekutorer 270
Eksekutorer foretager, hvad der ellers påhviler skifteretten (270-271). I. Retstvistigheder mellem arvinger og kreditorer indbyrdes afgøres under selvstændig retssag (271-272). II. Arvingers eller kreditorens utilfredshed med eksekutorernes behandling (272 ff.). Indbringelse for retten i første instans (272-273). Om ankefristen gælder herved (273-274). Klage til øvrigheden (274 ff.). III. Tilsynet med eksekutorboer efter lov 20. april 1926 (275 ff.). Eksekutorboers overgang til behandling ved skifteretten (276-277).

Privat skifte

- § 32. 277
I. Behandlingsmåden i almindelighed. Særlig om Skl. § 81 (277). Om afgørelse af tvistigheder mellem arvinger efter Skl. § 76 (278). II. De særlige bestemmelser, hvor betingelserne for privat skifte ikke fuldt ud er til stede (278-279). III. Om indgivelse af arveanmeldelse (279).

Uskiftet bo

- § 33. 279
Betingelser og virkning (279). Fremgangsmåde (280). Skifterettens beslutning, appelmidler og omgørelsesadgang (280). Særlig om fremgangsmåden ved skiftebegæring efter Æ. L. III § 11 (281).

FEMTE AFSNIT

Behandlingen af andre boer

- § 34. 282
Et »bo« som nødvendig genstand for skiftebehandling (282). I. Skifte af et fællesbo i tilfælde af bosondring, separation eller skilsmisse (282 ff.). Skifterettens kompetence (282-283). Om skiftet skal foregå offentligt eller privat (284). A. Om den offentlige skiftebehandling efter Skl. kap. 6 (284-286). B. Privat skifte (286). II. Andre boer. A. Behandling ved skifteretten efter Skl. § 82 (286-287). B. Privat likvidation (287 ff.). Lovordnet likvidation navnlig ved aktieselskaber og banker (287-288). Særlig om vedtagelse af Konkurslovens regler (289). De nærmere regler (289 ff.). a. M. h. t. behandlingsmåden (289-290). b. Om udelukkelse af individualfølgning og konkursbegæring (290). c. Om konkursordenen, K. L. §§ 12, 15 og 18 (290-292). d. Anvendelse af K. L.s afkræftelsesregler eller »omstødelse udenfor konkurs« (292-293) og e. »konkursregulering« ved vedvarende kontraktsforhold (293).

SJETTE AFSNIT

Skifterettens judicielle virksomhed

- § 35. Om skiftebehandlingens judicielle karakter i almindelighed 294
I. Det almindelige grundsynspunkt (294). A. Om administrativ rekurs er mulig (294-295). B. Om anfægtelse kan ske ved sideordnet ret og om omgørelse af skifterettens afgørelser (295-297). II. Administrationens kontrol med behandlingen (297 ff.). A. Forhaling af boet (297). B. Tilsyn med skifteforvalter som kassebetjent (297-298). C. Amtmandens tilsyn (298).
- § 36. Skifterettens kompetence 299
I. Den begrænsede påkendelsesmyndighed (299 ff.). A. Den formelle behandlingsmåde (299). B. Krav mod boet (299-300). C. Krav, der rejses af boet (300-301). II. Skifteretsafgørelseres materielle retskraft (301-303). III. Afgørelsernes eksekutionskraft (303-305). IV. Kompetenceforholdet mellem fogedret og skifteret (305-306).
- § 37. Procedure for skifteretten 306
Behandlingen af tvistigheder (306 ff.). A. Om stævning og underretning til fordringshavere og andre (306-308). B. Selve proceduren (308). C. Bevisførelsen (308). D. Udeblivelse (309). E. Udsættelser (309). F. Afgørelse ved dom eller kendelse (309-310).
- § 38. Retsmidler mod skifteretsafgørelser 310
I. A. Det almindelige grundprincip for anke og kære og eventuelle brud på princippet (310-312). B. Særlig udelukkelse af anke eller kære (312-314). II. A. Til hvilke retter, der kan appelleres (314-315). B. Anke- og kærefristen (315). III. A. Reglerne om anke. Parterne under anke. Særlig om hvem, der kan anke og hvem, der skal indstævnes (315-317). B. Reglerne om kære. Den suspensive virkning (317-318).

SYVENDE AFSNIT

International og internordisk skifteret

International skifteret

- § 39. I. International konkursret 319
A. Om konkursens universalitet i almindelighed (319-322). Haager konventionsudkastet 1925 (320-321). B. Reglerne for behandlingen. Ligestilling af indenlandske og udenlandske kreditorer (322). C. Om konkursens indflydelse på aktiver udenfor konkurslandet (322-332). a. Om udenlandsk konkurs afskærer individualfølgning i aktiver her i landet (323-328). Fremmed ret (323-324). Dansk ret (324-328). Særlig om arrest (324-326). Rpl. §§ 223 a og 479 (327-

328). b. Om et udenlandsk konkursbo kan inddrage herværende effekter (328-330). Forinden udlevering må påløbne udgifter dækkes (329). c. Konkursordenen (330-331). d. Afkræftelse (331). e. Virkningen af udenlandsk tvangsakkord (331-332).

- § 40. II. Dødsboskifte 332
De almindelige synspunkter. Haager konventionsudkastet 1928 (332-333). A. Værnetinget. Skl. § 87 (333). B. Skifte af herværende aktiver efter en i udlandet domicileret afdød (334). C. De øvrige spørgsmål (334).

Internordisk skifteret

- § 41. I. Internordisk konkursret 335
I. Almindelig Konkurs (335-349). A. Før Konkurskonventionen (335-336). Konkurskonventionens princip om konkursens internordiske universalitet, art. 1 (336-337). B. De særlige krav om værneting efter art. 13 (337-338). C. Nærmere bestemmelse af konventionens område, art. 1, jfr. art. 9 (338-339). Brud på reglen om anvendelse af konkursstedets lovgivning, art. 4-6 (339-342). D. a. kundgørelse af konkursen og underretning til fordringshaverne efter art. 2 (342). b. Om den bistand retterne i de andre lande skal yde konkursbestyrelsen efter art. 3 (342-343). E. Konkursordenen, art. 7 (344-346). Særlig om skatter og husleje (345-346). F. Hvor en formuegenstand skal anses at befinde sig, art. 8 (346-347). G. Skifteretsafgørelseres bindende kraft. Særlig om art. 10 (347-349). II. Konventionens anvendelse på dødsboer efter art. 11 (349). III. Anvendelse på likvidation efter art. 12 (349-350). IV. På tvangsakkord efter art. 15 (351-352).
- § 42. II. Internordisk dødsboskifte 351
I. Konventionens art. 1-18 om de materielle retsregler m. h. t. retten til legal arv, hensidder i uskiftet bo, testamente og arvingers ansvar for arveladerens gæld (351-353). Konventionen gælder kun, når arveladeren var statsborger i en af de nordiske stater (353). II. Den internationale kompetence m. h. t. behandlingsmåden og afgørelsen af retstvistigheder (353-356). A. Behandlingsmåden, art. 19, jfr. 20 (353-354). B. Domstolskompetencen efter art. 21 (354-355). C. Bistand af retterne i de andre stater efter art. 22 (355). D. a. Udelukkelse af individualforfølgning efter art. 23 (355). b. Anvendelse af konkursordenen efter art. 24 (355-356). c. Om tinglysning, art. 25 (356). E. Hvor en formuegenstand skal anses at befinde sig, art. 26 (356). III. Skifteretsafgørelsernes bindende kraft efter art. 27 og 28 (356-357).

Tilføjelser og rettelsers	358
Domsregister	359
Lovregister	374
Sagregister	382

Forkortelser

Akl.	Tvangsakkordloven
anord.	anordning
art.	artikel
Augdahl	Per Augdahl: Forelesninger i Konkurs (Oslo 1952)
Bech eller Stian Bech	Stian Bech: Konkurslovgivningen 2. udg. (1928)
cirk.	cirkulære
Deuntzer	J. H. Deuntzer: Den danske Skifteret (1885). Sidetal i parantes: 2. udg. (1897)
D. L. eller Chr. V. lov	Danske lov
D. Rpl. I, II, III og IV	H. Munch-Petersen: Den danske Retspleje I-IV. 2. udg. (1923-25)
forh.	forhandlinger
fr.	forordning
Gbl.	Gældsbrevsloven
Getz	Bernhard Getz: Juridiske afhandlinger. (1903)
H	Højesteretsdom
Hagerup	Francis Hagerup: Konkurs og Akkordforhandling. 4. udg. under medvirken af P. J. Paulsen. (1932)
Harbou	Niels Harbou: Behandling af Dødsbo og Fællesbo. 2. udg. (1945)
Hassler	Åke Hassler: Konkursrätt 5. uppl. (Stockholm 1950)
Heide-Jørgensen	G. Heide-Jørgensen. Konkursloven og Tvangsakkordloven. 2. udg. (1937)
Hein	H. Hein: Tvangsakkord ifølge dansk Konkurslov 25. marts 1872 (1891)
H. K. K.	Højesterets kæremålsudvalgs kendelse
HRD.	Højesteretsdom
H. R. T.	Højesteretstidende
instr.	instruks
J. D.	Juristens domssamling
jmskr.	Justitsministeriets skrivelse
J. U.	Juridisk ugeskrift
K. L.	Konkursloven
K. O.	Konkursordning

Kohler: Lehrbuch	J. Kohler: Lehrbuch des Deutschen Konkursrechts. (1891)
Kohler: Leitfaden	J. Kohler: Leitfaden des Deutschen Konkursrechts. 2. Aufl. (1903)
Kommenteret Rpl.	Retsplejeloven med bilove m. v. Udgivet og kommenteret af Victor Hansen, Stephan Hurwitz og Erwin Munch-Petersen I-II (1939)
Konkurssurrogater kskr.	Erwin Munch-Petersen: Konkursurrogater. (1932) kancelliskrivelse
K. U.	Kommissionsudkast
K. U. t. B. R.	Kommissionsudkast til Borgerlig Retsplejelov, udarbejdet af den i 1892 nedsatte proceskommission. (Det i parantes anførte sidetal refererer sig til de med udkastets motiver enslydende bemærkninger til regeringsforslaget 1901)
l.	lov
Lawski	Sven Lawski: Konkurs och Ackordslagarna 13. uppl. (Stockholm 1947)
lovbekg.	lovbekendtgørelse
mot.	motiver
Nellemann: Bidrag	Nellemann: Bidrag til Fortolkningen af Concurslovens fjerde Capitel (1879)
N. L.	Norske lov
N. T. f. S.	Nordisk Tidsskrift for Strafferet
Olivecrona:	Karl Olivecrona: Konkursrätt. (Lund 1954)
pl.	plakat
reglm.	reglement
Rpl.	Retsplejeloven
R. R.	Retsrådsudtalelse
S & HR	Sø- og Handelsretten
Sagfbl.	Sagførerbladet
Schlegel:	N. F. Schlegel: Skifteretten efter den danske Lovgivning. (1868)
Seuffert:	Lothar Seuffert: Deutsches Konkursprocessrecht (9. Abt. 3. Teil af Binding: Systematisches Handbuch der Deutschen Rechtswissenschaft 1899)
Skifteretten (1935)	H. Munch-Petersen: Skifteretten
S. H. T.	Sø- og Handelsretstidende
Skl.	Skifteloven
sp.	spalte
Strfl.	Straffeloven
T. f. R.	Tidsskrift for Retsvidenskab
T. L.	Tinglysningsloven
Tvangsfuldbyrdelse	Erwin Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse og foreløbige Retsmidler. (1948)

Tvistemål udk.	Stephan Hurwitz: Tvistemål udkast
Udk. G. O. eller Udk. til lov om G. O.	Udkast til lov om Gældsordning (1941)
U. f. R.	Ugeskrift for Retsvæsen
Ussing: Obl. Alm. Del	Henry Ussing: Obligationsrettens almindelige del (3. udg.) 1946
V. L. K.	Vestre landsrets kendelse
V. L. T.	Vestre landsrets tidende
Æ. L. I	Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning
Æ. L. II	Lov om ægteskabets retsvirkninger
Æ. L. III	Lov om ægtefællers arveret og uskiftet bo.

Indledning¹

Skifteretten i videste forstand indeholder de regler, der gælder om et bos opgørelse og deling. Men der skjuler sig i virkeligheden herunder to væsensforskellige forhold.

Ved »skifte« i snævrere betydning forstås en deling af et bo² – hvilket sædvanlig vil sige en formuemasse³ bestående af en flerhed af rettigheder og forpligtelser⁴ – mellem flere samejere, navnlig et dødsbo mellem arvingerne, jfr. således modsætningen »uskiftet bo«. Derimod tænkes der ved »konkurs« på en opgørelse af et bo for kreditorernes skyld, så at den antager karakteren af en tvangsforfølgning til fordringshavernes fyldestgørelse.

Skønt en sådan modsætning allerede var antydet i Chr. V. Lov (der dog ikke kendte nogen egentlig konkursbehandling), er den dog i løbet af vor retsudvikling tildels blevet udvisket, idet man under skifte indbefattede enhver bobehandling. Hertil har det også bidraget, at konkurs efter den ældre opfattelse an-

-
1. Jfr. *Deuntzer*: Skifteret s. 1-10 (1-2), særlig om forholdet efter D.L. s. 1-3.
 2. Om begrebet »bo« se *Deuntzer* s. 7-9, *Niels Harbou Juristen* 1951 s. 35-40 om begrebet »andre boer«, jfr. Skl. § 82 og nærmere nedenfor i bogens Femte Afsnit (§ 33).
 3. En opløsning af et sameje om en enkelt ting må normalt falde udenfor skifterettens kompetence, men opløsningen kan dog tænkes at give anledning til en skiftemæssig behandling, jfr. *v. Eyben Juristen* 1955 s. 24.
 4. At boet i givet fald kun består af en kapital i rede penge, uden at der findes nogen gæld, udelukker det dog ikke fra at komme under skiftebehandling, jfr. *Deuntzer* s. 8.

toges at medføre et sameje for kreditorerne, ikke blot en samrådighed, og at den ret, der behandlede begge slags boer, blev kaldt skifteretten.⁵ Men ved de to love om konkurs af 25. marts 1872 (K. L.) og om skifte af dødsbo og fællesbo m. v. af 30. november 1874 (Skl.) er den principielle forskel atter slået fast.⁶

En del kunne tale for, således som det plejer at være tilfældet i fremmed ret, at foretage en særskilt behandling af konkursretten og af skifteretten i snævrere forstand. Når det dog her skal forsøges under fællesbetegnelsen »Skifteret« at give en samlet fremstilling af de to retsområder, er det ikke blot, fordi en sådan behandlingsmåde i vor litteratur har traditionen for sig,⁷ men også fordi den medfører forskellige praktiske fordele. De to retsinstitutter frembyder nemlig trods deres forskellige hovedformål så mange lighedspunkter og griber på så mange måder ligefrem over i hinanden, at en gennemført særbehandling let ville falde noget unaturlig og navnlig ikke ville kunne undgå at medføre adskillige gentagelser.

Således er den behandling af et dødsbo, der finder sted, når gælden ikke er vedgået, nær beslægtet med den egentlige konkursbehandling,⁸ idet den ligesom denne i første række sigter til kreditorernes fyldestgørelse. Men den går dog tillige ud på at dele et muligt overskud mellem arvingerne, og reglerne derom behandles da også i deres helhed i *Skiftelovens* kapitel 3. Omvendt vil behandlingen af et gældsvedgåelsesbo væsentlig ske for arvingernes skyld, men der tages dog derved også et vist hensyn til kreditorerne, jfr. navnlig Skl. §§ 52 og 53.

Fremdeles vil bobehandlingen sædvanlig foregå ved de samme

5. Cfr. derimod sondringen i tysk ret mellem »Konkursgericht« og »Nachlassgericht«.

6. Spor af unøjagtig sprogbrug forekommer dog f. eks., når der i K. L. §§ 31, 94, 97, 124 og 147 bruges udtryk som »skiftegebyrer«, »skiftet«, »skiftebehandling«, »skifteomkostninger«.

7. Jfr. således navnlig *Deuntzer's* store, efter konkurs- og skifteloven udkomne værk.

8. Efter flere fremmede lovgivninger foregår behandlingen i sådanne tilfælde på ganske samme måde som den egentlige konkurs, således efter den svenske konkurslov og den tyske konkursordning (»Nachlasskonkurs«).

myndigheder, hvad enten den nærmest har det ene eller det andet øjemed, og de nærmere regler om fremgangsmåden ved boets opgørelse og dets uddeling til de interesserede er også i mange retninger de samme.

Medens der som berørt ikke kan være tvivl om, at konkursen har karakteren af en processuel tvangsforfølgning – som derfor altid må foretages af det offentlige eller under dets tilsyn og medvirkning –, må en stor del af den egentlige skiftebehandling snarere betragtes som en art »frivillig retspleje« (»jurisdictio voluntaria«). Men begge forhold henføres dog naturlig til processen i videre forstand, jfr. også at Rpl. i § 14, 1ste stk., ligefrem opfatter skifteforvaltning som en del af den egentlige retspleje.⁹ For denne opfattelse taler også, at afgørelsen af materielretlige tvistigheder nu træffes af skifteretten ved dom på grundlag af en procedure efter reglerne om almindelige underretssager, jfr. Rpl. §§ 660 og 672.¹⁰ Det private skifte må vel siges at falde udenfor denne ramme. Når det dog, om end i korthed, medtages ved fremstillingen, skyldes det dels dets med det offentlige skifte nærbeslægtede formål, altså et lignende hensyn, som fører til at behandle den private voldgift i processen, dels den kontrol, der af skifteretten i flere retninger udøves med de private skifter. Også reglerne om skifterettens virksomhed ved afslutningen af en tvangsakkord udenfor konkurs må allerede på grund af dets nøje tilknytning til konkursreglerne medtages her.

Skønt fremstillingen hovedsagelig skal omhandle de processuelle regler om bobehandling, må dog også visse sider ved den materielretlige indvirkning, som den på flere måder øver på skyldnerens eller den afdødes retsforhold (den såkaldte »materielle konkurs- eller skifteret«), inddrages i nærværende fremstilling.

Hovedværket om skifteretten er *J. H. Deuntzer: Den danske Skifteret* (1885), hvoraf der er kommet en forkortet fremstilling til brug for de studerende (anden udgave 1897).¹¹ De tidligere

9. Jfr. *D. Rpl. I. 2. udg. s. 4.* Forholdet falder dog udenfor fremstillingen af den egentlige retspleje, jfr. *Tvistemaal* s. 18.

10. Jfr. nærmere nedenfor i Sjettes Afsnit (§§ 35-36).

11. Hovedværket vil her blive citeret blot som *Deuntzer*, medens sidetallet i den forkortede fremstilling vil blive anført i parentes.

fremstillinger¹² har ved de senere love tabt det meste af deres betydning.

Af stor betydning til belysning af fremstillingen er derimod nu Konkurslovskommissionens »Udkast til Lov om Gældsordning« (1941),¹³ *Niels Harbou: Behandling af Dødsbo og Fællesbo* (2. udgave 1945)¹⁴ og *O. A. Borum: Arvefaldet* (1949).

-
12. Således *N. F. Schlegel: Skifteretten efter den danske Lovgivning* (1868), *Bang og Larsen: Systematisk Fremstilling af den danske Procesmåde. Fjerde Del* (også i *Juridisk Tidsskrift* bd. 39, 1842), *J. O. Hansen: Systematisk Fremstilling af det danske Skiftevesen* (Tredje Udgave. 1837).
 13. Se herved navnlig *Thorkil Myrdal: Hovedpunkter i Konkurslovskommissionens betænkning U. f. R. 1941. B. s. 313-28*, *Erwin Munch-Petersen: Udkastet til Lov om Gældsordning Juristen* 1941 s. 553-592 og den korte oversigt i *Svensk Juristtidning* 1943 s. 62-70. I det følgende citeres udkastet oftest som *Udk. til Lov om G. O.* eller blot som *Udk. G. O.*
 14. Jfr. hertil *Erwin Munch-Petersen Juristen* 1947 s. 265-276.

FØRSTE AFSNIT

Skifteretternes organisation og virkekreds

§ 2

De ordinære skifteretter¹

I. De »ordinære« eller faste skifteretter er dels almindelige, dels specielle.

A. a. Den *almindelige* skifteret beklædes i *København* for tiden af tre² af byrettens dommere, der i deres egenskab af skifteforvaltere hver behandler de dem tildelte boer og træffer alle afgørelser i disse, jfr. Rpl. § 15, 2. pkt. De til skifteforvaltningen hørende forretninger kan, for så vidt der ikke derved bliver spørgsmål om afgørelse af tvistigheder, efter dommerens bestemmelse udføres af en fuldmægtig eller en anden dertil af byrettens præsident bemyndiget person, jfr. Rpl. § 16, 2. stk.

b. *Udenfor København* bliver efter Rpl. den ordinære skifteret altid beklædt af underretsdommeren, jfr. § 654 i slutn., § 667, 1. stk. i slutn. I de retskredse, hvor der ifølge Rpl. § 17, stk. 3 – som ændret ved lov 206, 11. juni 1954 – er eller bliver ansat flere dommere, bestemmes forretningernes fordeling mellem dommerne ved kgl. anordning. For Frederiksberg birk, hvor der er tre dommere,³ er det herefter ved kgl. anordning af 28. juni 1954 fastsat, at fordelingen af forretningerne fortsat skal være som bestemt ved kgl. anordn. 223, 8. juni 1939.⁴ Og for de retskredse,

1. Jfr. om den tidligere ret *Deuntzer* s. 11-45 (2-8) og om den nuværende ordning *Harbou* s. 21-22.

2. Jfr. jmskr. 190, 1. juni 1921.

3. Også i Odense købstad skal der oprettes et tredje dommerembede, men tidspunktet herfor vil blive fastsat ved kgl. anordning, jfr. lov 206, 11. juni 1954 § 3.

4. D. v. s. at skiftesager behandles ved 2. afdeling.

hvor der er ansat to dommere,⁵ er skifteforvaltningen ved anordningen af 28. juni 1954 henlagt til straffedommeren. Efter § 17, 4. stk., som det er ændret ved lov 111, 5. april 1935, er statsansatte dommerfuldmægtige bemyndigede til at udføre bl. a. skifteforretninger i det omfang, hvori det af underrettsdommeren overdrages dem at udføre disse forretninger. Endvidere kan der af landsrettens præsident meddeles dertil egnede personer bemyndigelse til på dommerens ansvar at udføre sådanne forretninger. Ifølge § 45 kan sådan bemyndigelse ikke blot meddeles personer, som opfylder de almindelige betingelser for at blive autoriserede som dommerfuldmægtige, jfr. § 42, men hvor omstændighederne taler derfor, kan den efter dommerens indstilling meddeles også andre dertil skikkede personer.⁶

Begyndelses- og registreringsforretninger udføres ifølge Skl. § 16 af skifteretten i forening med to *vidner*; dog hjemles der herfra flere undtagelser. Iøvrigt følger det af Rpl.'s almindelige ordning, jfr. § 55, at retsvidner heller ikke er nødvendige i disse borgerlige sager.⁷

Skifteretten skal have en eller flere særlige *skiftebøger*, i hvilke også repartitioner skal indføres fuldstændigt,⁸ for så vidt de ikke, som det vistnok er sædvanligt, af vedkommende ret opbevares som bilag til skiftesagerne og indbindes regnskabsårsvis. Ligeledes

5. Dette gælder Københavns amts nordre og søndre birk, Roskilde købstad m. v., Odense købstad (jfr. note 3), Kolding købstad m. v., Vejle købstad m. v., Aarhus købstad, Aalborg købstad m. v., Viborg købstad m. v. og Haderslev købstad. Også Esbjerg købstad m. v. vil blive delt, men tidspunktet er endnu ikke fastsat.

6. Af modsætningen til, hvad der bestemmes om deres bemyndigelse til at foretage visse fagedforretninger, hvorunder udtrykkelig undtages det tilfælde, at der bliver spørgsmål om afgørelse af tvistigheder, kunne det synes at fremgå, at en sådan beføjelse også skal tilkomme disse personer under skifteforretninger. Men herved må erindres, at afgørelsen af materielle tvistigheder efter Rpl. i dens oprindelige skikkelse var helt udelukket fra skifterettens kompetence – cfr. derimod den ændring i denne ordning, der skete allerede ved lov 300, 30. juni 1922 –, og at der under de skifteforretninger, som disse personer sædvanlig vil være inddrækkede til at foretage, ikke let vil opstå spørgsmål om sådanne tvistigheder. Jfr. herved *Harbou* s. 21-22.

7. Cfr. *Harbou* s. 22.

8. Jfr. anordn. 187, 26. maj 1937 og *Harbou* s. 23 ff.

er der givet en række forskrifter om *regnskabsførelsen* ved skifteretten.⁹

B. a. Af *specielle* skifteretter er der nu i første instans kun een, nemlig *Sø- og Handelsrettens skifteretsafdeling*, som er oprettet ved K. L. § 149, jfr. anord. 96, 19. juli 1872, 97, 8. maj 1894 II. og 54, 14. marts 1911 § 3 og nu Rpl. § 9, 11. stk. Herefter ledes behandlingen af prææsidenten eller vicepræsidenten, der, når han måtte finde anledning dertil, kan tilkalde et eller flere af de *sø- og handelskyndige medlemmer* til at deltage i behandlingen. Ved afgørelse af tvistigheder om, hvorvidt en anmeldt fordring skal anerkendes, bør altid 2 medlemmer tilkaldes.

Ved denne afdeling skal behandles »Handlendes, fabrikanters og skibsrederes boer, der tages under konkursbehandling«. Ved *handlende* forstås ifølge K. L. § 45, cfr. derimod bogføringslov 98, 10. maj 1912 § 7, 2. stk., »enhver der, om end kun i forbindelse med anden virksomhed, *driver handelsforretninger*, derunder indbefattet kommissionshandel, assuranceagentur, veksler- og bankforretninger så vel som speditjonsforretninger, *for så vidt* han ifølge lovgivningen er eller, hvis han boede i en købstad, ville være *forpligtet til at føre autoriserede handelsbøger*«. Om denne forpligtelse fandtes tidligere reglerne i forordn. 1. juni 1832 § 1, hvorefter den påhvilede alle handlende, hvis virksomhed måtte sættes over høkeres.¹⁰ Den begrænsede handelsret, der tidligere ved næringslov 29. decbr. 1857 § 23 og nu ved næringsloven 28. april 1931 §§ 23 og 24 er tillagt dem, der har næringsbrev på industrieller håndværksnærings, kan dog i så henseende ikke være tilstrækkelig.¹¹ Ved *skibsredere* forstås efter den anførte bestemmelse i

9. Jfr. således anord. 131, 3. marts 1919, 1. hovedrevisorat cirk. (nr. 35) 23. febr. 1932 (særlig skema 5 og 12), samt den almindelige lov om statens regnskabsvæsen og revision, lovbelg. nr. 178, 21. maj 1937 og jmcirk. 44, 9. marts 1951 om underretternes kasse- og regnskabsvæsen.

10. Når der i K. L. § 45 nævnes nogle personer, hvem der ikke efter den anførte bestemmelse påhvilede nogen pligt til at føre handelsbøger, således navnlig assuranceagenter og speditører, må dette forklares ved, at man ved affattelsen af bestemmelsen har haft en forventet forandring i reglerne om pligten til at føre handelsbøger for øje, jfr. Rigsdagstid. 1871-72, Folketingets Forh. sp. 6439. En sådan forandring er også sket ved bogføringslovens § 1.

11. Jfr. U. f. R. 1895, s. 573.

K. L. § 45 kun de, der driver rederi som *næringsvej* (selv om det ikke er deres hovedvirksomhed), og ved *fabrikanter* de, der driver fabriksvirksomhed som *hovednæringsvej*,¹² f. eks. ikke en landmand, der ved siden af sin landbedrift driver et teglværk. Denne bestemmelse af begreberne handlende, fabrikanter og skibsredere har ved bogføringslovens § 7, 3. stk., i denne retning bevaret sin betydning, således at det altså ikke i denne relation som i forhold til §§ 43 og 46 er tilstrækkeligt, at den pågældende er bogføringspligtig. Denne forskel er også rimelig, idet det f. eks. ikke ville være begrundet, at en sagførers bo skulle behandles ved Sø- og Handelsretten fremfor ved en almindelig juridisk skifteret.¹³

Skønt lovgrunden til en vis grad synes at føre videre, synes bestemmelsen om behandling ved Sø- og Handelsrettens skifteafdeling ifølge sin ordlyd kun at finde anvendelse på personer, der endnu i konkursens (dødsfaldets) øjeblik driver en sådan virksomhed, men ikke på dem, der allerede forinden har opgivet den,¹⁴ cfr. derimod K. L. §§ 43, 44 og 46, hvis bestemmelser udstrækkes til det tilfælde, at skyldneren i det sidste år før konkursen har været i en sådan næringsvej. I praksis anerkendes dog nu også de sidste tilfælde som faldende ind under Sø- og Handelsretten.

Det er kun, når sådanne næringsdrivendes bo tages under *konkurs*behandling, at ordningen finder anvendelse, derimod ikke på deres dødsboer, medmindre de bliver genstand for egentlig konkursbehandling efter K. L. § 145.

Fra Sø- og Handelsrettens skifteretsafdeling finder anke og kære sted til Højesteret, Rpl. § 678, 2. stk.

b. Til *indankning* af skifterettens beslutninger under akkordforhandling udenfor konkurs er der ved tvangsakkordloven 14. april 1905¹⁵ § 35, hvis gyldighed er opretholdt ved Rpl. § 1, 2. stk., oprettet en særlig domstol under benævnelsen »*Akkordretten*«.

12. Jfr. U. f. R. 1892, s. 1125, 1893, s. 215.

13. Det er altså ikke rigtigt, når nogle lovudgaver simpelthen angiver den oprindelige ordlyd af K. L. § 45 som ophævet. Det gælder vel i relation til K. L. §§ 43 og 46, men ikke med hensyn til Sø- og Handelsrettens kompetence. Konkurslovskommissionens udkast § 217 opretholder da også den nuværende bestemmelse om Sø- og Handelsrettens kompetence.

14. Jfr. U. f. R. 1905 B s. 149 (H), 1896, s. 534, 1895, s. 228.

15. Den findes indrykket som nr. 225 i Lovtidende for 1906.

som har sit sæde i København. Denne ret, hvis afgørelser ikke kan appelleres, består af en retskyndig formand og fire forretningskyndige medlemmer; for hver enkelt sag sættes retten af formanden med to forretningskyndige medlemmer, samt eventuelt et yderligere sagkyndigt medlem, jfr. de nærmere regler derom i den nævnte bestemmelse.¹⁶

II. A. Hvad skifteretternes *specielle kompetence* angår, bestemmer forordn. af 21. juni 1793 § 1, jfr. Skl. § 87, at skiftet skal holdes på det sted, hvor den, efter hvem der skiftes, havde *sit personlige værneting* på den tid, skiftet tager sin begyndelse.¹⁷ Det er altså de almindelige regler om *hjemting* i borgerlige sager, der i så henseende må være afgørende.¹⁸ Derimod finder *undtagelsesværnetingene* (§§ 240-248) ikke anvendelse, se dog herved straks nedenfor s. 11-12 og s. 36-37.

Efter Retsplejeloven findes nu reglerne om *hjemting* i §§ 235-238.¹⁹ Herefter er det i almindelighed det sted, hvor skyldneren (eller den afdøde) har bopæl. Har skyldneren bopæl i flere retskredse, anses han at have hjemting i hver af dem.²⁰ Skifteretten i hver af disse retskredse må altså være kompetent, men når skiftebehandling engang er begyndt på et sted, må den fortsættes her, så at der ikke kan åbnes selvstændig skiftebehandling med hensyn til samme person på et andet sted.²¹ Med hensyn til indlændinge, der ikke har bopæl nogetsteds her i riget, må skiftet finde sted ved retten på det sted, hvor skyldneren opholder sig (eller den afdøde opholdt sig)²² eller, dersom hans opholdssted ikke vides, ved retten på det sted, hvor han vides sidst at have boet eller op-

16. De nærmere regler om Akkordrettens forretningsgang er i medfør af lovens § 36 givet i en meddelelse fra Akkordretten af 3. oktober 1905, jfr. cirkulære fra justitsministeriet 306, 20. oktober 1906.

17. Ved konkurs må det dog komme an på det tidspunkt, da konkursbegæringen indgives, jfr. Højesteretsdom U. f. R. 1908, 372.

18. Jfr. V. L. T., 1939 s. 159 og for fremmed ret tysk K. O. § 71, norsk K. L. § 129 og Skiftelov § 8, 2. stk. samt svensk K. L. § 7.

19. Jfr. *Twistemaal* s. 29-31.

20. Jfr. herved V. L. T. 1954 s. 281, hvorefter en skifteret ikke kan afvise en konkursbegæring, selv om rekvisitus tillige har bopæl i en anden jurisdiktion, og selv om behandling ved denne sidste måtte frembyde praktiske fordele.

21. Jfr. *Hans Levy* i U. f. R. 1906 B., s. 171-73.

22. Jfr. om det tilfælde, at en person er død på et sindssygehospital U. f. R.

holdt sig. Med hensyn til danske i udlandet ansatte embedsmænd og personer, der hører til *danske gesandtskaber* i udlandet, må nu også Rpl. § 237 finde anvendelse; herved er den tidligere bestemmelse i forordningen 30. maj 1827 § 3 blevet overflødig. Endelig må også reglerne i Rpl. § 238 om *forenings- og selskabsværneting finde anvendelse på skiftebehandling*. Over et anmeldt eller anmeldelsespligtigt firma må altså konkurs åbnes ved firmaværnetinget, over et aktieselskab ved retten på det sted, hvor dets hovedkontor findes.

Da vor Konkurslov ingen særlige bestemmelser indeholder om *værneting i internationale forhold*, må man i disse tilfælde anvende *tilsvarende regler som dem der bestemmer konkursværnetinget* i forholdet mellem de forskellige retskredse *indenfor landets grænser*. Konkursbehandlingen må altså principalt foregå på det sted, hvor skyldneren har sin *bopæl*, være sig her i landet eller i udlandet, og om hans opholdssted er i udlandet eller her gør ingen forskel, sålænge det blot drejer sig om et midlertidigt ophold.^{22a} Har skyldneren derimod bopæl både i en indenlandsk og en udenlandsk retskreds, må konkurs kunne dekretes i hver af dem, jfr. Rpl. § 236, 1. stk., og den omstændighed, at konkurs allerede er åbnet i den fremmede retskreds, kan ikke udelukke retten i den danske retskreds, hvor skyldneren også må anses for at være domicilieret, fra at tage hans herværende bo under konkursbehandling,²³ og der vil således fremkomme en art »specialkonkurs«.

Har skyldneren *ikke* nogen *bopæl* her i landet, men må han

1918, s. 473 og 1937, s. 641. Tvisten om, hvilken skifteret, der måtte anses for kompetent, blev i den første sag afgjort således, at skifteforvalteren for dødsstedet appellerede en kendelse af skifteretten på det sted, hvor vedkommende havde haft fast ophold ved indlæggelsen, hvorved den havde nægtet at tage boet under behandling, jfr. også *Deuntzer* s. 38. (Kendelsen stadfæstedes).

22a. Jfr. U. f. R. 1917 s. 911 om en skyldner, der boede i Flensborg, hvor hans familie var og førte husholdning, medens han selv kun midlertidigt opholdt sig her i riget i det sidste årstid for at drive forretninger og ikke havde selvstændig husholdning her: Begæring om konkursbehandling her i landet afvist. Sml. U. f. R. 1909 s. 621 og 1904 A s. 606.

23. Jfr. *Hagerup* s. 383-84 og *Erwin Munch-Petersen* Juristen 1947 s. 267.

dog stadig i denne Forbindelse anses for »indlænding«, idet han ikke har fæstet bo i udlandet,²⁴ må konkursen kunne dekretes ved retten på det sted, hvor han *opholder sig* ved konkursbegæringens indgivelse. Har han endelig hverken bopæl eller bekendt opholdssted her i landet, må konkursdekretet kunne afsiges af retten på det sted, hvor han vides sidst at have boet eller opholdt sig, jfr. § 236, 2. stk.²⁵

Derimod vil heller *ikke* i denne retning reglerne om *undtagelsesværneting*, og navnlig ikke bestemmelsen i Rpl. § 248 om det særlige værneting *mod udlændinge* kunne finde anvendelse på afsigelsen af et konkursdekret.²⁶ Ifølge den sidstnævnte bestemmelses sammenhæng og indhold (jfr. således at der forudsættes at skulle ske forkyndelse af stævning) handler den kun om domssager. Grundene til bestemmelsen – der tillader at anlægge sag angående et enkelt krav mod en udlænding på det sted, hvor han rent midlertidig opholder sig eller besidder enkelte formueaktiver – passer heller ikke, hvor det drejer sig om en samlet formueopgørelse som den, der finder sted ved konkurs, men en sådan må naturlig foretages på et sted, hvortil skyldneren har en varigere tilknytning, hvad netop bopælen er det normale udtryk for.

En vis begrænset *undtagelse* herfra har man dog i praksis været tilbøjelig til at gøre i det særlige konkurstilfælde, der omhandles i *K. L. § 41*, hvor skyldneren undviger af riget eller holder sig skjult på grund af gæld. Derved vil han jo ofte have opgivet sin hidtilværende bopæl, men til trods herfor har man allerede i tidligere praksis for det første antaget – hvad der jo nu har udtrykkelig hjemmel i Rpl. § 236, 2. stk. – at man altid kunne benytte skifteretten på det sted, hvor skyldneren har haft bopæl, indtil han oplyses at have fået en ny bopæl. Og man er dernæst gået det skridt videre at tillade konkursdekretets af-

24. Cfr. derimod om et tilfælde, hvor en i udlandet boende mand begærede konkursbehandling her i landet med hensyn til hans herværende aktiver, *U. f. R.* 1931 s. 335. Se også *V. L. T.* 1953 s. 64.

25. Jfr. *U. f. R.* 1928 s. 941. – Se iøvrigt om den nærmere fortolkning af denne bestemmelse *Twistemaal* s. 30.

26. Jfr. *V. L. T.* 1953 s. 64, hvorefter »de særlige regler om udlændinges værneting her i riget efter deres natur ikke kan finde anvendelse på konkursbehandling«.

sigelse på skyldnerens tidligere bopæl, selv om han oplystes allerede at have taget bopæl i udlandet.²⁷ Når man dog har plejet at forlange, at skyldneren skal have efterladt sig aktiver i vedkommende retskreds,²⁸ har tanken hermed næppe været at begrunde et særligt »godsværneting« i denne retning, men vistnok snarere kun, at der i modsat fald ikke kan antages at være nogen *retlig interesse* i at fremkalde konkursen. Hvor dette sker for at åbne mulighed for afkræftelse, må en sådan interesse vel sædvanlig anerkendes, men der har dog i praksis vist sig nogen utilbøjelighed hertil.²⁹

Denne udvidelse af konkursværnetinget må finde sin reale begrundelse i den betragtning, at den særlige beskyttelse, bestemmelsen tilsigter at give en skyldners herværende kreditorer i det tilfælde, at han undviger af riget, ofte vil kunne blive illusorisk, hvis den skulle falde bort, blot fordi han oplystes at have taget bopæl i udlandet, og på den anden side får undtagelsen en rimelig begrænsning derved, at det må forudsættes, at denne bosættelse sker i *umiddelbar kontinuitet* af hans undvigelse. Ordningen står altså i forbindelse med denne konkursgrunds særlige karakter og lader sig derfor ikke uden for stærkt at rokke ved den almindelige regel om internationalt konkursværneting overføre på de andre konkurstillfælde, således at man i al almindelighed skulde antage, at behandlingen kan foregå her i landet, selv om skyldneren i tidsrummet mellem konkursgrundens indtræden og konkursbegæringens indgivelse måtte have taget bopæl i udlandet.³⁰

27. Jfr. U. f. R. 1891 s. 589, 1911 s. 535 (H).

28. Jfr. U. f. R. 1889 s. 280, 1893 s. 383.

29. Det er således nægtet i U. f. R. 1894 s. 234, 1910 s. 289 og 1911 s. 535 (H), der dog lægger vægten på, at de pågældende afkræftelsessager ikke nu med nytte kunne anlægges; cfr. derimod 1928 s. 135, hvorom note 30.

30. Cfr. dog U. f. R. 1928 s. 135, hvor Østre Landsret ændrer Københavns Byrets skifteafdelings kendelse om åbning af konkursbehandling i medfør af K. L. § 41 til konkurs i henhold til K. L. § 42 under henvisning til, at konkursrekvirentens interesse i at kunne afkræfte to her i landet foretagne udlæg berettigede ham til at få rekvisiti bo taget under konkursbehandling, uanset at rekvisitus i tiden mellem udlæggets foretagelse og konkursbegæringens indgivelse måtte have opgivet sin bopæl her i landet.

Også med hensyn til *dødsboskifte* finder som hovedregel de almindelige værnetingsregler international anvendelse, således at skiftet må foregå på det sted, hvor den afdøde var *domicilieret*, medens statsborgerforholdet ikke spiller nogen rolle.³¹ Om de vidtgående undtagelser fra denne grundregel, som følger af den praksis som er skabt i tilknytning til *Skiftelovens* § 87, må henvises til nedenfor.

Om værneting i tilfælde af *ægteskabsskifte*³² må også henvises til nedenfor.

Værnetingsreglerne kan – bortset fra skifte mellem ægtefæller, der har hjemting i forskellige retskredse her i landet – næppe fraviges ved *vedtagelse*³³ allerede af den grund, at der sædvanlig ikke vil kunne påpeges nogen, der med sikkerhed kan betragtes som repræsentant for alle boets interessenter. Heller ikke vil behandlingen ved en speciel skifteret kunne vælges i andre tilfælde end dem, hvor loven hjemler den, og næppe heller omvendt den specielle skifteretsbehandling kunne ombyttes med behandling ved den almindelige skifteret, jfr. de ubetingede udtryk i Rpl. § 9, 9. stk.

B. En skifteret vil *kun* kunne *handle indenfor sin egen jurisdiktions grænser*. Skal der altså foretages skiftebehandling med hensyn til ting, der findes i en anden jurisdiktion, må den begære denne skifterets bistand dertil, jfr. Skl. § 12. Man plejer at betegne en sådan virksomhed som »*subsidiært skifte*«, men kunne måske snarere kalde den for *accessorisk* skifte, idet den danner et led i hovedbehandlingen. Der kan forøvrigt også blive spørgsmål for en skifteret, f. eks. dødsstedets skifteret, om af egen drift at foretage foreløbige skiftehandlinger, f. eks. for at sikre tilstedeblivelsen af bomidler, der findes i dens jurisdiktion, indtil de kan blive inddraget under hovedskifterettens behandling.

31. Jfr. herved *O. A. Borum: Personalstatutet* (1927) s. 520-534 og *Lovkonflikter* (1948) s. 130-132.

32. Det må herved bemærkes, at reglerne om anlæggelse af ægteskabssag ikke er afgørende for ægteskabsskifter, jfr. J. D. 1936 s. 167.

33. Jfr. norsk Skl. § 8, sidste stk. og norsk K. L. § 129.

Ekstraordinære skifteretter¹

I. A. For *dødsboers* vedkommende blev egentlige skiftekommissarier og testamentseksekutorer med dømmende myndighed allerede helt afskaffet ved Skl. § 83, 1. stk.²

B. Derimod var sådanne *skiftekommissarier* for *konkursboers* vedkommende opretholdt i nogle særlige tilfælde. Men også disse er nu *bortfaldet*.³

II. I *dødsboer* kan der dog beskikkes *testamentseksekutorer* (»executores testamenti«) *uden dømmende myndighed*, jfr. Skl. § 83, 2. stk., og ifølge Skl. § 6 kan en arvelader altid i sit testamente træffe sådan bestemmelse.⁴ I tidligere tider førte eksekutorerne kun et vist tilsyn med skiftet, navnlig for at påse opfyldelsen af den afdødes vilje, men nutildags tilkommer der dem beføjelse til at foretage alle de handlinger, der ellers påhviler skifteretten; kun kan de ikke udøve judiciel virksomhed, jfr. nærmere nedenfor i § 31.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 45-58 (6-8).

2. Når justitsministeren efter Skl. § 89 kan beskikke en anden til at behandle et bo i stedet for den skifteret, som ikke tilbørlig fremmer dets behandling, er der ikke her tale om beskikkelse af en ekstraordinær skifteret, men kun om en sætteskifteforvalter til at beklæde den ordinære skifteret i den faste skifteforvalters sted.

3. Såvel bestemmelsen i Rpl. § 667, 2. stk. som den særlige bestemmelse i § 55 i lov 155, 2. maj 1934 om skadesforsikringsvirksomhed er nemlig ophævet ved lov 173, 11. juni 1954 §§ 1 og 2 i anledning af grundloven af 5. juni 1953.

4. Ifølge den norske skiftelovs § 111, 1. stk. er en sådan bestemmelse dog ikke bindende for livsarvinger eller, hvis der er formuefællesskab, for den efterlevende ægtefælle.

Testamentseksekutorerne må altid forsynes med en offentlig udnævnelse i form af en kgl. bevilling »ad mandatum«, som udleveres af overpræsidenten eller amtmændene til personer, der er indsat i et lovformeligt testamente, og ellers fås gennem justitsministeriet.⁵ Skifte ved testamentseksekutorer må derfor også betragtes som *offentligt skifte*,⁶ således at f. eks. arvingerne ikke behøver at vedgå gælden,⁷ og at *privat skifte* i almindelighed⁸ må anses for *udelukket* ved den indirekte bestemmelse om offentlig skiftebehandling efter Skl. § 6, som eksekutorindsættelsen indeholder.⁹ Der kan derfor næppe heller være adgang for eksekutorerne til senere efter reglerne i Skl. § 9 eller § 75 at udlevere arvingerne boet til privat skifte.¹⁰ Om det samme¹¹ skal gælde, hvor boet allerede af en eller anden grund, f. eks. fordi eksekutor er død, er overgået fra eksekutorbehandling til skifteretten, er mere tvivlsomt, men må dog vistnok i almindelighed antages.¹²

Der er ikke fastsat noget bestemt tal for eksekutorerne, og det kan derfor ikke være udelukket kun at beskikke en enkelt eksekutor. Der gælder ingen habilitetsbetingelser for testamentseksekutorer ud over de ret selvfølgelige, at de må være uberygtede, vederhæftige og myndige;¹³ kvinder er ikke udelukkede. Da eksekutorerne ingen jurisdiktionsmyndighed udøver, kan næppe heller

5. Jfr. jmskr. 136, 22. maj 1894. I tidligere tid kunne der allerede i testators levende live gives kgl. konfirmation på en bestemmelse i testamentet om indsættelse af executores testamenti. Men ved skr. 243, 11. december 1896 har justitsministeriet erklæret ikke længere at ville meddele en sådan konfirmation.
6. Skl. § 6, 2. pkt., synes ganske vist at sætte behandling ved testamentseksekutorer i en vis modsætning til offentligt skifte.
7. Jfr. U. f. R. 1912 s. 452, 1914 s. 173, 1915 s. 674. Hvis imidlertid boet går over til egentlig konkursbehandling i medfør af K. L. § 145, må testamentseksekutorerne fratræde, jfr. *Deuntzer* s. 712.
8. Men altså ikke ubetinget.
9. U. f. R. 1908 s. 73 (H), jfr. 1906 s. 730, 1926 s. 800, 1927 s. 695 – jfr. iøvrigt ndfr. i § 26.
10. Jfr. jmskr. 46, 15. marts 1927 og 120, 7. juli 1931.
11. Således som det antages af *Deuntzer* s. 714.
12. Jfr. også om en eksekutorindsættelses virkning til efter lov 120, 20. april 1926 § 15 at udelukke den længstlevende ægtefælles adgang til at sidde i uskiftet bo med udarvinger, jfr. dom i U. f. R. 1927 s. 1002.
13. Jmskr. 37, 7. febr. 1877 og 137, 22. maj 1895 nægter at meddele eksekutor-

reglerne om speciel inhabilitet finde anvendelse på dem, og det sker også ret hyppig, at en af arvingerne indsættes til eksekutor.¹⁴ De behøver ikke at påtage sig hvervet, og må for deres arbejde kunne forlange et rimeligt honorar;¹⁵ hvis der i testamentet måtte være truffet nogen bestemmelse om dets størrelse, er denne dog naturligvis bindende for eksekutorerne, som i henhold til testamentet har overtaget boets behandling.

Af alle eksekutorboer svares der ifølge lov 119, 20. april 1926 § 13 en vis pro mille-afgift.¹⁶

bevilling til *udlændinge*. Jmskr. 137, 19. aug. 1936 udtaler, at *dommerfuldmægtige* normalt er udelukket fra eksekutorhverv.

14. En jmskr. 481, 1. decbr. 1903 har dog udtalt, at en person ikke på en gang kan være executor testamenti og testamentarisk værge for de indsatte arvinger.
15. Jfr. om honorarets størrelse afgørelse i U. f. R. 1901 s. 239, 1907 s. 882, 1909 s. 333, 338, 1910 s. 344, 1912 s. 224 (H), om særligt salær ved siden af eksekutorhonoraret U. f. R. 1908 s. 885, 1909 s. 337. Om forbrydelse af honorar på grund af misligholdelse af sine pligter U. 1913, 805. Honoraret kan ikke tages betalt forud, jfr. U. f. R. 1900 s. 953, og kun rent undtagelsesvis à conto, jfr. jmskr. 62, 24. marts 1928. Se iverigt herved U. f. R. 1932 s. 148, 1937 s. 226 (H) og 1943 s. 463 (H).
16. *Skifteafgift* skal ifølge afgiftsl. 30. novbr. 1874 § 1 kun svares af eksekutorboer, for så vidt boets behandling ellers ville have været at foretage af den almindelige skifteret, men ikke, hvis betingelserne for privat skifte har foreligget, idet arvingerne er myndige og til stede og enige om at overtage gælden, jfr. herved jmskr. 188, 15. novbr. 1881, domme i U. f. R. 1908 s. 73 (H), jfr. 1906 s. 730 (cfr. en tidligere skattedep. skr. 296, 16. sept. 1904), 1910 s. 210 (H), jfr. 1908 s. 879, 1911 s. 568, 1912 s. 452, 1914 s. 173, 1915 s. 674, 1917 s. 672 (H), jfr. 1916 s. 878, 1918 s. 306, 1922 s. 644, 1934 s. 375, 1941 s. 447, 1945 s. 788 (H) og 1946 s. 427 samt artikel af *A. P. Andersen* i U. f. R. 1922 B s. 240-42. Nedsættelse af skifteafgiften efter § 3 nr. 2 må indtræde, når betingelserne for ektradition til arvingerne, for så vidt dette ikke havde været hindret ved bestemmelsen om eksekutorbehandling, senere kommer til at foreligge, men dog kun for så vidt der dertil ville være begrundet en egentlig ret for arvingerne efter Skl. § 9, U. f. R. 1888 s. 23 (H), jfr. 1886 s. 1122, og ikke blot en af skifterettens skøn afhængig adgang efter § 75, U. f. R. 1892 s. 534 (H), jfr. 1891 s. 150, 1915 s. 674, samt den anførte artikel af *A. P. Andersen* i U. f. R. 1922 B s. 242-43.

ANDET AFSNIT

Konkurs

§ 4.

Nogle hovedtræk af konkursens historiske udvikling¹

I. A. I romerretten kendtes der ikke nogen egentlig konkurs. Men der hjemledes kreditorerne en adgang til »missio in bona« med hensyn til deres skyldners formue, hvorefter der foregik en »venditio bonorum«. Dette salg foregik oprindeligt under et, således at køberen som universalsuccessor indtrådte i skyldnerens formue mod at erlægge visse, efter købesummens størrelse bestemte procenter af gælden. Men senere åbnedes der også mulighed for at foretage en afhændelse af de enkelte ting. Hertil føjedes efterhånden en adgang for skyldneren selv til at foretage en »cessio bonorum«, hvorefter et salg af hans ejendele ved hans kreditors virksomhed fandt sted.

Der ligger heri spiren til et konkursinstitut, ordnet i det væsentlige efter princippet om kreditorernes selvvirksomhed, om end under en vis kontrol fra rettens side. Det udviklede sig i denne retning videre i de italienske handelsstæder i middelalderen² og bredte sig også til Frankrig. En anden skikkelse antog konkursen i Spanien, idet opgørelsen af boet og gældens afvikling her i det væsentlige foregik ved rettens egen virksomhed. Gennem den spanske forfatter Salgado de Samoza og hans skrift »Labyrinthus

1. Jfr. navnlig *Kohler: Leitfaden* s. 3-54, *Hagerup: Konkurs* 3. udg. 4-18, *Deuntzer* s. 59-73 (8-10).

2. Jfr. det i fremmed ret for konkurs hyppig brugte udtryk »bankerot«, som vistnok kommer af det italienske »banca rotta«, en sønderbrudt disk, idet man derigennem tilkendegav overfor omverdenen, at en vekselerer var gået fallit.

creditorum« fra det 17de århundrede øvede denne opfattelse af konkursen stor indflydelse og trængte bl. a. ind i Tyskland, indtil den i nyere tid, også her under påvirkning af fransk ret, fortrængtes af ordningen med kreditorernes selvstyre. En lignende karakter, om end med sit ejendommelige særpræg,³ har det almindelige konkursinstitut antaget i England, men der udøves dog af »the Board of Trade« en vis kontrol med konkursbestyrelsen. I de senere år, først i den østrigske konkursordning af 1914, begynder der dog igen at vise sig en tendens til at begrænse »kreditorautonomien«, som ikke har opfyldt de forventninger, man i sin tid havde sat til den.⁴

B. En anden modsætning, der ved konkursens udvikling har gjort sig gældende, består deri, at den i nogle lande er særlig for handlende, medens den i andre lande er fælles for alle skyldnere. Tendensen synes dog i nutiden bestemt at gå i retning af at give konkursinstituttet den almindelige anvendelse, idet det væsentlig kun er i Frankrig og visse andre romanske lande, at konkursen er begrænset til handlende, medens den såvel i tysk, østrigsk, engelsk som i skandinavisk ret har det videre anvendelsesområde, om end der undertiden gælder enkelte særlige bestemmelser med hensyn til handlende.⁵

C. Der har i den nyere tid gjort sig en bevægelse gældende for at finde en ordning, der på lignende måde som konkursen kunne føre til kreditorernes ligelige fyldestgørelse, men dog forsånede skyldneren og hans kreditorer for nogle af de skadelige virkninger, som i reglen knytter sig til den egentlige konkurs. En sådan »*preventivakkord*« er først indført i Belgien,⁶ nærmest efter dette mønster i Frankrig,⁷ og senere i Norge ved en lov af

3. Der indsættes en »trustee«, hvem der tillægges en fiduciarisk ejendomsret, som han skal udøve på samtlige kreditorers vegne.

4. Jfr. nærmere nedenfor s. 167-170.

5. Således som hos os med hensyn til betingelserne for konkursens indtræden efter K.L. §§ 43, 44 og 46; derimod er den tidligere begrænsning efter K.L. § 100 af tvangsakkorden til handlende bortfaldet ved lov, 14. april 1905 § 39.

6. Ved en lov af 29. juni 1887.

7. Ved en lov af 4. marts 1889. – En schweizisk lov af 11. april 1889 omfatter såvel tvangsakkord udenfor som under fallit. Jfr. iøvrigt nærmere nedenfor i Tredje Afsnit (s. 195 ff).

6. maj 1899 (jfr. lov 2. juni 1906), der i visse retninger har haft betydning for vor lov af 14. april 1905.

II. Hvad den historiske udvikling af konkursinstituttet særlig hos os angår, finder man ikke i Chr. V. Lov nogen egentlig konkurs, men kun en særlig behandling af afdøde skyldneres »arvs- og gældsfragælsesboer« og i skyldnerens levende live det såkaldte »opbud«, jfr. 5-14-40 ff.⁸ Ved det sidste overlod vel skyldneren kreditorerne sine ejendele til deres fyldestgørelse, men det adskilte sig dog navnlig derved fra egentlig konkurs, at det netop forudsatte, at skyldneren i og for sig var solvent, men kun manglede tilstrækkelige rede midler til at betale sin gæld; han kunne, når han således ikke var i stand til kontant at opfylde sine gældsfor skrivelser, risikere at blive sat i fængsel, og opbudets hovedbetydning lå netop i, at det sikrede ham herimod.

Kort efter D. L. lægges spiren til et egentligt konkursinstitut, nemlig ved fr. 17. maj 1690, som dog havde haft en forgænger i fr. 28. jan. 1682. Det påbødtes nemlig stedets øvrighed ex officio at åbne konkursbehandling over en skyldner, når denne hemmelig var undvejet fra gæld, og der blev åbnet adgang for brødefri skyldnere til at opnå tvangsakkord ifølge kvalificeret majoritet af kreditorerne. Fr. 1690 ophævedes på grund af misbrug ved fr. 10. septbr. 1701, men afløstes snart efter af fr. 28. oktbr. 1702, der dog ikke mere åbnede adgang til tvangsakkord. Ved frdn's § 1 genindførtes derimod adgangen til at åbne konkurs over undvegne skyldnere, og ved § 5 hjemledes der en skyldner, som uden egen brøde var blevet uvederhæftig, adgang til at erklære sig fallit og derved fri sig for personlig arrest. I henhold hertil antoges det snart, at alle insolvente skyldnere kunne erklære sig selv fallit, og efterhånden åbnedes der også kreditorerne en vis adgang til at få deres skyldner erklæret fallit, når blot de godtgjorde hans insolvens. De nærmere regler herom udviklede sig væsentlig gennem teori og praksis, kun med støtte i enkelte spredte lovbud. Mere

8. En adgang til opbud særlig for adelige personer var allerede før Danske Lov hjemlet ved fr. 1. juli 1623 og »Store Reces« (1643) 2-15-1. – I moderne ret er det, der minder mest om opbud, det franske »cession de biens«, jfr. Code Civil art. 1265-1270 og Code de procedure civile art. 898-906, der i modsætning til »faillitte« også gælder andre end handlende.

udførlige regler gaves først ved fallitl. 30. december 1858, hvis bestemmelser dog langt fra var udtømmende; samtidig afskaffedes opbud, jfr. § 5 i slutn.

En egentlig kodifikation blev konkursen først gjort til genstand for ved »Konkursloven« 25. marts 1872,⁹ hvortil forslag var udarbejdet af den i 1868 nedsatte store proceskommission. Hertil er senere kommet nogle mindre love 66, 15. april 1887 og 30, 20. marts 1901, samt loven om tvangsakkord udenfor konkurs 14. april 1905, hvis § 39 omhandler adgangen til tvangsakkord under konkurs.^{10 11} Disse bestemmelser opretholdes også i det væsentlige ved Rpl., jfr. § 667. Efter Rpl. er yderligere kommet lovene 67 og 68 af 12. april 1927 indeholdende ændringer og tilføjelser henholdsvis til tvangsakkord- og konkursloven¹² samt lov 36, 14. februar 1934.¹³

Ved Konkursloven har man nærmest fulgt den norske Konkurslov af 6. juni 1863; denne er atter for en stor del bygget på den prøjsiske Konkursordning af 1855, som i flere retninger var påvirket af fransk konkursret og for en væsentlig del har dannet grundlaget for den senere tyske Konkursordning. For flere bestemmelser, navnlig i emnet om akkord, har dog den tidligere østrigske konkurslov af 1868 været forbilledet. Disse love er derfor af umiddelbar betydning for fortolkningen af den danske Konkurslov, men på grund af konkursens internationale karakter

-
9. Det er forøvrigt kun dennes første og største afsnit (kap. 1-16, §§ 1-150), der omhandler konkurs, medens dens andet afsnit (kap. 17, §§ 151-159) indeholder nogle bestemmelser om pant m. m., og dens tredje afsnit (kap. 18, §§ 160-169) gør nogle forandringer i de hidtil gældende bestemmelser om eksekution og arrest på person; i stedet herfor er der dog trådt nye bestemmelser i Rpl. – Kap. 19 (§ 170) indeholder endelig en bestemmelse om lovens område og ikrafttræden.
 10. Konkursloven og Tvangsakkordloven er udgivet med henvisninger (navnlig en stor samling domsreferater) og register af *G. Heide-Jørgensen* (2. udg. 1937).
 11. Tvangsakkordloven gælder også på Færøerne, og Konkursl. 1872 er i medfør af dens § 170 først ved Anordn. 13, 13. febr. 1873 og senere ved anordn. 72, 2. maj 1902 sat i kraft på Færøerne med enkelte lempelser.
 12. Den førstnævnte lovs gyldighed blev forlænget ved lov 280, 2. novbr. 1932. Se nu lov 349, 22. december 1937.
 13. Om de senere loves gyldighed på Færøerne, jfr. lov 278, 10. novbr. 1927 og anord. 296, 31. oktbr. 1934. – Lov 16, 23. jan. 1933 er bortfaldet.

er retssammenlignende undersøgelser af fremmed konkursret¹⁴ og litteratur¹⁵ i det hele af stor interesse.

14. Den norske Konkurslov af 6. juni 1863 er i visse retninger forandret ved love af 6. maj 1899, 2. juni 1906, 24. maj 1907, 16. maj 1930, 19. maj 1933 og 11. maj 1951. Den svenske Konkurslov var tidligere af 18. septbr. 1862, men afløstes af konkurslag af 13. maj 1921 med ændringer ved lov 9. juni 1933 og 20. december 1946; af den tidligere lov var der en kommenteret udgave af *Hjalmar Westring* (10. oplag 1917), af den nye Konkurslov en som nyt oplag af Westrings kommentar fremtrædende udgave af *Sven Lawski* (13. oplag 1947). Den finske »Konkursstadgan« er af 9. november 1868, jfr. navnlig en kommenteret udgave af *Julius Grotenfelt* (Helsingfors, 1918), men loven er ændret flere gange bl. a. ved love af 13. juni 1929, 31. januar 1935 og 23. december 1947. Den endnu gældende franske Konkurslov er af 28. maj 1838, hvilken lov trådte i stedet for 3dje bog af Code de commerce, men en lov af 4. marts 1889 har indført en »liquidation judiciaire« ved siden af konkurs. Ved en lov af 8. august 1935 er der gennemført visse reformer. Den tidligere østrigske konkursordning af 25. decbr. 1868 er afløst af en ny af 10. decbr. 1914; den tyske var oprindelig af 10. febr. 1877, men den blev i anledning af den borgerlige lovbogs vedtagelse ændret ved en lov af 17. maj 1898 og i henhold dertil under 20. maj s. å. bekendtgjort i ny slikkelse. For England er de to tidligere »Bankruptcy Acts« af 1883 og 1890 blevet afløst af en Act af 1914, og denne er igen blevet revideret ved en Act af 1926; for de nordamerikanske Fristater er der en Bankruptcy Law 1898, der er fælles for alle stater, men som flere gange er blevet ændret.
15. Af særlig betydning er selvfølgelig den *norske* konkursret, jfr. om denne *Francis Hagerup*: Konkurs og Akkordforhandling (fjerde udgave under medvirkning af *P. J. Paulsen*. 1932), *Stian Bech*: Konkurslovgivningen anden udgave 1928) samt *A. Schweigaard*: Den norske Proces. Tredie bind. Nittende afsnit s. 113-289 (anden udgave 1885); denne fremstilling er dog ikke fuldstændig. Mærk endvidere *Augdahl*: Forelesninger i Konkurs, udg. af Oslo universitets studenterkontor 1952. For den tidligere *svenske* konkursrets vedkommende mærkes fremstillingen af *W. Bergstrand* i nordisk retsencyklopædi IV: Den svenska Processen. Tredje afdelingen. S. 201-37 (1880), samt *G. A. Broomé*: Studier i Konkursrätt (Lund, 1888) og *J. S. Landtmanson*: Om konkursbo, des begrepp, uppkomst och omfattning (Lund, 1866) Om nyere svensk konkursret se foruden den i note 13 omtalte kommentar af *Sven Lawski* (1947) kompendier af *Ake Hassler* (5. uppl. Stockholm 1950) og af *Karl Olivecrona* (6. uppl. Lund 1954) samt specialafhandlingerne *Curt Ekdahl*: Om fordran i konkurs (Stockholm 1935) og *Fritjof Lejman*: Bidrag till läran om Återvinning i Konkurs (Uppsala 1939). For *finsk* ret se navnlig *O. Hj. Granfelt*: Grunddragen av Finlands Konkursrätt (3. uppl. Helsingfors 1950) og *Bo Palmgren*: Konkursforutsättningarna. En studie i Finlands gäldande

Konkursrätt (Helsingfors 1936). For den *tyske* Konkursrets vedkommende må fremhæves de forskellige kommentarer til konkursordningen, navnlig af *Ernst Jaeger* (5. afl. 1912-1916); af den 6.-7. udgave er der kommet 1. bind (1931) og 2. bind (1936). Fra *Jaeger's* hånd foreligger også en »Lehrbuch des Konkursrechts« (8. Aufl. 1932). Også af *Wilhelm Kisch* blev der udarbejdet et »Grundriss des deutschen Konkursrechts« (12. og 13. udg. 1935). En »Kommentar zur Reichskonkursordnung« af *Frantz Mentzel* kom i 3. udgave 1928. Fremdeles må af den ældre litteratur nævnes *J. Kohler: Leitfaden des Deutschen Konkursrechts* (2. Aufl. 1903) og *Lehrbuch des Deutschen Konkursrechts* (1891), *Lothar Seuffert: Deutsches Konkursprozessrecht* (9. Abt. 3. Teil af *Binding: Systematisches Handbuch der Deutschen Rechtswissenschaft* 1899), *H. Fitting: Das Reichs-Konkursrecht* (3. Aufl. 1904), *Georg Kleinfeller: Lehrbuch des Deutschen Konkursrechts* (1912), *Otto Fischer: Lehrbuch des deutschen Zivilprozess- und Konkursrechts* (1918) – for tidligere østrigsk ret *Rudolf Pollak: Das Concursrecht* (1897) og *Anton Rintelen: Das Österreichische Konkursrecht* (1910), medens hovedværket om den nye konkursordning er den af *Robert Bartsch* og *Rudolf Pollak* udgivne kommentar (2. Aufl. 1927). For *schweizisk* ret er det grundlæggende værk *C. Jaeger: Das Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs* Bd. I-III. (3. Aufl. Zürich s. 1911-12) og *Praxis I* (1915). For *fransk* ret (hvor konkursretten behandles som en del af handelsretten) må fremhæves *Ch. Lyon-Caen* og *L. Renault: Traité de droit commercial*. Tome VII. og VIII. (5° éd. 1935), *Manuel de droit commercial* (14. éd. 1924), *E. Thaller: Traité élémentaire de droit commercial* (7° éd. 1925), *Edmond Thaller: Traité général théorique et pratique de droit commercial. – Des faillites et banqueroutes et des liquidations judiciaires*, par *J. Percerou*. Tome I.-II. (2° éd. 1937-38) og *J. Escarra: Cours de Droit commerciale*, 2° éd. 1952. Endelig for *engelsk* ret *R. V. Williams' Law and Practice in Bankruptcy* (15 éd. 1949), *Baldwin's Treatise upon the Law of Bankruptcy and Bills of Sale* (11. éd. 1915), *Ringwood's Principles of Bankruptcy* 18. éd. 1947 og *H. Potter: Principles of Bankruptcy* samt for amerikansk ret *Collier: On Bankruptcy* (13. éd, 4. bind med supplement 1929).

Konkursens indtræden¹

§ 5.

Tilfælde, hvor konkurs kan indtræde

Den almindelige forudsætning for konkursens indtræden må være, at der foreligger sådanne økonomiske vanskeligheder («insolvens» i videste forstand) for skyldneren, at hans fordringshaveres stilling bliver usikker. I stedet for da at lade det bero på tilfældet, hvilke kreditorer der skal blive fyldestgjort, så at måske de, der kommer først, får fuld dækning, de andre derimod kun delvis eller slet ingen, afskærer man enhver individualfølgning fra de enkelte kreditors side og lader en samlet opgørelse og afvikling til fordel for hele kreditor kredsen indtræde.

Denne fælles grundtanke kan imidlertid lovteknisk udformes på forskellig måde. Man kan i det væsentlige blive stående ved selve insolvensen som den almindelige konkursgrund. Dette er således tilfældet med den tyske² og den østrigske³ konkursordning, men betalingsstandsning («Zahlungseinstellung») gælder dog efter tysk ret som et særligt udhævet udtryk for insolvensen »Zahlungsunfähigkeit«. I fransk ret, hvor konkursen jo kun finder anvendelse på handlende, er betalingsstandsning gjort til den almindelige konkursgrund. Sådanne ordninger giver en vis sikkerhed for at ramme alle de tilfælde, hvor der kan være trang til konkursbehandling, men dommerens afgørelse kommer i høj grad til at afhænge af et skøn.

Til den modsatte yderlighed går den engelske ret,⁴ når den

1. Jfr. *Deuntzer* s. 73-119 (11-17), *Hagerup* s. 24-53.

2. § 102.

3. § 71.

4. Bankruptcy Act s. 1.

foretager en meget nøje specification af de enkelte konkursgrunde («acts of bankruptcy»). Ved denne ordning opnås der en betydelig sikkerhed i anvendelsen, men man risikerer, at forhold, skønt de realt set er af ganske lignende karakter, dog falder udenfor den positivt anerkendte kreds.

En vis mellemvej går de nordiske lovgivninger,⁵ idet disse, skønt de også i hovedsagen bygger på insolvensbegrebet, dog dels foretager visse begrænsende tilføjelser til dette, dels i nogle tilfælde, navnlig hvor skyldneren er handlende, føjer andre særlige konkursgrunde til.

Hyppigst vil naturligvis initiativet til konkursen udgå fra en *fordringshaver*, der frygter for, at han ellers vil blive forfordelt. Men ifølge de grunde, hvorpå konkursinstituttet hviler, kan det ikke være udelukket, at initiativet udgår fra *skyldneren*, der jo selv bedst kender sine forhold og kan skønne over, om de gør konkursbehandling påkrævet, jfr. nærmere straks nedenfor, ja endogså at pålægge ham en *pligt* til at sørge for, at det sker. *Selv helt uden sådant initiativ* bør åbning af konkurs ikke være udelukket, hvor der foreligger objektivt begrundet frygt for, at en udsættelse dermed ville kunne forvolde skade for formueinteresser, der er knyttede til skyldnerens virksomhed, og dermed ofte for det økonomiske samfund i det hele.

Dansk rets regler om konkursens begyndelse indeholdes i K. L. kap. 6. Herefter vil konkurs kunne indtræde efter skyldnerens egen begæring, efter kreditorernes begæring eller endelig ved skifterettens egen foranstaltning uden formelig begæring fra nogen.

I. A. Det er en ejendommelighed ved konkursen som retsforfølgning, at den kan indledes på *begæring af skyldneren selv*.⁶

Historisk har denne adgang for skyldneren til at erklære sig

5. Den norske K. L. §§ 2-5 indeholder i alt væsentligt de samme regler som den danske K. L. I den tidligere svenske K. L. var der en stærkt specialiseret angivelse af konkursgrunde, men efter den nye lov er disse – bortset fra handlende – afløst af insolvens som almindelig konkursgrund.
6. En sådan adgang plejer også at være hjemlet skyldneren efter fremmede konkurslove, jfr. således norsk K. L. § 1, svensk K. L. § 1, tysk K. O. § 103, østrigsk § 70, fransk Code de commerce art. 437, jfr. 438 (hvor-efter der endogså er en pligt for enhver handlende, der har standset sine betalinger, til at erklære sig fallit), engelsk Bankruptcy Act. s. 6.

selv fallit nærmest haft karakteren af et beneficium for ham, hvorved han undgik visse ubehageligheder, som uopfyldte gældsforpligtelser kunne medføre for hans person.⁷

I nutiden har dette hensyn tabt sin betydning, men skyldnerens konkursadgang har fået en anden og dybere real begrundelse. Det kan vel stadig også være i den skyldners egen interesse, som ikke mere kan klare for sig, gennem konkursen at opnå en samlet opgørelse og afvikling af sin gæld og komme ud af den vanskelige situation, hvori han bl. a. ved sine dispositioner vil kunne risikere at ifalde strafansvar for begunstiggelse af enkelte kreditorer efter Strfl. §§ 283 og 300. Men hovedhensynet er dog, at det i sådanne tilfælde sædvanlig vil være i kreditorernes almindelige interesse, at konkursen snarest muligt indtræder, da udsigterne for kreditorerne til at få nogen fyldestgørelse i modsat fald let yderligere vil forringes.

1°. Det er ifølge K. L. § 40 *enhver* skyldner, der har denne ret til at forlange konkursbehandling. Herved er vel nærmest tænkt på modsætningen til handlende, hvem der efter § 46 tillige påhviler en *pligt* til at erklære sig fallit. Men iøvrigt er det en selvfølge, at denne ret må tilkomme ethvert retssubjekt.

Hvad *fysiske* personer angår, må de dog for at gøre det på egen hånd besidde den fornødne *myndighed*. Ellers må værgerne gøre det på deres vegne, og hertil må overøvrighedens samtykke være fornødent, da indgivelse af konkursbegæring ikke kan siges at høre med til »sædvanlig bestyrelse« af formuen, jfr. bekendtgørelse 64, 12. marts 1930 § 17. Endvidere må skyldneren have den fornødne *rådighed* over den formuemasse, som der skal erklæres konkurs over. Således vil der med hensyn til *ægtefæller*, der lever i sædvanligt formuefællesskab, kun kunne dekretes konkurs i, hvad hver ægtefælle har indført i fællesboet, idet den alene med denne andel hæfter for sine forpligtelser, jfr. Æ. L. II. 18. marts 1925 § 25 smh. m. § 16, 1. stk.

Ansvarlige interessentskaber kan overhovedet ikke erklæres fallit som sådanne. I tilfælde af samtlige interessenters konkurs må dog konkurslovens regler vistnok i et vist omfang finde anvendelse på fællesformuens midler, og der anvendes i praksis i disse tilfælde terminologien, at »interessentskabsboet« er »taget under

⁷. Jfr. ovenfor s. 19.

konkursbehandling«. ⁸ Ligeledes beregnes der særskilt gebyr af selskabets bo. ⁹

Derimod vil *aktieselskaber* ifølge aktieselskabsl. bekg. 313, 28. august 1952 § 71 kunne erklæres fallit. ¹⁰ På selskabets vegne kan konkursbegæring kun fremsættes af bestyrelsen. ¹¹ Har handelsministeren udnævnt likvidator, ¹² kan konkursbegæring kun fremsættes af fordringshavere, hvis fordringer udgør en femtedel af de bekendte fordringers samlede beløb. ^{12a} *Banker og sparekasser* kan dog ikke tages under konkursbehandling, hverken efter selskabets eller fordringshaverens begæring, jfr. lovbekg. 254, 25. juli 1938 § 16, 3. stk. og lovbekg. 327, 3. juli 1950 § 16, 4. stk. ¹³

Forbrugs- eller produktionsforeninger vil kunne blive taget under konkursbehandling, når foreningsformuen er insolvent. Pligten til at indgive konkursbegæring må påhvile foreningens ledelse, i reglen bestyrelsen. Når foreningen ikke er pligtig at indgive konkursbegæring, kan beslutning herom vistnok kun tages af generalforsamlingen. ¹⁴

Hvad *offentlige juridiske personer* angår, vil der ikke kunne blive spørgsmål om at erklære konkurs over *staten*. Den »stats-

8. Jfr. f. eks. U. f. R. 1954 s. 1 (H).

9. Jfr. nærmere herom *Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret ved Niels Klerk* (1949) s. 103.

10. Cfr. dog angående et fingeret aktieselskab dom i U. f. R. 1911 s. 518, men derimod med hensyn til et firma, der ifølge anmeldelse til handelsregistret var hævet, U. f. R. 1914 s. 445.

11. Jfr. herved U. f. R. 1938 s. 99 (H), hvor bestyrelsen med fornøden majoritet havde vedtaget at lade en fordring gå til incasso uden at der var tale om, at skyldneren ikke måtte erklæres fallit. En senere fra to af bestyrelsens fire medlemmer fremsat protest, kunne ikke give skyldneren grundlag for at opnå, at konkursbegæringen ikke blev taget til følge, bl. a. på grund af bestyrelsesmedlemmernes afvigende interesser.

12. Cfr. om et tilfælde, hvor konkursbegæringen var indgivet til skifteretten, inden den handelsministerielle udnævnelse af likvidator forelå, U. f. R. 1953 s. 1026 (H).

12a. Jfr. nærmere *Kristian Sindballe* l. c. s. 299-300, U. f. R. 1950 s. 432, 1953 s. 1026 (H).

13. Samme regel gælder også ifølge lov 156, 2. maj 1934 § 6, 2. stk. om spare- og udlånsvirksomheder, der ikke omfattes af sparekasseloven, og for de af lov 155, af s. d. omfattede skadesforsikringselskaber, hvor likvidation er forordnet.

14. Jfr. *Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret II.* (1930) s. 164-66.

bankerot«, som en stats insolvente tilstand ville betyde, falder ganske udenfor det almindelige konkursbegreb.

Derimod kan konkursbehandling, i mangel af udtrykkelig bestemmelse derom, næppe helt være udelukket overfor *kommuner*. Dog må visse ejendele, der er absolut fornødne til fyldestgørelse af kommunens offentligretlige formål, således rådhus, retslokaler, skolebygninger og brandredskaber, være undtaget fra konkursmassen, så at denne alene vil kunne omfatte almindelige ejendomme, jordarealer og løsøregenstande. Forholdet er dog i flere henseender uklart,¹⁵ og der tiltrænges derfor i høj grad en positiv lovordning.¹⁶

2°. Den eneste betingelse for, at en skyldner kan fordre sit bo taget under konkursbehandling, er, at han »*tror sig ude af stand til at fyldestgøre sine gældsforpligtelser*«. Skyldnerens tro i så henseende må i og for sig være tilstrækkelig,¹⁷ så at der ikke kan afkræves ham noget bevis for hans manglende betalingsevne, men hvis det efter det foreliggende er klart, at hans opgivende ikke kan være rigtigt, kan hans begæring ikke tages til følge. Om det i denne retning kommer an på *den manglende betalingsevne* (egentlig »insolvens«), eller på, om skyldnerens status udviser *underbalance* (»insufficiens«), eller eventuelt begge dele, se herom nærmere nedenfor under II.¹⁸

Det kan i almindelighed ikke kræves, at der foreligger bestemte aktiver, som kan gøres til genstand for konkursbehandling,

15. Jfr. nærmere *Poul Andersen* i bilag VI til det 15. nordiske juristmøde i 1931, samt forhandlingerne på dette s. 181-225, *Stian Bech*: Konkurslovgivningen s. 200-204.

16. En sådan særlig ordning gælder i Norge i henhold til lovene om kommunestyre på landet og i byerne af 10. juni 1938, hvorefter en kommune på grund af dens økonomiske forhold eller af hensyn til dens fordringshavere – i stedet for at undergives konkurs – kan »*sættes under skjerpets tilsyn*«. Bestemmelserne herom erstatter de tidligere regler om »tvangsadministration« af kommuner.

17. De norske og svenske konkurslove udtrykker dog vistnok forholdet klarere, når de siger henholdsvis, at skyldneren ikke »*ser sig i stand*« til at fyldestgøre sine gældsforpligtelser, eller at han »*finder sig vara på obestånd*«, idet det dermed med rette antydes, at skyldneren må have *et vist objektiveret grundlag* for sin antagelse.

18. At kravene i § 40 må forstås på samme måde som efter § 42 forudsættes også i *Udk. til Lov om G. O. Mot.* s. 138.

idet måske sådanne netop gennem denne kan indvindes, således navnlig ved afkræftelse. Det kan ikke engang være nødvendigt, at omkostningerne ved konkursens gennemførelse må antages at være tilstrækkelig sikrede. Men det må dog *efter omstændighederne* af skifteretten kunne gøres til betingelse for at overtage boet til konkursbehandling, at der anvises tilstrækkelige midler til at dække omkostningerne ved *de første skridt* under denne,¹⁹ idet det ville være formålsløst at påbegynde en konkurs, når det kan forudses, at den straks skal sluttes på grund af manglende midler, jfr. K. L. § 97.²⁰ Derimod vil det ikke være berettiget uden videre, når en skyldner selv begærer konkurs, at afkræve denne en kontant sikkerhedsstillelse af samme størrelse, som den der sædvanlig afkræves en kreditor, der optræder som konkursrekvirent.²¹ Om der overhovedet skal afkræves sikkerhed, og hvor stor denne eventuelt skal være, må ganske afhænge af et konkret skøn over aktivernes værdi,²² og skifteretten bør være varsom med at stille for store krav overfor en skyldner, der selv ønsker konkurs.²³

B. I almindelighed påhviler der *ikke skyldneren* nogen *pligt* til under de nævnte forudsætninger at erklære sig selv fallit. Men en undtagelse gøres med hensyn til *handlende*, fabrikanter eller skibsredere – som sådan skal ifølge K. L. § 45 efter den ændrede affattelse, denne har fået ved bogføringsloven 98, 10. maj 1912 § 7, anses enhver, der efter lovgivningen er forpligtet til at føre forretningsbøger – eller skyldnere, der for ikke længere end et år siden har været i en sådan næringsvej. Med hensyn til sådanne næringsdrivende er det nemlig særlig sandsynligt, at en fortsættelse af virksomheden, efter at de er blevet insolvente, kun vil medføre en yderligere forværrelse af deres status til skade for deres kreditorer. På den anden side kan der dog på grund af konjunkturernes

19. Jfr. U. f. R. 1933 s. 1000 (100 kr.).

20. Jfr. *Deuntzer* s. 78-79.

21. Dette sker dog i nogle skifteretter, f. eks. Københavns Søndre Birks skifteret, hvor der såvel af rekvirent som af rekviritus kræves samme sikkerhedsstillelse, nemlig 500 kr.

22. Jfr. den i note 19 citerede dom.

23. Jfr. *Deuntzer* l. c. Næsten lige så betænkelig som den i note 21 nævnte praksis er derfor en fast regel om, at der afkræves en skyldner et bestemt mindre beløb i sikkerhedsstillelse, f. eks. 400 kr. mod 800 kr. af en rekvirent i Nordre Birks skifteret.

omskiftelighed ikke tages hensyn til rent forbigående økonomiske vanskeligheder, men disse må have en noget varigere karakter.

I overensstemmelse hermed pålægger K. L. § 46 de nævnte personer at erklære sig fallit, når den årlige opgørelse af deres status – en sådan er de ifølge bogføringslovens § 2, 1. stk., der er trådt i stedet for bestemmelsen i K. L. § 148, 1. stk., som er ophævet ved den nævnte lovs § 7, 4. stk., pligtige at foretage – *i de tre sidste år har vist en stadig tilbagegang, og underbalancen udgør 30 pct. af aktivmassen.*²⁴ Her er det altså selve *underbalancen* (at passiverne overstiger aktiverne), det kommer an på. Det må vistnok være forudsat, at der hvert år har været sådan underbalance,²⁵ og denne skal da stadig have været stigende og det sidste år have nået den angivne størrelse.²⁶ Der er nu ved Strfl. § 301 hjemlet straf (af bøde eller hæfte) for den skyldner, som undlader at erklære sig fallit under de anførte omstændigheder. Endvidere medfører undladelsen deraf den følge, at han efter § 101 g) afskæres fra at kunne opnå tvangsakkord i konkurstilfælde,²⁷ jfr. derimod om tvangsakkord udenfor konkurs l. 14. april 1905 § 4, som ikke udtrykkelig nævner denne udelukkelsesgrund.²⁸

II. Det mest praktiske tilfælde af konkurs er dog det, hvor den indtræder *efter en kreditors*²⁹ *begæring*. Den almindelige forudsætning herfor er, at der må antages at foreligge økonomiske vanskeligheder for skyldneren. Men med hensyn til den nærmere juridiske bestemmelse af, hvad der herved skal forstås, og de øvrige betingelser, der må opstilles for kreditorers adgang til at få

24. Ved aktieselskaber bliver de 30 pct. dog først at beregne, efter at aktiekapitalen er fradraget i underskuddet.

25. Jfr. udtryksmåden i kommissionsudkastet til K. L. § 46: når den årlige opgørelse af deres status i de 3 sidste år har vist *en stadig og betydelig stigende underbalance*, der er nået til 30 pct.«; med den noget ændrede formulering har det sikkert ikke være tilsigtet at gøre nogen forandring i denne retning, jfr. Rigsdagstid. 1871-72, Tillæg B. Sp. 431.

26. Jfr. U. f. R. 1917 s. 701 (702).

27. Jfr. K. U. Mot. s. 77, Rigsdagtid. 1871-72, Folketingets Forh. Sp. 6441. Jfr. fra praksis f. eks. U. f. R. 1888 s. 109.

28. Undladelsen af at erklære sig fallit vil dog være en omstændighed, der kan medvirke til, at skyldnerens forhold betragtes som letsindigt, jfr. U. f. R. 1929 s. 210.

29. Jfr. U. f. R. 1912 s. 405, s. 894, 1914 s. 345 (H), 1938 s. 99 (H). Se om den sidste dom ovfr. s. 26 note 11.

deres skyldner³⁰ erklæret fallit, stiller forholdet sig noget forskelligt i de enkelte tilfælde.

A. Den almindelige, alle skyldnere omfattende bestemmelse, findes i K. L. § 42.

1°. Hovedbetingelsen udtrykkes i §'ens slutning således, »at hans bo er utilstrækkeligt til betaling af hans gæld«. Der har i teorien været megen tvivl om, hvorledes kravet om skyldnerens *insolvøns* i K. L. § 40 og § 42 nærmere skal forstås. Udtryksmåden i § 40 »ude af stand til at fyldestgøre sine gældsforpligtelser« og i § 42 »at hans bo er utilstrækkeligt til betaling af hans gæld« synes nærmest at henlede tanken på begrebet *insolvøns* som identisk med »*illikviditet*« d. v. s. manglende evne til at betale sine fordringer, efterhånden som de forfalder, således at »*insufficiens*«, d. v. s. at skyldnerens passiver overstiger hans aktiver (underbalance) ikke er afgørende. Dette standpunkt, hvorefter der *alene* kræves *manglende betalingsevne* er fastholdt af H. Munch-Petersen i Skifteretten (1935) s. 27. Deuntzer har derimod i sin Skifteretten (1885) s. 87 hævdet, at der kræves *begge dele*.

I praksis er det første standpunkt vist nærmest forudsat af Højesteret i dommen U. f. R. 1942 s. 280, medens Vestre Landsret i en dom U. f. R. 1952 s. 842 klart går ind for det andet standpunkt. Der er heller ikke tvivl om, at adskillige skifteretter deler denne opfattelse, men dette gælder ingenlunde dem alle, særlig ikke indenfor Storkøbenhavns (København, Birkerne og Frederiksberg) skifteafdelinger.

Efter min opfattelse er det rigtigt, at man ved afgørelsen af, om lovens *insolvøns*krav er opfyldt, efter formuleringen og de meget lidet sigende motiver kan udøve et ret frit skøn,³¹ hvori kan indgå både betragtninger om *likviditet* og *underbalance*, men at loven hverken tvinger til at lægge vægt på det ene fremfor det andet eller til at kræve *begge dele*. Man må herved erindre, at der for handlende er opstillet skarpere kriterier som betalingsstandsning (§ 43) og *underbalance* (§ 46), men at det i §§ 40 og 42 drejer sig om håndværkere og andre ikke-handlende, d. v. s. ikke bogføringspligtige. Når loven ikke på dette område siden 1872 har

30. Jfr. angående betingelser med hensyn til skyldnerens person ovenfor s. 25-27.

31. Jfr. herved U. f. R. 1954 s. 420 (H) og navnlig s. 666 (673 H).

givet anledning til, at der er skabt en fastere praksis i retning af at kræve mere end »manglende betalingsevne«, kan dette vel med nogen grund fortolkes derhen, at en kategorisk løsning af spørgsmålet oftest kun har teoretisk interesse. I *Udk. til Lov om G. O.* s. 141-42 hedder det da også, at man, »da spørgsmålene om likviditet og underbalance spiller så stærkt over i hinanden, ikke (har) ment, at der var grund til at gribe ind i retsudviklingen ved at give en præcisere bestemmelse af insolvensbegrebet end sket ved Konkurslovens § 40 og § 42.«

Hvad *beviset* for insolvensen angår, fremhæver §'en særlig oplysninger, der er fremkommet under eksekutions- eller arrestforretninger,³² som »nogen« (altså ikke nødvendig den samme kreditor, som begærer konkursen) har afholdt hos skyldneren, men den nævner også dennes egen erkendelse³³ og viser endelig ved tilføjelsen »eller andre bevisligheder«, at der overhovedet i så henseende ikke skal gælde nogen begrænsning.³⁴ Insolvensen må foreligge ved konkursbegæringens indgivelse eller i hvert fald senest ved konkursdekretets afsigelse. Men det har i praksis ikke været anset for udelukket, at det fulde bevis for denne insolvens først tilvejebragtes under de forhandlinger, der gik forud for skifterettens afgørelse,³⁵ eller endogså under selve boets behandling.³⁶

Det kan omvendt ikke kræves, at kreditor skal kunne påvise aktiver, der kan inddrages under konkursbehandlingen; undertiden bliver det netop først gennem konkursen og særlig den afkræftelse, der måske da vil kunne finde sted, muligt at bringe noget ind i boet.

Dog vil der af rekvirenten kunne forlanges en vis sikkerhed for skifteomkostningerne. En sådan *sikkerhedsstillelse* er ganske vist ikke omhandlet i loven, idet den sikkerhedsstillelse, K. L. § 48, 2. stk. omtaler, kun er sikkerhedsstillelse for det eventuelle

32. Jfr. U. f. R. 1877 s. 910 (H), 1878 s. 1018, 1907 s. 422, 1912 s. 328, 1916 s. 483.

33. Jfr. U. f. R. 1911 s. 61 (H), 1908 s. 794 (H), 1905 B s. 149 (H).

34. Jfr. U. f. R. 1895 s. 909 (H) og særlig om de tilfælde, hvor der er proces om kravet, eller den dom, hvorved det er anerkendt, er appelleret afgørelser i U. f. R. 1896 s. 416 (H), 1914 s. 345 (H), 1902 A s. 178, 1882 s. 472.

35. Jfr. U. f. R. 1949 s. 424 (på et i medfør af K. L. § 48, 2. stk. indkaldt møde).

36. Jfr. U. f. R. 1902 A s. 371, B s. 188 (195 H).

erstatningsansvar, der følger af en uberettiget begæring,³⁷ og K. L. § 97 ikke omtaler sikkerhedsstillelse. I praksis er man imidlertid ikke i tvivl om berettigelsen af at afkræve en kreditor, der begærer konkurs, sikkerhed for omkostningerne, og dette må også være en naturlig følge af reglen i K. L. § 97.³⁸

2°. Lovgiverens betragtning har været den, at kun de fordringshavere, som ville kunne benytte den almindelige retsforfølgningsvej, skulle have adgang til det ekstraordinære retsmiddel, som konkursen er. Man har derfor – skønt måske netop de kreditorer, der endnu ikke aktuelt kan gøre deres krav gældende, kunne have særlig trang til den sikring, som konkursen yder dem i tilfælde af deres skyldners insolvens³⁹ – begrænset adgangen til at forlange konkurs til de kreditorer, hvis fordring er *forfalden*.⁴⁰ Derimod behøver fordringen ikke at være eksigibel.⁴¹

Det må selvfølgelig være en forudsætning, at det krav, hvorpå konkursbegæringen støttes, er *gyldigt*.⁴² Derimod kan det *ikke ubetinget* kræves, at der foreligger klart *bevis*⁴³ for den pågæl-

37. Jfr. K. L. *Mot.* s. 80 og ndfr. s. 33. – I praksis kræves på den anden side ret sjældent sikkerhedsstillelse for et eventuelt erstatningsansvar, se dog f.eks. U. f. R. 1948 s. 1131 (H), jfr. H. R. T. 1948 s. 776: sikkerhedsstillelse på 5.000 kr. ved konkursbegæring overfor en ansvarlig deltager i et kommanditselskab.

38. Jfr. *Deuntzer* s. 95 og domme i U. f. R. 1901 s. 239, 1928 s. 135. Som sikkerhed for omkostningerne kræves ved de fleste skifteretter – deriblandt Sjø- og Handelsretten – et beløb omkring 500 kr., men f. eks. i Københavns amts nordre birk er beløbet forhøjet til 800 kr.

39. Jfr. også, at Rpl. § 612 ophæver betingelsen om, at fordringen skal være forfalden ved arrest. De fremmede konkurslove kender da sædvanlig heller ikke nogen sådan begrænsning.

40. Jfr. herved U. f. R. 1954 s. 666 (673 H). Cfr. om tilfælde, hvor der var givet skyldneren henstand med betalingen af rekvirentens fordring, U. f. R. 1893, s. 139, 1925 s. 713, og hvor den pågældende kreditor udtrykkelig var gået ind på ikke inden et vist tidspunkt at kræve skyldnerens bo taget under konkursbehandling U. f. R. 1933 s. 347. Jfr. derimod om forfaldne vekslers som grundlag for konkurs U. f. R. 1947 s. 338.

41. Jfr. V. L. T. 1944 s. 260 og de i note 36 anførte afgørelser.

42. Jfr. således domme i U. f. R. 1908 s. 473, 1910 s. 292, 1912 s. 405.

43. Skifteretten må dog være berettiget til at stille et vist *minimumskrav m. h. t. klarheden* af det påberåbte konkursgrundlag, og må i så fald være berettiget til at nægte at tage konkursbegæringen til følge, *selv om der stilles sikkerhed*, jfr. U. f. R. 1951 s. 856.

dende fordring, men der kan i tvivlstilfælde blive spørgsmål om kun at tage konkursbegæringen til følge mod sikkerhedsstillelse for det med en uberettiget begæring forbundne erstatningskrav, jfr. § 48, 2. stk. i slutn. Derimod vil skyldneren sikkert ikke kunne afværge konkursen ved sikkerhedsstillelse, allerede af den grund, at en sådan, hvis konkursen alligevel, f. eks. ifølge en anden kreditors begæring, kort efter indtrådte, ville kunne afkræftes efter K. L. § 21.

3°. Endelig skal den almindelige adgang til at begære konkurs kun stå åben for fordringshavere, der kan have en væsentlig interesse heri, og den er derfor *udelukket for den, hvis fordring er sikret ved tilstrækkeligt pant*.⁴⁴ Derimod kan kaution ikke have samme virkning til at udelukke konkursadgangen.

B. For *handlende* o. s. v., jfr. under I. B., gælder der nogle særlige bestemmelser foruden den almindelige regel i K. L. § 42, som også finder anvendelse på dem.

a. For handlendes vedkommende vil det ofte være vanskeligt at føre sikkert bevis for deres insolvens, da denne i så høj grad vil bero på et skøn over konjunkturerne, og det er med hensyn til dem i det hele mindre deres virkelige solvens end deres *kredit*, den økonomiske tillid, de nyder hos deres forretningsforbindelser, der får betydning.

Overensstemmende hermed giver K. L. § 43 *kreditorerne* ret til at forlange en sådan skyldner erklæret fallit, så snart han har *standset sine betalinger*. Den nærmere fastsættelse af dette begreb må overlades til domstolenes skøn. Men som ledende synspunkt kan det opstilles, at der må foreligge enten en, udtrykkelig eller stiltiende, erklæring derom fra skyldneren eller en undladelse fra hans side af at opfylde sine væsentlige forfaldne forpligtelser, særlig sin forretningsgæld, og at denne undladelse må antages at skyldes manglende økonomisk evne.⁴⁵ Om skyldneren virkelig er insolvent, er i og for sig ligegyldigt. Til trods for udtryksmåden i §'ens slutning »uden at han behøver at føre andet eller videre bevis for skyldnerens insolvens«, må det antages, at andet bevis for en handlendes insolvens end netop betalingsstandsning ikke

44. Jfr. herved Højesteretsdomme i U. f. R. 1895 s. 909 (910) og 1902 B s. 188 (195).

45. Jfr. U. f. R. 1885 s. 702, 1873 s. 549.

kan udvide konkursadgangen overfor ham ud over den almindelige, ved § 42 fastsatte grænse, og at omvendt betalingsstandsningen medfører den udvidede konkursadgang, selv om skyldneren nok så meget godtgøres alligevel at være solvent. Betalingsstandsningen har med andre ord betydning ikke blot som et indicium for insolvensen, men den udgør en *selvstændig konkursgrund*. Her foreligger derfor et eksempel på en »uafbeviselig lovsformodning.⁴⁶

Sålænge denne betalingsstandsning varer, har »enhver fordringshaver«, altså *selv om* hans fordring *ikke er forfalden*, ret til at forlange skyldnerens bo taget under konkursbehandling; man har nemlig med rette ment, at de kreditorer, hvis fordring endnu ikke er forfalden, er mindst lige så stærkt truede under den foreliggende situation.⁴⁷

Det er heller *ikke* nogen betingelse, at fordringen *ikke er sikret ved tilstrækkeligt pant*. Dog må det vistnok antages, at en kreditor, hvis fordring er forsynet med en sådan sikkerhedsret, f. eks. håndpant eller udlæg, at han vil komme til at stå som separatist under en eventuel konkursbehandling, mangler tilstrækkelig retlig interesse deri til, at han kan forlange konkursens indtræden.

Ifølge de almindelige betragtninger, der ligger bag ved denne konkursgrund, kunne der være tale om at pålægge *skyldneren selv en pligt* til at anmelde sin betalingsstandsning til skifteretten.⁴⁸ Dette er dog i almindelighed ikke sket efter K. L. Derimod pålægges der ved banklov og sparekasselov *banker og sparekasser*⁴⁹ en pligt til, når de har tabt en vis del af deres aktiekapital, at standse deres betalinger og da som regel træde i likvidation.^{50 51}

b. *Undladelse af at fyldestgøre blot en enkelt forpligtelse* vil sjældent kunne konstituere en egentlig betalingsstandsning. Her

46. Jfr. herved *D. Rpl. I* s. 198 og *Twistemaal* s. 140.

47. Der er også ved tvangsakkordl. 14. april 1905 § 5, 3. stk. åbnet kreditorerne en vis adgang til at få en skyldner (ikke blot handlende), med hvem der er åbnet akkordforhandling, erklæret fallit, selv om fordringen ikke er forfalden.

48. Jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* kapitel 1.

49. Jfr. nærmere banklovbekg. 254, 25. juli 1938 § 16 og sparekasselovbekg. 327, 3. juli 1950 § 16, 2. stk. og ndfr. under III.

50. Jfr. nærmere *Sindballe: Dansk Selskabsret IV*. S. 265 ff.

51. At banker og sparekasser ikke kan erklæres konkurs, er omtalt s. 26.

griber imidlertid K. L. § 44 ind, idet den under visse nærmere betingelser knytter lignende virkninger til den enkelte undladelse. Synspunktet herfor er ligeledes, om der deri kan ses et udtryk for manglende betalingsevne. Men også i dette tilfælde er den legale virkning knyttet til det udvortes symptom, selv om der ikke måtte ligge nogen virkelig insolvens til grund.

For at undladelsen af at betale en fordring skal være konkursgrund, må det dog kræves:

1.º at fordringen er *forfalden*,⁵² idet kreditor ellers ikke har nogen aktuel ret til at forlange den betalt, og der da ikke i skyldnerens undladelse af at betale den kan ses noget udtryk for manglende evne dertil. Endvidere antages her 2.º kun de kreditorer, hvis fordring *ikke er sikret ved tilstrækkeligt pant*, at have nogen rimelig interesse i at fremkalde konkursen. Det er fremdeles 3.º en betingelse, at gælden er *»uimodsagt eller bevist«*,⁵³ idet der kun da er noget mistænkeligt i skyldnerens undladelse af at betale den. Endelig kræves det 4.º, at skyldneren har fået *en særlig opfordring* til at betale gælden.⁵⁴ Dette skal ske gennem en *»beskikkelse«*, d. v. s. en mundtlig opfordring til at betale, der kan rettes til skyldneren ved notarius publicus, men som sædvanlig foretages af stævningmændene, eventuelt af to andre gode mænd.⁵⁵ Efter Rpl. § 153 må dog vistnok forkyndelse ved en enkelt stævningmand være tilstrækkelig. Derimod kan en på anden måde fremsat opfordring til at betale, selv om skyldneren indrømmer at have modtaget den, eller den f. eks. måtte være sket ved anbefalet brev, ikke have samme virkning.⁵⁶ Hvis skyldneren da ikke *inden en vis frist*, nemlig 14 dage, betaler gælden, kan *den samme fordrings-*

52. Jfr. U. f. R. 1910 s. 292.

53. Jfr. U. f. R. 1875 s. 169, 1878 s. 1116, samt 1927 s. 770, hvor gælden ifølge en veksels ikke antoges at være uimodsagt eller bevist, overfor akseptantens indsigelse om at vekselen var en *tjenestevæksel*, udstedt som led i parternes hele mellemværende, og at rekvirenten ifølge dette skyldte ham penge. Se også V. L. T. 1954 s. 213, der nægter at anvende K. L. § 44, da kravet var bestridt og rigtigheden ikke bevist.

54. Om misbrug af bestemmelsen se *Sagfbl.* 1953 s. 203-204.

55. Jfr. D. L. 1-13-23, anordn. 31. jan. 1738 § 2 i slutn., sportelreglm. 22. marts 1814 § 146, sidste stk., pl. 8. jan. 1823 § 6 samt dom i U. f. R. 1883 s. 48.

56. Jfr. *Deuntzer* s. 104 og dom i U. f. R. 1911 s. 539.

haver, som har iværksat påkravet (derimod ikke andre kreditorer), fordre hans bo taget under konkursbehandling. Men også denne adgang er *tidsbegrænset*, idet den ikke kan benyttes i længere tid en 14 dage efter udløbet af den 14 dages frist, som skyldneren havde til at betale i.

III. Et tilfælde, hvor der tidligere var tillagt en *tredjemand* ret til at begære konkursbehandling, frembød sparekasselov 539, 4. oktober 1919 § 16, 2. stk. Denne bestemmelse er *ophævet* ved sparekasselov 159, 18. maj 1937. Efter denne lov, jfr. lovbekg. 327, 3. juli 1950 § 16 skal en sparekasse, hvis egenkapital er gået ned under 4 pct. af sparekassens gældsforpligtelser, gøre indberetning til sparekasseinspektøren, der er berettiget til at *standse kassens virksomhed* og gøre indberetning til handelsministeriet om, at sparekassen *evt.* skal træde i likvidation. Også bankloven, jfr. lovbekg. 254, 25. juli 1938, § 16 er nu ændret, således at der alene kan blive spørgsmål om at lade en bank træde i likvidation, men aldrig om at åbne konkursbehandling over den.

IV. Endelig kan der efter K. L. § 41 indtræde konkurs *uden egentlig begæring fra nogen*. Atter her er det den ved situationen fremkaldte formodning om insolvens, der udgør retsgrunden. Forudsætningen er nemlig, at skyldneren *»undviger af riget eller holder sig skjult, uden at hertil kan formodes anden grund end gæld«*. I dette tilfælde skal skifteretten tage skyldnerens bo under konkursbehandling, *men dog kun, såsnart den dertil opfordres af nogen fordringshaver* (ligeegyldigt om dennes fordring endnu ikke måtte være forfalden, og om den måtte være sikret ved tilstrækkeligt pant), og *for så vidt der er grund til at befrygte*, at udsættelse hermed ville komme hans kreditorer til skade.

Den opfordrende kreditor betragtes ikke som formelig rekvirent. Der kan derfor ikke påhvile ham nogen pligt til at betale påløbne skifteomkostninger, hvis disse ikke kan dækkes af boet, og han ifalder heller ikke det almindelige strenge ansvar i tilfælde af konkursens ulovlighed, som pålægges rekvirenten. Dog må han sikkert kunne gøres ansvarlig, hvis det f. eks. oplyses, at han mod bedre vidende har sat skifteretten i bevægelse, skønt betingelserne efter K. L. § 41 slet ikke forelå.

En forudsætning for at kunne anvende konkursadgangen efter § 41 må det endelig være, at skyldneren til trods for sin undvigelse

eller forsvinden endnu har et *værneting* her i landet. Ofte vil dog hans hidtilværende bopæl være bevaret, og den tidligere praksis har endvidere dels foretaget den udvidelse i forhold til de da gældende værnetingsregler, at man altid kan benytte skifteretten på det sted, hvor skyldneren har haft bopæl, indtil han oplyses at have fået en ny bopæl, – dette stemmer dog nu med Rpl.'s værnetingsbestemmelse i § 236, 2. stk. –, dels endogså i visse tilfælde gået videre, således at man har dekretet konkurs på skyldnerens tidligere bopæl, selv om det oplystes, at han nu havde taget bopæl i udlandet; i det sidste tilfælde har man dog sædvanlig krævet, at skyldneren havde efterladt sig aktiver i vedkommende retskreds.⁵⁷

§ 6.

De nærmere regler om konkursens begæring og beslutning

I. A. Når skyldneren selv forlanger sit bo taget under konkursbehandling, skal han ifølge K. L. § 47 derom indgive en *skriftlig begæring* til skifteretten, sædvanlig ledsaget af en *fortegnelse* over hans aktiver og passiver med opgivelse af navnet (således må ordene »navnlig angivelse« forstås) på hans kreditorer og over de bøger, som måtte være ført i hans forretning. Medfølger fortegnelsen ikke straks, skal skyldneren opgive grunden hertil samt snarest mulig indlevere den.¹

B. a. Også kreditorernes konkursbegæring skal ifølge § 48 være *skriftlig*, og den skal indeholde *en angivelse af de omstændigheder*, hvorpå forlangendet grundes. Skifteretten skal derefter beramme *et møde*, der så vidt muligt skal holdes inden 48 timer, og dertil indkalde såvel skyldneren² som vedkommende fordrings-

57. Jfr. herved domme i U. f. R. 1889 s. 280, 1893 s. 383, 1894 s. 234, 1910 s. 289, 1911 s. 535 (H) og nærmere ovenfor s. 11-12.

1. Om at denne fortegnelse dog ikke, selv om grunden til at den ikke medfølger ikke angives, er nogen absolut betingelse for konkurserklæringens gyldighed, jfr. U. f. R. 1883 s. 633, 1893 s. 1312, 1907 s. 530 (telegrafisk konkursbegæring) og *Deuntzer* s. 83.

2. Jfr. U. f. R. 1911 s. 61.

haver,³ hvorpå beslutning om konkurs tages i selve mødet eller dog snarest muligt. Skifteretten er berettiget til at *afæske skyldneren de fornødne erklæringer*, og hvis han nægter at svare eller udebliver, »kan« han (men det behøver altså ikke ubetinget at blive følgen) behandles som vedgående fordringshaverens faktiske opgivelser,⁴ jfr. nu Rpl. §§ 282 og 305. Endelig skal skyldneren ifølge § 47, sidste pkt., også i dette tilfælde, så snart hans bo er taget under konkursbehandling, på forlangende til skifteretten afgive den samme *fortegnelse* som i tilfælde af konkurs efter hans egen begæring.

b. Til trods for de betænkeligheder, der knytter sig til en sådan svævende mellemtilstand, antog man allerede efter konkursloven, at en *udsættelse* af afgørelsen om konkursens indtræden kunne finde sted med begge parters samtykke, hvorimod den som regel hverken kunne ske efter skyldnerens eller rekvirentens begæring mod den anden parts protest.⁵

Denne adgang til at udsætte behandlingen af en indgiven konkursbegæring er imidlertid blevet nærmere bestemt ved lov 68, 12. april 1927 § 2 (K. L. § 48 a). Herefter *kan* skifteretten (men den behøver altså ikke ubetinget at gøre det) *altid*⁶ beslutte en sådan udsættelse, *når rekvirenten og skyldneren er enige herom*. Men det *kan*⁷ også ske *alene efter skyldnerens anmodning*, når han ønsker udsættelsen for ufortøvet at kunne foretage skridt til at tilvejebringe de nødvendige betingelser for åbning af *forhandling om tvangsakkord udenfor konkurs*.

Som det vil ses af bestemmelsens ordlyd omfatter denne *ikke* det tilfælde, at en *skyldner* begærer *udsættelse* for at søge at opnå en *frivillig ordning*. Derimod er der intet til hinder for, at dette kan være formålet, når rekvirenten og skyldneren er enige om at begære udsættelsen. Der er *imidlertid* en *stor praktisk trang* til, at der også kan gives udsættelse i dette øjemed i det første tilfælde.

3. Jfr. herved U. f. R. 1937 s. 158, der afviser en af en kreditor indgivet konkursbegæring, da hverken kreditor eller debitor var mødt på det efter § 48 indkaldte møde.

4. Jfr. Højesteretsdomme i U. f. R. 1904 B s. 137, 1903 B s. 54 og s. 129.

5. Jfr. *Deuntzer* s. 108.

6. Dette gælder selv om formålet blot er at skaffe vedkommende fordringshaver fuld dækning.

7. Jfr. herved U. f. R. 1938 s. 99 (H).

Da resultatet oftest vil kunne opnås ved at opfordre skyldneren til at provokere en venligsindet familiekreditor til at optræde som rekvirent, således at kreditor og debitor herefter erklærer sig enige om udsættelsen, er det forståeligt, at man ved adskillige skifteretter – i stedet for at foretage et sådant krumspring – simpelthen tolererer udsættelse af en af skyldneren indgivet konkursbegæring for at tilvejebringe en ordning, selv om man er klar over, at denne muligvis bliver af frivillig karakter. Det er da også betegnende, at *Udkast til Lov om Gældsordning* anerkender skyldnerens ret til udsættelse for at søge at opnå en frivillig akkord, likvidation eller anden ordning (§ 21, jfr. § 3).

Formålet med bestemmelsen i K. L. § 48 a har i første række været at give klar hjemmel for, at der nu – modsat hvad der vistnok tidligere måtte antages⁸ – kan *åbnes* forhandling om tvangsakkord, *selv om* der allerede er indgivet en endnu uafgjort konkursbegæring mod skyldneren,⁹ *selv om* konkursbegæringen er tiltrådt af det efter akkordlovens § 5, 3. stk., krævede mindretal¹⁰ og *selv om* begæringen om åbning af tvangsakkord først fremsættes på selve 8 ugers dagen for den første skiftesamling.¹¹

Men den praktiske konsekvens af bestemmelsen må nødvendigvis, som det også forudsættes i forarbejderne til den,¹² yderligere være, at en udsat konkursbegæring, selv om den fastholdes, ikke er nogen hindring for akkordens senere *stadfæstelse*.¹³ Dette gælder dog *ikke* hvis en begæring, der opfylder betingelserne efter Tvangsakkordlovens § 5, 3. stk., stadig fastholdes.¹⁴ Bortset herfra må konkursbegæringen ved akkordens stadfæstelse definitivt falde bort.

Selve akkordforhandlingens *åbning* kan derimod *ikke* medføre,

8. Jfr. U. f. R. 1908 s. 687, cfr. 1910 s. 251.

9. Jfr. U. f. R. 1927 s. 995.

10. Jfr. U. f. R. 1930 s. 725, 1941 s. 237.

11. Jfr. Akkordrettens kendelser i U. f. R. 1941 s. 237 og 1944 s. 1233. Cfr. om et tilfælde, hvor skifteretten havde udsat behandlingen ud over de 8 uger, U. f. R. 1944 s. 1226.

12. Jfr. forhandlingerne om loven i Rigsdagstidende 1926-27 Till. A sp. 3419 ff., Till. B sp. 221 ff., jfr. Till. A sp. 3429-30.

13. Jfr. Akkordretskendelse U. f. R. 1930 s. 1030, jfr. 1938 s. 1091 og *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 78-79 og s. 131-33.

14. Jfr. U. f. R. 1941 s. 237.

at konkursbegæringen *falder bort*,¹⁵ men alene at afgørelsen med hensyn til den *udsættes*. At begæringen opretholdes, får betydning for det tilfælde, at akkordforhandlingen ender negativt, idet konkurs alligevel indtræder, nemlig navnlig med hensyn til at bevare afkræftelsesfristen.¹⁶ Derimod må vistnok en indgivet konkursbegæring med hensyn til et *aktieselskab* udelukke, at der af handelsministeren udnævnes likvidator efter aktieselskabslovbekg. 313, 28. aug. 1952 § 71, 3. stk., jfr. § 61, og der kan derfor ikke tilstå udsættelse med behandlingen, for at en sådan udnævnelse kan ske.¹⁷

Sådanne udsættelser kan dog, navnlig for at skifteretten stadig kan føre kontrol med, at skyldneren virkelig gør sig anstrengelser for at opnå forhandling om tvangsakkord, højst gives for 14 dage ad gangen¹⁸ og må ikke udstrækkes *ud over* et tidsrum af 8 uger.¹⁹ Denne frist af 8 uger regnes fra det første møde i anledning af konkursbegæringen, på hvilken udsættelse i medfør af K. L. § 48 a er givet, men ikke fra konkursbegæringens indlevering.²⁰ Skifteretten kan gøre udsættelsen afhængig af, at skyldneren undergives tilsyn af dertil af skifteretten beskikkede mænd, til hvem han vil have at aflægge regnskab for sine dispositioner.

Det forudsættes imidlertid i K. L. § 48 a, at der tilkommer skyldneren *en vis dispositionsfrihed* under udsættelsen, således at de trufne dispositioner ikke berøres af en eventuel senere kon-

15. Cfr. dog oprindelig Akkordrettens kendelse i U. f. R. 1929 s. 202 med note og tilføjelse blandt »Tillæg og Rettelser«, men jfr. U. f. R. 1927 s. 995 med noter, 1929 s. 395 og senere afgørelser.

16. Jfr. herved artikler af *Otto Bang* og *Jobs. Michelsen* i U. f. R. 1927 B s. 277-80 og 292-93 og *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 78-79 og s. 133-35 samt dommene U. f. R. 1927 A s. 995, 1929 s. 395, 1930 s. 725, Akkordretskendelsen 1930 s. 1030 og HRD 1931 s. 70.

17. Jfr. således *Poul Jacobsen* i U. f. R. 1932 B s. 44-46 og S&HR skifte-kendelse i 1932 A s. 233, men derimod *Henry Hartmann* 1932 B s. 33-35, 74-75.

18. Cfr. dog herved U. f. R. 1947 s. 408.

19. Jfr. om et særligt tilfælde, hvor behandlingen af en konkursbegæring i strid med loven var blevet udstrakt ud over 8 uger U. f. R. 1931 s. 1089, og om et andet tilfælde, hvor skifteretten havde nægtet skyldneren udsættelse, men landsretten tilstået den, U. f. R. 1932 s. 657. Jfr. også Akkordrettens kendelse U. f. R. 1944 s. 1226.

20. Jfr. dom i U. f. R. 1941 s. 832 og Akkordrets kendelse 1944 s. 1233.

kurs, uanset at denne i medfør af K. L. § 50 har virkning fra konkursbegæringens indgivelse. Dette stemmer også godt med bestemmelsens hovedformål at tilvejebringe en tvangsakkord uden for konkurs, der jo ikke medfører nogen urådighed for skyldneren. Det anerkendes derfor i praksis, at f. eks. udgifter, der er medgået til at holde skyldnerens erhvervsvirksomhed eller faste ejendom i drift, kan være berettigede i forhold til konkursboet.²¹ *Udkastet til Lov om Gældsordning* går dog som følge af sit tidligere omtalte formål endnu videre i så henseende.²²

Den omstændighed, at der har været givet udsættelse i anledning af en fordringshavers konkursbegæring, udelukker ikke fra at tilstå ny udsættelse i anledning af en konkursbegæring fremsat af en anden fordringshaver.²³ Heller ikke er det udelukket, at skifteretten selv ex officio, når de 8 uger er udløbet, og konkurs skal dekretes, udsætter sagen for at skaffe sig de til dekretets afsigelse fornødne oplysninger.²⁴

C. Når en skyldners bo skal tages under konkursbehandling efter § 41, må som noget særligt fremhæves, at den opfordring fra en fordringshaver, som er en betingelse derfor, vistnok ikke behøver at ske skriftlig, men vil kunne afgives mundtlig til retsbogen, og at skifteretten i dette tilfælde, hvor jo skyldnerens eget

21. Jfr. med hensyn til en proprietærs driftsudgifter til gården U. f. R. 1947 s. 755. Jfr. herved også U. f. R. 1931 s. 70 (H) med note, hvorefter K. L. § 2, jfr. § 50, dog antoges at være til hinder for, at skyldneren, der havde fået udsættelse for at tilvejebringe tvangsakkord, kunne give en akkordforening sikkerhed for dens omkostninger herved, hvis konkurs påfulgte. Derimod var det ubestridt under sagen, at der for omkostningerne havdes et simpelt krav mod boet. Tilsvarende U. f. R. 1937 s. 272 (H), hvorefter indbetalinger til en sagfører til dækning af omkostninger ved at søge en akkordordning ikke kunne henføres til de dispositioner, fallenten retsgyldig kunne foretage. Ifølge *Udk. til Lov om Gældsordning* § 3, 3. stk., anerkendes derimod »forsvarlige« omkostninger, der har været forbundet med forsøget på at tilvejebringe den påtænkte ordning, at skulle dækkes forlods ved en påfølgende konkurs, og motiverne s. 135 fremhæver herved både »sagfører og anden sagkyndig bistand«, f. eks. fra en akkordforening.

22. Jfr. udk. §§ 22-24 og særlig motiverne s. 150-152.

23. Jfr. dom i U. f. R. 1931 s. 943.

24. Jfr. herved domme i U. f. R. 1934 s. 573, 1946 s. 1011, J. D. 1947 s. 108, Akkordrettens kendelse U. f. R. 1944 s. 1233 og dom U. f. R. 1950 s. 887.

møde er udelukket, dersom den finder anledning dertil, kan beskikke en god mand (eller kvinde, jfr. lov 133, 27. maj 1908 § 7), så vidt muligt blandt skyldnerens slægt og venner, til at afgive erklæring, forinden konkursbehandling besluttes.

II. Med hensyn til det spørgsmål, om en fordringshaver eller skyldner har *adgang til igen at tage sin konkursbegæring tilbage*, stiller sagen sig væsentlig forskelligt, før og efter at skifteretten har taget beslutning om konkursens indtræden.

A. *Så længe dette ikke er sket*, må en *fordringshaver* frit kunne tage sin begæring om konkurs tilbage. Der er vel en mulighed for, at han kan misbruge en sådan konkursbegæring til at aftvinge sin skyldner særlige fordele, men noget lignende vil også kunne opnås ved den blotte trusel om konkurs. For at være sikret over for en sådan eventualitet må også de andre fordringshavere indgive begæring, der da subsidiært får betydning, for så vidt den tidligere falder bort. Også *skyldneren* må der vistnok tilkomme en tilsvarende frihed. Den fare, der kan være for at en skyldner afværger et truende retsforfølgningsskridt ved en på skrømt indgivet konkursbegæring, er ikke så stor, når kreditorerne netop må være klare over, at skyldneren ikke derved bliver bundet.

B. Væsentlig anderledes stiller forholdet sig derimod, *efter at skifteretten har taget beslutning* om, at konkursbehandling skal finde sted.

I dette tilfælde må *fordringshaveren* helt være afskåret fra at tage konkursbegæringen tilbage. Ikke blot gør faren for misbrug sig her særlig stærkt gældende. Men det må også og navnlig erindres, at efter konkursens indtræden repræsenterer skifteretten *alle* fordringshavere, også de endnu ikke mødte, hvorfor konkursen ikke engang med alle mødende kreditors samtykke ville kunne gå tilbage, K. L. § 50, jfr. lov 66, 15. april 1887 § 2.²⁵

Derimod har man fundet det urimeligt, at *skyldneren*, som ved sin egen begæring havde fremkaldt konkursen, ubetinget skulle forblive under denne, selv efter at hans fuldstændige solvens var oplyst.²⁶ Det bestemmes derfor ved K. L. § 50, at skifteretten i dette tilfælde, men dog kun når han, *forinden indkaldelse af kreditorerne* har fundet sted, gør det antageligt, at han er i

25. Jfr. K. U. mot. s. 81.

26. Jfr. Rigsdagstid. 1871-72, Folketingets Forh. sp. 6441.

stand til at fyldestgøre sine kreditorer, skal være berettiget (men altså ikke ubetinget forpligtet) til at hæve konkursen, *for så vidt de mødte kreditorer ikke modsætter sig dette*.

III. Bortset fra dette tilfælde må det sikkert antages, at skifteretten ikke igen kan hæve sit engang afsagte konkursdekret, selv om nye oplysninger viser, at lovens betingelser derfor i virkeligheden ikke har foreligget, men ophævelsen kan kun ske ved *appel*. Herom bestemte K. L. tidligere i § 49, at udøvelsen af konkursbeslutningen ikke derved skulle opholdes,²⁷ men der burde dog ikke, forinden endelig dom var faldet, foregå noget salg af boets ejendele, som ikke var en følge af genstandenes beskaffenhed eller skyldnerens næringsvej, medmindre skyldneren samtykkede deri. Ifølge Rpl. § 673, 1. stk., 2. pkt., cfr. tidligere K. L. § 49, er skifterettens beslutning om at tage en fordringshavers konkursbegæring²⁸ til følge eller om ikke at tage den til følge genstand for kære til landsretten.²⁹ Kære overfor et afsagt konkursdekret hindrer ikke konkursbehandlingens påbegyndelse, men skifteretten har at drage omsorg for, at den kærendes ret ikke foregribes ved behandlingen, medens kæremålet står på, jfr. analogien af Rpl. § 675, 2. stk. 1. pkt. og grundsætningen i K. L. § 49, 2. stk.³⁰

Når en konkurs findes ulovlig, må den kreditor, der har begæret den, erstatte skyldneren tab, tort og kreditspilde på lignende måde som ved arrest.³¹ Også den blotte begæring om konkurs må kunne pådrage ansvar.³²

27. Jfr. U. f. R. 1903 B s. 54 (H).

28. Der henvises kun til K. L. § 48, 2. stk., hvor konkursen dekretes efter en fordringshavers begæring, ikke til § 47, hvor det sker efter skyldnerens egen begæring, men i det sidste tilfælde vil der vanskelig kunne blive tale om appel.

29. Den tidligere bestemmelse i K. L. § 140 om, at sådanne beslutninger skulle indankes lige til Højesteret, er altså faldet bort.

30. Jfr. nærmere ndf. s. 86 om panthavernes stilling.

31. Jfr. U. f. R. 1902 A s. 144, 1893 s. 139, 1878 s. 1116. Cfr. derimod en landsretsdom U. f. R. 1935 s. 636, som med tvivlsom føje ikke pålagde konkursrekvirenten erstatningsansvar i et tilfælde, hvor konkursdekretet blev ophævet af landsretten, da der forelå et af Akkordretten endnu ikke afgjort andragende om akkord i henhold til lov 75, 13. marts 1933, jfr. lov 364, 18. decbr. s. å., og da det ikke var tilstrækkelig godtgjort, at rekvirentens krav ville være uberørt af akkorden.

32. Jfr. U. f. R. 1875 s. 169 med hensyn til K. L. § 44.

IV. Når konkursen er dekretet, skal denne ifølge K. L. § 50 i den forandrede affattelse, som den har fået ved lov 15. april 1887 § 2,³³ altid *anses som begyndt fra det øjeblik*, da skyldnerens eller en fordringshavers *begæring* eller en fordringshavers opfordring efter § 41 blev indgivet til skifteretten.³⁴ Følgen heraf bliver, at alle tvangsforfølgningsskridt, der måtte være foretaget eller retshandler, som måtte være foretaget, eller retshandler, som måtte være indgået i tiden mellem begæringen om konkursen og dens beslutning, ved denne må tabe deres kraft, jfr. K. L. § 10,³⁵ og ligeledes må ved beregningen af afkræftelsesfrister begæringens indgivelse regnes som konkursens begyndelsepunkt.³⁶ Det kommer an på, hvornår konkursbegæringen er *modtaget* af skifteforvalteren eller fuldmægtigen på dennes vegne,³⁷ selv om dette måtte være sket på deres private bopæl,³⁸ eller hvornår den er *afleveret* på skifterettens kontor; når det er sket i kontortiden, må dette gælde, selv om begæringen endnu ikke måtte være kommet skifteforvalteren selv eller hans autoriserede fuldmægtig i hænde.³⁹ Derimod er det *ikke* tilstrækkeligt, at den er afsendt på et vist tidspunkt.⁴⁰ Der vil kunne tillægges skyldnerens konkursbegæring denne retsvirkning, selv om den i § 47 foreskrevne fortegnelse ikke er medfulgt, når den dog følger snarest muligt.⁴¹ Der regnes her ikke blot med hele dage, men det *nøjagtige klokkeslet*, selv bestemt efter minutter, kan i sådanne kollisions-

33. Efter K. L. § 50 i dens oprindelige skikkelse gjaldt reglen om konkursdekretets tilbagevirkende kraft kun, når konkursen var indtrådt ifølge skyldnerens egen begæring, hvorimod konkursen, når den var fremkaldt af en fordringshaver, først regnedes fra skifterettens beslutning om konkursen.

34. Jfr. Højesteretsdom i U. f. R. 1917 s. 848 med bemærkninger af H. L. i 1917 B s. 290-292, samt afgørelser i U. f. R. 1911 s. 133, 1908 s. 372 (H) og 1908 s. 687.

35. Jfr. U. f. R. 1902 s. 371.

36. Jfr. U. f. R. 1894 s. 947, 1911 s. 133.

37. Cfr. U. f. R. 1890 s. 973.

38. Jfr. U. f. R. 1892 s. 158, 1921 s. 396.

39. Jfr. U. f. R. 1887 s. 388, 1890 s. 677.

40. Jfr. U. f. R. 1890 s. 719, 1891 s. 274, 1892 s. 132, 1893 s. 605.

41. Jfr. U. f. R. 1883 s. 633, 1893 s. 1312.

tilfælde blive af betydning.⁴² Noget andet må *dog* gælde med hensyn til § 23, 2. *stk.*, hvorefter udlæg bortfalder, når konkursen begynder »senest 3 ugers dagen efter den dag, da udlæget blev givet.⁴³ Konkursdekretets tilbagevirkende kraft indtræder, selv om dets afsigelse udsættes,⁴⁴ når der ikke heri må ses en midlertidig tilbagetagelse af konkursbegæringen,⁴⁵ ja vistnok også når denne forkastes og først tages til følge i den højere instans.⁴⁶ Det må dog, for at en retshandel, der er indgået mellem konkursbegæringen og det endelige konkursdekret, skal kunne omstødes, sikkert ifølge analogien af K. L. § 2 kræves, at medkontrahenten har kendt (eller burdet kende) den indgivne konkursbegæring.⁴⁷ Meget kunne tale for i sådanne tilfælde at foreskrive en tinglysning af konkursbegæringen for at få den tillagt virkning overfor godtroende tredjemand. Men dette hjemler konkursloven ikke.

42. Jfr. U. f. R. 1917 s. 848 (H) 1901 s. 105, 1894 s. 947, 1887 s. 460, jfr. 1888 s. 67, (H) 1882 s. 1212, 1879 s. 808. Se også m. h. t. fristens beregning ved likvidation af aktieselskaber, U. f. R. 1952 s. 862.

43. Jfr. U. f. R. 1954 s. 148 med henvisninger i note 1. Cfr. derimod tidligere J. D. 1941 s. 295.

44. Cfr dog om det tilfælde, at udsættelsen i strid med lov 68, 12. april 1927 § 2 var blevet udstrakt ud over et tidsrum af 8 uger, og der var givet længere udsættelse end i § 2 bestemt, U. f. R. 1931 s. 1089. Se derimod et andet tilfælde, hvor retten ex officio – for at skaffe sig oplysninger som grundlag for konkursdekretets afsigelse – havde udsat længere end 8 uger U. f. R. 1934 s. 573. Se iøvrigt afgørelser ovf. s. 41 note 24.

45. Jfr. Højesteretsdomme i U. f. R. 1908 s. 372, 1912 s. 227, samt afgørelser i U. f. R. 1924 s. 893, 1921 s. 402, 1917 s. 605, 1898 s. 156, 209, 789, cfr. derimod 1921 s. 393, 1914 s. 840. – Jfr. om et tilfælde, hvor der forelå flere konkursbegæring, U. f. R. 1925 s. 696.

46. I U. f. R. 1951 s. 647 udtales, at spørgsmålet om konkursens begyndelsestidspunkt ikke i sig selv har retlig interesse, men kun for så vidt det har indflydelse på boets krav eller krav mod boet, hvilket i påkommende tilfælde må afgøres som retstvist mellem de interesserede, og i U. f. R. 1951 s. 231 hedder det – vedrørende det samme bo – at klage over skifterettens afgørelse måtte fremsættes ved anke, da konkursens begyndelse kan være afgørende for boets og de deri anmeldte fordringshaveres ret. Ved den sidstnævnte dom afvistes derfor et kæremål, og ved den førstnævnte ophævedes skifterettens kendelse under den derefter iværksatte anke.

47. Jfr. nærmere H. Munch-Petersen i U. f. R. 1914 B s. 160-2 og nu dom i U. f. R. 1946 s. 1129.

V. Har skifteretten ved konkursens erklæring grundet sin kompetence på anden omstændighed end den, at skyldneren har eller ved sin død havde bopæl her i landet, skal dette ifølge lov 36, 14. febr. 1934 (K. L. § 48 b) oplyses i konkursbeslutningen. Denne bestemmelse står i sammenhæng med den internordiske konkurskonvention, der vil blive behandlet nedenfor i bogens Syvende Afsnit (§ 40. I. B.).

Konkursens retsvirkninger

§ 7

Om konkursens retlige betydning i almindelighed¹

1°. Som tidligere berørt, er hovedtanken med konkurs den, at der, når skyldnerens bo må antages at være utilstrækkeligt til fyldestgørelse af alle hans kreditorer, skal finde en samlet afvikling af hans gæld sted, så at alle kreditorerne får en – dog ved »konkursordenen« nærmere bestemt – ligelig fyldestgørelse. Denne tvungne afvikling af fallentens gæld antager således karakteren af en *general-* eller *universaleksektion*. Hermed udtryktes, såvel at tvangsfuldbyrdelsen *efter dens genstand* ikke er begrænset, men som regel omfatter hele skyldnerens formue, som at den *efter dens formål* går ud på at fyldestgøre alle dem, der ved konkursens begyndelse havde fordringer på fallenten. Da kreditorerne som nævnt (indenfor de af konkursordenen følgende grænser) skal fyldestgøres ligeligt, kan man sige, at kreditorernes fyldestgørelse ved konkurs er undergivet *ligelighedsprincippet*. Se dog om Konkursordenen ndfr. § 12 (s. 88 ff.).

2°. Denne adgang til ligelig fyldestgørelse sikres kreditorerne derved, at skyldnerens formue ved konkursen unddrages hans rådighed, så at han ikke selv ved sine dispositioner kan berøve kreditorerne noget, ligesom der ikke kan foretages retsskridt imod ham til skade for kreditorerne i almindelighed, jfr. K. L. §§ 1, 2 og 10. Skyldneren bliver altså ved konkursen *ikke umyndig*, idet hans dispositioner beholder deres almindelige gyldighed, for så

1. Jfr. *Deuntzer* s. 119-123 (18-19), *Hagerup*: Konkurs s. 1-3 med de i note 9 gjorte henvisninger til fremmed litteratur, samt *Rintelen*: Das österreichische Konkursrecht, s. 19-24.

vidt enten konkursen måtte falde bort, eller de har hensyn til forhold, som står udenfor konkursen; han er netop kun *urådig* over den til konkursen hørende masse. Som et andet grundprincip for konkurs foruden ligelighedsprincippet kan man derfor tale om *urådighedsprincippet*, jfr. nærmere herom ndfr. i § 9. Konkurskreditorerne i almindelighed opnår derigennem en lignende tinglig beskyttelse som den, der indtræder for en enkelt kreditor ved hans individuelle eksekution; forholdet kan derfor også ved konkurs naturlig udtrykkes på den måde, at der indtræder en »*retspant*ret« for kreditorerne.²

På den anden side må man lige så vel som ved eksekution vogte sig for af denne betegnelse at slutte, at de almindelige regler om pant i et og alt skulle finde anvendelse på denne sikkerhedsret. For konkursens vedkommende må særlig gøres opmærksom på de ejendommeligheder, som netop følger af *dens universelle karakter*. Den medfører jo i modsætning til, hvad der kan være tilfældet ved viljesbestemt pant, jfr. K. L. § 151, en ret i alt, hvad skyldneren i konkursens øjeblik ejer og som regel også i, hvad der under konkursen tilfalder ham. I forbindelse dermed står *den almindelige adgang til* under skifterettens tilsyn *at administrere og råde* over boet, som ialtfald efter vor konkurslov tilkommer kreditorerne. Endvidere medfører *flerbeden af kreditorer* nødvendigheden af en række forskrifter, som der ved individuelle eksekutionen ikke bliver brug for, således navnlig om de forskellige organer, kurator, kreditorudvalg og skiftesamlinger, hvorigennem kreditorerne gør deres myndighed gældende.

3°. Medens der således ved konkursen tillægges kreditorer i forening en rådhed over skyldnerens samlede formue, som ikke tidligere tilkom dem, begrænses de omvendt i deres adgang til enkeltvis at skaffe sig en særlig fyldestgørelse ved hjælp af hans ting, idet den tidligere omtalte *udelukkelse fra individualforfølgning*, for at ikke konkursens øjemed helt skal spildes, ligeså vel må finde anvendelse på konkurskreditorerne som på andre, der (f. eks. efter konkursen) måtte erhverve krav på fallenten. Me-

2. Jfr. *Torp-Grundtvig*: Tingsret s. 720-22, *Vinding Kruse*: Ejendomsret III. 3. udg. ved *W. E. von Eyben* s. 1363-64, *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 82-83 og den af *Kobler* f. eks. i hans *Leitfaden* s. 72 ff., hævdede »Beschlagsrecht am Konkursvermögen.«.

dens udelukkelsen fra individualforfølgning for de udenforstående kreditorer er en naturlig konsekvens af den tinglige beskyttelse af konkurskreditorernes ret, der er skabt gennem urådighedsprincippet, følger dette for konkurskreditorernes vedkommende i det væsentlige allerede af det under nr. 1° omtalte ligelighedsprincip.³

4°. Gennem *afkræftelsesinstituttet* får de under 1°-3° nævnte retsvirkninger også en vis tilbagevirkende kraft, jfr. nærmere s. 103 ff.

Det ville *ikke* være rigtigt, på grund af den tilsikrede rådighed over skyldnerens formue, som der er tillagt konkurskreditorerne til deres fyldestgørelse, at udtrykke forholdet således, at *selve ejendomsretten over boet er gået over til kreditorerne*.⁴ Ikke blot passer det formelle begreb om ejendomsret, som man tidligere har plejet at anvende, stadig på fallenten, idet konkursens bortfald umiddelbart vil medføre, at han igen får den fulde ret til sine midler. Men også udfra det moderne, praktisk-økonomiske ejendomsbegreb må det siges, at aktiver, der udelukkende anvendes til indfrielse af hans forpligtelser, altså i hans økonomiske interesse, naturlig må betegnes som tilhørende ham, idet det netop kun er kreditorernes ret til at søge sig fyldestgjort for deres fordringer gennem skyldnerens aktion, der ved konkursen får en særlig tinglig beskyttelse.

I forbindelse med betragtningen af konkursen som bevirkende en universalsuccession i ejendomsretten over skyldnerens formue finder man ofte forestillingen om *konkurskreditorerne* som dannede en »*juridisk person*«, hvem boets rettigheder og forpligtelser tilkommer og påhviler.⁵ Men heller ikke denne opfattelse kan anses for naturlig. Det kan vel til en given tid, navnlig før anmeldelsesfristen er udløbet, være faktisk vanskeligt eller umuligt at påvise de enkelte kreditorer, men en sådan ubestemthed ved kredsen af de berettigede, som man plejer at kræve hos en egentlig juridisk person, foreligger der dog ikke. Heller ikke her så lidt som ellers vil brugen af begrebet juridisk person give nogen for-

3. Jfr. *Erwin M:mb-Petersen*: Konkursurrogater kap. VIII.

4. I engelsk ret opfattes ejendomsretten dog principielt som gået »fiduciarisk« over til en »trustee«, der udøver retten på kreditorernes vegne.

5. Dette antages således i fransk ret.

klaring på de særlige regler, som flerheden medfører. Men en anden sag er, at »konkursboet« kan bruges som en kort og let betegnelse for det kompleks af skyldnerens rettigheder og forpligtelser, hvorover rådigheden ved konkursen er gået over til hans kreditorer.⁶

Der gøres ofte en sondring mellem den såkaldte »materielle konkursret«, der indeholder reglerne om konkursens indvirkning på skyldnerens retsforhold, og den »formelle konkursret«, der giver reglerne om fremgangsmåden ved konkursbehandlingen. Vor konkurslov bygger, ligesom den tyske og østrigske konkursordning, til en vis grad på denne sondring, når den som første afsnit I. (kap. 1-5) behandler konkursens retlige virkninger – enkelte af de deri indeholdte bestemmelser, således §§ 4 og 16 om standsningsret og ejendomsforbehold og § 15 om modregningsadgang, strejfer endogså den *almindelige* materielle ret – og som II. (kap. 6-11) fremgangsmåden ved konkursboers behandling. Men den er dog ikke fuldt gennemført – jfr. således at der i kap. 3 gives bestemmelser om den processuelle forfølgning af rettigheder mod skyldneren eller omvendt, og at der i kap. 13, jfr. navnlig § 120, træffes bestemmelse om akkordens virkning på skyldnerens gæld –, og dette lader sig også vanskeligt gøre uden at adskille, hvad der naturligt hører sammen.

6. Jfr. herved ovenfor om terminologien »interessentskabsbo«.

Konkursmassen¹

I. Selvfølgelig kan kun, *hvad der tilhører skyldneren*,² indtages under konkursen, K. L. § 1, jfr. § 6. Endvidere hører *kun* hans *egentlige formuerettigheder* til konkursmassen, derimod *ikke personlige rettigheder*³ som en forfatters ret til at offentliggøre sine værker, jfr. *forfatterloven* 149, 26. april 1933 § 12, eller en krænkets persons ret til at forlange *godtgørelse for ikke-økonomisk skade* efter ikrafttrædelsel. t. strfl. § 15, stk. 1,⁴ eller f. eks. det erstatningskrav for nedsat arbejdsevne, der tilkommer⁵ en person, som er kommet til skade ved et automobiluheld.^{6 7} Endelig kan visse rettigheder, som efter deres karakter må anses for økonomiske, *særlig være unddraget* fra kreditorernes forfølgning også i konkurstilfælde. I det hele gælder der herom de samme regler som i tilfælde af eksekution,⁸ idet K. L. § 1 fra konkursmas-

1. Jfr. *Deuntzer* s. 127-168 (21-23) samt m. h. t. hvad der inddrages i et dødsbo *O. A. Borum* Arvefaldet s. 1 ff. og m. h. t. genstanden for eksekution *Tvangsfuldbyrdelse* s. 64 ff.

2. Jfr. U. f. R. 1893 s. 196 om nogle beløb som en sagfører havde inkasseret, efter at hans mandant var kommet under konkurs.

3. Uanset Københavns Telefonselskabs vilkår post 2, hvorefter abonnement på en telefon er personligt og kun ved selskabets mellemkomst kan overføres fra en abonnent til en anden kan telefonselskabet ikke modsætte sig, at abonnementet fortsættes af konkursboet, jfr. U. f. R. 1947 s. 812 (H) m. h. t. et administrationsbo. Selskabet kan heller ikke modsætte sig, at boet afhænder en telefon sammen med en forretningsvirksomhed selv om fallenten protesterer herimod. Se U. f. R. 1950 s. 586 jfr. 1952 s. 273 (H), *Erwin Munch-Petersen* Juristen 1947 s. 268 og *B. E. Gregersen* U. f. R. 1946 B s. 281-282. Cfr. derimod *Henrik Tamm* i U. f. R. 1946 B. s. 265 og U. f. R. 1947 A. s. 320. Om at selskabets krav bliver et massekrav se T. f. R. 1948 s. 319 og ndfr. s. 72 note 38.

4. Jfr. nærmere *Tvangsfuldbyrdelse* s. 68-69 og s. 81-82.

5. Cfr. derimod om det allerede udbetalte eller ved dom eller forlig fastslåede erstatningsbeløb, Højesteretsdom U. f. R. 1933 s. 242 med note 2 og tidligere domme U. f. R. 1931 s. 783 og 1929 s. 566, 587.

6. Jfr. U. f. R. 1923 s. 957.

7. Jfr. om en privat pensionsret U. f. R. 1911 s. 177.

8. Som en af de i særlovgivningen hjemlede undtagelser kan nævnes, at *bunden opsparing* i henhold til lov 453, 25. november 1950 og lov 266, 14. juli 1951 ikke kan gøres til genstand for udlæg, men alligevel kan inddrages i konkursboet eller dødsboet.

sen udtrykkelig undtager »de genstande, der ifølge privat viljeserklæring, lov eller anden særlig hjemmel er udelukkede fra eksekution.« Med hensyn til den nærmere bestemmelse af disse genstande må derfor i det hele henvises til læren om tvangsfuldbyrdelse.⁹ Det såkaldte »beneficium competentiae«, som tidligere var hjemlet ved K. L. § 160 og nu hjemles ved Rpl. § 509, må også finde anvendelse i tilfælde af en skyldners konkurs;¹⁰ en større understøttelse af boet end den, der herefter ville være hjemlet, kan forøvrigt tilstås skyldneren efter reglerne i K. L. § 83.

Med udgangspunkt i den almindelige udtalelse i K. L. § 1 kan der da opstilles den hovedregel, at genstanden for konkurs i det hele er den samme som for eksekution,¹¹ og at de samme undtagelser, som gælder ved eksekution, også har gyldighed ved konkurs, medmindre der er særlig hjemmel for det modsatte, jfr. f. eks. nedenfor under II. om K. L. § 17 og medhjl. § 21. Selv om der ikke er en sådan positiv hjemmel, kan det dog ikke anses for udelukket at undergive denne hovedregel visse begrænsninger.¹²

II. Der er dog, som tidligere berørt, navnlig den forskel mellem konkursens og eksekutionens genstand, at medens den sidste altid har hensyn til bestemte ting eller rettigheder, omfatter konkursen *bele* skyldnerens formue, som derigennem skal »likvideres«. I en vis forbindelse hermed står de regler om afviklingen af skyldnerens gensidig bebyrdende retshandler, som indeholdes i K. L. § 16, jfr. købel. 6. april 1906 §§ 39-41, kommissionslov 8. maj 1917 § 37,¹³ og ligeledes den indtræden i skyldnerens sted, når

9. *Tvangsfuldbyrdelse* s. 75 ff. Jfr. også dom i U. f. R. 1931 s. 761. – Om de regler, der ved *FAL.* 129, 15. april 1930 §§ 116 og 117 er givet om *livsforsikringen*, må dog henvises til *A. Drachmann Bentzon & Knud Christensen: Lov om Forsikringsaftaler*, 2. udg. II. Del (1954) og *Henry Ussing: Enkelte kontrakter*, 2. udg., s. 311 ff. Særlig om dens afkræftelse vil der blive gjort nogle bemærkninger nedenfor s. 137-138.

10. Jfr. herved *Tvangsfuldbyrdelse* s. 110, U. f. R. 1924 s. 101, 1926 s. 980, 1927 s. 704 og 1953 s. 832.

11. Jfr. f. eks. U. f. R. 1927 s. 998, 1927 s. 745 og 1929 s. 977.

12. Jfr. herved *Erwin Munch-Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse* (1935) s. 103 ff., *Udkast til Lov om Gældsordning* § 74 med *Mot.* s. 180-183 og ndfr. s. 164-166 om »konkursregulering«.

13. Jfr. herom *Deuntzer* s. 213-24, *Henry Ussing: Obligationsret. Alm. del.* 3. udg. s. 191.

han har lejet eller forpagtet en urørlig ting, som – for så vidt ikke retshandelen særlig udelukker denne adgang – er hjemlet boet ved K. L. § 17, selv om ikke en frivillig overdragelse af retten eller en tvungen indtræden i den ved individualforfølgning kunne finde sted.¹⁴ I sammenhæng med den almindelige rådighed over skyldnerens bo, som ved hans konkurs går over til hans kreditorer, står det også, at der tillægges konkursboet en vis adgang til at indtræde i skyldnerens ret ifølge tjeneste- og andre lignende¹⁵ personlige arbejdskontrakter.¹⁶ Således skal tjenesteforholdet ifølge medhjælperlovbekg. 270, 16. juni 1941 § 21, når husbondens bo kommer under konkursbehandling, fortsættes med boet i husstanden eller bedriften, således som det oprindeligt var indgået, men der tilstås dog hver af parterne en særlig ret til at opsiges forholdet. Derimod bortfalder lærekontrakten efter lærlingelov 120, 7. maj 1937 § 15, 1. stk. nr. 2 altid, når mesterens bedrift eller forretning på grund af konkurs eller anden årsag standses for et længere tidsrum end 2 måneder.¹⁷

III. Som en forskel fra udlæg må det fremdeles nævnes, at konkursen ifølge K. L. § 1 også omfatter *skyldnerens fremtidige formue*, nemlig alt, hvad der under konkursen tilfalder ham.¹⁸

Såvel et vist humanitært hensyn til skyldneren, nemlig ikke for stærkt at lamme ham i hans virksomhed, som et hensyn til dem, der efter konkursen er kommet i gældsforhold til ham, kunne tale for at begrænse konkursmassen til, hvad skyldneren ejede ved konkursens begyndelse. Men på den anden side fører hensynet til i videst muligt omfang at føre likvidationen til bunds til at udstrække konkursen til alle de aktiver, som, medens konkursbehandlingen står på, indgår i fallentens formue, og herfor taler også det praktiske hensyn, at man derved bliver fri for den ofte

14. Jfr. herom *Deuntzer* s. 224-34, *Henry Ussing*: Obligationsret. Alm. Del. s. 201.

15. Cfr. domme i U. f. R. 1888 s. 1105 (en sagførerkontorist), 1914 s. 280 og 1882 s. 309 (et aktieselskabs direktør).

16. Jfr. domme i U. f. R. 1910 s. 277 (en bogholder), 1911 s. 459 (en værktøjsfører).

17. Jfr. *Henry Ussing*: Enkelte Kontrakter 2. udg. s. 375.

18. Dette er også det almindelige efter fremmed konkursret, jfr. norsk K. L. § 35, svensk K. L. § 27, østrigsk K. O. § 1, engelsk B. R. Act. s. 38, den franske Code de commerce art. 443, men derimod den tyske K. O. § 1.

vanskelige sondring mellem virkelige ny erhvervelser, og aktiver, der skyldes ifølge allerede bestående retsforhold, selv om de først nu indgår i boet. Det humane hensyn til skyldneren vil da i det væsentlige kunne ske fyldest derved, at man fra konkursbehandlingen udelukker udbytte af skyldnerens personlige virksomhed.

A. Der gøres således efter K. L. § 5 den undtagelse herfra, at det som skyldneren under konkursen *erhverver ved sin egen virksomhed*, skal være boet uvedkommende.¹⁹ Dette gælder ikke blot om skyldnerens fortjeneste ved rent personligt arbejde, der ligesom selve skyldnerens arbejdskraft naturlig unddrages hans kreditors rådighed, men også om, hvad han tjener ved en forretningsvirksomhed, som han ved midler udenfor boet er sat i stand til at drive.²⁰ Dog skal til dette hverv ikke henregnes, hvad der tilfalder skyldneren som lotterigevinst eller på lignende måde, og dette må da gælde, selv om lotterisedlen er købt ved selverhvervede midler, idet det i tilfælde, hvor sedlen tilhører boet, følger af sig selv.

De midler, der således er unddraget konkursbehandlingen, er dog ikke iøvrigt beskyttet mod kreditorernes retsforfølgning.²¹ Såvel konkurskreditorer som kreditorer, hvis krav først er opstået efter konkursen, må ved individualforfølgning kunne søge fyldestgørelse deri, og der vil også kunne åbnes en ny konkursbehandling særlig for disse midlers vedkommende. Derimod vil der aldrig kunne åbnes ny konkursbehandling m. h. t. de midler, der omfattes af et konkursbo.²²

19. Jfr. med hensyn til et først ved årets udløb fortjent lægehonorar dom i U. f. R. 1903 A s. 170. – De fremmede konkurslove, som lader konkursen omfatte erhvervelser under konkursen, plejer enten slet ikke at undtage udbytte af skyldnerens selvstændige erhvervsvirksomhed eller at begrænse undtagelsen til en så stor del af dette, som er nødvendig til skyldnerens og hans families underhold jfr. således norsk K. L. § 37, svensk K. L. § 27, østr. K. O. § 5.

20. Jfr. U. f. R. 1951 s. 504 (vedr. et administrationsbo) m. h. t. midler der af et svensk firma var stillet til rådighed for skyldneren for at denne i firmaets interesse kunne foretage en forretningsrejse til udlandet.

21. I tysk ret er midlerne derimod unddraget konkurskreditorernes individualforfølgning.

22. Der gælder altså ligesom i fransk ret princippet »faillite sur faillite ne vaut«.

B. Det er forøvrigt ligegyldigt om det senere erhverv er sket ved arv, legater, gaver eller ved retshandler indgået ved hjælp af boets midler.

Heraf følger, at fallenten ikke kan afslå allerede *falden arv*,²³ og er afkald givet før konkursen kan det afkræftes.²⁴ Han kan heller ikke give samtykke til *hensiddens i uskiftet bo*,²⁵ men en fallents kreditorer har ikke ret til at bringe en allerede påbegyndt *hensiddens i uskiftet bo* til ophør ved at forlange boet skiftet og kan heller ikke søge fyldestgørelse i fallentens andel i det uskiftede bo, jfr. lov 120, 20. april 1926 § 12, 2. stk. og § 13.²⁶ Som en følge af den sidstnævnte bestemmelse, jfr. K. L. § 1, må det da nu antages, at fallentens arvelod heller ikke, når den længstlevende ægtefælle senere efter konkursens slutning dør, kan forlanges inddraget til efterlodning i konkursboet, idet hans arv i relation til kreditorerne først kan anses for faldet, når det uskiftede bo ophører, medens den forinden dette tidspunkt er hans kreditorer uvedkommende. Skyldneren vil altså, bl. a. ved overtagelse til *privat skifte*, på egen hånd kunne råde derover.²⁷

Derimod kan fallenten næppe i almindelighed være udelukket fra at give afkald på »*ventendes arv*«, idet der her slet ikke er tale om nogen ret, der hører til fallentens formue, jfr. K. L. § 1 smln. m. Rpl. § 511, 1. stk., og det ikke med sikkerhed følger af udtrykket i fr. 21. maj 1845 § 14 »mægtige og myndige til at råde over deres formue«, da der vistnok herved kun sigtes til den egentlige myndighed.²⁸ Noget andet må dog gælde, hvis

23. Om hvornår arven falder se *O. A. Borum: Arvefaldet* s. 17 ff.

24. Jfr. nedenfor s. 139 og U. f. R. 1923 s. 1013 (H) og 1928 s. 820. I overensstemmelse hermed også *Borum: Arveretten* s. 70.

25. Jfr. *K. L. Mot.* s. 37 og dom i U. f. R. 1885 s. 341 samt *Viggo Bentzon: Arveret* 3. udg. s. 271-272, jfr. s. 55 med note 39.

26. Den i uskiftet bo henstående arv behandles med andre ord i de i § 13 nævnte henseender som *ventende*, jfr. *Borum: Arveretten* s. 47-48.

27. Når arven er udlagt ved den længstlevendes død, skal eventuelle »*mellemdøde*« *børns boer* genoptages til behandling efter skiftelovgivningens regler, i tilfælde af ikke-vedgåelse af arv og gæld i boet efter reglerne i Skiftelovens kap. III, jfr. dom U. f. R. 1936 s. 1017 og jmskr. 64, 1. marts 1952. Se herved *Borum Arveretten* s. 48-49 med henvisninger og nu også *Harbou: Dødsbo og Fællesbo*, 2. udg. s. 81,

28. Jfr. *Deuntzer* s. 131 og *Borum Arveretten* s. 65-66. Cfr. derimod *K. L. Mot.* s. 38 og *Bentzon: Arveret* s. 266.

der skulle foreligge en klar *omgåelse* af bestemmelsen om, at fallenten ikke kan råde over falden arv, idet han f. eks. med sin arveladers nærforestående død for øje giver et sådant afkald.

Hvis en sådan omgåelseshensigt oplyses, vil der endogså kunne blive spørgsmål om at erklære et *før* konkursen meddelt arveafkald for ugyldigt, men ellers må kreditorerne respektere det, og der vil navnlig ikke være tale om at anvende K. L.s afkræftelsesregler derpå. Også i denne retning må da den arv, hvorved den længstlevende ægtefælle hensidder i uskiftet bo, betragtes som endnu ikke faldet.²⁹

I *Udk. til Lov om Gældsordning* har man jfr. *Mot.* s. 184-85 for at hindre omgåelse af regelen, hvorefter arv som under konkursen tilfalder fallenten kan tiltrædes af boet (nuv. K. L. § 3) og »for at skære igennem overfor den herskende tvivl« med hensyn til skyldnerens adgang til at meddele arveafkald foreslået en bestemmelse (§ 76, 2. stk.), hvorefter fallenten ubetinget afskæres fra at give afkald både på falden og ventende arv,³⁰ og hvorefter dette også gælder et vist tidsrum forud for konkursbehandlingens begyndelse.

En *gave* må fallenten i regelen kunne afslå, da en sådan sædvanlig vil være betinget af personlig akcept; den vil forøvrigt ofte være givet således, at modtagerens kreditorer ikke kan tilægge sig den. Lignende begrænsende bestemmelser kan også findes i et testamente, jfr. K. L. § 3.

Når erhvervelsen er betinget af visse forpligtelsers opfyldelse, ville der kunne indtræde ubillige resultater, hvis boet kunne tilegne sig retten uden at tage hensyn til pligterne, som til gengæld skulle opfyldes. Denne betragtning har ført til visse særlige bestemmelser.

a. Angående *arv*, som under konkursen måtte tilfalde skyldneren, bestemmer således K. L. § 3, 1. stk., at arveboet, når konkursboet ønsker at tiltræde arven,³¹ skal behandles af skifteret-

29. Cfr. dog dom i U. f. R. 1928 s. 820, men i dette tilfælde, der iøvrigt angik et tilfælde før loven 20. april 1926, syntes der netop at foreligge omgåelseshensigt overfor den truende konkurs.

30. Efter henstilling fra Arveretskommissionen er bestemmelsen formuleret således, at arveafkaldet ikke blot mangler gyldighed overfor konkursboet, men også overfor skyldneren personlig.

31. Privat skifte er altså ikke udelukket i modsat fald.

ten, således at gældsansvar undgås; boet skal med andre ord i så fald behandles efter reglerne om boer, hvori gælden ikke er vedgået.³² Tanken hermed er forøvrigt ifølge motiverne (s. 38) ikke blot at beskytte den afdødes kreditorer mod den skade, de kunne lide ved måske i stedet for en ganske solvent person at få en fallent som personlig skyldner, men lige så vel at beskytte konkurskreditorerne mod det ubestemte gældsansvar, som ellers ville kunne pådrages boet. Beslægtede hensyn motiverer bestemmelsen i lov 120, 20. april 1926 § 3, hvorefter en ægtefælle, der er under konkurs (eller om hvem det kan godtgøres, at han ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser), ikke kan forlange boet udleveret til hensidde i uskiftet bo.³³

b. Fremdeles bestemte K. L. § 3, 2. stk., at boet kun kunne tilegne sig, hvad skyldneren under konkursen måtte erhverve ved *ægteskab*, mod (som massegæld) at overtage den gæld, vedkommende ægtefælle ved ægteskabets indgåelse måtte have. Denne bestemmelse er dog ved loven om ægteskabets retsvirkninger af 18. marts 1925, særlig dens § 25, smh. med § 16, 1. stk., blevet uden anvendelse, idet en ægtefælle herefter ikke under ægteskabets beståen hæfter for den andens gæld med nogen del af den formue, som den har indført i ægteskabet, og boet altså overhovedet ikke vil kunne tilegne sig, hvad skyldneren under konkursen måtte erhverve ved ægteskab (nemlig som sin andel ifølge formuefællesskabet); det hører således ikke med til skyldnerens »formue«, der ifølge K. L. § 1 skal undrages hans »rådighed« (en sådan har han slet ikke efter Æ. L. II.) for at anvendes til fyldestgørelse for hans kreditorer.³⁴

32. Jfr. herved *Borum* Arvefaldet s. 67.

33. *Borum*: Arveretten s. 31-32 og *Bentzon* i U. f. R. 1927 B s. 175-76 og Arveret s. 57-58.

34. Jfr. ovenfor s. 25 og *Borum* Familieret II s. 250-51.

Fallentens stilling¹

I. A. Som ovenfor s. 47-48 omtalt, medfører konkursen først og fremmest den følge for skyldneren, at han *mister rådigheden* over den formue, der inddrages under konkursmassen, jfr. K. L. § 1. Han kan således ikke ved retshandler forringe boets aktiver eller forøge dets passiver,² jfr. K. L. § 2 i begynd.³ Det er ligegyldigt om retshandelen går ud på at råde over bestemte ting eller at stifte en almindelig gældsforpligtelse. For at en sådan retshandel skal være ugyldig overfor en omsætningserhverver, der er i god tro (derimod er det ikke nødvendigt overfor kreditors retsforfølgning), kræves det dog, at der i Statstidende, jfr. lov 10, 23. januar 1903,⁴ er sket bekendtgørelse om konkursen. For så vidt angår faste ejendomme, må tinglysning angående konkursen finde sted ved vedkommende ejendoms værneting, jfr. nu Tinglysnsl. 31. marts 1926 § 1 og § 13, 1. stk.⁵ I denne retning må da tinglysningen alene være afgørende, således at den på den ene side er nødvendig såvel overfor kreditors retsforfølgning som overfor godtroende omsætningserhververe, og på den anden side også altid er tilstrækkelig til at skabe sådan beskyttelse, selv om bekendtgørelse af konkursen i Statstidende endnu ikke måtte være sket.⁶ Med hensyn til penge, ihændehavepapirer og andre gældsbreve må endvidere de almindelige regler om, hvad der kræves til sikring af rettigheder over sådanne effekter, være iagttaget.⁷ Heller ikke faktiske dispositioner vil fallenten lovlig kunne foretage over boets midler, f. eks. for-

1. Jfr. *Deuntzer* s. 123-127, 457-461 (19-21).

2. Jfr. U. f. R. 1896 s. 515.

3. Jfr. herved U. f. R. 1931 s. 70 (H) og 1937 s. 272 (H) med hensyn til omkostninger ved tilvejebringelse af akkord. Se ovfr. s. 41 note 21.

4. Jfr. bekg. 39, 19. marts 1904, 7).

5. Jfr. nærmere *Vinding Kruse: Ejendomsretten* 3. udg. II. s. 1042-1044.

6. Efter norsk og svensk ret tilkommer der ikke bekendtgørelsen eller tinglysningen en sådan juridisk virkning. Der skete ingen ændring i norsk ret ved Tinglysningsloven af 7. juni 1935, jfr. Foreløbig utkast til Lov om Tinglysning 1933 s. 77, Ot. prp. nr. 9 (1935) s. 39, *Harbek og Solem: Tinglysningsloven med kommentar*, 2. udg. 1942 s. 129.

7. Jfr. herved *Henry Ussing: Obligationsret. Alm. Del.* 3. udg. 245 ff.

bruge dem til egen fordel. I det hele vil han ikke ved sine handlinger eller sit forhold kunne pådrage boet nogen forpligtelse; dette følger allerede af den almindelige bestemmelse i slutn. af § 1 om, at konkursmassen kun skal anvendes til fyldestgørelse for dem, der ved konkursens begyndelse havde fordringer på skyldneren.⁸ Hvis denne dør under konkursen, er boet ikke pligtigt at bekoste hans begravelse; bestemmelsen i K. L. § 31 a) har, som også motiverne (s. 65) viser, kun hensyn til det tilfælde, at et insolvent bo er taget under konkursbehandling efter skyldnerens død.

B. En følge af Skyldnerens urådighed er det også, at han *ikke kan optræde i processer* vedrørende den under konkursen indtagne formue.

a. Der kan for det første ikke anlægges processer *mod* skyldneren på boets vegne, men ifølge K. L. § 7 bliver alle fordringer på boet eller genstande, som hører dertil, efter konkursens begyndelse at rette mod dette. Rettes en sag, der går ud på at søge fyldestgørelse i boets midler, mod fallenten, bliver sagen *ex officio* at afvise, idet kravet vel materielt stadig påhviler ham, men han mangler den fornødne bemyndigelse til at optræde på boets vegne. Retssag kan derimod anlægges imod skyldneren, når hensigten dermed kun er at opnå dom over ham personlig, jfr. K. L. §§ 9 og 7, 2. pkt.⁹ Og hvis retssag allerede inden konkursens begyndelse er anlagt mod skyldneren¹⁰, kan den ifølge K. L. § 8 fortsættes ved den ret, hvor den lovlig er begyndt, men går – for så vidt den angår noget til konkursmassen hørende forhold¹¹ – fra konkursens begyndelse over på boet i den stand, hvori den befinder sig.¹² Dette må betyde, at boet *eo ipso* ved konkursen indtræder i sagen, uden at nogen akt dertil behøves. Der kræves ikke, således som f. eks. med rette efter den tyske civilprocesordning (§ 240), nogen meddelelse til konkursboet om processen, og det må derfor være dets egen sag at

8. Jfr. nærmere herom nedenfor s. 76-79.

9. Jfr. et særligt forhold i U. f. R. 1918 s. 286.

10. Cfr. U. f. R. 1905 s. 344.

11. Cfr. U. f. R. 1918 s. 286.

12. Jfr. således U. f. R. 1904 s. 218 og 471, jfr. 1903 s. 255 og 538 samt Højesteretsdom U. f. R. 1927 s. 988, jfr. H. R. T. 1927 s. 432: skyldneren kan da heller ikke længere påstå sig omkostninger tilkendt.

indtræde i processen for at varetage sit tarv.¹³ Sagsøgeren må dog sikkert kunne begrænse sin påstand til at opnå dom over skyldneren personlig, i hvilket tilfælde sagen ingen betydning vil få for boet, og han maa vistnok også under den anlagte sag kunne forlange dom såvel over konkursboet som over skyldneren personlig, når han nedlægger en tilstrækkelig klar påstand i så henseende.¹⁴

b. Omvendt kan der heller ikke *af* skyldneren anlægges sag på boets vegne. Med hensyn til de retssager, som allerede før konkursen måtte være anlagt af skyldneren, bestemmer K. L. § 11, at boet skal være *berettiget til* at indtræde i skyldnerens sted, for så vidt sagens genstand efter sin beskaffenhed henhører til konkursmassen.¹⁵ Boet behøver altså ikke at indtræde i sagen, men det afhænger ganske af dets egen vilje, og der udkræves dertil altid en tilkendegivelse fra boets side. Det må af sig selv foretage det fornødne, idet der heller ikke i dette tilfælde behøver at finde nogen underretning sted til boet om processen.

Benytter boet ikke sin beføjelse til at indtræde, må skyldneren, da han ved konkursen har tabt sin rådighed over sagens genstand, i almindelighed¹⁶ være udelukket fra selv at opnå dom for kravet¹⁷, men det kan omtvistes, om der bør finde frifindelse

13. Jfr. U. f. R. 1902 s. 829, 1908 s. 464, cfr. 1906 s. 649. *Udk. til Lov om G. O.* § 84, jfr. s. 188, indfører derimod en regel om udsættelse af sagen og underretning til boet, hvis dette ikke er mødt. Bestemmelsen gælder også det nedenfor under b omhandlede tilfælde.

14. Jfr. domme i U. f. R. 1905 s. 546, s. 556 (med rettelse s. 607), 1886 s. 725 (728-729).

15. Jfr. U. f. R. 1912 s. 117. Jfr. om forholdet, når boet igen ekstraderes skyldneren til fri rådighed, højesteretsdom i U. f. R. 1915 s. 541 (544, noten). Se også U. f. R. 1940 s. 333 (H) og 1937 s. 1099 om tilfælde hvor boet er sluttet efter K. L. § 97 uden at være ekstraderet skyldneren. Boet må også kunne indtræde i fallentens ret til at appellere en før fallitten påkendt sag, jfr. U. f. R. 1900 s. 811.

16. Cfr. om tilfælde, hvor boet intet havde imod, at skyldneren fortsatte sagen U. f. R. 1952 s. 527 (H), 1946 s. 901 (H), 1941 s. 478 (H) og 1940 s. 333 (H).

17. Efter østrigsk konkursordning foreskriver en tilsvarende bestemmelse, at når boet ikke benytter sin beføjelse til at indtræde, skal vedkommende genstand skilles ud fra konkursmassen, og skyldneren beholde sin frie rådighed derover, jfr. *Bartsch & Pollaks* kommentar ad § 8 anm. 7. Hertil må dog kræves positiv hjemmel, idet man ellers ikke kan slutte derfra,

eller afvisning af sagen sted. For den første opfattelse, som navnlig har været hævdet i Norge,¹⁸ kan anføres, at fallenten (for sig selv) gør et krav gældende, som han ikke længere har kompetence til at råde over, og at derfor den sædvanlige følge af en parts manglende kompetence, nemlig frifindelse, må indtræde.¹⁹ Man kunne måske også udtrykke forholdet således, at fallenten stadig trods konkursen materielt må siges at have selve retten men alene savner den fornødne bemyndigelse (nemlig på boets vegne) til at gøre denne processuelt gældende,²⁰ hvilket synspunkt ville medføre afvisning. I ældre retspraksis synes man nærmest at have holdt på afvisning. Denne afvisning har dog ikke fundet sted ex officio, men kun efter modpartens påstand,²¹ da dommen i de tilfælde, hvor boet ikke har benyttet sin ret til at indtræde, ikke binder dette.²²

II. Konkursen medfører visse følger for skyldnerens almindelige borgerlige stilling. Således medførte konkurs efter Grl. 5. juni 1915 § 30 c tab af valgret, men dette gælder ikke efter Grl. 169, 5. juni 1953 § 29.²³ Her skal dog alene gøres nogle bemærkninger om *fallentens stilling i forhold til konkursboet*.

at boet lader *processen* falde, til at det også vil opgive *sin materielle ret* til tingene.

18. Jfr. *Hagerup*: Konkurs 2. udg. s. 171 og de dér citerede domme og *Jon Skeie*: Den norske Civilproces I. 2. udg. (1939) s. 261. Efter den norske civilproceslov § 103 indtræder der i tilfælde af sagsøgerens konkurs en »stansning« af sagen, jfr. nærmere *Hagerup*: Konkurs 4. udg. s. 185-186.
19. Jfr. *D. Rpl. II*. s. 48-49, 50-51 og *Twistemaal* s. 71.
20. Jfr. den af *K. Hellwig* i hans Lehrbuch des deutschen Civilprozessrechts I. 1903, navnlig s. 155 ff. og 320 ff., forfægtede »Prozessführungsrecht« i modsætning til den egentlige sagslegitimation; cfr. dog tildels hans System I. s. 161 ff. Således også *H. Munch-Petersen*: Skifteret 1935 s. 55-56.
21. Jfr. Højesteretsdom i U. f. R. 1924 s. 469 og domme i U. f. R. 1902 A. s. 16, 1880 s. 172, 1876 s. 520, cfr. dog et særligt tilfælde i U. f. R. 1911 s. 105, hvor citantens sagfører havde benægtet, at hans bo var taget under konkursbehandling (således at altså bemyndigelsessynspunktet på forhånd var udelukket) og indstævnte da frifandtes, og en dom i 1895 s. 704, hvor retten hævdede sagen. Cfr. ligeledes *Twistemaal* s. 79-80 og U. f. R. 1937 s. 1099 om et tilfælde, hvor boet var sluttet efter K. L. § 97, men ikke ekstraderet til skyldneren.
22. Jfr. i et tilfælde, hvor indstævnte var udeblevet, U. f. R. 1918 s. 633.
23. Se hertil Forfatningskommissionens betænkning 1953 s. 34.

A. Konkursen medfører navnlig *en række særlige pligter* for skyldneren, således til at fremkomme med forskellige oplysninger til boets og dets repræsentanters vejledning, jfr. K. L. §§ 47, 54, 72 og 78. Han er også efter § 88 pligtig at være til stede i den skiftesamling, hvor fordringernes prøvelse finder sted, men har ingen stemmeret. I forbindelse med disse pligter står det, at skyldneren ikke må forlade retskredsen uden skifterettens tilladelse, jfr. K. L. § 82.

Til fremtvingelse af disse pligter kan skifteretten ifølge den nævnte § 82 bestemme, at skyldneren skal hensættes i simpelt fængsel (hæfte) indtil 6 måneder; omkostningerne ved fængslingen afholdes på samme måde som delikventomkostninger, altså ikke af boet, men af det offentlige med regres til skyldneren, jfr. Rpl. §§ 1007-1010 og Udgiftslov. Ligeledes kan skifteretten efter § 81 bestemme, at skyldneren skal anholdes, når det må antages, at han er i begreb med at fravende boet nogen af dets ejendele eller rettigheder, eller når kriminel undersøgelse mod skyldneren i henhold til § 79 formenes at burde finde sted.²⁴

B. Nogen egentlig ret til *understøttelse af boets midler* tilkommer ikke skyldneren,²⁵ men der kan tilstås ham en sådan, og herfor taler såvel humanitetshensyn som også ofte et vist hensyn til kreditorernes egne interesser,²⁶ efter de nærmere regler, som indeholdes i K. L. § 83.²⁷

Herefter kan skifteretten tillade skyldneren en foreløbig benyttelse af registrerede effekter og af beboelseslejlighed. Men når der bliver spørgsmål om vedvarende understøttelse, skal et vist flertal af kreditorerne slutte sig dertil, og en sådan understøttelse bør ikke tilstås for længere tid end 1 år eller ud over boets slutning, medmindre samtlige kreditorers samtykke dertil tilvejebringes.²⁸

24. Om de nærmere regler herom må henvises til strafferetsplejen.

25. En sådan ret er derimod hjemlet skyldneren ved den svenske K. L. § 97.

26. Jfr. K. L. *Mot.* s. 102.

27. En lignende ordning gælder efter den norske K. L. § 36, den tyske K. O. §§ 129 og 132, den østrigske § 5 og den engelske Bankruptcy Act s. 58.

28. I *Udk.* til *Lov om G. O.* § 72 er adgangen til at yde skyldneren og hans familie understøttelse udvidet noget og der er samtidig i § 73 givet hjemmel for at tillægge ham vederlag for bistand ved boets behandling eller for arbejde i dets tjeneste, jfr. *Mot.* s. 179-180.

Konkurskreditorerne

§ 10

Den nærmere bestemmelse af dette begreb

Ikke alle, som har et »krav« i videre forstand at fremsætte mod et konkursbo, går ind under det egentlige begreb »konkurskreditorer«, men dette tiltrænger en nærmere bestemmelse.

I.¹ Der er for det første visse krav, som *forfølges ganske uafhængig af konkursbehandlingen*. Efter Rpl. § 668 skulle tvistigheder angående sådanne krav (forøvrigt på lignende måde som om de egentlige konkursfordringer) henvises til sædvanlig rettergang. Men efter den ændring, der senere² er sket, jfr. nu Rpl. § 672, som den er ændret ved lov 87, 30. marts 1935, må det, ligesom efter den tidligere procesordning, antages, at også sådanne tvistigheder, når de opstår under boets behandling, skal behandles og påkendes af skifteretten, idet disse tvistigheder endogså hører til dem der nu skal afgøres ved dom.³

Indenfor dem der besidder sådanne krav, »*separatister*« i videre forstand, må der imidlertid sondres.

A. Særlig klart udenfor konkursen står de (»*separatisti ex jure domini*«, på tysk »*Aussonderungsberechtigte*«), som gør gældende, at visse ting, der findes i konkursboets besiddelse, *overhovedet slet ikke hører til boet*. Dette gælder navnlig om personer, der hævder at være *ejere* af visse ting, som altså i virkeligheden af en fejltagelse er inddraget i konkursmassen. Men det vil også gælde f. eks., når en ting af en anden end ejeren er blevet deponeret hos fallenten, og da af deponenten for-

1. Jfr. *Deuntzer* s. 168-95 (23-25).

2. Allerede ved tillægslov 300, 30. juni 1922 §§ 56 og 57.

3. Jfr. nedenfor s. 190 og U. f. R. 1951 s. 794 (H).

langes tilbageleveret. Også i dette tilfælde tilhører tingen jo ikke konkursboet, og den må derfor kunne fordres afsondret fra dette og udleveret til rette vedkommende, jfr. § 6, 1. stk. Kun kan der måske være stiftet en gyldig tilbageholdelsesret over sådanne genstande, og det kan da af boet gøres til betingelse for udleveringen, at det holdes skadesløst for dets krav, jfr. den nævnte §'s 2. stk. Om i hvilke tilfælde en sådan, henholdsvis ejendomsret og tilbageholdelsesret kan anses for gyldig stiftet, må forøvrigt henvises til civilretten, således med hensyn til spørgsmålene om betingelser for en lovlig ejendomsverdragelse eller et gyldigt ejendomsforbehold, om standningsret, kommissionærens retsstilling overfor det til ham overladte eller af ham erhvervede, navnlig når varer er leverede i konsignation, modsætningen mellem regulært og irregulært depositum o. s. v. Forøvrigt misbruges navnlig ejendomsforbehold i vidt omfang til i konkursboet at skaffe enkelte fordringshavere en fortrinsret på de andres bekostning, og der er derfor fra flere sider rejst krav om at begrænse deres virkning overfor konkursboet.⁴

Med hensyn til *pengemidler* vil spørgsmålet, om de hører til skyldnerens formue eller ej, ofte give anledning til tvivl, og i *Udk. til Lov om Gældsordning* § 79, 2. stk. er der derfor givet en udtrykkelig bestemmelse herom.⁵ For så vidt angår det særlig aktuelle spørgsmål om separatiststilling for sagførernes *klientkontomidler* gik dog allerede Konkurslovskommissionen ud fra en bekræftende besvarelse, jfr. *Mot.* s. 187, og dette er nu også anerkendt af retspraksis.⁶

B. Ved *egentlige separatister* («separatisti ex jure crediti», på tysk »Absonderungsberechtigte«) forstår man derimod så-

4. Således navnlig *Fr. Vinding Kruse*: Ejendomsretten II. 3. udg. (1951) s. 1209-1212 og de på grundlag af hans forslag af Konkurslovskommissionen udarbejdede bestemmelser i *Udk. til Lov om G. O.* §§ 89-93.

5. Bestemmelsen er refereret af *Axel H. Pedersen*: Indledning til *Sagførergerning* I. 2. udg. (1951) s. 190 og af *Knud Jærner* i *U. f. R.* 1941. B. s. 301-302.

6. Jfr. dom i *U. f. R.* 1949 s. 691, hvorom *N. J. Gorrissen* i *Sagfbl.* 1949 s. 113. Se hertil også *Axel H. Pedersen* l. c. s. 191-194. – Skifteretten kan dog ikke træffe afgørelse om separatiststillingen, før samtlige kreditorer på en til fordringernes prøvelse indkaldt skiftesamling har haft lejlighed til at gøre indsigelse mod kravene, jfr. dom i *U. f. R.* 1944 s. 655.

danne, hvem der over boets ting tilkommer særrettigheder, i kraft af hvilke de kan forfølge deres ret uden hensyn til konkursbehandlingen, idet denne hverken giver dem mindre eller større ret, end de tidligere havde.

a. I første række hører hertil *håndpanthavere*, som vil kunne gå frem efter D. L. 5-7-2 og 3 og K. L. § 155, ganske som om pantsætteren ikke var gået fallit.

b. Det samme gælder om den, der har lovlig *tilbageholdelsesret* over en af boets ting, idet han overfor konkursboet har samme ret til at nægte tingens udlevering, indtil hans fordring er fyldestgjort, som tilkom ham overfor fallenten.⁷

c. Fremdeles om dem, for hvem der måtte være stiftet en *tinglig brugsret*, en *servitut* eller en *grundbyrde*, for så vidt selve denne angår, medens den enkelte grundbyrdepræstation må udredes af konkursboet. Denne separatiststilling nyder indehaverne af disse rettigheder dog kun, for så vidt de ikke ifølge deres sekundære karakter må vige for andre og derfor bliver at omsætte til en fordring på en del af købesummen for tingen. De bliver da fyldestgjort gennem konkursbehandlingen og må om fornødent endogså stå tilbage for visse massekrav og privilegerede fordringer, jfr. K. L. § 37, som den er ændret ved lov 66, 15. april 1887 § 1 og Rpl. § 563.

d. Separatister er fremdeles de, der har *retspant* i boets ting. Ifølge K. L. § 10 skal nemlig den, som før konkursens begyndelse har opnået udlæg⁸ (udpantning), kunne forfølge sin ret til fyldestgørelse uden henyn til konkursen.¹⁰

7. Cfr. dog med hensyn til for konkursens gennemførelse nødvendige bøger, HRD. i U. f. R. 1926 s. 925, *Troels G. Jørgensen* i U. f. R. 1927 B s. 24-25, *Bernt Hjejle* i T. f. R. 1932 s. 358-59. Om rekvirentens fyldestgørelse se igrøvt *Knud Illum* i U. f. R. 1953. B. s. 312 ff.

8. Om hvad hertil nærmere kræves og om bortfald af udlægsretten efter Rpl. § 533, 2. stk. (tidligere K. L. § 158), må henvises til læren om tvangsfuldbyrdelse, *Tvangsfuldbyrdelse* 1948 s. 138 ff., samt dom i U. f. R. 1922 s. 443. En ny bortfaldsgrund er indført ved det ved den sidste revision tilføjede 3. stk. til § 533.

9. Afsætning er bortfaldet ved Rpl.

10. Rpl. § 680 synes ganske vist i sætningen »for saa vidt han ikke allerede er udlægshaver«, at indeholde en forudsætning om, at underpanthavere i faste ejendomme, også, når de før konkursen har foretaget udlæg i ejendommen, for at kunne indtage separatiststilling må opfylde de i lo-

e. Derimod er underpanthavere ikke, således som efter flere fremmede retsforfatninger,¹¹ og som det vistnok ville være den rationelle ordning,¹² i al almindelighed behandlet som separatis-ter, men de går som regel ind under konkursordenen. Kun *underpanthavere i fast ejendom* åbnes der under visse betingelser adgang til at opnå separatiststilling.

1°. For det første skal enhver underpanthaver i en fast ejendom (og dermed som tilhører pantsat løsøre) – derunder den, som har et pantebrev i håndpant¹³ – i følge Rpl. § 680¹⁴ være berettiget til *inden en måned*¹⁵ *efter konkursdekretet at erklære, at han alene vil holde sig til sit pant og frafalde fordring på boet iøvrigt*.¹⁶ I så fald kan enhver sådan panthaver, *hvis fordring er forfalden*, forfølge sin panteret uafhængig af konkursbehandlingen, efter at han, for så vidt han ikke allerede er udlægshaver (i så fald er han nemlig allerede efter det ovenfor under d. omtalte separatist uden yderligere betingelser), har

ven angivne betingelser, navnlig altså rette den i første pkt. angivne erklæring til boet, og det samme måtte da sikkert gælde, når kreditorer, som ikke tidligere var panthavere, havde gjort udlæg i ejendommen. Det har dog næppe været meningen at hjemle et så væsentligt brud på princippet i K. L. § 10 (og Skiftel. § 35), men kun at udtale det, ganske vist selvfølgelig, at det ikke er nødvendigt at foretage udlæg i pantet, når et sådant allerede er sket.

11. Således med hensyn til alle panthavere norsk K. L. § 116, svensk K. L. § 23, tysk K. O. § 4 jfr. §§ 47-49, østr. K. O. § 48.
12. Jfr. K. *Conradsen*: Om Underpanthavernes Stilling i Pantets Ejers Konkurs og en Reform af denne. 1891.
13. Jfr. herved U. f. R. 1938 s. 846 og *Kommenteret Rpl. I* s. 918.
14. Den gengiver – bortset fra tilføjelsen om håndpant – så godt som ordret bestemmelserne i lov 47, 1. april 1905, der noget havde ændret Tvangsauktionsloven af 9. april 1891 § 47. Se iøvrigt om s'en *Kommenteret Rpl. I* s. 915-19.
15. Denne fristbestemmelse gælder også for underpanthavere, som ikke ønsker at realisere pantet, jfr. U. f. R. 1935 s. 998.
16. Cfr. om en erklæring, der ikke var tilstrækkelig bestemt, dom i U. f. R. 1907 s. 657, eller som kun angik en del af det pantsikrede beløb, 1922 s. 924, eller som gjorde forbehold med hensyn til fyldestgørelse gennem særskilt pantsat løsøre 1928 s. 302 (H). Jfr. endvidere U. f. R. 1910 s. 977, RR. nr. 113 og 117 i U. f. R. 1922 B s. 38 og 101 og særlig om forholdet efter en akkommodationsobligation 1930 A s. 108 (H). Panthaveren afskærer sig selvfølgelig ikke derved fra at gøre krav gældende i boet, som er panteforholdet uvedkommende, jfr. RR. nr. 195 i U. f. R. 1923 B s. 230.

foretaget *udlæg* i pantet, hvortil han – selv om der ikke efter pantebrevet i medfør af Rpl. § 478, 3) tilkommer ham nogen beføjelse dertil – skal være berettiget *uden lovmål og dom*. Så snart udlæg således er gjort, er udlægshaveren forpligtet til at *erstatte¹⁷ de af boet på ejendommens bestyrelse og drift anvendte udgifter og til at overtage den fremtidige bestyrelse*. Hvis panthaveren ikke på anfordring indbetaler, hvad boet således har at fordr, eller *inden 4 uger* efter afgivelsen af sin erklæring iværksætter retsforfølgningen og fremmer realisationen uden ufornødent ophold,¹⁸ er boet berettiget til at sætte ejendommen til tvangsauktion, og da *bortfalder* panthaverens ret til selvstændig forfølgning. I henseende til *skiftegebyret* anses den pantsatte ejendom med tilbehør kun for at henhøre til boets masse *med fradrag af beløbet af de pantefordringer, for hvis vedkommende fordring på boet udenfor pantet er frafaldet*.

2°. Et andet tilfælde hjemles ved Rpl. § 681.¹⁹ Herefter bliver, for så vidt der på en af boet rekvireret tvangsauktion efter budets beskaffenhed *ikke udkommer noget overskud til de personlige kreditorer*, og ingen af de panthavere, hvis fordringer helt eller delvis ville erholde dækning ved budet, forlanger bortsalg, *auktionen at hæve, såfremt panthaverne på boets forlangende fra auktionen at regne påtager sig det fornødne med hensyn til ejendommens bestyrelse* og holder boet fri for udgifter i den anledning. I så fald er enhver af de nævnte panthavere, *uden hensyn til om hans fordring ellers var forfalden*, og om han måtte have anmeldt den i boet, berettiget til at forfølge sin panteret uafhængig af konkursbehandlingen, og i dette tilfælde *medtages den pantsatte ejendom ikke ved beregning af skifteafgiften*, men panthaverne *anses da at have frafaldet krav i boet*.

Disse bestemmelser er fremkommet gennem en brydning mellem opfattelsen af panthaveren som ren separatist og som egentlig konkurskreditor, idet de navnlig går ud på at *spare* panthaverne for *skifteomkostningerne* og lade dem selv *bestemme*

17. I lov 1. april 1905 stod »*kan Boet fordr*, at Udlægshaveren erstatter – – og overtager«.

18. 14 dages fristen efter Rpl. § 490 kan ikke antages at gælde i dette tilfælde, jfr. dom i U. f. R. 1926 s. 418.

19. Ganske overensstemmende med den tidligere Tvangsauktionslovs § 48.

*tidspunktet for realisationen.*²⁰ Både ifølge denne kompromis-karakter og på grund af deres mangelfulde formulering giver deres forståelse forøvrigt i flere retninger anledning til tvivl.²¹

Af de tvivlsspørgsmål, som *Rpl.* § 680 fremkalder, kan således nævnes:

1°. Bestemmelsen forudsætter, at panthaveren har en personlig fordring på hele boet, som han kan frafalde. Hvis han imidlertid *slet ingen personlig fordring* har, men kun sin panteret, må han vistnok have en ret tilsvarende retsstilling, som når han havde frafaldet sin fordring mod boet, således at han navnlig, for så vidt hans pantebrev er forfaldent, må kunne anstille selvstændig retsforfølgning, og pantekravet fradrages ved beregning af skiftegebyret.²²

2°. Det må vistnok være *tilstrækkeligt, at fordringen forfalder i løbet af de fire uger*, inden hvilke udlæget skal ske, da jo selve retsforfølgningen først derved begynder, og dette udelukkes ikke ved bestemmelsens formulering. Efter ordene kunne det måske endogså synes at være nok, at fordringen ved begyndelsen af den selvstændige forfølgning, *efter at udlæget* var sket, var forfalden, men det må dog som selvfølgelig underforstås, at pantefordringen er forfalden, før udlæget kan ske.

3°. Hvis panthaveren *allerede før konkursens begyndelse har gjort udlæg i ejendommen*, vil han, som ovenfor omtalt, i sin egenskab af ren separatist i forhold til boet indtage en bedre stilling, end § 680 hjemler ham. Hvis imidlertid udlæget afkræftes, falder denne særlige fortrinsret bort, og panthaveren kommer ind under lovens almindelige ordning. Det kan dog næppe forlanges af ham, at han nu foretager nyt udlæg, men han må kunne fortsætte sin retsforfølgning på grundlag af det før konkursen foretagne, om end afkræftelige udlæg. At forlange nyt

20. Jfr. *Klein* i Folketingstid. 1890-91 sp. 5127.

21. Jfr. herved en afhandling af *Axel Borgen* i U. f. R. 1903 A s. 67-76, som dog i flere retninger har tabt sin betydning ved den senere lov af 1. april 1905, samt nogle artikler af overretssagfører *J. Damkier* i »Juridisk Tidende« for 26. oktbr. 1904, 1. marts 1905 og 11. decbr. 1907 og bemærkninger af denne i U. f. R. 1911 B s. 129-35.

22. Jfr. U. f. R. 1917 s. 294. – En Viborg overretsdom i U. f. R. 1913 s. 1006 har dog forlangt udtrykkelig erklæring af panthaveren afgivet også i et sådant tilfælde.

udlæg ville være særlig urimeligt, hvor afkræftelsen fandt sted i henhold til bestemmelsen i K. L. § 23, 2. stk. som affattet ved lov 20. marts 1901 § 2, 3. stk., jfr. lov 68, 12. april 1927 § 1, fordi det var sket i de sidste 3 uger før konkursen, idet man da ville tillægge et efter konkursen foretaget udlæg stærkere retsvirkning end det kort tid før konkursen skete.

4°. Ifølge bestemmelsen er panthaveren alene *forpligtet* til at overtage bestyrelsen af ejendommen. Derimod har panthaveren næppe selv nogen *ret* til mod boets ønske at forlange ejendommens administration, bl. a. af den grund, at han muligvis ikke fører sin retsforfølgning til ende, så at boet igen må overtage ejendommen, og der ville da, hvis panthaveren i mellemtiden havde bestyret den, kunne opstå vanskelige forhold.

5°. En panthaver kan *næppe* lade sig ejendommen udlægge som *brugeligt pant*, men han har kun adgang til at lade den realisere ved tvangssalg. Efter bestemmelsens oprindelige formulering i Tvangsauktionslovens § 47 kunne det måske omtvistes,²³ men efter Rpl. § 680, ligesom efter L. 1905, synes dette resultat ret klart at fremgå deraf, at hans adgang til selvstændig forfølgning bortfalder, dersom han ikke »*fremmer realisationen* uden uforødent ophold«.²⁴

6°. For at *nedsættelse af skiftegebyret* efter §'ens 2. stk. kan finde sted, kan det næppe være tilstrækkeligt, at panthaveren har frafaldet fordring på boet udenfor pantet, men nedsættelsen må vistnok også være afhængig af de øvrige betingelser, som opstilles i bestemmelsens første stykke, således navnlig at panthaveren uden ophold fremmer realisationen.²⁵

7°. Ved fradraget med hensyn til gebyret kommer netop *kun de pantefordringer* i betragtning, *for hvis vedkommende fordring på boet er frafaldet*. Derimod vil f. eks. ikke en anden prioritets-haver, der har frafaldet sin fordring på boet, kunne forlange, at der ved tvangssalget skal ses bort fra det skiftegebyr, der skal svares af ejendommens værdi, for så vidt første priori-

23. Jfr. dom i U. f. R. 1904 s. 408.

24. Jfr. nu også *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. ved *W. E. von Eyben* s. 1612 og U. f. R. 1938 s. 846.

25. Jfr. herved københavnsk skiftedecision i U. f. R. 1915 s. 515 og U. f. R. 1943 s. 463 (H).

tetshavers panteret rækker, når denne prioritethaver ikke har frafaldet fordring på boet.²⁶

8°. Ifølge bestemmelsens ordlyd er det *kun selve skiftegebyret*, der ved ejendommens tvangssalg skal ses bort fra, ikke de øvrige massekrav, som ifølge K. L. § 38 om fornødent kan forlanges dækket fremfor underpanterrettigheder. Selve ejendommen af separatist kan næppe være afgørende imod en sådan ordning, og det synes også af forhandlingerne at fremgå, at der alene er tænkt på skiftegebyret. En Højesteretsdom²⁷ har dog udstrakt panthaverens fritagelse også til andre skifteomkostninger.

Bestemmelsen i *Rpl. § 681* fremkalder navnlig følgende tvivl:

1°. Ifølge bestemmelsens ordlyd (»fra auktionen at regne«) ligger det nærmest at antage, at det for panthavernes selvstændige forfølgning alene skal være en betingelse, at de *for fremtiden* påtager sig administrationsudgifterne. Det følger vistnok imidlertid af K. L. § 38, at boet, om det efter dets status er fornødent, kan forlange, at de allerede påløbne udgifter til bestyrelse af ejendommen forlods udredes af købesummen,²⁸ medens naturligvis panthaveren ikke, således som for de fremtidige administrationsudgifter, personlig hæfter for de allerede påløbne. Det samme gælder vistnok ifølge K. L. § 38 også om andre massekrav netop kun med undtagelse af selve skiftegebyrerne.

2°. I bestemmelsen om, at enhver af panthaverne, *uden hensyn til om hans fordring ellers var forfalden*, skal være berettiget til selvstændig retsforfølgning mod ejendommen, ligger kun, at han kan forlange denne bortsolgt ved tvangsauktion, men ikke, at han ubetinget, selv om hans fordring endnu ikke var forfalden, idet den f. eks. var stiftet uopsigelig fra ejer til ejer, skal

26. Jfr. dom i U. f. R. 1908 s. 450.

27. U. f. R. 1912 A s. 163, jfr. bemærkninger af J. Danker, J. Bülow og R. Gram i 1912 B s. 1-9, 38-45, 66-69, 102-3. Jfr. endvidere fra tiden før loven af 1905 *Borgen* i U. f. R. 1903 A s. 75-76, *Deuntzer* (mindre udgave) s. 31, dom i U. f. R. 1902 A s. 23, samt en jmskr. 350, 8. novbr. 1902, som forudsætter, at alle »omkostninger« ved konkursbehandlingen er disse panthavere uvedkommende. Se ved disse spørgsmål også domme i U. f. R. 1926 s. 765, 1934 s. 986 og 1935 s. 998. – Om at panthavere, der ikke havde frafaldet fordring mod boet, ikke kunne nægte at bidrage til omkostningerne ved boets behandling, jfr. dom i U. f. R. 1903 A s. 113.

28. Jfr. dom i U. f. R. 1904 A s. 382.

kunne forlange sin kapital udbetalt; han må tværtimod i dette tilfælde finde sig i, at kapitalen fremdeles efter salget bliver stående hos den nye ejer på lignende måde som efter K. L. § 37, jfr. lov 15. april 1887 § 1.²⁹

3°. Det ligger efter formuleringen af § 681 nærmest at antage, at ejendommens fradrag ved beregningen af skifteafgiften skal være betinget ikke blot af, at krav i boet frafaldes, men også af, at en panthaver *virkelig forfølger sin ret i ejendommen*.³⁰

4°. I dette tilfælde, hvor boets interesser med hensyn til ejendommen helt er ophørt, må det vistnok, i modsætning til, hvad der blev antaget efter § 680, også stå en panthaver åbent at forfølge sin panteret ved at *overtage ejendommen til brugeligt pant* i stedet for at realisere den, for så vidt dette ikke måtte komme i strid med de bedre prioriteredes ret.³¹ Dette vil dog næppe få synderlig praktisk betydning på grund af den pligt til at overtage ejendommens bestyrelse, som bestemmelsen pålægger panthaverne.

f. Endelig medfører bestemmelsen i K. L. § 15 en vis separatiststilling for de *kompensationsberettigede kreditorer*.³²

Denne bestemmelse, som i overensstemmelse med flere fremmede retsforfatninger *udvider* den almindelige modregningsadgang i forhold til konkursboet, er dog af meget tvivlsom rationel berettigelse. I nutiden må man derimod spørge, om der i al almindelighed foreligger tilstrækkelig motivering for et sådant brud på det ved konkurs iøvrigt gældende lighedsprincip, og der bliver da langt snarere spørgsmål om at *begrænse* den almindelige modregningsadgang i konkurstillfælde. Dette standpunkt, der indtages af fransk ret, og som vil være i samklang med nyere tendenser til at indskrænke konkursprivilegiets og ejendomsforbeholds virkning overfor konkursboet, har derfor formodningen for sig ved reformen af vor konkurslov.³³

29. Jfr. om denne nærmere nedenfor s. 86 med note 28.

30. Jfr. herved skiftedeception i U. f. R. 1915 s. 515.

31. Jfr. nu også *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. s. 1612.

32. Jfr. herom navnlig *Henry Ussing: Obligationsret*. Alm. del. 3. udg. s. 430, *Deuntzer* s. 185-93 og *Knud Illum: Modregning i Konkurs* (1934).

33. Jfr. herved *Henry Ussing: Obl.* Alm. del s. 437-39 og *Erwin Munch-*

II.³⁴ A. I det væsentlige udenfor konkursbehandlingen står også de såkaldte »massekrav«, der i § 31, 1. stk. bestemmes således: »Fordringer, som lovlige er opståede i anledning af selve konkursen og konkursboets behandling«. Hertil henregnes for det første efter § 31 a) *begravelsesudgifter* (»de til skyldnerens tarvelige, men dog sømmelige³⁵ begravelse medgående omkostninger«), for så vidt boet overhovedet er pligtigt at besørge begravelsen.³⁶ Endvidere henføres dertil ifølge § 31 b) alle *fordringer på boet, som opstår af selve konkursbehandlingen* (f. eks. udgifter til bekendtgørelser, honorar til kurator og andre, der yder arbejde for boet,³⁷ omkostninger til bevaring af boets ejendele, skade ved ulovlige dispositioner, som bobestyrrelsen måtte have foretaget,³⁸ o. lign.), og ligeledes af *de retsband-*

Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse s. 122 samt *Udkast til Lov om Gældsordning* § 88 og s. 190-193.

34. Jfr. *Deuntzer* s. 195-198 (25-26).

35. Herved må dog også den afdødes sociale stilling tages i betragtning, ligesom der må tages hensyn til, om udgifterne f. eks. gennem ydet begraveshjælp, dækkes fra anden side, jfr. U. f. R. 1903 A s. 211 (urigtigt, når her udgift til sørgetøj for en enke ikke er regnet til omkostninger ved mandens begravelse).

36. Nemlig ikke, når skyldneren først dør efter konkursens begyndelse, men kun i *dødsboer*, hvori konkursordenen kommer til anvendelse (gældsfragåelsesboer og egentlige konkursboer efter K. L. § 145, jfr. Mot. s. 65. – Denne ordning synes forøvrigt vel hård, og f. eks. efter den østrigske konkursordning § 51, 1. gælder det, at konkursboet vel kun, når skyldneren er død før konkursen, skal bekoste en begravelse svarende til hans stand og forhold, men dog også, når han dør under konkursen, skal afholde de med begravelsen uundgåelig forbundne udlæg. – Da hele bestemmelsen i vor K. L. kun har ringe betydning for konkursboer, men har sin praktiske anvendelse i dødsboer foreslår *Udk. til Lov om G. O., Mot.* s. 226 og 281 ordningen ophævet for konkursboer, idet der samtidig – ved en ændret affattelse af Skl. § 44 – gives ret til forlods dækning i dødsboer, der behandles efter Skl. kap. 3.

37. Jfr. U. f. R. 1953 s. 354 og V. L. T. 1953 s. 116 m. h. t. krav angående *administratorer* ifølge lov 322, 19. juni 1946 § 9, 2. stk. Cfr. derimod om en *sagførers affattelse af konkursbegæring og fortegnelse* over aktiver og passiver U. f. R. 1888 s. 745. Se herom yderligere ndfr. s. 79 med note 57.

38. Jfr. U. f. R. 1907 s. 680, 1913 s. 347, 1916 s. 806, 1919 s. 289 (H), jfr. s. 897 (også renter af nogle erstatningskrav anerkendt som massekrav), 1925 s. 434, 1929 s. 1138 og (med hensyn til en bank i likvidation) 1925 s. 1000.

ler, hvori boets bestyrelse gyldig har inddelt sig i anledning af denne,³⁹ således navnlig forpligtelser, som er knyttet til erhvervelser for boet, jfr. K. L. §§ 16 og 17. Endelig fremhæves i § 31 c) særlig, da de eventuelt må stå tilbage for de under a) og b) nævnte krav, *samtlig skiftegebyrer* og de dermed forbundne afgifter til det offentlige.

Indehaverne af disse krav benævnes med rette »*massekreditorer*,⁴⁰ dels fordi deres krav er opstået ved bestyrelsen af konkursmassen, dels fordi de som regel er begrænset til at søge fyldestgørelse i denne. Derimod er det ikke helt træffende, når man⁴¹ ofte betegner dem som »kreditorenes kreditorer«. Der

Massekrav er ifølge U. f. R. 1947 s. 812 (H) også telefonselskabets krav på erstatning for en ødelagt telefon som boet overtog, jfr. herved ovf. s. 51 note 3.

39. Jfr. U. f. R. 1925 s. 36 (H), 1911 s. 517 (H), jfr. 1910 s. 1021, 1903 A s. 165, 1877 s. 1093 cfr. 1919 s. 991; jfr. særlig med hensyn til omkostninger, der pålægges boet under sager, det har anlagt, U. f. R. 1899 s. 1000, 1910 s. 300. I medhjælperlovbekg. 270, 16. juni 1941 § 22 er der særlig hjemmel for, når et tjenesteforhold fortsættes med boet, at behandle medhjælperens krav for tiden efter konkursen som massekrav. Jfr. endvidere angående et tilfælde, hvor boet i medfør af K. L. § 16 ansås indtrådt i retten ifølge en gensidig bebyrdende kontrakt ved sine udtalelser og hele øvrige adfærd U. f. R. 1925 s. 36 (H) og 1949 s. 456, hvor boet ansås indtrådt i en ejendomshandel ved at have videresolgt denne. Cfr. derimod U. f. R. 1947 s. 400 om apotekerafgiften, når boet kun midlertidigt holder apoteket igang. Særlig om tilfælde, hvor boet i henhold til K. L. § 17 er indtrådt i bestående lejeforhold, se domme i U. f. R. 1912 s. 232 (H), 1905 B s. 226 (H) cfr. A s. 77, 1899 s. 1015, 1897 s. 125, 1889 s. 415. Om administration i henhold til lov 322 19. juni § 4, 5. stk., se U. f. R. 1949 s. 757.
40. I fransk ret betegnes de ofte som »*créanciers de la masse*« i modsætning til »*créanciers dans la masse*«, jfr. *Lyon-Caen & Renault VII*. nr. 556-61, *E. Thaller: Traité élémentaire de droit commercial* 7. éd. par J. Percerou nr. 1700.
41. Jfr. således *Deuntzer* s. 195 (25), *Hagerup: Konkurs* s. 218-19. – I tysk litteratur går vistnok den overvejende tendens i retning af at betragte skyldneren som subjekt for masseforpligtelserne, jfr. således *Jaeger's* kommentar ad § 57, *Fitting: Reichs-Konkursrecht* § 14 i slutn. (3. udg. s. 183), *Kleinfeller: Lehrbuch* s. 44 og *Koch* i *Zeitschr. f. d. Civilprozess* 22. bd. s. 207 ff., som særlig stærkt betoner skyldnerens personlige ansvar, cfr. dog i modsat retning *Seuffert* s. 240, *Kobler: Lehrbuch* s. 380, *Leitfaden* s. 204, og for østrigsk rets vedkommende *Rintelen: Konkursrecht* s. 243, *Bartsch & Pollaks* kommentar ad §§ 46, 47.

tilkommer dem for det første ikke noget som helst personligt krav mod de andre kreditorer, men hjemles kun for omkostningerne ved behandlingen en vis fordring mod konkursrekvirenten efter K. L. § 97. Men dernæst kan det krav, som de har på fortrinsvis dækning af konkursmassen, ikke med føje betragtes som en begrænset fordring mod konkurskreditorerne. Ligesom konkursboet efter det ovenfor s. 49 udviklede stadig tilhører fallenten, må også de forpligtelser, som pådrages ved dets bestyrelse, naturligst betragtes som hans. Fradraget af massekravene bevirker jo også, at den gæld, som skyldneren efter konkursens slutning (bortset fra tvangsakkord) kommer til at hæfte for, bliver så meget større. Særlig besynderligt ville det være at betragte konkurskreditorerne som nye subjekter for de massekrav, der allerede i et vist omfang var opstået før konkursen, f. eks. ved retshandler, hvori boet indtræder.

En del kunne tale for at anse skyldneren for fuldt personlig ansvarlig for den massegæld, som ikke var blevet dækket før konkursens slutning, idet der ellers måske kunne komme en forskel frem, efter som alle massekravene var blevet fyldestgjort før boets ekstradition, eller dette undtagelsesvis ikke måtte være tilfældet. Dette resultat vil dog kunne afværges, når blot man anerkender skyldnerens forpligtelse til *indenfor beløbet af den ekstraderede konkursmasse at svare til massekravene*.⁴² Og at hans pligt i almindelighed ikke kan strække sig videre, følger vistnok af, at der overhovedet kun tilkommer konkurskreditorerne gennem bobestyrelsen rådighed over konkursmassen, hvorfor de i intet tilfælde kan pådrage skyldneren nogen forpligtelse ud over denne. En anden sag er, at skyldneren, hvis han selv har begæret sit bo taget under konkursbehandling, i egenskab af rekvirent kan blive gjort ansvarlig for skifteomkostningerne,⁴³ eller at han naturligvis allerede ifølge det før konkursen bestående retsforhold kan være personlig ansvarlig for en vis forpligtelse, og dette personlige ansvar kan han da ikke blive fri for, fordi boet i et vist omfang, f. eks. i tilfælde af et lejerfor-

42. Således også *Jaeger* anf. sted. anm. 5.

43. En jmskr. 350, 8. november 1902, som synes at forudsætte en personlig forpligtelse for skyldneren til at dække omkostningerne, angår netop et sådant tilfælde.

holds fortsættelse, måtte have overtaget forpligtelsen som massekrav. Grundsætningen om, at den, der (påny) overtager en formue som helhed, fuldt ud må svare til de derpå hvilende forpligtelser,⁴⁴ kan næppe finde anvendelse i disse tilfælde, hvor det, for at spørgsmålet kan blive praktisk, netop må forudsættes, at boet ikke engang har været i stand til at dække massekravene, og altså ingen aktiver vil blive udleveret til skyldneren.

Det kan næppe være udelukket, at skyldneren, f. eks. for personligt arbejde, han måtte have udført for boet, kan erhverve et massekrav mod dette. Han synes vel efter det ovenfor forfægtede synspunkt derved at erhverve en fordring mod sig selv. Men praktisk set betyder det kun, at der, på lignende måde som ved det såkaldte »ejerpant«,⁴⁵ sker et fradrag fra den masse, hvori de almindelige kreditorer, så længe konkursen varer, har en tilsikret adgang til fyldestgørelse. En sådan begrænsning i kreditorernes fyldestgørelsesadgang kan imidlertid ikke siges at være udtryk for, at der skulle tilkomme fallenten et selvstændigt krav overfor kreditorerne.

B. Den nærmere retsstilling, som tilkommer disse massekreditorer, skal nu undersøges.

a. I een retning indtager de en lignende stilling som de egentlige konkurskreditorer, idet de er optaget i første klasse af konkursordenen, jfr. § 31. Om rangordningen mellem de forskellige massekrav se ndfr. s. 90 og 92. At de er optaget i første klasse af konkursordenen skyldes nærmest historiske grunde, idet man efter den ældre ret i konkursordenen optog alle, der overhovedet havde krav mod boet, efter kravets prioritet uden hensyn til dets nærmere karakter iøvrigt, således også ejere og separatister.

b. Men iøvrigt omfattes de, der har massekrav mod boet, sikkert ikke af Konkurslovens begreb om konkurskreditorer, jfr. navnlig ordene i K. L. § 1 i slutn.: »anvendes til fyldestgørelse for dem, der ved konkursens begyndelse havde fordringer på ham«. Reglerne i kapitel 3 gælder udtrykkelig kun for de før konkursen af skyldneren indgåede retshandler, og ligeledes er

44. Jfr. *Jul. Lassen*: Obligationsret. Alm. del. 3. udg. s. 924, jfr. s. 693. Se iøvrigt herved *Erwin Munch-Petersen*: Overdragelser til Fyldestgørelse. s. 83-87 og *Henry Ussing*: Obl. Alm. del. 3. udg. s. 362.

45. Jfr. nærmere om dette *Vinding Kruse*: Ejendomsretten III. s. 1486-1488.

det på forhånd klart, at reglerne om afkræftelse i kap. 4 og de fleste af bestemmelserne i kap. 2 efter selve deres indhold – jfr. dog f. eks. § 10, der udelukker »al adgang« til individualforfølgning – ingen anvendelse kan finde på massekrav. Men selv hvor dette ikke er tilfældet, må det sikkert fastholdes, at Konkurslovens regler om fordringshavere umiddelbart kun har hensyn til de egentlige konkurskreditorer og i hvert fald kun ganske undtagelsesvis kan overføres til massekreditorer.

Hovedreglen må således finde anvendelse på bestemmelserne om fordringshavernes deltagelse i boets bestyrelse; med hensyn til skiftesamlingerne vil forøvrigt massekreditorernes udelukkelse fra stemmeret sædvanlig allerede følge af § 63, da de ingen interesse vil have i afstemningen. Fremdeles vil heller ikke reglerne om fordringernes indkaldelse, anmeldelse, prøvelse og udlodning finde anvendelse på massekreditorerne, men disse må kunne fordre deres krav dækket, så snart de er forfaldne. Ligeså må tvangsakkorden være uden virkning for massekreditorernes vedkommende, da den klart forudsætter skyldnerens personlige hæftelse. Derimod kan boet lige så lidt i tilfælde af tvangsakkord som i tilfælde af frivillig akkord udleveres til skyldneren, forinden de derpå hvilende massekrav er dækket, og dette må gælde, selv om den pågældende massekreditor ikke måtte have meldt sig, idet bestemmelsen i K. L. § 98 må antages kun at have hensyn til konkurskreditorerne.

c. I det sjældne undtagelsestilfælde, at konkursmassen måtte vise sig utilstrækkelig til at dække endogså blot massekreditorerne, må vistnok en videre overførelse af konkursreglerne indtræde. I dette tilfælde får således den indbyrdes orden mellem massekravene efter § 31 praktisk betydning, og der må efter omstændighederne indenfor den enkelte klasse finde en reduktion af fordringerne til et dividendekrav sted,⁴⁶ ligesom vel også bestyrelsen af boet i dette tilfælde må tilkomme massekreditorerne, så at de f. eks. må have stemmeret i skiftesamlinger.

III. Tilbage som *egentlige konkurskreditorer* bliver altså de, der ikke som ejere af ting, der findes i boet, eller som egentlige separatister indtager en særstilling, og *hvis krav er opstået alle-*

46. Dette er udtrykkelig hjemlet i den tyske og østrigske Konkursordning, henholdsvis § 60 og § 47 (2).

rede inden konkursen, jfr. K. L. § 1,⁴⁷ (eller i overensstemmelse med K. L. § 2 er erhvervet i god tro, forinden bekendtgørelse angående konkursen har fundet sted). Er retten stiftet ved aftale, må det herefter komme an på det øjeblik, da tilbudet kommer til den anden parts kundskab, jfr. aftalelovens § 7.⁴⁸

Det afgørende er altså alene, om kravet er *stiftet*, før konkursen begyndte, selv om det endnu ikke var forfaldent, eller det var betinget af visse fremtidige momenter. Således må et *erstatningsansvar i kontraktsforhold* anses for begrundet straks ved kontraktens indgåelse, selv om de kendsgerninger, der gør det aktuelt, først senere indtræder, f. eks. i tilfælde af mora, vanhjemmel eller anden misligholdelse fra parternes side. Hvad lejeforhold angår, må *lejen* for hele den aftalte lejetid anses for opstået før konkursen, skønt pligten til at betale lejen er afhængig af, at tingen stadig holdes til lejerens rådighed; med hensyn til den løbende periode kan der blive spørgsmål om at beregne lejen som helhed.⁴⁹ Ligeledes må den *regresret*, der kan tilkomme en kautionist eller solidariske skyldnere indbyrdes, eller en vekselregres kunne gøres gældende mod konkursboet, selv om den indfrielse af forpligtelsen, der gør regresretten aktuell, først har fundet sted efter konkursens begyndelse. Angående *renter* bestemmer K. L. § 12, 2. stk. udtrykkelig, at også de under konkursbehandlingen påløbende skal udredes af boet.⁵⁰ Også pligten til at udrede *konventionalbod* må siges at være begrundet allerede ved kontraktsforholdets indgåelse. Men hvis det forhold, hvoraf dens udredelse er betinget, helt beror på skyldnerens egen vilje, f. eks. overtrædelse af et konkurrenceforbud, kan man dog næppe uden for stærkt at eludere konkursens øjemed lade dette falde boet til last.

Hvad angår *erstatningsansvar uden for kontraktsforhold*, må det komme an på tidspunktet for den retsstridige handlings foretagelse, selv om skaden først måtte være indtrådt senere.

47. Jfr. *Deuntzer* s. 198-204, *Hagerup*: Konkurs s. 63-74. *Jaeger's* Kommentar zur Konkursordnung § 3, anm. 15-46.

48. Jfr. nærmere *Jul. Lassen*: Læren om Aftaler (1917) s. 166-67, *Henry Ussing*: Aftaler på Formuerettens Område 3. udg. (1950) s. 46.

49. Jfr. Højesteretsdom i U. f. R. 1884 s. 439 og *Henry Ussing*: Aftaler § 3.

50. Jfr. forøvrigt om denne bestemmelse nærmere nedenfor s. 81-82.

Med hensyn til *skatter* kunne der opstå tvivlsomme spørgsmål, men til klaring af denne tvivl bestemmer statsskattelov 149, 10. april 1922 § 38, 5. stk., og den kommunale skattelov 28, 18. februar 1937 § 5, 6. stk., at konkursboet skal tilsvare fallentens skat »for det skattehalvaar« (eller »indtil udgangen af det skattehalvår«), i hvilket konkursbehandlingen er begyndt.⁵¹

Hvad *underholdsbidrag* angår, kunne en del tale for den antagelse, at hvor disse er begrundet blot på det faktiske forhold, at f. eks. en ægtefælle unddrager sig samlivet med den anden ægtefælle eller børnene, kan alene de før konkursen påløbne bidrag fordres udredet af konkursmassen, men ikke de, der først forfalder under konkursen, idet de kan siges at grunde sig på ægtefællernes fortsatte tilsidesættelse af samlivspligten. I hvert fald hvor underholdspligten hviler på et øvrighedsdekret, jfr. Æ. L. II § 6, og måske også, hvor pligten blot støtter sig på en privat aftale mellem ægtefællerne, må der dog, ligesom tilfældet er ved en retlig separation eller endelig skilsmisse, jfr. Æ. L. I §§ 68 og 70 kunne forlanges dividende også af de ydelser, der forfalder under konkursen, hvorimod der ikke kan anmeldes krav på hele den kapitaliserede ydelse.⁵² Om noget sådant ville der alene kunne være tale, hvor underholdspligten i virkeligheden er en godtgørelse for vedkommende ægtefælles andel i det tidligere fællesbo.⁵³

Hvad *sagsomkostninger* angår, kan disse i *borgerlige sager* ikke anses for en »adækvat følge« af det materielle retsstridige forhold, hvori den part, hvem de pålægges måtte have gjort sig

51. Jfr. herved *Harbou: Dødsbo og Fællesbo* 2. udg. s. 94-95 og i U. f. R. 1948 B s. 73-74, *J. Hartvig Jacobsen: Skatteretten* (1950) s. 346-47 og 358, *C. Helkett: Opgørelse af den skattepligtige indkomst til staten* 5. udg. (1952) s. 329. Skønt kravet på skat ikke påvirkes af et i boet udstedt proklama, skal skattekravet *anmeldes* i boet, jfr. dom i U. f. R. 1927 s. 1007. Dom i V. L. T. 1952 s. 260 antager, at bestemmelsen i statsskattelovens § 38, stk. 5, hvorefter konkursboet alene skal tilsvare fallentens skat for det skattehalvår, i hvilken konkursbehandlingen er begyndt, alene angår tilfælde, hvor en persons bo er taget under konkursbehandling. I et falleret *aktieselskab* kunne krav på skat derfor anmeldes for hele skatteåret i medfør af statsskattelovens § 36, stk. 4.

52. Jfr. U. f. R. 1911 s. 541.

53. Jfr. *Deuntzer* s. 200-201 og *Bentzen: Familieret*, 2. udg. 1916 s. 189 samt U. f. R. 1923 s. 205.

skyldig, men de begrundes med selve procesforholdet.⁵⁴ For at konkursboet skal være pligtigt at tilsvare sagsomkostninger, der er pålagt fallenten, må derfor *sagen være anlagt før* konkursens begyndelse.⁵⁵ I så fald må dividende af deres fulde beløb, altså ikke blot, for så vidt angår proceshandlinger, der er foretaget efter konkursen, tilsvares af boet;⁵⁶ dog må der gøres undtagelse, hvis skyldneren ved sine vilkårlige dispositioner måtte have påtaget sig forpligtelser til at udrede et vist beløb. *Salær* for selve fordringernes anmeldelse i boet, kan, da dette krav først er opstået efter konkursen, ikke anerkendes som konkurskrav.⁵⁷

Angående sagsomkostninger i *straffesager* må det samme gælde i princippet, så at det altså, for at forpligtelsen til at udrede dem skulle komme til at påhvile boet, ikke skulle være tilstrækkeligt, at den strafbare handling var begået før konkursen, men måtte kræves, at også den strafferetlige forfølgning var indledet før dette tidspunkt. I praksis har man imidlertid anset det for tilstrækkeligt, at forbrydelsen er begået før konkursen.⁵⁸ Dette skyldes vel navnlig den betragtning, at sagsomkostningerne i strafferetsplejen i langt mindre grad end i den borgerlige retspleje beror på parternes dispositioner, men bestemmes ved en objektiv nødvendighed og derfor snarere kan betragtes som påregnelig følge af selve forbrydelsen. Også *bøder* kan forlanges udredet af konkursboet, uanset om de er idømt fallenten før eller efter konkursens begyndelse, når blot selve lovovertrædelsen er sket før konkursen.⁵⁹

54. Jfr. *D. Rpl. II.* s. 432 ff.

55. Jfr. U. f. R. 1878 s. 1059.

56. Det må erindres, at der for så vidt boet selv indtræder i processen, kan blive spørgsmål om at udrede dem som massekrav.

57. Jfr. f. eks. U. f. R. 1888 s. 745, 1904 s. 664 og 1921 s. 429. Derimod anerkender allerede gældende ret som konkurskrav sædvanligt *incassosalær*, når *inddrivelsen er påbegyndt før konkursen*, jfr. f. eks. S. H. T. 1940 s. 270. Således også *Udk.* til *Lov om G. O.* § 86, jfr. s. 189-190. Se endvidere U. f. R. 1947 s. 1003 og V. L. T. 1954 s. 343 med note.

58. Jfr. Højesteretsdommen vedrørende Albertis konkursbo, U. f. R. 1913 s. 481.

59. Jfr. U. f. R. 1950 s. 621 (H), *Popp-Madsen: Bod* (1933) s. 303 og *Hurwitz* i *N. T. f. S.* 1936 s. 97 og i *Kriminalret* s. 563. Cfr. derimod *Deuntzer* s. 203 og forrige udgave af *Skifteretten* s. 74. – Om bøders plads i *Konkursordenen* se ndfr. s. 102.

Konkurskreditorernes retsstilling¹

I. Konkursens øjemed, den samlede og (indenfor de enkelte klasser) ligelige fyldestgørelse af konkurskreditorerne, kræver, at disse må være *udelukkede fra* at anstille *individualforfølgning*. Det er tidligere omtalt,² at alle fordringer på boet ifølge K. L. § 7 efter konkursens begyndelse bliver at rette imod dette, og ikke med virkning for boet kan gøres gældende mod skyldneren. Det ville dog ikke være uforeneligt hermed eller med konkursens begreb, at *fastsættelsen* af omstridte krav skete ved den almindelige ret, således som det udtrykkelig bestemtes ved Rpl. § 668, og det måtte for så vidt betegnes som en positiv ordning, når alle konkursfordringer (ligesom forøvrigt også andre krav mod boet) tidligere ifølge K. L. § 93 skulle afgøres af skifteretten. Praktiske hensyn taler imidlertid stærkt for denne ordning, at lade den judicielle embedsmand, der iøvrigt har med boets behandling at gøre, også træffe afgørelse med hensyn til de derunder opståede tvistigheder, og den blev derfor også allerede genindført ved den ændring, der ved tillægslov 30. juni 1922 §§ 56 og 57 gjordes i Rpl. Ved lov 87, 30. marts 1935 foreskrevs det endogså, at sådan afgørelse sker ved dom. Derimod er det klart, at der ikke kan tilkomme den enkelte kreditor nogen adgang til at *skaffe sig tvungen fyldestgørelse* for sit krav uafhængig af de andre. Selv om han forinden konkursen måtte have opnået eksigibelt grundlag for kravet, er dog ifølge K. L. § 10 ved konkursens indtræden enhver adgang til at søge fyldestgørelse for det i konkursboet³ gennem *eksekution* (udpantning) og *tvangsauktion* afskåret.⁴ Ikke engang en påbegyndt tvangsforfølgning vil kunne fortsættes uafhængig af konkursen,

1. Jfr. *Deuntzer* s. 204-213 (26-9).

2. S. 59-60.

3. Jfr. U. f. R. 1947 s. 1003 m. h. t. et administrationsbo i henhold til lov 322, 19. juni 1946 og lov 406, 28. august 1945.

4. Det samme må gælde adgangen til at *tage pant til brugelighed*, jfr. *Deuntzer* s. 207 og *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. ved *W. E. von Eyben* s. 1612.

alene det endelig opnåede⁵ udlæg nyder beskyttelse; til sikring af dette må da udlægshaveren også ved fogeden kunne lade skyldneren sætte ud af besiddelsen af det udlagte.⁶ Ligeledes bortfalder adgangen til at gøre *arrest* i de under konkursbehandlingen hørende formuegenstande ved konkursen, og selv en endelig foretaget arrest taber ved konkursen sin virkning.⁷ Derimod opretholdes en sikkerhedsstillelse, hvorved arresten er blevet afværget, for så vidt ikke betingelserne for afkræftelse måtte være til stede.⁸

Om adgangen til at nedlægge et *forbud* indeholder K. L. ingen bestemmelse.⁹ Det må da antages, at der vel kan nedlægges forbud til værn for rettigheder, der kan forfølges uafhængig af konkursen, hvorimod forbud, ligeså vel som anden individualforfølgning, må være udelukket med hensyn til rettigheder, der skal fyldestgøres gennem konkursbehandlingen.¹⁰

II. Kreditorerne er på den anden side henvist til at *anmelde deres krav i boet*, jfr. K. L. § 7. Til denne anmeldelse er der ifølge § 12, 1. stk., knyttet samme virkninger med hensyn til forhalingsrenter,¹¹ afbrydelse af hævde og lign.¹² som til retssags

5. Om at der hertil sædvanlig kræves registrering og vurdering, se *Tvangsfuldbyrdelse* s. 127-28.

6. Jfr. ndfr. i Sjette Afsnit (§ 35. IV).

7. Se herved U. f. R. 1946 s. 340 (H) og *Illum* i Juristen s. 111.

8. Jfr. *Tvangsfuldbyrdelse* s. 332.

9. Efter forslaget til loven udelukkes derimod også adgangen til at foretage forbud med hensyn til de under konkursbehandlingen hørende formuegenstande.

10. Jfr. *Deuntzer* s. 209-10.

11. Jfr. U. f. R. 1911 s. 543.

12. Anmeldelse af en fordring i skyldnerens bo vil ifølge nyere praksis i almindelighed afbryde forældelse også i forhold til skyldneren personlig, i hvert fald når fordringen anerkendes, jfr. m. h. t. den 5 årige forældelse U. f. R. 1935 s. 253 (H) og 1934 s. 171 samt *B. T. Bloch* i U. f. R. 1934 B. s. 15-16. Derimod giver fordringens anerkendelse i boet ikke fordringen særligt retsgrundlag i forhold til skyldneren personlig, men der løber overfor ham en ny 5 årig forældelse fra boets slutning, jfr. *Henry Ussing* Obl. Alm. Del. 3. udg. s. 496. Ligeledes vil anmeldelse af fordringen i boet i almindelighed ved den 20 årige forældelse virke som en afbrydende »mindelse« også i forhold til skyldneren personlig, jfr. U. f. R. 1915 s. 969 og 1943 s. 1027, men cfr. derimod m. h. t. et tilfælde, hvor

anlæg; dog kan der først blive tale om morarenter, når fordringen er forfalden, hvorimod de af selve retsforholdet flydende renter ifølge §'ens 2. stk. vedbliver at løbe, indtil fordringen ved udlodningen betales.¹³

Bestemmelsen om morarenters beregning af boet er en konsekvens af den betragtningsmåde, der i konkursen kun ser en særlig art af retsforfølgning, der må være undergivet de almindelige regler om en sådans forudsætninger og virkninger. Imod at påbebyrde boet disse renter taler imidlertid, at dividenden for dem sædvanlig vil betyde meget lidt i forhold til det overordentlige besvær, der derved forvoldes konkursbestyrelsen. Også overfor de af det oprindelige retsforhold udspringende rentekrav (som i og for sig må siges at være stiftet forinden konkursen)¹⁴ gør dette hensyn sig gældende, og de fleste fremmede lovgivninger plejer derfor, i hvert fald når renten ikke er sikret ved pant, som regel at udelukke renter af konkursfordringer fra at fyldestgøres af boets midler.¹⁵

skyldneren ikke havde været til stede under konkursen U. f. R. 1936 s. 428. Se herved *Ussing* l. c. s. 483. Det er derfor som det siges i *Mot.* til *Udk.* om *Lov om Gældsordning* s. 188 kun til dels en ny regel, når det i § 84 bestemmes, at anmeldelsen har virkning m. h. t. afbrydelse af hævd og forældelse som retssags anlæg såvel i forhold til boet som overfor skyldneren personlig.

M. h. t. anmeldelse af fordringer i *likvidationsboer* se domme i U. f. R. 1943 s. 651 og 1947 s. 375 samt *Kaj Holm-Nielsen* i *Juristen* 1935 s. 211.

13. Om *morarenter* se *Deuntzer* s. 205-206, *H. Munch-Petersen* *Skifteretten* s. 76 med domscitater i note 10, *Henry Ussing*: *Obl. Alm. Del* s. 91 og U. f. R. 1918 s. 280 og 1913 s. 375, hvorefter anmeldelsen af fordringen i konkursboet *ikke* bringer procesrenten til at løbe i forhold til skyldneren personlig.

14. Jfr. ovenfor s. 77.

15. Jfr. således den norske K. L. § 120 i dens ved revisionen i 1899 ændrede skikkelse, der ikke anerkender udlæg for renter, medmindre renten er sikret ved pant (før revisionen havde bestemmelsen en lignende ordlyd som vor K. L. § 12), svensk Konkurslov § 138, tysk Konkursordnung § 63 nr. 1, fransk Code de commerce art. 445. En sådan regel foreslås da også i *Udk.* til *Lov om G. O.* § 84, 2. stk. og *Mot.* s. 188-189. – Jfr. iøvrigt om spørgsmålet allerede *A. S. Ørsted* i *Juridisk Tidsskrift* VI, 2. s. 240-56, *Deuntzer* s. 200, *Hagerup*: *Konkurs* s. 71, *Jæger*: *Kommentar zur Konkursordnung* ad. § 63 nr. 1, anm. 2 og 3, *E. Thaller*: *Traité élémentaire de droit commercial*, 7 éd. nr. 1909-1912.

III. A. Ikke blot forfaldne, men *lige så vel uforfaldne krav* kan fordres fyldestgjort af konkursmassen, K. L. § 131, jfr. lov 15. april 1887 § 4. Med hensyn til de ikke forfaldne fordringer, der er rentefri eller bærer ringere rente end 4 pct., fradrages der *dog en mellemrente*.¹⁶ Derimod indeholder Konkursloven i modsætning til Tvangsakkordloven (§ 21) ikke nogen bestemmelse om, hvor vidt en tilsagt *rabat* skal fradrages, og dette må da bero på de almindelige regler om forudsætninger. Herom tiltrænges der en positiv bestemmelse.¹⁷ For så vidt en fordring måtte være betinget af en usikker begivenheds indtræden, må beløbet, indtil dets udbetaling kan ske, gøres frugtbringende ved at indsættes i en bank, sparekasse el. lign., jfr. K. L. § 132.

16. Det er dog meget *tvivlsomt*, om denne ordning har tilstrækkelig *rationelt* grundlag, og dette gælder særlig, når reglen bringes til anvendelse ikke blot på de slet ikke rentebærende fordringer, men også på de fordringer, der bærer ringere rente end 4 pct., hvorved man altså går ud fra denne rentefod som fikseret. Også den nærmere udformning, reglen har fået, vækker betænkelighed, når den nemlig går ud på, at mellemrenten (d. v. s. renten indtil forfaldstiden, ved ikke rentebærende fordringer samtlige 4 pct., ved fordringer, der bærer mindre rente end 4 pct., denne difference) skal fradrages. Dermed synes nemlig at være knæsat den såkaldte »Carpzovske« metode (som også er hjemlet ved Vekselloven 1932 § 48, 2. stk., jfr. tidligere V. L. 1880 § 29), der vel er den praktisk nærmeste, men som let kan føre til ubillige resultater. Den vil f. eks., hvis en fordring, som slet ikke bærer rente, først forfalder 25 år ud i fremtiden, føre til, at kreditor ikke får del i udlodningerne.

Hvad *fremmed ret* angår, kendes der i fransk ret intet fradrag for mellemrente. Derimod hjemler engelsk ret, jfr. Bankruptcy Act schedule II. s. 22, med hensyn til ikke forfalden gæld et fradrag af 5 pct. Også tysk Konkursordning § 65, 2. stk., norsk K. L. § 102, svensk K. L. § 138, 3. stk. foreskriver en nedsættelse med hensyn til uforfaldne krav, men dog kun for så vidt de slet ikke bærer rente, og således at der ved den nærmere udformning følges den såkaldte »Hoffmann«-ske metode, som går ud på at udfinde, hvor meget fordringerne på den anteciperede udbetalingsdag er værd. I den norske konkurslov udtrykkes dette nærmere således, at fordringen »kun ansættes for (til) det beløb, som med tillæg af lovlige renter (der ved en lov af 29. juni 1888 § 3 er fastsat til 4 pct.) fra konkursens åbning og indtil fordringens forfaldstid udgør fordringens hele sum«. Efter norsk K. L. § 131's forbillede er da også *Udk.* til *Lov om G. O.* § 150, jfr. s. 243-44. Jfr. forøvrigt angående spørgsmålet nærmere *Jaegers* Kommentar zur Konkursordnung ad § 65 anm. 6-10.

17. Jfr. herved *Busch-Steenberg* U. f. R. 1934 B s. 46-48 og *Udk. G. O.* s. 244.

Det er alene med hensyn til adgangen til at blive fyldestgjort af boets midler, at de uforfaldne krav stilles lige med de forfaldne. Overfor skyldneren personlig kan kravet ikke anses for forfaldet, og som ovenfor under II. berørt, kan der alene forlanges morarenter af de forfaldne fordringer.

B. Omvendt kan også boet ifølge K.L. § 14 forlange, at fordringshaverne modtager beløbet straks. Konkursen bevirker altså altid, at »frigørelsestiden« indtræder.

C. Til at muliggøre en samlet afvikling af boets forpligtelser er det yderligere ved K.L. § 13 bestemt, at boet skal kunne forordre konkurskravene *omsat til penge* efter den interesse, fordringshaveren har i deres opfyldelse.¹⁸ Kun da vil nemlig en forholdsmæssig afkortning af kravet, som den finder udtryk i dividenden, kunne finde sted.¹⁹

Det er kun boet, men ikke fordringshaverne selv, som den anførte bestemmelse hjemler denne ret til at forordre kravet omsat til penge. Men når en misligholdelse af et forfaldet krav har fundet sted, vil der i de fleste tilfælde ifølge retsforholdets materielle beskaffenhed tilkomme den berettigede en ret til at forlange erstatning i stedet for naturalopfyldelse. Hvis kravet går ud på penge, bliver der dog i almindelighed ikke tale om en sådan omsætning. Med hensyn til spørgsmålet om, *hvilket tidspunkt* der bliver afgørende herved, antages det af *H. Munch-Petersen* i *Skifteretten* (1935) s. 79, at det vistnok må følge af grundsatningen i K.L. § 1, at det må være *kravets værdi ved konkursens begyndelse* det principielt kommer an på,²⁰ og at dette også må gælde ved omsætningen af *fremmed mønt* til dansk mønt, idet der ellers ville være mulighed for konkursboet for at spekulere i skiftende kurser. I overensstemmelse hermed er også *Udk. til Lov om G. O.* § 85, jfr. s. 189, der tillige fremhæver den interesse kreditorer ellers kan have i at forhale bobehandlingen og vanskelighederne ved forskellige kurser ved à conto udbetalinger. *Detmøtz* hævder derimod i *Skifteretten* s. 213, at interessen må bedømmes efter *forholdet på forfaldstid eller ved ud-*

18. Jfr. U. f. R. 1911 s. 497 (hvorom ndfr. s. 178 note 15), 1917 s. 909.

19. Jfr. *K.L. Mot.* s. 42.

20. Dette antages også af *Jaeger: Kommentar zur Konkursordnung* ad § 69 Anm. 5, 8 og (med hensyn til betydningen af en guld Klausul) 9.

lodningen. I overensstemmelse med det sidste er formentlig nu-gældende dansk retspraksis.²¹ Dette stemmer også godt med, hvad der iøvrigt antages om forpligtelser i fremmed mønt.²²

IV. Om *enkelte kreditorer* gælder der nogle *særlige regler*.

A. Angående bestemmelserne i K. L. §§ 16 og 17 om visse *kreditorer i gensidige obligationsforhold* må dog henvises til andre steder i systemet.²³

B. Med hensyn til dem, *der har pant* i boets ejendele, indeholder konkursloven ligeledes nogle særskilte forskrifter, som her kort må berøres.²⁴

a. *For så vidt* panthaveren *ikke* er *separatist*, jfr. herom i forrige § I. B. e., sker *fyldestgørelsen for selve panteretten* vel altid gennem konkursbehandlingen efter en af boet foretaget realisation af pantet, jfr. K. L. § 37 med det indhold, den har fået ved lov 66, 15. april 1887 § 1; så snart pantet er solgt, fyldestgøres panthaveren derigennem, at køberen enten overtager behæftelsen eller indfrier den. Men med *hensyn til faste ejendomme* tillægges der panthaveren en vis adgang til at bestemme tidspunktet for denne realisation, idet boets administration måske ellers let kunne blive tilbøjelig til at udsætte realisationen i håb om gunstigere konjunkturer.²⁵

21. Dette er i hvert fald fast praksis ved Sø- og Handelsrettens skifteafdeling. Jfr. i overensstemmelse hermed også domme i U. f. R. 1917 s. 909, hvorefter en i Reichsmark angivet pris måtte omregnes i danske penge efter opgørelsesdagens kurs og 1948 s. 721 (H), der dog ikke anerkendte den på udlodningens tid faktisk benyttede kurs for Reichsmark under hensyn til den endnu gældende clearingkurs som følge af at der stadig bestod et uafviklet clearingmellemværende mellem Danmarks Nationalbank og Deutsche Verrechnungskasse.

22. Jfr. herved *Henry Ussing* Obl. Alm. Del. 3. udg. navnlig s. 45 ff. samt Gbl. § 7, 1. stk., og Vxl. § 41.

23. Navnlig *Jul. Lassen*: Obligationsret. Alm. Del. 3. udg. s. 807-817, *Henry Ussing*: Obligationsret. Alm. Del. 3. udg. s. 191-202, *Henry Ussing* i U. f. R. 1926 B s. 125-131, *E. Hagerup Bull* i Norsk Retstidende 1896 s. 33-112, jfr. også *Deuntzer* s. 213-34, og særlig fra lovkritisk synspunkt *Vinding Kruse*: Ejendomsretten II. 3. udg. s. 1208-1212.

24. Jfr. nærmere *Deuntzer's* store udgave af Skifteretten s. 235-54 (fremstillingen her har dog hensyn til forholdene før lov 15. april 1887), den lille udgave s. 77.

25. Jfr. Rigsdagstid. 1886-87 Tillæg B sp. 83.

Enhver sådan panthaver,²⁶ hvis fordring er forfalden, skal derfor uden hensyn til, om konkursdekretet måtte være påanket (efter Rpl. § 673, 2. pkt., »påkæret«), kunne forlange, at realisationen af ejendommen sker uden andet ophold end det, der følger af iagttagelsen af de forskrifter, lovgivningen indeholder om realisationen.

Men også for en panthaver, hvis fordring endnu ikke er forfalden, vil det kunne være af betydning at forlange bortsalg, for at nemlig ikke hans prioritet skal forringes ved de tab, som boets administration af ejendommen ville kunne medføre. Der tillægges derfor, men dog kun under forudsætning af, at konkursdekretet ikke er påanket (påkæret), en sådan panthaver en lignende ret²⁷ til at forlange ejendommen realiseret uden uforholdent ophold,²⁸ såfremt det må antages at være usikkert, om pantet vil tilstrække til dækning af hans fordring, og om dets bestyrelse vil medføre underskud, som skal bæres af ham (i modsat fald vil udsættelse med ejendommens bortsalg jo ikke kunne medføre nogen skade for ham).

Om panthaverens nærmere stilling i konkursboet vil der blive gjort nogle yderligere bemærkninger nedenfor ved fremstillingen af konkursordenen.

b. Også om *fyldestgørelsen af den personlige fordring*, som i almindelighed vil tilkomme panthaveren ved siden af hans panteret, giver K. L. § 130, jfr. lov 15. april 1887 § 3, nogle særlige forskrifter, hvis anvendelse dog har til forudsætning, at panthaveren har *anmeldt sin fordring i boet*. De gælder om *alle*

26. Når der i bestemmelsen bruges udtrykket »nogen anden panthaver«, betegnes derved kun modsætningen til boet, der jo er retspanthaver. Cfr. om et tilfælde, hvor der kun forelå et skadesløsbrev, U. f. R. 1921 s. 867.

27. Efter *Udk. til Lov om G. O.* § 123 opretholdes vel panthavernes ret til – selv om de ikke er separatister – at forlange realisation af ejendommen, men reglen gælder uden hensyn til om fordringen er forfalden og uden hensyn til kære i alle tilfælde, jfr. *Mot.* s. 234.

28. Dette er dog ikke ensbetydende med, at en sådan panthavers fordring altid ved konkursen skulle anses for at være forfalden. Men hvis pantretten måtte være stiftet uopsigeligt fra ejer til ejer, må panthaveren finde sig i, at kapitalen fremdeles efter salget bliver stående hos den nye ejer, jfr. Rigsdagstid. 1886-87 Till. B. sp. 84.

panthavere uden hensyn til, om genstanden for pantet er fast ejendom eller løsøre, og uden hensyn til, om panttageren er separatist eller ikke.

K. L. § 130 er udtryk for det princip, at en fordringshaver, hvis fordring er sikret ved pant kun skal have dækning for den del af fordringen, som ikke bliver dækket af pantet. Men med hensyn til fremgangsmåden gør bestemmelsen en sontring efter som pantet erkendes at være tilstrækkeligt eller ikke.²⁹

α. Når pantet *erkendes at være tilstrækkeligt* til at dække fordringen, gives der, både fordi det i og for sig findes rimeligt og for at forebygge, at panttagerne til boets skade forcerer salget af dets ejendele,³⁰ panttagerne ret til ved de partielle udlodninger, der finder sted, at fordring *fuldt udlæg* (ikke blot dividende) for de til betaling *forfaldne* dele af deres pantefordringer, og boet indtræder da i de indfrie panttagers ret. Derimod gives der ikke noget udlæg, når fordringen ikke er forfalden.

β. Er det derimod *uvist, om pantet strækker til*, kan panttageren ikke først fordring dividende i boet for sin fordrings fulde beløb og derefter søge dækning for resten i pantet, idet han derved ville kunne skaffe sig fuld dækning også for den ikke pantsikrede del af sin fordring, men han får omvendt kun *dividende for den del af sin fordring, som ikke bliver dækket af pantet*.³¹ Den på hans fordring faldende dividende udbetales derfor ikke panttageren samtidig med de andre fordringshavere;

29. I de med bistand af *Henry Ussing* til afløsning af K. L. § 130 udarbejdede bestemmelser i *Udk. til Lov om G. O.* §§ 147-149 opretholdes det for nævnte grundprincip, idet dog den *materielle regel* i visse henseender gøres klarere, jfr. f. eks. ndfr. ved note 32. M. h. t. *fremgangsmåden* foreslås derimod sontringen, eftersom pantet erkendes at være tilstrækkeligt eller ej, erstattet af en *sontring mellem separatister og ikke-separatister*, jfr. *Mot.* s. 240-243.

30. Jfr. vor *Konkurslovs Mot.* s. 123 og motiverne til den tilsvarende bestemmelse i den norske K. L. § 101 i *Stian Bech's* 2. udgave af loven s. 389, jfr. derom endvidere *Hagerup: Konkurs.* S. 117-122.

31. Jfr. *Torp-Grundtvig: Tingsret* s. 601-2, *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. ved *W. E. v. Eyben* s. 1373-74, *Jul. Lassen: Håndbog i Obligationsret*, Alm. Del. s. 947-950 og i *T. f. R.* 1917 s. 102-115 samt domme i *U. f. R.* 1908 s. 918, 1901 s. 572, 1896 s. 566 jfr. 1897 s. 797 (H), 1936 s. 653 jfr. 1939 s. 32 (H).

den bliver foreløbig kun – men ganske vist uden hensyn til, om hans fordring er forfalden eller ikke – *afsat* til ham, indtil det viser sig, hvor vidt pantet strækker til. For den del af fordringen, som ikke fyldestgøres af pantet, får han da udbetalt udlæg (dividende) lige med de øvrige fordringshavere, og resten af det afsatte lægges igen til massen.

K. L. § 130 har dog kun hensyn til det tilfælde, at den pantsatte ting tilhører skyldneren, *ikke* til det, hvor den tilhører *tredjemand*; i det sidste tilfælde må der som regel tilkomme panthaveren »fuld anmeldelsesret« for sin fordring, jfr. også grundsætningen i K. L. § 18.³²

IV. Konkurskreditorernes *deltagelse i konkursboets bestyrelse* vil blive omtalt nedenfor ved fremstillingen af de nærmere regler om konkursbehandlingen.

§ 12

Konkursordenen

Tanken med konkursordenen måtte nærmest føre til overensstemmelse med det s. 47 omtalte lighedsprincip at give alle kreditorer en lige adgang til fyldestgørelse. Men for det første bør de, der allerede *efter den borgerlige rets regler*, jfr. K. L. § 36, har *fortrinsret i enkelte ting* (eller undtagelsesvis panteret i hele skyldnerens formue), ikke ved konkursen forstyrres i den dem således sikrede retsstilling, som netop særlig i dette tilfælde skal vise sin betydning. Og dernæst har man også indenfor de almindelige kreditorers kreds ment at måtte gøre nogle afvigelser fra ligestillingen ved at hjemle visse egentlige »*konkursprivilegier*«. Tendensen går dog i nutiden bestemt i retning af at udelukke eller begrænse sådanne privilegier, idet de med rette anses for farlige for den almindelige kredit, ligesom det viser sig

32. Jfr. *Ussing*: Obl. Alm. Del. 3. udg. s. 526-27, *Vinding Kruse* l. c., *Udk. G. O.* s. 242 og domme i U. f. R. 1937 s. 1135 og 1938 s. 148. Cfr. derimod *Ernst Møller*: Dækningsadgang eller Fordringsret (1892), U. f. R. 1923 s. 857 (H) noten, hvortil imidlertid må mærkes *E. Olrik* i T. f. R. 1925 s. 448 og noten U. f. R. 1934 s. 107, hvorom *Vinding Kruse* l. c. s. 1374.

vanskeligt at formidle alle de forskellige hensyn, der herved bør komme i betragtning, og en sådan fortrinsstilling for enkelte krav i hvert fald bidrager til at gøre konkursbehandlingen indviklet.¹ Ved Konkurslovens kapitel 5 gøres der en sondring som den antydede mellem dem, »der skal fyldestgøres af konkursboets almindelige masse« (også disses fortrinsret vil dog efter omstændighederne kunne bero på den borgerlige rets regler, således det almindelige underpant efter K. L. § 34), og dem, »som har krav på fyldestgørelse af enkelte ting og rettigheder, der henhører til boet«. De to grupper griber imidlertid på flere måder over i hinanden og det vil derfor vistnok give en klarere oversigt at fremstille dem under et.² Dog vil de fortrinsrettigheder, der har deres begrundelse i den materielle ret, her kun blive behandlet i korthed, da der med hensyn til dem i det væsentlige kan henvises til andre steder i systemet.

Betydningen af den »konkursorden«, som fastslås ved K. L. kap. 5 i forbindelse med de tidligere bestemmelser, hvortil den henviser, og senere tilkomne bestemmelser, er da den, at sålænge nogen kreditor i en tidligere konkursklasse ikke er helt fyldestgjort, vil ingen kreditor i en senere klasse komme i betragtning. Denne konkursorden kan selvfølgelig ikke forandres ved parternes vedtagelse.³ Det ret brogede system med en række konkursklasser, som K. L. opstiller – ialt 6 hovedklasser, hvoraf nogle igen er inddelt i underklasser –, vil dog i praksis blive simplet derved, at der sædvanlig kun i det enkelte konkursbo vil være repræsenteret nogle af disse klasser, således navnlig i mange boer skat, leje og folkeløn.

1. Jfr. *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. s. 1359-1362. Forhandlingerne på det fjortende nordiske Juristmøde (1928) s. 92 ff. og bilag 3, for dansk rets vedkommende navnlig *Kjeld Rørdam* s. 108-116 og *Udk. til Lov om Gældsordning* kap. 9 med *Mot.* s. 227-31.
2. Dette er også sket hos *Deuntzer* s. 254-291 (30-35), cfr. derimod *H. Munch-Petersens* 2. udgave af *Skifteretten* (1915) s. 60-66.
3. Jfr. herved dom i U. f. R. 1950 s. 943, S. H. T. 1950 s. 238, hvorefter de almindelige regler om fordringshaverens valgret, ikke kunne give en kreditor, der både havde et lånekrav og et lønkrav, større privilegium, fordi han kun havde et mindre beløb af sin gage på lønkontoen og krediterede denne for resten samtidig med at han havde hvad han iøvrigt havde brug for på lånekontoen.

I. Til *første klasse* henregnes ifølge K. L. § 31 de såkaldte »*massekreditorer*«, idet disse, som omtalt i s. 75, er optaget i konkursordnen sammen med de andre kreditorer. Hvilke personer der henhører til dette begreb, er ligeledes fremstillet ovenfor s. 72 f. Her skal kun mindes om, at massekravene opstilles i 3 *underklasser*: a) begravelsesudgifter, b) administrationsudgifter, c) skifteafgifter, og at i fornødent fald de under a) og b) nævnte nyder fortrin frem for de under c) nævnte, medens der ingen hjemmel er til at lade begravelsesudgifterne gå forud for de almindelige administrationsudgifter. Derimod går de under a) nævnte udgifter ubetinget forud også for fortrinsrettigheder i enkelte ting, medens dette kun betingelsesvis er tilfældet med de i b) og c) omhandlede fordringer, jfr. K. L. § 38 og nedenfor s. 92.

Grunden til massekravenes fortrinsstilling er, for begravelsesudgifternes vedkommende, et vist almindeligt sømmelighedshensyn, og hvad angår de udgifter, behandlingen fører med sig, dels et billighedshensyn, idet de afholdes i de egentlige konkurskreditorers fælles interesse, dels det praktiske hensyn, at folk overhovedet ikke ville indlade sig med et konkursbo, hvis de risikerede kun at få en del af deres krav betalt, ligesom der jo også for skifteafgifternes vedkommende spiller et fiskalt hensyn med ind.

II. Til *den anden klasse* henregnes alene *tiendekrav*, K. L. § 32, jfr. Fr. 8. januar 1810 § 29 c), Amtstuefr. 8. juli 1840 § 2. Herefter skal tiendetageren have fortrinsret i hele tiendeyderens bo for det sidste års afgift »fremfor alle andre kreditorer, endog panthavere og kgl. skatter –«. Denne fortrinsret, der væsentlig skyldes historiske grunde,⁴ har imidlertid tabt sin betydning ved tiendens afløsning. Om den tiendeyderen påhvillende andel af de afløsningssummer, der ifølge lov 100, 15. maj 1903 er trådt i stedet for tiendeydelserne, gælder det ifølge lovens § 2, næstsidste stykke, kun, at de ikke går forud for, men blot har samme fortrinsret – og kun i selve ejendommen – som kongelige skatter og afgifter.⁵

4. Nemlig at tiendeafgiften var trådt i stedet for kravet på naturaltien, der beskyttedes som en tinglig ret, jfr. Fr. 8. jan. 1810 § 29.

5. Jfr. *Torp-Grundtvig*: Tingsret s. 556-557.

III. Til den tredje klasse hører en række krav, hvis fortrinsret er *begrundet* i den *materielle ret* (hvorfor de lige så vel gælder i tilfælde af individualforfølgning som overfor konkurs) og for den overvejende del *knytter sig til bestemte ting*. Det indbyrdes forhold mellem disse retskrav skal ifølge K. L. § 36 bestemmes »efter den borgerlige rets regler«. Der må herom i det væsentlige henvises til tingsretten og tildels søretten og skal her kun fremdrages nogle hovedpunkter.

A. Med hensyn til nogle af disse krav er fortrinsretten bestemt *uden hensyn til kravets stiftelsestid*.⁶ Dette gælder således for faste ejendommens vedkommende navnlig med hensyn til offentlige afgifter, jfr. om den indbyrdes rækkefølge Amtstuefr. 8. juli 1840 § 2, Tiendeafløsningslov 100, 15. maj 1903 § 2, næstsidste stk. og Tinglysningslov, 31. marts 1926 § 4. For løssøres vedkommende gælder noget lignende, dels om visse toldafgifter, jfr. Fr. 1. febr. 1797 § 75, 1°)⁷ og om motorafgift samt om erstatnings- og regresansvar, der hviler på motorkøretøjer, ifølge lovbekg. 123, 23. marts 1932 § 2, stk. 2 og 131, 14. april 1932 § 38 stk. 7 og § 39 stk. 7,⁸ dels om forskellige »søpanterrettigheder« i skib, fragt og ladning efter de nærmere bestemmelser, der er givet i sølov 149, 7. maj 1937, jfr. lovbekg. 319, 1. december 1937 kap. 11.⁹

B. Reglen er dog, at den tinglige rets stilling også i konkurs-tilfælde bestemmes efter *dens stiftelsestid*.

Dette gælder således med hensyn til viljesbestemte panterrettigheder og andre begrænsede tinglige rettigheder over faste ejendomme.

6. Jfr. nærmere *Torp-Grundtvig*: Tingsret s. 727-737, *Vinding Kruse*: Ejendomsretten III. 3. udg. s. 1365-1368.

7. Jfr. herved U. f. R. 1936 s. 63 (H).

8. Rangfølgen er nærmere således, at motorafgiften går først, derefter erstatningskravet og sidst forsikringsselskabets mulige regreskrav. - Jfr. herved dom i U. f. R. 1925 s. 434, hvorefter statens krav på motorafgift, da boet uden videre havde solgt køretøjet, anerkendtes som massekrav, og i 1930 s. 905, hvorefter et ejendomsforbehold antoges at måtte vige for et regreskrav.

9. Jfr. *L. A. Grundtvig*: Søret 2. udg. ved Axel Møller s. 227-235, *Sindballe*: Søret (1948) s. 450 ff. og domme i U. f. R. 1912 s. 311 (H) og s. 407, 1914 s. 279, 1921 s. 429.

Det samme gælder om den almindelige lovbestemte panteret, som dog nu kun er hjemlet i eet tilfælde, nemlig med hensyn til arvingernes ret ifølge en »tinglyst skifteekstrakt«. ¹⁰ Denne fortrinsstilling opretholdes dog kun, for så vidt hæftelsen har hensyn til faste ejendomme, hvorimod den, for så vidt den angår løsøre, som »almindeligt, lovbestemt underpant« i sådant, ifølge K. L. § 34 kun henføres til femte klasse og altså står tilbage for personlig privilegerede fordringer.

Under denne gruppe hører endelig alle tilfælde af specielt lovbestemt pant, for så vidt de ikke går ind under gruppe A. ¹¹

Det stemmer med den almindelige konkursorden, når disse krav ifølge § 38 »om fornødent« skal vige for massekrav efter § 31 og tiendekrav efter § 32, men der gøres dog med hensyn til de i § 31 b og c omhandlede fordringer (administrationsudgifter og skiftegebyrer) den begrænsning heri, at det kun skal gælde, for så vidt de helt eller delvis vedkommer de behæftede ting eller rettigheder. ¹²

IV. *Til den fjerde klasse* henføres ifølge K. L. § 33 og enkelte andre bestemmelser de såkaldte »personlig privilegerede krav«, som af forskellige grunde er stillede foran almindelig gæld. ¹³ De falder igen i tre underklasser.

1) Den første af disse indtages af visse *krav mod offentlige kassebetjente* ¹⁴ eller andre, der i medfør af et offentligt hverv sidder inde med midler, f. eks. umyndiges krav mod deres vær-

10. Jfr. nærmere *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. s. 1360-1361, *Bentzon: Arveret* s. 324-26, *Borum: Arvefaldet* s. 100-105 og *Harbou* s. 211-215. – Det andet tilfælde, nemlig statens panteret for fordringer mod sine oppebørselsbetjente efter almindelig Kassefr. 8. juli 1840 §§ 48 og 49, er bortfaldet ved regnskabslov, jfr. lovbekg. 178, 21. maj 1937 § 42, 1. stk. og Tinglysningsl. 31. marts 1926 § 53.

11. Jfr. nedenfor s. 101.

12. Jfr. U. f. R. 1946 s. 212.

13. U. f. R. 1940 s. 176 antager m. h. t. et huslejekrav, at *også omkostningerne* ved retsforfølgning af kravet er privilegeret »ifølge lovgivningens grundsatninger – hvorefter omkostninger principielt følger hovedfordringen«. Cfr. Retsrådsudtalelser nr. 194 og 269 i U. f. R. 1923 B. s. 230 og 1924 B. s. 327.

14. Jfr. U. f. R. 1933 s. 730: Statens krav mod skatteopkræver i anl. af restancer for opkrævede skattebeløb, og 1879 s. 879 (H): Kommunes krav mod kærner, 1923 s. 950: Amtskommunes krav mod vejassistent, 1899

ger,¹⁵ arvingers krav mod testamentseksekutorer¹⁶ jfr. § 33, 1) og de ældre bestemmelser, hvortil der her henvises. Grunden til den fortrinsret, som disse krav nyder, er dels almindelige offentligretlige hensyn, dels særlig hensynet til den vanskelighed, som de pågældende institutioner eller enkeltpersoner ofte vil have ved behørig at varetage deres tarv. I virkeligheden betyder dette privilegium for det offentlige sikkert lidt i forhold til den skade, der derved kan forvoldes private kreditorer. Hvad de umyndige angår, vil den almindelige regel om, at større pengebeløb altid skal anbringes i overformynderiet, gøre denne beskyttelse mindre påkrævet, og en lignende betydning vil den sikkerhedsstillelse, der forlanges af eksekutor, have.¹⁷

2) Under den anden klasse skal lige med hverandre, således at de om fornødent må konkurrere, ifølge § 33, 2) fyldestgøres en række krav, hvoraf de vigtigste er følgende:

1°. *Leje*¹⁸ af beboelsesværelser og andre lokaler, altså også forretningslokaler, dog ikke for længere tid tilbage end et år

s. 221: Klasselotteriets fordring mod kollektør i anledning af kassemangel, 1895 s. 878 og 1877 s. 1093: Statens krav hos stempelpapirforhandler, 1893 s. 1230: Postvæsenets krav i brevsamlers konkursbo i anledning af at denne havde tilegnet sig en del pengebeløb, 1883 s. 828 (H) jfr. 1881 s. 969: Statens krav på arveafgifter samt skifte- og stempelgebyrer hos testamentseksekutor (Om arvingernes krav se note 16). Cfr. derimod U. f. R. 1923 s. 364 om en dommers erstatningskrav i hans privat ansatte fuldmægtigs konkursbo. – Ordene »hvad enten fordringen tillige er forbundet med en lovbestemt panteret eller ikke« har hensyn til den nu bortfaldne panteret, jfr. ovenfor note 10. Derimod opretholder regnskabslovbekg. 178, 21. maj 1937 § 42, 1. stk. i slutn. udtrykkelig fortrinsretten efter K. L. § 33.

15. Jfr. U. f. R. 1883 s. 849, 851 og *Borum*: Personretten, 3. udg. s. 114. Cfr. om krav mod lavværgen l. c. s. 127 og U. f. R. 1935 s. 767 (770 – ikke forelagt Højesteret).

16. Jfr. U. f. R. 1889 s. 1111 (H) cfr. s. 285: testamentseksekutorer »med hensyn til de dem som sådanne betroede midler«. Cfr. derimod U. f. R. 1926 s. 1000, hvor midlerne ikke antoges at være hos eksekutor i hans egenskab som sådan, men som befuldmægtiget for to rentenydere, der i henhold til testamentet skulle administrere dem.

17. Jfr. herved *Mot. til Lov G. O.* s. 227, men cfr. forvåvidt angår den umyndiges krav mod værgen *Borum*: Personretten s. 114.

18. Cfr. J. D. 1943 s. 63: *varmebidrag* ikke anset som privilegeret fordring i et tilfælde, hvor varmebidraget opgjordes særskilt ifølge kontrakten. Sml.

fra den sidste (lovbestemte) fardag før konkursens begyndelse, jfr. § 33, 2) a).¹⁹

Grunden til denne fortrinsret må søges i den store betydning, som det at have tag over hovedet har for personens hele eksistens. Lejeprivilegiet vil imidlertid let kunne medføre usikkerhed i kreditforholdene og fordyrelse af andre livsforholdigheder, og det har også særlig fra handelsstandens side været genstand for stærke angreb. Forøvrigt vil husejerne, hvor konjunkturerne tillader det, i vidt omfang sikre sig gennem forudbetaling af lejen, og hvor det drejer sig om forretningslokaler, vil lejkravets privilegerede stilling let kunne friste til at yde kredit til usunde forretningsforetagender.²⁰

2°. *Skatter*²¹ og *afgifter*,²² såvel personlige²³ som reelle, for så vidt de ikke måtte være blevet dækket af de genstande, hvor-

dom i U. f. R. 1911 s. 543 m. h. t. krav på betaling for trappegas, trappe-reholdelse og glasforsikring.

Om *omkostninger* ved retsforfølgningsskridt m. h. t. huslejekrav se U. f. R. 1940 s. 176 og note 13.

19. *Om erstatning for lejeforholdets afbrydelse i utide kan betragtes som leje*, jfr. *Jul. Lassen: Obligationsret. Spec. Del, Haandbog* s. 164, *Lærebog* 4. udg. ved *Ussing* s. 16-18, *Deuntzer* s. 229-34, 280-81 samt Højesteretsdomme i U. f. R. 1902 B. 142, 1905 B. 226, 1911 s. 15, jfr. 1910 s. 294, og 1912 s. 232. På grundlag af disse domme fastslår *Henry Ussing* at retspraksis antager at *privilegiet* efter K. L. § 33, 2 omfatter ikke blot leje i egentlig forstand, men også den *erstatning*, som måtte tilkomme udlejer for forholdets afbrydelse, når han har hævet lejeforholdet, jfr. *Ussing: Enkelte Kontrakter* 2. udg. (1946) s. 27. – Om praksis med hensyn til anerkendelse af huslejeprivilegiet se iøvrigt de ældre domme i U. f. R. 1911 s. 543, 1910 s. 1003, cfr. 1911 s. 944 (H), 1896 s. 4, 1895 s. 477, 876, 1890 s. 155, 1878 s. 189, 338.
20. *Udk. til Lov om G. O.* foreslår da også privilegiet for *beboelseslejligheder* helt ophævet og opretholder det kun i meget begrænset omfang m. h. t. *forretningslokaler*, jfr. *Mot.* s. 231-232.
21. Jfr. herom nærmere *J. Hartvig Jacobsen: Skatteretten* 1950 s. 372 ff.
22. Jfr. domme i U. f. R. 1926 s. 490, 1893 s. 1339 og ndfr. i note 28.
23. Uanset at der ikke påhviler *hustruen*, af hvis indtægt og formue manden er beskattet, nogen personlig pligt til at betale den manden således pålignede skat, jfr. U. f. R. 1944 s. 108 (H) og *Hartvig Jacobsen* l. c. s. 77 ff., har en dom i U. f. R. 1952 s. 614 dog antaget, at skattekravet i de tilfælde hvor udpantning i medfør af statsskattelovens § 38 og kommuneskattelovens § 40 ville kunne foretages for det i hustruens ejendele, kan anmeldes som privilegeret i hustruens konkursbo, når udpantningen hin-

på de hviler, jfr. § 33, 2) c), toldfr. 1. febr. 1797 § 75, 2°)²⁴ og Amtstuefr. 8. juli 1840 § 2. Privilegiet gælder ifølge K. L. kun »i samme omfang som hidtil« og kun, »med de af den hidtil gældende lovgivning følgende begrænsninger i henseende til tiden«. Dette sidste betyder bl. a., at privilegiet ifølge Amtstuefordn. 1840 § 2 ubetinget²⁵ fortabes, når der er forløbet 2 år og 3 måneder fra forfaldsdagen.²⁶ Når det dernæst fremhæves, at privilegiet kun gælder »i samme omfang som hidtil« følger heraf, at privilegiet for så vidt der ikke findes en sådan hjemmel i den hidtil gældende lovgivning kun kan anerkendes, såfremt en senere lov hjemler det.²⁷ I al almindelighed vil endelig *den der betaler andres skatter og afgifter* ikke uden særlig lovhjemmel herfor opnå selv at kunne gøre fordringen gældende med privilegium.²⁸

For dette privilegiums vedkommende har naturligvis statsfinansielle hensyn været afgørende. Men også her er det tvivl-

dres af konkursen, og kravet er anmeldt i boet inden udpantningsfristens udløb. Denne afgørelse er imidlertid meget tvivlsom, jfr. *B. Tbal Jantzen* i U. f. R. 1952 B. s. 234 ff. og *Poul Madsen* smst. s. 295 ff.

24. Jfr. om privilegiet efter Toldforordn. 1797 domme i U. f. R. 1936 s. 63 (H), 1923 s. 144, 1922 s. 541 (H), 1890 s. 331 (H) cfr. 1886 s. 247 og J. D. 1944 s. 160 cfr. U. f. R. 1912 s. 325 og noten i J. D.
25. Dette gælder *selv om udpantningsretten er bevaret*, f. eks. som følge af, at der er givet skyldneren henstand, jfr. U. f. R. 1936 s. 744 (H), 1951 s. 199 og *Tvangsfuldbyrdelse* s. 162, note 21.
26. Også *efterbetaling* af for lidt betalt skat er privilegeret som skattekrav, jfr. U. f. R. 1935 s. 386. Derimod gælder dette *ikke bødekravet* og næppe heller »fordoblingen« i fragtelsesboer efter statsskattelovens § 43 – jfr. *Hartvig Jacobsen* l. c. s. 373-74, *W. Kablke* i U. f. R. 1948 B. s. 294 ff., *Harbou* i *Juristen* 1949 s. 316 og *Adam Jacobi* i U. f. R. 1954 B. s. 103-104. Jfr. herved nedenfor s. 102 om bøders plads i konkursordenen som simple krav.
27. Sådan hjemmel antages ikke at foreligge med hensyn til tinglysningsafgift, jfr. dom i U. f. R. 1928 s. 342. Den antoges oprindelig heller ikke at gælde for motorafgift, jfr. domme i U. f. R. 1922 s. 744, 1927 s. 38, men dette er ændret ved senere lov, jfr. lovbeleg. 123, 23. marts 1932 § 2, stk. 2 i beg. Dom i U. f. R. 1939 s. 959 anerkender heller ikke hjemmel for privilegium for sygekassebidrag og invalideforsikringspræmie og 1947 s. 400 ikke for afgift til apotekerfonden, jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* s. 231. Med hensyn til skoleafgifter er der derimod særlig hjemmel for deres fortrinnsstilling i lov 385, 30. juni 1919 § 10, 3 stk.
28. Jfr. domme i U. f. R. 1950 s. 533 (H), 1954 s. 920, V. L. T. 1951 s. 299,

somt, om det bør opretholdes på det erhvervende samfunds bekostning.²⁹ I hvert fald burde det sikkert begrænses i tid for ikke at friste skattemyndighederne til at give urimelig lang kredit.³⁰

3°. *Såvel højere som lavere tjenendes krav*³¹ på løn og kostpenge,³² dog ikke for længere tid tilbage end et år fra den sidste fardag før konkursens begyndelse, jfr. særlig angående tyende Medhjælperlov ~~Udk. til Lov om G. O. s. 228, 16. febr. 1944, § 22~~^{U. f. R. 1935 s. 959, 1926 s. 208, 1912 s. 406, 1941 s. 225 og 1894 s. 564}, 16. febr. 1944, § 22. Det må dog forudsættes, at der foreligger et *fast tjenesteforhold*³³ forbundet med et *personligt underordningsforhold*; således vil agenter, der repræsenterer forskellige firmaer,³⁵ og direktører for aktieselskaber³⁶ sædvanlig falde udenfor bestemmelsen. Det kan derimod ikke i sig selv være afgørende, om lønnen er fast eller den helt eller delvis beregnes som provision, tantième eller lignende.³⁷ En sådan fortrinsret gælder også for

U. f. R. 1935 s. 959, 1926 s. 208, 1912 s. 406, men cfr. U. f. R. 1941 s. 225 og 1894 s. 564.

Se om indfrielse af andres forpligtelser iøvrigt *Henry Ussing*: Obl. Alm. Del. 3. udg. s. 240-41 og Erstatningsret (1947) s. 237 samt U. f. R. 1954 s. 1 (H).

29. Jfr. *J. Harnvig Jacobsen*: Skatteretten s. 375 og *W. Kablke* i U. f. R. 1948 B. s. 296-97.

30. Jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* s. 228.

31. Cfr. U. f. R. 1946 s. 234 om et krav, der antoges at stride mod *lov og ærbarhed*.

32. Cfr. s. 89 note 3 omtalte dom i U. f. R. 1950 s. 943 for så vidt angår tilgodehavende ifølge løn.

33. Jfr. domme i U. f. R. 1941 s. 553 (H), hvorefter en kapelmester også på sine musikeres vegne kunne gøre lønkrav gældende som privilegeret samt 1926 s. 511 (skønt kun bibeskæftigelse), 1908 s. 297, 1903 s. 638, 1902 s. 169, 1891 s. 939.

34. *Udk. til Lov om G. O.* § 117 nr. 1 bruger derimod udtrykket »*personer, som er eller har været ansat i skyldnerens tjeneste*«, jfr. nærmere herom *Mot.* s. 229.

35. Jfr. domme i U. f. R. 1951 s. 879, 1937 s. 775 (H), 1911 s. 538, 1913 s. 349, 1905 s. 281, 1904 s. 645, cfr. 1886 s. 731. Se også S. H. T. 1951 s. 130.

36. Jfr. domme i U. f. R. 1914 s. 280, 1913 s. 344, 1895 s. 1235, 1882 s. 309, 1919 s. 244 (formand og forretningsfører for en fagforening), 1906 s. 471 (værkfører), 1908 s. 474 (bestyrer af et andelsselskab) og S. H. T. 1940 s. 270 (kontorleder og bestyrelsesmedlem).

37. Jfr. domme i U. f. R. 1937 s. 485 (H), 1917 s. 908, 1911 s. 698, 1908 s. 472, 1907 s. 204, cfr. dog 1886 s. 731. Se også S. H. T. 1951 s. 64. *Udk. til Lov*

»fabriksarbejderes, håndværkssvendes,³⁸ håndværksdrenges og daglejerens« krav på betaling for arbejde ydet i det sidste år før konkursen.

Til grund for denne fortrinsret ligger her dels et almindeligt socialpolitisk hensyn, dels hensynet til den særlige vanskelighed, som det i reglen under forholdets beståen vil have for sådanne tjenende at gøre deres krav retslig gældende. Det er dog på den ene side tvivlsomt, om disse hensyn også passer på de »højere tjenende«, eller om ikke disse enten helt burde undtages, eller dog kun anerkendes med fortrinsret for et vist beløb.³⁹ På den anden side viser det personlige privilegium for medhjælperklassen sig ofte at være utilstrækkeligt, idet ganske særlig landarbejderne i tilfælde af arbejdsgiverens økonomiske sammenbrud ikke vil have andre aktiver at holde sig til end selve ejendommen, og denne ofte vil være behæftet til langt over skorstenen. Den fornødne beskyttelse vil de derfor kun kunne opnå derved, at der for deres lønkrav gives dem en vis *beskyttelse også overfor* sådanne prioriteter i faste ejendomme.⁴⁰

Dette nødvendige supplement til Medhjælperlovens § ~~da også som en ny § 22 a blevet tilføjet ved en lov 31. 20 april 1933.~~ Denne hjemler i tilfælde af tvangsauktion, såvel på grundlag af udlæg (det mest praktiske tilfælde), som når husbonden er kommet under konkurs, medhjælperen fortrinsret for krav på løn og kostpenge i ejendommen med tilbehør forud for ethvert krav, der er sikret ved viljesbestemt pant eller et ved retsforfølgning stiftet pant i denne.⁴¹ I tilfælde af konkurs haves denne fortrinsret dels for de krav, som ejerens medhjælperer har

om G. O. § 117 bruger udtrykket »løn og vederlag i hvilken som helst form«, jfr. *Mot.* s. 228-29.

38. Jfr. U. f. R. 1905 s. 189: Nogle typografer tillagt privilegium m. h. t. dagløn såvel for den tid, hvori de havde arbejdet, som for tiden indtil den dag, hvortil de kunne være opsagt.

39. Efter den engelske Bankruptcy Act s. 33 gælder fortrinsretten således kun for lønkrav indtil 50 £, efter den østrigske konkursordnings § 51 nr. 2 intil 2400 schilling. *Udk. til Lov om G. O.* § 117 begrænser beløbet til 3.000 kr.

40. Jfr. *H. R. Brøcker* i U. f. R. 1933 B. s. 46-48. – En sådan beskyttelse er også hjemlet efter svensk og finsk ret, jfr. den svenske Utsökningslag §§ 107 og 139 og Handels Balk kap. 17 § 4.

41. Se herved U. f. R. 1940 s. 186 og *Ernst Andersen* i U. f. R. 1941 B. s. 1 ff.

på ham ved konkursens begyndelse for allerede fortjent løn og kostpenge, dog ikke for længere tid end 6 måneder, dels for deres krav på løn og kostpenge for tiden indtil udløbet af den efter konkursens begyndelse følgende måned.

Denne fortrinsret haves dog kun *i den ejendom, på hvilken medhjælperen har eller har haft tjeneste*. Dette udtryk synes at gå videre, end hovedtanken vel egentlig krævede, idet det ikke blot omfatter det tilfælde, som der utvivlsomt nærmest er tænkt på, nemlig hvor medhjælperen har deltaget i driften af vedkommende ejendom, hvad der hyppigst vil gælde ved landejendomme, men også et tilfælde, hvor medhjælperen vel har haft tjeneste på den pågældende ejendom, men dette er en byejendom, på hvilken medhjælperen kun har udført almindelig husligt arbejde, men ikke har taget nogen del i den egentlige driftsvirksomhed. Der synes ingen rimelighed at være i, at medhjælperens retsbeskyttelse skal blive forskellig, efter som husbonden bor til leje eller i et selvejerhus.⁴²

4°. Ifølge *Ulykkesforsikringslov* 183, 20. maj 1933, jfr. lovbekg. 198, 12. april 1949 §§ 18 og 19, stk. 1, fordringer på forfaldne præmier for sådanne forsikringer⁴³ og erstatningskrav mod en arbejdsgiver, der har undladt at opfylde den forsikringspligt, som påhviler ham efter denne lov.⁴⁴ En lignende fortrinsret er ved *Folkeforsikringslov* 182, 20. maj 1933, jfr. lovbekg. 218, 11. juli 1953, § 43 stk. 5 hjemlet med hensyn til arbejdsgiverens bidrag til invalideforsikringsfonden og ved lovbekg. 43, 18. februar 1952 § 28 stk. 4 for arbejdsgiverens bidrag til arbejdsløshedsfonden (~~se ved lovbekg. 121 om motorførere af 14 april 1932 § 39 stk. 6 med hensyn til forfaldne præmier for pligtig ansvarsforsikring.~~)

42. Cfr. da også *Udk. til Lov om G. O.* § 125 og ændringsforslag til medhlov, der indskrænker bestemmelsen til at gælde *landbrugsejendomme*, jfr. *Mot.* s. 234-35 og 282.

43. Jfr. den i note 28 nævnte dom i U. f. R. 1941 s. 225, der analogisk henfører præmiebeløbet under de i K. L. § 33, 2. c. omhandlede afgifter.

44. Til denne underklasse henføres yderligere de i § 33, 2) b), c) 2. stk., d) og e) nævnte krav (for landgilde, jorddrottens regreskrav for udlagte skatter, forstrækninger til avlingens fortsættelse, som måtte være ydede fæstebønder, jorddrottens krav på erstatning for gårdgæld og for mangler ved besætning og inventarium).

Også i disse tilfælde spiller konkursprivilegiet dog vistnok kun en ringe praktisk rolle, idet dets bortfald alene ville medføre en ubetydelig forhøjelse af præmierne, eller at de pågældende erstatnings- eller bidragskrav måtte overtages af det offentlige (og derigennem fordeles på alle skatteborgerne) eller en større kreds i stedet for at gå ud over den tilfældige kreds af privatkreditorer i arbejdsgiverens bo.

3) Til tredje underklasse henregnes endelig efter § 33, 3) »apotekeres fordringer for krediterede lægemidler,⁴⁵ lægers⁴⁶ fordringer på honorar, jordemødres, barberers,⁴⁷ vågekones og deslige fordringer« i anledning af *ydet sygehjælp*,⁴⁸ dog med hensyn til alle disse fordringer ikke for mere end det foregående og det løbende kalenderår. Grunden til disse krav fortrinsret er navnlig den særlig påtrængende karakter, som de sædvanlig vil have, og i en vis forbindelse hermed, at enten lovgivningen, således som det dog nu efter lov 209, 11. juni 1954 § 31 kun undtagelsesvis er tilfældet med apotekerne, udtrykkelig pålægger disse personer at give en vis kredit, eller at forholdene ofte vil føre med sig, at hjælpen ydes uden sikker-

45. Det må dog vistnok være en forudsætning, at medicinen er »krediteret« patienterne selv, ikke f. eks. læger til distribution, jfr. således *Deuntzer* s. 288, men modsat dom i U. f. R. 1878 s. 1200; cfr. derimod om et tilsvarende krav overfor en dyrlæge U. f. R. 1922 s. 350. Utvivlsomt er det i hvert fald, at privilegiet ikke kan gælde medicin leveret lægen til brug i hans praksis. Jfr. også dom i U. f. R. 1934 s. 178: privilegiet gælder ikke apotekers leverance af medikamenter (medicinkister) til brug ved udrustning af skib.

46. Jfr. U. f. R. 1893 s. 412 og 1903 s. 637.

47. Den ved lov 30. januar 1861 § 4 hjemlede forpligtelse for barberer i København til at yde hjælp til tilskadekomne og syge er ophævet ved lov 61, 3. april 1900.

48. Ud fra en streng fortolkning af, at det skal dreje sig om »ydet sygehjælp«, har praksis vel anerkendt krav fra *tandlæger* som privilegeret, når det har drejet sig om tandudtrækning, plombering (også guldfyldning) og rodbehandlinger, jfr. U. f. R. 1894 s. 302 og 1922 s. 948, men har ikke villet anerkende privilegium for teknisk tandarbejde som stiftænder, proteser, guldkroner og broarbejde, jfr. U. f. R. 1922 s. 948 og S. H. T. 1951 s. 64. J. D. 1940 s. 221 anerkender dog honoraret for en udelukkende af sundhedsmæssige grunde foretaget tandretning som privilegeret. M. h. t. *massagebehandling* er privilegium anerkendt, når behandlingen er ordineret af en læge, jfr. U. f. R. 1922 s. 987.

hed for betalingen.⁴⁹ Dette privilegium har dog ved den nyere tids rige udvikling af sygekasseinstitutionen tabt det meste af sin praktiske betydning.⁵⁰

V. I femte klasse, nemlig efter de personlig privilegerede krav, kommer ifølge K. L. §§ 34 ~~og 35~~ almindeligt, lovbestemt ~~eller i pantens bestemt, underpant i løsøre og skibsbeholdning (der dog i pantens bestemt i Norge og i Norge i pantens bestemt i Norge og i Norge)~~ der også »om fornødent«⁵² må stå tilbage for de privilegerede fordringer;⁵³ registreret pant i skib og skibspart behandles dog ifølge skibsregistreringslov 1. april 1892, jfr. lovebekg. 103, 4. maj 1927, § 46, 3. stk., som panterettigheder i fast ejendom.

49. En fortrinsret for skatter og folkeløn er hjemlet i omtrent alle lovgivninger. For umyndiges krav er der hjemlet fortrinsret f. eks. ved en norsk lov af 31. maj 1912 § 1, som er ændret flere gange, jfr. tidligere N. L. 5-13-35., i Sverige ved Handels Balk 17-10 og ved den tyske K. O. § 61 nr. 5, for betaling for sygehjælp ved den norske lov 31. maj 1912 § 1, i Sverige ved Handels Balk 17-4, endvidere ved den tyske K. O. § 61 nr. 4, den østrigske § 51 nr. 4 og den franske lov af 30. novbr. 1892 § 12, jfr. Code civil art. 2101, 3°. Derimod findes huslejeprivilegiet vistnok kun hjemlet i Norge ved den nævnte lov 31. maj 1912 § 1, 2 b (dog kun for de sidste fire måneder før konkursen og for forretningslokaler endda kun 1 måned før konkursen), jfr. tidligere N. L. 5-13-35, og i Sverige (dog kun med hensyn til gods, der findes i huset) ved Jorda Balk 17-5 og Handels Balk 17-5.
50. Dette gælder dog næppe i forhold til dødsboer, i hvilke arv og gæld vedgås. Udk. til Lov om G. O. Mot. s. 227-228 og 280-81 har derfor taget det standpunkt at ophæve lægeprivilegiet for konkursboers vedkommende, men i overensstemmelse med Almindelig Dansk Lægeforenings henvendelse at opretholde det for de nævnte dødsboers vedkommende, hvilket sker ved et forslag til ændret formulering af Skl. § 44.
51. U. f. R. 1951 s. 990 (H) fandt heller ikke noget grundlag for at anfægte, at *provenuet ved realisation* af et underpantsat parti tørvesmuld trådte i pantets sted, således at der anerkendtes fyldestgørelse heri som underpanthaver. Jfr. herved U. f. R. 1934 s. 518 (H) og 1906 s. 659.
52. Kravet skal ifølge K. L. § 38 kun vige for de i K. L. § 31 b og c nævnte fordringer, »for så vidt disse helt eller delvis vedkommer de pantsatte genstande« jfr. dom i U. f. R. 1946 s. 212. Se herved også J. D. 1949 s. 97 og U. f. R. 1954 s. 1 (H).
53. Jfr. f. eks. U. f. R. 1935 s. 812, 1934 s. 518 (H) 1919 s. 289, s. 897, 1907 s. 591, jfr. 1906 s. 81, 1906 s. 815 (H), jfr. s. 393, 1878 s. 718. Er 10 årsfristen efter T. L. § 47, 4. stk. jfr. § 52, 4. stk. udløbet bortfalder privilegiet, jfr. U. f. R. 1938 s. 567. – Om det særlige bud herpå som den internordiske konkurskonvention bevirker, se nedenfor i Syvende Afsnit (§ 40, I. E.).

Det eneste praktiske tilfælde af almindeligt lovbestemt underpant i løsøre for uprilegeret gæld, er det ovenfor under III. B omtalte, en tinglyst skifteekstrakt, for så vidt den lægger en hæftelse på den pågældendes løsøreting. Almindeligt viljesbestemt underpant i løsøre kan efter K. L. § 151 ikke mere forekomme, men pant i tingsindgreb efter K. L. § 152. 2. stk. ~~ikke~~ ^{hæfter under 3 i B} ~~ikke~~ ^{ikke} behandles på samme måde.⁵⁴ Lovbestemt underpant i enkelte løsøregenstande viger ikke for personlig privilegerede fordringer, men går tværtimod forud for disse, da det henhører under konkursordenens tredje klasse.⁵⁵

Det er tvivlsomt, om den undtagelsesstilling, som viljesbestemt underpant også i enkelte løsøregenstande indtager derved, at det må vige for blot personlig privilegerede krav, har tilstrækkelig begrundelse. I mange tilfælde tjener det et rimeligt økonomisk formål, f. eks. når der optages driftslån i fiskeskuttere, der ikke når registreringsgrænsen (20 tons), og det vil også ellers ofte være meget vanskeligt at sondre mellem mere eller mindre legitime øjemed.⁵⁶

VI. Under den sjette og sidste almindelige *konkursklasse* henføres ifølge K. L. § 35 *alle andre krav* på skyldneren uden hensyn til stiftelsestiden. Disse vil da i almindelighed have lige adgang til fyldestgørelse i hele skyldnerens formue, men der vil ifølge den materielle ret kunne være hjemlet en begrænsning f. eks. når der tilstås et ansvarligt interessentskabs kreditorer adgang til forlods fyldestgørelse i selskabsmassen fremfor de enkelte interessenters privatkreditorer.⁵⁷ En vis fortrinsret er dog hjemlet for krav, der er stiftet i henhold til § 34, 5. og 6. stk., i Tvangsakkordl. 14. april 1905, og på den anden side kommer *gaveløfter* på grund af, at de ingen betydning har for

54. Jfr. dom i U. f. R. 1906 s. 659. Se herved også U. f. R. 1939 s. 1132, 1184, cfr. 1946 s. 1022.

55. Jfr. U. f. R. 1923 s. 144 og 1943 s. 166, cfr. 1944 s. 190.

56. Jfr. for at ophæve denne ufuldkomne beskyttelse for underpant i løsøre også *Vinding Kruse: Ejendomsretten* III. 3. udg. v. v. *Eyben* s. 1679-80, der dog samtidig tager ordet for at indskrænke sådant underpant til inventar i hjem og bedrift, men at udelukke det med hensyn til almindelige varer. — Jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* § 119 og s. 225 og 232.

57. Jfr. *Kristian Sindballe: Dansk Selskabsret* I og III ved *Niels Klerk* s. 38 ff.

samhandelen, sidst, idet de kun kan fordres opfyldt af boet, for så vidt dette kan ske uden skade for kreditorerne.^{58 59}

Spørgsmålet om *bøders* plads i konkursordenen har igen fået praktisk betydning ved den bestemmelse, som Strfl. 1930 § 52 stk. 3 indeholder om deres inddrivelse (ved udpantning). Den gamle regel i Fr. 6. december 1743 § 12, hvorefter de skulle stå tilbage for tidligere stiftede gældskrav, må antages at være bortfaldet ved konkursloven, og de må da *konkurrere* i boet *sammen med andre formuekrav*.⁶⁰ Dette standpunkt er nu også statureret af retspraksis.⁶¹

58. Ifølge forsorgsloven, jfr. lovbekg. 475, 31. august 1946 § 303, jfr. § 309 nr. 2, skal det offentlige erstatningskrav for kommune- og fattighjælp stå tilbage for enhver den understøttede påhvilende gæld, for så vidt denne hidrører fra forpligtelser, der er pådraget før understøttelsens ydelse. Under »gæld« kan dog vistnok ikke gaveforpligtelser henføres, men disse erstatningskrav må i konkursordenen anbringes mellem almindelig gæld og gaver.

59. På lignende måde var ufuldbyrdede gaver stillet efter den tidligere østrigske K. O. § 48, medens de efter den nye K. O. § 57 nr. 3 ligesom efter den tyske K. O. § 63 nr. 4 slet ikke kan gøres gældende i boet. Det samme gælder efter den norske Konkurslovs § 42 og vistnok også efter den svenske K. L. § 28.

60. Jfr. herved *Deuntzer* s. 291, *Carl Popp-Madsen*: Bod. s. 303 og *Stephan Hurwitz* i N. T. f. S. 1936 s. 92 ff. og *Kriminalret* s. 563. *Udk. til Lov om G. O.* § 120 og s. 233 foreslår for fremtiden, at gøre *reglen om gaver anvendelig* for bøder, dog således at bøder i konkurrencetilfælde går forud for gaver.

61. Jfr. U. f. R. 1950 s. 621 (H). Om at dette også må gælde skattebøder se s. 95 note 26.

Afkræftelse¹

§ 13

Betingelserne for afkræftelse efter Konkursloven²

Medens konkursens retsvirkninger i almindelighed først indtræder fra dens begyndelse, er der dog i enkelte retninger tillagt den en vis *tilbagevirkende kraft*. Dette gælder nemlig om forskellige dispositioner og retshandlinger, som netop den truende konkurs særlig kunne friste til, og som væsentlig ville kunne tilsidesætte konkursens øjemed. Konkursboet må derfor have adgang til gennem den såkaldte »afkræftelse« at omstøde sådanne forhold. Der er herved særlig tænkt på dispositioner, som går ud på at *forrykke* den ved konkursordenen forudsatte *ligelige fordeling* af boets midler mellem kreditorerne ved at skaffe enkelte en bedre stilling, end der i konkursboet ville tilkomme dem. Men afkræftelsen kan dog også ramme visse retshandler, der blot går ud på i det hele *at forringe boets status* ved at formindske dets aktiver eller forøge dets passiver, således navnlig gaver. Ikke blot ligelighedsprincippet, men også urådighedsprincippet får således en vis tilbagevirkende kraft.

Også andre landes konkurslove kender sådanne regler, men den nærmere gennemførelse af disse er dog meget forskellig i enkeltheder. Dette beror på, at der i høj grad gør sig modstridende hensyn gældende. På den ene side står hensynet til konkurskreditorerne og boet og på den anden side hensynet til skyldnerens økonomiske bevægelsesfrihed og beskyttelsen af omsætningsfriheden. Alt eftersom man lægger hovedvægten på det ene eller det

1. Jfr. *J. Nellesmann*: Bidrag til Fortolkningen af Konkurslovens fjerde Capitel. (citeret: Bidrag).

2. Jfr. *Deuntzer* s. 291-352 (35-46).

andet af disse hensyn må resultatet af afvejelsen blive mere objektivt eller subjektivt bestemte afkræftelsesnormer.

Afkræftelsesinstituttet har som bekendt sit historiske grundlag i romerrettens »*actio Pauliana*«, der erklærede transaktioner, der var sket »in fraudem creditorum«, for anfægtelige. I overensstemmelse hermed blev der oprindeligt lagt hovedvægt på, om der var udvist et vist *svigagtigt forhold* fra skyldnerens og hans medkontrahents side, så at der altså kunne *lægges dem noget til last*. Denne subjektivt bestemte ordning førte imidlertid i mange tilfælde til for svag beskyttelse for kreditorerne og fremkaldte også store bevisvanskeligheder.

Den ældre franske ret, som den blev kodificeret ved Code de commerce af 1807, gennemførte derfor en i princippet rent objektiv ordning, hvorefter alle retshandler, der var foretaget efter betalingsstandsningen og i visse tilfælde også 10 dage forinden, blev erklæret for ugyldige. Man fandt dog snart, at man var gået for vidt i denne retning, og ved en lov af 1838 gjordes der igen visse indrømmelser til det subjektive princip. De fleste fremmede konkursordninger frembyder da også en blanding af de to systemer.³

I nyere tid lader sig imidlertid atter en vis »*objektiverende tendens*«⁴ spore. Denne står i forbindelse med den bekæmpelse

3. Det vil være for vidtløftigt her at komme nærmere ind på den forskellige udformning, tanken har fundet i de forskellige landes konkurslove. En nærmere redegørelse for de hovedsynspunkter, der præger afkræftelsesordningen efter de vigtigste fremmede lovgivninger, indeholder *Erwin Munch-Petersen: Konkursurrogater* s. 145-150. For norsk rets vedkommende må henvises til K. L. §§ 42-49, jfr. *Hagerup: Konkurs* s. 220-276 og afhandlinger af *Getz* i *Norsk Retstidende* 1878 s. 629 ff., 1881 s. 209 ff. (i »Juridiske Afhandlinger« s. 441 ff. og s. 478 ff.) og for svensk rets vedkommende til K. L. §§ 28-40, jfr. efter den tidligere K. L. *Serlachius: Om Återvinning till Konkursbo* (1881) og om gældende ret *Fritjof Lejman: Bidrag till läran om Återvinning i Konkurs* (Uppsala 1939). Om ældre tysk, fransk og engelsk ret findes der oplysninger i den første af *Getz'* anførte afhandlinger (for engelsk rets vedkommende indeholdes dog nu afkræftelsesbestemmelserne i Bankruptcy Act af 1914, revideret i 1926, ss. 37 og 40-47), jfr. endelig med hensyn til østrigsk ret K. O. §§ 27-43, der er trådt i stedet for en tidligere selvstændig lov af 16. marts 1884.

4. Jfr. nærmere herom *Erwin Munch-Petersen: Konkursurrogater*, navnlig s. 145-150, og *Overdragelser til Fyldestgørelse*, særlig s. 109 og 120-21, samt *Udk. til Lov om G. O.* kap. 8 og *Mot.* hertil s. 212 ff.

af alle fortrinsrettigheder, der så stærkt præger nutidens konkursret fordi de kommer i strid med det lighedsprincip, der bør være det ledende for al konkursordning. Når man således tilside-sætter en fortrinsstilling, som en fordringshaver før konkursen har forskaffet sig, behøver dette ifølge denne betragtningsmåde ikke at skyldes, at der i og for sig er noget at bebrejde ham eller skyldneren, men ganske simpelthen, at man ikke finder, at der foreligger tilstrækkelig objektiv grund til at give denne kreditor et fortrin på de andre kreditors bekostning. Særlig stærkt gør dette hensyn sig gældende, hvor fortrinsstillingen er opnået gennem retsforfølgning, idet denne prioritet ofte vil bero på et rent tilfælde. Man kommer således ind på at opstille rent objektive »retsværns«-bestemmelser, der sætter enhver eksekution til side, når den er sket en vis kortere tid før konkursen, idet man ligefrem anvender princippet om »konkursens tilbagedatering«.⁵ Også hensynet til, at man ved en sådan objektiv ordning udelukker mange processer, må der i vor tid, hvor det »procesøkonomiske« synspunkt spiller så stor en rolle, tillægges en ikke ringe betydning, ligesom denne objektivisering og simplificering af afkræftelsesreglerne kan få betydning under forhandlingerne om akkord, da de giver sikkerhed for, at der kan regnes med afkræftelse i tilfælde af, at der måtte indtræde konkurs.

Gældende dansk rets afkræftelsesregler lader sig naturligt sammenfatte i 3 grupper, idet man kan sondre mellem afkræftelse af kreditorbegunstigelser og dispositioner, der indgås med andre end kreditorer (se under III), og indenfor den første gruppe igen mellem det almindelige tilfælde i K. L. § 24 (se I) og de i §§ 20-23 omhandlede tilfælde af »inkongruent« dækning eller sikring, hvor dispositionen i sig selv er objektiv mistænkelig (se ndfr. under II).

I overskriften til K. L. kap. 4 tales der alene om *retshandlers* afkræftelse og dette udgangspunkt er også i det hele fastholdt, cfr. dog til dels § 23. Forudsætningen for, at der bliver brug for

5. Jfr. således m. h. t. *udlæg* den danske Konkurslov § 23 efter den tilføjelse, der ved en lov af 20. marts 1901 er gjort til den, og efter dens forbillede den østrigske K. O. § 12, samt den engelske Bankruptcy Act sect. 40. – En tilbagedatering af konkursen gælder iøvrigt allerede efter den oprindelige Konkurslov § 21, 2. stk., i forhold til *underpant i løsøre*.

afkræftelse, må dog være, at der *ikke* er tale om en *pro forma* retshandel *eller* om en disposition som ifølge almindelige civilretlige regler *mangler retsbeskyttelse overfor tredjemand overhovedet*.⁶ Det må endvidere normalt være en forudsætning, at den disposition der afkræftes vedrører effekter, som kan inddrages under boet, og *ikke* ting, der som *tilhørende tredjemand*, må holdes udenfor dette.⁷

Som *fællestræk* for de under I-III behandlede grupper af afkræftelsesregler kan endelig fremhæves, at der som grundlag for afkræftelse oftest opstilles nogle *almindelige betingelser* med hensyn til *tidspunktet* for indgåelsen af den afkræftelige disposition, om skyldneren skal være *insolvent* på dette tidspunkt, og om medkontrahenten skal være i *ond tro*. Endvidere stilles der normalt visse krav med hensyn til *den afkræftelige dispositions art* og med hensyn til *med hvem* dispositionerne er indgået (kreditorer, nærpårorende o. s. v.). Endelig kan det nævnes, at den almindelige hovedregel må være, at *boet* har *bevisbyrden* for, at samtlige betingelser for afkræftelsen er opfyldt, medmindre loven særlig – som f. eks. ved §§ 22 og 23 – har modificeret dette. Dette sidste medfører, at man i praksis ofte principalt påstår, at der foreligger en af de under II omhandlede objektivt mistænkelige dispositioner, men subsidiært, at der foreligger en disposi-

6. Jfr. *Deuntzer* s. 222. Det følger f. eks. heraf, at der overhovedet ikke bliver spørgsmål om afkræftelse af panterrettigheder, hvis den fornødne sikringsakt slet ikke er foretaget inden konkursens begyndelse, jfr. f. eks. herved U. f. R. 1952 s. 374 (378 H): Enighed om at transporten af fallentens fordring mod broderens dødsbo ifølge gældsbrevslov § 31 aldrig har haft gyldighed overfor fallentens kreditorer, da transporten ikke er anmeldt i dødsboet, og V. L. T. 1954 s. 222 (224 vedr. de 13.000 kr.). – Om hvorvidt den også skal være foretaget inden afkræftelsesfristens begyndelse, se nedenfor s. 129.

7. Jfr. U. f. R. 1890 s. 827: Afkræftelse nægtet overfor en af fallenten med tredjemands bemyndigelse foretaget transport til kreditor af en denne tredjemand tilhørende fordring. Udtalt at K. L. §§ 20 og 21 kun angår tilfælde, hvor de anvendte betalingsmidler og de til sikkerhed stillede genstande havde tilhørt fallenten selv, og 1952 s. 865, der direkte udtaler, at konkurslovens afkræftelsesregler må have til forudsætning, at den disposition, der afkræftes, vedrører effekter, der kan inddrages under boet, og ikke ting, der som tilhørende tredjemand må holdes udenfor dette.

tion, der rammes af den i § 24 under I behandlede bestemmelse. På grund af boets bevisbyrde for, at alle betingelserne efter K. L. § 24 foreligger, vil resultatet – som det også fremgår af de i det følgende citerede domme – dog meget ofte blive det, at dommen statuerer, at der ej heller kan blive tale om afkræftelse efter § 24.

I. Synspunktet med den »anteciperede konkurs« gør sig særlig stærkt gældende ved den afkræftelse af *begunstigelse af enkelte kreditorer umiddelbart før konkursen*,⁸ som hjemles ved K. L. § 24.

Tidspunktet, hvorpå de afkræftelige dispositioner skal være foretaget, er dels nøjagtig fastsat således, at skyldneren er *undvejet for gæld*⁹ eller hans bo er *begært taget under konkursbehandling*,¹⁰ dels bestemt ved en almindelig henvisning til, at han *måtte forudse sin fallit som nær forestående*.¹¹ Som hoveddeksem-

8. Heri ligger dog *ikke*, at begunstigelsen *nødvendigvis* skal ligge *nærmere end* de i §§ 20, 21 og 23 fastsatte *8 uger*, jfr. U. f. R. 1925 s. 23 (25 H), der afkræftede nogle overdragelser af varelager, der var sket nogle dage forud, efter K. L. § 24, da det måtte have stået de begunstigede kautionister klart, at transaktionen ville medføre firmaets konkurs – altså at konkursen var »nær forestående«.
9. Jfr. U. f. R. 1888 s. 314.
10. Dette tilfælde er nu uden praktisk betydning, idet retshandler ifølge den almindelige regel i K. L. § 50, som denne bestemmelse er ændret ved lov 15. april 1887 § 2, altid vil være ugyldige i forhold til boet, jfr. ovenfor s. 44-45.
11. Jfr. herved navnlig U. f. R. 1953 s. 561: Selskabets likvidation var nær forestående (modregning afkræftet efter »K. L. § 24 eller dennes grundsætning« jfr. note 15), 1952 s. 616: hele den økonomiske stilling ved salget af fallentens forretning, jfr. herved også U. f. R. 1953 s. 701 (H), hvorom note 13 og 15, og 1951 s. 583 (H): i lignende situation (anvendt K. L. § 24 eller dens grundsætninger på modregning), 1945 s. 875 (879 påstand b): Da det i forligstilbudet var udtalt, at skyldneren »er intet værd og ganske slået ud«, 1931 s. 37 (H): Da klar over umuligheden af at opnå en frivillig akkord måtte han ved leverancens begyndelse forudse sit fallissement som nær forestående, jfr. 1927 s. 268 (H) om en sagførers udbetaling af nogle i henhold til fuldmagt oppebårne beløb til en kreditor, idet det ikke anerkendtes at være et led i en ordning til ligelig fyldestgørelse af *alle* kreditorer (se herom U. f. R. 1913 s. 789 og note 43); 1927 s. 651 (H): Aktieselskabsdirektørs udbetalinger af løn til sig selv på et tidspunkt, hvor selskabets bankkredit var standset, og hvor kreditorerne truede med konkurs, 1925 s. 222: Den foreliggende situa-

pel på det sidste nævnes, at han har set sig nødsaget til at standse sine betalinger,¹² men på den ene side vil dette ikke ubetinget være udtryk for, at konkursen er nær forestående, og på den anden side vil også andre omstændigheder kunne indicere dette, f. eks. ofte akkordtilbud og forgæves eksekutions- eller arrestforretninger. Det følger fremdeles af grundene til bestemmelsen og af udtrykket »såfremt konkursen virkelig påfølger«, at *konkursen må være indtrådt i kontinuitet af de anførte omstændigheder*. Endelig kræves det, at *kreditor har været vidende om disse omstændigheder, der først giver dispositionerne deres utiladelige præg*. Som det vil ses opstilles der ikke i K. L. § 24, som ved de fleste andre afkræftelsesbestemmelser, noget *formelt krav om »insolvens«* og om kreditors viden herom. Men dette *overflødiggøres* også reelt ved lovens krav om, at begunstigelsen skal være sket under omstændigheder, hvor skyldneren måtte forudse sin fallit som nærforestående, at konkursen skal være indtrådt i kontinuitet af de anførte omstændigheder, og at kreditor skal have været vidende herom.

Såvel *bevisbyrden* for de nævnte omstændigheder som for de subjektive betingelser påhviler i overensstemmelse med den almindelige hovedregel *boet*.¹³ Det samme gælder naturligvis også

tion måtte gøre det tilstrækkelig klart, at fallit kunne indtræde nårsomhelst, 1925 s. 23 (H), refereret note 8, 1921 s. 393: Kreditor havde modtaget indbetalingen på et tidspunkt, hvor han selv havde indgivet en ganske vist senere tilbagekaldt – konkursbegæring, fordi en anden kreditor havde gjort udlæg hos debitor. Jfr. også V. L. T. 1940 s. 1 ang. transport af et beløb på en sikringskonto en måned før konkursen efter at en frivillig akkord var misligholdt. Cfr. *derimod* U. f. R. 1942 s. 222 vedr. konsignation og 1941 s. 261 (H), begge refereret nedenfor i note 13 samt 1930 s. 24 (H), der nægter at anvende analogien af K. L. § 24 på modregning *allerede fordi* konkurs ikke kunne anses for nærforestående, samt 1929 s. 626, 1919 s. 298, 1916 s. 222 og 1081, 1907 s. 339, 1905 s. 284, 1891 s. 160, 1888 s. 160, 1887 s. 1070 og 1881 s. 634. Se iøvrigt herved flere af de i de følgende noter citerede domme.

12. Jfr. U. f. R. 1929 s. 635, 1922 s. 610 (H) og 1889 s. 234.

13. Jfr. som eksempler på, at *ond tro* er anset for *bevist* U. f. R. 1953 s. 701 (H): Man var ved mødet klar over at skyldneren var ude af stand til at fyldestgøre sine kreditorer, og at disse kun havde mulighed for hel eller delvis dækning gennem salg af Den glade Kobbersmed (hendes restaurationsvirksomhed). Der lægges endvidere ved den ene kreditors forhold vægt på den pågældende *sagførers viden*, jfr. 1923 s. 187: både

beviset for, at der foreligger en begunstiging af en enkelt kreditor på de andres bekostning.¹⁴

Under de foran nævnte omstændigheder vil enhver disposition kunne afkræftes, hvorved *skyldneren har begunstiget nogen enkelt kreditor på de andres bekostning*.¹⁵ Henvisningen til den

debitor og sagføreren – der repræsenterede begge parter – var klar over, at salget af ejendommen for prioriteterne, hvorved skyldneren afskares fra at fortsætte sin forretning, »hurtigst ville fremkalde hans konkurs.« (Sml. om sagførers viden m. h. t. §§ 22-23 ndfr. s. 114 note 25); 1922 s. 719: levering af korn til købmænd – ikke som levering af to heste afkræftet som »usædvanligt betalingsmiddel«, jfr. note 38 – men afkræftet efter § 24, fordi begge parter måtte være klare over, at konkurs var en nærliggende følge heraf. Se iøvrigt herved de i note 11 citerede afgørelser i U. f. R. 1953 s. 561, 1952 s. 616, 1951 s. 583 (H), 1945 s. 875 (879), 1931 s. 37 (H), 1927 s. 651 (H), 1921 s. 393 samt 1925 s. 23 (H) omtalt note 8 og 1925 s. 222, hvorom note 11 og 19.

Cfr. derimod som eksempler på, at *ond tro ikke* er anset for *bevist*: U. f. R. 1954 s. 524: Uanset om skyldneren ved leverancerne har måttet anse sin fallit som nærforestående, *ikke godtgjort*, at kreditor ved modtagelsen af varerne, hvis levering var et normalt led i parternes handelsmellemvarende (og derfor ikke blev afkræftet som »usædvanligt betalingsmiddel«, se note 38) har haft et sådant kendskab til skyldnerens økonomiske stilling, at der var grundlag for afkræftelse efter K. L. § 24, 1952 s. 374 (378 H): Selv om transport af fordring i dødsbo, der medførte provenuets senere udbetaling til kreditor, kunne anses som en af K. L. § 24 omfattet disposition *ikke mod* hans *benægtelse godtgjort*, at han havde været vidende herom (betalingen af provenuet betragtet som sædvanligt betalingsmiddel og ikke afkræftet efter § 20), 1947 s. 635: Ikke afkræftet efter § 20 (se s. 118 note 38), ej heller § 24, da *ikke godtgjort*, at kreditor ved modtagelsen af kartoflerne var vidende om at debtors konkurs var nær forestående. 1946 s. 237: de tre sidste afdrag afkræftet efter § 21 (se s. 127 note 53), det første kunne heller ikke afkræftes efter § 24, da uvist om kreditor var vidende om insolvensen. 1942 s. 222: Returneringen af varerne ifølge *konsignationskontrakt* var ikke afkræftelig efter § 24, da skyldneren ikke kunne forudse sin fallit ved returneringen (se om dommen iøvrigt nedenfor i note 45), 1941 s. 261 (H): Murermester, der til lige var bestyrelsesmedlem i et byggeselskab fik udbetalt vederlag for ekstraarbejde af byggelånet – ikke afkræftet *allerede fordi* ikke godtgjort, at bestyrelsen måtte forudse selskabets fallissement som nærforestående, 1940 s. 1002 (1005 H): »da ikke godtgjort, at kreditor, da *modregningen* fandt sted, havde et sådant kendskab til fallentens økonomiske stilling, at der i henhold til K. L. § 24 eller dens grundsætning er hjemmel for at afkræfte modregningen« (dissens), 1931 s. 1089: overdragelse af avl og besætning til sælgeren i anledning af en ejendomshandels tilbage-

tidligere Strfl. § 261 (cfr. nu Strfl. § 283, 3) og § 300, 1)¹⁶ har næppe nogen særlig betydning ud over måske at betone den subjektive side ved forholdet,¹⁷ så at der må kræves *forsæt* til at foretage en utilladelig begunstiging. Dispositionen behøver *ikke* i sig selv at have nogen *mistænkelig* karakter; *selv* f. eks *betaling af forfalden gæld* med sædvanlige betalingsmidler vil ifølge §'ens udtrykkelige bestemmelse kunne rammes af afkræftelsen, idet der også derved vil kunne blive forskaffet en kreditor en

gang: ikke usædvanligt betalingsmiddel (jfr. note 41) og ikke § 24, da det »ikke med sikkerhed« kunne konstateres, at kreditor var i ond tro. Se endvidere V. L. T. 1954 s. 222 (cfr. derimod om forholdet til § 21, jfr. § 22, ndfr. note 26), U. f. R. 1929 s. 626, 1927 s. 116 (heller ikke afkræftet efter K. L. § 20, jfr. note 39, 2. stk.), 1916 s. 222: betingelserne for § 24 ikke godtgjort mod kreditors benægtelse (ej heller usædvanligt betalingsmiddel efter K. L. § 20, se referat note 40), 1910 s. 73: Selv om skyldneren selv måtte have forudset sin fallit som nærforestående, ikke godtgjort, at kreditor havde været vidende om de omstændigheder, hvoraf dette afhang. Se endelig U. f. R. 1905 B. s. 314 (H), jfr. A. s. 291, hvorom note 39, 1899 s. 722, 1888 s. 160, 1885 s. 858, 1883 s. 1010, 1878 s. 184, 1876 s. 97.

14. At bevisbyrden helt igennem påhviler boet er særlig klart udtalt i U. f. R. 1940 s. 514 (H): »da der ikke er anført noget nærmere til støtte for at betingelserne for afkræftelse i henhold til K. L. § 24 om begunstiging af en enkelt kreditor på de andres bekostning er til stede, vil sagsøgtes påstand om frifindelse være at tage til følge . . .« (Se om denne dom iøvrigt nedenfor ad § 20 i note 38). Jfr. iøvrigt m. h. t. de subjektive betingelser ovfr. i note 13.
15. Jfr. som *tilfælde, hvor begunstiging* af en enkelt kreditor på de andres bekostning er *frembævet*: U. f. R. 1953 s. 701 (H): Skadesløsbreve oprettet i forbindelse med mageskifte af nogle restaurationer ikke afkræftet på grund af sammenhængen imellem deres oprettelse og det skete mageskifte. Derimod blev de i note 13 omtalte dispositioner over »Den glade Kobbersmed« afkræftet, idet det ansås godtgjort, at betingelserne for afkræftelse efter K. L. § 24 forelå. U. f. R. 1953 s. 561 og 1951 s. 583 (H) afkræfter i tilfælde af *modregning* efter »K. L. § 24 eller demnes grund-sætninger« (se herved *Ussing*: Obl. Alm. Del s. 435 ff. og U. f. R. 1940 s. 1002 (H) citeret note 13, 2. stk.), 1952 s. 616 – hvorom note 20 –, 1931 s. 37 (H): Kreditor var gennem kornleverancerne, uanset at disse fandt sted som led i den tidligere trufne finansieringsaftale, blevet begunstiget på de andre kreditorens bekostning, 1925 s. 479: Transaktion, der skaffede både kreditor (en bank) og kautionisterne en solvent skyldner i stedet for en insolvent (fallenten), anset for en begunstiging til skade for de øvrige kreditorer (se herved *Deuntzer* s. 308), 1923 s. 187 (se referat

gunstigere stilling, end der ville tilkomme ham under konkursen. Hvis Dispositionen derimod har en særlig mistænkelig karakter, er der tillige en mulighed for at kunne afkræfte den under de mindre strenge betingelser, der opstilles i §§ 20 og 21. Det er dog kun dispositioner i betydning af *retshandler*, der går ind under bestemmelsen, jfr. også overskriften til kap. 4 og §§ 29, 30,¹⁸ derimod ikke retsforfølgningsskridt¹⁹ eller en blot undladelse af at afbryde forældelsen af et modkrav, som skyldneren

note 13, 1. stk.), 1922 s. 610 (H): K.L. § 24 eller denne bestemmelses analogi anvendt overfor en auktionsforretnings provenu på auktionen, da denne først var iværksat efter at ejeren af de bortsolgte effekter havde standset sine betalinger, jfr. ovf. ved note 12. Se også U. f. R. 1911 s. 547, 1890 s. 356 (H) og 1882 s. 300.

- Cfr. *derimod* som tilfælde, hvor § 24 ikke er anvendt, fordi der ikke antoges at foreligge en sådan *begunstigelse*: U. f. R. 1946 s. 699 (703) f. s. v. angår checken på 340 kr. (ej heller K.L. § 20) og 1945 s. 571: K.L. § 24 ikke anvendt på et lån, der var ydet for at skaffe et udlæg aflyst, da beløbet efter låneaftalens indhold *ikke ville have kunnet komme de andre kreditorer til gode*, og da beløbet af fordringer, der kunne anmeldes i boet, ikke var blevet forøget ved det passerede. Se endvidere U. f. R. 1913 s. 789, der anerkender at de af en akkordforening i henhold til en uigenkaldelig fuldmagt foretagne dispositioner hverken kunne afkræftes efter K.L. § 20 eller § 24, da *formålet* var at *fordele* udbyttet af skyldnerens ejendele *ligeligt mellem samtlige kreditorer*, jfr. ndfr. s. 122-23. Se endelig også U. f. R. 1906 s. 197 (H) og 1906 s. 215 (H) cfr. 1905 s. 488.
16. Jfr. om disse bestemmelser nærmere nedenfor s. 157-162.
17. Jfr. U. f. R. 1913 s. 277 (279).
18. Helt afgørende er dog udtrykket »retshandler« på disse steder som tidligere nævnt ikke, da det er givet, at kapitlet f. eks. i § 23 også omhandler tvangsforfølgningsskridt.
19. Jfr. U. f. R. 1952 s. 886 m. h. t. et beløb, som skyldneren havde indbetalt til politiet, der havde taget det i forvaring i konfiskationsøjemed: ikke sidestillet med de i K.L. § 24 nævnte frivillige dispositioner. Cfr. derimod U. f. R. 1950 s. 897 om en under trusel om ulovlig politianmeldelse fremkaldt betaling, hvis frivillige erlæggelse ville have været at henføre under K.L. § 24 og U. f. R. 1925 s. 222 om det tilfælde, at et udlæg er foretaget på grundlag af et frivilligt forlig: det måtte have stået skyldneren og kreditor klart, at det indgåede forlig måtte virke som en *begunstigelse* på de andre kreditorers bekostning – afkræftet efter § 24 eller dog dens grundsætninger. (Skyldneren var på det tidspunkt fængslet for omfattende bedragerier og bankbogen, hvori der var gjort udlæg, var hans eneste aktiv, og den foreliggende situation måtte gøre det tilstrækkeligt klart, at fallit kunne indtræde nårsomhelst).

har mod fordringshaveren, eller det forhold, at skyldneren gør en kreditor opmærksom på, at hans fordring er nær ved at blive forældet. Endelig omfattes alene dispositioner, der går ud på at begunstige *kreditorer*, men ikke sådanne, hvorved der måtte tillægges andre end kreditorer fordele på boets bekostning, af denne afkræftelsesbestemmelse.²⁰

En undtagelse fra reglen i § 24 gøres der ved § 25, 2. stk. Når skyldneren har *betalt en forfalden veksel med sædvanlige betalingsmidler*, skal tilbagefordring af en sådan betaling ifølge den nævnte bestemmelse ikke kunne finde sted, for så vidt den pågældende kreditor ellers ville have haft regres mod tidligere vekselkyldnere, men ved den stedfundne betaling er blevet forhindret i at gøre denne regresret gældende. Han ville nemlig i sådanne tilfælde ikke let kunne nægte at modtage betaling uden at miste sin vekselregres, idet han, når skyldneren tilbød ham betaling, vanskelig ville kunne få optaget protest de non solutione, hvortil jo måtte kræves klart bevis for, at den tilbudte betaling var afkræftelig på grund af skyldnerens truende konkurs. For at ikke vekselforholdet skal kunne benyttes til at omgå forbudet mod kreditorers begunstigelse, bestemmer § 25, 2. stk., yderligere, at boet dog skal kunne forlange vekselbeløbet tilbage hos den, hvem vekslens betaling tilsidst ville komme til gode, idet han ellers måtte have udredet beløbet, – såfremt betingelserne efter § 24 forelå med hensyn til ham, dengang han udstedte eller bortendosserede vekslen. Denne afkræftelsesadgang haves altså overfor den, som efter vekselforholdet stod som *den sidst forpligtede bortset fra fallenten*, således overfor trassenten af en veksel, når fallenten stod som akceptant, eller overfor modtage-

20. Jfr. U. f. R. 1909 s. 380 og 1910 s. 809. – En dom U. f. R. 1952 s. 616 har dog formentlig med rette anvendt »K. L. § 24 eller dennes analogi« i et tilfælde, hvor en husejer, der var *kautionist* for en lejers kassekredit, havde medvirket ved lejerens forretningsafhændelse, og som betingelse for at køberen kunne overtage lejemålet havde krævet hovedparten af købesummen indbetalt til banken som afdrag på kassekreditten. Efter at lejereren kort efter var gået konkurs, anlagde boet afkræftelssag mod kautionisten og banken. Medens banken frifandtes af subjektive grunde afkræftedes overfor kautionisten, da denne »– uanset at han ikke er fordringsbaver i boet – er blevet *begunstiget* ved den stedfundne betaling.« Cfr. derimod U. f. R. 1879 s. 184, hvorom *Ussing*: Kaution s. 204.

ren af en egen veksel, når fallenten som dennes udsteder endelig skulle svare til dens betaling.²¹

II. Den anden, talrigste gruppe af afkræftelsestilfælde omfatter en række dispositioner, som er foretaget *indenfor et bestemt fikseret kortere tidsrum før konkursen*, og som i sig selv er *objektivt mistænkelige*, idet den »inkongruente« dækning eller sikring for gælden, der derigennem søges opnået, kun finder sin naturlige forklaring i skyldnerens for medkontrahenten bekendte insolvente tilstand. Desuden er der medtaget visse tvangsfuldbyrdsesskridt, som ellers let ville kunne foretages til omgåelse af disse regler.

Dette tidsrum er ved K. L. §§ 20-23, jfr. lov 30, 20. marts 1901 §§ 1 og 2, normalt bestemt til *de sidste 8 uger før konkursen*.²² Endvidere er det i almindelighed²³ gjort til en betingelse, at skyldneren på det afgørende tidspunkt var *insolvent*. Ved bestemmelsen af dette begreb synes motiverne (s. 58) i denne forbindelse at ville lægge vægt på, om der foreligger *underbalance* (»insufficiens«), idet skyldnerens passiver overstiger hans aktiver. *Deuntzer* føler sig i sin *Skifteret* s. 334-35 bundet af motivernes udtalelse til trods for, at han finder resultatet lidet stemmende med sagens natur. *H. Munch-Petersen* hævder derimod i *Skifteretten* (1935) s. 101, at det afgørende ligesom ved bestemmelsen af insolvensbegrebet i K. L. §§ 40 og 42 må være den »*manglende betalingsevne*«. Spørgsmålet må vistnok besvares på samme måde som i forbindelse med K. L. §§ 40 og 42.²⁴ Endelig forudsættes det, at medkontrahenten har været

21. Forbilledet for denne ordning er en bestemmelse i den franske Code de commerce art. 449, jfr. *Thaller: Traité de droit commercial*, 8 éd. par J. Perceyrou nr. 1818-1824 og tilsvarende regler findes i de allerfleste konkursordninger, således i den norske K. L. § 44, sidste stk., den svenske K. L. § 36, den tyske K. O. § 34, den østrigske K. O. § 33. I *Udk. til Lov om G. O.* § 114 har man søgt at tydeliggøre indholdet af bestemmelserne ligesom det er sket i den tyske og svenske lov, jfr. *Mot.* s. 224.

22. 8 ugers fristen må regnes tilbage fra *klokkeslettet* for indgivelsen af konkursbegæringen, jfr. ovfr. 44-45. Noget andet gælder dog m. h. t. bortfald af *udlæg* ifølge K. L. § 23, 2. stk., når konkurs indtræder på *3 ugers dagen*, jfr. U. f. R. 1954 s. 148.

23. Cfr. dog m. h. t. underpant i løsøre § 21, 2. stk. og m. h. t. udlæg § 23, 2. stk.

24. Jfr. herved ovenfor s. 30-31.

vidende om insolvensen. Hvis han er optrådt ved fuldmægtig, må også denne have været i god tro for at udelukke afkræftelse.²⁵

Angående *beviset* for de to sidstnævnte momenter opstiller K. L. *særlige formodninger*:

Med hensyn til selve *insolvensen* går man således ifølge §§ 22 og 23 ud fra, at den foreligger, *medmindre der positivt oplyses*, at skyldneren endnu var *solvent*. Her er der derfor ingen tvivl om, at bevisbyrden med hensyn til skyldnerens økonomiske tilstand påhviler medkontrahenten (udlægshaveren), som dog ikke kan være udelukket fra at benytte selve de oplysninger, der er fremkommet under konkursbehandlingen, til at tilvejebringe dette bevis.

Med hensyn til *kreditors subjektive forhold* er bevisspørgsmålet vel ordnet efter beslægtede synspunkter, men dog ikke ganske på samme måde. I § 22 bestemmes det således, at medkontrahenten for at udelukke afkræftelse må *afkræfte den formodning* om, at han har været vidende om skyldnerens insolvens, som i de i §§ 20 og 21, 1. stk. omhandlede tilfælde »skal anses at være til stede«. ²⁶ I § 23 er udtryksmåden vel noget anderledes (»det ifølge samtlige omstændigheder må antages, at fordringshaveren ikke var vidende om skyldnerens insolvens«). Men det fremgår dog af modsætningen til, hvad der foreskrives med hensyn til selve solvensen (»det oplyses, at skyldneren – – – endnu var solvent«), at det sikkert med ordene i § 23, kun har været meningen at udtrykke det samme, som er sagt i § 22,²⁷ således

25. En *sagførers viden* er således ligestillet med kreditors egen i V. L. T. 1954 s. 222, U. f. R. 1937 s. 622 og 1877 s. 1095, jfr. herved m. h. t. § 24 U. f. R. 1953 s. 701 (H), 1923 s. 187, og m. h. t. §§ 22 og 23 U. f. R. 1902 s. 679, 1896 s. 701 (H), 1883 s. 1210, 1882 s. 1255 og 1880 s. 261. – Om et særligt tilfælde (moderen til et umyndigt barn som dettes værge) se U. f. R. 1930 s. 258 (H) med note 1.

26. Jfr. som tilfælde fra nyere tid, hvor kreditor »ikke har afkræftet den ifølge K. L. § 22 bestående formodning« om, at han var vidende om debitors insolvens U. f. R. 1953 s. 707 (H), jfr. H. R. T. 1953 s. 284, 1952 s. 812 (817 H): »da det indstævnte selskab ikke findes at have afkræftet formodningen om, at det var vidende om pantsætterens insolvens . . . « jfr. V. L. T. 1954 s. 222 og s. 381.

27. Jfr. Rigsdagstidn. 1871-72, Landstingets Forh. sp. 1989-90 og U. f. R. 1953 s. 270 (H): »Da det sagsøgte selskab . . . ikke kan anses at have afkræftet den formodning, der ifølge konkurslovens § 23 er for, at det har

at fordringshaveren må antages at have været uvidende om skyldnerens insolvens, når han afkræfter formodningen for det modsatte. Om man herefter vil sige, at der ikke påhviler fordringshaveren nogen egentlig *bevisbyrde* afhænger af, hvorledes man forstår begrebet bevisbyrde.²⁸ H. *Munch-Petersen* hævder, at bevisbyrden i modsætning til ved spørgsmålet om insolvens i virkeligheden påhviler boet,²⁹ medens *Deuntzer*³⁰ udtrykker forholdet således, at medkontrahenten også har bevisbyrden for sin gode tro. En gennemgang af *retspraksis* tyder på, at der i hvert fald stilles strenge krav for at anse formodningen om ond tro for afkræftet.³¹

Det er forøvrigt et spørgsmål, om man ikke særlig her, hvor det drejer sig om objektivt mistænkelige transaktioner, helt kunne sløjfe betingelserne om skyldnerens insolvens og fordringshaverens viden herom, da der på grund af dispositionernes ekstraordinære karakter og det strenge standpunkt, praksis indtager ved bedømmelsen af, om de fornævnte betingelser foreligger, kun yderst sjældent vil kunne herske nogen tvivl herom. Derved kunne man spare mange vidtløftige processer og de pinlige bevisførelser herunder, der i øjeblikket nødvendigsgøres af

været vidende om insolvensen . . . « Cfr. den gamle dom U. f. R. 1897 s. 918, hvorom note 31.

28. Jfr. herved *Tvistemaal* s. 140-41.

29. Jfr. *Skifteretten* (1935) s. 102 med note 27.

30. Jfr. *Deuntzer* s. 336 (42-43).

31. Jfr. herved foruden de i note 26 og 27 citerede nyere retsafgørelser navnlig domme i U. f. R. 1936 s. 562, 1932 s. 361 og 1930 s. 258 (H) – der ved en disposition til fordel for en umyndiggjort lagde vægten på moderens forhold som værge, jfr. ovfr. note 25 –, 1928 s. 593, 1926 s. 600 (H), 1898 s. 783, 1896 s. 701 (H) jfr. 1895 s. 673, 1896 s. 1090, 1883 s. 443, 1880 s. 952 (H) cfr. 1879 s. 616. Iøvrigt kan naturligvis de fleste domme, der i det følgende citeres som havende statueret afkræftelse, også nævnes her, men i mange af dem drejer problemet sig i første række om de objektivt mistænkelige omstændigheder foreligger. Jfr. f. eks. V. L. T. 1954 s. 317.

Cfr. *derimod* som tilfælde, hvor *god tro* er anerkendt, U. f. R. 1927 s. 785, hvor der i rubrum tales om »bevis for god tro«, 1910 s. 831, 1897 s. 918, hvor den redaktionelle note kritiserer, at dommen ved sin motivering ikke synes at gå ud fra, at der efter K. L. § 23 ligesom efter § 22 m. h. t. ond tro gælder en lovsformodning, som kreditor skal afkræfte, cfr. i og ved note 27 ovfr., 1883 s. 950, 1879 s. 1121, 1876 s. 51 og 1874 s. 628.

selve den omstændighed, at loven kræver subjektive betingelser. Det er derfor i virkeligheden ikke nogen radikal ændring, når *Udk. til Lov om Gældsordning* §§ 103-105 i de til K. L. §§ 20, 21 og 23 svarende bestemmelser hverken har opretholdt kravet om insolvens eller ond tro, jfr. *Mot.* s. 213-214 og bemærkningerne til udkastes §§ 103-105.³²

A. I K. L. § 20 omtales to tilfælde: a) at »skyldneren . . . har betalt gæld, forfalden eller ikke forfalden, ved til fordringshaveren at afhænde fast ejendom, skib eller andre genstande, som efter de pågældendes stilling og forhold må anses for usædvanlige betalingsmidler« og b) at han »har betalt ikke forfalden gæld, selv om dette er sket med sædvanlige betalingsmidler«.

a) Som genstand for afkræftelse nævner § 20 altså først *betaling af gæld*, hvad enten denne er forfalden eller ikke, *med usædvanlige betalingsmidler*. »Gæld« må sikkert tages i den videre betydning, hvorefter det omfatter enhver forpligtelse af økonomisk natur. Når §'en som »usædvanlige betalingsmidler« udtrykkelig nævner fast ejendom eller skib, og benyttelsen af disse til afvikling af gæld, kan dette dog ikke gælde ubetinget,³³ f. eks. mellem ejendoms- og skibsmæglere indbyrdes. Iøvrigt henvises der ved bedømmelsen af betalingsmidlets karakter til »de pågældendes stilling og forhold«.³⁴ Navnlig vil kreditors stilling i så henseende være af betydning, idet det mistænkelige ligger i, at han modtager ting i betaling, som han ellers ingen brug har for,³⁵ og som han derfor sandsynligvis ville have afvist, hvis han ikke på grund af sin skyldners insolvens frygtede for ellers slet ingen ting at få. Det er således mere mistænkeligt, at en isenkræmmer modtager manufakturvarer i større omfang end til sit personlige brug som betaling, end at omvendt en manufakturhandler benytter et parti isenkramvarer, som han tilfældig

32. En rent objektivt bestemt ordning findes også hjemlet i den norske K. L. §§ 44-46 (skønt fristen ved en lov af 16. maj 1930 er udstrakt til 3 måneder) og den franske Code de commerce art. 446. Derimod indeholder den svenske K. L. § 29 og den tyske K. O. § 30 en lignende ordning som vor nuværende konkurslov.

33. Eksemplerne er da også udgået i *Udk. til Lov om G. O.* § 104.

34. Jfr. til det følgende *Nellemann*: Bidrag s. 27-32 og *Deuntzer* s. 313-317.

35. Cfr. om det tilfælde at han på samme tid har købt lignende varer andet steds U. f. R. 1940 s. 511 (H), refereret s. 118 note 38.

er kommet i besiddelse af, til afgørelse af den gæld, hvori han står til en isenkræmmer. På den anden side vil altså netop den omstændighed, at kreditor kun modtager varer i kvanta, der nogenlunde svarer til hans eget sædvanlige forbrug kunne berøve leverancen karakteren af usædvanlig.³⁶ Medens det således normalt vil være usædvanligt, at en ikke-handlende betaler en vinhandler med vin, vil dette ikke uden videre gælde, når en vinhandler betaler en pengeskyld med et vinparti, der ikke væsentlig overstiger kreditors almindelige forbrug.³⁷ Afgørelsen af om »betalingen« i det konkrete tilfælde er usædvanlig mellem de to parter vil ikke sjældent være meget vanskelig i praksis. Man må ofte herved tage hensyn til, om det netop har været skik og brug mellem parterne som *normalt led i deres handelsmellemværende*. Disse synspunkter har navnlig fundet anvendelse, når debitor leverer kreditor varer som betaling af gæld.

Med hensyn til *vareleverancer* er særlig Højesteretsdommen i U. f. R. 1940 s. 509 belysende. Sagen angik et mølteri, der fyldestgjorde en foderstofforening, af hvem det havde købt et parti byg, for den resterende købesum herfor ved salg og levering af mel og bankebyg, varer som var behandlet af mølletriet og som såvel dette som foderstofforeningen handlede med. Det statueredes med 5 stemmer mod 4, at der ikke foreligger betaling med usædvanlige betalingsmidler (Grosserer Societetets Komité havde i et responsum udtalt, at det ikke var usædvanligt, at en møllevirksomhed betaler en større eller mindre del af sin skyld til en foderstofforening ved at levere varer, bestående af sådanne produkter, som mølletriet har behandlet). 4 dommere ville derimod – uanset at det drejede sig om varer, som begge

36. Jfr. f. eks. herved U. f. R. 1886 s. 1137: en silderøger i Svaneke havde købt forskellige varer hos en købmand, der hovedsagelig derigennem afviklede sin gæld til silderøgeren – ikke afkræftet, da varerne hverken efter deres beskaffenhed eller mængde gik udover, hvad silderøgeren med familie – ialt 8 personer – kunne bruge »i en ikke påfaldende lang tid.« Se iøvrigt herved flere af de i note 38 refererede afgørelser.

37. Jfr. U. f. R. 1882 s. 36 om en – efter datidens forhold – mindre vinleverance til en kunde og kreditor og U. f. R. 1882 s. 975 om en manufakturhandlers leverancer til en smed, der havde en fordring på ham – uanset at en enkelt varepost var så stor, at den kun var genstand for en gros handel.

parter handlede med – statuere, at leverancerne ikke kunne betragtes »som led i en normal samhandel mellem sagens parter«, i hvilken forbindelse oplyses, at der ikke i de sidste 8 år forud for købet af bygpartiet havde bestået nogen forretningsforbindelse imellem dem.³⁸

38. Se endvidere vedrørende det samme mølleri to samtidig – uden dissens – afsagte Højesteretsdomme. I den første U. f. R. 1940 s. 511 statueres det, at salg og leverance af et parti jordnødder til en anden foderstofforening ikke kunne betegnes som en *betaling af gæld, men* måtte anses for et *reelt salg*, der ikke indeholdt en begunstigelse af en kreditor fra mølleriets side. Det fremhæves herved særlig oplysningerne om parternes forretningsforbindelser og om foderstofforeningens køb ved samme tid af lignende varer andetsteds, jfr. herved ovenfor ved note 35. Endelig udtaler U. f. R. 1940 s. 514 (H) om mølleriets leverancer af fodermel m. m. til et foderstoffirma, at det *efter* den mellem parterne *bestående forretningsforbindelse med gensidige køb og salg* fandtes betænkeligt at statuere, at vareleverancerne var at opfatte som betaling af gæld med usædvanlige betalingsmidler.

Jfr. herved også U. f. R. 1954 s. 524: slagters leverance af svinekroppe til en flæskehal anset for *normalt led i de pågældendes handelsmellemværende* og 1947 s. 635: forpagters kartoffelleverancer til brugsforeningsuddeler til fyldestgørelse af dennes krav for levering af læggekartofler fandtes *ikke* sket ved afhændelse af genstande, som efter de pågældendes stilling og forhold måtte anses som *usædvanligt betalingsmiddel*. Se endvidere som andre tilfælde, hvor usædvanligt betalingsmiddel ikke er antaget m. h. t. vareleverancer, J. D. 1950 s. 327: kjolefabrikants udligning af skyld for tilbagelevering af nogle kontant betalte kjoler ved levering af metervarer til en manufakturhandler samt U. f. R. 1931 s. 37 (H): gårdejers kornleverancer til kornhandler (K. L. § 24 derimod anvendt), 1923 s. 117: en landmands overdragelse af 8 svin til en kommissionær, der selv handlede med svin, 1922 s. 719: (for så vidt angår levering af korn fra gårdejer til landmand) og blandt de ældre afgørelser: U. f. R. 1882 s. 36 og s. 975 hvorom i og ved note 37 –, 1883 s. 1010: en tømners levering af dørkarme og vinduer til en tømmerhandler ikke afkræftet, idet fremhæves bl. a. at kreditor *selv handlede med* sådanne genstande, og at debitor *tidligere havde afdraget på sin gæld ved at forarbejde den slags til kreditor*, 1886 s. 1137 om silderøgeren – se ovfr. note 36 – og 1875 s. 753: en købmands overdragelse af varer til en anden købmand – ikke afkræftet, da de *i længere tid* havde *leveret til hinanden*.

Se *derimod* som eksempler på at *vareleverancer* er anset for *usædvanligt betalingsmiddel*: U. f. R. 1953 s. 707 (H): betaling af gæld til en detailhandler med en brugt bil, uanset om en af detailhandleren udøvet handel med brugte biler kunne anses for erhvervsmæssig, 1936 s. 562: en automobilhandlers overdragelse af 5 biler til et selskab, der på forskel-

En anvendelse af lignende synspunkter må føre til, at en betaling ved *overdragelse af fordringer* ofte – i hvert fald når det drejer sig om uforfaldne eller samtlige, eller den væsentlige del af, skyldnerens fordringer – må anses for usædvanlige betalings-

lig måde financerede ham, med det formål at realisere disse, således at nettoprovenuet blev afskrevet på hans gæld til selskabet, kunne *ikke* betragtes som et *naturligt led i parternes indbyrdes mellemliggende* under hensyn til oplysningerne om forretningsforholdet mellem parterne, derunder særlig om skyldnerens sædvanlige måde at afvikle sine forpligtelser overfor kreditor på og omfanget af den under sagen omhandlede disposition (forholdet kan måske karakteriseres som en betalingsaftale der er camoufleret som en salgsaftale), 1927 s. 854: anset som usædvanligt betalingsmiddel, at en tæppeforretning til en auktionsforretning havde leveret tæpper, »da intet nærmere godtgjort om, at tæpper tidligere havde været benyttet som betalingsmiddel mellem parterne.« Se endvidere V. L. T. 1948 s. 324: udlevering af *hele brunkulslageret til en leverandør* til dækning af en større fordring, U. f. R. 1914 s. 11 (H) om *overdragelse af varer til kautionister*, således at betalingen for dem skulle benyttes til indfrielse af det pågældende lån, 1922 s. 719 om en gårdejers *betaling af en vekselskyld* ved overdragelsen af to heste til et handelsselskab – afkræftet allerede fordi intet oplyst om at han tidligere havde fyldestgjort selskabet ved sådan overdragelse (om afkræftelsen af kornleverancen se s. 109 note 13), 1915 s. 222: en fabriks betaling af gæld ved levering af råvarer afkræftet, uanset at det af modtageren var gjort gældende, at det var hans næringsvej at handle med sådanne varer, og at de efter krigens udbrud indtrådte forhold var tilstrækkelig forklaring på, at fabrikken kunne ønske at realisere varerne, 1909 s. 1003: en vareoverdragelse til kreditor afkræftet, uanset at denne dagen efter indfriele en overdrageren påhvilende gæld til et større beløb end de overdragne varers værdi, 1909 s. 349: overdragelsen af køkkenudstøvsvarer afkræftet, skønt kreditor selv handlede med samme varer, og der tidligere var foregået en omsætning af varer mellem parterne, dog af ganske forsvindende omfang, da det efter det foreliggende måtte »betragtes som ganske *utvivlsomt*, at den heromhandlede overdragelse *ikke* har haft *andet formål end at skaffe* indstævnte *dækning* for en del af sit tilgodehavende,« jfr. herved 1887 s. 390 ang. en fabrikant, der dagen før konkursen beholdt delvis dækning ved køb af møbler til eget brug, 1885 s. 858 (860) om en købmand, der nogle dage før en detaillists konkurs som delvis dækning af en regning i dennes butik lod sig udlevere 7 brødsværere, som han også selv handlede med og 1888 s. 228 om en overdragelse af *møbler* fra en stolemager til en *vekselerer som afdrag på et lån* – afkræftet som usædvanligt, at vekselerer får lån tilbagebetalt i møbler, uanset at det flere gange tidligere havde været benyttet mellem parterne, da stolemageren »alt da vitterlig var trykket hårdt af gæld.«

midler.³⁹ På særlig måde stiller det sig ved betaling ved hjælp af *veksler*. Overfor privatfolk vil veksler som regel være usædvanlige betalingsmidler, for forretningsfolk må forholdet bero på omstændighederne.⁴⁰

Iøvrigt er det ikke muligt at give mere almindelig vejledning,

39. Jfr. som eksempler på at *overdragelse af udestående fordringer* er blevet anset for *usædvanligt betalingsmiddel* domme i U. f. R. 1916 s. 703: betaling ved overdragelse af en *uforfalden* fordring, jfr. 1916 s. 882: ligeledes anvisning på et tilgodehavende, der ikke var forfaldet, 1913 s. 740: uforfalden fordring og 1906 s. 472: overgivet kreditor kvittering for et senere forfaldende tilgodehavende hos en tredjemand; 1932 s. 361: brugsforeningsuddelers overdragelse til foreningen af veksler og *bogfordringer*, hidrørende fra hans private forretninger, til dækning af gæld ved fratrædelse som uddeler, jfr. 1914 s. 103: transport af *den væsentlige del af* en detailhandlers *udestående fordringer*, 1910 s. 802: detaillists transport på *størstedelen af* hans *bogfordringer* og 1907 s. 804: overdragelse at de fleste af fallentens krav på hans kunder foruden adskillige varer. Se endvidere U. f. R. 1883 s. 41: transport på udestående fordringer, uanset at transporten var skadesløs, og at debitor kun befriedes for sin gæld for så vidt de overdragne fordringer gik ind, jfr. 1903 s. 126: transport på en fordring på tredjemand afkræftet, idet kreditors forklaring, om at overdragelsen kun var en inkassofuldmagt, og at betalingen først var foregået ved tredjemandens indbetaling af beløbet, altså med sædvanligt betalingsmiddel, tilsidesattes, 1888 s. 493: transport på tilgodehavende og provenu af varer tilstillet en tredjemand til forhandling, 1895 s. 247: tømmerhandlers transport *til sin vekselkreditor* af en fordring på en tømmermester for leveret tømmer samt transport af kravet på derfor af tømmermesteren at få udstedt obligation med pant i fast ejendom bekræftet som betaling med usædvanlige betalingsmidler, uanset at leverandøreren – hvad fallenten, men ikke kreditor var – ofte skulle modtage betaling af bygningshåndværkerne i pantebreve i de opførte bygninger, jfr. om et lignende tilfælde U. f. R. 1895 s. 1200 samt 1903 s. 163, der formentlig med urette afkræfter en håndværkers skadesløse transport af en fordring på bygherren *til leverandøren af byggematerialerne*. U. f. R. 1908 s. 852: afkræfter transport af en fordring *til en sagfører som à conto betaling* for hans virksomhed, 1922 s. 223 jfr. 1923 s. 91 (H) afkræfter som usædvanligt betalingsmiddel en transport af *bele* debitors forfaldne krav på en brandskadeerstatning, cfr. ndfr. om 1905 B s. 314 (H). Se endelig V. L. T. 1954 s. 381: transport på rettigheder efter købekontrakt (K. L. § 20 eller § 21), U. f. R. 1911 s. 181: transport på et privilegeret krav i en tredjemands konkursbo (K. L. § 20 eller § 21), 1921 s. 864: uigenkaldelig fuldmagt til at hæve et beløb (K. L. § 20 eller dens analogi), 1924 s. 623, hvor K. L. § 21 anvendtes på en transport af en udestående fordring.

da afgørelsen af, om der foreligger en »afhændelse af genstande som efter de pågældendes stilling og forhold må anses for usædvanlige betalingsmidler« i høj grad beror på de konkrete omstændigheder.⁴¹ Det kan dog endnu fremhæves, at det naturligvis ikke gør nogen forskel, om dispositionen sker med *bistand*

Cfr. derimod som eksempler på, at *afkræftelse af transport*er ikke er sket U. f. R. 1908 s. 464: anvisning på et *forfaldet* tilgodehavende hos tredjemand, 1905 B. s. 314 (H) jfr. A. s. 291: transport på *en del* af en brandskadeerstatning (se herved T. f. R. 1907 s. 308), 1897 s. 620: *under-entreprenørs væksel på hovedentreprenør*, 1896 s. 1113 transport til foreløbig sikring, 1890 s. 827: betaling med en tredjemands fordring, 1927 s. 116: en købmand, der kort før sin fallit havde solgt sin forretning, havde givet en af sine kreditorer transport på 1000 kr. af sit tilgodehavende hos køberen og V. L. T. 1954 s. 222 (m. h. t. de 13.000 kr.).

40. Med hensyn til spørgsmålet om betaling med *veksler* skal betragtes som usædvanligt betalingsmiddel mellem handlende forudsætter U. f. R. 1926 s. 600 (H), at sædvanlige *kundeveksler*, som en handlende overgiver sine leverandører, normalt ikke vil være usædvanlige betalingsmidler, og dette er formentlig også den almindelige opfattelse i praksis, cfr. *derimod* U. f. R. 1954 s. 979 om et tilfælde, hvor kreditor modtog en kundevæksel på et tidspunkt, hvor han var bekendt med, at virksomheden var lukket af toldvæsenet. U. f. R. 1926 s. 600 (H) statuerer (samtidig med at den udtaler den fornævnte forudsætning i præmisserne) *afkræftelse* overfor en insolvent købmand, der havde *solgt sin forretning* og som benyttede en *af køberen udstedt* 3 mdrs. *væksel* til at dække en forfalden 1 mdrs. væksel, som kreditor, hvem han ikke tidligere havde betalt med andres væksler, ikke ville forny, jfr. herved U. f. R. 1911 s. 773 (H), der *afkræfter* betaling af en hovedkreditor ved hjælp af væksler, som akcepteredes af en tredjemand, til hvem den senere fallent samtidig solgte sin forretning, da betalingen fandtes iværksat med et efter de pågældendes stilling og forhold usædvanligt betalingsmiddel, og da tilmed vedk. hovedkreditors krav ikke kunne anses forfaldet, dengang betalingen fandt sted og 1932 s. 361 om den fratrædende brugsforeningsuddelers betaling af sin gæld til foreningen med væksler (se note 39). Se *derimod* U. f. R. 1916 s. 222: akcepteret væksel til købmand, der havde solgt sin forretning, ikke usædvanligt betalingsmiddel »i forholdet mellem en virksomhed som Københavns Spritfabrikker og en blandt dens kunder værende købmand«, og det særlige tilfælde i U. f. R. 1932 s. 233 vedrørende et bankierfirma der i sit løbende mellemværende med en kunde havde modtaget nogle sterling-væksler.
41. Som eksempler på, at *usædvanlige betalingsmidler* er antaget, kan således yderligere nævnes domme i U. f. R. 1891 s. 1063: overdragelse af heste og vogne til pantelånerske, 1892 s. 1306: dækning gennem en fællesagent, 1893 s. 681: overgivelse af udleveringsseddel på et pengeskab,

af en *mellemand*, der f. eks. køber skyldnerens ting og udbetaler købesummen til fordringshaveren.⁴² Anderledes stiller det sig dog hvor skyldneren har overdraget alle sine ejendele til en tillidsmand med det formål at denne skal *fyldestgøre samtlige kreditorer ligeligt*. I så fald er formålet ganske væsensforskelligt fra de sædvanlige »begunstigelser af enkelte kreditorer«. Een ting er, at tillidsmanden, hvis arrangementet glipper, må udle-

1893 s. 724: salg underhånden af udlagte genstande, 1904 s. 717: indsættelse af en anden som debitor ligestillet med den i K. L. § 20 omhandlede betaling af gæld ved afhændelse af genstande, der måtte anses for usædvanlige betalingsmidler, 1914 s. 262: kreditors tagen skyldnerens forretning i besiddelse betragtet som usædvanligt betalingsmiddel, uanset at der i lånedokumentet var hjemlet ham ret hertil i misligholdelsestilfælde og 1930 s. 258 (H): vederlag til husholderske ved at køberen af fallentens hus udstedte obligation til husholderskens umyndige barn som vederlag for hendes arbejde i ca. 9 år. (Om den onde tro se note 31).

Cfr. derimod som eksempler på, at afkræftelse *ikke* er sket: U. f. R. 1888 s. 160: tilbagelevering af lånt petroleum i et tilfælde, hvor det havde været skik og brug mellem to købmænd, at de lånte petroleum af hinanden, 1889 s. 300: selvskyldnerkaution af en af fallentens skyldnere mod, at der tilstodes denne modregningsret for samme beløb; 1907 s. 407: en forpagters overdragelse af gårdens besætning og inventar samt sæd til selvskyldnerkautionister, der havde *overtaget forpagtningen* – ikke usædvanlige betalingsmidler, jfr. 1930 s. 150: ligeledes *overdragelse af besætning og inventar samt afgrøde* i forbindelse med overdragelse af forpagtningen – som til bedriftens udøvelse nødvendige ejendele ikke anset som usædvanlige betalingsmidler, *cfr.* derimod m. h. t. overdragelsen af det ikke til driften hørende *indbo*, da den ikke kunne antages sket til dækning af den betalte forpagtningsafgift. Jfr. også 1931 s. 1089 om overdragelse af avl og besætning til sælgeren i anledning af en ejendomshandels tilbagegang. Se endvidere U. f. R. 1917 s. 884: en ejendomshandel, hvorved køberen opnåede at få sit ved pant i ejendommen sikrede tilgodehavende betalt – ikke afkræftet, da det ikke var godtgjort at være handelens formål, jfr. 1927 s. 350 (H): overdragelse af varelager ikke afkræftet, da kreditors stilling ikke herved antoges forbedret, idet han i forvejen havde tilstrækkeligt pant for sin fordring; U. f. R. 1939 s. 640: disposition, hvorved en lejer af et tankanlæg bragte sit forfaldne krav på et til udlejerens som sikkerhed for et automobilkøb indbetalt beløb i modregning mod udlejerens krav på uforfalden leje – ikke usædvanligt betalingsmiddel, uanset at K. L. § 15 ikke er gjort anvendelig i et aktieselskabs likvidationsbo. Om U. f. R. 1952 s. 374 (378 H) se ovenfor s. 109 i note 13, 2. stk.

42. Jfr. f. eks. U. f. R. 1898 s. 131 og 1883 s. 1210.

vere de resterende aktiver til konkursboet, men om afkræftelse af de allerede skete dispositioner bør der i almindelighed ikke blive tale.⁴³ Endelig kan det nævnes, at den usædvanlige fyldestgørelse vil kunne ske ved, at *varer*, som er *solgt på kredit, tilbageleveres sælgeren*.^{44 45}

b) Det andet tilfælde, som K. L. § 20 omhandler, er afkræftelse af *enhver betaling af endnu ikke forfalden gæld*,⁴⁶ »selv om

43. Jfr. herved *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 349-50, jfr. 325 og dom i U. f. R. 1913 s. 789: uigenkaldelig fuldmagt til en *akkordforening* til at disponere over skyldnerens ejendele – de foretagne dispositioner ikke afkræftet, da formålet hermed var at fordele udbyttet af skyldnerens ejendele ligeligt mellem samtlige hans kreditorer, jfr. også U. f. R. 1891 s. 160 angående købmands overdragelse af sin faste ejendom, sit varelager og indbo samt sine udestående fordringer til en *sagfører* for at denne skulle fyldestgøre alle hans kreditorer. Cfr. derimod U. f. R. 1927 s. 268 (H) omtalt s. 107 note 11. Om U. f. R. 1894 s. 878 og 1896 s. 467, der erklærer sådanne arrangementer for lovstridige og derfor ugyldige overfor dissenterende kreditors individualforfølgning, se *Jul. Lassen*: Kunstig Kreditorbegunstigelse i T. f. R. 1917 s. 101-102.

44. Jfr. U. f. R. 1930 s. 562, 1908 s. 760, 1907 s. 393, 1903 s. 672, 1898 s. 576.

45. Cfr. U. f. R. 1933 s. 637 (H): tilstrækkelig godtgjort, at der forelå et effektivt *konsignationsforhold*, således at der ikke blev spørgsmål om, hvorvidt de af køberen i betydeligt omfang foretagne returneringer af varer indenfor 8 uger før konkursen, kunne betegnes som betaling med usædvanlige betalingsmidler. Sml. herved U. f. R. 1942 s. 222, der statuerer, at en konsignationsordning ikke er nogen omgåelse af pantsætningsreglen, og at der heller ikke kunne ske afkræftelse af returneringen af varer efter K. L. § 24. (Jfr. ovenfor s. 109 i note 13, 2. stk.). Se derimod U. f. R. 1941 s. 579.

46. Jfr. som eksempel fra praksis U. f. R. 1908 s. 821 (H): Betaling af en fordring efter et forlig afkræftet i henhold til K. L. § 20, da fordringen efter forliget ikke var forfalden. At fordringen havde været forfalden før forligets indgåelse fandtes herved uden betydning. Cfr. *derimod* U. f. R. 1893 s. 1337 der i et tilfælde, hvor et handelsfirma havde betalt en købmand forskud på fremtidige vareleverancer og samtidig modtog vekslers fra ham for forskudsbeløbene, som dog kun skulle gælde, indtil varerne leveredes, udtalte, at da det ikke var påvist, at vareleveringen var sket tidligere end aftalt, kunne den omstændighed, at vekslerne var dækket før forfaldstid, ikke bevirke anvendelse af K. L. § 20. Se endvidere som eksempler fra nyere tid, hvor betaling under hensyn til forudsætningerne ved aftalernes indgåelse ikke er anset for betaling af uforfalden gæld, U. f. R. 1928 s. 747, 1933 s. 106 og 1947 s. 635. Se iøvrigt herved også de i note 47 og 48 anførte domme.

den er sket med sædvanlige betalingsmidler.« »Forfalden« er gælden naturligvis altid, når kreditor nu har ret til at fordre den betalt. Men *Deuntzer* hævdede i Dansk Skifteret (1885) s. 317, at det måtte være tilstrækkeligt, at »frigørelsestiden« for skyldneren er kommet, således at en betaling med sædvanlige betalingsmidler heller ikke kan afkræftes i dette tilfælde. Dette standpunkt har også fundet klart udtryk i en ældre dom.⁴⁷ I øvrigt synes det kun at have fundet en vis tilslutning i praksis, særlig ved indbetalinger på en kassekredit.⁴⁸ *H. Munch-Petersen* har derimod i Skifteretten (1935) s. 106 fastholdt den *snævrere forståelse af »forfaldstiden«*. Til støtte herfor anføres, dels at afkræftelsesgrunden også ofte vil passe, når skyldneren i anledning af den truende konkurs benytter sin adgang til frigørelse (jfr. nu Gældslovens § 5, stk. 1), som han måske ellers ikke ville have tænkt på, til at betale debiterede varer længe før han er forpligtet dertil, dels at det vil være vanskeligt at sondre mellem de tilfælde, hvor en sådan benyttelse af skyldnerens ret til frigørelse må anses for normal, og dem hvor den har en ekstraordinær karakter. Der lægges derfor vægt på, at betalingen kun, når »forfaldstid« i snæver forstand ikke er indtrådt, kan siges at have det *almindelige* mistænkelige præg.

Når man ser på, i hvor høj grad afgørelsen af, om der fore-

47. Jfr. U. f. R. 1906 s. 705: Da uomtvistet, at det fallerede selskab var berettiget til at frigøre sig ved betaling til indstævnte af restskylden »og da restskylden herefter *ikke* kan betragtes som ikke *forfalden i den forstand, hvori* denne betegnelse er benyttet i Konkursloven § 20 . . .«

48. Jfr. allerede U. f. R. 1877 s. 351: Ifølge en løbende *kassekredits natur* kan en indbetaling til kreditor ikke betragtes som betaling af ikke forfalden gæld og fra nyere tid U. f. R. 1935 s. 1102: I en kassekreditkontrakt *fandtes bestemmelse* om, at kreditten til enhver tid kunne forlanges indfriet fra en af siderne. En af kreditor uden påkrav fra banken foretaget indbetaling kunne herefter ikke betragtes som betaling af ikke forfalden gæld. Cfr. *derimod* U. f. R. 1946 s. 699 og navnlig U. f. R. 1951 s. 808: En *fuldstændig indfrielse* af et lån kort efter dettes optagelse afkræftet som betaling af uforfalden gæld – uanset at det var forudset, at der i et vist omfang kunne finde indbetalinger sted udover de faste afdrag – idet den fuldstændige indfrielse ikke kunne have været krævet af kreditor, og idet den lå ganske uden for de trufne aftalers indhold. Den i noten i U. f. R. omtalte tilsvarende sag er optaget i V. L. T. 1951 s. 326 med note 1.

ligger »usædvanlige betalingsmidler«, efter det under a) udviklede beror på en *konkret prøvelse af de foreliggende omstændigheder*, synes det imidlertid ikke mere unaturligt ved fortolkningen af betaling af »ikke forfalden gæld« at overlade retspraksis i det enkelte tilfælde at afgøre, om en benyttelse af frigørelsestiden kan karakteriseres som en objektiv mistænkelig betaling af forfalden gæld. Det er da også betegnende, at *Udk. til Lov om Gældsordning Mot. s. 217*, trods dets objektiviserende tendens, jfr. smst. s. 113, ikke har ment at burde skærpe udk. § 104 således, at det ubetinget kræves, at selve »forfaldstiden« er kommet, men anerkender, at der – også bortset fra indbetalinger på kassekredit – *kan* forekomme tilfælde, hvor det er begrundet ikke at afkræfte betaling, når blot »frigørelsestiden« er kommet. På den anden side kan det næppe ubetinget siges, at *enhver* nok så stor indbetaling på en kassekredit er uafkræftelig som betaling af forfalden gæld. Praksis synes også i nyere tid at lade en konkret bedømmelse af de indgåede aftaler være afgørende for, om man vil statuere, at der foreligger betaling af uforfalden gæld.⁴⁹

B. Ifølge K. L. § 21, jfr. lov 30, 20. marts 1901 § 1, kan endvidere *pantrettinger*, der er stiftet i det mistænkelige tidsrum, afkræftes. Allerede på grund af den praktiske vanskelighed ved at sondre mellem sikkerhedsstillelse for og fyldestgørelse af gæld må de to tilfælde behandles væsentlig på samme måde.⁵⁰

49. Jfr. p. d. e. side U. f. R. 1951 s. 898 og 1946 s. 699 og p. d. a. side 1947 s. 635, 1935 s. 1102, 1933 s. 106 og 1928 s. 747. Se herved note 46 og 48.

50. Forskellen får dog praktisk betydning, hvor det drejer sig om en allerede forfalden gæld, idet betalingen af en sådan jo kun kan afkræftes, når betalingsmidlet har været usædvanligt, medens pantsætning altid kan afkræftes. Sondringen kan da næppe ubetinget bero på, om skyldneren frigøres ved selve dispositionen, eller stadig står som forpligtet. Man kender jo nemlig betalingsmåder, f. eks. gennem en anvisning eller veksler, hvor skyldneren for det tilfælde, at fordringshaveren ikke på den måde opnår dækning, må svare til det manglende. Men forskellen mellem fyldestgørelse og sikkerhedsstillelse må, som selve udtrykkene antyder, navnlig afhænge af, om overdragelsen af visse ting sker til øjeblikkelig betaling af gælden eller blot til sikring af en fremtidig betaling. I det sidste tilfælde er overdragelsen i reglen blot »fiduciarisk«, således at skyldneren kan fordre tingen tilbage mod ydelsens erlæggelse, og det

a. Ifølge §'ens 1. stykke afkræftes *alle panterettigheder, som skyldneren i denne tid måtte have indrømmet nogen til sikkerhed*⁵¹ for »forpligtelser, der ikke samtidig stiftes«,⁵² d. v. s. for

stemmer i hvert fald bedst med begge parters præsumptive interesse, at en sådan tilbagegang sker. Er gælden endnu ikke forfalden, er formodningen for, at blot sikkerhedsstillelse er ment, i det omvendte tilfælde for, at umiddelbar fyldestgørelse er tilsigtet, men formodningen kan i begge tilfælde afkræftes. Det kan også få betydning, om det mulige overskud ved tingens salg skal tilfalde skyldneren – formodningen er da for pant, jfr. U. f. R. 1937 s. 985 – eller kreditor skal have lov til at beholde det; i det sidste tilfælde er nemlig formodningen for, at endelig betaling er tilsigtet. Jfr. herved *Deuntzer* s. 323-24. *Gældsbrevslovens* § 31 bestemmer nu, at en overdragelse af et simpelt gælds brev – hvad enten det er til eje eller til pant – ikke har gyldighed mod overdragerens kreditorer, medmindre skyldneren fra overdrageren eller erhververen har fået underretning om overdragelsen. Heraf må følge, at *overdragelse af en »simpel« fordring overhovedet ikke* har nogen *retsbeskyttelse* overfor boet, *hvis underretning ikke er givet* inden konkursens begyndelse. I så fald opstår altså overhovedet ikke noget afkræftelsesproblem, jfr. ovenfor s. 106. *Er der derimod givet underretning*, bliver der stadig *spørgsmål om*, hvorvidt *afkræftelse* skal ske efter K. L. § 20 eller § 21. (Undertiden indskrænker man sig imidlertid i nyere retspraksis til at sige, at tilfældet er afkræfteligt enten efter § 20 eller § 21 jfr. f. eks. V. L. T. 1954 s. 381 (383).)

51. Se f. eks. herved U. f. R. 1929 s. 626: ikke belåning af kontrakten, men alm. banklån, 1926 s. 213: ikke betaling, men sikkerhedsstillelse, 1923 s. 276 (H). Disposition opfattet som en sikkerhedsstillelse, jævnstillet med håndpant og afkræftet efter K. L. § 21, 1909 s. 418 (H): »K. L. § 21 eller dens analogi«, 1906 s. 192 (H): ligeledes. Cfr. 1905 B. s. 314 (H) jfr. A. 291: transport på del af brandskadestnatning ikke sikkerhedsstillelse. – Hvis kreditor *i forvejen* har *sikkerhed* (der ikke er afkræftelig) vil en *ombytning* af sikkerheden indenfor de 8 uger *ikke* være *afkræftelig*, jfr. U. f. R. 1926 s. 213, undtagen i det omfang, i hvilket den nye disposition giver kreditor en *fortrinligere* sikkerhed, jfr. U. f. R. 1926 s. 846 og 1927 s. 350 (H), hvorom ovfr. i note 41, 2. stk. Cfr. derimod U. f. R. 1932 s. 971: Retten antoges – uanset dens sammenhæng med kreditors opgivelse af panteretten – at være stiftet på et tidspunkt, hvor kreditor alene havde beholdt et personligt krav på skyldneren, og den blev derfor afkræftet efter K. L. § 21 (dog dissens til fordel for ikke at afkræfte hele sikkerheden).
52. Cfr. herved U. f. R. 1947 s. 751 (Tosca-sagen), hvori det udtales, at selv om den ved transporterne erhvervede retsbeskyttelse overfor de øvrige kreditorer først kan anses for opnået ved denunciationen (jfr. ovfr. note 50 og nedenfor s. 129), og der under hensyn til tidspunktet for trans-

tidligere stiftede forpligtelser,⁵³ jfr. iøvrigt nærmere nedenfor s. 131 med note 69.

Det er både ifølge udtryksmåden og grundene til bestemmelsen klart, at der kun er tænkt på *viljesbestemte* panterrettigheder.⁵⁴ For at undgå afkræftelse skal panteretten af skyldneren være »indrømmet« indenfor de 8 uger. Hertil kan det nu i hvert fald ikke være tilstrækkeligt, at skyldneren har påtaget sig en forpligtelse til at stille sikkerhed, når denne dog først ydes efter 8 ugers fristen. Man kunne vel nok sige, at grunden til afkræftelse i dette tilfælde ikke fuldt ud synes at passe, og der kunne måske også i selve ordet »indrømmet« findes nogen støtte

porternes udstedelse ifølge K. L. § 21 kun kan gives beskyttelse for samtidig med pantet stiftet gæld, måtte retten anse den i tilknytning til transporterne af 12. og 13. nov. foretagne *denuciation* den 14. nov. for sket således *in continenti*, at disse krav måtte anses for opfyldt.

53. Dette siges udtrykkeligt i *Udk. til Lov om G. O. § 105*, jfr. *Mot.* s. 218. Jfr. herved for gældende ret U. f. R. 1946 s. 237: afkræftelse af pantsættelse af varelager og de tre sidste afdrag på gælden, der var fremskaffet ved realisation af en del af det pantsatte; cfr. derimod det første afdrag, der var ydet med penge, som skyldneren skaffede uafhængigt af det pantsatte (K. L. § 21, 3. stk. og ndfr. s. 148), 1932 s. 971 (refereret i note 51), 1925 s. 680, hvor der var rejst tvivl, om boet havde nogen interesse i afkræftelsen; 1923 s. 276 (H), 1922 s. 882 (H), 1909 s. 418 (H), 1909 s. 483, 1906 s. 192 (H); 1900 s. 587: skadesløsbrev afkræftet efter K. L. § 21 også m. h. t. den del af betalingen, som ifølge byggeoverenkomsten skulle have været erlagt samtidig med villaens aflevering, da bygherrens forpligtelse for denne dels vedkommende ikke kunne anses for at være stiftet på forfaldsdagen. Se endvidere som tilfælde, hvor afkræftelse er statueret, fordi der forelå pant for ældre gæld, U. f. R. 1896 s. 560, 1887 s. 319, 1885 s. 554, 1895 s. 1180 med dissens og J. D. 1954 s. 139.

Cfr. derimod som tilfælde, hvor betingelserne for *afkræftelse* efter K. L. § 21 ikke er anset for opfyldt: U. f. R. 1947 s. 751 – refereret note 52 – 1940 s. 310 (H) – refereret note 61 –, 1926 s. 213 – refereret note 51 – 1937 s. 658, 1926 s. 799 og 1910 s. 633 – alle tre refereret note 69 – 1905 B. s. 314 (H), jfr. A. s. 291: transport på en del af en brandskadeerstatning, hverken opfattet som en form for sikkerhedsstillelse eller som usædvanligt betalingsmiddel (jfr. ovfr. note 39, 2. stk.), 1895 s. 240: sikkerhedsret opretholdt efter analogien af K. L. § 21, 1. stk. Se også U. f. R. 1890 s. 827: ikke afkræftet da K. L. §§ 20 og 21 kun angår tilfælde, hvor de til betaling eller sikkerhedsstillelse anvendte *genstande tilhører fallenten*, ikke hvor disse tilhører *tredjemand*, jfr. ovfr. s. 106 ved note 7.

54. Jfr. U. f. R. 1921 s. 46 og 1913 s. 398: afkræftelse af sikkerhedsstillelse til afværgelse af en arrest.

for at indskrænke bestemmelsen til de indenfor fristen frivillig tilståede sikkerhedsrettigheder.⁵⁵ Imidlertid ville en sådan fortolkning stærkt indskrænke afkræftelsesreglens betydning og lade denne komme til at hvile på et højst usikkert grundlag. Praksis har på dette punkt været noget vaklende, men synes dog i nyere tid at gå i retning af at lade afkræftelse indtræde uden hensyn til et før fristen afgivet løfte om pantsætningen.⁵⁶

Det må derfor i det mindste kræves, at selve *den endelige panteretsstiftende viljeserklæring* fra skyldnerens side foreligger inden fristen.⁵⁷ Mere tvivlsomt er spørgsmålet, om man tillige kan kræve, at den for panterettens omsætningsbeskyttelse nødvendige *sikringsakt* skal foreligge inden fristen. Dette sidste standpunkt er utvivlsomt de lege ferenda det eneste rette, idet det stemmer bedst med den grundregel, hvorefter de almindelige sikringsakter må være iagttaget inden konkursens begyndelse, for at panteretten overhovedet nyder nogen beskyttelse overfor konkurskreditorerne. I de tilfælde hvor, som *Fr. Vinding Kruse* siger,⁵⁸ »konkursen kaster sin skygge på visse særlig mistænkelige aftaler indgaaet en vis tid før konkursen«, vil det – navnlig hvis afkræftelsesbestemmelserne bliver rent objektive, således at de er udtryk for »konkursens tilbagedatering« til 8 uger forud for konkursens begyndelse – være en selvfølgelig konsekvens i alle tilfælde at kræve sikringsakten iagttaget inden fristen.⁵⁹ Det er derimod efter den stilling, retspraksis har taget på grundlag af den nugældende lov tvivlsomt, om dette kan anses for gældende ret undtagen med hensyn til håndpant og sikkerhedstransport.

Er der tale om *håndpant*, må man nemlig antage, at ingen nok så klar aftale herom inden 8 ugers fristen kan være tilstrækkelig til at udelukke afkræftelse, men at der hertil må kræves

55. Jfr. *Deuntzer* s. 320 (39), cfr. derimod *Nellemann: Bidrag* s. 37-38.

56. Jfr. Højesteretsdomme i U. f. R. 1924 s. 286 (287) og 1925 s. 361, cfr. tidligere domme i U. f. R. 1905 B. s. 37 (H), 1883 s. 932, 1878 s. 781.

57. Dette fastslås udtrykkeligt gennem formuleringen af *Udk. til Lov om G. O.* § 105: »panterrettigheder, som *skyldneren . . . har stiftet*«, jfr. *Mot.* s. 218.

58. Jfr. herved og til det følgende Ejendomsretten III. 3. udgave s. 1393-1396.

59. *Udk. til Lov om G. O.* § 110 fastslår da også dette, jfr. *Mot.* s. 218 og 221-22.

overlevering af de pantsatte ting, idet panteretten først derved kan siges at være endelig indrømmet fra skyldnerens side.⁶⁰

Er der spørgsmål om *Sikkerhedsstillelse i mundtlige fordringer* (eller *simple gældsbreve*), må *meddelelsen derom til skyldneren* ifølge fordringen være afgørende. Ved den nærmere ordning af dette forhold, som slet ikke kendtes på den tid, da konkursloven kom, må nemlig fortolkeren stå frit, og det er da det rimeligste også i denne retning at lægge vægten på denunciationen. Så længe denne ikke er sket, vil det enten være aftalt eller dog underforstået, at pantsætteren selv skal have lov til at inddrive fordringen, eller han vil i hvert fald have den letteste adgang dertil, og situationen er derfor væsentlig svarende til den, der foreligger, sålænge en håndpanteret er aftalt, men overlevering endnu ikke har fundet sted. Dette står også i den nyere retspraksis ganske fast.⁶¹

Med hensyn til *underpant* har retspraksis vel i visse tilfælde anerkendt, at pantebrevets udstedelse ikke kunne være afgørende. Men dette er kun sket i særlige tilfælde,⁶² navnlig hvor

60. Se nu ganske klart for dette standpunkt U. f. R. 1952 s. 812 (817 H). Jfr. *Deuntzer* s. 319, men cfr. *Nellemann*: Bidrag s. 36 og dom U. f. R. 1914 s. 849.

61. Jfr. således Højesteretsdomme i U. f. R. 1927 s. 588, 1928 s. 37, 1929 s. 353 og domme i U. f. R. 1928 s. 593, 1930 s. 780, 1933 s. 347 samt *Poul Jacobsen* i U. f. R. 1928 B. s. 74 ff. Se endvidere U. f. R. 1940 s. 310 (H) jfr. 1939 s. 419: En færøsk reder for en fiskekutter gav til sikkerhed for præmien for skibet en forsikringsforening transport på en del af det ham tilkommende salgsprovenu i en eksportforening, til hvilken han var vedtægtsmæssigt forpligtet at afhænde sin fiskefangst. Transporten anmeldtes straks og længe før de 8 uger. Under hensyn til den mellem rederen og eksportforeningen bestående gensidige forpligtelse til levering og modtagelse af fangst, og til at foreningen var eneste fiskeeksportør, ansås sikkerhedsretten af Højesteret for gyldig stiftet inden de 8 uger, således at den heller ikke kunne afkræftes efter K. L. § 21 for så vidt angik den sidste fangst, der først var solgt til eksportforeningen indenfor 8 ugers fristen, 1947 s. 751: *Toscasagen*, hvorom note 52, 1951 s. 750 (ikke forelagt Højesteret i denne henseende) og V. L. T. 1954 s. 317: transport afkræftet, da det fandtes betænkeligt at antage, at der på et tidligere tidspunkt var sket denunciation overfor debitor, og da anmeldelse herefter måtte antages at have fundet sted indenfor de 8 uger.

62. Jfr. U. f. R. 1929 s. 950: pantekreditors sagfører havde i længere tid forholdt sig passiv overfor en retsanmærkning.

tinglysning af pantebrevet ifølge udtrykkelig eller stiltiende aftale ikke skulle finde sted foreløbig.⁶³ I dette sidste forhold er der nemlig med rette set et stærkt indicium for, at panteretsaftalen ikke var af endelig karakter.⁶⁴ Bortset herfra har ikke blot den ældre,⁶⁵ men også nyere retspraksis⁶⁶ fastholdt, at det afgørende ikke er tinglysningen, men *pantebrevets udstedelse*, og dette er der også udtrykkelig lagt vægt på ved underpant i løssøre i paragraffens 2. stk. For dette standpunkt kan også anføres, at reglens nuværende formulering synes at udelukke som almindelig regel at lade det komme an på *tinglysningen*, idet tinglysningens tidspunkt ganske beror på panthaverens egen bestemmelse, og grundsynspunktet for den gældende afkræftelsesordning er en medvirkning fra fordringshaverens side til *skyldnerens* retsstridige dispositioner.⁶⁷ På den anden side vil en regel, hvorefter man også i denne retning altid lader tinglysningen været afgørende, som tidligere fremhævet være i bedst harmoni med dette instituts funktion, og i det hele være at foretrække, men om man på den bestående rets grund kan komme væsentlig videre end til at lade afkræftelsen ramme de af retspraksis anerkendte særlige tilfælde, er tvivlsomt.

Ordene »til sikkerhed for forpligtelser, der *ikke samtidig stiftes*«, synes i og for sig også at omfatte det tilfælde, at sikkerhedsstillelsen sker for en *fremtidig gæld*. Men bestemmelsens grunde passer aldeles *ikke* i dette tilfælde, idet tanken, som også motiverne (s. 59 og 60) klart viser, alene er at ramme de mistænkelige tilfælde, hvor en kreditor af frygt for sin skyldners insolvens pludselig forskafter sig pant for en gæld, som han tidligere har tilstået skyldneren uden sikkerhedsstillelse. §§ 20 og 23, hvormed denne bestemmelse nøje hænger sammen, har ligeledes kun hensyn til en allerede stiftet gæld. Også i § 21 er der sikkert alene tænkt på tidligere stiftede forpligtelser, idet man overensstemmende med den opfattelse, som endnu, da K. L. kom, var

63. Jfr. U. f. R. 1925 s. 456, men cfr. 1928 s. 1108.

64. Jfr. nærmere herom *Poul Jacobsen* i U. f. R. 1925 B. s. 160-68.

65. Således domme i U. f. R. 1924 s. 90, 1904 B. s. 328 (H) jfr. 1902 A. s. 831, 1877 s. 768, 1879 s. 161, 1880 s. 637, 1885 s. 509.

66. Jfr. domme U. f. R. 1934 s. 426 (H), 1931 s. 1041 og 1933 s. 347.

67. Dette grundsynspunkt er derimod forladt i *Udk. til Lov om G. O.*, jfr. *Mot.* s. 222 til den i note 59 omtalte § 110.

den herskende, at panteretten til sin gyldige eksistens altid forudsætter en vis forpligtelse til at erlægge ydelsen, er gået ud fra, at en sådan forpligtelse, hvis den ikke allerede forelå, eo ipso måtte indtræde med panteretsakten, og derfor slet ikke har haft pant for fremtidige forpligtelser for øje.

I de tilfælde hvor en adgang til at stifte pant for fremtidige forpligtelser anerkendes, således som f. eks. med hensyn til skadesløsbreve,⁶⁸ må dette som anført ifølge lovtanken være ligeså uafkræfteligt som pant for samtidig stiftet gæld. Man må derfor være berettiget til at begrænse §'ens anvendelse til det tilfælde, hvor pantet stiftes for *ældre gæld*.⁶⁹

Endelig må det trods det ubestemte udtryk »nogen« antages, at bestemmelsen kun har hensyn til det tilfælde, at skyldneren giver sin kreditor sikkerhed, men *ikke* finder anvendelse, hvor han måtte stille sikkerhed for en *tredjemands gæld*.⁷⁰ Selvfølge-

68. Cfr. U. f. R. 1932 s. 971, der ikke anerkender *ombytning* af pant ifølge skadesløsbrev mod pant i købesummen for forretningens varelager, da sidstnævnte ret – uanset dens sammenhæng med opgivelsen af panteretten – var stiftet på et tidspunkt, hvor kreditor alene havde beholdt et personligt krav (dissens). Se herved ovfr. s. 126 note 51.

69. Jfr. nærmere *Vilhelm Boeg* i U. f. R. 1910B. s. 193 ff. og navnlig de (af *H. Munch-Petersen*) tilføjede redaktionsbemærkninger s. 196, samt dom i U. f. R. 1910 s. 633: Selv om denne forpligtelse ikke er stiftet samtidig med pantsætningen, må den dog også stå ved magt for dette beløbs vedkommende, idet K. L. § 21 »kun kan antages at sigte til afkræftelse af panterettigheder for forpligtelser, der er ældre end pantsætningen.« Cfr. derimod *Deuntzer* s. 323 (40) og navnlig *Nellemann*: Bidrag s. 39. For så vidt den fremtidige gæld er ubetydelig i forhold til den ældre, eller der er en meget nøje sammenhæng med den ældre gæld, har praksis dog i enkelte tilfælde også afkræftet pant for fremtidig gæld. Jfr. således U. f. R. 1926 s. 799: et ca. 1 måned før konkursen udstedt skadesløsbrev anset for afkræfteligt også for et *mindre beløb*, der udgjorde betaling for arbejder, som var udført af pantekreditor *efter skadesløsbrevets udstedelse*. Se endvidere U. f. R. 1937 s. 658: Sikkerhedsret afkræftet efter K. L. § 21 ikke blot f. s. v. angik kreditors af sikkerheden omfattede tidligere tilgodehavende, men også f. s. v. angik selve det ved overenskomsten stiftede tilgodehavende, da der *ikke* som sagen forelå *kunne sondres mellem den ældre og den samtidig stiftede gæld*.

70. Grunden til, at man har sat ordet »nogen« i stedet for »en kreditor« er vistnok nærmest kun den, at det sidste udtryk ikke ville være sproglig korrekt, idet man da allerede derved ville have angivet, hvad den først følgende relative sætning skulle sige, nemlig at forpligtelsen (og for-

lig finder afkræftelse heller ikke anvendelse på en pantsætning fra en tredjemand direkte til kreditor.⁷¹

b. Om *viljesbestemte underpanterrettigheder i løsøre* gælder der ved siden af denne almindelige afkræftelsesregel en særlig bestemmelse, som står i sammenhæng med den ringe beskyttelse, disse rettigheder i det hele nyder. De skal nemlig ifølge §'ens 2. stk. *ubetinget* bortfalde, når pantebrevet er udfærdiget i de sidste 8 uger før konkursen.⁷² Det er altså ligegyldigt, om det sker til sikkerhed for forpligtelser, der allerede er stiftet, eller som samtidig (eller fremtidig) stiftes. Og afkræftelsen udelukkes heller ikke, fordi det oplyses, at pantsætteren på den tid var solvent, eller at panthaveren ikke har kendt insolvensen. Efter hvad der på et tidligere sted er udviklet,⁷³ er det dog tvivlsomt, om der er grund til at give underpant i løsøre en sådan undtagelsesstilling.

Til »løsøre« kan i denne retning næppe henregnes *skibe*, men de registrerede panterrettigheder må vistnok også, for så vidt angår adgangen til at afkræfte dem, i medfør af skibsregistreringslov 1. april 1892, jfr. lovbkg. nr. 103, 4. maj 1927, § 46, 3. stk., behandles som pant i fast ejendom.⁷⁴

C. Endelig kan også *visse tvangsfuldbyrdsesskridt* afkræftes ifølge K.L. § 23, som er blevet noget ændret ved lov 20. marts 1901 § 2. Denne afkræftelsesregel danner et praktisk supplement til de to under A. og B. fremstillede regler, idet skyldneren ellers kunne hjælpe sin kreditor til hurtig at opnå eksekutionsgrundlag og således skaffe sig fyldestgørelse eller sikkerhed for sin fordring. Den simpleste måde, hvorpå han kunne opnå en sådan *omgåelse* af bestemmelserne i K.L. §§ 20 og 21,

dringsretten) allerede var stiftet og altså ikke først stiftedes samtidig med panteretten. Man ville altså derved have gjort sig skyldig i en lignende forsyndelse mod den sproglige logik, som om man f. eks. ville tale om »en yngling, der ikke er gammel«. – *Udk. til Lov om G. O.* § 105 fastslår ved alene at tale om afkræftelse af skyldnerens sikkerhedsstillelse for tidligere »af ham« indgæede forpligtelser klart, at sikkerhedsstillelse for tredjemand falder udenfor afkræftelsesbestemmelsen, jfr. *Mot.* s. 218.

71. Jfr. U. f. R. 1925 s. 361 (366 H).

72. Jfr. U. f. R. 1905 s. 415 og 1951 s. 794 (H).

73. Ovenfor s. 101.

74. Jfr. dom i U. f. R. 1921 s. 337.

ville være, at han indgik eksigibelt forlig med fordringshaveren. Men også en egentlig retssag ville kunne benyttes dertil, når nemlig skyldneren under denne enten ligefrem foretog dispositioner over forholdet eller ved sine processuelle handlinger eller undladelser (f. eks. blot ved sin udeblivelse) fremkaldte et lignende resultat.

a. For at forhindre noget sådant hjemlede allerede K. L. § 23 boet adgang til at afkræfte *udlæg*,⁷⁵ der er gjort efter *et forlig*,⁷⁶ *som er indgået*,⁷⁷ eller efter en dom i *en sag som er anhängiggjort* (efter rpl. § 279 *tingfæstet*) i de sidste 8 uger før konkursen.

b. Det viste sig imidlertid, at kreditorer til trods for denne bestemmelse kunne foretage manipulationer til omgåelse af konkursens øjemed, idet de f. eks. hemmelig indgik forlig med deres insolvente skyldner, derefter, såsnart de 8 uger var forløbet, skred til at foretage eksekution og således skaffede sig fyldestgørelse umiddelbart, før konkursen udbrød. For at sætte en stopper herfor har lov 1901 § 2, 2. stk., tilføjet en bestemmelse om, at udlæg ifølge forlig og dom skal tabe enhver retsvirkning overfor skyldnerens⁷⁸ konkursbo,⁷⁹ når konkursen udbrøder *senest den iode dag* efter den dag, da udlæget blev givet,⁸⁰ og denne frist er ved lov 68, 12. april 1927 § 1 forlænget til *3 ugers dagen*.⁸¹ I modsætning til, hvad der gælder i det under a. nævnte tilfælde, indtræder denne afkræftelse uden hensyn

75. »Afsætning«, som også nævnes, er bortfaldet ved rpl.

76. Jfr. U. f. R. 1898 s. 656.

77. Det må komme an på forligets *eksigibilitet*, jfr. Rpl. § 478, 1. stk., nr. 2; tidligere måtte det ved private forlig komme an på dets ratihabition i forligskommissionen, jfr. U. f. R. 1953 s. 270 (H), V. L. T. 1944 s. 257 og U. f. R. 1937 s. 622, 1908 s. 762, 1906 s. 785, 1894 s. 215.

78. Cfr. derimod U. f. R. 1937 s. 580 om et tilfælde, hvor *skyldnerens søn*, der var leder af fallentens forretning, havde anvist udlæg i et sønnen selv tilhørende automobil – udlæget opretholdt.

79. U. f. R. 1938 s. 198 forudsætter, at et udlæg *ikke*, når konkursen er sluttet i medfør af K. L. § 97, kan anses bortfaldet i *forhold til skyldneren personlig*.

80. Jfr. herved U. f. R. 1925 s. 95 (H), 1907 s. 530, 1906 s. 621, 1904 s. 633, men cfr. 1904 s. 223.

81. I denne forbindelse må *fristen beregnes i hele dage*, jfr. U. f. R. 1954 s. 148 og ovfr. s. 45.

til, om skyldneren på den tid kan oplyses endnu at have været solvent, eller fordringshaveren må antages at have været uvildende om insolvensen. –

Det er alene *udlæg*,⁸² men nu efter lov 1901 i modsætning til, hvad der gjaldt efter K. L., ligegyldigt, om det har været udlæg til forauktionering eller udlæg til ejendom, som rammes af denne afkræftelsesbestemmelse. Derimod omfatter den *ikke udpantning*⁸³ og heller *ikke udlæg uden foregående lovmål og dom*, således navnlig efter rpl. § 478, 3) og 4), jfr. tidligere udpantningslov 29. marts 1873 § 15. Dette fremgår klart af bestemmelsens udtryk, der kun har hensyn til udlæg efter forlig eller dom, og stemmer også med det ovenfor s. 130 fremhævede grundsynspunkt, da den frygt for misbrug, som har motiveret afkræftelsen, i det væsentlige udelukkes, hvor en adgang til tvangsinddrivelse allerede er hjemlet uden nogen medvirken fra skyldnerens side.⁸⁴ Når tvangsauktion har fundet sted på grundlag af udlæget, synes lov 1901 § 2, sidste stk., nærmest at forudsætte, at selve auktionen ikke kan omstødes, men at boet alene kan gøre fordring på den fyldestgørelse, som udlægshaveren derigennem har opnået.⁸⁵

Det er imidlertid et spørgsmål, om der er tilstrækkelig grund til at have såvel 8 ugers reglen i § 23, 1. stk., ved hvilken der kræves både insolvens og ond tro, som bestemmelsen i § 23, 2.

82. Jfr. U. f. R. 1943 s. 775 (H), der ligestiller en *i henhold til* et under en arrestforretning den 12. juni 41 afsluttet *forlig* den 17. juli 41 foretaget *indsættelse i nogle tørv* med udlæg for penge i henhold til forlig og derfor afkræfter »det i fogedretten den 17. juli passerede«. Cfr. derimod U. f. R. 1940 s. 161: *kontant betaling* af fordringen *i fogedretten* kunne ikke ligestilles med et udlæg, hvorfor den ikke blev afkræftet efter K. L. § 23.

83. Jfr. U. f. R. 1877 s. 1102. Cfr. derimod *Udk. til Lov om G. O.* § 103, der ligestiller udpantning med udlæg, jfr. *Mot.* s. 216.

84. Når *Udk. G. O.* dog – uanset at det opgiver den gældende konkurslovs grundsynspunkt – ikke vil afkræfte disse udlæg, skyldes det, at kreditor i disse tilfælde kan gå frem efter Rpl. § 680 efter at have foretaget nyt udlæg, og at det derfor ville være omsvøb og spild af omkostninger at søge det første udlæg afkræftet, jfr. l. c.

85. Jfr. U. f. R. 1933 s. 610, 1944 s. 909. Cfr. om det tilfælde, at fyldestgørelse ikke er sket »på grundlag af udlæget«, Højesteretsdom i U. f. R. 1909 s. 929 jfr. 1908 s. 468.

stk., hvorefter udlæg indenfor de sidste 3 uger ubetinget bortfalder, uden at disse betingelser kræves. Det ville formentlig være en fuldt forsvarlig simplifikation kun at opretholde den sidste regel, men at forlænge fristen til 8 uger, således at der gives kreditorerne et almindeligt »retsværn« mod retsforfølgning ved at konkursen tilbagedateres til 8 uger forud for konkursen. At dette foreslås i *Udk. til Lov om Gældsordning* § 103 er allerede en naturlig konsekvens af, at udkastet ikke længere i de til K. L. §§ 20 og 21 svarende bestemmelser kræver insolvens og ond tro, men det er iøvrigt i overensstemmelse med den stilling nyere konkurslovgivning, undertiden direkte inspireret af vor K. L. § 23, 2. stk., har taget overfor rettigheder, der er opstået ved tvangsfuldbyrdelse.⁸⁶

III. De foregående afkræftelsestilfælde har – bortset fra en enkelt undtagelse, nemlig underpant i løsøre efter K. L. § 21, 2. stk. – alene omhandlet forskellige former for begunstigelser af kreditorer. K. L. hjemler imidlertid også afkræftelse af visse *dispositioner, der indgås med andre end kreditorer*, og hvorved boets status forringes.

A. Denne afkræftelse rammer for det første visse retshandlinger, som skyldneren har foretaget *i det sidste år før konkursen*.

a. Efter K. L. § 26 gælder det om *gæver*,⁸⁷ som skyldneren har ydet på en tid, da han var *insolvent*, eller som ved dispositionen gør sig insolvent,⁸⁸ når *modtageren vidste dette*. Sådanne dispositioner spiller jo ingen rolle for omsætningen, skyldneren

86. Den danske ordning er således blevet efterlignet af den østrigske Konkursordning § 12, der lader alle separatistrettigheder, som i de sidste 60 dage før konkursen er stiftet ved eksekution, bortfalde ved konkursen. Dette gælder også efter norsk ret K. L. § 46 med hensyn til panterettigheder stiftet ved udlægsforretning, der er tinglyst senere end 3 måneder før konkursbegæringen, og ifølge den svenske K. L. § 31, jfr. Handelsbalken kap. 17 §§ 8 og 9, 3. stk., bortfalder udlæg sket i de sidste 30 dage før konkursbegæringens indgivelse. En kun objektivt betinget ugyldighed af eksekution er også hjemlet ved den engelske Bankruptcy Act sect. 40 og 41.

87. Jfr. med hensyn til den nærmere bestemmelse af dette begreb *Henry Ussing*: *Aftaler* s. 12 ff. samt domme i U. f. R. 1917 s. 884, 1919 s. 289 (291), der begge statuerer, at der ikke forelå gave.

88. Se f. eks. U. f. R. 1952 s. 288 (H), jfr. H. R. T. 1951 s. 1143. Cfr. U. f. R. 1935 s. 301 (H), der finder K. L. § 26 (og § 28) uanvendelige, allerede

vil let kunne benytte dem til indirekte at skaffe sig selv fordele, og på den anden side fortjener gavemodtageren, når han måtte antages at være bekendt med giverens insolvente tilstand, ikke nogen synderlig beskyttelse.

Det kommer alene an på tidspunktet, på hvilket gaven blev *fuldbyrdet*, og det gør, som også motiverne (s. 62) klart viser, ingen forskel, at det sker til opfyldelse af et tidligere afgivet løfte, hvad enten denne opfyldelse sker frivillig, eller den fremtvinges ved retsforfølgning; et gaveløfte tillægges der jo efter K. L. § 35 heller ikke den samme betydning som andre forpligtelseserklæringer. Det er også ligegyldigt, om dispositionen udvortes fremtræder som en gaveretshandel, eller den antager en anden juridisk skikkelse som salg, leje el. lign., når den dog i virkeligheden må anses for en gave, jfr. § 26, 2. stk.⁸⁹

Som berørt er det en betingelse for afkræftelsen, at skyldneren på gavens tid var insolvent, og at gavemodtageren var vidende derom.⁹⁰ *Bevisbyrden* herfor *påhviler* i og for sig *konkursboet*, men med hensyn til modtagerens subjektive forhold kræves der dog kun en *vis sandsynliggørelse*, idet det er tilstræk-

fordi det ikke var godtgjort, at fallenten var eller ved gavens givelse gjorde sig insolvent.

89. Jfr. det i note 87 anførte værk s. 12 og U. f. R. 1937 s. 403: Afhændelsen til broder af en bil til værdi ca. 2000 kr. for 800 kr. ca. 1 måned før konkursen fandtes at være i strid med grundsætningen i *Straffelovens* § 283, nr. 3, og broderen burde have forstået dette. Herefter gives boet medhold i dets anbringende om, at afhændelsen bør afkræftes. (Boet havde påberåbt sig analogien af K. L. § 26), U. f. R. 1952 s. 288 (H): Afkræftelse efter K. L. § 26 af en overdragelse af en ejendom, hvis værdi væsentlig oversteg købesummen, til husbestyrerinde, som påstod at have løn til gode, hvilket anbringende der ikke kunne tages hensyn til på det foreliggende grundlag. Se herved også V. L. T. 1942 s. 298.
90. Jfr. dom i U. f. R. 1919 s. 778: Murersvendenes fagforening, der var idømt en bod på 10.000 kr. af Den faste Voldgiftsret for overenskomststridig lørdagsfrihed, fortsatte desuagtet hermed og skænkede samtidig sine værdipapirer, ca. 23.000 kr., til murersvendenes stiftelse. Efter at være idømt en bod på 60.000 kr. blev fagforeningen erklæret fallit. Da foreningen på grund af de stigende erstatningsforpligtelser var insolvent, da gaven blev ydet, og da stiftelsen bl. a. under hensyn til sit nære forhold til foreningen måtte være vidende herom, dømtes den til efter K. L. § 26 at tilbagelevere papirerne til boet. (Jfr. herved U. f. R. 1919 s. 413).

keligt, at han »må antages at have været vidende om nogen omstændighed, der kunne lade ham formode skyldnerens insolvens.«⁹¹

På grund af den på den ene side særlig farlige karakter, som gaver har for boet, og på den anden side meget ringe betydning, de har for omsætningslivet, kunne der forøvrigt i overensstemmelse med fremmed ret være god grund til i almindelighed at erklære dem for afkræftelige, når de er sket i et vist tidsrum før konkursen, og blot skyldnerens objektive insolvens på den tid oplyses.⁹² Noget kunne imidlertid tale for samtidig at indskrænke bestemmelsen til at angå de tilfælde, hvor gaven går ud over, hvad der kan karakteriseres som lejlighedsgaver eller understøttelser i rimeligt omfang.⁹³

b. Fremdeles var der ved K. L. § 27 hjemlet en vis adgang til omstødelse med hensyn til livrenter, overlevelsesrenter, *livsforsikringer* eller lignende indtægter, for så vidt skyldneren det sidste år før konkursens begyndelse havde anvendt et uforholdsmæssigt stort beløb til stiftelse af dem. Da imidlertid denne frist ved F. A. L. nr. 129, 15. april 1930 § 117 er blevet forlænget, bør disse dispositioner rettest opstilles som en særlig gruppe.

B. Ifølge den anførte bestemmelse⁹⁴ skal en vis afkræftelse af en *kapitalforsikring* eller *renteforsikring*, jfr. F. A. L. § 118,⁹⁵ finde sted, når forsikringstageren kommer under konkurs, og det findes, at han i løbet af *de sidste 3 år* inden konkursen til betaling af præmien har anvendt *et efter hans formuetilstand* på det

91. *Udk. G. O.* § 106, jfr. s. 219, lægger klart bevisbyrden på medkontrahenten, idet det kræves, at »det bevises, at skyldneren, da gaven blev ydet, fuldt ud var i stand til at fyldestgøre sine forpligtelser«.

92. Jfr. således efter den norske K. L. § 42, 1. stk. (de sidste 12 måneder før konkursen), den svenske K. L. § 28 (de sidste 180 dage), den tyske Konkursordnung § 32 nr. 1 (det sidste år), den østrigske Konkursordnung § 29 nr. 1 (2 år), den franske Code de commerce art. 446 (betalingsstandsningen eller 10 dage forinden).

93. Jfr. herved *Udk. G. O.* § 106.

94. Se nærmere om denne bestemmelse *A. Drachmann Bentzon og Knud Christensen: Lov om Forsikringsaftaler* 2. udg. II. Del (1954) ad § 117 (s. 599-608), *Henry Ussing: Enkelte Kontrakter*, 2. udg. (1946) s. 311-314 og *Sindballe: Dansk Forsikringsret* II s. 75 ff.

95. U. f. R. 1944 s. 1086 (H) har derimod ikke fundet F. A. L. §§ 117 eller 118 eller deres analogi anvendelig på en aftægtsaftale.

tidspunkt, betalingen fandt sted, *uforholdsmæssig stort beløb*. Konkursboet kan nemlig da overfor selskabet forlange, at det for meget *erlagte indbetales i boet, for så vidt det kan udredes af forsikringssummen*, hvis den er forfalden uden at være udbetalt inden konkursen, og ellers af *forsikringens tilbagekøbsværdi* eller, såfremt en sådan ikke findes, af *kapitalværdien af den fri-police*, hvortil forsikringstageren ville have ret på grundlag af de stedfundne betalinger. I sidste fald gør konkursboet altså en ret gældende, som forsikringstageren ikke selv ville have. Derimod hjemler den ikke boet nogen ret til afkræftelse af selve forsikringsaftalen, men kun til afkræftelse af forsikringstagerens ret til efter F. A. L. § 116 selv at råde over denne værdi.⁹⁶ Det tilføjes endelig, at disse regler skal finde anvendelse, uanset om der er indsat en begunstiget, og om forsikringstageren har forpligtet sig til ikke at tilbagekalde begunstigelsen. Grunden til denne ordning er navnlig den, at stiftelsen af sådanne indtægter, dels direkte, således en livrente for skyldneren selv, dels indirekte gennem den værdi, som de repræsenterer, og som skyldneren måske har forbeholdt sig en vis rådighed over, kan benyttes til at unddrage kreditorerne aktiver, ligesom de, når de stiftes til fordel for andre, ofte vil forfølge et lignende formål som gaver.

Der kræves ikke noget subjektivt forhold fra forsikringstagerens eller den begunstigedes side. Skyldnerens objektive insolvens har heller ikke nogen selvstændig betydning. Der må dog ved siden af bestemmelsen kunne blive tale om afkræftelse efter reglerne i K. L. §§ 26 og 28, når betingelserne for disses anvendelse er til stede.⁹⁷ Også K. L. §§ 20, 21 og 24 må kunne anvendes ved overdragelse af policen til betaling og som pant.

C. Endelig er der visse dispositioner, som kan afkræftes *uden hensyn til indgåelsestiden*.⁹⁸

96. På den anden side har boet adgang til at kræve hele genkøbsværdien, cfr. derimod U. f. R. 1927 s. 738, der afkræfter en præmiebetaling efter analogien af K. L. § 28, men kun for det beløb, hvormed de afkræftede præmier har forøget genkøbsværdien. Se herved *Drachmann Bentzon & Knud Christensen* s. 603.

97. Jfr. den i note 96 citerede dom i U. f. R. 1927 s. 738.

98. *Udk. til Lov om G. O.* § 108 begrænser som et vist modstykke til den skærpede regel om gaver bestemmelsen til at gælde indenfor en frist af 3 år.

Dette gælder ifølge K. L. § 28, jfr. D. L. 5-14-46, 2°, om afhændelser, der er sket *mellem skyldneren og hans nærpåværende* på en tid, da han var *insolvent*.⁹⁹ Kreditorernes interesser vil nemlig særlig let kunne blive krænket ved sådanne dispositioner, idet skyldneren navnlig ofte vil benytte dem til indirekte at sikre sig selv.

Gaver vil hyppigst rammes af bestemmelsen, men det er forøvrigt ganske ligeegyldigt, af hvad karakter afhændelsen har været, jfr. ordene »sket ved gave, køb eller i andre måder«;¹⁰⁰ også den eventuelle afhændelse, der ligger i en pantsættelse, må vistnok kunne afkræftes.¹⁰¹ Et afkald på allerede falden arv til fordel for livsarvinger eller andre af bestemmelsen omfattede personer må ligeledes rammes af afkræftelsen,¹⁰² men i almindelighed ikke afkald på arv, der endnu ikke er faldet.¹⁰³ Forudsætningen må dog være, at transaktionen på den tid, den foretoges, kunne siges at være *skadelig* for boet; således vil et salg, der er sket mod fuldt vederlag, ikke kunne omstødes.¹⁰⁴

99. Det samme gælder, hvis skyldneren ved dispositionen gør sig insolvent, jfr. herved U. f. R. 1935 s. 301 (308 H): denne gave kan ej heller afkræftes i medfør af Konkurslovens regler »allerede fordi det ikke kan anses for godtgjort, at afdøde var eller ved gavens givelse gjorde sig insolvent«, U. f. R. 1938 s. 75 (79 H), hvor de 3 dissenterende dommere antager, at fallenten ved transaktionen har gjort sig insolvent, og U. f. R. 1945 s. 823 (827 H): tilstrækkelig godtgjort, at ejendommens værdi væsentlig har oversteget købesummen, og at fallenten ved ejendomsoverdragelsen (til sønnen), der må antages foretaget for at hindre en kreditor, som var tilkendt erstatning m. v. for ærefornærmelse, i at få fyldestgørelse for sit krav, har gjort sig insolvent. Se også U. f. R. 1933 s. 739.

100. Jfr. U. f. R. 1931 s. 375, 1925 s. 690 (stiftelse af en lejeret) og V. L. T. 1947 s. 80, 1944 s. 116, cfr. U. f. R. 1931 s. 761 (en personlig ret) og s. 1041 med note.

101. Jfr. *Deuntzer* s. 350, cfr. derimod de der anførte domme og forfattere samt dom i U. f. R. 1889 s. 427, men tildels i modsat retning 1892 s. 752 (pant betragtet som gave) og fra nyere tid Højesteretsdomme i U. f. R. 1925 s. 911 og 1931 s. 268.

102. Jfr. U. f. R. 1923 s. 1013 (H), 1928 s. 820.

103. Jfr. dom i U. f. R. 1925 s. 132. Cfr. angående fædrearv, med hensyn til hvilken moderen sad i uskiftet bo, dom i U. f. R. 1928 s. 820; dette forhold lå dog før lov 120, 20. april 1926, jfr. nu dennes § 13 og ovfr. s. 55-56.

104. Jfr. U. f. R. 1899 s. 164, 1888 s. 287; jfr. også U. f. R. 1914 s. 849.

Afhændelsen skal ifølge lovens ord have fundet sted enten mellem *ægtefæller*¹⁰⁵ eller mellem *forældre og børn*¹⁰⁶ eller mellem en *arvelader* og hans *arvinger*, hvorved dog vistnok kun er tænkt på legale arvinger.¹⁰⁷ I praksis synes man tilbøjelig til ikke at betragte lovens opregning som ubetinget bindende, idet man f. eks. har medtaget fallentens svigerfader¹⁰⁸ og navnlig hans svigersønner¹⁰⁹ under kredsen efter K. L. § 28. Undertiden har man i dommene talt om K. L. § 28 »eller dennes *analogi*«. ¹¹⁰ Men at den nugældende regel kan føre til uheldige resultater viser dog enkelte afgørelser,¹¹¹ og det ville derfor være rimeligere i selve loven at bruge begrebet »nære pårørende«. ¹¹²

Den *objektive insolvens*¹¹³ på afhændelsens tid eller dens hidførelse ved selve afhændelsen er tilstrækkelig til at lade afkræftelse finde sted; det må dog forudsættes, at konkursen senere

105. Jfr. U. f. R. 1905 s. 183 (ægtepagt, hvorved dele af fællesboet var gjort til hustruens særeje), 1901 s. 544 (overdragelse af livsforsikringspolice til hustruen) cfr. 1891 s. 242 (en ulykkesforsikring, som kom enken til gode). – Jfr. nu også U. f. R. 1950 s. 818, der afkræfter en aftale mellem *separerede ægtefæller* efter K. L. § 28 eller dens analogi.
106. Jfr. U. f. R. 1897 s. 906 og 1945 s. 823 (827 H), hvorom s. 139 note 99. Cfr. 1938 s. 75 (H).
107. U. f. R. 1908 s. 929: ikke fallentens hustru legale arvinger.
108. Dette forudsættes således i U. f. R. 1888 s. 287.
109. Således allerede U. f. R. 1914 s. 201 og fra nyere tid 1933 s. 739: forsørgelseskontrakt mellem fallenten og dennes *datters ægtefælle, med hvem hun levede i sædvanligt formuefællesskab* afkræftet efter K. L. § 28 eller dens analogi og 1944 s. 1086 (H): afkræftelse af transaktion efter K. L. § 28 overfor svigersøn der levede i sædvanligt formuefællesskab med sin hustru.
110. Jfr. f. eks. U. f. R. 1933 s. 739 m. h. t. *svigersøn* og 1950 s. 818 m. h. t. *separerede ægtefæller*. – Analogien af K. L. § 28 må formentlig efter omstændighederne også kunne anvendes på transaktioner mellem »forlovede«.
111. Jfr. navnlig U. f. R. 1938 s. 141, hvorefter en *plejedatter ikke* kunne henregnes til kredsen efter K. L. § 28.
112. Således *Udk. til Lov om G. O.* § 108 – Beslægtede regler findes i de fleste fremmede konkursordninger, således efter den norske K. L. §§ 43, 2. stk. og 45, 2. stk., den svenske K. L. § 33 (kun mellem ægtefæller), den tyske K. O. § 31 nr. 2 og § 32 nr. 2, den østrigske K. O. § 28 nr. 3, engelsk Bankruptcy Act sect 40.
113. Jfr. U. f. R. 1907 s. 410, 1894 s. 135. Cfr. derimod U. f. R. 1935 s. 371 (H) og 1906 s. 536 (H).

indtræder i en vis kontinuitet af skyldnerens daværende insolvente tilstand.¹¹⁴ Derimod *kræves* der *ikke* nogensomhelst *viden* hos medkontrahenten om insolvensen. En vis anelse om denne vil vel ofte være til stede hos de pårørende, men af hensyn til kreditorerne har man ikke ment at turde gøre afkræftelsen afhængig deraf, men denne indtræder, selvom fuldkommen god tro i så henseende oplyses.

Bevisbyrden for insolvensen påhviler efter § 28 klart boet.¹¹⁵

§ 14.

Afkræftelsens virkning¹

Afkræftelsens almindelige virkning består i, at vedkommende disposition eller retsakt *taber sin kraft*. Men dette tiltrænger i flere retninger en nærmere bestemmelse.

I. A. Afkræftelse forudsætter *en i og for sig mellem parterne gyldig retshandel*. En blot proformaretsandel² er ikke genstand for afkræftelse, men den akt, hvorved dens oprindelige ugyldighed måtte blive slået fast, falder ganske udenfor konkurslovens afkræftelsesregler.

B. Den ugyldighed, der ved afkræftelsen rammer forholdet, er kun *af relativ karakter*. Det er nemlig *alene overfor konkursboet*, at det taber sin virkning, hvorimod skyldneren selv³ ikke kan forlange forholdet betragtet som ugyldigt, fordi afkræftelsesbetingelserne foreligger. Det er derfor systematisk korrektere at betegne afkræftelsens virkning som »*relativ uvirksomhed*« overfor boet.⁴

114. Se herved U. f. R. 1938 s. 75 (særlig 78 og 79 H).

115. Jfr. herved foruden de i note 99 refererede afgørelser J. D. 1939 s. 17. *Mot. til Udk. G. O.* s. 219-20 oplyser, at man har været inde på at vende bevisbyrden om, men har indskrænket sig til at afsvække beviskravet.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 352-90 (46-53).

2. Jfr. f. eks. dom i U. f. R. 1920 s. 851 og ovenfor s. 106.

3. Jfr. U. f. R. 1934 s. 550; cfr. derimod en sikkert urigtig afgørelse i U. f. R. 1911 s. 133.

4. Jfr. *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 146 note 3, og nærmere: *Jul. Lassen*: Obligationsret. Alm. Del s. 71, 165 ff., *Henry Ussing*: Aftaler s. 269.

C. I almindelighed medfører afkræftelsesbetingelserne ikke egentlig »nullitet«.⁵ Der kræves nemlig *en særlig aktion fra boets side* for at få afkræftelsen til at indtræde.⁶ Af udtryksmåden i K. L. §§ 20 og 24 (»kan boet fordre, at . . .«) og i den tidligere § 27 (»*kan* boet gøre denne ret gældende . . .«) jfr. også nu bestemmelsen i F. A. L. 15. april 1930 § 117: »kan konkursboet overfor selskabet forlange . . .« fremgår dette ganske klart, men det må sikkert lige så vel antages i de andre afkræftelsestilfælde. Når således §§ 21 og 23, jfr. lov 20. marts 1901 § 2, 2. stk., bruger mere absolutte udtryk (panteretten »kan ikke gøres gældende mod boet« ~~eller »bortfalder«~~, eller enhver af udlæget . . . flydende særlig ret »bortfalder imod boet«), skyldes dette vistnok kun, at boet i modsætning til, hvad der sædvanlig vil gælde i de i §§ 20 og 24. omhandlede tilfælde, her ofte vil kunne spare sig særligt afkræftelsessøgsmål, idet de pantsatte eller udlagte ting endnu findes i boets besiddelse. Men det viser ikke, at disse rettigheder skulle bortfalde, selv om der slet ingen protest rejstes imod dem fra boets side. At der skal tages en særlig bestemmelse, om den afkræftelige retshandel »skal angribes«, forudsættes også for *alle* afkræftelsestilfældes vedkommende, (jfr. henvisningen til reglerne i §§ 20-30) i § 88, 2. stk., ligesom særlig den præskription, der ved K. L. § 30, 2. stk., jfr. lov 20. marts 1901 § 3, sidste stk., er hjemlet også for afkræftelses-indsigelsen, væsentlig ville tabe sin betydning, hvis der overhovedet slet ingen sådan indsigelse krævedes til afkræftelsen.

Med hensyn til det ved lov 1901 § 2, 3. stk., som tilføjelse til K. L. § 23, indførte afkræftelsestilfælde må det dog stille sig anderledes. Det fremgår nemlig af forhandlingerne,⁷ at meningen med bestemmelsens udtryk, at udlæget . . . »taber enhver retsvirkning overfor skyldnerens konkursbo«, netop har været, at det her i modsætning til, hvad der antoges at gælde efter K. L. § 23, skulle »bortfalde af sig selv uden videre«. En sådan ordning vil også være særlig naturlig i et tilfælde som det

5. Jfr. nærmere herved *Jul. Lassen: Haandbog i Obligationsret. Alm. Del* s. 72-75 og hans afhandling til universitetets reformationsfest 1899 samt *Henry Ussing: Aftaler* s. 269.

6. Jfr. *U. f. R.* 1914 s. 282.

7. Jfr. *Landstingstid.* 1900-01 sp. 86.

foreliggende, hvor afkræftelsen alene er betinget af tidspunktet for retsaktens foretagelse i forhold til konkursens begyndelse. Det skøn over de nærmere omstændigheder, hvorpå afkræftelsen sædvanlig beror, bliver der derfor saa godt som ikke tale om i dette tilfælde, idet der her i det hele snarere foreligger en afvigelse fra den almindelige regel om tidsprioriteten end egentlig afkræftelse – som det tidligere er betegnet en »tilbagedatering« af konkursen. Skifteretten må derfor ved sin behandling af boet ex officio se bort fra et sådant udlæg, når konkursen begynder senest (oprindelig den 10de dag, men efter lov 68, 12. april 1927 § 1) 3 ugers dagen derefter. Kun hvor undtagelsesvis særligt afkræftelsessøgsmål måtte blive nødvendigt, nemlig når de udlagte ting allerede måtte være bragt ud af skyldnerens besiddelse og de ikke godvillig tilbageleveres, må vistnok de almindelige regler om et sådant søgsmål, derunder præskriptionsfristen i K. L. § 30, finde anvendelse. Et lignende resultat må også antages i det i § 21, 2. stk., omhandlede tilfælde (underpant i løsøre), idet ugyldigheden også her kun er betinget af, at dispositionen (pantebrevets udfærdigelse) er sket indenfor et vist tidsrum; det siges i fr. 28. juli 1841 § 2, at pantebrevet skal være »uden virkning for kreditor«, og dette må gælde uafhængigt af de almindelige regler om afkræftelse, da en sådan slet ikke kendtes på den tid, da frdn. kom. Som tidligere berørt, drejer det sig nemlig i begge tilfælde om objektive »retsværns« bestemmelser, der må virke automatisk.

Et lignende formidlende system, således at der i almindelighed kræves en aktion fra boets side, men i visse tilfælde indtræder ren nullitet, følges også af de fleste fremmede konkursordninger.⁸ –

Den akt, der sædvanlig betinger afkræftelsen, må altid foregå for retten. Som berørt vil akten enten kunne bestå i anlæg af afkræftelsessag eller i fremsættelse af indsigelse, når en afkræftelig ret gøres gældende;⁹ det sidste tilfælde vil være det langt hyppigste. En sådan indsigelse vil da sædvanlig blive fremsat for skifteretten, således som det også forudsættes ved bestem-

8. Jfr. nærmere *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater s. 145-150 og *Udk. til Lov om G. O. Mot.* s. 223.

9. Cfr. dog en dom i U. f. R. 1884 s. 523 (altså før loven af 1901 § 3).

melsen i lov 1901 § 3, sidste stk., nu K. L. § 30, 2. stk. Men for så vidt det antages, at en udlægshaver ved fogeden kan sætte sig i besiddelse af udlagte genstande, som findes i boets varetægt,¹⁰ må afkræftelsesindsigelse også kunne rejses for fogedretten.¹¹ På lignende måde vil forholdet kunne komme frem for auktionsretten, når et håndpant begæres stillet til tvangsauktion.

D. Afkræftelsesadgangen tilkommer alene *boet* ved dets sædvanlige bestyrelse, men ikke de enkelte kreditorer. Dette forudsættes klart i en række af Konkurslovens bestemmelser, jfr. således §§ 20, 24, 29, 30, § 75 nr. 6 og § 88, 2. stk., og derom synes der heller ikke i praksis at være nogen tvivl.¹²

E. Ligesom kun boet kan gøre afkræftelsesretten gældende, må dens udøvelse også *komme hele boet*, d. v. s. samtlige konkurskreditorer *til gode*. Når der sker afkræftelse af en panteret i fast ejendom, vil der ~~ikke der ved~~ opnås en særlig fordel for efterpanthaverne, idet tinglysnl. § 40, 1. stk. i slutningen præceptivt udelukker en oprykningret for disse i tilfælde af konkurs og bestemmer, at en ledig panteret skal tilfalde kreditorerne (i almindelighed).¹

F. Afkræftelsen medfører sædvanlig et krav på at få det, der ved den afkræftelige disposition er unddraget boet, *tilbageleveret*. For så vidt det nu består i penge og andre ting, der ikke lader sig individualisere, er det givet, at der kun kan være tale om et personligt restitutionskrav. Men drejer det sig om individualiserede genstande, bliver spørgsmålet, om boet må nøjes med en personlig ret mod modtageren eller kan gøre et vindikationskrav gældende, om altså efter hidtil gældende terminologi tilbageleveringskravet må siges at være af *obligatorisk* eller *tinglig karakter*.¹⁴

10. Jfr. herom nærmere nedenfor i § 35 IV. A.

11. Jfr. U. f. R. 1896 s. 1090.

12. Jfr. således U. f. R. 1882 s. 876, 1895 s. 1023, 1887 s. 515. Cfr. derimod om omstødelse udenfor konkursloven ndfr. s. 163.

13. Jfr. *Vinding Kruse*: Ejendomsretten. III. 3. udg. s. 1385. Efter den ældre ret var forholdet tvivlsomt, jfr. således nærmest for oprykningretten U. f. R. 1893 s. 730 (H) med redaktionsbemærkninger, jfr. 1892 s. 1026, 1927 s. 1013, men derimod *Torp-Grundtvig*: Tingsret s. 690-91 og en dom i U. f. R. 1891 s. 1117.

14. *Vinding Kruse*: Ejendomsretten II. 3. udg. s. 784 udtrykker forholdet

Efter de udtryk, afkræftelsesbestemmelserne bruger, synes §§ 20, 24 og 26 umiddelbart nærmest at tale for den blot obligatoriske tilbageleveringspligt, medens §§ 21, 23 og 28 ret stærkt støtter antagelsen af en egentlig ugyldighedsvirkning. På denne tyder også selve ordet »afkræftelse« i overskriften til kapitel 4 og udtrykkene »omstøde« og »angribe« retshandlen i § 75 nr. 6 og § 88, 2. stk. Udtrykkene, der taler for den fuldstændige ugyldighedsvirkning, synes dog at være de mest bestemte, og det ville være besynderligt, om afkræftelsens virkning skulle være forskellig i de enkelte tilfælde.¹⁵ Man må da vistnok bestemme sig for denne ordning i al almindelighed.

Den praktiske betydning af den ugyldighed, der således rammer dispositionen, bliver da navnlig, at tilbagelevering kan forlanges ikke blot af modtageren selv og hans arvinger, men *også overfor hans kreditorer*, når disse gennem udlæg eller konkurs måtte være kommet i besiddelse af det modtagne.¹⁶ Hvis han derimod *ved retshandel* har overført de modtagne genstande eller rettigheder til en anden, er forholdet ved loven positivt ordnet, således at *tilbagesøgningskravet fortages overfor en tredjemand, der er i god tro*. Ifølge K. L. § 29 skal kravet nemlig kun kunne gøres gældende overfor en tredjemand, når denne har været *vidende om*,¹⁷ at der ved overdragelsen tilsigtedes at lægge hindringer i vejen for boets ret, hvortil det dog vistnok

således, om konkursboet har »en udleveringsret eller vindikationsret« eller »en blot artsbestemt fordringsret«.

15. *Nellemann*: Bidrag s. 86-87, 97, 98, 101 vil dog efter udtryksmåden til en vis grad gøre en sådan forskel.
16. Efter norsk ret var der tidligere tilbøjelighed til at blive stående ved blot personlig virkende omstødelighed med virkning *ex nunc* og ikke at anerkende ugyldighed *ex tunc*, jfr. *Getz* i *Norsk Retstidende* 1881 s. 285 ff. (i *Juridiske Afhandlinger* s. 576 ff.) og endnu *Hagerup*: *Konkurs* (1932) s. 236, 261-262. Nu har sondringen mellem »*ansægtelighed ex nunc*« og »*ugyldighed ex tunc*« – ligesom i dansk ret – mistet terræn, og der må vistnok anerkendes *vindikation* både overfor modtageren selv (og hans arvinger) og overfor hans kreditorer, jfr. herved *Augdahl*: *Forelesninger i Konkurs* (1952) s. 54-55.
17. Jfr. U. f. R. 1937 s. 658: Da fallentens hustru vidste, at næsten hele det hende af hendes svigerfader ydede lånebeløb hidrørte fra et af hendes mand til svigerfaderen tilbagebetalt lån, hvilken tilbagebetaling afkræftedes efter K. L. § 24, og da hun vidste, at hendes mand ved tilbagebeta-

må være tilstrækkeligt, at den pågældende var klar over dispositionens afkræftelige karakter.

II. Når de modtagne ting ikke længere eksisterer hos medkontrahenten, men f. eks. er forbrugt eller tilintetgjort, bliver der spørgsmål, om han er forpligtet til at give *erstatning i stedet* for, og hvor stor denne da skal være.

En sådan subsidiær erstatningspligt er udtrykkelig hjemlet ved § 20 (»tilbagegive det modtagne *eller dets værdi*«¹⁸), § 24 (ganske lignende¹⁹) og § 26 (»tilbagegive sådan gave eller *erstatte dens værdi*«). Derimod findes intet sådant almindeligt

lingen af lånet måtte forudse sin fallit som nærforestående, dømtes hun i medfør af K.L. § 29 til at tilbagebetale den del af lånet, der hidrørte fra det af hendes mand tilbagebetalte lån.

18. Jfr. f. eks. U. f. R. 1914 s. 11 (14 H): Såvel de almindelige erstatningsregler som bestemmelsen i K.L. § 20 fandtes at måtte medføre, at de indstævnte var pligtige at tilsvare boet de pågældende varers værdi, 1930 s. 562 hvor boet ved tilbagesalg af en forretning (jfr. s. 123 ved note 44) i henhold til K.L. § 20 fik tilkendt det ovedragnes værdi, heraf varelageret efter *overdragelsesværdien*, medens inventaret kun ansattes efter dets nuværende *salgværdi*. Derimod ansås boet ikke at have krav på den ved tilbagesalget fastsatte afståelsessum for forretningen, idet boet, der ikke kunne indtræde i lejemålet om forretningslokalerne, ikke kunne få udbytte af forretningen eller dens good will som aktiv. Se også den s. 118-19 note 38 omtale dom U. f. R. 1936 s. 562, hvor selskabet dømtes til at erstatte boet *værdien* af bilerne *i det øjeblik afkræftelsesretten gjordes gældende*. Se om værdiansættelsen efter § 21, 3. stk. U. f. R. 1943 s. 778 (H).

Selv om der på grund af den fra afkræftelsestilfældene helt forskellige situation, som *Lov om Borteblevne* angår, næppe i almindelighed vil blive tale om analogisk anvendelse af bestemmelsen i lovens § 18, 2. stk., vil den muligvis i fremtidens praksis komme til at »smitte af« i visse henseender. Se iøvrigt herved henvisninger i note 21 og nedenfor i teksten s. 150-151.

19. Jfr. f. eks. U. f. R. 1925 s. 23 (25 H): fire kautionister, der på et tidspunkt, hvor de var på det rene med, at de måtte indfri den opsagte kassekredit, for at sikre sig i denne anledning lod sig overdrage forretningens kontanter og veksler såvelsom omtrent hele dens varelager – i medfør af K.L. § 24 kendt pligtige in solidum at erstatte boet »det modtagne værdi«. Se også den i § 13 ofte omtalte dom i U. f. R. 1953 s. 701 (705 H), hvorefter to kreditorer ikke blot kendtes pligtige at tilsvare boet den ved salget af »Den glade Kobbersmed« opnåede fyldestgørelse, men den ene kreditor tillige ansås ansvarlig overfor boet for den begunstigelse andre kreditorer havde opnået ved hans medvirken.

erstatningskrav pålagt ved § 21, jfr. lov 1901 § 1, eller § 23, jfr. lov 1901 § 2, og erstatningspligten er slet ikke omtalt i § 28 eller i § 27 eller nu F. A. L. § 117 (hvor der dog ikke let vil kunne blive tale derom), ligesom §§ 20, 24 og 26 ikke viser, *hvor ubetinget* erstatningspligten skal være.

Man er da ved besvarelsen heraf for en stor del henvist til almindelige erstatningsgrundsætninger,²⁰ men det er noget tvivlsomt, til hvilke resultater disse på dette område fører.²¹

I de tilfælde, hvor det som betingelse for afkræftelsen forudsættes, at modtageren har været *vidende* om *insolvensen*, må det vistnok antages, at han må erstatte tingens værdi, naar han har *forbrugt* tingen *eller* ved *retlige dispositioner* tilegnet sig dens værdi. Det synspunkt, som ligger til grund for afkræftelsen i disse tilfælde, er tildels en vis præsumeret svig mod kreditorerne, og han må derfor være ansvarlig, når han har skaffet sig økonomisk fordel derved.²² Dertil kommer, at det udtrykkelig hjemlede erstatningsansvar i §§ 20, 24 og 26 ellers intet sikkert anvendelsesområde ville få, idet der jo da endnu mindre kunne blive spørgsmål om at pålægge ansvar i tilfælde af uproduktiv tilintetgørelse, og der synes at være væsentlig de samme grunde til at lade erstatningsansvar indtræde i de i §§ 21 og 23 omhandlede tilfælde.

Hvis tingen ved et tilfælde er blevet *ødelagt* (eller forringet), står sagen mere tvivlsomt, da man ikke helt kan sidestille medkontrahentens kendskab til skyldnerens insolvens med egentlig ond tro med hensyn til overdragerens manglende adkomst. Reglen må dog vistnok være, at medkontrahenten også ifalder fuldt erstatningsansvar i disse tilfælde. Udtrykkene i §§ 20 og 24 er så almindelige, at de også omfatter dem, og der mangler tilstrækkeligt grundlag for en indskrænkende fortolkning.²³

20. Jfr. også udtrykkeligt den i note 18 citerede Højesteretsdom, U. f. R. 1914 s. 11 (14).

21. Jfr. herved og til det følgende *Henry Ussing*. Erstatningsret (1946), navnlig §§ 27-29, *Anders Vinding Kruse*: Restitutioner (1950) samt *Ussing* U. f. R. 1950 B. s. 143-150, *Borum* Juristen 1951 s. 147-151 og *Trolle* Juristen 1954 s. 303 ff.

22. Jfr. f. eks. U. f. R. 1953 s. 701 (H).

23. Jfr. U. f. R. 1891 s. 1063: At den ene af hestene var død på hændelig måde i kreditors besiddelse fritog ikke for at betale dens værdi.

Derimod kunne de bestemmelser, der henholdsvis ved § 1 og § 2 i lov 1901 blev føjet til K. L. 21 og § 23 om, at pant-haveren, når han *i kraft af panteretten har fået fyldestgørelse*, skal tilsvare det (derigennem) modtagne eller dets værdi, og at ligeledes udlægshaveren skal tilsvare *den fyldestgørelse*,²⁴ han måtte have fået på grundlag af udlæget, måske synes at forudsætte, at der intet erstatningsansvar påhvilede pant- eller udlægshaveren i tilfælde af uproductiv tilintetgørelse af tingen. Det fremgår imidlertid af forhandlingerne om loven af 1901,²⁵ at disse bestemmelser alene tager sigte på de tilfælde, hvor pant- eller udlægshaveren har skaffet sig endelig fyldestgørelse i tingen ved dens overtagelse til ejendom eller dens realisation gennem auktion. I disse tilfælde var man nemlig efter Konkursloven, da § 23 oprindelig kun nævnte udlæg til forauktionering, tilbøjelig til at antage, at ethvert afkræftelseskrav fra boets side bortfaldt.²⁶ I modsætning hertil fastslår da loven 1901 et vist begrænset ansvar for pant- eller udlægshaveren i disse tilfælde, nemlig alene omfattende den fyldestgørelse, som pant- eller udlægshaveren har opnået henholdsvis »i kraft af panteretten«²⁷ eller »på grundlag af udlæget«.²⁸ Men deraf kan intet med sik-

24. Jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* § 113, 2. stk.

25. Jfr. Landstingstid. 1900-01 sp. 859 ff.

26. Jfr. således Højesteretsdom i U. f. R. 1876 s. 97, *Nellemann*: Bidrag s. 98 og *Deuntzer* s. 329 ff. (41-42).

27. Jfr. U. f. R. 1926 s. 1022 med note 1. Cfr. 1946 s. 237, omtalt s. 127 note 53.

28. Jfr. U. f. R. 1912 s. 227 (H): udlægshaver, der havde ladet det udlagte løssøre bortsælge ved tvangsauktion, dømt til at aflægge regnskab dels over den stedfundne realisation af løssøre dels over den stedfundne inkassation af de udlagte fordringer, samt til at betale boet det beløb han ifølge sådant regnskab måtte have oppebåret. Se endvidere U. f. R. 1933 s. 610: kreditor, der havde gjort udlæg i debtors forretningsinventar, modtog kontant betaling gennem købesummen for debtors med inventar solgte forretning – fyldestgørelse anset sket på grundlag af udlæget og 1944 s. 909: kreditor, der havde gjort arrest og udlæg i debtors faste ejendom, opnåede, da ejendommen få dage efter udlægget blev solgt, delvis betaling – uanset at salget af ejendommen skete frivilligt, ansås betalingen opnået på grundlag af udlæget. Se herved også U. f. R. 1943 s. 775 (778 H), omtalt s. 134 note 82. Cfr. *derimod* U. f. R. 1909 s. 929 (H), der *ikke* anså en udlægshavers fyldestgørelse få dage før konkursen gennem debtors kontante betaling for en af udlægshaveren »på grundlag af udlæget« opnået fyldestgørelse.

kerhed slutes om erstatningsansvarets betingelser og omfang, forinden den endelige fyldestgørelse gennem pantet eller udlæget er sket.

Kun for gavemodtagers vedkommende må der vistnok ifølge § 26 gøres en *undtagelse* fra reglen om den absolutte erstatningspligt.²⁹ I slutn. af §'ens første stykke siges det nemlig: »Er der i anledning af den ham gjorte gave påført modtageren nogen udgift, bør denne erstattes ham af boet«. Heri ligger, at modtageren ikke bærer ansvaret for tingens tilfældige forringelse, da han kan forlange udgifterne til dens reparation godtgjort af boet,³⁰ og han kan da næppe heller gøres ansvarlig i tilfælde af dens fuldstændige ødelæggelse. Denne begrænsning i erstatningsansvaret kan måske finde nogen forklaring i det lange tidsrum, hvorover afkræfteligheden strækker sig.³¹

I tilfælde, hvor afkræftelse – som efter § 28 – ikke er betinget af viden om ond tro, er spørgsmålet mere tvivlsomt: Når kendskab til insolvensen oplyses,³² må erstatningsansvaret være

29. Jfr. *Deutzer* s. 359-61.

30. *Nellemann*: Bidrag s. 95 vil fortolke disse ord indskrænkende, således at de ikke skal have hensyn til bekostning på selve tingen, men alene til andre udgifter, som gaven måtte have foranlediget, f. eks. hvis modtageren som betingelse for at få gaven har måttet udrede understøttelse til tredjemand el. lign. En sådan indskrænkende fortolkning står imidlertid i strid med de klare udtalelser i *K. L. Mot.* s. 62: »det er en *selvfølge*, at gavemodtageren, dersom han på eller i anledning af gaven har haft nogen udgift, må kunne fordrø denne erstattet af boet«.

31. Den virkelige forklaring må dog sikkert søges i, at denne bestemmelse er taget fra den norske konkurslov, uden at man har været opmærksom på, at den stod i forbindelse med, at afkræftelsen af gaver her hjemles, selv om modtageren har været i god tro, jfr. *Getz* i *Norsk Retstidende* 1881 s. 247 (*Juridiske Afhandlinger* s. 529). Se herved *A. Vinding Kruse*: *Restitutioner* s. 340-41.

I *Udk.* til *Lov om G. O.* (§ 113, 3. stk.) får opretholdelsen af undtagelsesbestemmelsen sin begrundelse deri, at gaver foreslås afkræftet, selv om modtageren har været i god tro, jfr. *Mot.* s. 223.

32. Jfr. herved *U. f. R.* 1931 s. 765, der bl. a. afkræfter en fallentens fader ydet betaling af 3000 kr. til dækning af renterestancer for en større gæld, idet fremhæves, at det ikke er dokumenteret af faderen, »der *ipøvrigt* må antages at have været fuldt bekendt med sønnens økonomiske stilling«, at beløbet er forbrugt, således at intet er i behold, hvorfor faderen tilpligtedes at indbetale de modtagne 3000 kr. til konkursboet, jfr. herved s. 150 med note 35.

det samme som ved afkræftelse af skyldnerens retshandler iøvrigt, således at ansvar pålægges modtageren selv i tilfælde af tingens hændelige undergang, idet man næppe engang kan anvende analogien af bestemmelsen om gaver i § 26 på disse afhændelser til skyldnerens nærpårørende, hvis interesser man overhovedet ikke ønsker at beskytte på kreditorernes bekostning. Når ond tro ikke særlig godtgøres, kan der i hvert fald ikke være tale om at pålægge modtageren ansvar for tingen, hvis den er gået tabt uden hans skyld. Derimod kan der, når modtageren har solgt eller forbrugt tingen blive spørgsmål om, at han skal tilbagebetale, hvad han har indvundet, eller aflevere, hvad der er i behold.³³ Dette sidste synes i hvert fald antaget i praksis,³⁴ og meget taler også for – uanset om ond tro er dokumenteret³⁵ – at fastholde dette i den særlige situation, hvor der er spørgsmål om afkræftelse af afhændelser til skyldnerens nærpårørende.³⁶

Ved den mere almindelige gennemførelse af afkræftelse uden hensyn til god tro, som foreslås i *Udk. til Lov om G. O.* (1941), har man – trods overvejelser herom – ikke villet forringe de objektive afkræftelsesreglers værdi ved lempelser til fordel for godtroende medkontrahenter,³⁷ men har indskrænket sig til at opretholde de til K. L. § 21, 3. stk. og § 23, 3. stk. svarende regler

33. Jfr. herfor *Deuntzer* s. 365.

34. Jfr. U. f. R. 1931 s. 375 ang. et tilfælde, hvor fallenten i april overdrog sin faste ejendom til sin datter for prioritetsgælden, ca. 11.500 kr., og hvor datteren 1. oktober samme år solgte ejendommen for 17.000 kr. med kontant udbetaling 5560 kr. Da konkurs indtraf 1. marts næste år, afkræftedes afhændelsen i henhold til K. L. § 28, men da datteren i god tro delvis havde forbrugt det ved hendes salg af ejendommen indvundne provenu, dømtes hun alene til at betale konkursboet den i behold værende del – 2026 kr. – af dette.

35. I virkeligheden lægger også den i note 32 anførte dom i U. f. R. 1931 s. 765 – som det fremgår af citatet – en ret underordnet vægt på faderens onde tro, men synes nærmest at ville opstille samme grundsynspunkt som ved god tro. Dette gør også *Udk. til Lov om G. O.*, jfr. straks nedenfor i teksten.

36. Se iøvrigt herved også bemærkningerne hos *A. Vinding Kruse: Restitutioner* s. 368, der dog ikke har afkræftelsesbestemmelsen i K. L. § 28 for øje.

37. Jfr. nærmere *Mot.* s. 223-24 og *Udk.* § 113, 1. stk.

om pant- og udlægshavere (jfr. note 24) og den særlige undtagelsesregel for gaver (jfr. note 31). For alle øvrige afkræftelsestilfælde opstiller man det princip, at medkontrahenten skal tilbagegive det modtagne eller dets værdi – selv om han er i god tro. Det må imidlertid erindres, at udarbejdelsen af *Udk. til Lov om Borteblevne* (1945) først påbegyndtes efter at Konkurslovscommissionen havde afsluttet sit arbejde, og at det derfor ikke kan afvises, at de nu i loven om borteblevne 1946 § 18 indeholdte regler kunne have påvirket commissionens forslag i visse henseender. Indtil en ny konkurslov kommer er det derfor – i relation til afkræftelse efter K. L. § 28 – muligt at bestemmelsen i lov om borteblevne § 18, 2. stk. vil komme til at influere på domstolenes stilling.

III. Følgen af, at en disposition afkræftes, bliver naturligvis, at den pågældende mister den særlige fordel, som den ville have skaffet ham, idet han som allerede nævnt skal tilbagegive boet det modtagne eller dets værdi. På den anden side skal han heller ikke på grund af afkræftelsen stilles ringere, end han ville have været stillet, hvis den afkræftede disposition slet ikke var blevet indgået, men han skal netop i forhold til boet *behandles, som om dispositionen ikke havde fundet sted*, jfr. K. L. § 25, 1. stk.³⁸ Han har derfor krav på af boet at erholde tilbage, hvad han fra sin side måtte have ydet skyldneren. Med dette almindelige synspunkt stemmer også bestemmelsen i F. A. L. § 117, 3. stk., hvorefter den, der ved forsikringen er indsat som begunstiget, kan kræve det vederlag, som han måtte have erlagt for indsættelsen, tilbage af boet.

Det er imidlertid også *kun i forhold til boet*, at han kan forlange en sådan restitution. Hvis fordringshaveren på grund af den betaling, som senere afkræftes, måtte have mistet sin ret overfor en tredjemand, der f. eks. hæftede som kautionist,³⁹ er

38. Jfr. U. f. R. 1931 s. 37 (39 H), note 2 om fradraget af tærskningsudgifterne i et tilfælde af afkræftelse af overdragelse af høsten efter K. L. § 24.

39. Dette vil dog ikke gælde, hvis man antager, at kautionsforpligtelsen *genopvågner*, når den akt, hvorved hovedforpligtelsen blev afviklet, omstødes ved afkræftelse, jfr. U. f. R. 1893 s. 67 (H) og *Henry Ussing: Kaution* (1928) s. 203-204, men mere tvivlende i *Enkelte Kontrakter* (1946) s. 196.

det ikke en betingelse for afkræftelsen, at boet skaffer ham hans ret tilbage overfor denne tredjemand, hvad det jo i reglen slet ikke ville være i stand til. Dette støttes også ved en modsætnings slutning fra § 25, 2. stk., der som en undtagelse udelukker afkræftelse i et tilfælde, hvor kreditor ved betalingens modtagelse har tabt sin regresret.

IV. A. Om den *afkræftelsessag*, der hyppigt må anlægges, gælder der kun få særlige forskrifter.

a. Afkræftelsesreglen kan ikke siges at hvile på noget egentligt deliktsynspunkt. Der kan derfor heller ikke være tale om at anvende fornærmelsesværnetinget – selv om dette, således som nu efter Rpl. § 244 i modsætning til den tidligere bestemmelse i D. L. 1-2-19, 1° udstrækkes til andet end straffesager – ved et sådant søgsmål, men de almindelige regler om værneting må komme til anvendelse.⁴⁰

b. Der foreskrives ved K. L. § 30, jfr. lov 20. marts 1901 § 3, en *særlig prækriptionsfrist* for afkræftelsessøgsmål, idet sagen skal anlægges inden 4 uger (i udlandet 8 uger) efter den skiftesamling, hvori prøvelse af vedkommende fordring har fundet sted.⁴¹ Efter paragraffens oprindelige affattelse skulle fristen

40. Jfr. *Hagerup*: Konkurs s. 267 (efter norsk ret er dog afkræftelsen i langt højere grad blot objektivt betinget end efter vor konkurslov).

41. I *Udk. til Lov om G. O.* § 112 har man – som det siges i *Mot.* s. 223 – tydeliggjort bestemmelsen ved at fastslå, at det afgørende er den *endelige* prøvelse af fordringen. Om gældende ret se navnlig U. f. R. 1930 s. 409 (H): fordringens prøvelse udsat på kurators anmodning, men af hensyn til kreditor og efter dennes ønske – frist regnet fra »den egentlige – omend på grund af afkræftelsessagen foreløbige – prøvelse«, 1937 s. 206: fristen kunne ikke regnes fra noget senere tidspunkt end »da spørgsmålet om fordringens prøvelse første gang forelå på en skiftesamling, idet der da ikke kunne foretages videre i så henseende, før afkræftelsesspørgsmålet var afgjort«, 1943 s. 775 (777), hvor landsretten (sagen forelagdes ikke i denne henseende Højesteret) overfor en påstand om afvisning af en den 13. december berammet afkræftelsessag, fordi beslutningen om afkræftelse var truffet den 8. oktober, giver boet medhold i dets henvisning til, at fordringen blev prøvet på en den 21. november afholdt skiftesamling, hvor behandlingen udsattes, da »prøvelsen« ikke kunne foretages inden afkræftelsessagen var afgjort, og at »fristen først begynder at løbe fra dette tidspunkt« (hvilket må betyde den 21. november). Jfr. også U. f. R. 1930 s. 728. Se endvidere herved udtalelsen i landsretsdommen om afvisningsspørgsmålet (der ikke fore-

regnes fra den skiftesamling, hvor »fordringernes prøvelse« i almindelighed havde fundet sted, selv om den pågældende fordring, f. eks. fordi den endnu ikke var anmeldt, ikke i denne skiftesamling var blevet gjort til genstand for prøvelse, og dette fandt man uheldigt overfor bobestyrelsen. Den nuværende formulering fører imidlertid i de mange tilfælde, hvor der slet ingen anmeldelse af nogen fordring finder sted, nemlig fordi den betragtes som dækket eller sikret gennem den afkræftelige disposition, til det urimelige resultat, at der overhovedet slet ikke kommer til at gælde nogen præskriptionsfrist.⁴²

Til sags anlæg kræves efter Rpl. § 279, 1. stk., at stævning er indleveret til berømmelse (eller sagen anmeldt til foretagelse for retten).

B. Som ovenfor under I. C. berørt, vil imidlertid afkræftelsen hyppigst gøres gældende i form af en indsigelse. Ved K. L. § 30, 2. stk., jfr. lov 1901 § 3, sidste stk., er det da foreskrevet, at også en sådan afkræftelsesindsigelse for skifteretten må fremsættes inden samme frist. Når undtagelsesvis afkræftelsesindsigelsen måtte komme frem for fogedretten, kan det vel ikke være en betingelse for at tage hensyn til den, at den også her fremsættes indenfor den angivne frist. Herover ville jo nemlig boet slet ikke være rådigt, idet dets adgang til at komme frem med indsigelsen ganske måtte afhænge af, når den pågældende kreditor påkaldte fogedens assistance for at sætte sig i besiddelse af de udlagte genstande eller realisere håndpantet. Derimod må det, for at der ved fogedretten kan tages hensyn til en senere fremkommet afkræftelsesindsigelse, være en betingelse, at enten afkræftelsessag er anlagt eller indsigelse er blevet fremsat for skifteretten inden lovens frist.

lagdes Højesteret) U. f. R. 1941 s. 261 (264) samt V. L. T. 1942 s. 121, J. D. 1942 s. 20 og særlig om betydningen af bestemmelsen i K. L. § 88, 2. stk., U. f. R. 1887 s. 86.

42. Jfr. U. f. R. 1931 s. 148, 1924 s. 956 (H), 1921 s. 393, 1922 s. 978 og V. L. T. 1943 s. 298. – Udk. til Lov om G. O. § 112, 3. stk., foreslår derfor, at der for afkræftelsessager, som ikke angår anmeldte fordringer, skal gælde en frist af 3 måneder (ved sagsanlæg i udlandet 6 måneder) fra det øjeblik, da boets bestyrelse har erholdt kendskab til, at betingelserne for afkræftelse er til stede.

Omstødelse udenfor Konkurslovens afkræftelsestilfælde¹

I. Et spørgsmål, der endnu må behandles, er det, hvorvidt Konkurslovens afkræftelsesregler må anses for udtømmende, eller der udenfor dem kan finde en omstødelse af retshandler sted til beskyttelse for kreditorerne, dels i konkurs, dels i visse tilfælde udenfor konkurs.

At dette skulle være udelukket, har på forhånd i høj grad formodningen imod sig. Allerede i romerretten findes der særlige retsmidler («*actio Pauliana*» og »interdictum fraudatorium») til anfægtelse af dispositioner, der måtte være foretaget »in fraudem creditorum». ² I næsten alle fremmede retsopfatninger ydes der kreditorerne beskyttelse mod sådanne dispositioner; f. eks. erklæres efter tysk ret ³ såvel i som udenfor konkurs retshandler for anfægtelige, som »skyldneren har foretaget i den for den anden part bekendte hensigt at skade sine kreditorer». ⁴

Også i vor ret har en sådan beskyttelse mod svig overfor kreditorerne gammel historisk hjemmel. Således forudsættes det i D. L. 5-14-46, 1°, at i opbud (konkurs) og arvs og gælds fra-

1. Jfr. *Deuntzer* s. 390-402, *Nellemann*: Bidrag s. 54-64.

2. Jfr. *Jul. Lassen*: Lærebog i Romersk Privatret s. 295-96 og ovfr. s. 104.

3. K. O. § 31, 1. og en særlig lov om anfægtelse af en skyldners retshandler udenfor konkurs af 21. juli 1879 § 3, 1., jfr. lov 20. maj 1898. Ganske lignende også efter den østrigske K. O. § 28 og en særlig »Anfechtungsordnung« af 10. decbr. 1914 § 2 (dog kun i de sidste 10 år) og efter schweizisk »Bundesgesetz betreffend Schuldbetreibung und Konkurs« af 1889 art. 288. Beslægtede regler findes der fremdeles i den svenske K. L. § 34 (dog kun de sidste 5 år før konkursen), i den franske Code Civil art. 1167 og i engelsk ret, oprindeligt i en gammel lov fra 1571, 13. Eliz. c. 5 nu i »The Law of Property Act« 1925, sect. 172.

4. Jfr. nærmere om ordningen efter tysk ret skrifter af *E. Jaeger*: Die Gläubigeranfechtung ausserhalb des Konkurses (1905), af *P. Jaeckel*: Die Anfechtung von Rechtshandlungen zahlungsunfähiger Schuldner ausserhalb des Konkurses (1899), *K. Cosack*: Das Anfechtungsrecht der Gläubiger (1884), og om den østrigske ordning *Bartsch & Pollaks* Kommentar 2. udg. sidste afsnit. En indgående fremstilling af reglerne om omstødelse udenfor konkurs efter de forskellige fremmede lovgivninger indeholder *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater (1932) s. 361-403. Se nu *Udk. til Lov om Gældsordning* § 109 og s. 220-21.

gåelse er transaktioner, der må stemples som »Bedragelighed« ugyldige, og der haves ingen hjemmel til at begrænse dette begreb (»dolus malus«, som det betegnes i kilden, Fr. 12. juni 1679 § 4) til proformaværk.⁵ Også udenfor konkurstillfælde ansås det for retsstridigt at »afhænde eller forstikke sit Gods til at bedrage sine Creditorer«, jfr. D. L. 1-21-9, eller at sælge, give, pantsætte eller i andre måder »svigagteligon afhænde sit Gods til nogen«, jfr. D. L. 5-14-54.

Med udgangspunkt i de tilsvarende bestemmelser i Norske Lov⁶ om »Bedragelighed« og på grundlag af de nyere strafferetlige forskrifter om svig overfor kreditorerne har først *Bernhard Getz* hævdet, at der også i moderne nordisk ret ved siden af Konkurslovens afkræftelsesregler må antages en *almindelig omstødelsesgrundsætning*,⁷ og denne lære må nu anses for anerkendt af norsk teori⁸ og praksis.⁹

For dansk ret har *Deuntzer*,¹⁰ skønt han anerkendte, at såvel begunstigelse af enkelte kreditorer som andre for boet skadegørende retshandler efter den ældre ret kunne være retsstridige både for debtors og for medkontrahentens vedkommende, sluttede sig til det af *Nellemann* hævdede resultat, hvorefter *konkursloven afskærer* enhver adgang til at afkræfte, ud over hvad dens bestemmelser hjemler.¹¹

5. Cfr. derimod *Nellemann*, der hævder, at der kun er tale om proformaretshandler. Se Bidrag (1879) s. 52-64 og (efter fremstillingen hos Deuntzer) Ordinær Procesmaade 4. udg. 1892 s. 761 ff.

6. N. L. 5-13-44, N. L. 1-19-9 og N. L. 5-13-52.

7. Se herved to afhandlinger af Getz i Norsk Retstidende 1878 s. 629-655, navnlig s. 638 ff., og 1881 s. 209-315. Disse findes også optrykt i Bernhard Getz: Juridiske Afhandlinger udg. af Francis Hagerup i 1903 s. 441-477 og 478-617. (I det følgende citeres herefter). I den første afhandling fastslås det bl. a., at N. L. 5-13-44. 1° (D. L. 5-14 46. 1°) ikke blot omfatter proformaretshandler, men også virkelige retshandler.

8. Jfr. *Hagerup*: Konkurs. 4. udg. ved P. J. Paulsen (1932), *Stian Bech*: Konkurslovgivningen. 2. udg. (1928) s. 37-53 og *Per Augdahl*: Forelesninger i Konkurs (1952), der vil gå endnu videre end Getz.

9. Jfr. herom *Stian Bech* l. c. og *Per Augdahl* l. c., der særlig behandler de nyere Højesteretsdomme i Norsk Retstidende 1926 s. 652 og 1933 s. 1265.

10. Skifteret (1885) s. 390-402.

11. Jfr. *Nellemann*: Bidrag l. c. og *Deuntzer* s. 400-402.

Derimod har *H. Munch-Petersen* forsvaret den af Getz hævdede opfattelse, hvorefter der ikke er mindste grund til at anse de synspunkter, der har fundet udtryk i Danske Lov, for opgivet i nutiden, idet de tværtimod også hos os har fået yderligere støtte i vor straffelovgivning.¹² At Konkurslovens afkræftelsesregler skulle blive overflødiggjort herved afvises under henvisning til, at de netop først ved antagelsen af et sådant almindeligt beskyttelsesmiddel får deres naturlige baggrund og rimelige forklaring,¹³ og at den almindelige omstødelsesadgang og konkurslovens afkræftelsesregler supplerer hinanden.¹⁴ At grundsætningen ikke er omtalt i vor nugældende konkurslov kan iøvrigt forklares ved, at den overhovedet ikke er særlig for konkurs, men lige så vel kan komme til anvendelse i tilfælde af anden insolvensbehandling (frivillig akkord eller likvidation) eller til fordel for enkelte kreditorer.

At der *består en almindelig adgang til omstødelse* uden for Konkurslovens afkræftelsesregler må nu anses for anerkendt såvel i teorien¹⁵ som i praksis.¹⁶ Spørgsmålet bliver imidlertid,

12. Jfr. *H. Munch-Petersen*: »Fallent contra Kreditorer« i U. f. R. 1898 s. 179-199 (hvor det overfor den da herskende strafferetlige lære påvises, at Strfl. 1866 § 260 også omfattede virkelige retshandler, og at tredjemand der deltog i transaktionen efter omstændighederne kunne straffes, jfr. Højesteretsdomme U. f. R. 1901 s. 426 og 1891 s. 44), Civilproces I (1906) s. 428-31 og senere i Skifteretten, sidst 1935 s. 131 ff.
13. De ville som *Getz* siger ellers blive »som løse Fugle, der flyve om i Luften«.
14. Jfr. herved Skifteretten 1935 s. 133 ff. og *Udk. til Lov om G. O.* § 109 samt s. 212 og 220-221.
15. Jfr. *Jul. Lassen*: Obligationsretten, Almindelig Del 3. udg. s. 922-23, *Kristian Sindballe* U. f. R. 1921 B. s. 266 ff., *Erwin Munch-Petersen*: Konkursurrogater (1932) s. 355 ff. og 404-428, *Knud Illum*: Modregning i Konkurs (1934) s. 193-194 og *Vinding Kruse*: Ejendomsretten II. 3. udg. s. 781-782.
16. Jfr. U. f. R. 1872 s. 407, jfr. 1074 (H), 1914 s. 11 (14 H): Kautionsister, der havde fået varer overdraget til dækning af det dem i anledning af indfrielsen af et lån tilkommende beløb, tilpligtet at tilsvare boet varernes værdi i kraft af »såvel de almindelige erstatningsregler som bestemmelsen i K. L. § 20«, 1919 s. 413; dommen over fagforeningen der udlånte sine midler til arbejdsløse medlemmer og derved gjorde sig insolvent, jfr. ovfr. s. 136 note 90, 1920 s. 866: Forretningsmand, hvis firma trådte i likvidation, solgte sit kontorinventar til aktieselskab, der var stiftet

i hvilket omfang og under hvilke betingelser en omstødelse uden for konkurs kan antages i dansk ret.

I sin oprindelige udformning er grundsætningen i nær tilknytning til Danske Lovs bestemmelser og Strfl. 1866 § 260¹⁷ – men uafhængigt af, om betingelserne for straf fuldt ud måtte foreligge – formuleret som angående dispositioner, som skyldneren med en truende konkurs eller individualforfølgning for øje har foretaget i *den for medkontrabenten kendelige hensigt derved at forringe sin status til skade for sine kreditorer* i almindelighed eller den enkelte kreditor. Ved denne bestemmelse af

for at han kunne fortsætte sin forretning. Da han var den eneste virkelige interesserede i selskabet, og købesummen var brugt af ham til at leve for og til rejseudgifter, antoges formålet med overdragelsen væsentlig at have været i egen interesse at unddrage kreditorer effekterne. Transaktionen »anses for *stridende mod de gældende love og derfor ugyldig*«. Jfr. endvidere den side 159 i note 22 refererede dom i U. f. R. 1937 s. 403, hvor transaktionen findes at være »i *strid med grundsætningen i Strfl. § 283 nr. 3*« og derfor afkræftes, cfr. U. f. R. 1937 s. 206: Ikke K. L. § 21 eller § 24 på grund af bestemmelserne i K. L. § 30, heller »ikke grundlag for at anfægte pantsætningen som *stridende mod Strfl. § 300 stk. 1 nr. 1*«. Se iøvrigt som tilfælde hvor en almindelig omstødsregel forudsættes at gælde, men hvor det konkrete resultat bliver, at den ikke finder anvendelse: U. f. R. 1937 s. 573, 1941 s. 261 (H): »Der ses dernæst ej heller i sagen udenfor K. L. § 24 at foreligge noget grundlag for afkræftelse af de omtvistede udbetalinger«, jfr. nærmere s. 160 note 26, 1946 s. 699: »spørgsmål om hvorvidt afkræftelse kan finde sted ... i henhold til reglerne i K. L. §§ 20 og 24 eller lovgivningens grundsætninger, jfr. Strfl. § 283, stk. 1, nr. 3 og § 300, stk. 1, nr. 1«. Afkræftelse nægtet »da det ikke under de foreliggende omstændigheder kunne antages, at skyldneren ... har ønsket at fyldestgøre de sagsøgte forud for andre kreditorer, og idet betingelserne for afkræftelse ej heller iøvrigt findes at være tilstede«, U. f. R. 1952 s. 374 (378 H): »Da ... ikke mod appellansens benægtelse findes godtgjort, at han har været *vidende* herom, har betalingens afkræftelse *ej heller* hjemmel i denne bestemmelse (K. L. § 24), lige så lidt som den findes at have *hjemmel i almindelige retsgrundsætninger*«.

17. Jfr. som eksempel fra nyere tid, hvor Strfl. 1866 § 260 er anvendt, U. f. R. 1928 s. 34 (H): en landmand havde overdraget sin ejendom til sin broder for prioriteterne, hvilket medførte landmandens konkurs. Da overdragelsen antoges at være sket for at sikre ham at blive boende, og da overdragelsen havde berøvet boet dets eneste aktiv, blev både han og broderen straffet efter Strfl. 1866 § 260.

begrebet var det tilsigtet normalt at holde begunstigelser af enkelte kreditorer på de andres bekostning udenfor omstødsreglen, uanset at nyere praksis også straffede den begunstigede kreditor efter Strfl. 1866 § 261.¹⁸

I nyere tid er det derimod – i overensstemmelse med den nye straffelovs bestemmelser om skyldnersvig og iøvrigt også i overensstemmelse med norsk og anden fremmed rets standpunkt – antaget, at *også visse dispositioner, hvorved fallenten har begunstiget enkelte kreditorer* omfattes af den almindelige omstødsesadgang¹⁹ og der er samtidig foretaget en revision af de betingelser, der kræves til omstødelse i de forskellige tilfælde.²⁰

A. For så vidt angår skyldnerens *dispositioner med tredjemand*, må man dog i hovedsagen kunne lade det bero ved den hidtil gældende opfattelse. På den ene side må der dog gøres en vis begrænsning i omstødsreglens område, således at den begrænses til handlinger, der objektivt *har en vis ekstraordinær karakter*, hvorved de netop fremtræder som bestemt til at forringe boet,²¹ jfr. Strfl. 1930 § 283, 3) »betydelige gaver, uforholdsmæssigt forbrug, salg til underpris«. På den anden side bør man slå noget af på det subjektive, således at man ikke kræver egentlig »hensigt« i betydning af et ønske om eller vilje til at skade boet, men nøjes med almindeligt *forsæt*, således at bevidsthed om, at en sådan skade nødvendig vil blive følgen, er

18. Jfr. herved *H. Munch-Petersen*: D. Rpl. IV (1925) s. 102-105 og foruden de der nævnte domme i U. f. R. 1899 s. 123 (128 H) og 1911 s. 324 (H) navnlig U. f. R. 1926 s. 302 (310 H): En kreditor straffet efter Strfl. 1866 § 261, jfr. § 47, fordi han, der havde ca. 9000 kr. til gode hos en debitor, havde skaffet sig fuld dækning ved at formå debitor til at overdrage sig en del varer, skønt han var klar over, at debitor måtte gå fallit i nær fremtid.

19. Jfr. nærmere *Konkurssurrogater* s. 351-60 og 402-428. Hertil slutter sig også *Illum*: Modregning i Konkurs s. 194. Cfr. derimod om det langt videregående standpunkt, som hævdes af *Sindballe* U. f. R. 1921 B. s. 267 ff., straks nedenfor i teksten.

20. Jfr. i tilslutning hertil *H. Munch-Petersen*: Skifteretten 1935 s. 136-139

21. En sådan forståelse blev allerede af *H. Munch-Petersen* i U. f. R. 1898 s. 186 ff. lagt ind i udtrykket i Strfl. 1866 § 260, hvorefter handlingen skulle »*gaa ud paa*«, at boets lovlige ejendele eller fordringer ikke kommer dette til gode.

tilstrækkelig.²² Denne ordning, hvorved man skærper de objektive krav til handlingen, men til gengæld begrænser det subjektive til de momenter ved den, der betinger dens retsstridige karakter, frembyder både praktiske fortrin og er i bedre samklang med vor rets almindelige principper.

Endelig er der i den nye straffelovsbestemmelse om skyldnersvig i § 283, hvor det ikke ubetinget kræves, at *konkurs* eller individualforfølgning har været forestående, grundlag for heller ikke med hensyn til den civilretlige omstødelse at fastholde dette krav, men at nøjes med et økonomisk sammenbrud for skyldneren, selv om denne afvikler sine forpligtelser gennem *likvidation*, *frivillig akkord* el. *lign.*

B. a. Hvad *begunstigelser af kreditorer* angår, kan der i hvert fald *ikke* være tale om *i al almindelighed* at omstøde sådanne. Det er ganske vist blevet hævdet,²³ at den omstændighed, at kreditor på egen hånd foretager *retsforfølgningsskridt* eller *andre ensidige akter*, hvorved han forbedrer sin retsstilling, i sig selv skulle indeholde et selvstændigt retsbrud mod de andre kreditorer, selv om de ligger udenfor de i K. L. § 21 og § 23 fastsatte frister. Der kan imidlertid ikke uden videre opstilles en almindelig pligt for en tredjemand til, selv om han måtte være klar over debtors insolvens, at varetage eller blot tage hensyn til en persons kreditors tarv, f. eks. ved at afholde sig fra udlæg,²⁴ men en ændring kan først indtræde, når der fra skyldnerens side foreligger en krænkelse af kreditorernes ret,

22. Se herved U. f. R. 1937 s. 493: ca. en måned før sin fallit *solgte* debitor sin *bil*, der havde en værdi af ca. 2000 kr., *til sin broder* for 800 kr. Broderen havde ikke kørekort og lod fortsat fallenten bruge vognen. Denne afhændelse fandtes »efter alt foreliggende« at være i strid med grundsætningen i Strfl. § 283 nr. 3 (boet havde påstået afkræftelse efter analogien af K. L. § 26), og broderen »*burde have forstået dette*«. Afhændelsen blev herefter afkræftet, således at broderen tilpligtedes at udlevere bilen mod af boet at få de 800 kr., der antoges at være erlagt. – Selv om der ikke er holdepunkt for udenfor konkurs at opstille specielle omstødsregler for gaver eller for retshandler med nærpårørende, vil beviset for modtagerens onde tro i disse tilfælde faktisk være lettere at føre end i andre tilfælde, og måske gælder dette også til en vis grad beviset for debtors forsæt, jfr. *Konkursurrogater* s. 413-414.

23. Nemlig af *Kristian Sindballe* i U. f. R. 1921 B s. 266-272.

24. Jfr. Højesteretsdom i Norsk Retstidende 1926 s. 657.

som den pågældende kreditor, skønt han er vidende derom, medvirker til eller benytter sig af.²⁵ Det grundsynspunkt, der ellers har været bestemmende for ordningen af omstødelse udenfor konkurs, nemlig en *medvirkning* til et retsbrud, som *skyldneren* begår overfor sine kreditorer, må derfor fastholdes ved begunstigelser af enkelte kreditorer.²⁶ Det er også kun ud fra dette synspunkt, at der – uanset om den begunstigede kreditor selv kan straffes – er støtte for en omstødelse af den fordel han har opnået, jfr. straks nedenfor under b.

b. Men heller ikke med hensyn til *dispositioner*, hvorved *skyldneren begunstiger sine kreditorer*, kan der gælde en almindelig adgang til omstødelse. I fremmed ret opstiller man ofte krav om en særlig »*begunstigelseshensigt*«. For dansk rets vedkommende vil det dog vistnok også i denne retning være at foretrække at bygge på *handlingens objektive karakter*, så at dispositionen som regel kan blive omstødt, når selve denne ved sin ekstraordinære karakter giver udtryk for begunstigelsesøjemedet, og på den anden side nøjes med det dertil svarende *forsæt*. En støtte herfor giver *Strfl.* § 283, 3) når den taler om »betaling af eller sikkerhedsstillelse for *uforfaldne gældsposter* eller på anden lignende måde« (herunder må vistnok bl. a. gå *betaling med usædvanlige betalingsmidler*). Derimod er der næppe grund til i civilretlig henseende at tillægge det moment afgørende betydning, hvoraf *Strfl.* § 283 stk. 2 (ligesom den tidligere praksis) betinger fordringshaverens strafbarhed, nemlig, at han selv har *bestemt* skyldneren til at yde ham begunstigele.²⁷ Det må være tilstrækkeligt, at han lukrerer ved handlingen, vidende om dens retsstridighed. Omstødelsen er med andre ord i overensstemmelse med almindelige civilretlige betragtninger baseret på den

25. Jfr. herved *Getz: Juridiske Afhandlinger* s. 485-486.

26. Jfr. nærmere *Konkurssurrogater* s. 415-419. Se iøvrigt nu herved *U. f. R.* 1941 s. 261 (H): Udbetaling af vederlag til en muremester af bygge-lånet kunne ikke kræves tilbagebetalt i kraft af »almindelige retsgrund-sætninger«, hvorved bemærkedes, at der med de øvrige håndværkere var truffet særlige betalingsaftaler, der ikke kunne antages at være til-sidesat ved udbetalingen til muremesteren.

27. *Sindballe U. f. R.* 1921 B. s. 269-270 karakteriserer det som noget i retning af »straf for sjælemord«, som man i hvert fald ikke kan tillægge civilretlig betydning.

tanke, at den, der nyder godt af en andens svig, ikke er berettiget til at beholde fordelene, når han ikke har været i god tro.

Skal man udstrække omstødelsesreglen også til i sig selv ganske umistænkelige dispositioner, således navnlig betaling af forfalden gæld med sædvanlige betalingsmidler (*»kongruent dækning«*), måtte man ud fra *almindelige retsgrundsætninger*, ligesom flere fremmede retsforfatninger, for at statuere forsæt kræve noget særligt, enten en klar *begunstigelseshensigt* eller i det mindste, at skyldneren må være klar over, at en sådan begunstigelse på de andre kreditorers bekostning nødvendig vil blive resultatet, fordi han *forudser sit økonomiske sammenbrud*, men ikke netop sin konkurs, som nær forestående. En sådan ordning ville i virkeligheden kun betegne en lille udvidelse af afkræftelsesreglen i § 24.

Straffeloven indeholder imidlertid i § 300, 1) en bestemmelse, der endogså synes at føre langt videre, idet den fastsætter straf for den skyldner, som *»på en tid, da han indser eller burde indse, at han er ude af stand til at fyldestgøre sine fordringshavere, betydelig forværre sin formuestilling ved stiftelse af ny gæld eller betaler eller stiller sikkerhed for betydelige forfaldne gældsposter.*

Det kan ikke antages, at fordringshaveren, der modtager en sådan betaling af forfalden gæld, kan straffes herfor.²⁸ Men uden hensyn hertil må det antages, at en fordringshaver, der medvirker til et sådant retsstridigt og endogså strafbart forhold fra skyldnerens side, ikke kan erhverve nogen ret, men må finde sig i omstødelse. Efter bestemmelsens ordlyd er det hertil tilstrækkeligt, at skyldneren har indset eller burde have indset (*uagt-somhed* er altså *nok*), at han var insolvent, selv om han måske med god grund kunne tro, at det ville drive over, så at han slet ikke regnede med sit sammenbrud som forestående. Den dertil knyttede straffesanktion vil kunne ramme mange fuldt ud hæderlige forretningsmænd, der kan mene derved lige så vel at handle i deres kreditorers som i egen interesse.

Ud fra dette synspunkt har jeg²⁹ undergivet Strfl. § 300 nr. 1

28. Jfr. *Konkurssurrogater* s. 426 og nu også *Krabbe-Rasting: Kommentar til Straffeloven*, 4. udg. s. 735.

29. Jfr. *Konkurssurrogater* s. 426-428.

en indskrænkende fortolkning, således at der – i overensstemmelse med den ovenfor ud fra almindelige retsgrundsætninger opstillede omstødelsesregel – til *forsæt* kræves, at betalingen af forfalden gæld er sket for at begunstige enkelte kreditorer på andres bekostning, og at det har stået debitor klart, at hans økonomiske sammenbrud var forestående. Herved kan man imidlertid ikke komme udenom, at loven også medtager uagtsomhedstilfælde, hvor man ikke kan gøre strafansvaret betinget heraf.³⁰ Ud fra en frygt for, at Strfl. § 300 nr. 1 som følge heraf vil give grundlag for en urimelig vid adgang til at omstøde betaling af forfalden gæld, har Konkurslovskommissionen derfor foreslået at ændre bestemmelsen, således at den ikke medtager uagtsomhed.³¹ Når man ser på, hvor tilbageholdende praksis i de forløbne år har været med hensyn til anvendelse af Straffeloven som basis for omstødelse af kreditorbegunstigelser,³² synes meget dog at tyde på, at man kun vil anvende Strfl. § 300 nr. 1, når der er skabt en stærk formodning, omend ikke afgørende bevis, for forsæt til at begunstige en enkelt kreditor, og hvor den begåede handling har haft en ganske ekstraordinær karakter.³³ I sådanne tilfælde ville det næppe være betænkeligt også at anerkende omstødelse. I norsk ret, hvor straffeloven ligeledes i visse tilfælde nøjes med uagtsomhed hos debitor som grundlag for straf, anerkendes i hvert fald uagtsomhed som tilstrækkelig ved omstødelse overfor en person, der har tilskyndet debitor til transaktionen,³⁴ men nyere teori synes tilbøjelig til at anerkende omstødelse i endnu videre omfang. Som begrundelse herfor anføres, at det ikke er et helt upraktisk tilfælde, at debitor er en stærkt optimistisk person, som er på det rene med, at han er insolvent, men som tror, at det hele nok skal ordne sig, medens tredjemand forstår adskillig mere end debitor selv.³⁵ Noget kan der måske nok være om snakken.

30. Jfr. *Stephan Hurwitz* i *Juristen* 1935 s. 155-156.

31. Jfr. *Udk. til Lov om G. O.* s. 284.

32. Jfr. herved navnlig *U. f. R.* 1937 s. 206 og 1946 s. 699. Se også om betaling af forfalden gæld Højesteretsdom i *Norsk Retstidende* 1933 s. 1265.

33. Jfr. *Hurwitz* l. c.

34. Jfr. *Getz* s. 487-488 og *Bech* s. 48-49.

35. Jfr. *Augdahl* s. 49-50. Det er dog ikke klart, om udviklingen også angår

II. I de tilfælde, hvor en disposition har en sådan almindelig omstødelig karakter, må den af *enhver*, der er interesseret deri, kunne forlanges betragtet som uvirksom. I et konkursbo behøver altså påstand i så henseende ikke at nedlægges af dets bestyrelse, men enhver af boets interessenter må kunne fordre dispositionen sat til side, ja skifteretten, der jo har en vis forpligtelse til også at varetage de fraværende kreditors interesser, må vistnok, når forholdet oplyses, endogså *ex officio* kunne se bort fra den. Men en anden sag er, at skifteretten ikke på egen hånd kan beslutte sagsanlæg til at få de ulovlig afhændede aktiver tilbage, men en sådan sag må enten anlægges af boets lovlige bestyrelse eller af den enkelte kreditor, som måtte føle sig interesseret deri. I det sidste tilfælde må omstødelsen dog, når konkurs er åbnet, eller hvis det drejer sig om at angribe en kreditorbegunstigelse, komme *hele boet* til gode,³⁶ og den må vistnok også i tilfælde af tvangsakkord udenfor konkurs – for at ikke »ligelighedsprincippet« skal blive krænket – virke til fordel for alle akkordkreditorer.³⁷ Den *præskriptionsfrist*, som K. L. § 30 foreskriver for afkræftelsessøgsmål, kan *ikke* gælde i disse tilfælde.³⁸

Der er ingen tvivl om, at dispositionens omstødelige karakter i forholdet mellem skyldnerens kreditorer og medkontrahenten må medføre dens fuldstændige ugyldighed, således at det afhændede også kan *vindiceres* fra medkontrahentens kreditorer.³⁹ Derimod må der, skønt K. L. § 29 ikke her finder direkte anvendelse, indtræde en eksstinktiv erhvervelse til fordel for en godtroende tredjemand; dette stemmer også med, hvad Aftalel.

betaling af forfalden gæld, der først behandles nærmere s. 50-52 som det mest omtvistede spørgsmål.

36. Ellers ville den pågældende kreditor jo blot ændre begunstigelsen af en anden kreditor til en begunstigelse af sig selv.

37. Jfr. *Konkurssurrogater* s. 155-156.

38. Jfr. at spørgsmålet om omstødelse af nogle pantsættelser som stridende mod Strfl. § 300, stk. 1, nr. 3, i U.f.R. 1937 s. 206 afgøres med frifindelse som resultat samtidig med at sagen for så vidt angår afkræftelse efter K. L. § 21 og § 24 bliver afvist på grund af 4 ugers fristen i K. L. § 30.

39. Om *norsk ret* se også i denne henseende henvisningerne ovenfor s. 145, note 16.

8. maj 1917 § 30 overensstemmende med teori og praksis fastslår om retshandler, der fremkaldes ved svig.⁴⁰

III. A. Ved siden af de i det foregående omhandlede dispositioner, der umiddelbart går ud på at skaffe en fordringshaver en begunstiging, kan der blive tale om de såkaldte »*kunstige kreditorbegunstigelser*«, som sigter til gennem tilsidesættelse eller omgåelse af præceptive regler, der gælder for konkursbehandlingen, at give en kreditor fortrin fremfor de andre.⁴¹ Et særlig klart tilfælde er den såkaldte »selvkautivering«, hvorved en kreditor, f. eks. gennem en pønaltipulation, der kun kan antages at tage sigte på skyldnerens konkurs, søger at skaffe sig en større dividende i konkurstillfælde, end der ellers ville tilkomme ham. Det er klart, at den slags transaktioner ikke kan tilstedes, idet de ville kunne føre til, at hele lovens konkursorden blev sat ud af kraft.

B. Selv om der ikke lader sig påvise en sådan bestemt omgængeshensigt, må der i visse tilfælde kunne finde en »*konkursregulering*« sted, for at konkursens formål, at hidføre en så vidt muligt ligelig fyldestgørelse af de forskellige krav, ikke skal lide for stærkt et skår.⁴² Dette kommer således frem med hensyn til en række *vedvarende kontraktsforhold*, f. eks. lejeforhold, der er gjort uopsigelige for en årrække, løbende annoncelkontrakter, tjenesteforhold, hvori den pågældende har sikret sig længere tids uopsigelighed. For det første må konkursboet til trods for sådanne klausuler kunne opsige forholdet med det af loven fastsatte eller det efter forholdets karakter sædvanlige varsel; en sådan ordning har udtrykkelig hjemmel, med hensyn til lejeforhold i K. L. § 17, 2. stk., og med hensyn til tjenesteforhold i medhjælperlov 343, 1. maj 1921 § 21, ligesom den tidligere antoges at have en vis hjemmel i lov 10. maj 1854 § 38,

40. Jfr. *Jul. Lassen*: Haandbog i Obligationsret. Alm. Del s. 132-33, *Henry Ussing*: Aftaler § 15.

41. Jfr. om dette forhold nærmere *Jul. Lassen*: Haandbog i Obligationsret. Alm. Del s. 924, 942-950 og afhandling i T. f. R. 1917 s. 45-120, *Vinding Kruse*: Ejendomsretten III. 3. udg. ved *W. E. von Eyben* s. 1663-1668.

42. Jfr. herved *Erwin Munch-Petersen*: Overdragelser til Fyldestgørelse s. 103 ff., navnlig s. 108, *Udk. til Lov om G. O.* § 84, 3. stk. og § 97, jfr. *Mot.* s. 189 og 210.

men den må også kunne finde anvendelse i andre tilfælde.⁴³ Der kan endvidere ikke være tale om uden videre at lægge mulige bestemmelser i kontrakter om størrelsen af den erstatning, der skal ydes for forholdets afbrydelse i utide, til grund, men der vil af konkursboet kun blive givet erstatning for det virkelig lidte tab.⁴⁴ Dette er udtrykkelig hjemlet i det i § 17, 2. stk., omhandlede tilfælde, hvor boet i tilfælde af lejeforholdets afbrydelse kun bliver pligtig at »skadesløsholde medkontrahenten for dennes interesse i retsforholdets fortsættelse«, og der vil altså ved erstatningsberegningen f. eks. kunne tages hensyn til, at udlejer har indvundet noget ved at leje tingene ud til andre.⁴⁵ Men de almindelige bestemmelser i K. L. § 13 (kravene skal omsættes til penge »efter den interesse, fordringshaveren har i deres opfyldelse«) og i § 16 (»det tab, han lider ved, at kontrakten ikke opfyldes«), må sikkert forstås på samme måde,⁴⁶ så at der f. eks. ved løbende annoncelkontrakter må fradrages, hvad der kan indvindes ved anden benyttelse af pladsen,⁴⁷ ved langvarige tjenesteforhold, hvad den pågældende vil kunne erhverve ved at indtræde i andre tjenesteforhold.⁴⁸ At en sådan regulering må foretages, vil blive ganske klart, hvis man f. eks. tænker sig det tilfælde, at en mand omdanner sin forretning til aktieselskab og derefter lader sig engagere som dettes direktør uopsigelig i 10 år med en årlig gage af 20.000 kr., og således at der i tilfælde af forholdets afbrydelse i utide skal udbetales ham en kontant sum af 200.000 kr. Undertiden vil man måske på en sådan kontrakt kunne anvende den be-

43. Jfr. U. f. R. 1937 s. 485 (488 H), 1928 s. 110, 1912 s. 311 (314 H), der udtrykkelig påberåber sig »Konkurslovgivningens Grundsætninger«, 1913 s. 350 og 351, der ligeledes henviser til »Konkurslovens Grundsætninger«, 1898 s. 736, der dog urigtig går ud fra, at noget andet måtte gælde, hvis uopsigelighed var vedtaget særlig med en konkursbehandling for øje.

44. Jfr. til det følgende *Henry Ussing: Obligationsret, Almindelig Del* 3. udg. (1946) s. 200 ff.

45. Jfr. således domme i U. f. R. 1911 s. 747 (750 H), 1914 s. 123, 1912 s. 401, 1907 s. 680, 1900 s. 907, 1886 s. 147 (152 H), 1915 s. 228, samt *Henry Ussing: Enkelte Kontrakter* (1946) s. 30.

46. Jfr. *N. H. Bache* i U. f. R. 1912 B s. 124-25.

47. Jfr. Sjø- og Handelsrettens skiftedecisioner i U. f. R. 1914 s. 271, 275, 276, 278.

48. Jfr. dom i U. f. R. 1914 s. 280 og den i note 43 anførte dom i 1898 s. 736.

tragtning, at det overhovedet ikke har været meningen at sikre den pågældende i tilfælde af selskabets konkurs, men kun mod en vilkårlig opsigelse. Selv om imidlertid en sådan videregående beskyttelse ved disse kontraktsbestemmelser måtte være tilsigtet, måtte en sådan ekstraordinær disposition sikkert sættes til side som elusion af konkursens øjemed.⁴⁹

Denne »konkursregulering« står i virkeligheden i samklang med den tidligere omtalte »objektiverende tendens«, som giver sig udtryk i nyere afkræftelsesbestemmelser, særlig de såkaldte retsværnsbestemmelser.⁵⁰

49. Om anvendelsen af konkursregulering ved frivillig eller tvungen likvidation se nedenfor i slutningen af bogens Femte Afsnit, samt *Erik Stampe* i *Juristen* 1954 s. 271-72 og *Krenchel: Aktieselskabsloven*, 2. udg. ved *Estrid Jacobsen* (1954) s. 308-309.

50. Jfr. herved nærmere ovfr. s. 104-105.

Konkursboets bestyrelse

§ 16.

Den principielle ordning¹

Blandt de reformkrav, som atter er blevet rejst, er et hovedproblem det gamle stridsspørgsmål om hele konkursens *principielle ordning*. Skal denne i det væsentlige foregå gennem kreditorernes selvvirksomhed eller gennem rettens aktivitet – skal med andre ord den såkaldte »*kreditorautonomi*« eller »*dommerautonomi*« på dette område være bestemmende?

Dette spørgsmål lader sig sikkert ikke besvare generelt, men kun for hvert lands vedkommende, idet dettes retsorganisation og hele historiske udvikling må være medbestemmende for ordningen. Undersøgelsen for det enkelte land kan imidlertid da alene have umiddelbar betydning for dette, og kun indirekte, gennem den almindelige belysning, der derved kan kastes over problemet, blive af en vis værdi for løsningen af dette i andre lande.

I Danmark har man haft fuld lejlighed til i praksis at prøve værdien af begge systemer:

Før den endnu gældende Konkurslov af 25. marts 1872 overlodes behandlingen af konkursboer væsentlig til *skifteretten selv*. Det var denne, der tog bestemmelse om de enkelte foranstaltninger, som boets opgørelse og gældens afvikling krævede.² De beslutninger, som kreditorerne gennem »skiftesamlingerne« fattede desangående, kunne skifteretten vel tillægge en vis betyd-

1. Jfr. herved *Deuntzer*: Skifteret s. 403 ff. og *Udk. til Lov om Gældsordning* s. 164 ff.

2. Jfr. Forordn. 28. januar 1682, 17. maj 1690 og 28. oktober 1702.

ning for sine egne handlinger, men de blev i hvert fald kun, for så vidt de var enstemmige, anset for bindende.

Imidlertid viste det skifteretlige »*officialprincip*« ved konkursbehandlingen sig at føre til højst mangelfulde resultater. Skifteretten manglede ofte tilstrækkelig faglig indsigt til at kunne bringe den rette behandlingsmåde til anvendelse på de meget forskelligartede boer, og den var i hvert fald sædvanlig for stærkt optaget af andre embedsforretninger til at kunne vie det enkelte bos behandling tilstrækkelig energi og opmærksomhed. Følgen af denne ordning blev derfor, at konkursbehandlingen gennemgående kom til at trække alt for længe ud, og at resultatet for kreditorerne dog sædvanlig blev yderst magert. For at undgå dette betjente man sig i vidt omfang af ekstraordinære skifteretter, de såkaldte »skiftekommissarier«, der nu er afskaffet.³

Ved Konkursloven besluttede man sig derfor til at gå over til den stik modsatte ordning, at gøre *kreditorerne selv* til herrer over boets bestyrelse. Når man således lagde arbejdet og ansvaret over på fordringshaverne, mente man,⁴ at allerede deres egen interesse ville tilsige dem at yde deres bedste, og at man således kunne vente en både hurtigere og sagkyndigere behandling. I hvert fald måtte kreditorerne tilskrive sig selv, hvis dette ikke blev følgen, idet det måtte bero på, at de ikke i tilstrækkelig grad udnyttede de beføjelser, der ved loven var tillagt dem, men man tvivlede forøvrigt ikke om, at de ville gøre dette ved både selv at give møde på skiftesamlingerne og til den umiddelbare bestyrelse at udse vel skikkede repræsentanter til varetagelse af deres interesser. Skifteretten skulle da normalt træde i baggrunden og indskrænke sig til en vis formel ledelse og til afgørelse af tvistigheder, der særlig forelagdes den. Kun i småboer, der vanskeligt kunne bære det store administrationsapparat, mente man at måtte opgive denne ordning og overlade behandlingen til skifteretten.

Hele denne ordning, der stærkt er præget af den da herskende liberalistisk-økonomiske tankegang, har dog vist sig langt fra at opfylde de forventninger, man satte til den. Man har så-

3. Jfr. ovfr. s. 14.

4. Se *K. L. Mot.* s. 82 ff., jfr. navnlig s. 88-89.

ledes navnlig fra handelsstandens side klaget over, at kreditorernes selvstyre ikke er tilstrækkelig effektivt, idet de selv holder sig tilbage og overlader varetagelsen af deres interesser til fuldmægtige, hyppigst sagførere. Det er derfor blevet hævdet, at den såkaldte *kreditorautonomi*⁵ let udvikler sig til »sagførerstyre«, medens den merkantile indsigt kommer til kort. Følgen heraf skulle navnlig kunne blive, at boets aktiver ikke udbringes til deres virkelige værdi, men at der pådrages boet overflødige omkostninger, og at behandlingen trækker for længe ud.

Disse betragtninger har vel nogen vægt, men kan dog ikke føre til igen at opgive tanken om kreditorernes selvstyre. Klæber der visse mangler ved kreditorautonomien, viser dog på den anden side historiens vidnesbyrd både hos os og andetsteds, at *manglerne ved den rene skifteretsautonomi* ville blive *endnu større*, idet dommersuveræniteten endnu mindre er i stand til at fyldestgøre kravene til en på en gang hurtig og kyndig behandling. Man bør derfor i vor fremtidige konkurslovgivning stadig bygge på selvstyrets grund, men efter evne søge at fjerne de mangler og udvækster, som det viser sig at kunne føre til. Bestræbelsen må derfor blandt andet rettes på, i højere grad, end det hidtil er lykkedes, at forsøge at *drage kreditorerne selv* med ind i arbejdet med boets opgørelse. Hvor det dog viser sig umuligt at gennemføre fordringshavernes personlige møde og umiddelbare deltagelse i boopgørelsen, og de altså må møde ved repræsentant, gælder det om, at der også sikres de forretningsmæssige hensyn deres tilbørlige plads.⁶ Skiftedommeren vil det næppe være muligt at tillægge noget større initiativ, men det må påhvile ham, på lignende måde, som dommeren i nutiden gør det på retsplejens andre områder, at udøve en effektiv kontrol med hele behandlingen, navnlig for at forhindre, at denne trækker for længe ud. Kun i de mindre boer, hvor parterne vanskelig kan få den fornødne lønnede bistand til behandlingen, eller der i hvert fald derved ville pådrages boet uforholdsmæssige omkostninger, må dommeren, ligesom tilfældet er i de mindre domsager, træde umiddelbart hjælpende til.

Hvis bestyrelsen i det væsentlige overlades til *kreditorernes eget valg*, bliver spørgsmålet, *hvorledes* dette valg nærmere skal

5. Jfr. ovfr. s. 17-18.

6. Se herved nærmere *Udk. til Lov om G. O. Mot.* s. 164-166.

foregå. Tvivlen drejer sig navnlig om, hvorvidt fordringshaver-nes *tal* eller fordringernes *vægt* skal være afgørende, eller om man skal forsøge en kombination af *begge* hensyn.

I Danmark går den overvejende mening i den retning, at den ret singulære ordning, som vor konkurslov kender, ved valget både af konkursbestyrer («kurator») og kreditorudvalg alene at gå efter talmajoriteten, ikke lader sig opretholde, men at det er nødvendigt at gøre visse koncessioner til fordringernes størrelse.⁷ Det vil imidlertid sikkert vise sig at være forbundet med betydelig vanskelighed at foretage den rette afbalancering af de forskellige hensyn. Kravenes størrelse er nemlig tildels udtryk for ret modstridende interesser. De største krav repræsenteres i reglen af en eller nogle få *bankkreditorer*, der sædvanlig har ydet hovedkreditbasis for hele foretagendet. Overfor disse står *varekreditorerne*, indenfor hvilke der igen ofte gør sig en vis modsætning gældende mellem grossisterne og detaillisterne. Endelig kommer en række krav fra alle dem, der er knyttet til firmaet som *medarbejdere og funktionærer* – en kreds, der sædvanlig vil repræsentere et betydeligt tal i forhold til deres fordringers beløb, men ganske vist krav, der er af særlig vital betydning for dem. Opgaven må da være at tilvejebringe en ordning, der holder disse forskellige interesser i passende ligevægt, og det er en opgave, der ikke er langt fra at minde om cirkelns kvadratur.

Hvorledes end konkursbestyrelsen formelt etableres, gælder det i første række ved konkurslovens reform om at sikre den fornødne *forretningsdygtighed*. Dette er af den største betydning for boets opgørelse og navnlig til at sikre den bedst mulige *realisation* af boets aktiver og således få konkursdividenden til at stige – det er jo netop dennes gennemgående lidenshed, der vækker de stærkeste betænkeligheder ved vor nuværende konkursbehandling.

7. Jfr. herved *Udk. G. O.* s. 166-170 og §§ 45-47.

Konkursbehandlingens begyndelse¹

Som omtalt i forrige afsnit bygger vor gældende konkurslov på den såkaldte kreditorautonomi og har til dette formål organiseret en vis lighed med aktieselskabers organisation, jfr. nærmere nedenfor i næste afsnit (§ 18).

Ved konkursbehandlingens begyndelse er det imidlertid ikke muligt at have den endelige bestyrelse organiseret, og det må derfor i det væsentlige være *skifteretten selv*, der tager affære og besørger de første skridt for at få konkursbehandlingen i gang.

I. Straks efter konkursens begyndelse skal der afholdes en såkaldt »*begyndelsesforretning*«, som har til nærmeste øjemed at sikre status quo, idet skifteretten ved forsegling eller på anden hensigtsmæssig måde skal tage boet og særlig fallentens forretningsbøger² under sin varetægt, K. L. § 51; eventuelt må skifteretten også drage omsorg for, at en sådan forretning foretages af skifteretten i andre retskredse med hensyn til boet tilhørende genstande, som findes der. Skifteretten er beføjet til ved fysisk magt at fjerne hindringer, som måtte blive lagt den i vejen, og den vil også kunne underkaste skyldneren personlig undersøgelse, hvis der er grund til at antage, at han har skjult værdigenstande på sig, K. L. § 166, jfr. nu Rpl. § 519. I praksis sker sædvanlig både *registrering* og *valg af bestyrer* straks efter konkursens begyndelse, idet det faktisk har udviklet sig således, at undtagelsesbestemmelserne i § 53, som omtalt ndfr., er gået over til at blive hovedreglen.³

II. Skifteretten skal endvidere uopholdelig drage omsorg for, at *offentlig bekendtgørelse* om konkursen indrykkes i Statstidende, jfr. lov 23. januar 1903,⁴ og at tinglysning derom finder sted med hensyn til boets faste ejendomme, jfr. T. L. §§ 1 og 13, 1. stk.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 407-421 (53-56) og *Udk. til Lov om G. O.* §§ 36-58.

2. Jfr. om det tilfælde, at bøgerne måtte befinde sig i en tredjemands besiddelse, dom i U. f. R. 1897 s. 410.

3. *Udk. til Lov om G. O.* § 36 foreskriver da også, at skifteretten skal tage bestemmelse om antagelse af *midlertidig bestyrer straks efter konkursens begyndelse*, og § 40, at *registrering* skal foretages »under *begyndelsesforretningen* eller *snarest muligt derefter*.«

4. Jfr. bekg. 39, 19. marts 1904, 7) og bekg. 96, 14. marts 1951 (takster & abonnement).

Denne bekendtgørelse skal tillige indeholde meddelelse, *dels* om at der på den tredje eller fjerde søgnedag derefter i *et møde* (der dog ikke anses for en egentlig skiftesamling) efter samråd med de mødte fordringshavere af skifteretten vil blive taget bestemmelse om ansættelse af en midlertidig bestyrer og om registreringens foretagelse – begge dele forudsat at det ikke allerede er sket⁵ – *dels* om en *skiftesamling* 2 til 3 uger efter bekendtgørelsen,⁶ hvori skal nævnes »de genstande, som vil blive behandlede«, navnlig valg af kurator og kreditorudvalg, § 52.⁷

III. Om ansættelse af den »*midlertidige bestyrer*« tages der efter samråd med de mødte fordringshavere bestemmelse af skifteretten i det nævnte møde, men under særlige omstændigheder kan den ansætte ham forinden; i praksis sker det som nævnt sædvanlig straks efter konkurserklæringen. Skifteretten kan også i nogle tilfælde, f. eks. i småboer, bestemme, at der ingen midlertidig bestyrer skal beskikkes; i så fald har den selv at udføre, hvad der ellers påhviler den midlertidige bestyrer, §§ 53 og 58.

Denne skal være en uberygtet, vederhæftig og forretningskyndig⁸ – men ikke nødvendigvis en branchekyndig⁹ – person, som ikke må stå i for nært slægtskabsforhold til skyldneren eller

5. Da dette ofte vil være tilfældet, og da *Udk. G. O.* også formelt gør det til reglen, bestemmer udkastet, jfr. s. 160, i konsekvens heraf, at bekendtgørelsen om konkursens begyndelse *ikke* længere skal indeholde nogen *indkaldelse til møde*, forinden den første skiftesamling.

6. Til en senere skiftesamling kan derimod skifteretten bestemme varslet efter § 59, f. eks. til 8 dage, jfr. *U. f. R.* 1926 s. 1004.

7. Ifølge §'ens sidste stk. opretholdes skifterettens pligt til at meddele visse fordringshavere særlig underretning om konkursen, jfr. de af *Deuntzer* s. 412-415 anførte tilfælde, der dog vistnok for en del må anses for forældede.

8. Ifølge en ændring, der ved en lov af 16. maj 1930 er gjort til den norske konkurslovs § 14, skal den midlertidige bestyrer helst være bogholderikyndig, og der skal ved valget tages hensyn til den særlige sagkundskab, som skyldnerens forretning gør ønskelig.

9. Som det siges i *Udk. G. O.* s. 161-62 ville et krav om branchekundskab »ligefrem normalt udelukke sagførere fra at blive midlertidige bestyrere, hvilket ville være meget uheldigt, da der ofte er trang til at have en forretningskyndig jurist.« På den anden side »ville et sådant krav rent praktisk medføre, at man måtte tage enten en konkurrent eller »rentier«, medens fordringen om forretningskundskab tillader at antage en mere neutral forretningsmand med anden virksomhed.«

i tjenesteforhold til skifteretten,¹⁰ derimod er der ikke noget til hinder for, at en kreditor kan ansættes, § 53. *Sagførere* er ikke udelukket,¹¹ men har ikke efter loven nogen fortrinsret. I praksis vælges dog så godt som altid en sagfører, og ved mange skifteretter er det sædvanligt, at *skyldnerens sagfører* antages som midlertidig bestyrer. Dette er undertiden blevet kritiseret under henvisning til, at det er principielt uheldigt at benytte en sagfører, som inden konkursen må antages at have stået i et særligt tillidsforhold til skyldneren, til nu at være den der skal varetage boets og samtlige kreditorens interesser. Disse betragtninger har i norsk ret ført til et forbud mod at benytte personer der har været i skyldnerens tjeneste eller har fungeret som hans juridiske rådgiver.¹² Herimod taler, at det ofte vil være praktisk at tage netop den mand, der er bedst inde i skyldnerens forhold, til midlertidig bestyrer, og at det efter omstændighederne vil kunne medføre større omkostninger og tidsspilde, hvis en anden skal sætte sig ind i det hele.¹³

Den midlertidige bestyrer er at anse for *skifterettens fuldmægtig*, som handler under dennes tilsyn og i flere tilfælde skal indhente dennes bestemmelse, jfr. nærmere § 57. Han har særlig den pligt at være til stede ved registreringen og at tilstille samtlige bekendte fordringshavere genpart af den første bekendtgørelse, §§ 54 og 55.

Den midlertidige bestyrers virksomhed kan dog aldrig strække

10. Derimod udelukker vor lov ikke personer, der står i tjenesteforhold til til skyldneren, cfr. ndfr. om norsk ret.

11. Jfr. herved det i note 9 citerede.

12. Ifølge den *norske konkurslov* § 14, som den er ændret ved lov af 16. maj 1930, må således den, der er eller i de sidste 2 år før konkursens begyndelse har været i skyldnerens tjeneste eller har fungeret som hans faste *juridiske rådgiver eller revisor*, slet ikke antages som bestyrer (eller revisor), og det skal så vidt muligt undgås at antage den, som skyldneren i det nævnte tidsrum fortrinsvis har benyttet som sagfører eller juridisk rådgiver, eller som har bistået skyldneren under privat akkordforhandling.

13. Jfr. herved *Udk. til Lov om G. O.* s. 161, der i tilslutning til det sidst anførte indskrænker sig til at foreskrive, at skifteretten »efter omstændighederne« skal rådføre sig med andre fordringshavere end de mødende, hvis en person, der har været i skyldnerens tjeneste eller sædvanlig har været benyttet som hans juridiske rådgiver, påtænkes antaget.

sig ud over den første skiftesamling, hvad enten der da beskikkes kurator eller ikke, jfr. § 57, 2. stk.

IV. Til den fastsatte tid eller undtagelsesvis straks, jfr. § 53, 2. stk., – i praksis sædvanlig straks efter konkursdekretet – foretages *registreringen* af boet, hvorunder en nøjagtig optegnelse af alle de aktiver, som deri forefindes, finder sted, og i forbindelse dermed iværksættes der en *vurdering*, efter omstændighederne med bistand af sagkyndige, § 54, jfr. Skiftelovens § 16, 1. stk.

V. Endelig kan skifteretten tage bestemmelse om hel eller delvis *fortsættelse af skyldnerens forretninger* for boets regning, § 56. Betingelsen herfor er, at »en pludselig standsning ville påføre boet betydelig skade.« Der kunne vistnok være grund til at gå videre, så at en midlertidig fortsættelse af skyldnerens forretning skulle tillades, når der blot derved, f. eks. ved salg fra butik i stedet for ved auktion, kunne opnås fordele med hensyn til realisationen af boets ejendele.¹⁴

Fortsættelsen skal dog selvfølgelig kun kunne finde sted »inden (for) de grænser, som lovgivningen tillader,« hvorved navnlig er tænkt på næringslovgivningen. Ved Næringsloven 138, 28. april 1931 § 13 er der dog udtrykkelig hjemmel for, at et konkursbo i indtil et år fra konkursens indtræden fortsætter fallentens forretning i likvidations-, overdragelses- eller lignende øjemed,¹⁵ og der kan i særlige tilfælde indrømmes forlængelse af denne frist.¹⁶ Om udsalg under konkurs i anledning af forretnings fuldstændige ophør se § 5 i lovbkg. 80, 31. marts 1937 om uretmæssig konkurrence.

14. *Udk. til Lov om G. O.* § 43 udvider da også adgangen til videreførelse af skyldnerens forretning, jfr. *Mot.* s. 163-164.

15. Der må herefter også kunne indkøbes nye varer.

16. Jfr. *Poul Andersen: Næringsret*, 3. udg. (1944) s. 99 og efter den tidligere ret domme i U. f. R. 1879 s. 1198, 1881 s. 860.

Konkursboets endelige bestyrelse¹

Hovedtanken i Konkursloven i modsætning til den ældre ordning er, som ovenfor berørt, den, at det er *kreditorerne selv*, som direkte eller gennem de af dem valgte organer udøver bestyrelsen af boet.² Denne bestyrelse er da i konkursboer ordnet på lignende måde som i aktieselskaber. Ligesom den øverste myndighed i disse er hos generalforsamlingen er den i konkursboer hos interessenternes fællesforsamling, her betegnet »*skiftesamlingen*«. Den almindelige administration er derimod overladt til en eller flere bestyrere, svarende til direktørerne i aktieselskaber, nemlig de såkaldte »*kuratorer*«, og disse står under tilsyn af en bestyrelse eller kontrolkomité, »*kreditorudvalget*«. Derimod er skifterettens virksomhed sædvanlig indskrænket til at øve et vist overtilsyn og afgøre opståede tvistigheder under behandlingen. Da det store apparat med de forskellige organer for kreditorerne særlig i små boer let kunne blive for besværligt og kostbart, er der dog åbnet mulighed for at lade hele behandlingen gå over til skifteretten, jfr. herved K. L. § 66 og § 80 og nærmere nedenfor s. 186-187.

I. A. *Skiftesamlingerne* består af alle de mødende kreditorer;³ indsendelse af skriftlige stemmer er derimod ikke tilladt. Skifteretten fører dog forsædet, § 60, og det er ligeledes den, der, sædvanlig ved offentlig bekendtgørelse, indkalder skiftesamlingerne, § 59. Det har dog ikke været tanken, at det skulle være nødvendigt ofte at indkalde skiftesamlinger, hvad der ville gøre administrationen af konkursboer tung og besværlig.⁴ Dette skal kun undtagelsesvis finde sted, nemlig dels når der foreligger et særligt emne, som ifølge loven nødvendig skal behandles i en

-
1. Jfr. *Deuntzer* s. 403-407, 421-457 (56-66) og *Udk. til Lov om G. O.* kap. 4 og kap. 5.
 2. Således plejer ordningen også at være efter fremmede retsforfatninger, cfr. dog om den østrigske konkursordning ovenfor s. 18.
 3. Ved *skiftesession* forstås man derimod ethvert retsmøde i et bo, som skifteretten holder, uden at nogen indkaldelse af kreditorerne har fundet sted dertil.
 4. Jfr. *K. L. Mot.* s. 85-86 og *Udk. til Lov om G. O.* s. 177-78.

skiftesamling, jfr. § 73⁵ og § 103, dels når enten kurator eller kreditorudvalget ønsker det, eller skifteretten selv finder anledning dertil, §§ 65 og 74. Derimod har hverken den enkelte kreditor eller skyldneren nogen selvstændig ret til at forlange skiftesamling indkaldt.

Hvis der før fordringernes prøvelse rejses tvivl om, hvorvidt nogen bør anerkendes som fordringshaver, skal skifteretten træffe en foreløbig afgørelse af, hvorvidt og for hvilket beløb han kan stedes til stemme, § 61.⁶ Ejes en fordring af flere i forening, giver den dog ikke flere stemmer, end om den ejes af een, § 62, 1. stk., og omvendt bliver en enkelt, der ejer flere fordringer, kun betragtet som een fordringshaver,⁷ og de flere fordringer vil sædvanlig⁸ alene få betydning til at forøge summen af hans fordringers beløb. Betingede fordringer giver stemme, selv om betingelsen endnu ikke er indtrådt. For så vidt fordringen tilkommer flere efter hinanden, kan dog kun een af dem, navnlig den, der for tiden må anses for den nærmest berettigede kreditor, afgive stemme; således har kautionisten ingen stemme, før end han har fyldstgjort fordringshaveren og derved er trådt i dennes sted, § 62, 2. stk. Dog har, jfr. § 63, de kreditorer ingen stemmeret, som ikke har nogen interesse i de foreliggende spørgsmål, såsom fordi de vil få fuld dækning, hvorledes spørgsmålet end afgøres (dette vil særlig hyppigt være tilfældet med panthavere og privilegerede kreditorer),⁹ eller fordi de ikke kan vente at få nogen dækning, hvorledes det end afgøres. Medens panthaveren således er helt udelukket fra at stemme, når han har fuld sikkerhed, gør loven slet ingen begrænsning, når han er delvis sikret, skønt meget kunne tale for ligesom ved tvangsakkord¹⁰ at begrænse panthavernes stemmeret til den del af deres

5. Jfr. U. f. R. 1905 s. 133 (om affattelse af auktionsvilkår).

6. Afgørelsen er ifølge § 137 undtaget fra påanke, jfr. dom i U. f. R. 1903 s. 21.

7. Dette er i Akkordl. 14. april 1905 § 13, sidste stk., udtrykkelig udtalt i tilfælde af tvangsakkord udenfor konkurs, men det samme må sikkert lige så vel gælde i konkurstillfælde.

8. Cfr. dog nedenfor s. 179 note 19 med hensyn til valg af kurator.

9. Jfr. U. f. R. 1890 s. 1130. – Jfr. særlig med hensyn til kuratorvalget Jmcirk. 169, 24. septbr. 1890.

10. Jfr. Tvangsakkordlovens § 10.

fordringer, for hvilken sikkerheden ikke efter skifterettens skøn frembyder dækning.¹¹

Det er klart, at hvis princippet med skiftesamlinger skal have nogen realitet, kan man ikke fastholde kravet om enstemmighed, men en vis majoritet må være tilstrækkelig. Til en gyldig beslutning på skiftesamlingen kræves i almindelighed – cfr. som undtagelser § 66 (valg af kurator), § 68 (valg af kreditorudvalg) og § 108 (vedtagelse af en tvangsakkord) – at den er vedtaget med *en stemmeflerhed, som både efter tal og vægt svarer til over halvdelen* af samtlige bekendte eller, for så vidt anmeldelsesfristen er udløbet, anmeldte fordringshaveres krav.¹² Opnås der ikke en sådan stemmeflerhed, anses spørgsmålet, for så vidt skifteretten ikke finder anledning til at indkalde en ny skiftesamling, for overladt til afgørelse af kurator og kreditorudvalget, eventuelt, når disse ikke kan blive enige, af skifteretten, § 64, 1. stk., jfr. § 74.

B. Det er dog først, efter at anmeldelsesfristen er udløbet, at en således vedtaget beslutning af skiftesamlingen ubetinget er bindende. Inden denne frists udløb har skifteretten at påse, at skiftesamlingens beslutninger ikke strider imod ikke anmeldte kreditorers interesse. Til dette øjemed kan den tilsidesætte så-

11. Da man vel næppe kan slutte analogt fra Tvangsakkordlovens § 10, overfører *Udk.* til *Lov om G. O.* § 68, jfr. s. 178-79 hele bestemmelsen til at gælde ved konkurs, også for så vidt angår fordringer, der er udstyret med fortrinsret, eller som vil blive dækket ved modregning. Derimod har man ikke overført reglerne i Tvangsakkordlovens § 11 om udelukkelse af »familiekreditorer« fra afstemningen.

12. Jfr. U. f. R. 1901 s. 241. – *De fremmede konkursordninger* frembyder et ret broget billede. Efter den norske K. L. § 83 beregnes i almindelighed stemmeflerheden efter fordringernes beløb; dog udfordres, at flertallets samlede tilgodehavender udgør mindst en femtedel af samtlige fordringer, der kommer i betragtning ved afstemningen. Efter svensk K. L. § 178 kræves til en beslutning, at de tilstedeværende kreditorer, hvis fordringer sammenlagt udgør det største beløb, stemmer derfor, samt at disse kreditorer mindst udgør en fjerdedel af de stemmende. Efter den tyske K. O. § 94 og den østrigske K. O. § 92 kræves der stemmeflerhed beregnet efter fordringernes beløb; dog skal efter den tyske i tilfælde af stemmelighed tallet være afgørende. – *Udk.* til *Lov om G. O.* § 68 bibeholder med den i note 11 omtalte tilføjelse den nu gældende ordning.

danne beslutninger og i fornødent fald selv træffe bestemmelse om spørgsmålets afgørelse, § 64, 2. stk. Efter anmeldelsesfristens udløb øves der derimod ikke fra skifterettens side nogen kontrol med, at majoriteten ikke misbruger sin stilling til skade for boet.¹³

C. Der gælder dog på lignende måde som for generalforsamlinger i aktieselskaber *visse grænser for skiftesamlingens myndighed*. Den kan således intet bestemme, som strider imod særlige rettigheder, der tilkommer kreditorer, navnlig pant-havere¹⁴ og privilegerede fordringshavere, § 64, 3. stk., og må ligeledes være udelukket fra at tage nogen bestemmelse, der strider mod fallentens eller en tredjemands ret. Den kan heller ikke retsgyldig træffe beslutninger, som står i strid med konkursbehandlingens retlige øjemed, såsom ved uforløst at forhale boets opgørelse,¹⁵ eller ved at bortgive dets ejendele¹⁶ eller desl.¹⁷

13. Et dertil sigtende mindretalsforslag i kommissionen blev ikke gennemført, jfr. *K. L. Mot.* s. 90 ff. – *Udk. G. O.* § 69 opretholder gældende ret.

14. Jfr. U. f. R. 1925 s. 420: Efter at en kreditor havde indgivet konkursbegæring mod en skyldner, solgte denne sin forretning med lager, og en sagfører – der var bekendt med konkursbegæringen – udloddede umiddelbart før konkursdekretets afsigelse provenuet til varekreditorerne. Da der herefter kun ville blive dækning for skifteomkostninger og privilegerede kreditorer, ansås en *løspæpant* (i indboet) berettiget til uden sikkerhedsstillelse at kræve, at boet anlagde sag mod sagføreren til provenuets indbetaling.

15. Jfr. U. f. R. 1911 s. 497 (overrettsdommen 499): Udtalt at det *stred mod konkursens øjemed, om* et konkursbo, der var indtrådt i fallentens kontrakt med en tredjemand om udnyttelse af et patent, skulle *benstå udluttet til patentperiodens udløb*. (Medkontrahentens krav måtte derimod efter K. L. § 13 omsættes til et pengekrav, jfr. ovfr. s. 84 note 18). Se også herved U. f. R. 1877 s. 1123.

16. Bestemmelsen om, at boet ikke kan bortgive boets ejendele, udelukker ikke skiftesamlingen fra at beslutte at *frasalde rettigheder*, jfr. K. L. § 75, 1. stk., nr. 2, og 2. stk., og U. f. R. 1888 s. 561: forkastelse af et tilbud fra den ene kurator om at dække den anden kurators kasseangel under erkendelse af at de hæftede solidarisk – ikke bortgive af boets midler. Se også U. f. R. 1890 s. 267. Skiftesamlingen udelukkes heller ikke fra at *undlade afkræftelsessag*, jfr. U. f. R. 1924 s. 920: Skiftesamlingen kunne gyldig vedtage ikke at anlægge afkræftelsessag, *selv om* en sådan var *gennemførlig*. (Om skifterettens stilling, når der ikke er valgt kurator og kreditorudvalg, se U. f. R. 1941 s. 853 og s. 186 note 50). Noget andet gælder dog, hvis undladelsen ligefrem kan karakteriseres

Endelig kan skiftesamlingen ikke fravige de formelle regler om boets behandling, f. eks. om boets bestyrelse, om tvangsakkord eller udlodning.¹⁸

II. A. Det er, som berørt, på den første skiftesamling, at der i medfør af § 66 skal træffes bestemmelse, om der overhovedet skal beskikkes *kurator*, og at denne, i bekræftende fald, skal vælges. Hvis der ikke på denne skiftesamling møder så mange kreditorer, at *mindst en tredjedel af samtlige fordringer*¹⁹ på

som *donatorisk*, jfr. *Deuntzer* s. 433 og U. f. R. 1941 s. 1135: I et tilfælde, hvor der på en skiftesamling med stemmeflerhed var truffet beslutning om ikke at anlægge afkræftelsessag, for hvis omkostninger mindretallet påtog sig det fulde ansvar, tiltræder landsretten, at skifteretten har sat skiftesamlingens beslutning ud af kraft i henhold til K. L. § 64, 3. stk., under hensyn til, at der ingen aktiver er i boet og til at der gennem afkræftelsessøgsmålet evt. vil kunne indvindes et aktiv for boet og til at undladelsen af at anlægge afkræftelsessag under disse omstændigheder må sidestilles med en gave.

17. Om *underhåndssalg* i stedet for salg ved auktion se navnlig U. f. R. 1901 s. 241: en skiftesamlings vedtagelse om salg af løsøre til vurderingssummen + 25 % (jfr. om dødsboer Skl. § 27) kunne ikke tilsidesættes af skifteretten jfr. K. L. § 75, 1. stk., nr. 4, og § 64 (om henvisningen til K. L. § 80 se s. 187 note 50) og 1878 s. 1162, der ganske vist afviser sagen som upåankelig, men dog som led i begrundelsen heraf udtaler, at det ikke var i strid med konkursbehandlingens retlige øjemed, at skifteretten havde stadfæstet en beslutning om varelagerets overdragelse til fallenten for vurderingssummen med tillæg af 2 %.

18. Jfr. U. f. R. 1877 s. 1123.

19. Det kan være noget tvivlsomt, om »*fordringer*« her blot betyder fordringernes tal, eller om der også skal tages hensyn til deres vægt. For det sidste taler, at udtryksmåden ellers kunne synes lidt kunstig til blot at betegne, hvad der da nærmest bliver meningen, at mindst en tredjedel af de bekendte fordringshavere skal være til stede, ligesom der også, når der tales om fordringer i disse forhold, plejer at tages et vist hensyn til deres størrelse, jfr. således § 64 og § 108, og bestemmelsen ved denne forståelse ville blive noget mindre anomal, end når man også her blot ville gå efter fordringstallet. På den anden side siges der intet udtrykkeligt om, at også fordringernes vægt skulle have betydning, og den særlige fremhævelse af fordringerne ved siden af fordringshaverne kan finde nogen forklaring deri, at antallet af fordringshavernes personer dog ikke ubetinget skal være afgørende, idet man, når der er flere fordringshavere til een fordring eller omvendt een fordringshaver med flere fordringer, skal gå efter fordringernes tal – hvad der forøvrigt allerede tildels følger af § 62. Dertil kommer, at det efter de grunde,

boet er repræsenteret ved afstemningen, anses kuratorspørgsmålets afgørelse for overladt til skifteretten. Ellers træffes afgørelse ved afstemning mellem de mødende fordringshavere *uden hensyn til fordringernes størrelse*. Det er en ret enestående ordning, at man *også ved selve valget af kurator*²⁰ kun tager hensyn til fordringernes tal, men ikke til deres vægt,²¹ idet der derved tillægges de små fordringshavere, hvis interesse med hensyn til boets bestyrelse, og der har derfor også været gjort flere forsøg på at få den forandret.²² Hvis man imidlertid omvendt ville lægge for megen vægt på fordringernes størrelse, ville de enkelte store bankfordringer let få for stærk en indflydelse i forhold til de mange mindre varegældsposter, og en vis kompromisordning må derfor, som allerede fremhævet s. 170, søges. Til et gyldigt kuratorvalg kræves det, at den samme person får

- som har ført til ved kuratorvalget alene at tage hensyn til stemmetallet uden hensyn til fordringernes størrelse, nemlig dels den »demokratiske«, at de små fordringshavere ved valget af boets bestyrelse skal have ligeså meget at sige som de store, dels de vanskeligheder, som det på dette stadium af behandlingen kan have at bestemme fordringernes nøjagtige størrelse, ligger nærmest helt at se bort fra dette moment, ligesom der heller ikke i motiverne nævnes det mindste om, at der skulle være tilsigtet en begrænsning i den rene talmajoritets afgørende myndighed. I *praksis* plejer man også alene at tage hensyn til fordringernes tal. *Udk. til Lov om G. O.* § 45, jfr. s. 167, tydeliggør bestemmelsen ved at kræve »mindst en tredjedel af samtlige bekendte *fordringshavere*«.
20. *Udk. til Lov om G. O.* § 45, jfr. s. 167-168 foreslår ved valget af kurator at tage et vist hensyn både til fordringernes antal og til deres størrelse.
21. I Tyskland (K. O. §§ 78, 80), Frankrig (Code de Commerce, jfr. lov 28. maj 1838, art. 462) og efter den østrigske K. O. (§§ 80, 87) udnævnes »der Verwalter« eller »les syndics« af retten, således at kreditorerne kun har en vis forslagsret eller rådgivende myndighed. En lignende ordning gælder også efter den norske K. L. § 21, som den er ændret ved en lov af 16. maj 1930, om valget af en »bestyrer« i boet. I Sverige vælges »förvaltaren« ifølge K. L. § 45 af kreditorerne, men således, at der også tages et vist hensyn til fordringernes størrelse. Derimod synes i England den rene talmajoritet at være afgørende ved valget af »trustee«, jfr. Bankruptcy Act, sect. 19. Om *Udk. til Lov om G. O.* se note 20 og 23.
22. Jfr. således regeringsforslag i Rigsdagstid. 1878-79, Tillæg A sp. 1455 ff. og *Udk. til Lov om G. O.*, der *sondrer* mellem afstemningen om der skal være kurator og selve valget, jfr. note 20.

over halvdelen af de afgivne stemmer. Hvis ingen opnår en sådan majoritet, vælges kurator af skifteretten, og denne har også ellers en vis forkastelsesret, jfr. de nærmere regler herom i § 66.²³ Der kan beskikkes flere kuratorer, § 67,²⁴ som i så fald bestyrer boet under fælles ansvar.²⁵

For at kunne vælges til kurator kræves de samme personlige betingelser, som ovenfor er nævnt med hensyn til de midlertidige bestyrere, § 66, sidste stk. Det behøver altså ikke at være en jurist, men vil dog praktisk talt altid, i hvert fald, hvis der kun vælges een kurator, være en sagfører.²⁶ Kuratoren har ligesom den midlertidige bestyrer krav på et passende honorar,²⁷ hvis størrelse i tilfælde af uenighed fastsættes af skifteret-

23. Herefter kan skifteretten uden videre forkaste det første valg, når blot den »måtte finde grund til at nægte sin billigelse«. Derimod bliver det nye valg, som da skal foretages, at godkende, »for så vidt ikke særlige grunde taler derimod«. Meget kunne dog tale for – i overensstemmelse med *Udk. til Lov om G. O.* s. 167-168, jfr. § 45 – at afløse disse komplicerede regler med en almindelig bestemmelse om, at valget af kurator skal *stadsfæstes af skifteretten*. Derved ville også *kuratorstillingens halvt offentligretlige karakter* finde sit naturlige udtryk.

24. Jfr. U. f. R. 1903 s. 21.

25. Jfr. den s. 178 note 16 citerede afgørelse i U. f. R. 1888 s. 561.

26. Konkurslovskommissionen har, som det fremgår af motiverne s. 170-171, overvejet udtrykkelig at foreskrive, at kurator skal være en *sagfører* ud fra det synspunkt, at det ved boopgørelser ofte drejer sig om langt mere indviklede juridiske spørgsmål end under almindelige processer, ved hvilke princippet »sagføreres eneret« gælder. Endvidere ville dette stemme bedre med den stærkere understregning af kurators halvt offentlige stilling. Man er dog vejet tilbage for en sådan ubetinget regel, fordi man ikke kan afvise, at der *kan* forekomme tilfælde, hvor der kan være trang til at have en forretningsmand som kurator. I så fald bør man dog vælge to kuratorer, af hvilke den ene er en sagfører.

27. Jfr. fra nyere tid U. f. R. 1932 s. 148, 1930 s. 231 og 1929 s. 413. Se endvidere U. f. R. 1886 s. 650 og særlig for det tilfælde, at der er flere kuratorer, 1889 s. 438, hvorefter de som grundregel i mangel af anden aftale har krav på lige andele af det egentlige kuratorsalær. (*Udk. til Lov om G. O.* § 50 pålægger skifteretten at påse, at det samlede salær ikke overstiger det vederlag, en enekurator ville have fået, jfr. herved note 28). Om en à conto udbetaling af honoraret kan finde sted, se U. f. R. 1924 s. 316, hvorefter der vel ikke er noget forbud herimod, men det dog fastslås som hovedregel, at honoraret først kommer til udbetaling, når kurators hverv er afsluttet.

ten,²⁸ jfr. § 69. Samtidig med hans valg bliver der at træffe bestemmelse om den sikkerhed, han skal stille, § 70.

Kurator kan ikke afskediges af en skiftesamling,²⁹ idet man har ønsket at give ham en til en vis grad af de skiftende majoriteter på denne uafhængig stilling. Derimod skal han afskediges, når skifteretten finder grund dertil, eller kreditorudvalget (selv om der ingen begrundelse anføres herfor) forlanger det, § 71.³⁰

B. Hvad den nærmere karakter af *kurators virksomhed* angår, udtaler K. L. som indledning til de enkelte forskrifter, den giver herom, i § 72 den almindelige sætning: »Den rådighed over boet, som skyldneren ved konkursens indtræden har tabt, *udøves på fordringshavernes vegne og i deres interesse af kurator*«, dog med visse indskrænkninger, som i det følgende angives. Herved betones vistnok noget stærkere end foreneligt med rationelle betragtninger kurators karakter af *kreditorernes private fuldmægtig*. I virkeligheden indtager kurator en *halvt offentligretlig* stilling, idet han udfører en række af funktioner, der ellers ville påhvile skifteretten, og derved ikke ensidig bør forfølge fordringshavernes interesser, men også må tage visse almindelige hensyn, f. eks. påse, at skyldneren ikke derved for-

28. Selv om kurator og kreditorudvalget er enige om kurators salær, afskærer dette ikke skifteretten fra, når der fra kreditorside fremsættes *protest* mod vederlagets størrelse, at afgøre spørgsmålet, jfr. U. f. R. 1882 s. 1187. Det fastslås derimod i U. f. R. 1948 s. 597, at skifteretten i henhold til K. L. § 69, 2. stk. er afskåret fra at nedsætte et i overensstemmelse med den lokale sagførerforenings takster beregnet honorar, der er godkendt af kreditorudvalget, og som ingen kreditor har rejst protest imod. Det er derfor, som det siges i *Udk. til Lov om G. O.* s. 171, en væsentlig ændring i forhold til gældende ret, når udkastets § 51 foreslår, at vederlagets størrelse – ligesom i fogedsager – *altid* skal godkendes af skifteretten. Se iøvrigt om skifterettens kompetence U. f. R. 1930 s. 158 og 1879 s. 874.

29. Cfr. derimod med hensyn til afskedigelse af kreditorudvalget K. L. § 68, 3. stk., jfr. U. f. R. 1930 s. 158 og ndfr. s. 185 med note 46.

30. Jfr. U. f. R. 1905 s. 152, hvorefter kreditorudvalgets ret til at forlange kurator afskediget også omfatter en af skifteretten selv i medfør af § 66, 4. stk. valgt kurator. *Udk. til Lov om G. O.* s. 172 foreslår, at kurator kun kan afskediges af skifteretten, og alene »når gyldig grund foreligger«. Dette stemmer også bedre med opfattelsen af kurators stilling som halvt offentlig funktionær.

urettes.³¹ De nærmere regler, K. L. giver om hans virksomhed, er da også til en vis grad præget af dette almene synspunkt.³²

Han har for det første *den almindelige bestyrelse* af boet, så at han må træffe alle de foranstaltninger, som aktiv- og passivmassens udfindelse, midlernes bevaring og realisation og deres anvendelse til at fyldestgøre fallentens gæld udkræver.

Realisation af boets pantsatte ejendele skal ifølge K. L. § 73 ske ved *tvangsauktion* efter den gældende rets regler, jfr. Rpl. § 679.³³ *Underhåndssalg* kan dog »gyldig vedtages«, hvilket må betyde, at der hertil kræves vedtagelse af *panthaverne* og kun af disse.³⁴

Også med hensyn til boets *andre effekter* fastholder K. L. § 75, nr. 4, at realisationen *som hovedregel* skal ske ved auktion, men denne skal dog nu, jfr. Rpl. § 682, foretages efter reglerne om *frivillig auktion*.³⁵ Selv om underhåndssalg naturligvis kan vedtages – med kreditorudvalgets, eventuelt skifterettens eller en skiftesamlings godkendelse,³⁶ – bidrager den omstændighed, at salg af boets ikke-pantsatte ejendele som normal ordning skal ske ved auktion, utvivlsomt til at dividenden i konkursboer sædvanlig bliver så ringe. Det ville derfor være langt naturligere, at der gjaldt den hovedregel, at boets ejendele skulle realiseres på den efter forholdene hensigtsmæssige måde, således at der alene opretholdtes en særordning med hensyn til pantsatte effekter.³⁷

31. Jfr. dog herimod for norsk rets vedkommende *Hagerup*: Konkurs s. 132-35.

32. *Udk. til Lov om G.O.* § 53, jfr. s. 173 erstatter for at give klart udtryk for kurators halvt offentligretlige stilling ordene i K. L. § 72 »på fordringshavernes vegne og i deres interesse« med: »på boets vegne«.

33. Jfr. nærmere *Tvangsfuldbyrdelse* s. 177.

34. Jfr. *Deuntzer*: Skifteret s. 439 og udtrykkelig *Udk. til Lov om G.O.* § 54 og s. 174.

35. Jfr. herved nærmere ndfr. om gældsfragåelsesboer.

36. Se herved § 75, 1. stk. nr. 4 og 2. stk. samt de s. 179 note 17 refererede afgørelser i U. f. R. 1901 s. 241 og 1878 s. 1162

37. Jfr. *Udk. til Lov om G.O.* § 54 og s. 174, der for at understrege ændringen overfor gældende ret ikke blot fremhæver, at det bør have for øje, at der indvindes størst muligt udbytte for boet, men endogså positivt udtaler, at auktion således ikke bør finde sted, såfremt anden realisationsmåde skønnes mere fordelagtig.

Ved sin bestyrelse må kurator *udvise almindelig agtpågivenhed*, ligesom han skal aflægge nøjagtigt regnskab for sin forvaltning og føre en af skifteretten autoriseret kassebog, § 76. Kurator kan dog ikke antages at have krav på at komme i besiddelse af boets midler, medmindre det er nødvendigt af hensyn til hans virksomhed ved boets behandling.³⁸ Kuratorstillingen er et personligt hverv, og kurator vil derfor kun i begrænset omfang kunne lade det udføre ved andre, jfr. § 76, 2. stk.; således vil en sagfører, der vælges til kurator, som regel ikke kunne give møde på skiftesamlinger ved sin autoriserede fuldmægtig.³⁹ Når kurator er en sagfører, må han også normalt selv udføre boets retssager uden særskilt honorar herfor, og han kan sædvanlig heller ikke overlade andre anliggender af juridisk art til andre for boets regning.⁴⁰

I *vigtigere tilfælde*, jfr. §§ 74 og 75,⁴¹ må han dog *ikke handle på egen hånd*, men skal rådføre sig med og have samtykke af kreditorudvalget. Dersom kurator og kreditorudvalget ikke kan blive enige, bliver skifterettens bestemmelse at indhente, eventuelt en skiftesamling at indkalde.⁴² I enkelte tilfælde kræves denne sanktion, selv om kurator og kreditorudvalg er enige, jfr. nærmere K. L. § 75, 2. stk.

Som *særlige pligter*, der yderligere påhviler kurator, må næv-

38. Jfr. U. f. R. 1922 s. 449 og 1932 s. 410, der fastslår, at skifteretten har krav på at have konkursboets midler i sin varetægt. Jfr. jmskr. 101, 22. juni 1925.

39. Jfr. dom i U. f. R. 1926 s. 1004.

40. Jfr. herved U. f. R. 1929 s. 413 (419-420).

41. Se f. eks. U. f. R. 1931 s. 958 (K. L. § 75, jfr. § 74) og specielt med hensyn til § 75, 1. stk.: ad *nr. 2* U. f. R. 1888 s. 561 og 1890 s. 267, hvorom s. 178 note 16, ad *nr. 4* (jfr. 2. stk.) U. f. R. 1926 s. 292 (H) 1930 s. 108 (H) samt de i note 17 refererede domme om underhåndssalg, ad *nr. 6* (anlæg af retssager, derunder særlig afkræftelsessager) U. f. R. 1896 s. 1065, 1895 s. 1023, 1887 s. 71 og s. 515 og ad *nr. 7* (bestemmelse om påanke) U. f. R. 1891 s. 909, 1912 s. 442, jfr. 1913 s. 1004 med note *. Se igrønt til sammenligning med K. L. § 75, *Udk. til Lov om G. O.* § 56, jfr. s. 175.

42. De af de rette myndigheder truffne beslutninger kan i henhold til K. L. § 137 smh. m. §§ 74 og 75 hverken ankes eller kæres, jfr. U. f. R. 1926 s. 292 (H) om et tilfælde, hvor hele konkursbehandlingen påankedes, og 1930 s. 108 (H) angående kære overfor en skiftesamlings beslutning om salg af konkursboets aktiver.

nes, at han skal udarbejde en oversigt over boets status, § 78, og i forbindelse med kreditorudvalget eller efter dettes begæring dertil særlig af skifteretten beskikkede handelskyndige revisorer afgive en indberetning til skifteretten om de vigtigste årsager til fallitten m. m. og særlig, om der er grund til at foranledige kriminel undersøgelse mod skyldneren, § 79.⁴³ Endvidere skal han tilstille fordringshaverne genpart af bekendtgørelsen efter § 84 i slutn. og endelig ifølge § 87 efter anmeldelsesfristens udløb forfatte en oversigt over samtlige anmeldte fordringer.

III. A. Efter at kurator er valgt, skal der efter de nærmere regler i K. L. § 68,⁴⁴ ved simpel stemmeflerhed uden hensyn til fordringernes størrelse blandt fordringshaverne eller deres befuldmægtigede vælges et *kreditorudvalg* på tre personer. Når ikke mindst en tredjedel af samtlige fordringer er repræsenteret ved afstemningen, vælges også kreditorudvalget af skifteretten. Medlemmerne af dette erholder intet honorar; dette føles vistnok undertiden som en mangel, idet det kan udelukke fra at få kvalificerede folk, der kan vie sagen tilstrækkelig tid og interesse.⁴⁵ Enhver af dem vil i en særlig dertil indvarslet skiftesamling kunne afskediges af flertallet af de mødende, jfr. § 68, 3. stk.⁴⁶

Når der vælges flere kuratorer, kan det vedtages, at der intet kreditorudvalg skal nedsættes, og dettes forretninger tilfalder da skifteretten, § 68.

B. Kreditorudvalget fører et almindeligt tilsyn med kurators⁴⁷ bestyrelse af boet; det skal, som det siges i § 68, 1. stk.

43. Skifterettens beslutning om ikke at indlede kriminel undersøgelse hører ifølge U. f. R. 1944 s. 639 ikke til de beslutninger, der kan påkæres.

44. Cfr. *Udk. til Lov om G. O.* s. 169-170, der åbner mulighed for boer med een kurator, men uden kreditorudvalg, og som ved valget af kreditorudvalg giver fordringernes størrelse endnu større indflydelse end ved valg af kurator.

45. *Udk. til Lov om G. O.* § 51, jfr. s. 171-172, foreslår derfor, at der gives skifteretten adgang til at tillægge medlemmerne af kreditorudvalget vederlag, såfremt arbejdet i udvalget har lagt større beslag på deres tid.

46. Se herved U. f. R. 1930 s. 158, hvorefter flertallet af de mødende kreditorer har ret til at afskedige kreditorudvalget, uafhængig af om skifteretten finder, at der er anledning til afskedigelse.

47. Derimod har kreditorudvalget naturligvis ingen kontrolmyndighed overfor skifteretten, jfr. U. f. R. 1932 s. 410.

»have indseende med kurators bestyrelse.« Det kan således, når det ønskes det, forlange hans kassebog forelagt, § 77, og til vigtigere afgørelser skal, som ovenfor omtalt, dets samtykke indhentes; er der meningsforskel mellem dets medlemmer, gælder flertallets beslutning, § 74.

IV. Når der er *beskikket kurator*, indskrænker *skifterettens virksomhed* sig i det væsentlige til at varetage den formelle ledelse af forhandlingerne, øve et vist tilsyn, jfr. f. eks. § 77, træffe bestemmelse i tilfælde af uenighed mellem kurator og kreditorudvalg og afgøre opstående tvistigheder under behandlingen, jfr. Rpl. § 672. –

Når der derimod *ingen kurator beskikkes*, påhviler dennes sædvanlige arbejde *skifteretten*, K. L. § 80, jfr. også Rpl. § 677, men den er dog berettiget til at antage en »*inkassator*« (der i praksis sædvanlig vil være den samme person som den midlertidige bestyrer). Han er at anse for en *medhjælper for skifteretten*,⁴⁸ og skal f. eks. mod passende honorar affatte forslag til auktionskonditioner for salg af boets løsøre, oppebære auktionsbeløbene for dette og indkassere boets fordringer. Den, der besørger inkassators forretninger for boet, fungerer efter Rpl.s § 679, sidst pkt., også som sådan, for så vidt tvangsauktion over faste ejendomme angår.

I de tilfælde, hvor kurator skal tilkalde kreditorudvalget,⁴⁹ skal skifteretten, når ingen kurator er beskikket ifølge § 80, 2. pkt., »*æske fordringshavernes mening i en skiftesamling*«,⁵⁰

48. Jfr. herved U. f. R. 1930 s. 1055, der ud fra dette synspunkt ikke fandt anledning til at afskedige en inkassator, fordi han havde været fallentens juridiske rådgiver ved oprettelsen af nogle kontrakter, som ønskedes afkræftet ved et søgsmål, der var overladt en anden sagfører. Når afgørelsen forudsætter, at skifterettens valg af inkassator kan påkæres, synes dette i strid med det af *Deuntzer* s. 457 antagne.

49. Jfr. herom ovfr. s. 184 med note 41.

50. Jfr. herved U. f. R. 1941 s. 853, hvorefter disse udtryk i K. L. § 80 må forstås således, at skifteretten i et tilfælde som det foreliggende, hvor det drejer sig om anlæg af et afkræftelsessøgsmål, jfr. § 75, nr. 6, når det er vedtaget ikke at vælge kurator eller kreditorudvalg, er pligtig at gøre spørgsmålet til genstand for *afstemning* blandt kreditorerne på en *skiftesamling i overensstemmelse med* reglerne i K. L. § 64. Således også *Deuntzer* s. 454 og Kbh.s Byrets dom 26. november 1954, nu J.D. 1955 s. 22, m. h. t. et søgsmål, der i hvert fald måtte anses for mere

dersom disse ikke har valgt nogle kreditorer eller befuldmægtigede for kreditorer til at træde i stedet for skiftesamlingen. Dette sidste forekommer vist praktisk set ikke i gældende ret.⁵¹

§ 19

Fordringernes indkaldelse og prøvelse¹

I. Enten i forbindelse med bekendtgørelsen om boets overtagelse eller ved en særlig bekendtgørelse senest 3 uger derefter skal skifteretten *opfordre alle og enhver, der har fordringer* at gøre gældende mod boet, til inden en vis tid at *anmelde* deres fordringer, og til på en anden bestemt tid at møde for skifteretten og *deltage* i de anmeldte fordringers *prøvelse* og i behandlingen af et eventuelt akkordforslag. Kurator skal straks efter afhol-

analogt med et afkræftelsessøgsmål end med undtagelsestilfældene i K. L. § 75, nr. 6. Skifteretten er normalt pligtig at følge de på skiftesamlingen i medfør af K. L. § 64 truffne beslutninger, jfr. U. f. R. 1901 s. 241 vedrørende et underhåndssalg (K. L. § 75 nr. 4, jfr. s. 179 note 17), men dette gælder naturligvis ikke, hvis beslutningerne måtte være i strid med K. L. § 64, 2. eller 3. stk., jfr. ovenfor s. 178 og særligt den i note 16 refererede afgørelse i U. f. R. 1941 s. 1135, hvor skifteretten efter at den i U. f. R. 1941 s. 853 omhandlede sag var behandlet påny under iagttagelse af § 64 ansås berettiget til at tilsidesætte skiftesamlingens beslutning om ikke at anlægge afkræftelsessag.

Uanset at K. L. § 80 ikke er nævnt i K. L. § 137 antager U. f. R. 1938 s. 142 i overensstemmelse med *Deuntzer* s. 455 i en sag vedrørende underhåndssalg, at skifterettens beslutninger, når ingen kurator er valgt, ikke kan påkæres, da en sådan beslutning truffet efter K. L. § 75 ikke kan påklages, når kurator og kreditorudvalg forefindes, jfr. de s. 184 note 42 citerede afgørelser.

51. Når *Udk. til Lov om G. O. Mot.* s. 170 udtaler, at skifteretten bør fritages for at indkalde skiftesamling og vil erstatte denne med det i K. L. § 80 i slutn. nævnte udvalg, hænger dette sammen med de forskellige kombinationer, udkastet hjemler. Noget større besvær ved at indkalde en skiftesamling er der næppe i praksis, og meget ofte vil der slet ikke møde nogen kreditor på denne.
1. Jfr. *Deuntzer* s. 461-473 (66-69) og *Udk. til Lov om G. O.* s. 235 ff., der i forhold til K. L. kapitel 11 ikke foreslår mange ændringer – bortset fra en *væsentlig forkortelse af fristerne* under hensyn til de forandrede trafikale forhold.

delsen af den første skiftesamling i medfør af § 52 tilstille de bekendte fordringshavere genpart af bekendtgørelsen om konkursboets overtagelse, for så vidt de ikke allerede tidligere (af den midlertidige bestyrer) har fået meddelelse om fallitten. Derimod kan der næppe påhvile kurator nogen pligt til at rette henvendelse til ham bekendte fordringshavere, som ikke måtte have gjort anmeldelse af deres fordring i boet,² § 84.³

II. A. Den *frist*, inden hvilken fordringshaverne opfordres til at melde sig, skal ifølge § 85 i almindelighed bestemmes til 6 uger, men den kan, hvor omstændighederne taler derfor, sættes til en længere tid indtil 4 måneder, og denne sidste termin skal altid vælges, hvor skyldneren må antages at have stået i oversøiske forbindelser. Tiden til fordringernes prøvelse må ikke sættes fjernere end til 6 uger efter anmeldelsesfristens udløb.

B. Hvad angår *betydningen af indkaldelsesfristens oversiddelse*, må fremhæves, at proklamaet *ikke* efter K. L., således som efter den ældre ret og efter Skiftel., er *prækklusivt*.⁴ Fordringshaveren fortaber i hvert fald ikke sin ret overfor skyldneren personlig, fordi han ikke melder sig. Heller ikke overfor konkursboet medfører hans undladelse af at melde sig i rette tid en fortabelse af selve kravet, jfr. § 91. Hvis anmeldelse dog finder sted, forinden nogen udlodning er sket, er betydningen blot den, at prøvelsen af fordringen først vil kunne foretages i en senere skiftesamling,⁵ og hvis det da skulle være nødvendigt at indkalde en sådan blot i den anledning (sædvanlig vil dog flere skiftesamlinger allerede af andre grunde blive nødvendige), må fordringshaveren bære udgifterne herved, § 92. Hvis prøvelsen af fordringen først sker, efter at der allerede er foretaget en eller flere udlodninger, har fordringshaveren altså ikke kunnet få nogen del i disse, men der skal, for så vidt midler dertil haves,

2. Jfr. dom i U. f. R. 1925 s. 706. Se herved *Udk. G. O.* s. 235-236 om betænelighederne ved en sådan retspligt.

3. Begrænsningen i § 84 til det tilfælde, at skyldneren er handlende, fabrikant eller skibsreder, er bortfaldet ved Akkordl. 14. april 1905 § 39 (som nr. 225 i Lovtidende for 1906).

4. At proklamaet ikke er præklusivt, stemmer med moderne europæisk konkursret. Efter den finske konkurslov virker dog proklamaet præklusivt i forhold til konkursboet, men ikke overfor skyldneren personlig.

5. Jfr. U. f. R. 1890 s. 103 (H).

ved den påfølgende udlodning gives ham udlæg svarende til, hvad andre fordringshavere allerede har fået ved de tidligere udlodninger, og han lider altså for så vidt ingen skade ved sin for sene anmeldelse, hvis der endnu er midler nok, § 128. Dog kan han ikke påanke (påkære) en udlodning, hvori han på grund af sin fordrings for sildige anmeldelse ikke har haft adgang til at deltage, eller mod senere udlodninger fremsætte sådanne indsigelser, som ville gå ud på at omstøde, hvad der er anerkendt på tidligere skiftesamlinger eller afgjort ved tidligere udlodninger, § 129. Først når boet er optaget til slutning, er han endelig afskåret fra overfor dette at gøre sin fordring gældende, § 91 i slutningen.

C. Hvis *indkaldelsesfristen* har været urigtig, idet der f. eks. kun er givet 6 ugers varsel, skønt skyldneren måtte antages at have haft oversøiske forbindelser, må i hvert fald de fjernere og vistnok også de nærmere kreditorer kunne protestere herimod og, når de melder sig inden udløbet af den frist, der skulle være givet, gennem påanke (kære) kunne få præjudicerende skridt, f. eks. allerede foretagne udlodninger, omstødt. Hvis derimod det kortere varsel efter de ved indkaldelsen foreliggende omstændigheder med føje er valgt, idet det ikke den gang *kunne antages*, at der var oversøiske kreditorer, må vistnok disse siges at være kommet for sent, når de melder sig efter den fastsatte frist, selv om der ikke endnu måtte være forløbet 4 måneder.⁶

III. A. Som grundlag for *fordringernes prøvelse* skal kurator, som ovenfor berørt, udarbejde en oversigt over samtlige de anmeldte fordringer og i denne angive, hvilken fortrinsret der efter hans skøn tilkommer den pågældende fordring. Denne oversigt med kurators mulige bemærkninger om fordringernes rigtighed og mulige fortrinsret samt angående eventuelle afkræftelsessager skal henlægges til eftersyn for boets vedkommende på skifterettens kontor 3 uger før den til fordringernes prøvelse bestemte samling, § 87. Derimod påhviler det ikke efter loven kurator at give vedkommende fordringshaver *særlig underretning* om eventuelle indsigelser mod en anmeldt fordrings rigtighed eller fortrinsret og om tiden for skiftesamlingens afhol-

6. Cfr. derimod med hensyn til indkaldelser i dødsboer.

delse.⁷ Det er dog allerede i gældende ret almindelig praksis at give sådan underretning, og en pligt hertil foreskrives da også udtrykkeligt i *Udk. til Lov om G. O.* § 130, jfr. s. 238.

B. I denne skiftesamling, hvori såvel kurator som skyldneren skal være til stede, gennemgår skifteretten samtlige anmeldelser.⁸ Kurator skal ved enhver fordring erklære, om han har nogen indvending at gøre, og tillige skal såvel skyldneren⁹ som fordringshaverne opfordres til at erklære sig over fordringen og dens fortrinsret. Fremsættes der ingen indsigelse, er fordringen og dens plads i konkursordenen anerkendt og kan ikke mere bestrides under konkursbehandlingen, §§ 88, 89. Fordringens anerkendelse må også binde anmelderen selv, så at han som regel vil være afskåret fra senere at fordr sig en bedre retsstilling end den anerkendte tilkendt.¹⁰

For så vidt nogen fordring modsiges eller dens fortrinsret bestrides, skal *Skifteretten* efter K. L. § 88 *mægle forlig* mellem de pågældende, og hvis forlig ikke opnås, skal den ifølge K. L. § 93 *også afgøre tvisten* ved sin kendelse. Som omtalt s. 80 ændrede Retsplejeloven oprindeligt dette ved at henlægge afgørelsen af sådanne tvistigheder til »sædvanlig rettergang«, men da denne ordning bevirkede forsinkelse af bobehandlingen, genindførtes den tidligere ordning allerede ved tillægslov 30. juni 1922. Alle tvistigheder, der opstår under boets behandling, behandles derfor atter af skifteretten selv efter de for underretssager foreskrevne regler, og tvistigheder angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav afgøres nu ved dom, jfr. Rpl. § 672 smh. § 660, som disse paragraffer er ændret senest i 1952.¹¹

7. Jfr. U. f. R. 1930 s. 342 samt før Rpl. 1904 B. s. 140 (H) og *Deuntzer* s. 799 ff. Cfr. dog til dels *Knud Jarner* i U. f. R. 1925 B. s. 273-276. Se igrønt nærmere ndfr. i Sjetten Afsnit (§ 36. II. A).

8. Jfr. herved den ovfr. s. 64 note 6 refererede afgørelse i U. f. R. 1944 s. 655 om separatiststilling for et på en sagførers klientkonto indestående beløb.

9. Skyldneren må have en selvstændig ret til at få sin indsigelse påkendt af skifteretten, jfr. U. f. R. 1931 s. 74 (76 H); cfr. 1929 s. 765 (H), der dog kun nægter skyldneren adgang til at kræve en modfordring fremsat.

10. Jfr. U. f. R. 1928 s. 22 med note 1, *Deuntzer* s. 471. Der gøres dog en undtagelse med hensyn til fortrinsret for skatter og afgifter.

11. De nærmere regler om proceduren vil blive fremstillet nedenfor i Sjetten Afsnit (§ 36. II).

Konkursens slutning¹

Den normale måde, hvorpå konkursen slttes, er ved boets udlodning til kreditorerne. Men hvis konkursbehandlingen viser sig hensigtsløs, idet der ingen midler er at udlodde, må den op-høre, og ligeledes kan den uden udlodning bortfalde ved, at boet med kreditorernes samtykke ekstraderes til skyldneren, eller ved tvangsakkord.

I. Viser det sig under konkursbehandlingen, at *boet ikke er tilstrækkeligt til at dække omkostningerne ved behandlingen*,² skal denne straks slttes.³ De allerede påløbne omkostninger, som ikke kan dækkes af boet, skal da tilsvares af konkursrekvirenten.⁴ Men han kan fri sig for yderligere forpligtelser ved en erklæring til skifteprotokollen om, at han anser boet for utilstrækkeligt til at afholde de med behandlingens fortsættelse forbundne omkostninger og derfor ikke vil bære disse. Hvis da ikke andre kreditorer på en i dette øjemed indkaldt skiftesamling erklærer at ville påtage sig de fremtidige omkostninger,⁵ slttes behandlingen straks, § 97.

II. Fremdeles kan skyldneren ifølge § 98 på ethvert trin af behandlingen – også under en reassumption af boet, selv om denne sker længere tid efter konkursbehandlings slutning⁶ – men

1. Jfr. *Deuntzer* s. 473-523 (69-79) og *Udk. til Lov om G. O.* kapitel 11, jfr. s. 239-245.

2. Jfr. U. f. R. 1930 s. 942: Den af rekvirenten for omkostningerne stillede sikkerhed kunne ikke medregnes som aktiv for boet.

3. Cfr. U. f. R. 1892 s. 652, hvor en af en anden kreditor – der erklærede at ville indestå for omkostningerne ved fortsat behandling af boet – fremsat protest mod rekvirentens begæring om konkursens slutning efter K. L. § 97 toges til følge, da en før konkursbegæringen under en fogedforretning foretagen vurdering, ifølge hvilken end ikke udlægs-rekvirenten havde fået fuld dækning, var alt for lav.

4. Jfr. om et særligt tilfælde, hvor der kun var dækning for nogle separatistkrav, jmskr. 350, 8. novbr. 1902. – U. f. R. 1926 s. 750: Ikke antaget at være hjemmel til at holde sig til konkursrekvirenten for sagsomkostninger, som boet var dømt til at betale, og V. L. T. 1938 s. 139: lignende afgørelse.

5. Jfr. herved den i note 3 refererede afgørelse i U. f. R. 1892 s. 652.

6. Se U. f. R. 1888 s. 387 (H) jfr. 1887 s. 508, 1916 s. 438, *Deuntzer* s. 522-523, *Udk. G. O. Mot.* s. 240 og nærmere nedenfor s. 194.

dog først efter at anmeldelsesfristen for fordringer er udløbet,⁷ få boet overgivet («ekstraderet») til fri rådighed,⁸ når han for skifteretten fremlægger skriftligt samtykke fra samtlige fordringshavere,⁹ som har meldt sig,¹⁰ eller bevis for, at de har fået fuld betaling.¹¹ Til grund for en sådan ekstradition vil sædvanlig ligge en frivillig akkord, som skyldneren har opnået med sine kreditorer.¹²

III. Som en tredje ophørsmåde, jfr. navnlig K. L. § 121, omhandler K. L. i kapitel 13 *tvangsakkord*. Da dette institut imid-

7. Forinden er der kun, når konkursen er fremkaldt ved skyldnerens begæring, ved K. L. § 50 hjemlet ham en vis adgang til før indkaldelse af kreditorerne er sket at få konkursen hævet, jfr. ovenfor s. 42-43.
8. Jfr. herved Højesteretsdom i U. f. R. 1915 s. 541 (544, noten).
9. Dette kan dog ikke gælde panthavere, der ikke har nogen personlig fordring mod boet, jfr. U. f. R. 1917 s. 294 angående nogle partialobligationsejere og ovfr. s. 68 ved note 22. U. f. R. 1927 s. 1027 anerkender endvidere, at der kan ses bort fra en fordringshaver, hvis krav var bestridt og ikke dokumenteret. Cfr. derimod V. L. T. 1937 s. 350 om et tilfælde, hvor et bo var sluttet i medfør af K. L. § 97 efter at der var afsluttet forlig med konkursrekvirenten. Da skyldneren derefter med tilslutning af alle anmeldte kreditorer undtagen den tidligere rekvirent indgav begæring om udlevering af boet til fri rådighed efter K. L. § 98 nægtedes dette under hensyn til, at skyldneren agtede at anfægte det med den pågældende kreditor indgåede forlig, og at denne derfor vedblivende måtte anses som kreditor i boet, således at hans samtykke udkrævedes til boets udlevering. Sml. herved U. f. R. 1937 s. 1099, anført ovfr. s. 61 note 21.
10. Som eksempler på en streng fortolkning af kravet om samtykke fra samtlige anmeldte fordringshavere kan anføres U. f. R. 1912 s. 740: Der krævedes også samtykke fra den kreditor, der havde begæret konkursen, uanset at denne ikke havde anmeldt sit krav efter en i henhold til K. L. § 84 udstedt indkaldelse (dissens) og 1918 s. 112: Udlevering efter § 98 betinget af, at debitor skaffede samtykke eller kvittering fra en kreditor – som debitor angav var forsvundet efter at have modtaget betaling af ham – eller deponerede det fornødne beløb til dækning af det anmeldte krav.
11. Når loven ligestiller bevis for fuld betaling med samtykke fra en fordringshaver, kan der naturligvis ikke heri indlægges en forudsætning om, at der ved det frivillige arrangement, der ofte er baggrunden for ekstradition efter K. L. § 98, kan ydes nogle kreditorer fuld betaling og andre mindre, jfr. *Erwin Munch-Petersen: Konkursurrogater* s. 235-236 og *Udk. G. O. Mot.* s. 240.
12. Jfr. f. eks. U. f. R. 1901 s. 133 og 1875 s. 1012.

lertid, skønt det historisk først er opstået indenfor konkurs, har sin hovedanvendelse udenfor konkurs, vil konkursakkorden blive behandlet i næste afsnit sammen med tvangsakkord udenfor konkurs.

IV. Når konkursen ikke således sluttes ved akkord, må der ske *udlodning* af boet til kreditorerne. Reglerne herom indeholdes i K. L. kapitel 14.

A. For *privilegerede fordringer* gives udlæg, så snart det må anses for utvivlsomt, at der haves fuld dækning for dem, jfr. § 124.

B. Om *fordringer*, der er sikret ved pant, haves der ligeledes særlige regler i K. L. § 130, jfr. lov af 15. april 1887 § 3, som dog allerede er fremstillet ovenfor s. 86-88.

C. For de simple fordringer skal der finde *foreløbige udlodninger* sted, »så snart og så ofte der haves dækning for 10 pct.« af gælden, § 124. Da dividenden i konkursboer ofte ikke engang andrager 10 %, vil der normalt slet ikke blive tale om en række udlodninger allerede af denne grund. Selv hvor dividenden overstiger 10 %, søger man imidlertid i praksis at få boet fremmet på en sådan måde, at man kan nøjes med een udlodning, og herimod kan der i hvert fald ikke indvendes noget, når den sandsynlige dividende ikke væsentlig overstiger 10 %.

Der udarbejdes af skifteretten med kurators bistand et udkast til udlodning. Dette henligger i 14 dage til eftersyn, hvorom der skal finde offentlig bekendtgørelse sted. Efter at skifteretten har taget stilling til mulig fremkomne indvendinger, affatter den udlodningen og fremlægger den i en skiftesamling. Fra dette tidspunkt kan forandringer i den kun ske ved anke eller kære, K. L. § 126, jfr. Rpl. § 673, som den er ændret ved lov 300, 30. juni 1922 § 58 og lov 87, 30. marts 1935. Enhver, som ikke har appelleret en udlodning, anses at have vedtaget dens bestemmelser også for alle de følgende udlodninger, K. L. § 129, 1. pkt. Før anke-(kære-)fristen er udløbet, må ifølge K. L. § 127 ingen udbetaling finde sted, men det beror på skifterettens bestemmelse, hvorvidt en iværksat appel skal hindre udbetaling. Disse særlige bestemmelser om appels suspensive virkning på udlodninger må vistnok være opretholdt også efter Rpl. Der gives ved udlodninger også udlæg for uforfaldne og omtvistede fordringer, jfr. nærmere om disse tilfælde §§ 131, 132.

D. Så snart hele boets masse er realiseret og alle tvistigheder om, hvorledes den skal fordeles m. v. er afgjort, optages boet af skifteretten til *endelig udlodning og slutning*. Om boets slutning sker bekendtgørelse ligesom om konkursens begyndelse, § 133.

I dette tilfælde *beholder* dog *fordringshaverne* – i modsætning til hvad der gælder ved akkord – *deres ret* mod skyldneren *for den del* af deres fordringer, *som de ikke* har fået *betalt* ved udloddingerne, § 135.¹³ Dersom der efter boets slutning tilfalder konkursmassen ejendele (der er altså alene tale om rettigheder, som allerede var erhvervet under konkursen, ikke om nyerhvervede rettigheder), skal der med hensyn til disse finde en »*efterlodning*« sted, § 134, og der hviler således stadig til trods for konkursens slutning et bånd på visse af skyldnerens ejendele. Hans bo er altså vel ikke længere under konkursbehandling, og han kan derfor ikke mere siges at være »ude af rådighed over sit bo« på grund af konkursen,¹⁴ jfr. f. eks. Rpl. § 119 og Næringslov 28. april 1931 § 3 nr. 4. Men han har dog på den anden side ikke, således som når han helt har fyldestgjort sine kreditorer eller har fået boet ekstraderet med deres samtykke eller ved tvangsakkord, fået det »overgivet til (helt) fri rådighed«, jfr. K. L. § 98 og § 121, og han må derfor være udelukket fra de beføjelser, for hvis udøvelse dette er gjort til betingelse, således f. eks. med hensyn til sagførere Rpl. § 138.

Der må dog være en mulighed for ved en genoptagelse af konkursbehandlingen at opnå en sådan ekstradition. Det afgørende for, om der kan foretages en sådan *reassumption med ekstradition for øje* er ikke, om der til skifteretten indbetales et beløb, der kan »*efterloddess*« efter bestemmelserne i K. L. § 134, men om samtlige kreditorer er betalt eller har samtykket i boets udlevering, jfr. K. L. § 98, idet der f. eks. nu er indgået en frivillig akkord.¹⁵

13. U. f. R. 1888 s. 1058 (H) fastslår, at der dog godt kan gives proklambevilling til personer, der har været under konkurs, med præklusiv virkning for deres personlige ansvar, men jmcirk. 185, 10. okt. 1888, jfr. jmskr. 102, 6. februar 1909, indskærper, at bevilling kun må gives, når det godtgøres, at boet er ekstraderet eller at de anmeldte kreditorer er fyldestgjort eller har samtykket.

14. Jfr. herved *Niels Harbou* U. f. R. 1951 B. s. 35 ff.

15. Se herved henvisninger ovfr. s. 191 note 6.

TREDIE AFSNIT

Foranstaltninger, der tjener til at afværge eller træder i stedet for konkurs¹⁻²

§ 21

Indledningsbemærkninger. Særlig om tvangsakkord

I. For det tilfælde, at en skyldner er kommet i økonomiske vanskeligheder, er konkurs ingenlunde det eneste middel, der frembyder sig for kreditorerne. Konkursen er vel det gamle prøvede og internationalt anerkendte retsmiddel. Men der knytter sig i nutidens økonomiske liv adskillige iøjnefaldende mangler til det. Ikke blot virker det ofte meget hårdt og velfærdsødelæggende for skyldneren, men også for hans fordringshavere bevirker det store maskineri, der derved sættes i bevægelse, mange ulemper. Det virker tungt og besværligt, medfører store bekostninger og trækker tiden ud. Det viser sig også ofte at være for stift til i fornøden grad at tilpasse sig de enkelte boers særlige karakter, hvoraf igen følgen let vil blive, at det ikke lykkes at udbringe aktiverne til deres virkelige værdi.

II. A. De første bestræbelser i retning af i det mindste at begrænse disse mangler ved konkursen giver sig udtryk i foranstaltninger, der sigter til at *forkorte* konkursbehandlingen og *fremskynde dens afslutning*. Et vist udslag heraf er allerede den omtalte bestemmelse i K. L. § 98, hvorefter der er adgang for skyldneren, efter anmeldelsesfristens udløb, til at få sit bo *udleveret til fri rådighed*, når han dertil kan opnå samtykke fra de

1. Se ved hele dette afsnit *Erwin Munch-Petersen: Konkursurrogater*. En retssammenlignende undersøgelse (1932). I det følgende citeret: Konkursurrogater.

2. Om de skattemæssige problemer i forbindelse med akkord og likvidation se særlig Helkett i *Revision og Regnskabsvæsen* 1954, s. 447.

anmeldte fordringshavere, altså ifølge en art »privatakkord« med dem.

Et betydeligt skridt videre i denne retning går imidlertid Konkursloven, når den i kapitel 13, ligesom de fleste fremmede konkurslove,³ åbner skyldneren adgang til, som regel på den samme skiftesamling, på hvilken fordringerne prøves, at fremsætte forslag til »tvangsakkord«.⁴ Det særlige ved denne ordning ligger deri, at en vis kvalificeret majoritet af kreditorerne tvinger mindretallet til at gå ind på en ordning, hvorved der tilstås skyldneren en nedsættelse af gælden eller udsættelse med dens betaling, og hvorved konkursen ophører. Ved at konkursen således bringes til afslutning, spares omkostningerne ved den fortsatte behandling og undgås det tab, som en tvangslikvidation sædvanlig vil medføre. Skyldneren bliver igen en økonomisk fri mand, idet han slipper for at betale den del af gælden, som han ikke ved akkorden har påtaget sig. En sådan ordning er naturligvis umiddelbart til fordel for skyldneren selv, men for en stor del falder dog hans og kreditorernes interesser sammen. Deres dividende vil kunne ventes at blive større end ved konkursudlodningerne, idet der til de tidligere fremhævede momenter (fordelene ved at spare den fortsatte konkursbehandling) kommer, at ofte skyldnerens slægtninge og venner vil træde hjælpende til, særlig ved at trække deres fordringer tilbage, når der er udsigt til snart at bringe ham på fode igen, ligesom også hans tidligere forretningsforbindelser i forventning om fordele gennem nye forretninger vil blive mere tilbøjelige til at kvittere deres tilgodehavender. Tvangsakkorden vil da kunne bevirke en »saneering«⁵ af forretningen, så at de usunde dele af den skæres bort, og den kan fortsætte på nyt »rekonstrueret« grund-

3. Jfr. således norsk K. L. kap. VI (§§ 60-80), svensk K. L. §§ 150-74, tysk K. O. (»Zwangvergleich«) §§ 173-201, østrigsk (»Zwangsausgleich«) §§ 140 ff., fransk (»concordat«) Code de commerce, jfr. lov 28. maj 1838 art. 507-526, engelsk (»Composition«) Bankruptcy Act, sect. 16, 17.

4. En tvangsakkordordning indførtes allerede i Danmark ved Fr. 28. jan. 1682 § 6 og 17. maj 1690 § 5. Den blev imidlertid vistnok fordi den var blevet misbrugt, igen ophævet ved Fr. 10. september 1701 og blev da først på ny indført ved Konkursloven, jfr. ovfr. s. 19-20.

5. Jfr. om dette begreb nærmere Konkursurrogater s. 1 ff., navnlig s. 12-17.

lag. Endelig gør der sig også et almindeligt nationaløkonomisk hensyn gældende, idet en konkurs gennem mange mellemed rammer samfundshusholdningen vidt ud over de umiddelbart interesseredes kreds. Men hvis en enkelt eller nogle ganske få kreditorers modstand skulle kunne forhindre akkorden, ville denne i mange tilfælde ikke kunne komme i stand, og denne modstand må derfor kunne brydes, når et tilstrækkeligt flertal stemmer for akkorden.

B. Man er imidlertid i nutiden mere og mere blevet klar over, at de grunde, der ligger bagved tvangsakkorden i konkurs, for en stor del fører videre, således at man ikke nøjes med at begrænse, men søger helt at udelukke de ulemper, der klæber ved konkursen. Man kommer således til en »*tvangsakkord udenfor konkurs*«, eller, som den ifølge sit hovedøjemed, at afværge konkurs, ofte betegnes, en »*præventivakkord*«.

Disse hensyn har i adskillige fremmede lovgivninger givet anledning til særlige bestemmelser om tvangsakkord udenfor konkurs og har også her i Danmark ført til en lov om dette emne, nemlig den såkaldte »Akkordlov« af 14. april 1905;⁶ den findes indtrykket som nr. 225 i Lovtidende for 1906.⁷ Baggrunden for loven og for den ordning af akkordbehandling

6. Ved udarbejdelsen af udkastet til loven har kommissionen taget hensyn til den norske lov om akkordforhandling af 6. maj 1899, som senere på visse punkter er blevet ændret ved love af 2. juni 1906 og 20. maj 1921 og ved l. 14. aug. 1918 § 51 er bragt i overensstemmelse med de vedtagne rettergangslove. Den norske akkordlov har igen nærmest haft til forbillede en belgisk lov af 29. juni 1887 og en schweizisk lov af 11. april 1889; disse tre love findes aftrykt som bilag til kommissionsbetænkningen. I Sverige er der samtidig med konkursloven kommet en lov om akkordforhandling uden konkurs af 13. maj 1921. I Finland er givet lov om akkord af 10. maj 1932 med midlertidig gyldighed, men loven er stedse blevet forlænget. I Østrig kom der samtidig med konkursordningen af 1914 en »Ausgleichsordnung«, der blev revideret i 1925. I Tyskland indførtes der et egentligt præventivakkordinstitut ved en »Vergleichsordnung« af 5. juli 1927; den nugældende lov er af 26. febr. 1935 med enkelte senere ændringer. I *Udk. til Lov om G. O.* siges det, at den danske tvangsakkordlov i det store og hele har virket tilfredsstillende og svaret til forventningerne. Reformforslaget er derfor mindst indgribende på dette område, se mot. s. 120 og 122 ff.

7. Loven vil i det følgende blive forkortet Akl.

udenfor konkurs, som ved den er truffet, giver de almindelige betragtninger, der indleder kommissionsudkastets motiver,⁸ og som i nutiden ganske har bevaret deres værdi. Der havde, da loven kom, vist sig en stigende tendens til at undgå konkursbehandling, dels fordi konkursen griber så stærkt ind i skyldnerens stilling, dels fordi den som tidligere nævnt medfører en forceret realisation af hans aktiver, ligesom de ret betydelige omkostninger, som konkursbehandlingen fører med sig, yderligere svækker skyldnerens økonomiske evne. På den anden side frembyder den rent private akkordforhandling også forskellige misligheder. Man har således ingen adgang til at kontrollere rigtigheden af debtors opgivelser om sin status, hvoraf jo en bedømmelse af akkordens billighed afhænger, og de enkelte kreditorer, der stiller sig mere uvillig, tilstås der måske hemmelig særlige fordele, hvorved de andre kreditorer forurettes. Og selv hvor disse ulemper søges undgået, således navnlig gennem de »akkordforeninger«, som i flere brancher har dannet sig for at opnå mere betryggende former, bliver der dog altid den hovedvanskelighed tilbage, at *alle* kreditorers enighed ofte kræves til en sådan frivillig akkords istandbringelse, og at den i hvert fald ikke binder nogen kreditor, der ikke positivt har tiltrådt den; en enkelt kreditor kan altså umuliggøre hele akkorden eller i det mindste for sit vedkommende stille ganske urimelige betingelser for at gå ind på den.⁹

I de følgende §§'er vil først de positive regler, som henholdsvis Konkursloven og Akkordloven indeholder om fremgangsmåden ved tvangsakkord,¹⁰ blive fremstillet og derefter spørgsmålet om tvangsakkordens nærmere retlige karakter og virkninger blive gjort til genstand for undersøgelse. I tilknytning hertil vil der blive gjort bemærkninger om, hvorvidt nogen af de om tvangsakkord gældende forskrifter kan finde anvendelse på den frivillige akkord.

8. Udkast til lov om tvangsakkord udenfor konkurs med tilhørende bemærkninger, 1903. Forslaget med motiver findes tillige aftrykt i Rigsdagstidende 1903-04, tillæg A sp. 3411-3546; i det følgende findes sp. på det sidstnævnte sted anført i parentes.

9. Jfr. nærmere Konkursurrogater s. 235-38 og ndf. s. 202.

10. I *Udk.* til *Lov om G. O.* kap 12 er reglerne for tvangsakkord i og udenfor konkurs i det hele ens, se dog udk. § 190.

III. Selv om det viser sig umuligt at få en akkord i stand, så at det bliver nødvendigt at skride til en samlet opgørelse af boets aktiver og passiver, er det dog ikke givet, at denne behøver at ske gennem en egentlig konkurs. Særlig hvor det drejer sig om selskaber, søger man ofte at skaffe sig mulighed for en større frihed i behandlingsmåden ved at lade denne foregå i form af den såkaldte »likvidation«. Denne kan da enten være af rent privat karakter eller antage en mere eller mindre officiel skikkelse, hvormed da i reglen er forbundet en vis legal ordning af den. Selve disse legale ordninger vil dog først blive omtalt i denne bogs femte afsnit, § 34. I forbindelse dermed vil der blive gjort nogle bemærkninger om, hvad man i mangel af sådanne lovregler skal anse for gældende ret ved likvidationer, og navnlig hvorvidt visse for konkurs gældende regler lader sig overføre derpå.

IV. De ovenfor omtalte former for opgørelse af insolvente boer betegnes undertiden som »konkurssurrogater«. ¹¹ Derved udtrykkes rigtigt, at disse nyere former for insolvensbehandling både *historisk* i et vist omfang har afløst den oprindelige konkursbehandling, og at de også *praktisk* udfylder en lignende funktion som denne. Derimod må man *ikke* af dette udtryk lade sig forlede til den antagelse, at de andre insolvensbehandlingsformer altid skulle være af *ringere kvalitet* end den egentlige konkurs. Det må tværtimod hævdes, at flere af disse nye former, således navnlig akkordinstituttet, *ofte langt bedre* fyldestgør det økonomiske livs trang end konkursen, der slår så meget i stykker. Man kunne iøvrigt også udtrykke sagen omvendt, idet man betragter konkursen i sig selv som et onde og surrogatet herfor som et mindre onde.

Et spørgsmål ville det forøvrigt være, om ikke de forskellige insolvensbehandlingsformer ofte virker for spredt og tilfældigt i forhold til hinanden, og om man derfor ikke skulle forsøge at få noget mere samling på dem. Dette har den i 1930 nedsatte kommission til revision af de gældende regler om konkurs og akkord søgt opnået ved at foreslå indført et »gældsordningsstadium« som et obligatorisk første led i behandlingen af enhver insolvent skyldners bo.¹² Herunder skal under en vis kontrol

11. Jfr. således Konkurrssurrogater navnlig s. 75 med note 25.

12. Jfr. *Udk. til Lov om G. O.* kap. 2 og mot. s. 124 ff.

fra skifterettens side de forskellige muligheder for en frivillig ordning, således privat akkord eller tvangsakkord, privat likvidation eller eventuelt »likvidationsakkord«, hvorved skyldneren overdrager sine ejendele til fordringshaverne imod at frigøres for den del af gælden, som ikke dækkes ved aktivernes realisation,¹³ overvejes, og først når disse muligheder glipper, må man skride til konkursen, der således kommer til at stå som den sidste udvej i stedet for at være det normale middel til opgørelse af en insolvent skyldners bo, som den i for høj grad har været anset for.¹⁴

§ 22

Tvangsakkord i konkurs¹

A. a. Initiativet til tvangsakkordforhandlingerne må udgå fra skyldneren selv, jfr. K. L. §§ 100, 102 og 103, idet man kun mener at kunne nære håb om, at de vil føre til et gunstigt resultat, når skyldneren viser bestemt ønske derom.

b. Der kræves visse *betingelser med hensyn til skyldnerens person*, navnlig med hensyn til hans forhold til konkursen. Lovgiverens tanke med at opstille disse har dels været, at skyldne-

13. Jfr. *Udk. til Lov om G. O.* § 168, Konkursurrogater s. 25 og 38 ff. og *Erwin Munch-Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse* s. 60 ff. og 99 ff.

14. Forslaget har et vist forbillede i engelsk ret, hvorefter der, når en konkursbegæring er indgivet, ikke straks kan indtræde konkurs, men forinden skal finde en særlig procedure sted med det formål at prøve at undgå konkursen. På den anden side må der indgives egentlig konkursbegæring, før de forskellige gældsordninger kan forsøges, jfr. Konkursurrogater s. 34 ff.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 479-507 (70-76), *A. Hein: Tvangsakkord ifølge Dansk Konkurslov* 25. marts 1872 (1891), Konkursurrogater s. 23 ff. og *Heide-Jørgensen* (2. udg., 1937) s. 220 ff. For norsk ret *Hagerup* s. 322-363, *Stian Bech* (1928) s. 341-369 og *Augdahl* (1952) 131 ff. Med hensyn til svensk ret mærkes *Hugo Martin: Om akkord i konkurs enligt svensk ret* (1880), *Lowski* (1947) s. 241 ff., *Hassler* (1950) s. 61 ff. og *Olivecrona* (1954) s. 71 ff. For fremmed ret iøvrigt må henvises til de s. 21 note 15 anførte værker. – Hvad angår tvangsakkordopgørelser (indenfor konkurs) se *Buus og Noiesen: Konkurs-, Akkord- og Likvidationsopgørelser* s. 68-71 og 92-132.

ren, når de mangler, ikke fortjener den begunstigeelse, som opnåelsen af tvangsakkord vil være for ham, dels at der ellers ikke vil foreligge de almindelige *garantier* for gennemførelsen af en overfor kreditorerne forsvarlig ordning. Forhandling om tvangsakkord er således ifølge § 101 udelukket, når skyldneren tidligere har været under konkurs, medmindre han har betalt kreditorerne en vis større dividende (mindst 75 pct.), endvidere når han har gjort sig skyldig i tilsidesættelse af nogle særlig konkursretlige pligter, således når han uden tilladelse rejser bort eller undlader at gå skifteretten til hænde med de fornødne oplysninger, eller når han er sat under tiltale for sit forhold med hensyn til konkursen, eller hans forhold i det mindste må betegnes som letsindigt og uordentligt; endelig medfører også hans tilsidesættelse af pligten til bogføring og statusopgørelse, jfr. bogføringsloven 98, 10. maj 1912 §§ 2, 3 og 7, eller til i visse tilfælde² at erklære sig fallit udelukkelse af adgang til tvangsakkord i konkurstillfælde.³

c. Konkursloven begrænsede ved § 100 anvendelsen af tvangsakkord til de tilfælde, hvor skyldneren var handlende, fabrikant eller skibsreder, idet man mente, at grundene til instituttet kun fuldt ud passede i disse tilfælde. Men ved Akl. § 39 er denne begrænsning også for konkurstillfælde ophævet.^{4 5}

2. K. L. § 46, se ovenfor s. 28-29. Sml. iøvrigt K. L. § 101 med Akl. § 4.
3. Jfr. herved afgørelser i U. f. R. 1923 s. 209 (ikke stadfæstet p. gr. a. § 101 c), 1905 A s. 28 (da behandlingen var vidt fremskreden, kunne skifteretten ikke standse forhandlingerne, men måtte vente indtil den eventuelle stadfæstelse med at afgøre, om § 101 e forelå), 1898 s. 42 (§ 101 e og f – akkorden stadfæstet), 1896 s. 998 (§ 101 e og f – akkordens stadfæstelse ophævet), 1888 s. 109 (§ 101 g – begæringen om akkordforhandling afslået), 1879 s. 57 (§ 101 f), 1876 s. 383 (§ 101 a).
4. Der kunne måske efter ordene »andre end de nævnte næringsdrivende« rejses tvivl, om adgangen til tvangsakkord ikke derved blot åbnedes for *andre næringsdrivende* end de i K. L. nævnte, således at altså adgangen dog skulle være forbeholdt egentlige næringsdrivende. Men det fremgår af forhandlingerne (Rigsdagstidende 1904-05 till. B sp. 529-30, Folketingsid. sp. 2653) klart, at det har været meningen – under konkurs ligesom udenfor konkurstillfælde – at åbne adgangen for *andre* i betydning af alle andre personer end de nævnte næringsdrivende, selv om de altså ikke kan siges at drive egentlig næringsvirksomhed. I modsat fald burde der vel også mere korrekt have stået »også stå åben for andre

d. Når skyldneren dør under konkursen, har hans arvinger ifølge K. L. § 144 adgang til i hans sted at tilbyde og indgå akkord med samme retsvirkning, som om den var indgået af skyldneren selv.⁶

B. Med hensyn til *fremgangsmåden* ved akkordbehandlingen mærkes:

a. Skyldneren skal som regel *inden udløbet af anmeldelsesfristen* for fordringerne indlevere skriftlige akkordforslag til skifteretten. Man har nemlig ment, at tvangsakkord kun vil være af nogen nytte, når den sker på et nogenlunde tidligt stadium af konkursbehandlingen. Kun undtagelsesvis kan det tilstedes ham at fremkomme med akkordforslag på senere trin af konkursbehandlingen, jfr. nærmere § 102. Akkordforslaget fremlægges til eftersyn på skifterettens kontor, og der sker derom bekendtgørelse i Statstidende. Der indtræder ikke nogen suspension af konkursbehandlingen, fordi akkordforhandling er indledet.

b. På *den skiftesamling, hvori fordringerne prøves*, skal da skyldneren fremsætte sit akkordforslag. Efter at kurator har gjort fordringshaverne bekendt med sin statusoversigt og indberetning angående fallitten, afgiver han sin erklæring om akkordforslaget, jfr. § 103. Skyldneren kan ved mødet gøre forandringer i sit forslag, som da må tilføres protokollen, § 104.

C. Der skrives derefter til *afstemning* over forslaget mellem

næringsdrivende end de nævnte«. – En begrænsning af tvangsakkordinstituttet til handlende og lign. findes vistnok nu kun (som konkursinstituttet i det hele) gjort i den franske konkursret. Derimod er den tilsvarende begrænsning, der var hjemlet ved den norske K. L. af 1863, bortfaldet ved l. 6. maj 1899, og i Østrig er den bortfaldet ved konkursordningen af 1914.

5. Også et *aktieselskab* må kunne indgå tvangsakkord, jfr. *H. B. Krenchel* i U. f. R. 1922 B s. 167 og i Kommentar til Aktieselskabsloven (1954) s. 327, *Charles V. Nielsen*: Haandbog i Aktieret s. 80, *Hagerup*: Konkurs s. 328 samt (med hensyn til tvangsakkord udenfor konkurs) forudsætningsvis akkordrets-kendelser i U. f. R. 1924 s. 399 og 1934, s. 129, hvor aktieselskabets akkordansøgning dog blev afslået, men i modsat retning *C. Torp*: Den danske Selskabsret s. 279.

6. Det må dog vistnok være en forudsætning, at arvingerne har vedgået gælden, jfr. *Deuntzer* s. 484, *Hein* s. 30 og nedenfor s. 252 note 9. – Forhandling om tvangsakkord udenfor konkurs falder derimod bort i tilfælde af skyldnerens død, jfr. Akl. § 27.

de »mødende« fordringshavere. Det kræves altså, at fordringshavere *giver* møde, personlig eller ved fuldmægtig, og afsendelse af skriftlig stemme er ikke tilstrækkelig.⁷ Desuden må K. L. § 62 om stemmerettens omfang komme til anvendelse.⁸

a. Udelukkede fra denne er dog for det første nogle fordringshavere, som ingen interesse har deri, nemlig *panthavere og privilegerede kreditorer*; disse har kun stemmeret for den del af deres fordringer, for hvilken de frafalder panteret⁹ eller fortrinsret, jfr. § 105. Fra afstemningen udelukkes fremdeles nogle personer, der omvendt må antages at nære for stærk interesse for skyldneren, nemlig dennes ægtefælle og visse andre nærpåværende, samt – for at forhindre en kunstig forøgelse af stemmerne, hvorved der ofte vil være tilflydt den tidligere fordringshaver en fordel¹⁰ – kreditorer, der først har fået deres fordringer tiltransporterede efter konkursens begyndelse, jfr. § 106.

b. Til gyldig vedtagelse af akkordforslaget kræves *en kvalificeret majoritet*, idet der deri ligger en vis garanti for ordningens loyalitet. Det fordres nemlig *såvel*, at mindst to tredjedele – hvis der ikke tilbydes mindst 50 pct., mindst tre fjerdedele – af de *tilstedeværende* stemmeberettigede fordringshavere stemmer derfor, *som* at det samlede beløb af deres fordringer udgør mindst tre fjerdedele af *alle fordringers* samlede beløb, § 108.¹¹ Hvis der ved afstemningen kun opnås det fornødne stemmeantal i en af retningerne, må der holdes en ny skiftesamling derom, men opnås der heller ikke i denne den fordrede stemmeflerhed i begge henseender, er akkordforslaget endelig forkastet, § 109.

De fordringshavere, hvis fordringer er bestridte, deltager foreløbig i afstemningen, men hvis det viser sig, at stemmegivningens resultat bliver forskelligt, efter som de medregnes eller ikke, skal skifteretten træffe en foreløbig afgørelse angående fordringerne, for så vidt det er nødvendigt for at nå til et bestemt resultat ved afstemningen, jfr. §§ 107 og 110.

7. Cfr. Akd. § 9.

8. Cfr. derimod §§ 61 (§§ 107, jfr. 110) og 63 (§§ 105 og 106), sml. s. 212.

9. Jfr. U. f. R. 1876 s. 890, hvor kreditor ikke ville realisere hele sit pant.

10. Jfr. nærmere om dette forhold Konkursurrogater s. 106-113.

11. Jfr. U. f. R. 1876 s. 767 (H s. 769): stadfæstelse nægtet, da K. L. § 115 var overtrådt.

D. Der gælder dog *visse begrænsninger i*, hvad der gyldig kan vedtages ved akkorden.

Således kan ifølge § 111, 1. stk. privilegerede fordringshavere ikke ved akkorden tvinges til noget afslag i eller nogen henstand med deres krav, men de må, når de ikke selv giver afkald derpå, fyldestgøres for deres fordringers fulde beløb, så snart disse forfalder. Ifølge § 114 berøres heller ikke panthavere, for så vidt deres pant angår, ved akkorden.¹² Fordringshavere, som indtager samme plads i konkursordenen, må, jfr. § 111, 2. stk., i akkorden behandles på lige måde, medmindre nogen særlig samtykker i at underkastes en mindre gunstig behandling.¹³ Det er således en betingelse for akkordens stadfæstelse, at akkorden ubetinget overholder det ved konkurs gældende *ligelighedsprincip*.¹⁴ I forbindelse hermed står bestemmelsen i § 115 om, at *enhver* udenfor eller ved siden af akkorden gjort overenskomst, hvorved der indrømmes nogen kreditor i boet større fordele eller bedre betingelser, end der åbenlyst er tilstået ham i akkorden, skal være ugyldig.¹⁵ Endvidere bestemmes det ved § 112, at de fordringshavere, hvis krav ikke er anerkendt, dog i akkorden foreløbig skal behandles ganske på samme måde, som om kravet ikke var bestridt.¹⁶ Endelig skal efter § 113 den afsluttede akkord ingen indflydelse have på fordringshaveres rettigheder mod kautionister og andre, som hæfter tilligemed skyldneren¹⁷ (hvorimod disse ifølge § 120 ved akkorden taber deres regresret mod fal-lenten).¹⁸

12. Jfr. om udlæg ved tvangsakkord udenfor konkurs U. f. R. 1941 s. 829: Kreditor kunne ikke hindres i at få udleveret effekter, som han havde gjort udlæg i før akkordforhandlingens begyndelse.

13. Der kan næppe være noget til hinder for vedtagelsen af en *likvidationsakkord*, jfr. mot. til *Udk. til Lov om G. O.* s. 250. Måske har U. f. R. 1892 s. 893 (H) forudsætningsvis anerkendt den. I *Udk. til Lov om G. O.* § 168 foreslås den lovfæstet. Se iøvrigt s. 212 note 31.

14. Jfr. nærmere herom Konkursurrogater s. 91 ff.

15. Jfr. U. f. R. 1876 s. 767 og 1885 s. 971.

16. Deres krav er dog ikke eksigible efter K. L. § 119, jfr. ndfr. s. 222.

17. Dette gælder, selv om fordringshaveren har stemt for akkorden, jfr. K. U. Mot. s. 119-120, *Henry Ussing: Kautions* s. 194-95 og *Enkelte Kontrakter* (2. udg.) s. 195-96, dom i U. f. R. 1894 s. 807.

18. Ved at betale kreditor får kautionisten stemmeret, sml. U. f. R. 1908 s. 683.

E. Til en gyldig tvangsakkord kræves dog yderligere, at den *stadfæstes af skifteretten*, § 116. Denne stadfæstelse sker i en skiftesamling, efter at skifteretten har udstedt offentlig opfordring til at fremkomme med mulige indsigelser mod akkorden, jfr. § 117.¹⁹

Skifteretten skal herved navnlig prøve, om der foreligger de almindelige garantier for ordningens forsvarlighed. Stadfæstelse skal derfor ifølge § 118 ex officio ved begrundet kendelse nægtes, *når* de almindelige betingelser for akkord ikke er til stede,²⁰ eller de foreskrevne regler med hensyn til fremgangsmåden og lign. i noget væsentligt punkt er overtrådt eller tilsidesat, eller *når* akkorden indeholder noget, som er i strid med K. L. §§ 111-115²¹ eller iøvrigt er lovstridigt, f. eks. at konkursen til trods for tvangsakkorden skal fortsættes, eller at gælden fuldstændig eftergives fallenten.

Derimod skal skifteretten – i modsætning til, hvad der ifølge Akl. §§ 25 og 26 gælder i tilfælde af tvangsakkord udenfor konkurs – hverken ex officio eller efter påstand indlade sig på nogen prøvelse af billigheden eller hensigtsmæssigheden af akkordens indhold, lige så lidt som den skal undersøge, om der haves tilstrækkelig sikkerhed for akkordens opfyldelse, § 118.

F. Som tidligere omtalt må tvangsakkordens stadfæstelse altid medføre, at *konkursen ophører*. Som følge deraf vil skyldneren i reglen påny få boet udleveret til fri rådighed,²² konkursen har jo medført debtors urådighed.²³ Det kan dog særlig være bestemt, at boet foreløbig skal stå under bestyrelse af nogle likvidatorer el. lign. Der skal udstedes bekendtgørelse om konkursens ophør, og kurator skal til skyldneren aflægge regnskab for sin forvaltning, jfr. §§ 121 og 122.²⁴

19. Jfr. U. f. R. 1892 s. 893,

20. Jfr. U. f. R. 1896 s. 998, 1898 s. 42, 1905 A s. 28 og 1923 s. 209 samt ovenfor s. 201 note 3.

21. Jfr. U. f. R. 1892 s. 893, 1885 s. 971 og 1876 s. 767.

22. Jfr. U. f. R. 1877 s. 305 (308).

23. Forholdet er på dette punkt væsensforskelligt fra tvangsakkord udenfor konkurs, hvor debitor principielt ikke bliver urådig, jfr. ndfr. s. 215-16.

24. Jfr. U. f. R. 1912 s. 649, 1924 s. 316.

Tvangsakkord udenfor konkurs¹

Ligesom grundene til ordningen for en stor del er de samme, vil reglerne, der gælder om tvangsakkord i og udenfor konkurs, i flere retninger være de samme eller nøje beslægtede. I det følgende skal da særlig fremhæves de afvigelser fra konkursakkorden, som loven af 1905 har fastslået med hensyn til tvangsakkord udenfor konkurs.

I. A. Ifølge Akl. § 1 står adgangen åben for *enhver* skyldner uden hensyn til, hvilken næring han driver, eller om han overhovedet driver nogen egentlig næring; efter Akl. § 39 gælder dette som nævnt også for tvangsakkord i konkurs.

B. I visse tilfælde er skyldneren udelukket fra akkordforhandling, jfr. Akl. § 4, som dog i det væsentlige stemmer med K. L. § 101.² Men mærkes kan dog særlig, at en handlendes undladelse af at føre forretningsbøger eller at opgøre status eller af at erklære sig fallit i de tilfælde, hvor han efter K. L. § 46 er pligtig dertil, ikke udelukker ham fra akkordforhandling udenfor konkurs, skønt han under konkurs ifølge K. L. § 101 f) og g) ville være afskåret derfra;³ en anden sag er, at et sådant forhold efter omstændighederne vil kunne gøre det umuligt at »erhverve en pålidelig oversigt« over boets stilling, jfr. § 4 d), eller bevirke, at

1. Jfr. hertil *Heide-Jørgensens* kommentar til konkurs- og tvangsakkordlovene (1937) s. 287-331, for norsk rets vedkommende *Stian Bech* (1928) s. 508 ff., *Hagerup: Konkurs* (1932) s. 405-439 og *Augdahl: Forelesninger i konkurs* (1952) s. 124 ff., til finsk ret *Granfelt: Finlands konkursrätt* (1936) s. 139 ff., og af svensk litteratur *Lawski* (1947) s. 337 ff., *Hassler* (1950) s. 79-95 og *Olivecrona: Konkursrätt* (1954) 124 ff. I tysk ret fandtes et stort antal værker om Vergleichsordnung, hvoraf særlig kan nævnes værker af *Kiesow* (1932), af *Möhring* (1949), af *Bley* (1955) og af *Böble/Stamschräder* (1955) samt *Klimmer: Vertragshilfe und Vergleichsverfahren* (1950), men iøvrigt må henvises til den s. 21 note 15 anførte litteratur. – Om tvangsakkordopgørelser udenfor konkurs se *Buus og Noiesen: Konkurs-, Akkord- og Likvidationsopgørelser* s. 71 ff. og 92 ff.

2. Jfr. om virkningen af skyldnerens tidligere konkurs (§ 4 a): U. f. R. 1910 s. 259 (ingen betydning, at fordringerne nu var forældede) og 1924 s. 401.

3. Jfr. særlig herom akkordrets-kendelser i U. f. R. 1910 s. 250 og 251.

»skyldnerens forhold må karakteriseres som uredeligt eller dog som letsindigt eller uordentligt« efter § 4 e), og af den grund udelukke ham fra tvangsakkord.⁴⁻⁵ Endelig følger det af lovens § 27, at en begyndt akkordforhandling ophører ved skyldnerens død,⁶ medens som ovenfor omtalt ifølge K. L. § 144, 2. stk., fallentens arvinger i hans sted kan tilbyde og indgå akkord med samme retsvirkning, som om den var indgået af fallenten selv.

II. *De objektive betingelser* for at få akkordforhandling indledet ved skifteretten omhandles i Akl. § 1. I modsætning til den ordning, der f. eks. er hjemlet ved den norske lov af 6. maj 1899, hvorefter der åbnes skyldneren adgang til, så snart han finder det nødvendigt at søge akkord, at henvende sig til skifteretten med andragende om offentlig akkordforhandling og derved at opnå beskyttelse mod sine kreditors forfølgning,⁷ er forholdet efter den danske lov⁸ det, at *akkordforhandlingen i det væsentlige* ligesom hidtil *forudsættes at foregå underhånden*, efter omstændighederne under medvirkning af offentlige foreninger, sær-

4. Jfr. udtrykkelig akkordrets-kendelse U. f. R. 1929 s. 210: letsindigt at fortsætte forretningen »endogså i adskillig tid efter at han i medfør af Konkurslovens § 46 havde været pligtig at erklære sig fallit«.

5. Jfr. iøvrigt som kendelser, der *nægter* åbning af akkordforhandling eller stadfæstelse af akkord på grund af overtrædelse af § 4 e) (eller § 4 d) U. f. R. 1908 s. 681, 685, 1910 s. 244, 255, 1912 s. 351, 355, 1916 s. 144, 1924 s. 395, 403, 1926 s. 956, 957, 1929 s. 206, 1930 s. 1028, 1932 s. 134, 135, 1934 s. 126, 128, 1936 s. 113, 1938 s. 224, 1941 s. 243, 1944 s. 1226, 1230, 1233. Om kendelser, som *tillader åbning eller stadfæstelse*, se derimod: U. f. R. 1908 s. 444, 1910 s. 246, 251 (§ 4 d), 253, 1911 s. 460, 1912 s. 349, 356 (§ 4 d og e), 357, 1916 s. 146, 147, 150, 1924 s. 396, 400, 1926 s. 958, 1929 s. 199, 395, 1930 s. 1028 (§ 4 d og e), 1032, 1932 s. 134, 1936 s. 113, 1938 s. 219, 1941 s. 242, 1944 s. 1228.

6. Jfr. Mot. s. 29 (3480).

7. Denne ordning har i Norge ført til, at den offentlige akkordforhandling har antaget en altfor konkurslignende karakter og derfor skræmmer skyldneren fra i tide at søge en rimelig ordning med sine kreditorer, jfr. *Ragnar Knophs* Betænkning om Akkordinstituttet i Danmark og Norge, Oslo 1928 (tilligemed en redegørelse af *R. Kaare Larssen* for Akkordvæsenets Ordning i Danmark og Sverige, Oslo 1931).

8. På lignende måde er forholdet også ordnet efter den svenske lov om tvangsakkord udenfor konkurs. Jfr. nærmere om fremmed rets stilling Konkursurrogater s. 76-78, 84 ff.

lig de forskellige branchers kreditorforeninger,⁹ og det er først, når der viser sig vanskeligheder ved akkordens endelige afslutning, at henvendelse til skifteretten kan blive fornøden eller nyttig for at bringe akkordforhandlingen ud over disse vanskeligheder.

I overensstemmelse hermed bestemmer Akl. § 1, at en skyldner, der vil opnå tvangsakkord, skal lade sit andragende til skifteretten være ledsaget af *en række dokumenterede oplysninger*, således 1° en opgørelse af hans status,¹⁰ 2° fortegnelse over alt, hvad han ejer, med en tilføjet detaljeret vurdering,¹¹ der er foretaget af en sagkyndig tillidsmand, 3° liste over hans fordringshavere,¹² så vidt muligt ledsaget af disses erklæringer; i reglen vil skyldneren i forvejen ved cirkulære have underrettet kreditorerne om, at han har standset sine betalinger og søger akkord, og i forbindelse dermed opfordret dem til at indsende en opgørelse af deres krav på ham,¹³ 4° fortegnelse over hans forretningsbøger, 5° hans *akkordforslag* tillige med en skriftlig erklæring fra mindst to femtedele af de kendte fordringshavere efter tal og vægt om, at de stemmer for forslaget¹⁴ (nemlig for at der kan være begrundet udsigt til, at akkordforhandlingen vil føre til et positivt resultat), samt endelig 6° en indgående *erklæring* om hans økonomiske forhold *fra to tillidsmænd*, en regnskabskyndig og en, der er sagkyndig i den art økonomisk virksomhed, som skyldneren driver;¹⁵ disse må skyldneren i reglen vælge blandt den kreds af mænd, som af justitsministeriet i henhold til

9. Om kreditor- og akkordforeningernes forhold til sagførerstanden se redegørelse fra sagførrådets erhvervsudvalg i *Sagførerbladet* 1955, s. 259 ff.

10. Jfr. akkordrets-kendelser U. f. R. 1910 s. 244, 1916 s. 149, cfr. 146, 1924 s. 400.

11. Jfr. kendelser U. f. R. 1908 s. 686, 1910 s. 255, 1926 s. 956.

12. Andragende om akkord for et ansvarligt interessentskab skal tillige omfatte de ansvarlige indehaveres særkreditorer U. f. R. 1941 s. 240.

13. Jfr. Mot. s. 27 (3459).

14. Jfr. U. f. R. 1908 s. 685, 1926 s. 962.

15. Jfr. U. f. R. 1910 s. 257, 1916 s. 147, 153, 1924 s. 395, 405, 1926 s. 958, 1934 s. 129.

At også begæringer fra ejere af landbrugsejendomme om tvangsakkord med støtte af erhvervenes lånefond må opfylde betingelserne i Akl. § 1 nr. 6, er udtalt i akkordrets-kendelse U. f. R. 1934 s. 127.

§ 2 er autoriserede dertil,¹⁶ men de kan dog også for den enkelte sag autoriseres dertil af skifteretten.¹⁷ Skyldneren skal 7° *indbetale et beløb* som forskud på omkostningerne.¹⁸

III. Hvad *fremgangsmåden* angår, falder akkordbehandlingen ved skifteretten i *fire stadier*: Akkordforhandlingens åbning, selve akkordforhandlingen, akkordens vedtagelse og endelig dens stadfæstelse af skifteretten. I almindelighed må fremhæves, at det er *skifteretten selv*, hvem det påhviler at foretage det fornødne, idet der ingen kurator er, og at skifteretten kun efter § 34 i større og besværligere boer¹⁹ undtagelsesvis er berettiget til at antage en lønnet medhjælper.

A. Efter at skyldnerens andragende om akkordforhandling er indgivet til skifteretten, skal ifølge § 3 denne som regel inden 3 dage og i hvert fald snarest muligt ved en kendelse *afgøre, om akkordforhandling skal åbnes*. Før denne afgørelse træffes, skal der afholdes et møde, hvortil fordringshaverne har adgang (men ikke behøver at indfinde sig), og hvori skyldneren og om fornødent tillidsmændene skal være til stede og besvare de af retten eller andre stillede spørgsmål. Efter omstændighederne kan retten (foruden skyldnerens forskud) forlange sikkerhed stillet for omkostningerne ved akkordforhandlingen.

Andragendet skal afslås, hvis det ikke tilfredsstiller forskrifterne i § 1, og manglerne ikke betimelig afhjælpes,²⁰ eller hvis retten finder det klart, at forhandling om akkord ifølge § 4 ikke kan finde sted,²¹ eller at forskrifterne i § 25 iøvrigt, hvorom nærmere nedenfor, vil være til hinder for, at en akkord vil kunne erholde rettens stadfæstelse.²² Medens en tidligere indgivet, end-

16. Se senest justitsministeriets fortegnelse over autoriserede tillidsmænd 174, 1. 10. 1952, der dog alene er gældende for tiden indtil 1. 10. 1956.

17. Se U. f. R. 1954 s. 849.

18. Den i §'ens sidste stk. indeholdte straffebestemmelse for den skyldner eller tillidsmand, der giver urigtige oplysninger, er bortfaldet ved Iktrfl. til Strfl. § 3, men i stedet derfor er trådt den almindelige bestemmelse i Strfl. § 162.

19. Se U. f. R. 1944 s. 1226 og 1910 s. 252: Der burde ikke antages medhjælper, da boet var ubetydeligt.

20. Jfr. U. f. R. 1924 s. 398, 399 og 1926 s. 962, hvor den på § 1 nr. 5 beroende mangel dog ikke kunne afhjælpes.

21. Se domme ovenfor s. 206-207 noterne 2-5.

22. For så vidt angår § 25 nr. 5 se dog U. f. R. 1908 s. 680: når spørgsmålet

nu ikke afgjort konkursbegæring tidligere antoges at være til hinder for at indlede akkordforhandling,²³ er dette som på et tidligere sted udviklet²⁴ forandret ved den adgang til udsættelse efter konkursbegæringens indgivelse, der efter lov 68, 12. april 1927 § 2 (K. L. § 48 a) kan gives, netop for at skyldneren skal kunne forsøge at tilvejebringe betingelserne for tvangsakkord udenfor konkurs. Skifteretten skal også senere standse en begyndt akkordforhandling, så snart den kommer til kundskab om et forhold, som vil være til hinder for akkordforhandlingernes fortsættelse eller akkordens stadfæstelse. Foreligger der ingen sådan legal hindring, skal andragendet bevilges. Akkordforhandlingen anses da ifølge § 5, 1. stk., for åbnet fra det øjeblik, da andragendet blev indleveret til skifteretten,²⁵ og til oplysning herom foreskriver § 3, 1. stk., at andragendet af skifteretten skal forsynes med påtegning om dagen og klokkeslettet, da det er indleveret.

B. Når skyldnerens andragende om åbning af akkordforhandling tages til følge, påhviler det ifølge § 6 skifteretten uden ophold at udstede *bekendtgørelse* (i Statstidende) om akkordbehandlingsens åbning; derimod kræves der ikke, således som med hensyn til konkurs, tinglysning ved de faste ejendommers værneting, da akkordbehandlingen jo ikke indskrænker skyldneren i hans rådighed over sit bo, jfr. ndfr. under IV. A. I forbindelse med denne bekendtgørelse berammes der et *møde* 14 dage til

om stadfæstelse kom til at foreligge, kunne fornøden sikkerhed muligvis være tilvejebragt. På samme linie U. f. R. 1941 s. 246.

23. Jfr. U. f. R. 1908 s. 687. I 1910 s. 251 blev konkursbegæringen anset for bortfaldet.
24. Ovenfor s. 38-39, *Harbou* i Fuldmægtigen 1936 s. 80, samt *C. Bang* i U. f. R. 1938 B s. 337 ff. Mærk også U. f. R. 1955 s. 1085, hvor andragende om udsættelse af konkurs af et insolvent aktieselskab blev nægtet, da omstændighederne ikke frembød fornøden garanti for, at kreditorernes interesse ville blive behørigt varetaget.
25. Se hertil U. f. R. 1954 s. 849: Forhandlingerne om tvangsakkord først antaget åbnet ved et andragende, der indeholdt de i Akl. § 1 nævnte oplysninger og ikke ved et tidligere indsendt andragende, der ikke kunne meddele de nævnte oplysninger, da der ikke på Færøerne findes autoriserede tillidsmænd og sådanne først måtte autoriseres af skifteretten. Mærk ligeledes U. f. R. 1926 s. 962. Om spørgsmålets betydning for adgangen til kreditorforfølgning se nedenfor s. 217-18.

4 uger derefter til behandling af akkordforslaget. Samtidig *opfordres fordringshaverne* til for skifteretten at *anmelde* deres tilgodehavende hos skyldneren. Skifteretten skal desuden tilstille samtlige kendte fordringshavere nærmere meddelelse. Endelig *skal skyldnerens andragende* med bilag *benlægges til eftersyn* for alle vedkommende i retten, og enhver fordringshaver kan forlange afskrift deraf mod betaling.

I det til akkordforslagets behandling bestemte møde skal ifølge § 7 skyldneren og som regel også tillidsmændene være til stede. Angående forhandlingen i mødet og eventuelt nyt mødes afholdelse må iøvrigt henvises til § 7.

I de omtalte møder har ifølge § 8 såvel skifteretten som tillidsmændene og enhver fordringshaver ret til at forlange *skyldnerens besvarelse* af ethvert i forbindelse med akkordforhandlingen stående spørgsmål; afhøringen foretages af skifteretten. Vægrer skyldneren sig ved at besvare et spørgsmål, vil bestemmelsen i § 4 c efter omstændighederne kunne komme til anvendelse, således at akkordforhandlingen bortfalder.

Også kreditorerne påhviler der en vis møde- og oplysningspligt, idet der kan afæskes enhver mødende stemmeberettiget fordringshaver eller hans befuldmægtigede forklaring om fordringshaverens forretningsforhold til skyldneren; efter omstændighederne vil en fordringshaver kunne indkaldes med aftens varsel. Hvis en fordringshaver vægrer sig ved at møde eller at afgive forklaring, *kan* skifteretten ved stemmeopgørelsen beslutte, at den pågældendes stemme, hvis den er afgivet til fordel for akkorden, ikke skal medregnes. Er en af de således afgivne forklaringer usandfærdig, kommer bestemmelserne i Strfl. 1930 §§ 158 og 160 om falsk forklaring til anvendelse. For *tillidsmændene* er der ikke hjemlet nogen sådan forklaringspligt, men de vil sjældent vægre sig ved at besvare spørgsmål.

C. Ved *afstemningen* om akkordforslaget følges i det væsentlige de samme regler som ved tvangsakkord i konkurstilfælde, men nogle forskelligheder må dog mærkes.

a. I modsætning til, hvad der antages at gælde i konkurstilfælde, hjemles det ved § 9, at afstemning om skyldnerens akkordforslag kan ske ved indsendelse af *skriftlig* stemme.²⁶ Tillige 26. Eventuelt også pr. telegram, jfr. Mot. s. 32 (3468).

bestemmes det, at en fordringshaver, som ved indgivelsen af skyldnerens andragende om akkordbehandling har erklæret at stemme for forslaget, skal regnes at have indsendt skriftlig stemme for dette, medmindre han har tilbagekaldt sin erklæring, eller forslaget i nogensomhelst henseende er blevet ændret.

b. Reglen i § 10 om begrænsningen i panthaveres og privilegerede kreditorers stemmeret, i § 11 om enkelte kreditorens udelukkelse fra afstemningen,²⁷ i § 12, jfr. § 16, om stemmeret for bestridte fordringer og i § 13 om betingede fordringer og om det tilfælde, at en fordring ejes af flere i forening eller en kreditor har flere fordringer, stemmer i det væsentlige med de i K. L. §§ 105-107, jfr. § 110, samt § 62 indeholdte forskrifter. Men som en forskel må dog navnlig fremhæves, at ifølge § 10 panthavere ikke blot som efter K. L. § 105 har stemmeret for den del af deres fordringer, for hvilken de frafalder panteret, men tillige altid skal have det for den del af deres fordringer, for hvilken pantet efter skifterettens skøn ikke frembyder sikkerhed.²⁸

c. Til akkordforslagets *vedtagelse* kræves der også her en *kvalificeret majoritet*, som navnlig bestemmes efter størrelsen af den dividende, der tilbydes.²⁹ Er den under 25 pct., kræves der fire femtedele både med hensyn til tal og vægt, jfr. Akl. § 14, som den er ændret ved lov 67, 12. april 1927 § 3.^{30 31}

27. Jfr. U. f. R. 1908 s. 683, 688.

28. § 13, 3. stk., indeholder sikkert og § 10, 3. stk., vistnok også kun en udtrykkelig udtalelse af, hvad man ligeledes ville antage i konkurstillfælde.

29. Når det tilfælde, at forslaget kun går ud på betalingsudsættelse, sættes i klasse med det, at der tilbydes den højeste pct., må vistnok det samme resultat for konkurstillfælde følge af ordlyden i K. L. § 108. Når det i sidste stk. af Akl. § 14 siges, at en fordring henregnes til de stemmeretgivende, selv om fordringshaveren ikke har anmeldt den, betegner dette derimod vistnok en forskel fra, hvad der gælder om konkurs-akkorden. – Om ratebetalinger, der måtte være sket, medens skyldneren endnu befandt sig på det private akkorderings-stadium, kan medregnes ved beregningen af dividenden, må bero på omstændighederne, navnlig vel på, om den endelige tvangsakkord er kommet i stand i *kontinuitet* af disse tidligere skridt, jfr. en afgørelse ved Sjø- og Handelsrettens Skifteafdeling af 14. maj 1910.

30. Tidligere krævedes der i dette tilfælde ni tiendedele i begge retninger.

31. Akkordloven omtaler lige så lidt som Konkursloven udtrykkelig en *likvidationsakkord*, hvorefter fordringshaverne må nøjes med den divi-

D. Til akkordens gyldighed kræves endelig, ligesom med hensyn til tvangsakkord i konkurstilfælde, jfr. K. L. § 116, at den *stadfæstes af skifteretten*.

Efter at der er givet dem, der måtte have indsigelser at gøre mod akkorden, lejlighed til at fremkomme med dem, jfr. nærmere § 24, der sammenlignet med K. L. § 117 hjemler en noget hurtigere og mere summarisk fremgangsmåde,³² træffer skifteretten afgørelse om akkordens stadfæstelse.

Ifølge §§ 25 og 26 skal stadfæstelse i visse tilfælde nægtes. Dette gælder nemlig efter § 25 nr. 1-4³³ for det første i en række tilfælde, der væsentligt svarer til de i K. L. § 118 omhandlede.³⁴ Således gælder det ligesom ved konkursakkorden, at alle simple kreditorer skal behandles ligeligt, således at konkursens *ligelighedsprincip* også fuldt ud overføres på tvangsakkorden udenfor konkurs,³⁵ og at privilegerede kreditorer og panthavere ikke må

dende, som likvidationen udbringer. I Akkordlovens motiver s. 36 anerkendes imidlertid en sådan akkord, og det udtales, at hvis den ikke fastsætter nogen bestemt minimumsdividende, udkræves til vedtagelse samme majoritet, som når akkordforslaget tilbyder under 25 pct. En senere akkordrets-kendelse, U. f. R. 1934 s. 129, har da også i realiteten anerkendt en likvidationsakkord, uden at det dog af referatet kan ses, med hvilken majoritet akkordforslaget har været vedtaget. Se iøvrigt ovenfor s. 204 note 13.

32. Navnlig er der åbnet adgang for skifteretten til straks i samme retsmøde, hvori afstemningen foregår, at træffe afgørelse om akkordens stadfæstelse.
33. Jfr. med hensyn til § 25 nr. 1 de s. 206-07 noterne 2-5 ad § 4 citerede kendelser og med hensyn til § 25 nr. 2 U. f. R. 1908 s. 686, 1916 s. 149, 1924 s. 405.
34. Ovenfor s. 204 og 205. Der er dog foruden til tilfældene i §§ 17-20, som svarer til K. L. §§ 111-114, også henvist til bestemmelserne i § 21 om rente og rabat, i § 22 om sikring af modregningsretten for fordringshavere, der skylder noget til den akkordsøgende, og i § 32 om betydningen af akkordens ikke-opfyldelse og om fordringshavernes stilling ved skyldnerens senere konkurs. I stedet for henvisningen i K. L. § 118 nr. 2 til § 115 (= Akl. § 30) er nægtelse af akkordens stadfæstelse i tilfælde af utilladelig begunstigelse af enkelte kreditorer ved § 25 nr. 4 direkte fastslået, således at den også skal finde sted, selv om begunstigelsen er sket åbenlyst.
35. Jfr. den til K. L. § 115 svarende bestemmelse i Akl. § 30, jfr. U. f. R. 1938 s. 589. – Der er iøvrigt i *Udk. til Lov om G. O.* s. 180 foretaget en mere principiel ændring i forhold til Akl. § 25. Efter udkast skal stad-

berøres ved akkorden, jfr. §§ 17 og 20.³⁶ Med hensyn til pant-
haverne tilføjer den sidste § udtrykkelig, hvad der dog vistnok
også må antages i konkurstilfælde,³⁷ at deres personlige fordring
på skyldneren skal formindskes med det beløb, som til sin tid
måtte blive dækket af pantet, medens de for det overskydende
beløb bindes ved akkorden. Panthaveren kan altså – hvis han da
ikke har givet afkald på panteretten for en del af sin fordring,
hvad der må stå ham åbent – ikke få adgang til at gøre noget per-
sonligt krav gældende mod skyldneren ifølge akkorden, førend
han har solgt sit pant og derved konstateret, for hvor stort et be-
løb han mangler dækning. Navnlig kan skifteretten skøn over pan-
tets værdi ikke i denne retning have nogen betydning, således som
efter § 10 ved spørgsmålet om panthaverens stemmeret. – Ifølge
§ 21, 3. stk., har fordringshavere, hvis fordringer ikke er for-
faldne, krav på betaling samtidig med de andre fordringshavere;
dette må dog vistnok selv uden udtrykkelig hjemmel også antages
at gælde i konkurstilfælde ifølge K. L. § 111, 2. stk., smh. med
grundsætningen i § 131, jfr. lov 15. april 1887 § 4. Endelig inde-
holder Akl. § 21 nogle særlige regler om renteberegning og even-
tuelt fradrag af rabat.

Der er imidlertid gjort afvigelse fra den grundsætning, som
fastholdes i konkurstilfælde, at skifteretten kun skal prøve lovlig-
heden, men ikke billigheden eller hensigtsmæssigheden af tvangs-
akkordens bestemmelser. Ifølge § 25 nr. 5 skal skifteretten *ex of-
ficio*, selv om der altså ingen indsigelse er fremsat, nægte akkor-
dens stadfæstelse, når der »ikke *haves antagelig betryggelse for
akkordens opfyldelse*«,»³⁸ og det samme skal ifølge § 26 ske efter

fæstelse i disse tilfælde ikke nægtes men »*kan og bør som regel*«. Denne
ændring skyldes, at der efter kommissionens opfattelse »ikke altid, når
et flertal af kreditorer ønsker akkorden fremmet, bør nægtes stad-
fæstelse i de opregnede tilfælde«. Se nærmere *Mot. til Udk. til Lov om
G. O.* s. 252-53, *Erwin Munch-Petersen* i *Juristen* 1941 s. 587 og sml.
nedenunder s. 223, note 10.

36. Jfr. ad § 25 nr. 3 om tilfælde, hvor der forelå spørgsmål om akkorden
kunne anses for stridende mod lighedsgrundsætningen (§ 17, 2. stk.):
U. f. R. 1924 s. 405, 1929 s. 198 og s. 203, og et tilfælde vedrørende § 20:
U. f. R. 1938 s. 589. Ad § 25 nr. 4 se U. f. R. 1912 s. 351, 1916 s. 152 og
1924 s. 399.

37. Jfr. *Mot.* s. 33 (3469).

38. Jfr. U. f. R. 1908 s. 682, 688, 1926 s. 957, 1930 s. 1033, 1934 s. 127 og

andragende fra nogen af de fordringshavere, der berøres af akkorden, »når det påvises, at akkorden ikke stemmer med fordringshavernes fælles interesse,« såsom fordi den tilbudte dividende står i betydeligt misforhold til skyldnerens midler, eller fordi de fastsatte betalingsterminer medfører en ubegrundet udsettelse med betalingen.³⁹

Om skifterettens endelige beslutning, ligesom i det hele om akkordforhandlingens ophør, skal der ifølge § 27 ske kundgørelse og meddelelse til kreditorerne.⁴⁰

E. *Omkostningerne* ved denne offentlige akkordforhandling er ifølge § 38 forholdsvis små, og det er yderligere bestemt, at de afgifter, som er betalte for akkordforhandling, skal afdrages i skiftegebyerne, dersom skyldneren en vis tid efter akkorderingen går fallit.

IV. Akkordbehandlingens *retsvirkninger*.

A. Medens ifølge den norske akkordlov en skyldner, der har indledet akkordforhandling, noget indskrænkes i den frie rådighed over sit bo, idet han stilles under tilsyn af et såkaldt »akkordstyre«, *beholder* efter vor lov den akkordsøgende skyldner *den fulde rådighed over sit bo*, for så vidt der ikke faktisk er gjort nogen indskrænkning heri ved at stille ham under tilsyn eller ved at hans kreditorer har fået overladt administrationen af hans ejendele.

Et karakteristisk moment ved præventivakkorden er således, at *urådighedsprincippet* principielt *ikke* gælder, idet det ville komme i strid med det saneringsformål, en sådan akkord i første

U. f. R. 1938 s. 22, hvor stadfæstelse *nægtedes*. Se *derimod* som tilfælde af *stadfæstelse* 1911 s. 460 og 1924 s. 401, 1926 s. 960 (praktisk set alle kreditorer havde tiltrådt akkorden) og 1929 s. 203, 1944 s. 1228. Ved to utrykte akkordretsafgørelser af 1. 9. 1952 (sag 3/1952) og 13. 3. 1953 (sag 1/1953) er moratorier på 6 og 5 år blevet stadfæstet, endskønt sikkerhed af betydning alene bestod i, at kreditorudvalgene havde fået meget vidtgående beføjelser.

39. Jfr. U. f. R. 1910 s. 248, 1929 s. 208, 1934 s. 127. Mrk. *derimod* 1916 s. 153 og 1934 s. 129, der særlig udtaler, at en likvidationsakkord med ubestemt dividende (skyldneren overdrog den ham tilkommende arv i dødsboet efter sine forældre) ikke kunne anses for ikke stemmende med fordringshavernes fælles interesse. Se endvidere U. f. R. 1938, s. 223 og 1941 s. 239.

40. Jfr. K. L. § 121, 3. stk.

række tilsigter. Dog vil skyldneren kunne straffes for skyldner-svig, hvis han efter at forhandling om tvangsakkord er åbnet (og efter omstændighederne også blot med en sådan for øje), foretager handlinger, der går ud på, at boets ejendele og fordringer ikke kommer fordringshaverne til gode, jfr. strfl. 1930 §§ 283 og 300.⁴¹

Nogle særlige bestemmelser gælder der ifølge § 29 in fine og § 34, sidste stk., om den gæld, som skyldneren til sin forretningsvirksomheds fortsættelse eller opretholdelse har stiftet henholdsvis før den offentlige akkordforhandlings begyndelse med tillidsmændenes samtykke eller efter akkordforhandlingens begyndelse med samtykke af en dertil beskikket mand.⁴²

B. Et spørgsmål, som ved ordningen af akkordforhandlingen fremkalder store vanskeligheder, er det, hvorvidt kreditorerne, så længe den står på, skal være udelukket fra at anstille individualforfølgning mod deres skyldner eller få ham erklæret fallit. En ganske almindelig udelukkelse af individualforfølgning ligesom ved konkurs ville vel stemme med, at ligelighedsprincippet også gælder ved tvangsakkord, men ikke med at debitor som hovedregel bevarer den fulde rådighed over sit bo.⁴³ Hvis man derfor, således som den norske akkordlov har gjort, helt afskærer kreditorerne fra singularforfølgning, giver man debitor et let middel til ved at indlede akkordforhandling at bringe sig i ly for sine kreditors forfølgning. På den anden side vil de enkelte kreditors retsforfølgning let kunne virke forstyrrende ind på akkordforhandlingens gang, og navnlig vil den fri adgang for kreditorerne til at få deres skyldner erklæret fallit i mange tilfælde kunne gøre hele akkordforhandlingen ørkesløs. De krydsende hensyn har da ført til den ordning, der er fastsat ved lovens § 5.⁴⁴

41. Akl. § 33, der henviste til Strfl. 1866 §§ 260 og 261, er ophævet ved Iktrrl. til Strfl. § 3. – Hvis trediemand medvirker til sådanne strafbare dispositioner, vil han kunne blive erstatningspligtig efter almindelige regler jfr. U. f. R. 1941 s. 299 (H).

42. Jfr. nærmere nedenfor s. 219-20 og 223 og sml. ovenfor s. 40-41.

43. Jfr. om hele dette forhold nærmere Konkursurrogater s. 114-44.

44. De regler, som efter *Udk.* til *Lov om G. O.* §§ 27 og 29 gælder om udelukkelse af kreditorforfølgning på gældsordningsstadiet, svarer i det væsentlige til Akl. § 5.

a. Så længe akkordforhandlingen kun befinder sig *på underhåndsstadiet*, er det klart, at der ikke kan være nogen indskrænkning i kreditorernes adgang til at anstille forfølgning mod deres skyldner.^{45 46}

b. Fra den tid, da *akkordforhandlingen ved skifteretten* må anses for *begyndt*, indtil den igen ophører, er

1°. *Individualforfølgning* som regel udelukket, idet hverken arrest, udlæg eller udpantning⁴⁷ retsgyldig kan ske i skyldnerens gods⁴⁸ undtagen for *fordringer som ikke berøres* af akkorden.⁴⁹

2°. Derimod står det selv efter den offentlige akkordforhandlings begyndelse⁵⁰ enhver fordringshaver åbent at forlange skyldnerens bo taget under *konkursbehandling*. Der er oven i købet her sket den udvidelse i forhold til den almindelige regel i K. L. § 42, at der *ikke* kræves, at hans fordring er *forfalden*.⁵¹ På den anden side er der, når et sådant forlangende fremsættes af fordringshavere, som berøres af akkorden, fastsat to indskrænkninger, nemlig 1° at forlangendet er tiltrådt af to andre lignende fordringshavere, hvis fordringer ikke først er overdraget dem efter akkordforhandlingens åbning, og 2° at de konkursbegærende fordringshaveres krav tilsammen udgør mindst (efter Akl.

45. En almindelig beskyttelse såvel mod individualforfølgning som mod konkurs gjaldt dog tidligere, når der var sket henvendelse til de ved lov 67, 12. april 1927, jfr. lov 280, 2. november 1932, indførte akkordudvalg eller til de af lov 364, 18. december 1933 om udlån af erhvervenes lånefond omfattede låneudvalg, jfr. § 9 i sidstnævnte lov. Om betænkelighederne ved disse regler, se Konkursurrogater s. 140 note 96 a og *Erwin Munch-Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse* s. 126-27. De nævnte bestemmelser er nu alle ophævet.

46. Sml. S. H. T. 1941 s. 126, hvor det forhold, at en handlende, som søgte akkord, havde transporteret sine ejendele på sine kreditorers vegne til sin sagfører, ikke afskar en kreditor fra arrest.

47. Afsætning, som også nævnes, er bortfaldet ved Rpl.

48. Se *Knud Eblers* i *Juristen* 1955 s. 241 om, at dette giver en skifteretsafgørelse *litis pendens* virkning i forhold til fogedsager.

49. Jfr. U. f. R. 1941 s. 829, hvor Akl. § 5, 2. stk. ikke kunne komme til anvendelse på effekter, hvori der før skifterettens dekret var gjort udlæg.

50. Se herved U. f. R. 1908 s. 687.

51. Dette stemmer med, at handlende, som det jo her sædvanlig vil dreje sig om, efter K. L. § 43 i tilfælde af betalingsstandsning kan blive erklæret fallit også ifølge begæring af en fordringshaver, hvis fordring ikke er forfalden, jfr. ovfr. s. 34.

¹/₁₀, men det er ved lov 67, 12. april 1927 § 2 ændret til) ¹/₅ af det samlede beløb af bekendte fordringer på det tidspunkt, da forlangendet fremsættes.⁵²

c. Først efter at akkorden er vedtaget, og indtil rettens endelige afgørelse om stadfæstelse foreligger, udelukkes som regel også kreditorernes adgang til at begære deres skyldners bo taget under konkursbehandling, idet det nu *ikke* mere kan ske efter begæring af nogen *fordringshaver, som berøres af akkorden* (derimod vel ifølge begæring af kreditorer, som står uberørt af akkorden). Til gengæld er der for dette tilfælde i § 5 in fine hjemlet en vis forlængelse af konkurslovens afkræftelsesfrister.

For det tilfælde at akkorden afløses af konkurs, er der mulighed for gennem *Konkurslovens afkræftelsesregler* at ramme også forud for akkordforhandlingerne liggende retsforfølgningsskridt og deslige. Derimod er der, når akkorden gennemføres, ingen hjemmel for anvendelse af Konkurslovens afkræftelsesregler. En anden sag er, at tilstedeværelsen af afkræftelige dispositioner vil være en omstændighed, der vil kunne føre til, at skifteretten nægter akkordens stadfæstelse i medfør af Akl. § 26. Det føles imidlertid ofte som en mangel, at der slet ingen mulighed er for at ramme selv udlæg, der er foretaget umiddelbart før akkordforhandlingernes åbning, medmindre man direkte eller indirekte fremtvinger en konkurs. Ved reformeringen af vor akkord- og konkurslovgivning bør man derfor overveje, om man ikke også på tvangsakkord kan overføre reglen om, at udlæg, der er foretaget en vis tid forud for åbningen af forhandlingerne, ubetinget falder bort. Man bør vistnok også blive stående ved sådanne rent objektive »*retsværnsbestemmelser*«, der medfører automatisk bortfald og ikke overføre almindelige subjektivt bestemte afkræftelsesregler.⁵³

52. For adgangen til at kræve en skyldners bo taget under konkursbehandling på det tidspunkt, da forhandling om gældsordning er åbnet, har *Udk. til Lov om G. O.* § 29 foreslået den tilsvarende brøk forhøjet til en fjerdedel.

53. Jfr. ved dette spørgsmål Konkursurrogater s. 150-53 og s. 142-44 og jfr. *Udk. til Lov om G. O.* § 183, hvorefter udlæg og udpantning foretaget i de sidste 8 uger før skyldnerens anmeldelse af betalingsstandsningen og arrest bortfalder ved akkordens stadfæstelse, – jfr. om *omstødelse udenfor konkurs* ovfr. s. 163.

C. a. Angående de almindelige *virksomheder af den stadfæstede akkord* henvises til næste §.

b. Af særlig vigtighed ved tvangsakkord udenfor konkurs er spørgsmålet, hvilken betydning der tilkommer akkorden i tilfælde af *skyldnerens senere indtrædende konkurs*.

I dette tilfælde har man anset det for ubilligt mod akkordkreditorerne, om man ubetinget ville holde dem fast ved akkorden, hvoraf jo følgen ville blive, at de i konkursboet, i modsætning til de senere tilkomne kreditorer, kun ville få dividende af akkorddividenden. Derfor opstiller § 32 den almindelige regel, at i skyldnerens konkursbo har de fordringshavere, som er bundet ved akkorden, cfr. f. eks. § 31, *krav på udlæg lige med de andre fordringshavere* i forhold til deres fordringers oprindelige beløb, uden hensyn til den ved selve akkorden skete nedskrivning, men alene med fradrag af de derefter virkelig skete afbetalinger. For så vidt er de dog vedblivende bundet ved akkorden, *som udlæget* i konkursboet i forbindelse med de nævnte afbetalinger *ikke må overstige, hvad der efter akkorden tilkommer dem*. Dette er særligt bestemt af hensyn til de nye kreditorer, som skyldneren måtte have fået efter akkorden, og som måske har regnet med den ved akkorden skete nedsættelse af skyldnerens gæld; det ville derfor også kunne blive vanskeligt for skyldneren at få ny kredit, dersom de ældre kreditorer i tilfælde af en senere konkurs skulle kunne forlange større dividende, end tvangsakkorden lyder på. Hvis f. eks. den oprindelige fordring var på 1.000 kr., akkorden lød på 50 pct., og der var betalt 20 pct. før konkursen, vil fordringshaveren i konkursboet kunne konkurrere for 1.000 kr. \rightarrow (20 pct. af 1.000 kr.) = 200 kr., altså 800 kr. Når da boet giver en dividende af 40 pct., skulle han for sin restfordring yderligere modtage 320 kr.; men da dette beløb sammenlagt med de allerede modtagne 200 kr. ville blive 520 kr., altså 20 kr. mere end de 500 kr. (50 pct. af 1.000 kr.), han ifølge akkorden havde krav på, får han af boet kun 300 kr.

Enkelte fordringer har loven dog forsynet med en særlig fortrinsret, således at de skal dækkes efter de i K. L. § 34 nævnte fordringer (som er forbundet med almindeligt underpant i løsøre), men forud for simpel personlig gæld, for så vidt konkursen påfølger i løbet af 3 måneder efter den offentlige akkord-

forhandlings ophør. Dette gælder nemlig for det første om de i Akkl. § 34 omhandlede *udgifter ved akkordforhandlingen*,⁵⁴ jfr. §'ens 5. stk. Fremdeles er efter den nævnte §'s sidste stk. den samme fortrinsret under visse forudsætninger knyttet til den *gæld, som skyldneren efter den offentlige akkordforhandlings begyndelse har stiftet*, idet en sådan gældsstiftelse kan være nødvendig for at holde debtors næring i drift under akkordforhandlingen. Det kræves dog, at *en af skifteforvalteren dertil beskikket mand meddeler skriftligt samtykke* til, at skyldneren påtager sig forpligtelsen, og en sådan beskikkelse kan skifteretten kun meddele, såfremt to femtedele (efter tal og vægt) af de kendte, i akkorden stemmeberettigede fordringshavere andrager derom og udpeger en mand, der erklærer sig villig og af skifteretten anses for egnet til at overtage dette hverv. Denne gældsstiftelse bør dog ikke strækkes videre end til, hvad der er strengt nødvendigt for opretholdelsen af skyldnerens virksomhed, men gældens fortrinstillig i konkursen er ikke betinget af, at denne begrænsning iagtages. Denne adgang til gældsstiftelse benyttes formentlig ikke meget i praksis.

§ 24

Tvangsakkordens virkninger

I. Det er et spørgsmål, der f. eks. i tysk konkursret har været genstand for megen drøftelse, om tvangsakkorden kan anses for et egentligt *forlig* mellem skyldneren og hans kreditorer.

Unægtelig frembyder den flere holdepunkter for en sådan opfattelse. Ikke blot nærmer dens nøje praktiske sammenhæng med den frivillige akkord den stærkt til forligssynspunktet. Men når man ser på forholdet mellem skyldneren og de kreditorer, som stemmer for akkorden, kan dette med en vis ret udtrykkes således, at skyldnerens tilbud, jfr. K. L. §§ 102 og 103, antages af fordringshaverne. Selv i denne retning må det dog fremhæves, at tilbudet i hvert fald først bliver bindende for skyldneren, efter

54. Dog kun for så vidt akkordforhandling efter denne lov virkelig har været begyndt, U. f. R. 1911 s. 49, jfr. 1910 s. 260, hvor forskellige krav blev delvis anerkendt.

at det er vedtaget af fordringshaverne, jfr. således forudsætningen i K. L. § 104 og Akl. § 7, 3. stk., og navnlig at der til akkordens endelige gyldighed kræves dens stadfæstelse af skifteretten. Og den bindende virkning, der jo også tilkommer tvangsakkorden overfor de fordringshavere, som ikke har deltaget i afstemningen om den eller måske endogså har stemt imod den, kan på ingen måde forklares gennem en forligsmæssig vedtagelse. Forholdet er ganske simpelt det, at der i denne retning *af loven er* tillagt en kvalificeret majoritet på skiftesamlingen en lignende myndighed til at træffe beslutning på samtlige kreditorers vegne, som der ellers tilkommer den simple majoritet, uden hensyn til mindretallets ønske. Her brister altså enhver lighed med forliget. Forinden skifteretten giver akkorden sin stadfæstelse, foretager den jo også i flere retninger en prøvelse af dens indhold, og denne *judicielle prøvelse*, som særlig ved tvangsakkord udenfor konkurs er af langt mere vidtgående karakter end den, der plejer at udøves af retten med hensyn til forlig, som indgås for den, udgør igen en forskel fra det egentlige retsforlig. Tvangsakkorden frembyder således i virkeligheden *et blandet forhold*, idet den ligner *forliget* deri, at dens indhold for en væsentlig del bestemmes ved parternes vilje, men for så vidt angår de spørgsmål, der er henlagt til skifterettens prøvelse, tillige fremtræder som en *retslig afgørelse*. I sammenhæng med dens sidste egenskab står endvidere, dels en vis begrænsning i adgangen til overhovedet at gøre ugyldighedsgrunde gældende mod akkorden, dels en almindelig indskrænkning i adgangen til at fremsætte sådanne ugyldighedsindsigelser i første instans, idet klageren i langt videre omfang end overfor retsforlig henvises til appelvejen.

Når det i K. L. § 119 og Akl. § 28 udtales, at »den af skifteretten stadfæstede akkord er at betragte som et mellem skyldneren og de i akkorden anerkendte fordringshavere indgæet *retsforlig*, og den har de et sådant tilkommende retsvirkninger,« kan denne udtalelse ikke tages ganske bogstaveligt, således at tvangsakkorden i alle retninger skulle sidestilles med et retsforlig; man ville derved endogså *komme i strid med andre udtrykkelige bestemmelser* i K. L., jfr. således den ved K. L. § 139 og Akl. § 37 hjemlede adgang til at gøre *ugyldighedsgrunde gældende gennem appel*. Men der må derved være tænkt, dels på akkordens al-

mindelige bindende karakter, dels på den lighed, den frembyder med et forlig i civilretlig forstand, at den i hvert fald i sin normale skikkelse forudsætter et vist *afkald* fra den ene parts side,¹ ligesom det vel også har været meningen på lignende måde, som med den tidligere lovgivningsbestemmelse om kommissionsforlig i fr. 10. juli 1795 § 43,² at fastslå en hovedvirkning af forliget, nemlig dets *eksigibilitet*.³

I *Mot. til Lov om G. O.*⁴ har man da også karakteriseret lovens udtryk om et retsforlig som misvisende, og lovudkastets § 184 nøjjes med at fastslå, at den stadfæstede akkord kan danne grundlaget for foretagelse af eksekution.

II. Hvad angår tvangsakkordens retsvirkninger i det enkelte, må det fremhæves:

a. Af den anførte bestemmelse i K. L. § 119 og Akl. § 28 følger det, at akkorden for så vidt binder skyldneren på lignende måde, som et forlig, som *han ikke mere kan bestride* de ved (eller før) akkorden anerkendte⁵ fordringshaveres krav. Derimod gælder dette ikke om fordringshavere, hvis krav er blevet bestridt, eller om hvis anerkendelse der, fordi de ikke har anmeldt sig før den pågældende skiftesamling, ikke har været tale.

b. For de ved akkorden anerkendte krav har den endvidere som ovenfor berørt den virkning som *umiddelbart eksekutionsgrundlag*, der plejer at være knyttet til et offentlig forlig.⁶ Denne retsvirkning må den sikkert også medføre for de fortrinsberettede kreditorer, der er anerkendt ved akkorden; i konkurs-tilfælde får dette dog kun betydning, for så vidt de ikke ifølge K. L. § 121, 2. stk., måtte være blevet fyldestgjort før boets udlevering.⁷

1. Jfr. D. Rpl. II s. 154.

2. Jfr. om denne nærmere H. *Munch-Petersen*: *Civilproces* (1906) s. 496-97.

3. Se om hele dette forhold særlig efter fremmed ret *Konkursurrogater* s. 68-75.

4. S. 254-55.

5. Det kan næppe, som ordene nærmest forudsætter, være nødvendigt, at fordringen optages i selve akkorden som anerkendt, og dette plejer heller ikke i praksis at ske, jfr. *Hein* s. 146-47.

6. Denne virkning af tvangsakkorden er dog ikke almindelig anerkendt. Den gælder f. eks. ikke i norsk ret.

7. Jfr. *Mot.* s. 118, *Deuntzer* s. 498, *Hein* s. 160.

c. Skønt akkorden således alene medfører fordel for de fordringshavere, som er blevet anerkendt, er den på den anden side ifølge K. L. § 120 og Akl. § 29 *også bindende for de fordringshavere, som ikke har meldt sig i boet eller under akkordbehandlingen*, for så vidt de ikke har pant eller anden fortrinsret.

d. Akkordens hovedfordel for skyldneren består ifølge K. L. § 120 og Akl. § 29 i, at *den befrier ham for den del af enhver før konkursen⁸ eller akkordforhandlingens begyndelse⁹ stiftet gæld, som ikke ved akkorden er overtaget, såvel overfor fordringshavere som overfor kautionister og andre, der tillige med ham hæfter for gælden. Ved tvangsakkord udenfor konkurs har man dog for at gøre det praktisk muligt for en skyldner, der endnu befinder sig på den private akkorderings stadium, at fortsætte sin forretningsvirksomhed, ved Akl. § 29 in fine gjort en undtagelse med hensyn til »gældsforpligtelser, som skyldneren til sin forretnings fortsættelse med de i anledning af akkordopgørelsen tilkaldte tillidsmænds samtykke har pådraget sig før akkordforhandlingens (d. v. s. den offentlige akkordforhandling) begyndelse.«* Det samme gælder ifølge Akl. § 34, 5. stk., om visse *vederlag og andre udgifter under forberedelsen til akkordforhandlingen*.

III. I nøje sammenhæng med spørgsmålet om tvangsakkordens almindelige retlige karakter står det spørgsmål, hvilke grunde der kan medføre dens *ugyldighed*, og ad hvilken vej sådanne ugyldighedsgrunde skal gøres gældende.

A. a. K. L. § 139, jfr. Rpl. § 673 in fine, åbner adgang til ad appelvejen at få omstødt den beslutning af skifteretten, hvorved akkorden er stadfæstet, dels når reglerne i § 117 om offentlig opfordring til at fremkomme med indsigelser mod akkorden og om tidspunktet for skiftesamlingens afholdelse (efter Akl. § 6 nr. 1) ikke er iagttaget, dels når de juridiske betingelser for stadfæstelsen, som skifteretten ifølge § 118 ex officio skal påse, ikke har foreligget. Et hovedtilfælde er herefter det, hvor *»ligelighedsprincippet«* mellem kreditorerne er krænket.¹⁰ Lignende

8. Cfr. U. f. R. 1885 s. 377 (stempelbøder).

9. Se U. f. R. 1940, s. 380: Akkorden antoges omfatte både de før og efter akkorden vedtagne påligninger af bidrag til dækning af en likviderende foderstofforenings underskud.

10. Jfr. nærmere om dette såvel efter dansk som efter fremmed ret og om

regler gælder med hensyn til tvangsakkord udenfor konkurs efter Akl. § 37, smh. m. §§ 25 og 26, hvor appellen dog ifølge § 36 skal ske til Akkordretten jfr. nærmere nedenfor.

b. Efter K. L. § 123, jfr. Akl. § 31, kan fordringshaverne erklære sig fri for akkorden, når der inden 3 år efter dens stadfæstelse oplyses¹¹ et særligt graverende forhold fra skyldnerens side med hensyn til konkursen eller akkorden, idet det nemlig enten opdages, at han har gjort sig skyldig i *skyldnersvig* i videste forstand, jfr. Strfl. 1930 §§ 283 og 300,¹² eller det kan bevises, at en eller flere fordringshavere *benmmelig* enten af *skyldneren* selv eller med hans vidende og vilje af nogen anden *har erholdt fordele* eller løfte om fordele fremfor de øvrige fordringshavere for at fremkalde en tvangsakkord eller fjerne hindringerne for en sådan.¹³

c. Det er imidlertid et spørgsmål, om denne angivelse af ugyldighedsgrunde kan anses for at være udtømmende. Den særlige fremhævelse af dem kunne måske for de under a nævntes vedkommende finde sin forklaring deri, at kun i disse tilfælde skal appelvejen stå åben (ligesom vistnok disse ugyldighedsgrunde alene kan gøres gældende ved appel), og forskellige regler, der står i forbindelse dermed (jfr. nærmere nedenfor under B. a. 1°). Og med hensyn til det under b omhandlede forhold kunne forklaringen søges i den ganske særlige retsstilling, som § 123 og Akl. § 31 for dette tilfælde etablerer, idet den vel fritager fordringshaverne for pligterne ifølge tvangsakkorden, men udtrykkelig lader dem beholde rettighederne (jfr. nedenfor under B. b.). Det kunne også synes at være altfor stødende, om tvangsakkorden skulle opretholdes uden hensyn til, om der f. eks. ved dens indgåelse havde foreligget umyndighed, tvang, svig,

de mulige begrænsninger, der kunne gøres heri (så at der f. eks. åbnedes en vis adgang til fuldt ud at dække småfordringer), Konkursurrogater s. 91-113.

11. Efter *Deuntzer* s. 506-07 skal det kræves, at kreditors søgsmål anlægges inden de tre års forløb, men dette har næppe tilstrækkelig støtte i lovordene, jfr. nærmere *Hein* s. 199-201.

12. K. L. § 123 henviser til Strfl. 1866 §§ 260, 261 og 262, 1. stk., og Akl. § 31 taler om, at skyldneren med hensyn til akkorden har gjort sig skyldig i »bedrageligt forhold«.

13. Jfr. U. f. R. 1884 s. 593 (straffesag) og 1884 s. 788.

eller afgørende forudsætninger havde vist sig urigtige eller var bristede, og at derfor sådanne ugyldighedsgrunde såvel af skyldneren som af kreditorerne måtte kunne gøres gældende. Imidlertid lader en sådan overførelse af reglerne om kontraktens ugyldighed sig sikkert ikke foretage, idet derved tvangsakkordens funktion til at skabe et fast og endeligt grundlag for skyldnerens fremtidige økonomiske virksomhed ville røkkes for kraftigt. En så vid adgang til at anfægte tvangsakkorden kendes vistnok heller ikke i nogen fremmed ret.¹⁴ Det stemmer også med almindelige procesgrundsætninger ikke at lade endelige proceshandlinger blive ugyldige af sådanne kontraktmæssige grunde.¹⁵ Tilmed vil de oftest kun have individuel karakter, f. eks. når der er begået svig overfor dem, og disse må da være henvist til hos skyldneren at søge erstatning for det tab, de derved har lidt.

Det følger dog allerede af det almindelige lighedsprincip, at det må være en forudsætning for den enkelte kreditors bundethed ved akkorden, at alle de simple kreditorer bindes derved, således at han kan erklære sig fri, hvis denne forudsætning ikke holder stik.¹⁶ Derimod stemmer det måske allerede med de almindelige regler om forlig, at akkordens ikke-opfyldelse fra skyldnerens side ikke i mangel af særlig vedtagelse kan berettige fordringshaverne til at erklære sig frigjort, således at de nu uden hensyn til det skete afslag eller den tilståede henstand med betalingen skulle kunne fordre hele beløbet prompte betalt. Og i hvert fald må dette antages, da ellers tvangsakkordens berørte hovedfunktion, at hidføre en endelig afslutning af konkursen, ville lide for væsentligt et skår. Med hensyn til tvangsakkord udenfor konkurs er det ved Akl. § 32 udtrykkeligt sagt, at akkorden ikke bortfalder, fordi den ikke holdes.¹⁷ Der er imidlertid ingen grund til, at der skulle gælde noget andet i konkurs-tilfælde, og dette antages sikkert heller ikke i praksis.¹⁸ I tilfælde af tvangsakkord udenfor konkurs følger det endogså af den

14. Jfr. *Deuntzer* s. 503-04 og *Konkurssurrogater* s. 73.

15. Jfr. *D. Rpl.* II s. 269-70.

16. Jfr. *U. f. R.* 1898 s. 8 (H), jfr. 1896 s. 827.

17. Det samme findes f. eks. også udtalt i den tyske *K. O.* § 195, cfr. derimod den franske *Code de Commerce* art. 520.

18. Jfr. også *Hein* s. 145-46.

omtalte bestemmelse i Akl. § 32 smh. m. § 25 nr. 3, at en modsat vedtagelse i akkorden skal udelukke denne fra stadfæstelse. Men i mangel af udtrykkelig hjemmel¹⁹ kan det samme næppe antages med hensyn til en tvangsakkord under konkurs.

B. Hvad angår *ugyldighedsgrundenes* nærmere virkning og den måde, hvorpå de må gøres gældende, fremhæves:

a. Hovedretsmidlet er *appel* til højere ret. Der gør sig imidlertid ved den nærmere ordning en væsentlig forskel gældende mellem konkursakkorden og tvangsakkorden udenfor konkurs, hvorfor det vil være naturligt at fremstille dem hver for sig:

1°. Angående *konkursakkorden* siges det i K.L. § 139, at skifterettens stadfæstelsesbeslutning ikke ved påanke kan omstødes, undtagen i de anførte tilfælde.²⁰ Men det har sikkert også været meningen, at disse omstødelsesgrunde overhovedet *kun ad appelvejen kan gøres gældende*, således at enhver adgang til af disse grunde at rejse indsigelse mod tvangsakkorden i første instans er afskåret. Dette betegner vel en vis forskel fra, hvad man ville antage om tilsvarende forhold ved det egentlige retsforlig, men hænger netop sammen med den hovedforskel fra dette, at retten altid ved tvangsakkorden skal foretage en prøvelse af disse omstændigheder, hvorfor der ved akkordens omstødelse af disse grunde udøves en bestemt censur over skifterettens virksomhed.²¹ Rpl. har gjort brud på det system, loven ellers følger ved opstillingen af retsmidlerne, ved at bestemme i § 673, 3. stk. in fine, at også en klage over den beslutning af skifteretten, hvorved en antagen akkord er stadfæstet, skal gøres gældende ved *kære*.²²

19. Vedtagelse af den såkaldte »kassatorische Klausel« antages heller ikke udelukket ved den tyske K. O. § 195, jfr. således *Wentzel/Kuhn: Kommentar zur Konkursordnung (1955)* ad § 195 anm. 1.

20. Se ovenfor s. 205.

21. Panthavere og privilegerede fordringshavere må dog vistnok som uberørte ved akkorden, jfr. §§ 114 og 111, altid kunne gøre deres ret mod skyldneren gældende i første instans, jfr. *Heim* s. 183 ff.

22. Derimod stemmer det med lovens almindelige ordning, når ifølge § 673, 1. stk. in fine, klage over den beslutning af skifteretten, hvorved en antagen akkord *forkastes*, ligeledes forudsættes at skulle ske ved *kære*. — Om de begrænsninger K. L. § 138 fastsætter for adgangen til at påkære i dette tilfælde, se nedfr. s. 313-14.

Det er *selve skifterettens stadfæstelsesbeslutning*, der ved kæren omstødes. I forbindelse dermed står den, ganske vist begrænsede, adgang til at forlange konkursens fortsættelse, som K. L. § 143, jfr. Rpl. § 675, 2. stk. in fine, hjemler fordringshaverne. Herefter må nemlig i tilfælde af sådan kære boet ikke udleveres til skyldneren, medmindre der drages omsorg for at sikre den kærende. Hvis han altså ikke får sådan sikkerhed, vil han ved sin kære kunne forhindre boets udlevering, hvorved jo først konkursen endelig ophører, jfr. K. L. § 121, sidste stk., og altså kunne forlange konkursbehandlingen fortsat, efter at akkordens stadfæstelse er blevet omstødt. Derimod fremgår det af motiverne²³ at have været meningen, at der ingen genoptagelse af konkursen på grund af akkordens omstødelse skulle kunne finde sted, når boet først var udleveret til skyldneren, men at der da kun skulle tilkomme kreditorerne den almindelige adgang til påny at få skyldneren erklæret fallit efter reglerne i K. L. kap. 6. Der måtte vistnok også kræves positiv hjemmel for at tillægge den enkelte kreditors kære en sådan almindelig virkning for hele boet, og derimod taler i høj grad de store praktiske vanskeligheder, som en sådan »genoptagelse« af konkursen efter boets udlevering ville medføre, idet dertil strengt taget måtte kræves, at de tidligere aktiver igen skaffedes til veje, og at de i mellemtiden tilkomne fordringshavere holdtes ude.

Kæren må i det hele antages *kun* at have *umiddelbar virkning til fordel for den enkelte kreditor*, som har iværksat den.²⁴ Om de andre kreditorer i henhold til den omstødelse af akkorden, som den enkelte gennem sin kære har opnået, kan erklære sig fri, må afhænge af, om lighedsprincippet ellers ville blive krænk-
ket. Dette vil vel hyppigst være tilfældet,²⁵ men dog ikke altid;²⁶ hvis f. eks. en privilegeret fordringshaver har fået akkorden omstødt, fordi hans ret ved den i strid med § 111 er blevet beskåret, vil de simple kreditorer sædvanlig ikke kunne gå fra akkorden af den grund.

Ugyldigheden må af de andre fordringshavere kunne gøres

23. S. 126.

24. Jfr. U. f. R. 1894 s. 807.

25. Jfr. U. f. R. 1898 s. 8 (H), jfr. 1896 s. 827.

26. For absolut i denne retning *Hein* s. 193-94.

gældende i første instans, da der ikke deri ligger nogen yderligere kritik af skifterettens fremgangsmåde, men de netop henholder sig til den omstødelse af akkorden i forhold til den enkelte kreditor, som retten allerede har foretaget.

2°. Om adgangen til gennem appel at få en *tvangsakkord udenfor konkurs* erklæret ugyldig indeholder Akl. §§ 35-37 nogle regler, som i flere punkter er afvigende fra dem, der gælder om tvangsakkord under konkurs.

Der oprettedes ved loven en ny domstol under benævnelsen *Akkordretten*,²⁷ til hvilken skifterettens beslutninger kan appelleres til endelig afgørelse;²⁸ om denne rets sammensætning må henvises til ovenfor s. 8-9.

Appellen betegnes som »anke«, men den sker ifølge § 36 på en særlig let og hurtig måde efter regler, der stærkt minder om den »kære«, som er hjemlet ved Rpl. kap. 37, jfr. § 441,²⁹ og særlig for skifteretsafgørelser ved §§ 661, 664, 665 og §§ 673, 675 og 678. Skifteretten tilstiller, uden at indvarsling af nogen modpart finder sted, uopholdelig Akkordretten ankebegæringen, som skal indgives til skifteretten inden en ganske kort frist,³⁰ og sagens dokumenter, samt en udskrift af retsprotokollen, hvorhos retten kan vedføje sin egen erklæring. Enhver, for hvem den indankede afgørelse er af betydning, kan indgive skriftlige udtalelser til Akkordretten.³¹ Nye anbringender og oplysninger kan fremføres, og Akkordretten kan også af egen drift indhente oplysninger og erklæringer. Afgørelsen træffes snarest muligt og i reglen inden to uger. Iøvrigt bestemmer retten selv sin forretningsorden.³²

27. Kendelser afsagt af Akkordretten findes optaget i U. f. R. 1944 s. 1226-34, 1941 s. 237-46, 1938 s. 219-25, 1936 s. 113-16, 1934 s. 126-29, 1932 s. 134-36, 1930 s. 1028-34, 1929 s. 198-211, 1926 s. 956-63, 1924 s. 395-406, 1916 s. 144-55, 1912 s. 349-58, 1910 s. 244-60 og 1908 s. 680-90.

28. Jfr. U. f. R. 1935, s. 406: Ingen hjemmel for kære til landsretten af beslutning om åbning af akkordforhandling.

29. Jfr. Tvistemål s. 254-56.

30. Se nærmere Akl. § 36, 1. stk., 1. pkt. og U. f. R. 1936 s. 115.

31. Der er ikke som ved kære efter Rpl. § 420 fastsat nogen bestemt frist for parternes adgang til at indsende skriftlige udtalelser til kæreretten.

32. Jfr. jmcirk. 306, 20. oktobr. 1906 med vedføjede meddelelser fra Akkordretten.

Da det kun er skifterettens kendelser, som skal appelleres til Akkordretten, er det klart, at det ikke er udelukket for de almindelige domstole at tage stilling til tvangsakkordspørgsmål, som ikke er afgjort af skifteretten under akkordforhandlingen. Men ikke alle spørgsmål, som er afgjort af skifteretten og som vedrører beslutninger omhandlede i tvangsakkordloven, kan ankes til Akkordretten. Ifølge § 37 kan det kun ske af *skyldneren* med hensyn til en kendelse, hvorved hans andragende om akkordforhandling afslås, eller hvorved en påbegyndt akkordforhandling standses, eller hvorved akkordens stadfæstelse nægtes, og af *enhver fordringshaver*, der berøres af akkorden, med hensyn til den kendelse, hvorved akkorden stadfæstes. Det er dog særlig antaget, at både spørgsmålet om udsættelse af en konkursbegæring, når der er indledet forhandling om tvangsakkord, såvel som spørgsmålet om stadfæstelse af akkord på trods af en indgiven konkursbegæring, henhører under Akkordretten.³³ Det fremgår af motiverne,³⁴ at det iøvrigt har været meningen at udelukke ethvert spørgsmål vedrørende afstemningen over akkorden og dens vedtagelse fra påanke,³⁵ så at anken når det drejer sig om beslutninger i henhold til denne lov kun kan støttes på, at skifteretten har tilsidesat de legale betingelser, der efter §§ 25 og 26 gælder for selve stadfæstelsen.³⁶ Endelig kan appel ske af kendelser, hvorved skifteretten ifølge § 34, 2. og 3. stk., har fastsat vederlaget for medhjælp ved akkordforhandlingen.³⁷ Både Akkordrettens og skifterettens afgørelser har eksekutionskraft, og der gælder den sædvanlige fuldbyrdelsesfrist på 15 dage.³⁸

33. Jfr. U. f. R. 1938 s. 1091 og C. Bang i U. f. R. 1938 B s. 343 ff.

34. S. 46 (3491).

35. Jfr. U. f. R. 1910 s. 247, 1916 s. 151.

36. Mærk U. f. R. 1936 s. 114: Af Akl. § 25 nr. 3 jfr. § 20 fulgte, at skifterettens nægtelse af at anerkende en transport kunne indbringes for Akkordretten.

37. Skifteretten kan dog ikke tilkende sagførere salær for møde, jfr. U. f. R. 1908 s. 682.

38. Efter Akl. § 37, 3. stk. har Akkordrettens kendelser dog i henhold til § 34, 2. og 3. stk. »fuldbyrdelseskraft som en højesteretsdom«. Dette refererer sig til forholdene før Rpl., hvorefter der ingen fuldbyrdelsesfrist gjaldt for højesteretsdomme, jfr. *Nellemann*: Execution s. 47. Det må jfr. Rpl. § 1, 2. stk., formentlig antages, at Rpl. ikke har gjort nogen forandring

For sagens behandling ved Akkordretten betales intet, men retten kan, hvis anken findes at have manglet rimelig grund, pålægge den ankende en bøde.³⁹

b. De forhold, der nævnes i K. L. § 123 og Akl. § 31, betegner væsentlig kun særlig graverende undertilfælde af de forhold, som omhandles i K. L. § 101 e) og f) og § 115 og i Akl. § 25 nr. 4 (navnlig hvor begunstigelsen er sket hemmeligt af skyldneren selv eller med hans vidende), og det må derfor også i disse tilfælde stå fordringshaverne åbent at appellere akkordens stadfæstelse til omstødelse. Men ved siden heraf hjemler K. L. § 123 og Akl. § 31 en særlig gunstig retsstilling for fordringshaverne, idet de nemlig kan gøre hele deres oprindelige ret gældende mod skyldneren uden hensyn til den delvise eftergivelse eller den henstand, der var indrømmet ham ved akkorden, og uden at de selv taber nogen rettighed, der var indrømmet dem ved akkorden. Heraf må vistnok også følge, at de stadig kan gøre tvangsakkorden gældende som umiddelbart eksekutionsgrundlag, dog naturligvis kun med hensyn til den del af fordringen, som skyldneren har påtaget sig ved akkorden, medens fordringshaverne iøvrigt må være henvist til søgsmål i første instans.

Forudsætningen for, at fordringshaverne kan hævde en sådan retsstilling, er, at det er *bevist*, at skyldneren har gjort sig skyldig i et af de i §'en anførte tilfælde. Er dette strafbart, vil beviset i reglen være tilvejebragt under en mod skyldneren anlagt straffesag, men det kan dog ikke være en betingelse for at gøre disse civile retlige virkninger gældende mod skyldneren, at han virkelig er blevet idømt straf. En utilladelig begunstigelse ved tvangsakkorden vil sædvanlig være konstateret under en af en eller flere fordringshavere i den anledning anlagt sag. Dennes resultat vil vel ikke umiddelbart være bindende til fordel for de andre kreditorer, men disse vil dog kunne benytte sig af det under den tidligere sag fremskaffede bevis.

heri, således at der for disse kendelser fortsat ikke gælder nogen fuldbyrdelsesfrist, sml. Tvangsfuldbyrdelse s. 45-46.

39. Jfr. således U. f. R. 1910 s. 247, s. 259.

De frivillige ordninger¹

I. I praksis er det meget almindeligt, at man i stedet for den nu fremstillede tvangsakkord benytter *frivillig akkord*. Denne udmærker sig ligesom tvangsakkorden ved at medføre, at skyldneren fremtidig er frigjort for enhver forpligtelse, som han ikke positivt har påtaget sig ved akkorden; i det sædvanlige tilfælde, at akkorden går ud på en nedsættelse af fordringshavernes krav, bevirker den således en frigørelse for restgælden. Den frivillige akkord adskiller sig derimod fra tvangsakkorden ved, at den principielt ikke binder nogen fordringshaver, som ikke har tiltrådt akkorden.²

Spørgsmålet bliver da, om der i et vist omfang kan blive tale om på frivillig akkord at anvende reglerne om tvangsakkord. I så henseende er der naturligvis intet i vejen for, at det ligefrem kan være vedtaget at følge visse af disse regler.³ I de større kreditorforeninger indenfor brancherne er det således i nutiden almindeligt at arrangere den frivillige akkord efter Tvangsakkordlovens regler, således at akkordforslaget, hvis fuld tilslutning ikke opnås, kan indleveres til skifteretten som tvangsakkordforslag.⁴ I sådanne tilfælde må naturligvis navnlig det vigtige princip om fordringshavernes ligelige fyldestgørelse være overholdt. Bortset herfra kan man derimod ikke uden videre gå ud fra, at Tvangsakkordlovens regler gælder.

A. Med hensyn til det lige berørte spørgsmål, om det for konkurs gældende *ligelighedsprincip* kan antages at finde anvendelse på den frivillige akkord ligesom på tvangsakkord, må svaret således blive, at dette ikke behøver at være tilfældet. Når det ikke er vedtaget eller forudsat, at alle simple fordringshavere skal fyldestgøres ligeligt, er der i og for sig intet i vejen for at akkorden gennemføres på den måde, at skyldneren forhandler med

1. Jfr. ved hele dette afsnit Konkursurrogater s. 159-350.

2. Jfr. ovfr. s. 198.

3. Jfr. om betydningen af *vedtagelse af Konkurslovens regler* ved frivillige ordninger ndfr. s. 289 ff.

4. Se *Buus og Noiesen: Konkurs-, Akkord- og Likvidationsopgørelser* s. 84 ff.

fordringshaverne enkeltvis for at opnå saldokvittering, uden at det kan antages at være forudsætningen, at alle fordringshaverne får samme dividende.⁵ Oftest vil forholdet dog være det, at det må anses for stiltiende eller udtrykkeligt vedtaget eller dog for at være en forudsætning for arrangementet, at i hvert fald alle simple kreditorer behandles lige. Dette vil vistnok gælde overalt, hvor akkorden klart fremtræder som et fællesarrangement, idet der f. eks. er udsendt enslydende cirkulærskrivelser til samtlige fordringshavere med tilbud om en bestemt dividende.⁶

Når ligelighedsprincippet således må anses for vedtaget eller forudsat, må begunstiggelse af enkelte fordringshavere i almindelighed berettiggelse de øvrige fordringshavere til at *træde tilbage fra akkorden*. Dette gælder dog ikke ubetinget. Ofte må det således underforstås, at de i konkurstilfælde privilegerede kreditorer ligesom ved tvangsakkord skal have fuld dækning, og i hvert fald kan det kun være forudsætningen, at kreditorer, der står i samme klasse, ligestilles.⁷ Og selv om det drejer sig om en begunstiggelse af en simpel kreditor, vil tilbagetræden næppe kunne finde sted, hvis det kun drejer sig om uvæsentlig begunstiggelse.⁸ Det er heller ikke sikkert, at begunstiggelser, der ikke ydes af skyldneren, men af en tredjemand af midler udenfor akkordmassen, kan anses for utilladelige.⁹ Selv om ligelighedsprincippet klart er vedtaget, er det imidlertid givet, at der ikke kan blive tale om nogen analogisk anvendelse af de særlige regler som indeholdes i K. L. § 123 og Akl. § 31.¹⁰

Derimod må det i de praktisk hyppigst forekommende tilfælde, hvor den ligelige dækning af fordringshaverne er en forud-

5. Jfr. f. eks. domme i U. f. R. 1911 s. 167 og 1888 s. 707.

6. Jfr. herom nærmere Konkursurrogater s. 277-79 og de her citerede domme, navnlig U. f. R. 1930 s. 568, 1928 s. 365 og 1893 s. 1321. Se endvidere 1953 s. 264 (H).

7. Jfr. således U. f. R. 1935 s. 378 og 1956 s. 54 (H). Som *Stampe*, Juristen 1954 s. 258, fremhæver, vil en frivillig akkord eller likvidation simpelthen ikke kunne gennemføres uden at der gives privilegerede kreditorer fortrinsret, idet disse ellers ikke vil tiltræde ordningen.

8. Jfr. V. L. T. 1935 s. 109.

9. Jfr. herved Konkursurrogater s. 279-82 og de der anførte domme. Se dog U. f. R. 1953 s. 264 (H), som muligvis må anses som udtryk for, at praksis har skærpet kursen overfor særbegunstigelsesaftaler.

10. Jfr. ovfr. s. 224 og s. 230.

sætning for akkorden, antages, at den indgåede særftale er ugyldig. Dette er med hjemmel i Aftalelovens § 33 og D.L. 5-1-2 fastslået ved en række domme og har også vundet tilslutning i teorien.¹¹

B. a. Et andet vigtigt spørgsmål, der opstår, er, om der er nogen mulighed for ved frivillig akkord eller anden frivillig ordning at skabe *beskyttelse mod individualforfølgning* gennem arrest eller udlæg fra de dissentierende eller nyopståede fordringshaveres side.

At der ikke i almindelighed kan være tale om en sådan beskyttelse af den frivillige akkord, er indlysende. Selv ved tvangsakkord udenfor konkurs er forholdet, som ovenfor fremstillet,¹² det, at der ikke gælder nogen almindelig beskyttelse mod individualforfølgning, men alene, efter at ordningen er kommet under en vis offentlig kontrol, indtræder en delvis beskyttelse herimod. I denne henseende vil en blot aftale om, at individualforfølgning skal være udelukket, heller ikke uden videre forandre forholdet. Den vil vel binde de tiltrædende fordringshavere, der iøvrigt oftest uden en sådan positiv aftale må anses for ved deres tiltrædelse at have fraskrevet sig retten til at anstille en sådan særaktion. Derimod vil den ikke kunne have nogen betydning overfor tredjemand, medmindre *betingelserne for stiftelsen af en ejendomsret eller en viljesbestemt panteret* (nogen retspantret for kreditorerne i almindelighed foreligger der jo ikke her) til fordel for fordringshaverne i det enkelte tilfælde kan anses at foreligge. Hertil er det naturligvis ikke tilstrækkeligt, at der finder en overlevering af skyldnerens aktiver sted til en tredjemand, hvis denne kun kan anses for skyldnerens, men ikke kreditorernes befuldmægtigede. I retspraksis har der været tilbøjelighed til

11. Jfr. U. f. R. 1925 s. 810, 1927 s. 1052, 1934 s. 964, 1954 s. 378, *Henry Ussing: Aftaler* § 18 og *Konkurssurrogater* s. 284-87. I U. f. R. 1954 s. 378 afviste retten ex officio et sagsanlæg, der støttedes på en sådan hemmelig særbezugstigsæftale, som ansås stridende mod lov og ærbarhed.

V. L. T. 1939 s. 74 angår en anden situation. Her havde kreditor åbenlyst betinget sin tiltrædelse af, at han modtog et større beløb end tilsagt og kunne følgelig ikke være bundet af akkorden i den foreslåede form. Ved V. L. T. 1938 s. 102 blev det antaget, at et beløb, som allerede var erlagt i henhold til særftale, ikke kunne kræves tilbagebetalt.

12. S. 216-18.

at bedømme de foreliggende situationer således og til ud fra dette synspunkt at nægte beskyttelse mod individualforfølgning. Hvor overdragelsen finder sted til en mellemmand, må det således komme an på om den pågældende må anses for skyldnerens eller kreditorernes befuldmægtigede. Hvis dette sidste er tilfældet, må det ligesom i fremmed ret anerkendes, at der efter omstændighederne kan være sket en sådan *endelig overdragelse til betaling*, at overdragelsen må nyde tinglig beskyttelse mod udenforstående kreditors retsforfølgning.¹³ Det må hertil kræves, både at debitor i det store og hele er berøvet den faktiske rådighed over de overtagne aktiver, og at ordningen loyalt gennemfører ligelighedsprincippet.¹⁴

b. Selv om der måtte være skabt en tinglig beskyttelse mod individualforfølgning, kan det dog næppe antages, at denne beskyttelse også kan opretholdes i tilfælde af, at skyldneren senere kommer under *konkurs*. Forudsætningen for arrangementet har jo nemlig været, at konkursen gennem den frivillige ordning kunne undgås. Det almindelige grundprincip i K.L. § 1, hvorefter undtagelserne fra eksekution også gælder ved konkurs, kan næppe anføres herimod, idet det på mange andre områder gælder, at rettigheder og retsforhold, selv om de er beskyttet mod udlæg, må omstødes, når de kommer for stærkt i strid med konkursens øjemed, jfr. begrebet »*konkursregulering*«.¹⁵

13. Som tilfælde hvor beskyttelse ikke er antaget: U. f. R. 1897 s. 791 (H), 1908 s. 966 (H), 1928 s. 97, 1937 s. 606, J. D. 1937 s. 75, S. H. T. 1941 s. 126, U. f. R. 1950 s. 256, og som tilfælde hvor beskyttelse er givet: J. D. 1935 s. 79, U. f. R. 1936 s. 32 (H) og 1955 s. 833, hvor nogle moratorie-kreditorer blev anerkendt som separatister i debtors insolvente dødsbo.

14. Se om hele dette spørgsmål *Erwin Munch-Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse* (1935) s. 55-102, hvorom *Fr. Vinding Kruse* i U. f. R. 1935 B s. 164-67. Se endvidere *Konkurssurrogater* s. 318-41 samt s. 288 ff. om det tyske »*Treuhand*«-forhold og s. 305 ff. om det engelske »*trust*«-institut.

Stampe, *Juristen* 1954 s. 256, mener de lege ferenda, at man »uden at gå vejen omad ejendomsoverdragelsen« udfra forholdets natur bør give beskyttelse i de tilfælde, hvor likvidationen tilsigter en loyal og ligelig fordeling.

15. Jfr. ovfr. 164-66, *Fr. Vinding Kruse: Ejendomsretten III*, 3. udg. ved *W. E. von Eyben* (1951) s. 1663 ff. og *Erwin Munch-Petersen: Overdragelser til Fyldestgørelse* s. 103-41. Se endvidere U. f. R. 1937 s. 872 (H).

II. Som tidligere omtalt er det heller ikke, hvor det ikke viser sig muligt at opnå en akkord, ubetinget nødvendigt, at afviklingen af boets midler sker gennem konkurs, idet det ikke er ualmindeligt, at der i stedet foretages en *frivillig likvidation*. I sådanne tilfælde opstår det med det under I beslægtede spørgsmål, om der kan blive tale om en vis overførelse af reglerne om offentligt skifte, og særlig, når foretagendet er insolvent, af konkursregler. Med hensyn til de i det foregående behandlede spørgsmål om lighedsprincippets anvendelse og om udelukkelse af individualforfølgning må forholdet ved frivillig likvidation af insolvente foretagender i almindelighed stille sig på samme måde som ved frivillig akkord, men i visse tilfælde, særlig ved aktieselskaber og banker, griber særlige *lovregler* ind. Der vil derfor i forbindelse med behandlingen af disse lovordnede likvidationer nedenfor i § 34 blive gjort nogle yderligere bemærkninger om de frivillige likvidationer, særlig også om det spørgsmål, hvilken betydning, der må tillægges aftaler om, at Konkurslovens regler skal finde anvendelse.

FJERDE AFSNIT

Behandling af dødsboer¹

§ 26

Behandlingsmåderne²

Efter »Skifteloven« af 30. november 1874,³ hvis gyldighed i det væsentlige er opretholdt ved Rpl. § 654, er det ligesom ifølge den tidligere praksis,⁴ reglen, at skifteretten⁵ tager ethvert dødsbo under behandling, såfremt det ikke oplyses, at betingelserne for

1. Af dansk litteratur om emnet kan navnlig henvises til *Niels Harbou: Behandling af Dødsbo og Fællesbo*, 2. udg. (1945), *O. A. Borum: Arvefaldet* (1949) og *G. Heide-Jørgensens* kommentar til Skifteloven (1929).

I modsætning til konkursrettens internationale karakter frembyder reglerne om dødsbobehandling, som for en stor del henføres til »jurisdictiono voluntaria«, store nationale forskelligheder. En sammenligning med fremmed ret ville derfor på den ene side medføre større vanskelighed og på den anden side frembyde langt mindre interesse end for konkursrettens vedkommende, og vil derfor som regel ikke blive foretaget. Selv i forholdet til Norge er ved vor skiftelov af 30. novbr. 1874 og den norske lov om skifte af 21. febr. 1930 retsgrundlaget blevet væsentligt forskelligt. Hovedværket om den norske dødsbobehandling var tidligere *Francis Hagerup: Skifte- og Arvebehandling*, 3. udg. under medvirkning af P. J. Paulsen 1924, men der er 1931 kommet en kommentar til skifteloven af 1930 ved *Per Augdahl* (anden udgave 1956) samt af samme forfatter: *Lærebok i Norsk Skifterett*, 3. udg. 1952. Angående den tidligere svenske skiftebehandling kan henvises til: *Anteckningar efter Prof. C. V. Nordlings föreläsningar om boskildnad och om behandlingen af död mans bo*, 2. uppl., Uppsala, 1883; dette værk er imidlertid blevet forældet ved »lag om boutredning och arvsskifte« af 9. juni 1933, som er kommenteret af *Lind* i *Nytt juridisk arkiv* II 1933, af *Ekeberg* i *Svensk Juristtidning* 1933 s. 312 ff. og af *Guldberg* i *Tidsskrift for retsvidenskab* 1935 s. 288 ff. *Birger Ekeberg*, *Harry Guldberg* og *Ragnar Bergendahl* har udgivet en kommenteret udgave af loven (Stockholm

privat skifte er til stede,⁶ eller at der slet ikke skal skiftes, idet den efterlevende ægtefælle benytter sin ret til at hensesidde i uskiftet bo. Til gennemførelse heraf er der ved Skl. §§ 1-3 under bødestraf pålagt visse, den afdøde nærtstående personer pligt til uopholdeligt at anmelde dødsfaldet for stedets skifteret.

Konsekvensen af denne principielle ordning må være, at ethvert dødsbo *formelt, indtil spørgsmålet om boets behandlingsmåde er afgjort*, betragtes som stående *under offentlig behandling*. Retsforfølgning mod boet må derfor indtil videre være udelukket, og skifteretten må indtil privat skifte eller hensesidde i uskiftet bo er tilladt, være boets repræsentant, til hvem anmeldelse af fordringer, opsigelser, vekselprotester og lignende må kunne ske, ligesom skifteretten alene er beføjet til om fornødent at disponere over boets kontrabøger o. desl. At boet dog reelt set

1937). Endvidere kan der henvises til *Bechman: Boutredning och arvs-kifte* (1933) samt *Malmströms* forelæsninger til boutredning och arvs-kifte. Dödförklaring. (Uppsala 1953). Se for tysk rets vedkommende *Adolf Weisler: Das Nachlassverfahren* (1920), *Brand/Kleef: Die Nachlasssachen in der gerichtlichen Praxis* (1934), og *Handbuch der amtsgerichtlichen Praxis*, Band 6: Nachlassrecht (1953, 1954).

2. Jfr. *Deuntzer* s. 534-76 (82-8).
3. Jfr. forslag til lov om skifte af dødsbo og fællesbo m. v. med dertil hørende bemærkninger, 1872 (i det følgende citeret som »Mot.«). Til Skifteloven slutter sig en lov om skiftegebyrer af s. d.
4. Jfr. nærmere om den ældre ret *Deuntzer* s. 524-34 (80-2).
5. Om det tilfælde at boet skal behandles ved *eksekutor* se ovfr. § 3 og ndfr. § 31.
6. Jfr. Mot. s. 53, *Harbou* s. 33 og 55 og *Borum: Arvefaldet* s. 42. – Udtryksmåden i Skl. §§ 4 og 5 og § 12 kunne måske nok umiddelbart synes at tyde i modsat retning, som om den offentlige behandling var undtagelsen, til hvis indtræden begæring eller andre særlige betingelser måtte foreligge. Men for det i teksten antagne taler klart §§ 71, 72 og (modsningsvis) § 73. – Efter den *norske* skiftelov er ordningen formelt en anden, idet der til indtrædelse af offentligt skifte enten kræves en særlig begæring derom af en arving (§ 81), eller at der foreligger en af de særlige grunde, som (efter § 83) medfører en pligt for skifteretten til at overtage boet. Men i realiteten er reglerne meget beslægtede. Efter den *svenske* skiftelov er derimod den almindelige ordning privat skifte, men en arving kan dog begære, at behandlingen går over til en af retten beskikket »boutredningsman« – jfr. lov 9. juni 1933, kap. 2, § 1, 1. stk., 1. pkt. –, hvad der sædvanlig vil skyldes enten uenighed mellem arvingerne eller ønsket om derigennem at fri sig for det gældsansvar, som det private skifte medfører.

ikke er under behandling, så længe der endnu ikke har fundet begyndelsesforretning og registrering sted, viser sig deri, at der, når arvingerne, inden der er foretaget begyndelsesforretning, begærer privat skifte, ikke skal betales ekstraditionsgebyr og ikke kræves samtykke fra de anmeldte kreditorer.⁷ Om hvor længe og på hvilke vilkår skifteretten kan give udsættelse med den egentlige offentlige behandlings begyndelse af hensyn til tilvejebringelsen af betingelserne for privat skifte eller hensiddent i uskiftet bo, må henvises til nedenfor ved omtalen af Skl. § 13.⁸

I. Betingelserne for at skifte privat er: 1°. at alle arvingerne er *enige* om at ønske det, jfr. Skl. § 4; 2°. at de alle er *myndige* og 3°. *nærværende*, jfr. Skl. § 5; 4°. at *de ikke er udelukkede derfra ved arveladerens vilje*, jfr. Skl. § 6.

1°. Alle⁹ arvinger skal være *enige* om at ønske privat skifte. Det er alene *arvingerne*, om hvis ønske der spørges. Derimod kan legatarer lige så lidt forlange privat som offentlig skiftebehandling.¹⁰ Kreditorerne har heller ingen indflydelse på spørgsmålet, for så vidt da ikke en af arvingerne måtte være gået fallit, og hans konkursbo ønsker at tiltræde hans arv efter K. L. § 3, 1. stk.¹¹

7. Jfr. *Deuntzer* s. 577.

8. Ndf. s. 247.

9. Jfr. U. f. R. 1928 s. 168 (ikke taget hensyn til nogle blot mulige arvinger) og 1926 s. 569 (H).

10. Vedrørende spørgsmålet om en person i denne retning skal anses som arving eller blot som legatar se domme i U. f. R. 1915 s. 596 (H), 1917 s. 672, jfr. 1916 s. 878, 1933 s. 784, 1946 s. 427, *Borum: Arvefaldet* s. 108 og *Harbou* s. 70 note 6. Også i U. f. R. 1946 s. 1189 var problemet fremme. (Se om dommen s. 271, note 4).

11. Skl. § 4 i slutningen synes ganske vist at indeholde en forudsætning om, at kreditorerne skulle kunne fremkalde offentlig skiftebehandling ifølge »reglerne om konkurs«. Der er dog herved vistnok kun sigtet til bestemmelsen i K. L. § 145, hvorved der hjemles kreditorerne i et dødsbo, som *allerede behandles offentlig som gældsfragåelsesbo*, ret til at forlange konkursbehandling, når dødsboet er insolvent. Men iøvrigt haves der ingen hjemmel til, at arvekreditorerne skulle kunne gøre en art »jus separationis« gældende, i henhold til hvilken de f. eks. skulle kunne forhindre arvingerne i at overtage boet til privat skifte og forlange, at boets midler blev behandlet som en særskilt konkursmasse, jfr. nærmere herom *Deuntzer* s. 556-62, *Bentzon: Arveret*, 3. udg. s. 287-90 og *Borum: Arvefaldet* s. 66-68 og s. 77. En separationsret er derimod hjemlet enhver arvecreditor efter den norske skiftelovs § 81, 2. og 3. stk., »såfremt han

Alle arvinger skal være enige derom, og de, der møder, må derfor for skifteretten gøre antageligt, både at de selv er arvinger, og at der ikke er andre. For deres opgivende om slægtskabsforholdene vil der dog i reglen ikke være at affordre dem noget bevis, jfr. nærmere Skl. § 71, og heller ikke iøvrigt plejer man i praksis at stille synderlig store beviskrav. Testamentsarvinger må dog fremlægge det testamente, hvorpå de støtter deres adkomst, og hvis testamentet er oprettet for private vitterlighedsvidner, må disse føres, forinden arvingerne kan få boet udleveret til privat skifte; hvis imidlertid arvingerne efter loven alle afgiver erklæring om, at de anerkender testamentets rigtighed og gyldighed, antages det i praksis, i hvert fald i København, at vidnerne ikke behøver at føres. Endelig kræves der i almindelighed en *positiv begæring* fra arvingerne om selv at ville overtage boet, jfr. §§ 71 og 72 i begynd. Men ifølge § 73 kan skifteretten dog på begæring af mødende arvinger opfordre de ikke mødte til at erklære, om de ønsker offentligt skifte, med den virkning, at de, hvis de ikke afgiver nogen erklæring, anses for at ville overtage boet til privat deling sammen med de andre arvinger. Denne bestemmelse, der ikke er uden praktisk betænkelighed, anvendes ikke i praksis.

2°. Endvidere må ingen af arvingerne ved skiftets begyndelse være *umyndig* på grund af alder eller *umyndiggjort*,¹² jfr. § 5 a) og b). Under den første kategori må efter Myndhl. 30. juni 1922 § 1 indbefattes enhver, der er under lovens myndighedsalder, 21 år.¹³ En person, der er sat under lavværgemål, vil ikke kunne betragtes som umyndiggjort, idet han nærmest indtager en stilling

sandsynliggør, at hans udsigt til at få dækning væsentlig forringes som følge af arvingernes forhold eller formuesforfatning,« jfr. herom nærmere *Augdahl's* kommentar s. 170-74. For svensk rets vedkommende følger et vidtgående »beneficium separationis« ligeledes af den beføjelse, der også tillægges kreditorerne til at forlange, at behandlingen går over til en »boudredningsman«, når boet er insolvent eller iøvrigt fordringshavernes ret udsættes for fare, jfr. lov 9. juni 1933, kap. 2, § 1, 1. stk., 3. pkt.

12. Jfr. om det tilfælde, at den umyndiggjorte bor i udlandet, U. f. R. 1907 s. 692. Den omstændighed, at en arving er *sindsyg*, kan, når han ikke er umyndiggjort, næppe nødvendiggøre offentligt skifte, jfr. U. f. R. 1918 s. 306, hvorved det dog må forudsættes, at han har forståelse af betydningen af privat skifte, jfr. *Harbou* s. 71.

13. Cfr. efter den tidligere ret Mot. s. 23.

som tidligere en mindreårig med kurator, og en sådan »mindreårig« antoges før Myndighedsloven at kunne skifte privat.

Et særligt spørgsmål opstår i det tilfælde, at en arving ved skiftets begyndelse kun foreligger som *foster*. Det er i praksis antaget, at privat skifte i et sådant tilfælde må være udelukket.¹⁴

Fra umyndiggørelsens virkning til at udelukke privat skifte gøres der dog undtagelse, for så vidt den umyndiggjorte har en i sædvanligt formuefællesskab med ham samlevende ægtefælle i live; i dette tilfælde kan nemlig værgerne i forbindelse med ægtefællen tiltræde boet på den umyndiggjortes vegne, dog at der føres et vist tilsyn med skiftet, jfr. § 77.

En arvings blotte *urådighed nødvendig gør ikke offentligt skifte*. En arving, der er fallit, vil således kunne skifte privat, for så vidt boet ikke ifølge K. L. § 3 kan eller vil tiltræde arven.¹⁵ Det er derfor i virkeligheden ikke helt korrekt, når man i praksis i anmeldelser om privat skifte sædvanlig lader arvingerne erklære, at de »ikke er ude af rådighed over deres bo.«

En vis undtagelse fra reglen om, at en arvings umyndighed gør offentlig skiftebehandling nødvendig, er dog hjemlet ved § 10, 2. stk. Herefter skal nemlig privat skifte kunne finde sted, når skifteretten ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende oplysninger skønner, at boets formue er mindre end 400 kr., og at gælden ikke overstiger den forhåndenværende formue.¹⁶ Det gælder dog kun, når *ikke alle* arvingerne er umyndige, men der er en eller flere myndige arvinger, og disse såvel som værgerne på de umyndige arvingers vegne straks erklærer at ville vedgå arv og gæld. Denne bestemmelse er nu uden praktisk betydning, idet der i sådanne boer ikke vil være midler til at dække mere end begravelsesudgifter, anlæggelse af gravsted og måske nogle enkelte privilegerede fordringer, og boets midler vil da straks blive udlagt for begravelsesudgifterne efter Skl. § 10, 1. stk., eller boets behandling i hvert fald meget hurtigt blive sluttet efter § 43.¹⁷

14. Jfr. U. f. R. 1926 s. 563 (H) og nærmere om denne dom *Eyvind Olrik* i 1926 B s. 162-64 og *Borum*: Arveretten s. 6.

15. Jfr. ovfr. s. 56-57 og *Harbou* s. 128.

16. Således må »dette beløb« forstås. Bestemmelsen kan altså ikke anvendes, hvis f. eks. aktiverne skønnes at være 200 kr. og gælden 300 kr., jfr. *Deuntzer* s. 541.

17. Jfr. ndfr. s. 246 og 261.

3°. Ifølge § 5 c) er offentligt skifte også nødvendigt, når ved skiftets begyndelse nogen af arvingerne er *fraværende udenfor riget* eller *hans opholdssted ikke vides*, *medmindre* han selv har *befuldmægtiget*¹⁸ en anden til i boet at varetage sit tarv. For så vidt han trods sin fraværelse har *samtykket* i privat skifte, må det dog kunne finde sted, men et sådant samtykke vil ikke kunne meddeles af den værge, som måtte blive beskikket for den fraværende arving ifølge § 14, jfr. Myndhl. 30. juni 1922 § 62, idet bestemmelsen ellers ville tabe sin praktiske betydning. Privat skifte kan dog tilstedes, når det ikke vides, om en eventuel arveberettiget person, hvis opholdssted ikke kendes, har overlevet arveladeren, og der er forløbet 5 år, siden der sidst forelå efterretning fra ham.¹⁹ I dette tilfælde forbigås den eventuelle arving helt på skiftet, jfr. Skl. § 71, som giver skifteretten en hyppigt benyttet hjemmel til at kræve, at der udstedes proklama, og der vil således f. eks. ikke blive spørgsmål om at beskikke værge for ham i medfør af § 14.

4°. Endelig kan ifølge Skl. § 6 enhver *arvelader bestemme*, at der skal finde *offentlig skiftebehandling* sted. En sådan bestemmelse, der vistnok altid må ske i testamentsform,²⁰ vil som tidligere omtalt,²¹ ofte ske indirekte gennem *indsættelse af eksekutor*, og den vil i så fald også udelukke eksekutorerne fra senere efter reglerne i Skl. § 9 eller § 75 (jfr. ndfr. B. a. og b, at udlevere arvingerne boet til privat skifte.²² Bestemmelse om offentligt skifte eller eksekutorindsættelse kan arveladeren træffe, selv om han efterlader livsarvinger, og den kan med virkning for hele fællesboet træffes af den længstlevende ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo. Derimod kan den efterlevende ægtefælle i almindelighed ikke *ophæve* en i et gensidigt testamente truffet bestem-

18. Om fortolkning af en sådan fuldmagt se U. f. R. 1940 s. 599.

19. Henvisningen i § 5 c til forordningen af 11. september 1839 §§ 14 og 15 må vistnok anses bortfaldet ved lov om borteblevne nr. 397 af 12. juli 1946

20. Jfr. *Deuntzer* s. 552-53.

21. Ovfr. s. 15 med domscitater i note 9.

22. Jfr. jmskr. 46, 15. marts 1927, og 120, 7. juli 1931. At det vistnok må antages, at heller ikke skifteretten, når boet, f. eks. på grund af, at eksekutor er død, er overgået til denne, kan udlevere boet efter de nævnte bestemmelser, er omtalt ovfr. s. 15 ved note 12.

melse om eksekutorbehandling.²³ I retspraksis er det endogså antaget, at en ophævelse af eksekutorindsættelsen, efter at eksekutor er død, ikke vil berettigede til at overtage boet til privat skifte.²⁴ I gensidige testamenter vil det iøvrigt ofte give anledning til fortolkningstvivil, om eksekutorindsættelsen skal gælde allerede ved den førstafdødes eller først ved den længstlevendes død. Formodningen er dog nærmest for det sidste.²⁵

Medens således en arvelader kan udelukke privat skifte, kan han ikke omvendt ved sin bestemmelse påtvinge sine arvinger privat skifte eller tillade et sådant, hvor lovens betingelser derfor ikke er til stede.

Skifterettens beslutning om skiftet skal være offentligt eller privat, er en judiciel afgørelse, der ligesom dens andre kendelser kan *påkæres*, jfr. Rpl. § 661.²⁶ Denne bestemmelse angår ganske vist ligesom tidligere Skl. § 88, kun skifteretsafgørelser, der fore-

23. Jfr. U. f. R. 1927 s. 695. Det afvigende resultat i U. f. R. 1935 s. 148 skyldtes, at enken med føje havde mistet tilliden til den pågældende sagfører.

24. Jfr. U. f. R. 1926 s. 800 og V. L. K. af 16. marts 1955, refereret i Fuldmægtigen 1955 s. 79.

25. Jfr. U. f. R. 1945 s. 1094 (H) og *Erwin Munch-Petersen*, *Juristen* 1947 s. 272.

26. Jfr. U. f. R. 1934 s. 795, 1928 s. 168 og 1921 s. 44, hvori det udtales, at skifterettens nægtelse af at udlevere et bo til privat skifte i medfør af Rpl. § 661 er genstand for kære, men hvor en anke dog efter omstændighederne ikke afvistes. I de tilfælde, hvor der i realiteten træffes en afgørelse om selve de materielle arvekrav, bør afgørelsen dog formentlig træffes ved dom, jfr. U. f. R. 1938 s. 378, 1938 s. 395, 1938 s. 958, 1949 s. 506 og 1953 s. 179. Cfr. U. f. R. 1945 s. 1094 (H) og – for uskiftet bo – 1936 s. 662 (H) og 1948 s. 1328.

I U. f. R. 1949 s. 506 udtalte landsretten, at da »kendelsen alene angår det spørgsmål, om udlevering til privat skifte kan finde sted i henhold til testamente mod de legale arvingers protest, skal retten udtale, at betingelserne for udlevering til privat skifte ikke kan antages at foreligge efter skiftelovens § 4, sålænge det er omtvistet, hvem der rettelig er arvinger i boet. Dette spørgsmål må derfor afgøres af skifteretten ved dom under offentlig behandling af boet.« Kendelsen kritiseres af *Harbou* i U. f. R. 1949 B s. 287, som af hensyn til boets hurtige fremme antager, at også tvistigheder om arvekrav bør afgøres ved formen kendelse – kære, og som navnlig anser det for uheldigt, om en tvist af denne karakter nødvendigvis skal afgøres under egentlig offentlig behandling af boet. Se endvidere *Erik Bonnevie* i U. f. R. 1950 s. 50 og *Kommenteret Rpl.* I s. 896. Smh. ndfr. s. 280 og s. 312.

falder »under boets behandling«, men den må også finde anvendelse her, hvor det drejer sig om selve boets overtagelse til behandling. Kæren hindrer dog ikke skiftets begyndelse, men skifteretten skal, for så vidt boets behandling foregår ved den, drage omsorg for, at den kæreandes ret ikke foregribes, medens kære-målet står på.

II. Et yderligere spørgsmål bliver det, hvor vidt et som privat begyndt skifte senere kan gå over til at blive offentligt, eller omvendt.

A. a. Reglen er ifølge Skl. § 7, at det private skifte *ikke* skal afløses af et offentligt, fordi forholdene senere forandrer sig således, at offentligt skifte måtte være indtrådt, hvis de havde været sådanne ved dødsfaldet, f. eks. hvis en arving bliver umyndiggjort. Arvingerne vil nemlig i så fald dog ikke kunne blive fri for det personlige ansvar for gælden, og boets behandling vil let også i andre retninger være foregrebet.²⁷ Der føres dog under disse omstændigheder ifølge § 77 et vist tilsyn med det private skifte. Derimod må offentlig behandling indtræde, hvis det senere oplyses, at betingelserne for privat skifte allerede ved dets begyndelse har manglet, f. eks. når en umyndig arving eller en arving, der opholdt sig i udlandet, senere dukker op, jfr. § 72 i slutningen.²⁸

b. Arvingernes samstemmende ønske om privat skifte er dog ifølge Skl. § 8 for så vidt vedvarende betingelse for dette, som i *tilfælde af uenighed* mellem arvingerne (en sådan vil hver af arvingerne jo let kunne fremkalde) enhver enkelt af dem er be-

27. Jfr. Mot. s. 25.

28. Den adgang, der i medfør af Skl. § 72 i slutningen tilkommer arvinger, som senere melder sig, til at fordre boet taget under offentlig behandling, kan i almindelighed kun gælde, hvor det private skifte endnu ikke er sluttet. Se nærmere herom *Harbou* s. 136 og jfr. U. f. R. 1953 s. 179. Noget andet må dog vistnok gælde, når skifterettens udlevering af boet til privat skifte er sket på grundlag af en svigagtig meddelelse, jfr. U. f. R. 1935 s. 843, hvor der dog tillige blev lagt vægt på, at kravet om offentligt skifte blev fremsat på »et efter omstændighederne tidligt tidspunkt.« Se nærmere herom s. 296. Det må dog herved bemærkes, at det ofte i praksis kan være vanskeligt at afgøre hvornår et privat skiftet bo kan anses sluttet, jfr. herved J.D. 1956 s. 152, som statuerede, at indsendelse af arveanmeldelse ikke nødvendigvis betegner boets slutning.

rettiget til at forlange offentlig skiftebehandling. Boets behandling ved arvingerne selv ville nemlig i sådanne tilfælde vanskeliggøres og forhales.²⁹ Arvingernes uenighed behøver dog ikke altid at medføre offentligt skifte, men de vil kunne nøjes med at benytte den adgang, som Skl. § 76 åbner dem til at få tvistpunkter afgjort af skifteretten, og iøvrigt fortsætte den private skiftebehandling.³⁰

c. Endelig kan skifteretten ifølge §§ 72, 78 og 79 overtage boets behandling, når arvingerne *tilsidesætter visse pligter*, som i nogle tilfælde af privat skifte påhviler dem; jfr. herom ndfr. i § 32.

B. a. Er omvendt offentligt skifte begyndt, men *grunden* der til *bortfalder*, forinden boet er sluttet, er det ifølge Skl. § 9 reglen, at arvingerne, når de er enige derom, kan fordre boet udleveret til privat skifte.³¹ Men man tager dog nu tillige *et vist hensyn til kreditorerne*. Udleveringen må nemlig kun ske med de anmeldte kreditorens samtykke, hvis de ikke fyldestgøres eller sikkerhed stilles for dem, at de vil blive fyldestgjort ved forfaldstid, og, for så vidt kreditorerne er blevet indkaldte, først efter anmeldelsesfristens udløb.³²

b. Selv om betingelserne for privat skifte således ikke helt er gået i orden, hjemler § 75 arvingerne en adgang som de i praksis ofte benytter,³³ til på et senere trin selv at overtage boets behandling. Dette kan dog først ske, *efter at boet* er blevet behørig registreret og vurderet (eller der foreligger rigtig opgørelse efter Skl. § 60, jfr. lov 58, 18. marts 1925), og skifteretten således har fastslået boets aktivmasse. Endvidere er det en forudsætning, at *ikke alle arvinger* men kun nogle af dem er *umyndige eller fraværende*, og at da såvel de myndige arvinger som de umyndiges eller fraværendes værger fremsætter begæring om boets udlevering. De kan *dog aldrig* fordre denne som *en ret*, men skifte-

29. Jfr. Mot. anf. sted.

30. Jfr. *Borum*: Arvefaldet s. 72.

31. Såvel ekstradition efter § 9 som efter § 75 er dog udelukket, når arveladeren har anordnet offentligt skifte, jfr. ovfr. i og ved note 22 og s. 15.

32. Jfr. *Borum*: Arvefaldet s. 56 ff.

33. Der indtræder nemlig derved en *nedsættelse af skifteafgiften* efter Skifteafgiftslov 30. nov. 1874 § 3, 2. stk. nr. 2. – Jfr. om forholdet ved eksekutorboer s. 16, note 16.

retten kan tillade udleveringen til privat skifte, når den efter et skøn over forholdene finder, at de umyndiges eller fraværendes interesse ikke herved udsættes for fare. Endelig tages der det samme *hensyn til kreditorerne* som efter § 9. Der føres også i dette tilfælde et vist tilsyn med det private skifte efter §§ 77-79.

III. Efterlader afdøde sig en ægtefælle, vil denne ofte ønske at benytte sin ret efter lov 120, 20. april 1926 om ægtefællers arveret og uskiftet bo (Æ. L. III) til at overtage hele boet til hensiden i uskiftet bo³⁴ med afdødes livsarvinger (lovens kap. I) eller udarvinger af 2den arveklasse (kap. II). Det er ikke nogen betingelse, at arvingerne giver samtykke hertil, medmindre det drejer sig om førstafdødes særbørn, jfr. nærmere § 2. Det kræves heller ikke, at ægtefællen er myndig, men under hensyn til, at ægtefællen ved at overtage boet til hensiden i uskiftet bo, pådrager sig den fulde hæftelse for afdødes gæld, kan der måske, hvor ægtefællen er umyndig, være grund til at kræve skifterettens samtykke til overtagelsen i medfør af en analogi fra Skl. § 16, 2. stk.³⁵ I Æ. L. III § 3, som kun kan finde anvendelse ved uskiftet bo med livsarvinger, bestemmes det yderligere, at en ægtefælle, som er under konkurs eller ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser, ikke kan forlange boet udleveret til hensiden i uskiftet bo.

34. Se nærmere ndfr. § 33.

35. Således *Harbou* s. 111 og *Borum: Arveretten* s. 31.

Offentligt skifte

§ 27

Den offentlige skiftebehandlings begyndelse¹

Som følge af, at offentligt skifte er hovedreglen, er det som tidligere nævnt² skifteretten, der altid foreløbig må tage sig af boet og repræsentere dette, indtil arvingerne selv er i stand til at overtage det.

I. Undertiden er skiftebehandlingen så summarisk,³ at den ophører næsten i samme øjeblik, som den er begyndt. Ifølge Skl. § 10, 1. stk., kan nemlig skifteretten, når det ifølge de ved dødsanmeldelsen foreliggende omstændigheder må antages, at der i et dødsbo *ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne*, straks udlægge, hvad der findes i boet,⁴ til den, som har bekostet eller vil bekoste begravelsen, og dermed slutte behandlingen.⁵ Af denne bestemmelse gøres der i praksis en vid anvendelse. Viser det sig senere, at boet dog havde flere aktiver end først antaget, må boet naturligvis reassumeres,⁶ men

1. Jfr. *Deuntzer* s. 577-91 (89-91).

2. Ovenfor s. 237.

3. Om de spredte lovbestemmelser om summarisk skiftebehandling, se *Harbou* s. 144-58, jfr. ndfr. s. 261 og 266.

4. Jfr. *Harbou* s. 150, U. f. R. 1951 s. 546 (H. K. K.) og J. D. 1949 s. 97.

5. Med hensyn til anmeldelse af fordringer i boer, der er sluttet efter Skl. § 10, hvilket kan være praktisk af hensyn til reassumption af boet, hvis afdødes fader eller moder hensidder i uskiftet bo, se *Erik Hastrup*, *Juristen*, 1955 s. 409 og de der anførte domme.

6. Jfr. U. f. R. 1890 s. 791, 1908 s. 850, 1917 s. 360 og 1955 s. 897, hvori det udtales, at da de tilvejebragte oplysninger giver et »vist holdepunkt« for at antage, at boet er udlagt for begravelsesomkostninger på urigtigt

ofte vil det dog påny kunne udlægges til yderligere dækning af begravelsesudgifterne. Også iøvrigt antages der i praksis at være en vid adgang til genoptagelse, når der fremkommer oplysninger, som gør det ønskeligt, at boet underkastes fornyet behandling.⁷

II. I almindelighed må dog en omstændeligere fremgangsmåde anvendes.

A. Skifteretten skal først ved en såkaldt »*begyndelsesforretning*« tage boets midler i sin varetægt. Om denne gælder der ifølge Skl. § 12 lignende regler som ifølge K. L. § 51 om begyndelsesforretninger i konkursboer. (Skl. foreskriver dog udtrykkeligt, at ihændehaverpapirer skal noteres på navn, for så vidt sådan notering kan finde sted). Den skal afholdes snarest muligt efter dødsanmeldelsen, men kan dog opsættes til straks efter begravelsen, for så vidt skifteretten ikke i de foreliggende omstændigheder finder betænkelighed derved. I praksis finder sådan opsættelse sædvanlig sted. Når betingelserne for privat skifte eller for hensiddent i uskiftet bo⁸ vel ikke straks ved anmeldelsen er til stede, men det dog kan forudses, at de inden kort tid vil kunne opfyldes, kan skifteretten yderligere give en kort udsættelse med forretningen, for så vidt boets ejendele skønnes ikke at være udsatte for at forvanskes eller forkomme, jfr. Skl. § 13; under denne forudsætning lader man ofte i praksis noget længere tid hengå,⁹

grundlag, »skønnes der under hensyn til indkæredes uvilje mod at oplyse sagen, at være tilstrækkeligt grundlag for en nærmere undersøgelse under boets genoptagelse«.

7. Jfr. V. L. T. 1950 s. 125, hvor boet var udlagt til en kvinde, som urigtigt havde oplyst at være afdødes enke, J. D. 1953 s. 142, hvor boet blev genoptaget, fordi afdødes fraseparerede mand havde rejst krav om, at visse af boets effekter udleveredes ham som rette ejer, U. f. R. 1952 s. 1064: genoptagelse for at afdødes ansvarsforsikringsselskab kunne påanke en landsretsdom, hvorved afdøde var anset erstatningspligtig, til Højesteret, (skifteretten havde afslået genoptagelsesbegæring under hensyn til, at der uanset ankesagens udfald ikke ville indkomme noget aktiv i boet) og U. f. R. 1954 s. 343, hvor landsretten statuerede, at skifteretten ikke burde have udlagt boet efter § 10 forinden en her i landet boende legal arvings stilling til spørgsmålet var klarlagt.
8. Det samme må gælde, når betingelserne for at eksekutorer kan overtage boet ikke straks foreligger.
9. Jfr. fra den tidligere ret kskr. 10. juli 1823, der antog, at der kunne ventes »nogle måneder« på en fraværende arvings erklæring.

idet man dog undertiden kræver deponering af boets realisable aktiver og lysning af deklaration på boets faste ejendomme.

B. Snarest muligt efter boets overtagelse skal skifteretten *anstille undersøgelse om arvingerne og legatarerne* og, for så vidt det behøves, *give dem særskilt underretning* om dødsfaldet. Endvidere skal den træffe foranstaltning til, at der beskikkes værger for umyndige eller fraværende arvinger, jfr. nærmere Skl. § 14, som er opretholdt ved myndhl. 30. juni 1922 § 62.¹⁰

C. Enten i forbindelse med begyndelsesforretningen (dette er i praksis det sædvanligste) eller snarest muligt derefter skal skifteretten foretage en *registrering* og *vurdering* af boet.¹¹ Om disse registrerings- og vurderingsforretninger findes de nærmere regler i Skl. §§ 15 og 16. I praksis finder såvel begyndelsesforretning som registreringsforretning oftest sted på skifterettens kontor, og til vurdering benyttes i vidt omfang det faste retsbud. For så vidt det kan ske uden ophold, skal arvinger og legatarer, men ikke kreditorer, tilkaldes ved deres foretagelse. Efter forhandling med de mødende arvinger og legatarer skal skifteretten tage beslutning om andre foranstaltninger, som ikke tåler opsættelse.

D. Det skal endelig, da dette er af stor betydning for boets videre behandling, af skifteretten bringes på det rene, om *arvingerne vil overtage ansvaret for den afdødes gæld*, eller ikke. Skifteretten skal derfor straks ved registreringsforretningens slutning eller efter omstændighederne i en særlig skiftesamling, der afholdes snarest muligt derefter, opfordre arvingerne til at erklære, om de vil overtage gældsansvaret. Såfremt gælden vedgås af en værge for en umyndig eller fraværende arving,¹² kan skifteretten

10. Uanset udtryksmåden »træffe foranstaltning til, at der beskikkes værge«, er det naturligvis udenfor København skifteretten selv, der beskikker værger.

11. Hvis arvingerne påstår, at visse genstande som befinder sig hos en tredie-mand bør registreres i boet som tilhørende afdøde, er der mod tredie-mands protest ingen hjemmel til at tage arvingernes begæring til følge. Spørgsmålet må afgøres ved sagsanlæg for de almindelige domstole, jfr. V. L. T. 1937 s. 363.

Se iøvrigt om de principper, der lægges til grund for vurderingen U. f. R. 1952 s. 873.

12. Cfr. U. f. R. 1908 s. 879. Jfr. om det tilfælde, at et ved den afdødes testa-

modsætte sig gældsvedgælsen, når den antager, at der derved vil blive påført den umyndige eller fraværende arving tab, jfr. Skl. § 16, 2. stk.¹³ Skifteretten kan derimod ikke omvendt kuld-kaste en bestemmelse af værgeren om, at han ikke vil vedgå gælden, selv om der ifølge boets tilstand slet ingen risiko kan antages at være forbundet dermed.

For at boet skal behandles som gældsvedgælsesbo (efter Skl. kap. 4), må *alle* arvinger vedgå gælden.¹⁴ Hvis altså en af de mødte arvinger nægter det, er sagen dermed afgjort. Hvis derimod alle de tilstedeværende arvinger afgiver erklæring om, at de vil overtage gældsansvaret (eller de i altfald ikke afgiver en modsat erklæring), men der er fraværende arvinger, fra hvem ingen erklæring haves, har skifteretten uden ophold at indkalde samtlige arvinger (og legatarer) til en skiftesamling efter de nærmere regler herom, som indeholdes i Skl. § 17. I denne skiftesamling skal skifteretten først så vidt muligt give underretning om boets formue tilstand og derefter opfordre arvingerne til at erklære, om de vil overtage gældsansvaret. Når der da ikke fra alle arvingerne fås en (positiv) erklæring om at ville vedgå gælden,¹⁵ behandles boet efter reglerne i kap. 3 om boer, hvori gælden ikke er vedgået, jfr. Skl. § 18,¹⁶ og arvingernes mulige senere overtagelse af gældsansvaret vil ikke gøre nogen forandring heri. Hvor der kunne være tvivl, om arvingerne virkelig var de eneste, har man efter vor tidligere praksis plejet at kræve »arvelegitimationstingsvidner« (sådanne forudsættes også ved Rpl. § 660, 1. stk. i slutningen som den er ændret ved lov 87, 30. marts 1935), men man har dog i mindre boer nøjedes med to gode mænds attest under eds tilbud.

I praksis er det den sædvanlige ordning, at boer, der skiftes offentlig, behandles efter kap. 3, idet skifteretten i hvert fald i København, hvis der er umyndige eller fraværende arvinger, næ-

mente oprettet familielegat, gennem den ved testamentet indsatte lavværg, som universalarving vedgår gælden, højesteretsdom i U. f. R. 1908 s. 73, jfr. 1906 s. 730 og 1930 s. 181.

13. Jfr. *Borum*: Personretten s. 113.

14. Jfr. U. f. R. 1904 A s. 235, 1926 s. 563 og 1946 s. 1189.

15. Jfr. U. f. R. 1918 s. 306, 1912 s. 452, 1914 s. 173.

16. Jfr. U. f. R. 1914 s. 468.

sten altid modsætter sig, at vedkommende værge vedgår gælden, og der i andre tilfælde næsten altid er en af arvingerne, som nægter at vedgå. Den i Skl. § 17 omhandlede skiftesamling bliver derfor sjældent afholdt, nemlig væsentlig kun, når arvingerne ikke kan findes.

§ 28

Boer, hvori gælden ikke er vedgået¹

I »gældsfragåelsesboer«, som disse boer ofte mindre korrekt betegnes, idet der, efter hvad der er omtalt i slutningen af forrige §, ikke kræves nogen udtrykkelig fragåelse, foregår behandlingen sædvanlig efter reglerne i Skl. kap. 3. Formålet med denne bobehandling er nær beslægtet med det egentlige konkursøjemed, idet det først og fremmest går ud på at skaffe kreditorerne fyldestgørelse.

Det skulle herefter være en naturlig forudsætning for denne behandlingsmåde, at boet var *insolvent*. Dette er dog ikke fastholdt. Gældsfragåelsesbehandlingen finder for det første anvendelse, når blot det er *uvis*, om boet er solvent. Dette motiveres navnlig med, at behandlingsmåden ellers ville komme til at afhænge af et »højest usikkert og misligt skøn.« Men selv om boets *solvens* må anses for *givet*, medfører dette ikke, at gældsfragåelsesreglerne i al almindelighed udelukkes, men de begrænses kun i en enkelt retning (nemlig med hensyn til den stemmeret, der tilkommer kreditorerne i boets anliggender), når kreditorerne har fået fyldestgørelse eller sikkerhed, jfr. Skl. § 19. Den videre anvendelse af gældsfragåelsesbehandlingen begrundes navnlig med, at hensynet til ikke at forstyrre den personlige skyldner i hans økonomiske virksomhed ikke her som ved den egentlige konkursbehandling gør sig gældende, men at i et dødsbo, hvor arvingerne ikke vil påtage sig gældsansvaret, hensynet til at sikre fordringshaverne bliver det overvejende.²

Det er dog et spørgsmål, om hele denne ordning i virkelig-

1. Jfr. *Deutzer* s. 591-674 (91-99).

2. Jfr. *Mot.* s. 31.

heden er rationel,³ da det faktiske forhold i praksis er det, at de fleste fragåelsesboer er solvente, idet grunden til fragåelsesbehandlingen enten alene er, at der er umyndige arvinger, eller at myndige arvinger, når de ikke har kunnet enes om privat skifte, heller ikke har kunnet blive enige om at vedgå gælden.

Ud fra lovens synspunkt er det imidlertid naturligt at også selve reglerne om »gældsfragåelsesbehandling« frembyder adskillige lighedspunkter med dem, der gælder om egentlige konkursboer, men behandlingsmåden er dog i det hele, navnlig fordi det ofte drejer sig om ret små boer, gjort noget simplere og mere summarisk.⁴

Som *ligheder med konkursbehandlingen* kan fremhæves, at individualforfølgning i almindelighed er udelukket; fordringer på den afdøde må derfor anmeldes for skifteretten, og der skal finde en indkaldelse af kreditorerne sted, jfr. § 20, §§ 34 og 35. De auktioner, hvorved boets ejendele i almindelighed skal bortselges, må der, for så vidt det drejer sig om pantsatte genstande, ligesom i konkursboer tillægges karakteren af tvangsauktion, jfr. herom nærmere nedenfor.⁵ Endvidere tilkommer der ifølge § 19 i almindelighed kreditorerne stemmeret i boets anliggender og en vis indflydelse på boets behandling. Endelig finder efter § 44 K. L.'s regler i kap. 1 (om genstanden for bobehandlingen), i kap. 3 (om dens almindelige indflydelse på tidligere retshandler), i kap. 5 om konkursordenen og i kap. 14 om udlodningen til kreditorerne i det væsentlige anvendelse på disse boer.

Som *forskelligheder fra konkursbehandlingen* kan dog på den anden side nævnes, at indkaldelsen til kreditorerne i disse dødsboer er præklusiv, jfr. § 22, sidste stk., ligesom der om indkaldelsesvarslet og dets betydning ifølge § 22 gælder visse særlige bestemmelser, og indkaldelsen til kreditorerne efter § 43 undertiden helt kan bortfalde. Endvidere har den indflydelse, der tilkommer kreditorerne på behandlingen, ikke en så indgribende karakter som i egentlige konkursboer, og der finder i disse døds-

3. En mere rationel sondring i behandlingsmåden, efter som boet er solvent eller ikke, er gennemført i den norske skiftelov, jfr. navnlig §§ 100 og 104. Se herom *Augdahl: Skifteloven* (1956) s. 197 ff.

4. Jfr. Mot. s. 32.

5. S. 258.

boer ingen afkræftelse sted,⁶ ligesom bestemmelsen i Rpl. § 533, 2. stk., om bortfald af udlægsret i løsøre på grund af manglende besiddelsesfratagelse også kun finder anvendelse i tilfælde af konkurs.⁷

Ifølge K. L. § 145 kan imidlertid sådanne dødsboer, hvori gælden ikke vedgås af arvingerne, undertiden gå over til egentlig konkursbehandling. Dette har nemlig enhver fordringshaver, *hvad enten hans fordring er forfalden eller ikke*, ret til at forlange, når dødsboet oplyses at være insolvent.⁸ I så fald finder i et og alt Konkurslovens regler anvendelse på boet. Navnlig taber proklamaet sin præklusive karakter, bestyrelsen af boet går helt over til kreditorerne, og afkræftelse efter reglerne i K. L. kap. 4 kan finde sted.⁹ Hvad det sidstnævnte forhold angår, må mærkes, at afkræftelsesfristerne regnes tilbage fra *skifte*behandlingens begyndelse. Iøvrigt må angående de nærmere regler om behandlingen henvises til fremstillingen ovenfor i andet afsnit. Her skal kun fremstilles de regler, som Skl. kap. 3 indeholder om behandlingen, så længe ikke nogen egentlig konkursbehandling er indtrådt.

I. Angående *genstanden* for bobehandlingen gælder der ifølge Skl. § 44, jfr. K. L. § 1, ganske lignende regler som om konkursboer; der vil dog sjældent blive tale om at inddrage senere erhvervelser. Bestemmelserne i K. L. § 2 om konkursens begyndelse og tinglæsning antoges ikke at gælde i gældsfragåelsesboer, da deres hovedformål var at forhindre skyldneren i at råde over boet. Imidlertid må nu den almindelige regel i Tinglysningslovens § 1 om *tinglysning* af rettigheder over fast ejendom og virkningen heraf også finde anvendelse på den ret, der stiftes

6. Jfr. U. f. R. 1902 s. 176.

7. Jfr. fra den tidligere ret med hensyn til den tilsvarende bestemmelse i K. L. § 158 dom i U. f. R. 1883 s. 866.

8. Det må dog forudsættes, at konkursbegæringen ikke åbenbart savner fornuftigt formål, jfr. U. f. R. 1896 s. 295 og J. D. 1938 s. 276. Se endvidere U. f. R. 1888 s. 253. Denne indskrænkning i adgangen til at begære konkursbehandling gælder kun dødsboer, jfr. U. f. R. 1955 s. 838.

9. K. L. s regler i kap. 13 om tvangsakkord kan dog næppe finde anvendelse i disse dødsboer. K. L. § 144 hjemler kun arvingerne adgang til akkord, for så vidt skyldnerens bo allerede var taget under konkursbehandling i hans levende live, jfr. ovenfor s. 202 og *Deuntzer* s. 174.

gennem offentligt skifte, men vel at mærke hvad *enten gælden vedgås eller ikke*, jfr. § 13, 1. stk.

Derimod synes der ikke omvendt som ganske almindelig regel at kunne kræves tinglysning af de rettigheder, som den afdøde måtte have stiftet over en fast ejendom, for at de skal kunne gælde overfor et gældsfragælsesbo. Gældsfragælsesbehandling kan nemlig ikke uden videre betragtes som en »retsforfølgning« i klasse med konkurs og udlæg, idet den som fremhævet s. 250 ikke nødvendigt forudsætter insolvens, og det faktiske forhold i praksis endogså er det, at de fleste fragælsesboer i virkeligheden er solvente. Hvis der da gjaldt en ubetinget regel om tinglysningens nødvendighed overfor et fragælsesbo, ville den manglende tinglysning i solvente fragælsesboer i strid med almindelige regler kunne påberåbes af *arvingerne* – endogså selv om de ikke var i god tro – en fordel, som de ikke har berettiget krav på, blot fordi de ikke har villet befatte sig med boet. Kravet om tinglysning må derfor indskrænkes til at gælde overfor *kreditorerne* i et insolvent fragælsesbo.¹⁰

II. A. Ligesom i konkurstilfælde er, som ovenfor berørt, *kreditorerne udelukkede fra individualforfølgning*. Enhver adgang til at foretage arrest eller eksekution i dødsboet er afskåret. Også den allerede gjorte arrest taber ved dødsboets overgang til offentlig behandling sin virkning, således at den først træder i kraft igen, når gælden vedgås af arvingerne, § 35, 1. stk., jfr. § 54. Derimod fortabes ifølge § 35, 2. stk. ikke retten til ifølge et allerede før dødsfaldet opnået udlæg at søge fyldestgørelse; separatisterne kan i det hele forfølge deres ret uafhængig af bobehandlingen. Bestemmelserne, som Rpl. §§ 680 og 681 indeholder om panthavere i faste ejendomme,¹¹ finder også anvendelse på »arvs- og gældsfragælsesboer«.

B. De egentlige kreditorer er derimod henviste til at *fremsette deres fordringer for skifteretten*, § 34, 1. stk.¹² Til den anmeldelse af fordringer, som således skal finde sted, enten i en

10. Jfr. *Fr. Vinding Kruse: Ejendomsretten* II, 3. udg. v. v. *Eyben* s. 1074, *Illun: Tinglysning* s. 255 og *U. f. R.* 1956 s. 183.

11. Jfr. ovenfor s. 66 ff.

12. Om præklusion af vanhjemmelskrav se *U. f. R.* 1934 s. 612 (H), 1933 s. 810 og 1932 s. 383.

skiftesamling eller i skrivelse til skifteretten,¹³ jfr. § 37, knytter der sig da lignende retsvirkninger med hensyn til renter, afbrydelse af hævd eller forældelse, som ellers til påbegyndelsen af en retssag.¹⁴ Nødvendigheden af en sådan anmeldelse for skifteretten må dog vistnok bortfalde, når sag om kravet allerede var begyndt mod den afdøde; i så fald er nemlig boet pligtigt at tåle

13. Det kan ofte være tvivlsomt om der foreligger en behørig anmeldelse. En *mundtlig* anmeldelse vil være tilstrækkelig, hvis den blot kan bevises, jfr. U. f. R. 1916 s. 907, 1917 s. 481 og til dels 1931 s. 287 (H). Hvis fordringens eksistens er forudsat, f. eks. ved *optagelse på en status*, synes praksis nærmest at lade fordringens anerkendelse bero på, om det er en boet uvedkommende person, der har udarbejdet opstillingen, U. f. R. 1955 s. 143 (afdødes bogholderske) og 1929 s. 1113 (optaget på en kreditorforenings likvidationsstatus) eller om den stiltiende anerkendelse er sket ved eksekutorerne, U. f. R. 1950 s. 133 og 1931 s. 287 (H) eller f. eks. ved optagelse på en på enkens foranledning udarbejdet status, som af boets medhjælper er afleveret til skifteretten, U. f. R. 1927 s. 442. Herhen hører også U. f. R. 1899 s. 213, hvor kreditor havde givet møde på skiftesamlingerne og afgivet stemme uden at hans berettigelse hertil var bestridt, hvorfor hans tilgodehavende ikke ansås prækluderet.

Endvidere antages det, at visse *handlinger* fra boets side vil kunne udelukke præklusion. Dette synspunkt har navnlig fundet anvendelse i tilfælde, hvor boet har indbetalt afdrag på afdødes forpligtelser ifølge aktionærforskrivninger, U. f. R. 1923 s. 479 og 1924 s. 969. Ligeledes må forhandlinger med kreditor om henstand normalt udelukke præklusion, U. f. R. 1916 s. 808. Se dog herved V. L. T. 1940 s. 182.

Dommene i U. f. R. 1925 s. 280 og 1925 s. 730 viser, at der skal ret meget til, for at boet kan anses at have påtaget sig en prækluderet forpligtelse.

Det er fastslået i praksis, at det normalt ikke udelukker præklusion, at undladelsen af at anmelde kravet ikke kan bebrejdes kreditor, U. f. R. 1923 s. 817 (H). Det udelukker heller ikke præklusion, at arvingerne har fuldt kendskab til fordringen, U. f. R. 1913 s. 410. Det stemmer hermed, at lejlighedsvis omtale af fordringen ikke er tilstrækkelig til at afværge præklusion, U. f. R. 1923 s. 817 (H). Jfr. også U. f. R. 1922 s. 628, hvor et aktieselskabs cirkulærskrivelse til aktionærene med anmodning om at indbetale 10 % af aktieforskrivningernes beløb ikke ansås som behørig anmeldelse.

Se iøvrigt om dette spørgsmål *Henry Ussing*: Obl. Alm. Del, 3. udg. s. 499 ff.

14. Jfr. med hensyn til spørgsmålet, om man i denne retning nærmest skal lægge vægt på sagens »anlæg« eller dens »tingfæstning« efter Rpl. § 279, D. Rpl. II. s. 175.

dens fortsættelse og pådømmelse ved den ret, ved hvilken den lovlig er begyndt, § 34, 2. stk.¹⁵

Konkurslovens regler i §§ 13 og 14 om kravenes omdannelse¹⁰ og forfaldstid må ifølge Skl. § 44 ligeledes finde anvendelse ved disse dødsboer.

C. Der skal i disse boer altid finde en almindelig indkaldelse af den afdødes kreditorer sted, jfr. § 20. Desuden skal visse kreditorer have særlig underretning om skiftet.¹⁷

Indkaldelsen sker ifølge § 22, 1. stk., jfr. l. 10, 23. jan. 1903, ved en 3 gange i Statstidende indrykket bekendtgørelse,¹⁸ med 3 måneders varsel, når den afdøde skønnes ikke at have stået i gældsforpligtelser (eller at have arvinger) på noget sted udenfor Europa eller på Island eller Færøerne, i andet fald med 6 måneders varsel.

Som tidligere berørt er *proklamaet præklusivt*, således at kreditorernes undladelse af at melde sig efter indkaldelsen medfører fortabelse af deres ret, jfr. § 22, sidste stk. Dette gælder dog nu ikke uden videre overfor bekendte kreditorer, der er bosat i en af de andre nordiske stater, jfr. art. 18 i den internationale Konvention om Arv- og Dødsboskifte og nedenfor i § 41.¹⁹ Som ovenfor berørt,²⁰ vil dog en anerkendelse af kravet fra boets side

15. I modsætning til, hvad der er tilfældet med den tilsvarende bestemmelse i K. L. § 8, hvor der alene lægges vægt på, når sagen »er anlagt«, kræves det i Skl. § 34, 2. stk., at sag »var begyndt derved, at stævning lovlig var ham forkyndt.« Herefter skal det altså komme an på stævningens forkyndelse, hvad der svarer til sagens tingfæstning efter Rpl. § 279, 2. stk., jfr. Tvistemål s. 191.

16. Efter den norske skiftelovs § 100 gælder dette kun, når boet er godtgjort at være insolvent.

17. Dette gælder navnlig i flere tilfælde om staten og forskellige offentlige institutioner ifølge alm. kassefr. 8. juli 1840 § 83 og §§ 52, 53, (for statens kassebetjentes vedkommende er disse bestemmelser dog bortfaldet ved l. 77, 31. marts 1926 § 42, jfr. lovbekendtgørelse 28, 21. maj 1935), amtstuefr. af 8. juli 1840 § 24 (cfr. dom i U. f. R. 1927 s. 1007), resol. 30. april 1823 (i kskr. 17. maj s. å.) og pl. 10. april 1795 § 1, fr. 1. febr. 1797 § 75 nr. 4, jmcirk. 57, 3. marts 1944 om skifteretternes indberetningspligt til de sociale udvalg. Se nærmere *Harbou* s. 183 og *Deuntzer* s. 645.

18. Om form og indhold af proklama se lov 79, 31. maj 1928, bekg. 230, 1. sept. 1928, 267, 9. august 1938 og 276, 4. juni 1943.

19. S. 352-53.

20. Jfr. note 13.

kunne gøre en formelig anmeldelse overflødig. Hvis imidlertid den kortere indkaldelsesfrist urigtigt har været valgt, idet det viser sig, at den afdøde har haft ikke-europæiske kreditorer, vil ifølge § 22, 2. stk., disse fjerne kreditorer altid, selv om skifteretten ved proklamaets udstedelse ikke har kunnet ane deres eksistens, kunne forlange deres krav taget i betragtning, når blot de anmelder dem inden det længere varsel, som burde være givet. Sker sådan anmeldelse, forinden endelig opgørelse er affattet, kan skifteretten selv om fornødent genoptage de allerede afsluttede dele af skiftebehandlingen. Hvis derimod anmeldelsen først finder sted, efter at boet er sluttet, må den stedfundne skiftebehandling påankes til omgørelse.²¹ De nærmere kreditorer vil derimod i intet tilfælde kunne melde sig efter udløbet af den kortere frist, som de alene havde krav på, selv om skifteretten ved at vælge denne frist må siges at have handlet urigtigt, idet den burde have vidst, at der var fjernere kreditorer. I modsætning til, hvad der gælder i konkursboer,²² er nemlig det afgørende her ikke, om skifterettens skøn over forholdene på indkaldelsens tid har været rigtigt eller urigtigt, men alene hvorledes disse senere viser sig i virkeligheden at være.²³

D. Efter indkaldelsesfristens udløb skal ifølge § 38 skifteretten inden en måned forfatte en liste over de anmeldte fordringer. Denne fremlægges i en skiftesamling tillige med skifterettens (eller kurators) eventuelle bemærkninger, og mulige indsigelser må fremsættes enten i selve skiftesamlingen eller 4 uger efter denne.²⁴

De fordringer, mod hvilke ingen indsigelser er fremsat inden denne tidsfrist, betragtes som anerkendte.

Når derimod en anmeldt fordring modsiges, gælder der i

21. Jfr. *Borum*: Arvefaldet s. 133.

22. Jfr. ovenfor s. 188.

23. Jfr. *Mot.* s. 35.

24. Disse bestemmelser har dog kun hensyn til obligatoriske fordringer på den afdøde, men ikke til fordringer, der er opstået efter dødsfaldet, eller udleveringskrav, støttet på ejendomsret, jfr. *U. f. R.* 1915 s. 736, 1933 s. 810 og *Ussing*: *Obl. Alm. Del* s. 500. – I konkursboer er der, som ovenfor s. 189-90 omtalt, ingen frist hjemlet til at fremkomme med indsigelser efter skiftesamlingen, men til gengæld skal oversigten over fordringerne fremlægges til eftersyn 3 uger før samlingen.

dødsboer lignende regler som de, der ovenfor er fremstillede om konkursboer.²⁵ Skifteretten skal således behandle tvisten efter de for underretssager foreskrevne regler, derunder forsøge forligsmægling og, når denne viser sig forgæves, afgøre den ved dom, jfr. Skl. § 39 og Rpl. § 660, 1. stk.²⁶

Fordringerne skal fyldestgøres efter konkursordenen, Skl. § 44, jfr. K. L. kap. 5.²⁷

III. A. Kreditorerne øver en vis indflydelse på boets behandling. Ifølge § 19 tilkommer der dem nemlig *stemmeret* i boets anliggender,²⁸ indtil de er fyldestgjort eller behørig fyldestgørelse sikres dem. Det må dog sikkert, på lignende måde som ved konkurs efter K. L. § 63, underforstås, at de overhovedet har nogen interesse i det foreliggende spørgsmål. Der kan efter Skl. § 19, på lignende måde som efter K. L. § 61, finde en foreløbig prøvelse sted ved skifteretten af fordringen til afgørelse af den pågældendes stemmeret.

Stemmeretten udøves også i disse boer på *skiftesamlinger*, som skal afholdes så ofte det (af skifteretten) findes fornødent, jfr. § 23. Der er imidlertid den væsentlige forskel fra, hvad der gælder om skiftesamlinger i konkursboer, at deres beslutninger kun er bindende, når de er vedtaget *enstemmigt* af de mødende stemmeberettigede, jfr. § 24,²⁹ cfr. om præklusionen for de udelivende § 25. Selv om der foreligger en sådan enstemmig beslutning, skal skifteretten dog nægte sin godkendelse, ikke blot ligesom i konkursboer efter K. L. § 64, når beslutningen gør indgreb i nogens ret, eller den, så længe proklamaet ikke er udløbet, strider mod endnu ikke anmeldte kreditorens interesse, men også når den skønner, at en værges erklæring vil skade myndlingens tarv.³⁰ I tilfælde af meningsulighed tilfalder det skifteretten at tage beslutning. Det siges nærmere herom i § 24, 2. stk., at retten herved »har at tage det størst mulige hensyn til de fremsatte

25. S. 190.

26. Jfr. nærmere nedenfor s. 306 ff.

27. Jfr. med hensyn til et massekrav højesteretsdomme i U. f. R. 1924 s. 34 og 1955 s. 1009. – Efter den norske skiftelovs § 100 gælder også dette kun, når boet er godtgjort at være insolvent.

28. Cfr. højesteretsdom i U. f. R. 1910 s. 203.

29. Jfr. U. f. R. 1913 s. 894.

30. Jfr. dom i U. f. R. 1894 s. 1014.

meninger, men den er dog ikke bundet ved dem«, hvorimod den i almindelighed har at handle efter sit eget skøn om, hvad der bedst tjener samtliges og især de fraværendes og umyndiges tarv. Noget lignende gælder efter § 26, når der på en skiftesamling overhovedet ingen stemmeberettiget møder.

§§ 27-29 indeholder nogle særlige forskrifter om realisation af boets ejendele og fordringer, der dog i det hele svarer til de i konkursboer gældende regler.³¹

I almindelighed skal salg af boets ejendele ske ved offentlig auktion. I praksis gøres der dog ikke sjældent brug af den adgang, som Skl. § 27 hjemler til at lade salget foregå underhånden, i reglen for vurderingssummen eller for denne med tillæg af 25 pct. De auktioner, der måtte afholdes i disse boer, skulle efter den nævnte bestemmelse »foretages på den for tvungen auktion foreskrevne måde og have de til samme knyttede virkninger«. Deri er der dog gjort forandring ved Rpl. Ifølge dennes § 679 er det nemlig kun, når de genstande, der skal bortsælges, er *pant-satte* (hvormed det dog vistnok må sættes i klasse, at de iøvrigt er behæftede), at auktionen skal foregå i overensstemmelse med reglerne om tvangsauktion. I dette tilfælde foretages auktionen, derunder mødet til vedtagelse af vilkårene for tvangsauktion over fast ejendom, efter skifterettens bestemmelse enten af fogeden (ved løvsøre eventuelt en auktionsleder³²) eller af skifteretten selv (d. v. s. den skifteret, der behandler boet³³). Når derimod iøvrigt afhændelse ved offentlig auktion af et bos effekter skal finde sted, sker dette ifølge Rpl. § 682 efter skifterettens bestemmelse enten ved denne selv³⁴ eller i det hele efter de for frivillige auktioner gældende lovregler, jfr. l. 132, 16. april 1935, altså for fast ejendom ved fogeden, for løvsøre ved en auktionsleder.

B. Medens i konkursboer som regel *bestyrelsen* tilkommer et af kreditorerne valgt organ, *påbviler* den i disse dødsboer *skifte-*

31. Jfr. ovfr. s. 183.

32. Jfr. lov 132, 16. april 1935 § 2.

33. Jfr. RR. nr. 106 og 122 i U. f. R. 1922 B s. 22 og 102, jfr. jmskr. 206, 18. dec. 1935.

34. Det må dog også i dette tilfælde forudsættes, at boet behandles offentlig ved en skifteret, cfr. om det tilfælde, at det behandles ved *executores testamenti*, RR. nr. 175 i U. f. R. 1923 B s. 57.

retten selv, idet denne ifølge § 30 har at udføre samtlige til boets behandling hørende forretninger.

Den kan dog for det første altid forlange, at der skal antages en »*inkassator*«, som da skal vælges ved stemmeflerhed, jfr. § 30. Inkassatoren har som bistand for skifteretten at affatte forslag til auktionskonditioner for boets løssøre (derimod ikke for faste ejendomme), og han svarer for auktionsbeløbenes indbetaling (efter Rpl. § 679 in fine også ved tvangsauktion over faste ejendomme), ligesom det af skifteretten kan overdrages ham at indkræve boets udestående fordringer; for sin virksomhed har han krav på honorar,³⁵ jfr. § 31.

Endvidere kan der under visse betingelser blive tale om at antage en »*kurator*« for boet, jfr. § 32. Dette kan i København ske, når blot skifteretten efter boets størrelse og beskaffenhed finder føje dertil. Udenfor København kræves tillige, at et flertal, der repræsenterer mindst halvdelen af de mødende stemmeberettigedes krav,³⁶ derom er enigt. Den, for hvem et sådant flertal erklærer sig, skal i reglen vælges, medmindre skifteretten finder særlige grunde til at nægte valgets godkendelse; i dette tilfælde vælger den efter eget skøn kurator. I modsætning til kurator i konkursboer, der står som kreditorernes fuldmægtig, må denne kurator anses for en medhjælper for skifteretten, idet han som sådan – mod vederlag, jfr. § 33, 2. stk. – har under hele behandlingen at bistå skifteretten med korrespondance m. m. og, dersom der ikke er antaget en særskilt inkassator, tillige skal overtage dennes forretninger. Ingen, som står i tjenesteforhold til skifteretten, kan vælges til kurator og heller ikke uden alle vedkommendes samtykke antages til for betaling at indkræve boets udestående fordringer eller at udføre de i § 33 nævnte forretninger.

Ifølge denne bestemmelse behøver nemlig skifteretten, når

35. Jfr. om dettes størrelse U. f. R. 1874 s. 43, cfr. derimod jmskr. 211, 27. sept. 1875. Se endvidere U. f. R. 1882 s. 1187, 1889 s. 714 og V. L. T. 1948 s. 175 (ang. konkursboer).

36. Der må herved også tages hensyn til kravenes størrelse, idet ellers bestemmelsen om, at mindst halvdelen af kravene skal være repræsenteret, så godt sin ingen betydning ville få ved siden af den personlige kreditormajoritet.

der ingen kurator er antaget, ikke personlig at udføre alt arbejdet. Det er kun den egentlige skifteforvaltning, som skifteretten selv skal besørge, men den er berettiget til under administrationen af boet at benytte hjælp til udførelsen af forskellige forretninger som sagførelse, bestyrelse af boets faste ejendomme m. m.³⁷

I en vis tilknytning hertil er imidlertid i København – og såvidt vides de fleste andre steder – de således i Skifteloven omhandlede begreber »inkassator« og »kurator« helt forsvundet og afløst af begrebet: »skifterettens medhjælper«, nemlig som regel en sagfører, der af skifteretten antages³⁸ til under dennes tilsyn og ansvar³⁹ at lede behandlingen, forhandle med arvinger og kreditorer, incassere udestående fordringer, foranstalte forberedelse til auktioner eller andet salg af boets ejendele, klarlægge arveforholdene, fremskaffe legitimationer og attester, eftersøge fraværende og ukendte arvingers opholdssted o. s. v. Medhjælperen skal stille sikkerhed i det omfang skifteretten finder påkrævet.⁴⁰

Denne medhjælp, der betales af boets midler,⁴¹ afsluttes med

37. Jfr. om et særligt tilfælde (udsendelse af en repræsentant til Palæstina) U. f. R. 1931 s. 364.

38. Medhjælperen er af praksis i denne relation sidestillet med kurator, jfr. U. f. R. 1943 s. 413, hvor det udtales, at »da den af skifteretten antagne medhjælper må ligestilles med en kurator« er kære overfor skifterettens beslutning om at antage en anden sagfører end den af enken foreslåede udelukket efter Rpl. § 663. U. f. R. 1955 s. 327 statuerer på linie hermed, at skifterettens beslutning om ophør af medhjælperens hverv ifølge Rpl. § 663 ikke kunne påkæres, idet beslutning om ophør antoges mindre vidtgående end beslutning om antagelse. Kendelsen er omtalt af *Torben Geltung* i *Fuldmægtigen* 1955 s. 34.

39. Jfr. U. f. R. 1931 s. 390 og 1940 s. 386, hvor det under et erstatningsøgsmål, som en arving, der ved en fejltagelse var forbigået, havde anlagt bl. a. mod skifterettens medhjælper, udtaltes: »Mellem (skifterettens medhjælper som sagsøgt) og sagsøgeren består intet retsforhold, som kan begrunde et erstatningsansvar overfor sagsøgeren for denne sagsøgte, som af skifteretten er antaget til bistand, og derfor kun overfor denne er ansvarlig for dette arbejdes udførelse.«

40. Jfr. jmskr. 124, 11. maj 1948, jmcirk. 248, 29. juli 1943, jmcirk. 10, 4. febr. 1925 og 289, 5. dec. 1933.

41. I tilfælde af uenighed om honorarets størrelse fastsættes det af skifteretten. Ved U. f. R. 1943 s. 970 er det antaget, at afgørelsen bør træffes ved dom ifølge Rpl. § 660 stk. 1, 2. pkt. Cfr. *Harbou* s. 194.

et regnskab, som gennemgås af skifteretten og fremlægges i boet på dennes ansvar.

IV. *Arvingerne* skal som regel indkaldes sammen med kreditorerne, men indkaldelsen er for deres vedkommende ikke præklusiv,⁴² jfr. § 21. De får dog i disse boer først nogen indflydelse på behandlingen, efter at kreditorerne har modtaget fyldestgørelse eller sikkerhed.⁴³ Men fra dette tidspunkt bliver »arvingerne⁴⁴ at anse som dem, der har rådighed over boet«, jfr. § 19, og vil derfor, når de er enige,⁴⁵ i almindelighed kunne bestemme behandlingsmåden; dog skal skifteretten også i dette tilfælde påse de umyndiges og fraværendes tarv, jfr. § 24.

V. Boets *slutning* kan

A. i småboer foregå på en meget summarisk måde. Ifølge § 43 kan nemlig skifteretten, også når det efter skiftebehandlingsbegyndelse viser sig, at der ikke findes midler til at dække andre udgifter end begravelsesudgifterne,⁴⁶ derunder eventuelt også udgifter til anlæg af gravsted, straks slutte boet ved at udlægge, hvad der findes i boet, til den, som har bekostet begravelsen. Og er det overskydende ikke mere end, at det skønnes at ville medgå til dækning af privilegerede fordringer (af sådanne vil der i disse boer ofte kun være krav på husleje og for udgifter i anledning af den afdødes sygdom), kan skifteretten udlægge boets beholdning til disse og dermed slutte behandlingen.⁴⁷ Der-

42. Jfr. U. f. R. 1927 s. 1024.

43. Jfr. herved dom i U. f. R. 1915 s. 301. Arvingerne vil dog, når de, navnlig fordi det ikke er givet, at boet er insolvent, kan antages at have nogen interesse deri, ikke være udelukkede fra at protestere mod anerkendelsen af en i boet anmeldt fordring, jfr. U. f. R. 1908 s. 238, og på tilsvarende måde stiller man sig i praksis også ved andre afgørelser, når boets solvens er overvejende sandsynlig. Ved U. f. R. 1953 s. 360 antoges, at en enke savnede retlig interesse i at anlægge sag mod en kreditor i mandens insolvente dødsbo med påstand om omstødelse af et pantebrev i henhold til Æ. L. II § 18, da formålet alene var at opnå en mere retfærdig fordeling af midlerne imellem boets kreditorer.

44. Jfr. herved U. f. R. 1917 s. 540.

45. Cfr. U. f. R. 1915 s. 301.

46. For det tilfælde, at dette allerede ifølge de omstændigheder, der foreligger ved dødsanmeldelsen, må antages, indeholder § 10, 1. stk., en tilsvarende bestemmelse, jfr. ovenfor s. 246.

47. Skulle det senere vise sig, at der i virkeligheden tilkom boet flere midler,

imod hjemler loven – hvad der sikkert må betragtes som en mangel⁴⁸ – ingen mulighed for en sådan summarisk behandling af småboer, hvor der efter boets status kan antages at ville blive noget tilovers til fyldestgørelse af de almindelige kreditorer. .

B. a. I andre boer skal der, efter at fordringerne er fastslået, iværksættes udlodninger til kreditorerne i overensstemmelse med reglerne i K. L. kap. 14, jfr. Skl. § 44.

b. Befindes der, efter at kreditorerne er fyldestgjort, at være et overskud at arve, skal dette udloddes til arvinger og legatarer,⁴⁹ jfr. § 45; om partielle udlodninger, således som til kreditorerne efter K. L. § 124 (hver gang der er dækning for 10 pct.), bliver der dog her ikke tale.

Der hjemles hver arving en ret til for sin arvepart at fordrage udlæg efter vurdering, dog ikke i faste ejendomme, jfr. de nærmere regler herom i Skl. §§ 47 og 48 og arveretten.⁵⁰

c. Boet behøver ikke at henstå usluttet på grund af betingede forpligtelser eller endnu ikke endelig bestemmelige rettigheder, idet man kan nøjes med henholdsvis at afsætte det fornødne til dækning af sådanne forpligtelser eller senere at genoptage skiftet, eventuelt foretage »efterlodning«, jfr. § 46.

d. Den formelle slutning af boet kan ifølge § 50 undertiden (nemlig i ganske simple boer) foregå i en skiftesamling ved opgørelse til skifteprotokollen, og når da alle vedkommende erklærer sig tilfredse med opgørelsen, sker udbetalingerne med det samme.

Hvor denne fremgangsmåde efter boets beskaffenhed ikke kan benyttes, skal skifteretten, så snart boet er modent dertil,

kan behandlingen genoptages, jfr. fra tiden før skifteloven U. f. R. 1870 s. 682 og om Skl. § 10 ovfr. s. 216 med note 6.

48. Jfr. *Harbou* s. 144, *Deuntzer* s. 655-56 og *Hvidberg* i U. f. R. 1921 B s. 200. – Cfr. derimod *Holm-Nielsen* i T. f. R. 1931 s. 32 og 45.

49. I U. f. R. 1954 s. 868, hvor en skifteret i strid med en til en sagfører meddelt uigenkaldelig fuldmagt havde udbetalt arven direkte til arvingen, dømtes skifteretten til at godtgøre sagføreren den af ham til arvingen forskudsvis udbetalte arv.

50. Jfr. *Borum*: Arvefaldet s. 80-83 og s. 95-100. – Skl. § 49 giver en særlig regel om midler, der skal indsattes i Overformynderiet. Se herved f. s. v. angår arveudlæg til umyndige *Borum*: Personretten s. 97 ff. og lov 254, 27. maj 1954 om Overformynderiet.

optage det til slutning og inden en vis frist (højest 6 uger⁵¹) forfatte et udkast til opgørelse. Dette skal, dersom ikke alle vedkommende erklærer sig tilfredse dermed, efter foregående, offentlig bekendtgørelse, henlægges hos skifteretten til eftersyn en vis tid (14 dage), for at alle interesserede kan få lejlighed til at rejse indvendinger imod det. Derefter affattes den endelige opgørelse, og skiftet sluttet, således at forandring deri kun kan ske ved påtale, jfr. Rpl. § 662.

Udbetalinger i henhold til opgørelsen foregår først, når påankefristen er udløbet, uden at påanke er sket, eller alle vedkommende frafalder påanke; Ankefristen er ved Rpl. § 662, 2. stk. fastsat til 4 uger,⁵² men der kan gives oprejsning indtil 1 år, jfr. §'ens 3. stk.

§ 29

Boer, hvori gælden er vedgået¹

I modsætning til, hvad der gælder om gældsfragælsesboerne, fremtræder skiftebehandlingen i boer, hvori arvingerne har vedgået gælden, ikke som en retsforfølgning til kreditorernes fyldestgørelse, men væsentlig kun som en opgørelse i arvingernes interesse. Dette synspunkt ligger til grund for reglerne i Skl. kap. 4.²

I. Som følge deraf bortfalder alle de om konkurs mindende bestemmelser i disse boer. Kreditorernes individualforfølgning er ikke udelukket, og de kan altså foretage arrest og eksekution i dødsboets midler til trods for, at disse befinder sig i den judicielle myndighed, skifterettens varetægt; hvad eksekution angår, må det være ligegyldigt, om grundlaget derfor er erhvervet efter skiftebehandlingens begyndelse eller før denne (altså i arveladerens levende live). Også en tidligere gjort arrest træder ved gæl-

51. Den længere frist af 12 uger er nu uden anvendelse, idet den kun skulle gælde, når skifteretten bestod af flere medlemmer, og dette vil efter Rpl. aldrig være tilfældet i dødsboer.

52. Tidligere var den ifølge Skl. § 88 12 uger.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 675-86. (100-102).

2. Jfr. *Mot.* s. 46.

dens vedgåelse igen i kraft, som om den ikke var blevet afbrudt, jfr. § 54. Nogen adgang til at få arveboet som sådant erklæret fallit er der ikke i disse boer, selv om de måtte være insolvente, idet K. L. § 145 alene hjemler en sådan ret for kreditorerne i dødsboer, hvor gælden ikke vedgås af arvingerne. Derimod kan naturligvis kreditorerne i overensstemmelse med de almindelige regler i K. L. kap. 6 forlange de enkelte arvingers boer taget under konkursbehandling, når betingelserne derfor foreligger.

Retssag angående fordringer på den afdøde vil frit, uden foregående anmeldelse, kunne anlægges mod arvingerne. For så vidt der derefter ønskes gjort eksekution i boet, må sagen anlægges mod alle arvingerne i forening. I Skl. § 84, der er opretholdt ved Rpl. § 241, haves en særlig værnetingsregel, hvorefter søgsmålet mod arvingerne kan anlægges ved afdødes hjemting. Derimod kan en dom over en enkelt arving, hvad enten den har hensyn til dennes egen eller arveladerens gæld, alene åbne adgang til at søge fyldestgørelse i dennes midler, altså, hvis der er flere arvinger, kun til at gøre foreløbigt udlæg i den pågældendes arvepart efter D. L. 1-24-30.³

Kreditorerne må dog også kunne gå den vej at anmelde deres fordringer for skifteretten, som da selv vil kunne påkende dem og fyldestgøre dem ved hjælp af boets midler, jfr. Skl. § 52, 2. stk. forudsætningsvis.

II. Der behøver ikke engang altid at finde en indkaldelse af kreditorerne sted, men en sådan skal ifølge § 52 kun udstedes, *dels* altid, når nogen arving forlanger det, *dels* når ikke alle arvinger er myndige og til stede, medmindre skifteretten efter de foreliggende omstændigheder anser det for unødvendigt. Proklamaet er dog altid også i disse boer præklusivt.

En vis ret er dog hjemlet kreditorerne i disse boer ved § 52, 2. stk.,⁴ som bestemmer, at boet ikke må deles mellem arvingerne,

3. Jfr. Rpl. § 511, 2. stk., Tvangsfuldbyrdelse s. 70-71, U. f. R. 1932 s. 67 (H), 1942 s. 381 og *Borum*: Arvefaldet s. 25 og s. 65-66, hvor det fremhæves, at kreditorerne ikke samtidig kan anmelde kravet for skifteretten og søge arvingerne i forening, da de herved opnår det samme, medens der ikke er noget til hinder for, at de samtidig anmelder deres krav for skifteretten og sagsøger den enkelte arving.

4. Se nærmere om denne bestemmelse *Borum*: Arvefaldet s. 56-58.

medmindre de anmeldte kreditorer (selv om de ikke er blevet indkaldt, men uopfordret har meldt sig) samtykker, hvis de ikke fyldestgøres eller sikkerhed stilles dem for, at de vil blive fyldestgjort til forfaldstid,⁵ og, for så vidt indkaldelse udstedes, først efter udløbet af den derved givne frist.

III. Kreditorerne har slet ingen indflydelse på boets behandling, men rådigheden over boet tilkommer alene arvingerne. De nærmere regler herom, der indeholdes i § 51, stemmer ganske med dem, som efter § 19, jfr. §§ 24-26, gælder om arvingernes rådighed i gældsfragåelsesboer, efter at kreditorernes stemmeret er ophørt. Herefter er altså navnlig arvingernes beslutninger kun bindende for skifteretten, når de er enstemmige.

IV. Iøvrigt må de i forrige § fremstillede regler om behandlingen af gældsfragåelsesboer i vidt omfang overføres på disse boer, jfr. § 56. Dette gælder således om fremgangsmåden ved kreditorernes indkaldelse og om det varsel, der skal gives, om salg af boets ejendele – dette skal i almindelighed ske ved offentlig auktion, men denne vil *aldrig* have karakteren af *tvangsauktion*, jfr. Rpl. § 679, hvori der kun tales om »arv- og gældsfragåelsesbo«, sml. m. § 682, der omhandler de andre tilfælde –, om arveudlægget, om bistand for skifteretten af en inkassator eller kurator (en »medhjælper«), samt om de formelle regler angående boets slutning.

Derimod vil bestemmelserne i kap. 3 angående de samlede (partielle) udlodninger til kreditorerne efter stedfunden opgørelse af boet, om omdannelse af kreditorernes krav og om forfaldstiden for disse efter K. L. §§ 13 og 14 eller konkursordenen ikke finde anvendelse på disse boer.⁶ Ganske vist kunne noget andet synes at følge af den henvisning, der i Skl. § 56 bl. a. gøres

5. Uanset om fordringen i forvejen er sikret ved pant, U. f. R. 1941 s. 220.

6. Bestemmelserne i Skl. § 38, der forudsætter, at der skal ske en samlet fyldestgørelse af kreditorerne, kan heller ikke finde anvendelse i disse boer, jfr. *Deuntzer* s. 685-86. En anden opfattelse er ganske vist hævdet af *Einar Bülow* i U. f. R. 1926 B s. 317-321 og 1927 B s. 15-16, men den kan ikke anses for tilstrækkelig begrundet. Hvad særlig angår auktionernes retlige karakter i disse boer, må henvises til bemærkningerne ovenfor i teksten samt til *Oluf Bay* i U. f. R. 1927 B s. 14-15. At skifteretten for påløbne afgifter og skifteomkostninger kan holde sig til de forhåndenværende aktiver (hvad der af *Deuntzer* s. 682 betegnes som

til § 44. Men disse bestemmelser må henregnes til de undtagelser fra gældsfragåelsesreglerne, som »denne lovs bestemmelser (naturlig) medfører«, idet de står i nøje forbindelse med den konkurslignende karakter, som behandlingen af vedgåelsesboerne efter kap. 4 netop ikke har. Særlig klart er det, at *konkursordenen* i disse boer må være *udelukket*, idet den umulig lader sig forene med den frie adgang til individualforfølgning, som her står enhver kreditor åben.⁷

§ 30

Offentlig behandling af dødsboer, hvor der er en efterlevende ægtefælle¹

Når der efterlades en ægtefælle, vil denne hyppigst både som boslodsberettiget og som arving være interessent i boet. Men det kan også være, at den kun har krav på boslod, idet den f. eks. har givet afkald på sin arveret, eller kun er arving, således når der har været fuldstændig særeje. De formelle regler om behandlingen er dog i de fleste retninger de samme. Angående de materielle regler, særlig de nærmere bestemmelser om gældsansvaret, må henvises til arveretten.² Her fremstilles også den adgang til at kræve udlæg efter vurdering og udløse arvingerne og til forlods at udtage visse genstande af boet, som er hjemlet ægtefællen ved Skl. § 47, § 60, 2. stk., og § 62 a, jfr. også § 63 om »tinglyst skifteekstrakt«. På dette sted skal det kun bemærkes, at der ved siden af den lige nævnte bestemmelse om ægtefællernes udtagelsesret i medfør af § 62 a stadig må antages at gælde den gamle regel i D. L. 5-2-24 om den efterlevende ægtefælles ret til forlods af det beholdne bo (altså i solvente boer) at udtage så meget til sin egen begravelse, »som billigvis på den afdødes begravelse er anvendt«. Navnlig

»en selvfølge«), er anvendelse af en almindelig grundsætning, der intet har med konkursordenen at gøre.

7. *Skifteafgifterne* er ifølge Skifteafgiftsl. 30. nov. 1874 § 3 a mindre i gældsvedgåelses- end i gældsfragåelsesboer, nemlig $\frac{1}{3}$ pct. af boets hele formuemasse i stedet for $\frac{2}{3}$ pct.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 686-709 (102-6).

2. *Borum*: Arvefaldet s. 83-105.

denne sidste bestemmelse anvendes meget i praksis, idet skifteretten derigennem, når der er en efterlevende ægtefælle, kan opnå en summarisk afslutning af småboer, hvori beholdningen ikke overstiger, hvad begravelsen har kostet.³

I det sædvanlige tilfælde, at der helt eller delvis har bestået *formuefællesskab* mellem ægtefællerne, vil dog visse særlige regler komme til anvendelse. Disse findes i Skiftelovens kap. 5, således som dette, særlig §§ 57 og 61, er ændret ved lov 18. marts 1925, som trådte i kraft samtidig med lov 56 af samme dato om ægteskabets retsvirkninger (Æ. L. II), den 1. januar 1926. Ændringen beroede på, at Skl. kap. 5 i den oprindelige affattelse byggede på den før Æ. L. II gældende ordning af formueforholdet mellem ægtefæller, hvorefter manden havde rådigheden over hele fællesboet og hvorefter fællesboet med visse undtagelser alene hæftede for mandens gæld, således at kap. 5 alene fandt anvendelse i boer, hvor der var en efterlevende ægtefælle, som personlig hæftede for boets gæld, dvs. hvor manden var længstlevende eller hvor den i uskiftet bo hensiddende enke ønskede at skifte i levende live. Ved gennemførelsen af Æ. L. II måtte man så ændre Skl. kap. 5 derhen, at reglerne i dette kapitel alene finder anvendelse på længstlevendes bodel, og der skal derfor finde en særskilt opgørelse af den førstafdødes og den længstlevendes bodel sted, således at den længstlevende af de sammenlagte nettobodele udtager sin boslod, normalt halvdelen, medens afdødes boslod deles mellem ægtefællen og de øvrige arvinger.⁴ Hele denne ordning får dog ikke synderlig betydning, hvis begge bodele er fuldt solvente eller den længstlevendes bodel ikke overstiger dennes udtagesret.

I overensstemmelse med lovens princip fastslås det da først ved § 57, at når skifte skal finde sted i anledning af en ægtefælles død, bliver *den del af fællesboet, hvorover den afdøde hidtil rådede (hans »bodel«)* og hans særeje, om han har haft sådant, at skifte efter de om behandling af dødsboer i almindelighed gældende regler, dog under iagttagelse af de lige nævnte bestemmel-

3. En meget vidtgående udtagesret for ægtefællerne i henhold til Rpl. § 509 forfægtes af *Hemming Holm-Nielsen* i Tidsskrift for Retsvidenskab 1931 s. 23 ff.

4. Jfr. nærmere om opgørelsen *Bentzon: Arveret* s. 321-22.

ser i §§ 60, 2. stk., 62 a og 63. Behandlingen vil altså finde sted efter Skl. kap. 3, når den afdøde ægtefælles gæld ikke vedgås af den efterlevende ægtefælle og alle arvinger, i modsat fald efter kap. 4. Der kan også blive spørgsmål om ekstradition af den afdødes bodel til hensidde i uskiftet bo i medfør af Skl. § 9, 2. stk.

II. De særlige regler, som Skiftelovens kap. 5 indeholder, finder derimod anvendelse på *den del af fællesboet, hvorover den længstlevende har rådet* (hans »*bodel*«). Såfremt han tillige har haft særeje, vil også dette være at inddrage under skiftet i den udstrækning, hvori det er nødvendigt til fyldestgørelse af de i § 23 indeholdte regler (om vederlagskrav, der påhviler den længstlevende overfor den afdøde ægtefælle).

Da kreditorerne, for så vidt den længstlevende ægtefælle angår, beholder den samme personlige skyldner som hidtil, tilsigter behandlingen ikke en afvikling med kreditorerne, men alene en opgørelse af forholdet mellem ægtefællen og arvingerne. Den halvdel af den længstlevendes bodel, der udgør den førstafdødes boslod, vil dog kunne komme hans kreditorer til gode.⁵ At dødsfaldet således kan medføre større ret for kreditorerne, er kun en naturlig følge af, at den derved bevirkede opløsning af formuefællesskabet gør ægtefællernes latente andelsret i fællesboet til en aktuel særret. Da der imidlertid principielt kun tilsigtes en opgørelse af forholdet mellem ægtefællerne og arvingerne, gælder det på lignende måde som i egentlige vedgåelsesboer, at individualforfølgning af den længstlevende ægtefælles kreditorer ikke er udelukket, men disse kan ifølge § 62 forfølge deres ret mod den længstlevende ganske på samme måde, som om ingen skiftebehandling fandt sted. De har også adgang til at få den længstlevende erklæret fallit efter de almindelige regler.⁶

Der behøver ingen indkaldelse af den længstlevendes kreditorer at finde sted, medmindre denne selv ønsker det, jfr. § 61,

5. Jfr. *Bentzon*: Arveret 3. udg. s. 321-22 og de der citerede forfattere, *Borum*: Familieret II. s. 205 ff. samt for norsk rets vedkommende *Per Augdahl*: Skifteloven (1956) s. 141, note 2.

6. At den henvisning dels til den længstlevendes egen begæring dels til K.L. § 145, der tidligere fandtes i Skl. § 57, er bortfaldet ved den ændrede affattelse, har i sa henseende ingen betydning. Jfr. forøvrigt om de tvivl, hvortil den tidligere formulering gav anledning *Deuntzer* s. 703 ff.

1. stk. Derimod må arvingerne altid underrettes om skiftet efter de nærmere regler i § 59.

På den anden side stemmer det med almindelige regler, at arvingerne efter den førstafdøde ikke ved at modtage arv eller vederlag herfor – selv om de derved måtte have fået mere af den længstlevendes bodel, end der efter rigtig opgørelse tilkommer dem – bliver ansvarlig for den gæld, der påhviler den længstlevende (medens de i tilfælde af vedgåelsesbehandling vel er ansvarlige for den gæld, der påhvilede den førstafdøde); dette bestemmes udtrykkelig i § 61, 2. stk.

Derimod må de finde sig i, at også deres anpart i den længstlevendes bodel anvendes til dækning af dens gæld (de har jo kun ret til en vis del af »det beholdne fællesbo«, jfr. Æ. L. II § 16, 2. stk.). Noget kunne da tale for, at den førstafdødes arvinger, når de havde modtaget mere, end der efter rigtig opgørelse tilkom dem, måtte levere det for meget modtagne tilbage. Men i så henseende bestemmer § 61, 2. stk., udtrykkelig: »Om det dem (nemlig arvingerne) således udlagte eller udbetalte af kreditorerne kan forlanges tilbagegivet, afgøres efter Konkurslovens forskrifter om retshandlers afkræftelse på grund af konkurs«. Der vil altså kun blive spørgsmål herom, når den længstlevende ægtefælle derved har gjort sig insolvent og er blevet erklæret fallit; særlig K. L. § 28 vil da kunne finde anvendelse.

Som en forskel fra vedgåelsesboerne, der netop står i sammenhæng med, at den længstlevendes kreditorer stadig har deres tidligere skyldner at holde sig til, må nævnes, at de ikke, selv om de melder sig, ved skifteretten kan opnå nogen dækning af deres krav, idet navnlig ikke bestemmelsen i § 52, 2. stk., om, at boet ikke må deles mellem arvingerne uden de anmeldte kreditorens samtykke, før de er blevet fyldestgjort eller sikret, finder anvendelse på disse kreditorer. De har altså kun den vej at anlægge sag ved den almindelige ret, men de særlige værnetingsbestemmelser i § 84, jfr. Rpl. § 241, kan ikke benyttes, når der således anlægges sag mod den efterlevende ægtefælle.

For at gøre skiftet så lempeligt for den efterlevende ægtefælle som muligt skal efter § 58 skifteretten sørge for, at der ikke derved sker videre indskrænkning i den længstlevendes benyttelse af hans bodel end højst nødvendigt. Kun for så vidt der er særlig

grund til at befrygte, at den længstlevende, mens skiftet står på, utilbørlig vil forrykke sin bodels tilstand, kan skifteretten fratage ham rådigheden derover.⁷ Den overtager dog heller ikke i dette tilfælde selv bodelen, men overgiver, så længe skiftet varer, rådigheden derover til en særlig beskikket værge, og herom skal der da finde kundgørelse sted efter de for umyndiggørelsesdekreter foreskrevne regler.⁸ Værgen skal ifølge § 62, 2. stk., drage omsorg for, at de lovlige krav på »boet« fyldestgøres. Hele skiftet skal også som regel grundes på den længstlevendes egen opgørelse af indgæld og udgæld,⁹ for så vidt denne erkendes af den førstafdødes arvinger. Men rejses der indsigelse enten mod aktiv- eller passiv-siden, må en nærmere undersøgelse af forholdet finde sted efter reglerne i § 60, 1. stk. Det er endelig skifteretten, som på grundlag af ægtefællens eventuelt berigtigede statusopgørelse forfatter repartitionen.

§ 31

Behandling ved eksekutorer¹

Det hedder i Skl. § 83, sidste pkt., at det forbliver ved de hidtil gældende regler om eksekutorernes særlige pligter og forhold, dog at de med hensyn til boets behandling har i det hele at følge Skiftelovens bestemmelser.

7. Jfr. U. f. R. 1948 s. 1320.

8. Dette medfører dog ikke nogen egentlig umyndiggørelse, jfr. *Borum*: Arvefaldet s. 87, *Bentzen*: Personret, 3. udg. s. 178 og *Deuntzer* s. 696 (105).

9. Det har været drøftet, om det afgørende tidspunkt for opgørelsen bør være arvefaldet eller skiftets slutning. Resultatet kan i korte træk siges at være det, at dødsfaldets tidspunkt er afgørende for, hvilke værdier der skal medtages i opgørelsen, medens forholdet ved skiftets slutning er afgørende for værdiansættelsen. Se nærmere *Borum*: Arvefaldet s. 89-91, *Harbou* i U. f. R. 1948 B s. 65-73 og domme i U. f. R. 1902 A s. 477, 1927 s. 986, 1948 s. 376 (H) og 1954 s. 712.

Se iøvrigt om principperne for vurderingen U. f. R. 1952 s. 873 samt 1940 s. 149.

1. Se iøvrigt ved dette afsnit ovenfor s. 14-16 og s. 241-42 samt *Harbou* s. 238 ff., *Kaj Albeck*: Behandlingen af Eksekutorboer (1948) og artikler af *H. H. Holm* i Sagførerbladet 1947 s. 47 ff. og *Ravnholt Rasmussen* i

Eksekutorerne må forevise deres eksekutorbevilling og af dødes testamentariske dispositioner for skifteretten, jfr. lov 119, 20. april 1926 § 1, men denne befatter sig derefter ikke med boet. Det er eksekutorerne selv, der foretager registrering og vurdering af boets midler, indkalder arvinger og legatarer og foranlediger værger beskikket for de umyndige og fraværende, jfr. fr. 23. aug. 1793 §§ 1 og 3, indhenter arvingernes erklæring, om de vil vedgå gælden eller ikke, hvoraf det afhænger, om behandlingen skal foregå efter reglerne i Skl. kap. 4 eller kap. 3 (dette har særlig betydning med hensyn til spørgsmålet om, hvor stor skifteafgift der skal erlægges efter lov 30. novbr. 1874 § 3a,² og i det hele foretager, hvad der ellers påhviler skifteretten.³ Eksekutor er erstatningspligtig, hvis han påfører arvingerne tab ved uforvarlig behandling af boet.⁴

I. Eksekutorerne har dog ingen judiciel myndighed og er derfor ude af stand til at påkende retstvistigheder. For det tilfælde, at der på skiftet opstår sådanne mellem arvinger og kreditorer indbyrdes, bestemte tidligere fr. 29. april 1785 § 2, at eksekutorerne alene skulle forsøge at mægle i dem, men, når forlig ikke opnåedes, skulle overlade tvistighedernes påkendelse til den ordentlige skifteret.⁵ Denne ordning måtte imidlertid i det væsent-

Juristen 1946 s. 163 ff. For tidligere rets vedkommende se *Deuntzer* s. 710-25 (106-09).

2. Jfr. nærmere om skifteafgiften ovenfor s. 16, note 16.
3. Ved U. f. R. 1942 s. 610 blev det antaget, at eksekutor måtte have samme ansvar som en ejer med hensyn til renligholdelse af en boet tilhørende ejendoms gårde og gennemgange.
4. Jfr. U. f. R. 1946 s. 1189, hvor eksekutor havde påført arvingerne unødige skifteafgifter ved at have undladt at lade nogle i testamentet betænkte personer tiltræde gældsvedgåelsen, idet han fejlagtig betragtede dem som legatarer. Eksekutor blev dog frifundet, dels fordi arvingen og hendes sagfører efter at være gjort opmærksom på problemet havde godkendt boregnskab og repartition uden at tage forbehold, og dels »under hensyn til den måde hvorpå de omhandlede testamentariske bestemmelser er affattet«. Ved U. f. R. 1948 s. 820 (H) ansås eksekutor erstatningspligtig for at have bortsolgt boets faste ejendom til en for lav pris. Eksekutor erkendte under sagen, at han havde begået en fejl ved at bortsælge ejendommen underhånden i stedet for ved offentlig auktion efter Skl. § 56, jfr. § 27.
5. Jfr. efter den tidligere ret U. f. R. 1912 s. 64, cfr. 1913 s. 136, 1915 s. 517, 1916 s. 434.

lige være bortfaldet allerede ved Rpl. §§ 655 og 656, hvorefter alle tvistigheder om bestridte krav skulle henvises til sædvanlig rettergang. Til trods for, at disse bestemmelser igen ophævedes ved tillægsl. 30. juni 1922 § 50 er det dog ved den tilføjelse, der ved lovens § 51 er sket til Rpl. § 660, med hensyn til tvistigheder, der opstår under et bos behandling ved testamentseksekutorer, bestemt, at de skal afgøres under en *selvstændig retssag*, som anlægges ved den underret, der i dødsøjeblikket var den afdødes hjemting, eller, for så vidt sagen efter dens genstand henhører under landsret, ved den landsret (jfr. § 338), under hvilken vedkommende underret står.⁶

II. Hvis arvingerne⁷ eller kreditorerne er misfornøjede med den måde, hvorpå eksekutorerne behandler boet, henvises de ved den nævnte fr. § 3 til »sådan deres forretning for vedkommende ret at påanke«. Der har efter den tidligere ret været nogen tvivl om, hvad der skulle forstås ved »vedkommende ret«. Givet var det, at der derved ikke kunne være tænkt på overretten, idet eksekutorernes behandling ikke kan anses for judiciel og derfor

6. Arvingernes adgang til at få tvistigheder afgjort ved retten må dog kunne udelukkes ved, at arvelader har overladt den endelige afgørelse af vedkommende spørgsmål til eksekutor. En sådan bestemmelse er i almindelighed bindende, således at søgsmål må afvises fra domstolene, jfr. U. f. R. 1913 s. 454, 1916 s. 658 (H) og 1933 s. 783. Ved U. f. R. 1932 s. 841 er det dog antaget, at spørgsmål af afgørende betydning for hele boets deling ikke kan være unddraget domstolenes afgørelse. Efter forholdets natur må der sikkert også antages at være adgang for domstolene til at tilsidesætte eksekutors afgørelse, hvis den er åbenbart urimelig.

Dommene i U. f. R. 1946 s. 13 og J. D. 1949 s. 181 viser, at man i praksis er tilbøjelig til at fortolke sådanne bemyndigelser til eksekutor indskrænkende. I U. f. R. 1946 s. 13 ansås en bemyndigelse til eksekutor til »authentisk at fortolke min sidste vilje« for utilstrækkelig hjemmel til at begrænse en nærmere angiven disposition til kun at gælde til fordel for ægtebørn, og i J. D. 1949 s. 181 blev det statueret, at en bestemmelse i testamentet om at eksekutor havde »fortolkende myndighed« ikke kunne udelukke domstolsprøvelse af det foreliggende spørgsmål.

Se iøvrigt om spørgsmålet *Borum*: Arveretten s. 139-40, og *Erik Mikelsen* i U. f. R. 1954 B s. 158.

7. Også legatarerne må have en vis adgang til at gøre indsigelser mod boopgørelsen gældende ved sagsanlæg, jfr. U. f. R. 1944 s. 367. Smh. 1955 s. 230 (H).

overhovedet ikke kan gøres til genstand for appel.⁸ Men det kunne omtvistes, om den ret i første instans, for hvilken klagen skulle rejses, som nogle⁹ hævdede, var skifteretten, eller, som andre¹⁰ mente, den sædvanlige domstol. Den sidste forståelse måtte dog allerede efter den tidligere ret foretrækkes,¹¹ og dette må da i endnu højere grad gælde efter Rpl.¹² og tillægsl. 1922, der jo helt udelukker skifterettens dømmende myndighed i eksekutorboer. Det er jo også kun den almindelige ret, som eksekutorerne efter sædvanlige regler behøver at svare til, og den vil alene være i stand til at idømme dem ansvar eller at give dem et fremtvingeligt pålæg om at omgøre eller forandre deres behandling.¹³ Hvis eksekutor nægter at rejse sag til inddragelse af aktiver under boet, er der intet til hinder for, at arvingerne selv gør kravet gældende ved sagsanlæg.¹⁴

Man har antaget, at man analogisk kunne anvende reglen om *ankefristen* (tidligere efter Skl. § 88 12 uger, nu efter Rpl. § 662, 2. stk., 4 uger) på arvingernes og kreditorernes adgang til at indbringe testamentseksekutorernes afgørelse for retten i første instans.¹⁵ Berettigelsen af denne analogi er dog ret tvivlsom. Der kan i hvert fald ikke være spørgsmål om at bringe ankefristen til anvendelse på de interesseredes ret til at påklage *enkeltafgørelser*, som eksekutorerne måtte have truffet under behandlingen, da disse jo overhovedet ikke er bindende og sædvanlig heller ikke fældes under sådanne processuelle former, at man vil være i stand til at fiksere et bestemt udgangspunkt for fristens beregning. Højst kan der være tale om at anvende analogien på *den tilendebragte skiftebehandling*, forudsat at reglerne i Skl. § 50 er iagt-

8. Jfr. domme i N. J. T. I. 2. (1842) s. 80, J. U. VII. (1845-46) s. 393, 1860 s. 855.

9. Således *Schegel: Skifteretten* s. 472.

10. Således *Deuntzer* s. 723 (107).

11. Jfr. U. f. R. 1918 s. 654.

12. Jfr. U. f. R. 1921 s. 867.

13. Der er således fast praksis for, at stævning kan udtages imod eksekutor på boets vegne, når han har taget stilling til det foreliggende spørgsmål, jfr. U. f. R. 1895 s. 1136 (H), 1901 s. 285, 1926 s. 434, 1940 s. 149, 1944 s. 367, 1946 s. 1228 (H), 1947 s. 87 (H) og 1953 s. 283 (H).

14. U. f. R. 1942 s. 472 forudsatningsvis. Smh. U. f. R. 1933 s. 1031 og 1937 s. 161.

15. *Deuntzer* s. 725.

taget ved denne slutning af boet. De foreliggende retsafgørelser synes også alene at have hensyn til sådanne tilfælde, og selv i et sådant tilfælde har en højesteretsdom¹⁶ nægtet at bringe ankefristen til anvendelse, hvor arvingerne ville klage over, at en eksekutor havde beregnet sit honorar for højt.

Det er også et noget omtvistet spørgsmål, hvorvidt der kan klages over eksekutorerne til øvrigheden. I så henseende er der allerede i Skl. § 89, 2. stk., udtrykkelig hjemmel for, at justitsministeren, når eksekutorerne utilbørlig forhæler boets behandling, kan bestemme, at den skal gå over til den ordentlige skifteret.¹⁷ Til en vis grad herhen hører også det tilsyn, der, som nedenfor nærmere skal omhandles, føres med eksekutorernes behandling, idet dette tilsyn, selv om det sker ved en retsembudsmand, dog ikke udøves i judicielle former.

Men også bortset fra disse tilfælde må det vistnok stå enhver, der måtte føle sig forurettet ved eksekutorernes handlemåde, åbent at indgive klage til den myndighed, der har udnævnt dem, idet man næppe kan slutte modsætningsvis fra de anførte bestemmelser.¹⁸ Den grund, som ville gøre en sådan almindelig adgang til administrativ rekurs betænkelig overfor skifteretterne, nemlig disses judicielle karakter, gør sig jo netop ikke gældende for eksekutorernes vedkommende, og overfor dem må derfor på lig-

16. U. f. R. 1931 s. 441. – De domme, som har anvendt ankefristen analogt er: U. f. R. 1895 s. 1136 (H), 1897 s. 170, 1918 s. 654 og 1941 s. 875. Heroverfor står den nævnte højesteretsdom U. f. R. 1931 s. 441. U. f. R. 1946 s. 1228 (H) holder spørgsmålet åbent. *Harbou* s. 250 udtaler forsigtigt, at det måske kan udledes af dommene, at ankefristen kan anvendes analogt ved indsigelser mod udbetalinger til kreditorer og arvinger, men ikke ved søgsmål mod eksekutor angående hans ansvar for boets lovlige administration iøvrigt. Se iøvrigt *Kaj Albeck*: Behandlingen af eksekutorboer s. 10 og 47, *Erik Mikkelsen* i U. f. R. 1954 B s. 160 og *Erwin Munch-Petersen* i *Juristen* 1947 s. 273.

17. Jfr. U. f. R. 1913 s. 805, samt jmcirk. 105, 15. maj 1923, hvorefter der i eksekutorbevillingen vil være at optage bestemmelse om, at bevillingen, såfremt boets behandling ikke tilbørligt fremmes, eventuelt vil kunne tilbagekaldes af justitsministeriet, således at boets behandling overgår til den ordinære skifteret.

18. Cfr. dog *Deuntzer* s. 721 (108). Se herved *Harbou* s. 255, som antager, at der må kunne klages til den tilsynsførende myndighed, men ikke til overøvrigheden som har udstedt bevillingen.

nende måde som tidligere overfor forligsmæglere¹⁹ klage til øvrigheden altid være tilladt. At der ikke altid vil kunne påvises bestemte tvangsmidler til gennemførelsen af øvrighedens afgørelse, er vel sandt. Men for det første vil eksekutorerne i de fleste tilfælde godvillig rette sig efter den, og dernæst vil den udnævnte myndighed, så længe behandlingen ikke er tilendebragt, som indirekte tvangsmiddel kunne anvende truslen om at tage udnævnelsen tilbage. For dette sidste var der tidligere kun hjemmel, foruden i den ovenfor anførte bestemmelse i Skl. § 89, i arveafgiftsl. 147, 10. april 1922 § 39, 2. stk., men ved den nedenfor nævnte tilsynslov er administrationens fratagelsesret blevet udvidet til en række andre praktiske tilfælde.

For så vidt der er tale om et bestemt retskrav, må dog den, der gennem nægtelsen af et sådant mener sig forurettet, som nævnt altid frit kunne gå til domstolene, og en afgørelse af et sådant forhold, som administrationen måtte have truffet, ville derfor ikke kunne være endelig bindende.

III. Som ovenfor berørt, føres der på forskellig måde tilsyn med eksekutorboer.²⁰ Dette tilsyn har ved l. 119, 20. april 1926, jfr. instruks 94, 22. marts 1933, fået en højst tiltrængt skærpelse.

Forinden eksekutor påbegynder skiftebehandlingen, skal som nævnt *eksekutorbevilling* og afdødes testamentariske dispositioner forevises skifteretten, og skifteprotokol og kassebog skal autoriseres af den tilsynsførende myndighed (lovens § 1).

Tilsynet med eksekutorboer *udøves* i København af præsidenten i byretten og denne rets skifteafdelinger, udenfor København af vedkommende skifteret.²¹ Endvidere er eksekutor med hensyn til boets beholdninger af værdipapirer undergivet tilsyn af justitsministeriets kasseinspektører.²² *Revisionen* af sådanne boer udøves i København af en særlig beskikket revisor, udenfor København nu af vedkommende skifteret. For afgiftsberegningens vedkommende udøves revisionen dog såvel i som udenfor København tillige af finansministeriet på grundlag af den i § 24 i lov 147, 10. april 1922, foreskrevne indberetning, og revisionen er,

19. Jfr. Tvistemaal s. 186.

20. Jfr. om den tidligere retstilstand *Johan Jelvard* i U. f. R. 1922 B s. 181-83.

21. Indtil 1. april 1930 udøvedes det af amtmanden.

22. Jfr. instruksens § 5.

for så vidt afgiftsberegningen angår, i det hele underlagt finansministeren (§ 3).²³

Inden 6 uger efter at bevillingen er meddelt, skal eksekutor til den tilsynsførende myndighed indsende *en række oplysninger* om boet og stille forslag om størrelsen af *den sikkerhed*, der inden 2 måneder skal stilles, og som fastsættes af den tilsynsførende myndighed (§§ 4 og 7).²⁴ Boets kontante midler skal med en begrænset undtagelse anbringes i en sparekasse eller bank (§ 8).²⁵

Det påhviler skifteretten, i København præsidenten i byretten, at påse, at boerne fremmes mest muligt.²⁶ Når et bo ikke er sluttet *inden 1 år*, skal eksekutor til den tilsynsførende myndighed *indsende indberetning* om det avsluttede skifte, og sådanne indberetninger skal derefter med visse mellemrum indsendes. Den tilsynsførende myndighed er endvidere berettiget til når som helst at *forlange sig forelagt boets skifteprotokol og kassebog m. m.* (§§ 5 og 6).

Når boet er opgjort, skal eksekutor snarest *indsende det til revision*, jfr. § 9²⁷ og særlig med hensyn til arveafgiften § 10.²⁸

Som ovenfor berørt, skal i visse tilfælde et eksekutorbo *overgå til behandling af skifteretten*.

1. *Ifølge skifterettens bestemmelse* som ikke er genstand for anke eller kære, skal det ske:

a) Når de mødende stemmeberettigede *fordringshavere*, efter at det er afgjort, at *gælden ikke vedgås*, med en flerhed af stemmer, der både efter tal og vægt svarer til mindst halvdelen af samtlige bekendte fordringshaveres krav, vedtager det, *medmindre* skifteretten efter samtlige foreliggende oplysninger må anse *boet for solvent*.

b) Når eksekutor *undlader* inden den foreskrevne frist at *stille sikkerhed*.

2. Endvidere kan det *ifølge justitsministerens bestemmelse*, foruden tilfældet efter Skl. § 89, ske i følgende tilfælde:

23. Jfr. instr. § 9.

24. Jfr. instr. §§ 3 og 4.

25. Jfr. instr. § 5.

26. Jfr. instr. §§ 6 og 7.

27. Jfr. instr. §§ 8-10.

28. Jfr. instr. § 11, lov 147, 10. april 1922 § 24 og ovfr. i teksten.

a) Når en eksekutor ikke længere er i besiddelse af de til at beskikkes som sådan fornødne egenskaber.

b) Når det skønnes, at *boets behandling ikke behørig fremmes* af eksekutor.

c) Når eksekutor har *gjort sig skyldig i misligheder* med hensyn til behandlingen af boets midler, eller han *undlader at meddele* den tilsynsførende myndighed de for dennes virksomhed *nødvendige oplysninger*, eller der *iøvrigt foreligger væsentlige mangler ved behandlingen* (§ 12).²⁹

Der skal af eksekutorboerne erlægges *en afgift*, der som regel udgør 1 p. m. af boets beholdne formue (§ 13).³⁰

§ 32

Privat skifte¹

I. Arvingerne har her besiddelsen af og rådigheden over boet, og dets behandling foregår ganske, som de kan enes om.² Skifteloven henviser dog i § 81 også til de af denne lovs bestemmelser, som efter deres beskaffenhed er anvendelige derpå. Som eksempler på sådanne bestemmelser, som hver arving må have ret til at forlange anvendt, kan nævnes forskrifterne i §§ 27 og 28 om salg af boets ejendele (auktioner kan dog ikke anses for tvangsauktioner), i § 47 om arveudlægget, i § 52 om indkaldelse af kreditorerne og udsættelse med boets deling, indtil indkaldelsesfristen er udløbet, og de er fyldestgjort; i tilfælde af skifte med en efterlevende ægte-

29. Den heri anførte bestemmelse i Strfl. 1866 § 98 er nu afløst af Strfl. 1930 § 119.

30. Jfr. instr. § 13. – Om *skifteafgiften* se s. 16 note 16.

1. Jfr. *Deuntzer* s. 725-35 (109-12).

2. Hvis arvingerne er enige om boets deling er der ingen offentlig kontrol med om der opnås et rimeligt resultat. Hvis en af arvingerne har fået generalfuldmagt fra sine medarvinger vil man dog for at undgå urimelige resultater være tilbøjelig til at fortolke en sådan fuldmagt indskrænkende, jfr. U. f. R. 1954 s. 886, hvor landsretten tiltrådte en tinglysningsdommers afvisning af et arveudlægsskøde, hvorved en af arvingerne i henhold til generalfuldmagt havde udstedt arveudlægsskøde til sig selv på særdeles gunstige vilkår.

fælle, må også reglerne i §§ 60 og 61 finde anvendelse. De nærmere regler om den private dødsbobehandling hører imidlertid ikke under skifteretten som en afdeling af processen, men derom må henvises til arveretten.³

Her må dog omtales den formelle fremgangsmåde, der gælder for afgørelsen af tvistigheder, som måtte opstå under skiftet. Ved Skl. § 76 forudsættes som den normale vej afgørelse ved de almindelige domstole. Men når der opstår strid *mellem arvinger* (derimod ikke mellem disse og kreditorerne), *kan* ifølge den nævnte bestemmelse sagen, *når parterne er enige derom*, indbringes til afgørelse for den skifteret, som i tilfælde af offentlig skiftebehandling skulle have behandlet boet.⁴

Den afgørelse, skifteretten træffer, er *judiciel*,⁵ idet der tilkommer den materiel retskraft, og den må anfægtes ved de almindelige retsmidler, anke og kære.⁶ Derimod har den hidtil ikke været *eksigibel* undtagen med hensyn til sagsomkostninger i visse tilfælde.⁷ Da Skl. § 76 udtrykkelig undergiver afgørelsen de almindelige for skifteretssager gældende procesregler, må det dog følge af de ved lov 87, 30. marts 1935 i Rpl. § 660 foretagne ændringer, at afgørelsen, hvor det drejer sig om materielretlige krav, må træffes ved en dom, der har almindelig eksekutionskraft.

II. I visse tilfælde, hvor de almindelige betingelser for privat skifte ikke fuldt ud er til stede, gælder der nogle særlige bestemmelser.

A. Når en af arvingerne er forsvundet, og privat skifte alligevel tilstedes efter Skl. § 5 c), skal de andre arvinger ifølge § 71 altid udstede *arveproklama*. Hvis de undlader dette, skal ifølge § 72 boet overgå til offentlig behandling, jfr. om de nærmere følger af proklamaets udstedelse § 74.

B. Når iøvrigt privat skifte finder sted, skønt *ikke alle arvinger* (længere) *er myndige og nærværende*, jfr. §§ 5 b), 7 og 75, hjemler Skl. §§ 77-80 *nogle kontrolforskrifter*, hvis efterfølgelse

3. *Viggo Bentzon*: Den danske Arveret. 3. udg. (1931) s. 291-93 og *Borun*: Arvefaldet s. 68-73 og 77-83.

4. Se herved *Erwin Munch-Petersen*: Juristen 1947 s. 270.

5. Cfr. derimod *Bentzon*: Arveret s. 293.

6. Jfr. nedenfor s. 301 ff. og 310 ff.

7. Se om konsekvenserne heraf D. Rpl. IV. 2. udg. (1925) s. 184.

skifteretten skal påse. Boet skal så vidt muligt være sluttet inden et år fra dødsfaldet, kreditorerne skal som regel indkaldes, og der må bortset fra tilfældet med tinglyst skifteekstrakt ikke uden skifterettens samtykke gives umyndige eller fraværende udlæg for deres arvelod på anden måde end i rede penge (ved udlæg in natura ville de nemlig let kunne forfordeles). Endelig skal der indleveres et dokument med hele boopgørelsen til skifteretten,⁸ som skal gennemgå den og i de umyndiges eller fraværendes interesse kan forlange ændringer foretaget. Hvis arvingerne ikke vil rette sig efter skifterettens pålæg eller iøvrigt tilsidesætter de anførte forskrifter, kan skifteretten selv overtage boet til behandling efter reglerne for gældsvedgælsesboer. Arvingerne vil da eventuelt kunne tilpligtes at tilbagelevere, hvad der måtte være udloddet til dem, jfr. om de myndige arvingers ansvar i det i § 75 omhandlede tilfælde, hvor boet er ekstraderet til privat skifte,⁹ denne §'s 2. stk.

III. En særlig pligt overfor det offentlige påhviler de privat skiftende arvinger af hensyn til arveafgiften, idet de inden 6 måneder skal indgive *arveanmeldelse* til vedkommende skifteforvalter.¹⁰

§ 33

Uskiftet bo

Hvis afdøde efterlader sig en ægtefælle vil denne ofte overtage boet til hensiddet i uskiftet bo i henhold til lov 120, 20. april 1926 (Æ. L. III).

Virksomheden heraf er, at den længstlevende ægtefælle får en ejers rådighed over boet, § 6, 1. stk. og § 16, 1. stk., og overtager hele gældsansvaret efter førstafdøde, således at der ikke foretages nogen registrering og vurdering og i det hele ikke sker nogen form for skiftebehandling af boet. Betingelserne¹ for en sådan overtagelse af boet er forskellige, eftersom førstafdøde efterlader sig livsarvinger (lovens kap. I) eller udarvinger af 2. arveklasse (kap.

8. Jfr. jmskr. 23, 14. jan. 1891.

9. Jfr. ovenfor s. 244-45.

10. Jfr. nærmere *Borum*: Arvefaldet s. 79.

1. Jfr. ovfr. s. 245 og *Borum*: Arveretten s. 27-33.

II), medens fremgangsmåden ved overtagelsen for begge kapitlers vedkommende er den samme, idet den længstlevende ægtefælle snarest muligt efter dødsfaldet skal anmelde for skifteretten, at den ønsker at overtage boet til hensiddende i uskiftet bo og meddele oplysning om livsarvingernes eller udarvingernes navne og opholdssted, jfr. Æ. L. III § 4.² Hvis skifteretten finder, at betingelserne er til stede, meddeler den »tilladelse« hertil, § 4, 2. stk. Denne tilladelse, som alene er en konstatering af, om lovens betingelser foreligger, er en judiciel afgørelse, som af de interesserede kan indbringes for landsretten, normalt i form af kære.³ Dette gælder dog ikke, hvor tvisten ikke drejer sig om de formelle betingelser for bobehandlingen, men i realiteten er en afgørelse om berettigelsen af et fremsat arvekrav, idet det i disse tilfælde vil være naturligt, at skifteretten træffer afgørelsen ved dom, som herefter kan indankes for landsretten.⁴

Når det antages, at skifterettens beslutning om udlevering til uskiftet bo er en judiciel afgørelse, betyder dette dog ikke, at der her ikke er nogen mulighed for skifteretten til at omgøre sin beslutning, hvis det senere viser sig, at denne er truffet på urigtigt grundlag⁵ eller hvis f. eks. den længstlevende ægtefælle uden unødigt ophold anmoder skifteretten om at omgøre beslutningen, fordi ægtefællens begæring alene beror på en fejltagelse.⁶

Dette skyldes, at skifterettens afgørelse i langt de fleste tilfælde alene baseres på de oplysninger, som den længstlevende ægtefælle meddeler, uden at der foretages nogen procedure eller drøftelse af spørgsmålet; det ville derfor være ganske upraktisk, om afgørelsen i disse tilfælde kun skulle kunne ændres gennem appel til landsretten.

Særlig om uskiftet bo med livsarvinger kan bemærkes, at arven efter førstafdøde anses for falden allerede ved dennes død. Hvis et af børnene derfor er død, medens den længstlevende ægte-

2. Lovens kap. II indeholder ikke nogen til § 4 svarende regel, men det må vistnok antages, at denne kan anvendes analogt, jfr. *Harbou* s. 122.

3. Jfr. U. f. R. 1921 s. 44 og 1936 s. 662.

4. Cfr. dog U. f. R. 1948 s. 1328, men jfr. 1948 s. 598 og de ovfr. s. 242 citerede domme om det samme spørgsmål vedrørende overtagelse til privat skifte, hvor problemet er ganske tilsvarende og må løses på samme måde.

5. Jfr. U. f. R. 1935 s. 843, 1951 s. 827 og ndfr. s. 295-96.

6. Jfr. U. f. R. 1945 s. 1094 (H).

fælle hensidder i uskiftet bo, må der, når det uskiftede bo skiftes, ske en reassumtion af dette »mellemdøde« barns dødsbo.⁷

For at sikre arvingerne imod, at længstlevende ægtefælle misbruger sin rådighed over boet, er der ved § 11 åbnet dem mulighed for at kræve deres lod i boet udskiftet under de i § 6, stk. 2 og 3 nævnte betingelser. Arvingerne må her have adgang til at godtgøre, at betingelserne i § 11 er opfyldt ved sædvanlig bevisførelse,⁸ men i tilfælde hvor skiftekravet støttes på § 6, 2. stk., og hvor der følgelig tillige skal udtages stævning mod gavemodtager ved de almindelige domstole, er det naturligvis upraktisk at lade bevisførelsen ske både for skifteretten og den ret, der behandler omstødsessagen. Af hensyn til fristerne⁹ vil arvingerne være nødt til at indgive begæringen til skifteretten og udtage stævning mod gavemodtager omtrent samtidig, og spørgsmålet er herefter, om skiftebegæringen eller omstødsessagen skal afgøres først, eller med andre ord om skiftedommeren er berettiget til at udsætte afgørelsen af den indgivne skiftebegæring til omstødsessagen er afgjort ved de almindelige domstole. §'ens ordlyd synes nærmest at tyde på, at kravet om skifte må gennemføres før omstødsessagen kan afgøres,¹⁰ men det må dog af praktiske grunde, navnlig hensynet til at arvingerne normalt ikke vil have interesse i at gennemføre skiftekravet, hvis gaven ikke omstødes, foretrækkes, at skiftedommeren udsætter skiftespørgsmålet for at afvente dommen i omstødsessagen.¹¹

Skifterettens afgørelse i henhold til Æ. L. III § 11 træffes ved dom.¹²

7. Jfr. U. f. R. 1936 s. 1017, *Borum*: Arveretten s. 48 og jmskr. 64, 1. marts 1952.

8. Jfr. U. f. R. 1938 s. 987.

9. Efter § 6, 2. stk. skal sagen mod gavemodtager rejses inden 3 måneder efter at arvingen er blevet vidende om gaven og senest inden 1 år efter gavens fuldbyrdelse, og det kræves endvidere, at »boet ifølge en inden samme frist fremsat begæring tages under skiftebehandling«.

10. Således *Borum*: Arveretten s. 40.

11. Denne fremgangsmåde er godkendt ved U. f. R. 1956 s. 241 (indledningsbemærkningen til Højesterets dom s. 245).

12. Jfr. U. f. R. 1937 s. 976, 1952 s. 189 og Østre Landsrets kendelse af 16. januar 1956 (IX afd. sag. nr. 305/55). Cfr. U. f. R. 1927 s. 1043 og 1928 s. 941.

FEMTE AFSNIT

Behandlingen af andre boer¹

§ 34

Genstanden for al egentlig skiftebehandling må vel altid være et »bo«, hvilket sædvanlig vil sige en formuemasse bestående af en flerhed af rettigheder og forpligtelser. Skifterettens bistand kan således ikke påkaldes til opløsning af sameje om en enkelt ting.² Derimod behøver genstanden ikke ubetinget at være et dødsbo.

I. Et særlig praktisk tilfælde er skifte af et fællesbo i tilfælde af bosondring efter Æ. L. II, kap. V, jfr. § 41, separation eller skilsmisse. Der vil dog i disse tilfælde ret ofte under forhandlingerne eller retssagen om separation eller skilsmisse være truffet aftale om delingen af boet. En sådan aftale må respekteres, og en begæring om offentligt skifte må derfor i disse tilfælde afvises af skifteretten. Hvis den begærende påstår, at den indgåede aftale er ugyldig, må dette spørgsmål henvises til afgørelse ved de almindelige domstole.³

1. Jfr. *Deuntzer* s. 740-7 (113-15).

2. Jfr. således *Deuntzer* s. 8-9, *Aagesen*: Indledning til Formueretten s. 553, *Hagerup*: Skifte og Arvebehandling s. 2, *Fr. Vinding Kruse*: Ejendomsretten I, 3. udg. ved *v. Eyben* s. 393, *Harbou* i *Juristen* 1951 s. 35, *v. Eyben* i *Juristen* 1955 s. 24, domme i U. f. R. 1907 s. 860, 1918 s. 622 og 1927 s. 179. Cfr. *Schlegel*: Skifteretten s. 2.

3. Jfr. U. f. R. 1956 s. 132, 1954 s. 331 og J. D. 1956 s. 109. Smh. hermed U. f. R. 1954 s. 600. Hvis den ene af ægtefællerne under forhandlingerne om skifte har givet urigtige oplysninger om størrelsen af sine aktiver, kan en overenskomst på dette grundlag naturligvis tilsidesættes ved de almindelige domstole, U. f. R. 1944 s. 417. Se endvidere U. f. R. 1947 s. 343.

Skiftelovens kap. 6 omhandler alene skifte af fællesbo. Hvis der har været fuldstændigt særeje mellem ægtefællerne, eller hvis det drejer sig om det formueretlige opgør mellem en mand og en kvinde, som har levet sammen gennem længere tid, vil der være stærk trang til at få behandlingen af disse ofte meget indviklede forhold foretaget ved skifteretten. Skifterettens kompetence beror i disse tilfælde på, om der kan siges at foreligge et »bo«, jfr. Skl. § 82.⁴

Skifterettens kompetence er endvidere begrænset til at træffe afgørelser vedrørende de til fællesboet hørende *formuerettigheder*. Spørgsmålet om, hvem af ægtefællerne, der skal have lejligheden ved separation eller skilsmisse, skal således ifølge lovbek. 116, 15. april 1955 om leje § 111 afgøres ved bevillingen eller dommen.⁵

4. *Harbou* antager i *Juristen* 1951 s. 35, at skifteretten må være kompetent i disse tilfælde. Denne opfattelse har fået medhold ved U. f. R. 1953 s. 182, hvor eksekutorerne i et dødsbo sagsøgte en kvinde, som gennem 12 år havde levet sammen med afdøde, til udlevering af forskellige effekter. Under henvisning til, at praktiske grunde talte for skifteretsbehandling, afviste landsretten sagen, idet det udtaltes, at »de af begge parter påstande omfattede effekter (udgjorde) et sådant bo, på hvilket Skiftelovens § 82 kommer til anvendelse«, således at skifte burde ske ved skifteretten.

Denne afgørelse lader sig vanskeligt forene med en tidligere dom indenfor samme område, U. f. R. 1931 s. 1087, hvor skifteretten ved skilsmisse mellem to ægtefæller, mellem hvem der intet formuefællesskab bestod, – uanset at ægtefællerne var enige om at ønske tvisten påkendt af denne – ansås inkompetent til at afgøre om der m. h. t. visse effekter måtte være stiftet et tilfældigt sameje, og om manden havde krav på godtgørelse for udlæg og arbejde ved hustruens villa. U. f. R. 1944 s. 402 slutter sig forudsætningsvis til denne opfattelse, idet landsretten – uden at spørgsmålet om henvisning til skifteretten nævnes i dommen – pådømte en sag, hvor en kvinde fandtes at have krav på »nogenlunde ligelig deling« af de midler, der i fællesskab var indtjent af hende og en mand, hun havde boet sammen med i 5 år.

Se i øvrigt om disse forhold: *Mogens Munch*: Sameje og interessentskabsforhold mellem ægtefæller i T. f. R. 1951 s. 98 ff.

5. Jfr. nærmere *Arne Frederiksen* og *Knud Eblers'* kommentar til lejeloven (1955) s. 242-44. Hvis ægtefællerne ikke kan blive enige om *retten til telefonen*, må skifteretten være kompetent til at træffe afgørelse herom under bobehandlingen, jfr. *B. E. Gregersen* i U. f. R. 1946 B s. 281, *Harbou* s. 79, *Erwin Munch-Petersen*, *Juristen* 1947 s. 268. Cfr. *Henrik*

Om skiftet skal foregå offentligt eller privat, må afgøres ifølge en analogi fra reglerne om dødsboer, således at offentligt skifte navnlig bliver nødvendigt, så snart en af ægtefællerne forlanger det eller er umyndig eller fraværende. Dog vil skifteretten vistnok ikke, selv hvor den har afsagt bosondringsdekret, udenfor de sidstnævnte tilfælde, ex officio være pligtig at tage boet under offentlig behandling. At dette i hvert fald ikke kan gælde ved separation og skilsmisse følger allerede af, at disse begivenheder ikke således som dødsfald bliver anmeldt for skifteretten.

A. Om den *offentlige skiftebehandling* i disse tilfælde findes reglerne i Skl. kap. 6,⁶ som ligesom kap. 5,⁷ har fået sin nuværende affattelse ved lov 58, 18. marts 1925, der var foranlediget af de ændringer i reglerne om formueforholdet mellem ægtefæller, som indførtes ved lov 56 af s. d. om ægteskabets retsvirkninger. Herefter skal hver ægtefælles bodel opgøres hver for sig, hvilket dog normalt kun får praktisk betydning, når den enes bodel er insolvent. Har en ægtefælle særeje, kan der blive tale om at inddrage dette under skiftet til fyldestgørelse af visse vederlagskrav, jfr. § 64.

Øjemedet med dette skifte er alene at opgøre forholdet mellem ægtefællerne indbyrdes, men ikke forholdet til kreditorerne. Det er således nøje beslægtet med det skifte, der finder sted i et dødsbo, hvor der er efterladt en ægtefælle, og reglerne derom frembyder også stor lighed.

Den for gælden ansvarlige ægtefælle hæfter vedblivende personlig for denne, og en ægtefælle bliver ikke ved at modtage udlæg for sin lod i den anden ægtefælles bodel ansvarlig for dennes gæld, men kan kun efter Konkurslovens afkræftelsesregler tilpligtes at tilbagegive det modtagne til kreditorernes fyldestgørelse, jfr. § 68;⁸ navnlig må analogien af K. L. § 28 finde anvendelse også ved skilsmisse, skønt parterne, når skiftet finder sted, ikke er ægtefæller.⁹ Den omstændighed, at ægtefællerne således skifter

Tamm, U. f. R. 1946 B s. 263. Se hertil J. D. 1951 s. 248 og 1954 s. 121 og de ovfr. s. 51 n. 3 anførte domme.

6. Jfr. om disse *Borum*: Familieret II. s. 141 og *Trolle* i U. f. R. 1952 B s. 196.

7. Herom s. 267.

8. Jfr. U. f. R. 1889 s. 742.

9. Jfr. *Bentzen*: Familieret I. s. 228-9.

med hinanden, indskrænker ikke kreditorerne i at forfølge deres ret ganske på samme måde, som om ingen skiftebehandling stod på, jfr. § 69.¹⁰ Individualforfølgning mod den ansvarlige ægtefælle er altså ikke udelukket, og der må også være adgang til at få ham erklæret fallit. Der finder ingen indkaldelse af kreditorerne sted, medmindre den ægtefælle, som hæfter overfor dem, forlanger det, jfr. § 68 (indkaldelsen har da selvfølgelig kun virkning overfor denne ægtefælles kreditorer), og der bliver ikke spørgsmål om at udsætte boets deling af hensyn til dem. Skifteretten tager ikke boets midler i sin varetægt, men ifølge § 64 a beholder hver ægtefælle rådigheden over sin bodel på samme måde som efter § 58 i tilfælde af skifte med en afdød ægtefælles arvinger; han må dog aflægge regnskab til skifteretten for sin bestyrelse, jfr. § 67.

En forskel fra skifte med den anden ægtefælles arvinger fremkommer navnlig derved, at der her netop står to ægtefæller overfor hinanden, som må anses for ligeberettigede. Den ene ægtefælles ret til at udtage genstande af boet begrænses derfor af den andens tilsvarende ret, jfr. nærmere § 65. Man lægger ikke her som regel vedkommende ægtefælles opgørelse af indgæld og udgæld til grund, men til aktivernes udfindelse skal boet på sædvanlig måde registreres og vurderes,¹¹ og dets ejendele skal derefter bortsælges på den i §§ 27 og 28 angivne måde (auktionen kan dog ikke anses for en tvangsauktion), medmindre parterne begærer deres lod i boet udlagt efter vurdering. Når rigtigheden af den af en ægtefælle opgivne gæld bestrides af den anden ægtefælle, må skifteretten ved kendelse træffe afgørelse derom, jfr. § 66. Hvis det efter skiftebehandlingens afslutning kommer frem, at den ene af ægtefællerne har holdt aktiver uden for skiftet, må boet reassumeres.¹²

Ved opgørelsen mellem ægtefællerne må der, da kun det beholdne bo skal deles, først tillægges hver ægtefælle så meget af hans bodel, som kræves til at dække hans gæld. Findes der imidler-

10. Jfr. U. f. R. 1902 A s. 159.

11. Jfr. U. f. R. 1895 s. 605, 1902 s. 477, 1931 s. 825 og 1948 s. 376 (H), hvorom *Harbou* i U. f. R. 1948 B s. 65 ff og *Borum*: Arvfaldet s. 89-91. Se endvidere U. f. R. 1954 s. 712. Smh. s. 270 n. 9.

12. Jfr. U. f. R. 1940 s. 552.

tid gæld, for hvilken *begge* ægtefæller hæfter, vil en ægtefælle kunne risikere, at den anden forsømmer at betale sin part, idet han anvender de midler, han har modtaget hertil, på anden måde, og ægtefællen vil således måske kunne komme til at betale hele gælden, skønt han ikke har fået midler dertil. For at forhindre dette tillægger § 70 b enhver af ægtefællerne ret til at forlange, at den anden virkelig *betaler* den del af gælden, som endelig skal bæres af denne, eller at der stilles ham sikkerhed for betalingen eller afsættes midler hertil. Mulig tvist mellem ægtefællerne om, hvilken del af gælden hver ægtefælle endelig skal bære, afgøres ved kendelse af skifteretten.

Skifteloven indeholder ingen regler om, hvor skiftet skal finde sted. Hvis ægtefællerne har bopæl i samme retskreds, må det naturligtvis ske ved den derværende skifteret. Hvis dette ikke er tilfældet lader man i praksis – i mangel af enighed mellem ægtefællerne – skifte finde sted i den retskreds, hvor den af dem, som ejer den væsentligste del af aktiverne, bor.¹³

B. Når skiftet foregår *privat*, må ifølge Skl. § 81 forskellige af de nævnte bestemmelser, således om hver ægtefælles råden over sin bodel, om udlæg efter vurdering og om ansvaret for gælden, komme til anvendelse på dette skifte.

II. A. Ifølge § 82 skal dødsboreglerne med de naturlige lempelser anvendes i *andre boer*,¹⁴ der kommer under skiftebehandling uden at tages under behandling som konkursboer. Der fremhæves særlig interessentskabsboer,¹⁵ hvorved dog forudsætningen må være, at der er dannet en særlig interessentskabsmasse.¹⁶ Er

13. U. f. R. 1955 s. 931. Se herom *Jens Hauge Pedersen* i Fuldmægtigen 1955 s. 109 og *Harbou* s. 267.

14. Se *Harbou* i *Juristen* 1951 s. 35 ff., hvorom ovfr. s. 283 med note 4.

15. Jfr. U. f. R. 1912 s. 808, 1913 s. 357, 1915 s. 437, 1917 s. 291, 1922 s. 526 (H), 1944 s. 1045 og m. h. t. foreningsboer U. f. R. 1900 s. 121, 1904 A 442, 1906 s. 643. Selve det spørgsmål, om en interessent overhovedet har ret til at forlange interessentskabet opløst, må dog høre under de almindelige domstole, jfr. U. f. R. 1922 s. 724 og *Kristian Sindballe*: *Dansk Selskabsret* I og III (ved *Klerk*) s. 93.

16. Jfr. *Mot.* s. 57, jfr. *v. Eyben* i *Juristen* 1955 s. 24, som dog fremhæver, at opløsning af et sameje vedrørende en fast ejendom kan give anledning til så mange tvivlsomme problemer, at behandling ved skifteretten må foretrækkes, jfr. *V. L. T.* 1942 s. 247.

selskabet anonymt, synes da behandlingen nærmest at måtte foregå efter reglerne i Skl. kap. 3,¹⁷ er det navngivent, efter reglerne i kap. 4.¹⁸

B. Hyppig foregår imidlertid en sådan opgørelse af interessensskaber uden skifterettens bistand som en rent privat eller frivillig *likvidation*.

Denne mulighed er også i visse tilfælde udtrykkelig anerkendt af lovgivningen, f. eks. når et livsforsikringselskab i medfør af lov 65, 1. april 1914 § 25, næstsidste stk., »sættes under administration«; herom indeholdes der i lovens §§ 26-31 nogle nærmere regler, som helt igennem forudsætter, at forholdet er et andet end konkurs.¹⁹

Ved aktieselskabsloven, lovbekg. 313, 28. august 1952, er der derimod nu givet en vis lovordning af *aktieselskabers* likvidation. Medens den tidligere lov af 29. september 1917 nærmest forudsatte, at der kun ville blive spørgsmål om likvidation, når selskabet var solvent og derfor nøjedes med i §§ 36-38 at opstille nogle formelle regler om valget af likvidatorerne og deres funktioner, giver nemlig den nye lov i §§ 61-69 nærmere regler om likvidationen. Om disse regler må i det hele henvises til selskabsretten.²⁰ Det må dog her fremhæves, at reglerne udtrykkeligt anerkender likvidation også i tilfælde, hvor aktieselskabet er insolvent, idet § 65 for dette tilfælde gør K. L. kap. 4 (afkræftelse) og kap. 5 (konkursordenen) anvendelige.²¹ Det må imidlertid betegnes som en væsentlig mangel ved de gældende regler, at kreditorerne, selv hvor selskabet er insolvent, har alt for ringe indflydelse på valget

17. Cfr. dog højesteretsdom i U. f. R. 1904 B s. 324, hvor formålet alene var at fordele interessensskabsformuen mellem medlemmerne.

18. En sådan likvidation ved skifteretten er dog udelukket ved banker, og det samme gælder for de af skadesforsikringsloven 155, 2. maj 1934 omfattede forsikringselskaber.

19. Jfr. om denne administration *Kristian Sindballe*: Dansk Selskabsret VI, s. 126 ff. og 151 ff.

20. Jfr. *Kristian Sindballe*: Dansk Selskabsret I og III (v. *Klerk*) s. 300 ff. og *H. B. Krenchel*: Aktieselskabsloven (v. *Estrid Jacobsen*, 1954) s. 292 ff.

21. Et aktieselskab kan imidlertid modsat banker også erklæres konkurs, men der indtræder, når handelsministeren har udnævnt likvidator ifølge Aktieselskabslovens § 71 en vis indskrænkning i adgangen til at fremsætte konkursbegæring, jfr. herved ovfr. s. 26 note 12 a).

af likvidatorerne og behandlingen af boet. Ved reformen af vor konkurslovgivning bør man derfor for insolvente aktieselskaber gennemføre bestemmelser, der virkelig overfører indflydelsen på behandlingen til kreditorerne, ligesom der måske bør gives skifteretten adgang til at udøve en vis kontrol.²²

For *banker*, der jo iøvrigt som hovedregel er undergivet de samme regler som andre aktieselskaber, og for sparekasser gælder der som tidligere omtalt det særlige, at de slet ikke kan undergives konkursbehandling, men at de derimod i tilfælde af betalingsstandsning skal træde i likvidation, medmindre handelsministeren fritager dem herfor. Til gengæld gør bankl. § 16, 4. stk., og sparekassel. § 16, 5. stk., i videre omfang end aktieselskabsloven konkursregler anvendelige, idet bestemmelserne i K. L. §§ 10, 12-26, 29 og 33-39 finder tilsvarende anvendelse fra betalingsstandsningen at regne. Her overføres således ikke blot i det væsentlige konkursordenen og afkræftelsesbestemmelserne, men f. eks. også kapitel 3 om konkursens indflydelse på de af skyldneren indgæede retshandler.

En lignende ordning som for banker og sparekasser gælder for de af lov om skadesforsikringsvirksomhed 155, 2. maj 1934, omfattede forsikringselskaber og ifølge lov 156, s. d., om spare- og udlånsvirksomheder. I det førstnævnte tilfælde er forholdet dog ikke det, at konkurs fuldstændig udelukkes, men dette gælder ifølge lovens § 54, 3. stk., kun, når der allerede i medfør af §'ens 1. stk. er truffet bestemmelse om likvidation.

Spørgsmålet bliver da, om der *bortset* fra de nævnte særlige *lovregler* om likvidation og fra andre enkelte tilfælde, hvor der har været givet positiv lovhjemmel herfor,²³ kan blive tale om en

22. Jfr. *H. Munch-Petersen* i festskrift for O. H. J. Granfelt: Reformkrav indenfor Nutidens Konkursret s. 9, samt *Udk. til Lov om G. O.* kap. 13 og Mot. s. 256 ff.

23. Jfr. før Bankloven l. 299, 6. decbr. 1924 om Københavns Diskontobank og Revisionsbankens likvidation, l. 227, 8. august 1925 om Andelsbankens likvidation, l. 293, 20. decbr. 1928 om likvidation af Aktieselskabet Skive Bank. Fra den senere tid kan nævnes l. 58, 28. febr. 1933 om ordning af A/S Burmeister & Wain's Maskin- og Skibsbyggeri's forhold, og fra efterkrigstiden l. 331, 12. juli 1945 om tvungen likvidation eller administration af visse aktieselskaber m. v. og l. 322, 19. juni 1946, angående administratorer.

vis overførelse af reglerne om offentlig behandling og særlig for det tilfælde, at selskabet måtte være insolvent, reglerne om konkursbehandling.²⁴ Dette kan næppe uden videre antages, idet disse regler hviler på forudsætningen om, at behandlingen foregår under skifterettens medvirkning og kontrol, og de må derfor ofte være uanvendelige, når en sådan kontrollerende medvirkning fra en offentlig myndigheds side mangler.

I praksis forekommer det ganske vist ofte, at man *vedtager*, at likvidationen skal foregå efter konkursgrundsætninger, og undertiden kan dette måske også anses for stiltiende vedtaget eller forudsat.²⁵ Selv om en udtrykkelig vedtagelse om at følge »Konkurslovens regler« foreligger, giver en sådan vedtagelse imidlertid kun en delvis løsning af problemet. Dels giver det anledning til fortolkning, hvilke regler aftalen i virkeligheden omfatter, dels er det utvivlsomt, at vedtagelsen i hvert fald ikke kan påvirke udenfor arrangementet stående personers retsstilling.²⁶

Med hensyn til de nærmere regler, der gælder ved likvidation, opstår der derfor en række tvivlsomme spørgsmål, af hvilke der i det følgende alene kan fremhæves nogle enkelte:

a) Hvad først angår *de formelle regler om behandlingsmåden* er det således givet, at reglerne for den offentlige skiftebehandling ikke kan være bindende, idet det netop er meningen med den frivillige likvidation at hjemle større frihed og elasticitet ved hele boopgørelsen og realisationen. I de tilfælde, hvor der er givet en vis lovordning af likvidation, har man heller ikke gjort K. L.'s regler om behandlingsmåden anvendelig,²⁷ og det vil i denne hen-

24. Jfr. ved det følgende *H. B. Krenchel* i U. f. R. 1922 B s. 154-62, *Karsten Meyer* sammesteds s. 245-50, *Vald. Hvidt* i U. f. R. 1923 B s. 33-45, *Flemming Allerup* i U. f. R. 1929 B s. 129-40, *Konkurssurrogater* s. 159 ff., *Aksel E. Larsen*, *Sagførerbladet* 1948 s. 361 og *Erik Stampe*, *Juristen* 1954 s. 249 ff.

25. Jfr. f. eks. domme i U. f. R. 1928 s. 37, 11, 1932 s. 1097 og 1956 s. 54 (H).

26. Jfr. nærmere *Konkurssurrogater* s. 253-55.

27. I lovene om likvidation af Diskonto- og Revisionsbanken og Andelsbanken udtaltes det således udtrykkeligt, at kun de af K. L.'s regler, der ikke vedrører behandlingsmåden, finder tilsvarende anvendelse. Ved en dom i U. f. R. 1921 s. 364 synes der dog at være lagt nogen vægt på, at en beslutning var vedtaget med en sådan majoritet, at den både med hensyn til tal og vægt ville være tilstrækkelig til i et konkursbo at tilvejebringe en gyldig skiftesamlingsbeslutning.

seende i almindelighed ikke engang gøre nogen forskel, at man udtrykkeligt har vedtaget at følge Konkurslovens regler, idet en sådan aftale sædvanlig må forstås som alene refererende til Konkurslovens materielle regler.

b) Med hensyn til *individualforfølgning* er forholdet nu klart i de tilfælde, hvor loven som f. eks. banklovens § 16 udtrykkelig gør K. L. § 10 anvendelig på likvidationen. Ved aktieselskaber er stillingen derimod mere tvivlsom. Da aktieselskabslovens § 65 gør konkursordenen og dermed lighedsprincippet indenfor konkursklasserne anvendelig på insolvente aktieselskaber, synes det i og for sig naturligt som konsekvens heraf at anse individualforfølgning for udelukket i alle tilfælde, hvor selskabet er insolvent.²⁸ I praksis er det således antaget, at udelukkelsen af individualforfølgning ikke alene gælder, når handelsministeren har udnævnt likvidator, men også når likvidator er valgt af generalforsamling.²⁹ Udenfor de tilfælde, hvor loven således griber ind, må spørgsmålet, om individualforfølgning er udelukket, bero på de samme synspunkter, som ovenfor er fremhævet ved frivillig akkord, således at det afgørende vil være, om betingelserne for tinglig beskyttelse overfor tredjemand er opfyldt. Derimod vil selve den omstændighed, at man har vedtaget at følge konkursgrundsætninger, ikke have nogen betydning for andet end de tiltrædende kreditorers adgang til individualforfølgning.³⁰

Når ikke særlige lovregler gør sig gældende,³¹ vil likvidation i og for sig ikke medføre nogen begrænsning i kreditorernes adgang til at få deres skyldner erklæret *fallit*. For de kreditorer, der har tiltrådt likvidationen, vil forholdet imidlertid ofte være det, at de har bundet sig til ikke at indgive konkursbegæring.³²

c. At *konkursordenen* i sin helhed gælder ved de lovordnede likvidationer, er allerede omtalt. Utvivlsomt er dette også, hvor man udtrykkeligt har vedtaget at følge Konkurslovens regler.

28. Jfr. *Kristian Sindballe*: Dansk Selskabsret I og III (v. *Klerk*) s. 305.

29. Jfr. herved U. f. R. 1938 s. 1061 (H) og Tvangsfuldbyrdelse s. 90 med note 4.

30. Jfr. ovfr. s. 233.

31. Jfr. banklov 15. april 1930 § 16, 3. stk., aktieselskabslov s. d. § 71, 3. stk., l. 2. maj 1934 om skadesforsikringsvirksomhed § 54 og l. s. d. om spare- og udlånsvirksomhed § 6.

32. Jfr. f. eks. U. f. R. 1928 s. 37 (H), 1933 s. 347.

Bortset herfra må lignende synspunkter finde anvendelse som ved den frivillige akkord.³³ Formodningen er dog ved likvidationsordninger i endnu højere grad for, at det har været forudsætningen, at alle simple krav behandles lige, så at der ikke bag de andre kreditorers ryg gives enkelte fordringshavere fortrin fremfor de øvrige, og at det har været underforstået, at visse krav, f. eks. på leje og folkeløn, fyldestgøres fremfor de andre.

Den særlige *modregningsret* efter K. L. § 15 kan ikke gøres gældende i likvidationsboer, medmindre bestemmelsen som ved banklovens § 16 positivt er gjort anvendelig,³⁴ eller dens anvendelse må følge af, at likvidationen skal følge konkursgrundsætninger.³⁵ At en aktionær lige så lidt, når et aktieselskab gøres til genstand for likvidation, som i konkurstilfælde, kan rejse nogen fordring på tilgodehavende hos selskabet, overfor krav på indbetaling af resterende aktiebeløb, er nu udtrykkelig foreskrevet i aktieselskabslovens § 31.³⁶

Reglen i K. L. § 18 om den *fulde anmeldelsesret* overfor solidariske skyldneres konkursboer kan, hvor der ikke findes lov-hjemmel herfor, næppe uden videre finde anvendelse overfor et likvidationsbo.³⁷

K. L. § 12, hvorefter en fordrings anmeldelse i boet har samme virkning med hensyn til forældelse som anlæggelse af retssag, kan efter praksis³⁸ overføres til de boer, hvor konkursreglernes anvendelse er vedtaget eller forudsat. Fordringens optagelse på likvidationsstatus vil ofte kunne antages som »mindelse« at afbryde

33. Jfr. s. 231-33.

34. Jfr. domme vedrørende Diskontobankens likvidation i U. f. R. 1928 s. 690 og 1925 s. 766.

35. Jfr. U. f. R. 1929 s. 169 (»det er ubestridt . . . , at likvidationen foregår efter konkursgrundsætninger, og at analogien af K. L. § 15 derfor kan bringes i anvendelse af likvidationsboets debitorer«), 1926 s. 431 og 1950 s. 539 (H). Se endvidere *Illum: Modregning i Konkurs* s. 231 ff. og *Stampe, Juristen* 1954 s. 260-64.

36. Jfr. tidligere U. f. R. 1921 s. 334, 1920 s. 475.

37. Jfr. herved højesteretsdom i U. f. R. 1924 s. 737. Efter *Stampe*, I. c. s. 267, bør § 18 – bortset fra det i dommen omhandlede tilfælde, hvor anerkendelse af fuld anmeldelsesret ville medføre udelukkelse af medskyldnerens regresadgang – normalt overføres til likvidationer. Se endvidere *Kæstel, Bankjura* s. 281.

38. U. f. R. 1943 s. 651, som udtaler, »at likvidationsboet må anses som væ-

den 20-årige forældelse, men vil næppe i almindelighed kunne anses som et sådant særligt retsgrundlag, som udelukker den 5-årige forældelse.³⁹

d. Når der ikke som i aktieselskabsloven og bankloven er hjemmel herfor, kan K. L.'s *afkræftelsesbestemmelser* i almindelighed *ikke* bringes til anvendelse i likvidationsboer.⁴⁰ Herved må erindres, at de som ovenfor omtalt⁴¹ ikke engang kan anvendes i gældsfragåelsesboer, så længe disse ikke er overgået til egentlig konkursbehandling. I denne henseende vil en aftale om at følge Konkurslovens regler ikke uden videre gøre nogen forskel. Det er vel givet, at afkræftelse kan finde sted overfor en kreditor, der udtrykkelig er indgået på anvendelse af Konkurslovens regler,⁴² men ligeså utvivlsomt er det, at aftalen ikke har nogen betydning overfor en ikke-kreditor eller en kreditor, der står udenfor likvidationen.⁴³ Medens der således sædvanlig ikke vil blive tale om nogen direkte eller analogisk anvendelse af Konkurslovens afkræftelsesbestemmelser, må der efter omstændighederne i et likvidationsbo kunne blive spørgsmål om at anvende *anden omstødelse*, der ikke er egentlig afkræftelse,⁴⁴ altså navnlig reglerne om »omstødelse udenfor konkurs«.⁴⁵

Et andet spørgsmål er, hvor vidt de under en likvidation fore-

rende behandlet efter Konkurslovens regler, hvoraf følger, at der i medfør af analogien af Konkurslovens § 12, må gives sagsøgerens påstand medhold«. Cfr. U. f. R. 1947 s. 375, hvor retten efter omstændighederne ikke antog, at optagelse på likvidationsstatus gjorde fordringen uforældelig indtil likvidationens slutning. Jfr. *Kaj Holm-Nielsen*, Juristen 1935 s. 211 og om stillingen ved konkurs s. 81 n. 12.

39. Se *Ussing*: Obl. Alm. Del. s. 491.

40. Jfr. således *Karsten Meyer* U. f. R. 1922 B s. 249, *Stampe* l. c. s. 265 og nærmest *Vald. Hvidt* U. f. R. 1923 B s. 41-42 samt dom i U. f. R. 1910 s. 435 (»Der mangler enhver hjemmel til at anvende K. L.s afkræftelsesregler på en rent privat vedtagen likvidation«), men tildels i modsat retning *Kristian Sindballe* i U. f. R. 1921 B s. 266 ff.

41. S. 251-52.

42. Jfr. højesteretsdom i U. f. R. 1928 s. 37, hvor kreditor udtrykkelig havde underskrevet en tiltrædelseserklæring, hvorefter likvidation skulle ske »efter konkursregler særlig også med hensyn til afkræftelse« og 1928 s. 411.

43. Jfr. Konkursurrogater s. 359 og s. 253-54.

44. Jfr. ovfr. § 15.

45. Jfr. Konkursurrogater s. 358-60 og med hensyn til et tilfælde af »kun-

tagne betalinger eller andre dispositioner, der måtte tilsigte en begunstiggelse af enkelte kreditorer, kan afkræftes, når boet senere går over til konkursbehandling. Dette må navnlig bero på, om konkursen på den tid måtte forudses som nær forestående, idet likvidationen var i færd med at bryde sammen.⁴⁶

e. Et noget tvivlsomt spørgsmål er det, om der kan tillægges likvidationsboer en lignende adgang til at bringe *vedvarende forhold* og særlig *uopsigelige tjenesteforhold* til ophør, som der må antages at tilkomme et konkursbo.⁴⁷ Meget synes unægtelig at tale herfor, idet en streng fastholdelse af uopsigeligheden vil kunne gøre væsentligt afbræk i opnåelsen af likvidationens formål, og deslige uopsigelighedsklausuler må vel også siges ikke at have en sådan situation for øje, men alene at skulle sikre mod den rent vilkårlige opsigelse. Tidligere praksis⁴⁸ syntes på dette område også nærmest at ville overføre Konkurslovens grundsætninger på likvidationsboer, men en senere højesteretsdom⁴⁹ fastslår klart det modsatte standpunkt, at nemlig »den omstændighed, at selskabet er trådt i likvidation, ikke kan give indstævnte (en direktør, der havde betinget sig uopsigelighed) en ringere retsstilling overfor selskabet end den, han bortset fra likvidationen ville have.« Dette kan dog i hvert fald ikke gælde ubetinget i tilfælde, hvor konkursgrundsætninger enten ifølge lovforskrifter eller i kraft af udtrykkelig eller stiltiende vedtagelse kommer til anvendelse.⁵⁰ En sø- og handelsretsdom⁵¹ har da også i realiteten anvendt »konkursregulering« i et efter konkursgrundsætninger behandlet likvidationsbo.

stig kreditorbegunstiggelse« højesteretsdom i U. f. R. 1924 s. 236. – Se herved særlig ovfr. s. 159 og 163.

46. Jfr. *Hvidt* på det anf. sted s. 43 og domme i U. f. R. 1927 s. 268, 1919 s. 298, 1913 s. 277, s. 789, 1889 s. 234.

47. Jfr. ovenfor s. 164 ff. om »konkursregulering.«

48. Jfr. højesteretsdomme i U. f. R. 1908 s. 406 (408), 1912 s. 311 (313) og sø- og handelsretsdom i U. f. R. 1909 s. 631.

49. Jfr. U. f. R. 1922 s. 114 (116); jfr. også som hvilende på et beslægtet synspunkt U. f. R. 1923 s. 14, cfr. 1921 s. 220 og U. f. R. 1929 s. 1106.

50. Jfr. *Krenchel*: Aktieselskabsloven (v. *Estrid Jacobsen*, 1954) s. 308, der dog for stærkt begrænser »konkursreguleringen« til selve de tilfælde, der kan stilles i klasse med de i medhjælperlovens § 21 omhandlede.

51. U. f. R. 1932 s. 1097.

SJETTE AFSNIT

Skifterettens judicielle virksomhed¹

§ 35

Om skiftebehandlingens judicielle karakter i almindelighed²

I. A. Hele den virksomhed, skifteretten udfolder ved boers behandling, må anses for *judiciel*, således at den ikke kan anfægtes ved klage til øvrigheden, men alene ved appel til højere ret. Dette gælder for det første om de egentlige domme og formelle kendelser, den afsiger³ under bobehandlingen. Det gælder endvidere skifterettens beslutninger og kendelser om overhovedet at tage boet under behandling.⁴ Men det må også gælde om de ganske formløse bestemmelser, den træffer, og handlinger, den foretager ved behandlingen af det enkelte bo, jfr. således udtryksmåden allerede i fr. 25. jan. 1805 § 19 («skiftebehandling»), pl. 20. jan. 1841 § 1 («påanke en skiftebehandling eller nogen under samme eragtning *eller anden derunder foretagen handling*»), K. L. § 136 («påanke af skifterettens handlinger og beslutninger»), Skl. § 88 («kendelser eller beslutninger, der forefalder under behandlingen») og i Rpl. §§ 661, 1. stk., 673, 1. stk. («kendelser eller beslutninger af skifteretten, der forefalder under boets behandling») og §§ 662, 1. stk., og 673, 2. stk. («den tilendebagte skiftebehandling» eller «den sluttede konkursbehandling» og »i forbindelse hermed de under samme afsagte kendelser og tagne beslutninger»). Det gør altså ingen forskel, om den pågældende handling af

1. Se herved *Kommenteret Rpl. I.* s. 889-912 og *Harbou* s. 278 ff.

2. Jfr. *Deuntzer* s. 748-60 (115-20).

3. Jfr. jmskr. 105, 9. juni 1887 og dom i U. f. R. 1915 s. 287.

4. Jfr. med hensyn til spørgsmålet om privat eller offentligt skifte ovenfor s. 242, og om tilladelse til hendsiden i uskiftet bo ovfr. s. 280

skifteretten efter sin natur nærmest må siges at være administrativ, idet den danner et led i skifterettens almindelige bestyrelse af boet, f. eks. når skifteretten som boets repræsentant indgår retshandler på dettes vegne,⁵ jfr. således K. L. § 80. K. L. § 137, jfr. Rpl. § 673, forudsætter også en almindelig adgang til at appellere sådanne beslutninger, idet den som noget særligt udelukker appel i en række praktisk vigtige tilfælde. Og der kan formentlig ingen tvivl være om, at i de tilfælde, hvor appel er afskåret, må så meget mere rekurs til højere administrativ myndighed være udelukket.⁶ Den almindelige adgang til ad juridicel vej at anfægte sådanne skifteretshandlinger kan ganske vist medføre nogen usikkerhed ved behandlingen. Denne ville dog ikke i synderlig grad formindskes, fordi man i stedet for åbnede adgang til at klage over dem til højere øvrighed, men der ville derved kun måske efter vor tidligere procesordning have været mulighed for at få den endelige afgørelse noget hurtigere, og nu sikres ved Rpl. også dette hensyn fuldt ud gennem det hurtige retsmiddel »kære«, som §§ 661 og 673 hjemler mod sådanne beslutninger af skifteretten. Når vor hidtilværende retspraksis så strengt har fastholdt hele skiftebehandlingens judicielle karakter,⁷ skyldes dette vistnok navnlig, dels vanskeligheden ved at finde en nogenlunde skarp sondring mellem den judicielle og administrative side ved skifterettens virksomhed, dels betænkeligheden ved i for vidt omfang at lade øvrigheden gribe ind i de efter deres natur privatrettlige forhold, som skiftebehandlingens har til genstand.

B. Af skiftebehandlingens judicielle karakter følger fremdeles, at den heller ikke kan anfægtes ved søgsmål for en sideordnet ret i første instans. Derimod gøres der for så vidt et brud på den »formelle retskraft«, der plejer at være knyttet til judicielle akter, som man efter den tidligere ret antog, at der var hjemlet skifteretten en vis beføjelse til selv at omgøre sine beslutninger, og

5. Cfr. dog for norsk rets vedkommende *Hagerup*: Skifteret og Arvebehandling s. 28 ff., men derimod *Per Augdahl*: Skifte (1935) s. 30 ff. og Lærebok i norsk skifterett (1952) s. 81-82, der bestemmer benægtningen af at benytte sondringen mellem efter deres indhold administrative eller judicielle afgørelser som brugbart kriterium.

6. Jfr. jmskr. 118, 12. juli 1878.

7. Jfr. således domme i H. R. T. 1865 s. 611, U. f. R. 1874 s. 43, 1880 s. 1040.

denne frihed må også være forbeholdt den ved Rpl. For så vidt der er tale om egentlige kendelser, afsagt efter foregående procedure, gælder dette dog kun, hvis kendelsen efter sit eget indhold er af en foreløbig karakter, således som efter K. L. § 61, Skl. 19,⁸ og i de tilfælde, hvor afgørelsen nu træffes ved dom, gælder det naturligvis slet ikke. Det er således antaget i praksis, at skifteretten har en vis adgang til at omgøre afgørelser, hvorved den har taget en begæring om boets udlevering til privat skifte eller til hensiddens i uskiftet bo tilfølgende. Dette må i hvert fald kunne ske, hvis der opstår begrundet mistanke om, at arvingerne har givet skifteretten bevidst urigtige oplysninger om arveforholdene.⁹ Det antages endvidere, at skifteretten kan omgøre en beslutning, hvorved den har taget en begæring om hensiddens i uskiftet bo tilfølgende, når det godtgøres, at den begærende er afdødes eneste arving, således at den fremsatte begæring beror på en fejltagelse.¹⁰ Blotte beslutninger må skifteretten frit kunne forandre, når der senere kommer nye objektive momenter frem i sagen.

En særlig hjemmel for, at skifteretten uden anke kan genoptage hele skiftebehandlingen, er givet i medfør af den internordiske konvention om arv og dødsboskifte,¹¹ jfr. anordn. 273, 4. oktober 1935 §§ 3 og 16, dels hvor der, efter at skifte er sluttet, fremsættes begæring om anvendelse af statsborgerlandets

8. Jfr. U. f. R. 1900 s. 51.

9. Jfr. U. f. R. 1935 s. 843, som dog tillige lagde vægt på, at kravet om offentligt skifte var fremkommet »på et efter omstændighederne tidligt tidspunkt.« Skifterettens begrundelse i U. f. R. 1951 s. 827 er på linie hermed: »Da skifterettens tilladelse til hensiddens i uskiftet bo således er givet under forkert forudsætning . . . må det antages, at skifteretten, uanset at dens tilladelse er en judiciel afgørelse, må kunne omgøre dekretet.«

Hvor disse omstændigheder ikke foreligger, må den muligt forbige arving henvises til at søge sin arveret fastslået ved sagsanlæg for de almindelige domstole, jfr. U. f. R. 1953 s. 179.

10. Jfr. U. f. R. 1945 s. 1094 (H): »Da skifterettens dekret er en beslutning, der er truffet uden forudgående procedure, og da begæringen uden unødigt ophold er taget tilbage, uden at der ses på grundlag af beslutningen at være sket noget, der har indvirket på tredjemands retsstilling, findes skifteretten at have haft kompetence til på kændens begæring at omgøre beslutningen.«

11. Jfr. bekg. 274, 4. okt. 1935.

lov, dels hvor der efter proklamas udløb anmeldes fordringer, der efter konventionens art. 18 ikke er prækluderede.

II. Der øves dog fra administrationens side *en mere indgående kontrol* med skifteforvalteren end med andre judicielle embedsmænd, jfr. Skl. § 90, og der er ikke hjemmel til at anse denne administrative kontrol for bortfaldet ved Rpl. til trods for, at den ikke rigtig stemmer med den uafhængige stilling, som denne har villet sikre alle dommere.

A. Ved Skl. § 89, 1. stk., tillægges der således, når *skifteretten ikke* efter foregående erindring *tilbørlig fremmer et bo*, justitsministeren beføjelse til at beskikke en anden til at behandle dette, jfr. de nærmere regler derom i den nævnte §. Dette må vistnok gælde, selv om skifteretten måtte have afgivet et formeligt dekret om behandlingens udsættelse,¹² hvorved der jo kommer til at foreligge en bestemt strid med den justitsministerielle resolution om boets fremme.

B. Med hensyn til de af skiftebehandlingen flydende *offentlige afgifter* fungerer skifteforvalterne som kassebetjente, og de er i denne egenskab – på lignende måde forøvrigt som andre retsbetjente i tilsvarende tilfælde – undergivet et nøje tilsyn fra højere øvrigheds side, idet de navnlig er forpligtede til at indsende indberetninger og regnskaber til denne og må finde sig i, at den foretager eftersyn af bøger og kassebeholdning, jfr. lovbek. 178 om statens regnskabsvæsen og revision af 21. maj 1937. Ikkeopfyldelsen af disse forskrifter vil da af administrationen kunne fremtvinges ved disciplinær forfølgning og straf, jfr. regnskabsl. § 39, arveafgiftsl. 10. april 1922 § 30, jfr. § 25. Reglerne om kasseeftersyn gælder nu også for Københavns Byrets skifteafdelinger. Ved siden heraf gælder der for byretten et særligt reglement 221, 6. septbr. 1921, angående opkrævning af og regnskabsafleggelse for de statskassen af skiftevæsenet tilfaldende indtægter.¹³ For så vidt angår spørgsmålet om den rigtige beregning af afgifter, må reglen være, at skifterettens afgørelse herom, f. eks. om størrelsen af de gebyrer, der skal erlægges, må anses for judicielle, så at administrationen ikke kan omstøde dem eller forlange dem om-

12. Cfr. *Harbou* s. 41.

13. Jfr. for så vidt angår retterne udenfor København de ovfr. s. 7, note 9 citerede bestemmelser om regnskabsførelsen.

gjort.¹⁴ Men en undtagelse herfra er gjort med hensyn til arveafgiften, idet den af skifteforvalterne foretagne afgiftsberegning¹⁵ efter lov 147, 10. april 1922, § 32, jfr. lov 255, 4. juni 1947, kan indbringes til underkendelse af finansministeriet, hvis afgørelse dog igen kan forlanges prøvet under en almindelig retssag.

C. Ved det årlige eftersyn af skifteprotokollen, som amtmanden (udenfor København) ifølge fr. 12. febr. 1790 § 9 foretager, skal han ikke blot påse afgifternes lovlige erlæggelse, men også i al almindelighed undersøge, om behandlingen har været lovlig;¹⁶ dette tilsyn kommer i stærk strid med princippet om dommernes uafhængighed, hvorefter en sådan kontrol med de enkelte sagers behandling alene burde udøves af en højere judiciel myndighed, jfr. herved også Rpl. § 48. Opdages der nogen ulovlighed, kan dette i hvert fald ikke give administrationen en adgang til direkte indskriden mod skifteforvalteren. Den kan højst gøre ham opmærksom på fejlen og derved måske, for så vidt det endnu måtte være muligt (hvad det f. eks. ikke er med hensyn til en endelig repartition, jfr. K. L. § 126, Skl. § 50), foranledige ham selv at rette den, og den vil ligeledes kunne foranledige ham sat under tiltale for hans ulovlige forhold, for så vidt dette måtte egne sig dertil, jfr. Rpl. § 49. Men nogen direkte tvang til forandring af det pågældende forhold kan kun bringes til anvendelse mod skifteforvalteren gennem appel til en højere ret. Ellers ville den judicielle karakter af skiftebehandlingen, som har fundet en så klar anerkendelse i vor ret, i for høj grad blive forstyrret.

14. Jfr. højsteretsdom i U. f. R. 1911 s. 52.

15. Se nærmere *Harbou* s. 312 ff. I U. f. R. 1952 s. 1036 havde arvingerne indanket den af skifteretten foretagne boopgørelse for at få arveafgiftsberegningen omgjort. Højesteret udtalte, at klagen burde være sket i overensstemmelse med arveafgiftslovens § 32, men at der, som sagen var forelagt, ikke fandtes tilstrækkelig grund til at afvise anken.

16. Jfr. kanc. cirk. 15. maj 1824.

Skifterettens kompetence

I. Det er kun en *begrænset påkendelsesmyndighed*, der tilkommer skifteretten. Ved Rpl. §§ 660, 1. stk., og 672 bestemmes genstanden for denne myndighed nærmere som »*tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen*« eller »*under boets behandling*«.

A. Hertil hører for det første de spørgsmål, som udtrykkelig fremhævedes i §§ 660 og 672 i deres oprindelige affattelse, nemlig om boets overtagelse, bestyrelse – derunder fastsættelse af de i Skl. §§ 31, 2. stk., og 33, 2. stk., omhandlede vederlag til inkassator og kurator (medhjælperen i boet) og andre, der antages til at udføre noget for et dødsbo, og de i K. L. § 69 omhandlede vederlag til den midlertidige bestyrer og kuratoren i konkursboer –, dets udlevering og om dets opgørelse.

B. Endvidere må, ligesom tidligere efter K. L. § 93 og Skl. § 39, alle tvistigheder om, hvorledes boet skal udloddes, navnlig vedrørende den materielretlige rigtighed af fremsatte krav eller anmeldte fordringer eller om deres fortrinsret, kunne finde deres afgørelse ved skifteretten. I konkursboer og de af skifteretten selv behandlede gældsfragåelsesboer¹ er skifteretten udelukkende kompetent til at påkende alle krav, der rejses mod boet,² således at alene en allerede begyndt retssag kan fortsættes ved den almindelige ret, jfr. K. L. §§ 7, 8, Skl. §§ 34 og 36.³ Ved udtrykket »fordringer« i K. L. § 7 og Skl. § 34 var, som navnlig motiverne til Konkursloven⁴ viste, ikke blot tænkt på obligatoriske krav, derunder også massekrav,⁵ men lige så vel på påståede ejendomsrettigheder til ting, der måtte være inddraget under boet, og på egentlige separatistkrav.⁶ Efter de videregående udtryk, Rpl. §§

1. Cfr. om eksekutorboer ovenfor § 31.

2. Dette gælder, selv om kravet gøres gældende som modfordring, med påstand om positiv dom for denne eller dens overskydende beløb, mod en fordring, som boet indtaler ved den almindelige ret, jfr. U. f. R. 1896 s. 1259. Hvis den fremsatte fordring er fastslået ved dom, kan denne naturligvis ikke tilsidesættes af skifteretten, U. f. R. 1948 s. 1137.

3. Jfr. ovenfor s. 59 og 254.

4. S. 44.

5. Jfr. U. f. R. 1889 s. 733, jfr. 1890 s. 372 og 1955 s. 1009.

6. Forudsætningen må dog selvfølgelig være, at separatisten rejser krav

660, 1. stk., og 672 benytter, »tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen« eller »under boets behandling«, jfr. også udtrykket i §§ 662, 1. stk. og 673, 2. stk., i deres ændrede affattelse, »anmeldte fordringer eller fremsatte krav«, er dette ganske utvivlsomt.⁷

C. Medens således alle krav, der rejses *mod* boet, hører under skifterettens kompetence, gælder dette som regel *ikke* om de krav, der rejses *af* boet mod andre.⁸ Udtrykket »tvistigheder, der opstår under boets behandling«, kunne måske umiddelbart synes at omfatte også sådanne krav. Men det ligger dog nærmere at antage, at der derved kun er tænkt på spørgsmål, der virker ind på selve boets behandling og opgørelse, og hertil hører alene tvist om krav, der rettes mod boet. Efter den før Rpl. gældende ordning, som det ved tillægsl. af 1922 netop har været meningen at genindføre,⁹ hørte som regel også kun krav, der rettedes mod boet, under skifterettens afgørelse, medens derimod ifølge Skl. § 36, som analogisk måtte overføres på konkursboer, skifteretten ikke havde ret til at tilpligte nogen at indbetale noget i boet eller at udføre noget for det eller til iøvrigt at påkende boets fordringer på andre. At der væsentlig kun er tænkt på fordringer, der gøres gældende mod boet, fremgår også af den omskrivning af de pågældende skifteafgørelser, der er sket ved de lige anførte §§ 662, 1. stk. og 673, 2. stk.; her betegnes nemlig genstanden for anke som »afgørelser angående anmeldte fordringer eller (selvfølgelig også i boet) fremsatte krav«.¹⁰

i boet, og ikke omvendt dette af sig selv fordrer separatistrettigheden sat til side, jfr. højesteretsdomme i U. f. R. 1913 s. 136 og 1951 s. 749. Se endvidere 1953 s. 1121. – Efter den norske K. L. § 89, sidste stk., kan massekrav og krav på tinglige rettigheder i genstande som er i boets besiddelse *også* inddrages for de almindelige domstole, jfr. *Hagerup: Konkurs* s. 63.

7. Det er dog antaget i praksis, at en køber, som gjorde vanhjemmelsansvar gældende overfor dødsboet, med rette havde anlagt sagen ved de almindelige domstole, U. f. R. 1939 s. 653. Jfr. *Kommenteret Rpl. I* s. 895.
8. Jfr. U. f. R. 1926 s. 420, 1928 s. 753 samt den i note 6 citerede dom i U. f. R. 1913 s. 136.
9. Jfr. motiverne til lovforslaget (§§ 20-29) i Rigsdagstid. 1921-22, tillæg A II. sp. 4917-18.
10. I de ved tillægsl. 1922 ophævede §§ 655, 656 og 668 bruges der også udtryk som »en på offentlig skifte anmeldt fordring eller et dèr fremsat

Der gjordes dog ved Skl. § 36 nogle begrænsede undtagelser fra hovedreglen, og disse må også antages at være opretholdt ved den gennem tillægsloven af 1922 skete genindførelse af den tidligere ordning. Efter den anførte bestemmelse kan skifteretten, hvor nogen har anmeldt en fordring i boet, påkende dets modfordringer, for så vidt de kan komme til afdrag i dets gæld, – på lignende måde gøre udlevering eller overdragelse af genstande, der findes i boet, afhængig af, at vedkommende opfylder sine forpligtelser i den anledning mod boet, og endelig, når noget er udbetalt af boet mod skadesløs kvittering, afgøre, om dette helt eller delvis på grund af senere oplysninger eller omstændigheder bør tilbagebetales. I alle tilfælde drejer det sig om fordringer mod personer, der gør eller har gjort et krav i boet gældende.

Som særlige tilfælde, hvor skifteretten ved eksigibel dom kan pålægge en arving, legatar, ægtefælle eller fordringshaver tilbagebetaling til boet, må nu endelig nævnes de ovenfor s. 296 omtalte reassumtioner i medfør af den internordiske dødsbokonvention.

II. Der tilkommer vel skifterettens domme og kendelser »materiel retskraft«. Men også i denne retning gælder en vis begrænsning. Ifølge K. L. § 93, Skl. § 39 har skifteretten nemlig kun at afgøre, »om og for hvilket beløb fordringen skal komme boet til udgift«. ¹¹ Skifterettens kendelser er med andre ord kun bindende, for så vidt bomassen angår. ¹² Hvis derfor skifteretten ved kendelse har bestemt, at der ikke af boet vil være at anlægge sag mod en tredjemand til inddragelse af aktiver under boet, vedrører denne kendelse kun boets forhold til spørgsmålet, men udelukker

krav med hensyn til de under skiftebehandling værende midler modsiges,« »en påstand eller fordring bestrides fra boets side« og »et i konkursboet fremsat krav eller en anmeldt fordring modsiges,« hvilke udtryk alle kun passer på krav, der rettes mod boet.

11. Forøvrigt måtte den samme begrænsning antages at gælde med hensyn til de afgørelser, der ifølge de ved tillægsl. 1922 ophævede §§ 655, 656 og § 668 skulle træffes ved de almindelige domstole, idet også disse kun skulle have betydning »ved boets videre behandling og opgørelse.« En sådan begrænsning lader sig dog ikke fastholde, hvor skifteretten ifølge Skl. § 76 undtagelsesvis afgør en tvist under privat skifte.

12. En lignende begrænsning gælder også med hensyn til norske konkurs- og skifteretskendelsers retskraft, jfr. Hagerup: Konkurs s. 301-2, Augdahl: Skifteloven (1956) s. 21 ff.

f. eks. ikke en arving fra selv gennem selvstændigt søgsmål at søge sin andel i beløbet.¹³ Omvendt må såvel fallenten som kreditorer og arvinger selvfølgelig bøje sig for udfaldet af de retssager, boets lovlige bestyrelse har ført, ligesom for de retshandler, den måtte have indgået. Men fallenten vil ikke kunne søges personlig på grundlag af en sådan skifteretskendelse, og han vil heller ikke til sin fordel kunne påberåbe sig, at skifteretten enten har forkastet fordringen eller kun har anerkendt den med et vist beløb.¹⁴ Efter K. L. §§ 88 og 89 har vel også skyldneren adgang til at rejse indsigelse mod anmeldte fordringer,¹⁵ men en sådan vil kun få umiddelbar betydning for fordringens stilling under konkursbehandlingen. En anden sag er, at en erkendelse fra skyldnerens side kan få virkning under et senere sagsanlæg som faktisk bevis for eller retlig anerkendelse af fordringen. Skifterettens afgørelser angående de fordringer, der rejses mod boet, er ligeledes under behandlingen bindende for arvingerne, og det samme gælder afgørelser vedrørende den egentlige arvedeling i forholdet mellem de mødende arvinger indbyrdes. Derimod kan en skifteretsafgørelse ikke påberåbes som *res judicata*, når f. eks. kreditorerne senere søger de personlig ansvarlige arvinger til betaling af den del af gælden, som ikke er blevet dækket under den offentlige skiftebehandling, og heller ikke kan de trufne afgørelser om arvedelingen udelukke senere mødende arvinger fra at gøre deres arveret gældende efter lov 12. juli 1946 § 25, idet de jo slet ikke har været parter under skiftet. Men deres arvelodders størrelse må selvfølgelig bestemmes efter den tilstand, hvori arvemassen ved boets lovlige bestyrelse er kommet, således at der navnlig også må fradrages de beløb, som ifølge skifterettens afgørelse måtte være udredt til kreditorerne.

Som regel er altså skifterettens afgørelser kun bindende med

13. Jfr. U. f. R. 1933 s. 1031 (H), 1942 s. 472 og 1948 s. 232. Dommen 1933 s. 1031 kritiseres af *Borum* i Arvefaldet s. 73-76. Se dog hertil *Harbou* i U. f. R. 1949 B s. 300.

14. Jfr. U. f. R. 1896 s. 816, 1912 s. 1007, 1898 s. 398 (dog kun en anerkendelse af fordringen uden noget skifteretsdekret), 1883 s. 23 (25), 1933 s. 1031, 1942 s. 472, cfr. dog U. f. R. 1879 s. 607. Jfr. også et særligt tilfælde i U. f. R. 1910 s. 757.

15. Jfr. herved højesteretsdomme i U. f. R. 1931 s. 74, 1929 s. 765 og ovfr. s. 190 note 9 samt U. f. R. 1955 s. 607.

hensyn til bomassen og bliver uden selvstændig virkning, når bo-behandlingen er ophørt. Det er ikke nogen egentlig undtagelse herfra, når man i det tilfælde, at boet efter Skl. § 9 udleveres til arvingerne til privat skifte mod sikkerhedsstillelse til kreditorerne, sikkert må antage, at de afsagte decisioner vedrørende de således sikrede fordringer bevarer deres virkning med hensyn til de til sikkerhed stillede dele af boet. Derimod kan det samme næppe antages overfor kreditorer efter Skl. § 9, når de har samtykket i ekstraditionen uden sikkerhedsstillelse, eller når efter K. L. § 98 en frivillig ekstradition af konkursboet til fallenten har fundet sted, idet der her efter skiftets ophør ikke længere foreligger bestemt udsøndrede dele af bomassen, og den fortsatte bindende virkning af de faldne skifteretsafgørelser næppe kan underforstås som selvfølgelig.

En egentlig undtagelse må derimod antages at være hjemlet i tilfælde af tvangsakkord såvel i som udenfor konkurs. Når nemlig K. L. § 119 og akkordloven 14. april 1905 § 28 bestemmer, at tvangsakkorden med hensyn til de i akkorden anerkendte fordringer skal have samme virkning som et retsforlig, må heri sikkert antages at ligge, at skifteretskendelser, der har fastslået sådanne fordringer, også efter boets udlevering må være bindende, og da vistnok ikke blot mod skyldneren, men også til hans fordel, således at fordringen ikke med et større beløb end anerkendt ved decisionen kan gøres gældende imod ham.¹⁶

III. Der gælder nogle yderligere indskrænkninger i skifterettens judicielle myndighed. Dens *kendelser* er således *ikke eksigible*, og den antages *i almindelighed ikke i kendelser* at kunne *pålægge sagsomkostninger*. Disse begrænsninger i skifterettens myndighed kan næppe siges at følge af sagens natur; de har vel nærmest udviklet sig, fordi der i de fleste tilfælde ikke har været følt praktisk trang til en sådan eksigibilitet.¹⁷ De var imidlertid

16. Det er derfor også naturligt, at den internordiske konkurskonvention, skønt den ikke i al almindelighed har tillagt skifteretskendelser og domme materiel retskraft uden for så vidt angår bomassen, har givet skifteretskendelser, der stadfæster en tvangsakkord indenfor eller udenfor konkurs, almindelig »bindende virkning« i de andre nordiske stater, jfr. nedenfor s. 348 og s. 351.

17. I norsk ret gjaldt der tidligere en lignende ordning, men den er nu bort-

fast antagne i vor retspraksis før Konkurs- og Skifteloven, ligesom de var forudsat ved flere ældre lovbud, således ved forligsfr. 10. juli 1795 § 19 b). De måtte endvidere antages at være opretholdt ved K. L. og Skl., når disse, henholdsvis i § 93 og § 39, henviste til de hidtil gældende processuelle regler. Og endelig forudsattes deres almindelige gyldighed ved Rpl., når denne ved §§ 656 og 668 in fine, som er ophævede ved tillægsl. 1922 §§ 50 og 56, og nu ved §§ 660, 1. stk., og 672, som de er ændrede ved lov 87, 30. marts 1935, undtagelsesvis hjemler skifteretten adgang til i kendelser at træffe (eksigible) bestemmelser om udredelse af sagsomkostninger, cfr. derimod § 478 1), som ikke nævner skifteretskendelser blandt de almindelige eksekutionsgrundlag.

I de tilfælde, hvor skifteretten ifølge den ændring, der i forbindelse med de internordiske konventioner om konkurs og arv- og dødsboskifte er sket i Rpl. §§ 660, 1. stk. og 672 ved lov 87, 30. marts 1935, ved *dom* træffer materielretlige afgørelser angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav, er den hidtil gældende ordning nu bortfaldet. I disse tilfælde siges det nemlig udtrykkelig, at dommen kan *fuldbyrdes efter almindelige regler*, og da den særlige bestemmelse i § 660, 1. stk. 3. pkt. vedrørende sagsomkostninger er indskrænket til de øvrige tvistigheder, der afgøres ved kendelse, må der nu i domssager også gælde de *almindelige regler om pålæggelse af sagsomkostninger*. Da skifteretten selv har boets midler i hænde, og selv vil fuldbyrde sine domme ved udbetaling af de tilkendte beløb, bliver der dog i reglen ikke spørgsmål om at fastsætte nogen fuldbyrdelsesfrist, undtagen for så vidt angår sagsomkostninger, som måtte være pålagt boets modpart. Det faktiske forhold vil forøvrigt sikkert blive, at der i praksis i højere grad end i andre sager vil blive tale om ophævelse af sagsomkostningerne i skiftesager.

Reglen om, at skifterettens afgørelser »angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav« træffes ved eksigibel dom, må i og for sig også finde anvendelse i de undtagelsestilfælde, hvor skifteretten i medfør af Skl. § 36 kan påkende boets *krav mod andre*. Hvis boets modpart ikke godvillig opfylder sin forpligtelse, skulle dommen da i sådanne tilfælde uden videre kunne eksekve-

faldet, jfr. *Hagerup*: Konkurs s. 64 og *Augdabls* kommentar til Skifteloven (1956) s. 46.

res overfor ham. Dette kan dog vistnok kun gælde, for så vidt dommen har tilkendt boet en selvstændig ret til den pågældende ydelse. Af de tre tilfælde, hvori Skl. § 36 hjemler skifteretten kompetence til at påkende boets fordringer på andre, vil det ses, at der i de to første, der omhandler modkrav for boet, alene gives skifteretten beføjelse til at påkende dem *til modregning* eller *som betingelse for* opfyldelsen af boets forpligtelse til udlevering eller overdragelse, men ikke til at fastslå nogen selvstændig ret til modydelsen.¹⁸ Derimod indeholder i det sidste tilfælde, tilbagebetaling af, hvad der er udbetalt af boet mod skadesløs kvittering, skifterettens kendelse et direkte pålæg om at betale beløbet tilbage, og denne afgørelse må da uden videre kunne eksekveres.¹⁹ Dette udtales også udtrykkeligt i de tidligere berørte bestemmelser i anordn. 273, 4. oktober 1935, §§ 3 og 16.²⁰

Efter den ældre ret antoges skifteretten heller ikke at kunne pålægge processuelle mulkter. Men ved Rpl. § 151, 2. stk., og § 329 er der tillagt skifteretten samme adgang, som der tilkommer de almindelige domstole til at udøve *rettergangspolitiet* og pålægge *rettergangsbøder*, og disse må da på sædvanlig måde kunne eksekveres.²¹

IV. Særlige kompetencespørgsmål opstår der i de tilfælde, at der *enten* ifølge K. L. § 10 eller Skl. § 35 er opnået udlæg før konkursen eller dødsfaldet, *eller* underpanthavere i faste ejendomme som separatister efter Rpl. §§ 680 og 681 foretager sådant udlæg.

A. Efter den tidligere ret antoges der i sådanne tilfælde at tilkomme *fogeden* en beføjelse til, uden hensyn til skifterettens besiddelsestagselse, med magt at sætte sig i besiddelse af de udlagte.²² Han måtte da også, når der rejstes tvivl om udlæggets gyldighed, bedømme denne, for så vidt det var fornødent til at af-

18. Jfr. *Deuntzer* s. 771, der fremhæver, at bestemmelsens ordlyd, hvor boets modkrav er større end det anmeldte krav, udelukker selvstændig dom for det overskydende beløb.

19. Jfr. før ændringen dom i U. f. R. 1900 s. 178, der oprøvet lagde en sådan afgørelse til grund som *res judicata*.

20. Jfr. ovfr. s. 296 og 301 og ndfr. s. 352.

21. Jfr. D. Rpl. III. 2. udg. s. 15.

22. Jfr. domme i U. f. R. 1879 s. 1020, 1882 s. 294, 1883 s. 723, 1907 s. 498 og *Deuntzer* s. 180 og *Harbou* s. 282, jfr. også med hensyn til lov 134, 26. april 1933, U. f. R. 1935 s. 26 (H), cfr. derimod lov 73, 11. marts 1933, § 12.

gøre, om det kunne tjene som grundlag for fogedens egen tvangsfuldbyrdelse. Denne ordning må være opretholdt ved Rpl. Dog vil fogedretten ofte være bundet ved tidligere foretagne udlæg, idet den ikke vil kunne omstøde det af grunde, som forelå allerede, dengang udlæget blev gjort, men en sådan omstødelse kan alene ske gennem appel af udlægsforretningen.²³

B. *Skifteretten* må derimod i almindelighed frit kunne prøve spørgsmålet om udlægets retsvirkning, for så vidt dette er af betydning ved dens egen udlodning og øvrige behandling af boet, således navnlig til afgørelse af, om vedkommende udlægshavere som separatister er berettigede til forlods dækning af auktionsprovenuet for de udlagte genstande.²⁴ Dog må det vistnok også her være forudsætningen, at skifteretten ikke derved kommer ind på en bestemt kritik af den af fogeden fulgte fremgangsmåde.²⁵

§ 37

Procedure for skifteretten

Angående alle tvistigheder, der skal påkendes ved skifteretten, bestemmes det i §§ 660 og 672, at de skal »*behandles efter de for underretssager foreskrevne regler*«. ¹ Det må dog herved underforstås, at det kun gælder med de fornødne *lempelser*.

A. Helt lader dette sig nemlig ikke gennemføre. Det må således sikkert, ligesom efter den tidligere ret, antages, at der *ikke* bliver tale om nogen *stævning* i skiftesager, men at man må nøjes med de almindelige indkaldelser til boets interessenter som iøvrigt skal finde sted, jfr. således med hensyn til opgørelser i dødsboer Skl. § 50.

Når der imidlertid rejses indsigelse mod et anmeldt krav, bli-

23. Jfr. D. Rpl. III. s. 96-97 og dom i U. f. R. 1888 s. 67, jfr. 1887 s. 460.

24. Jfr. U. f. R. 1878 s. 335, 1888 s. 67, jfr. 1887 s. 460.

25. Jfr. U. f. R. 1888 s. 1227.

1. Jfr. U. f. R. 1926 s. 1004. – Efter den norske skiftelovs §§ 30 og 31 kan skifteretten særlig bestemme, at en tvist for den skal behandles som egentligt »søgsmaal«. I så fald kommer de almindelige regler om søgsmaal for underret til anvendelse; afgørelsen træffes da ikke ved »kendelse«, men ved »dom«, jfr. *Augdabl*: Skifteloven (1956) s. 70.

ver der spørgsmål, om ikke vedkommende skal have særlig underretning herom. I mangel af positiv hjemmel har det hidtil været antaget,² at der ikke kunde påhvile skifteretten en egentlig retspligt til at give anmeldere en sådan underretning, men at det måtte være de pågældendes egen sag at skaffe sig kundskab om, hvorledes det gik med de krav, de havde fremsat i boet, og da i tilfælde af, at der rejstes indsigelse imod dem, at forfølge deres ret videre.³ Det må herved erindres, at ifølge K. L. § 87 skal oversigten over de anmeldte fordringer med kurators bemærkninger angående deres rigtighed og fortrinsret i 3 uger ligge til eftersyn på skifterettens kontor, og ifølge K. L. §§ 88 og 89, skal indsigelser mod anmeldte fordringer fremsættes i selve den skiftesamling, hvori fordringernes prøvelse finder sted, medens der i dødsboer ifølge Skl. § 38 er adgang til at fremkomme med indsigelser i højst 4 uger efter nævnte samling.

Det er dog tvivlsomt, om dette standpunkt fuldt ud lader sig opretholde i fremtiden. Overfor *andre end fordringshavere* gælder der ingen sådan frist, og man må da måske antage en pligt for skifteretten til at sende meddelelse til ikke-kreditorer. Men også overfor *fordringshavere* synes en del efter ændringerne i Rpl. ved loven 30. marts 1935 at tale for, at der bør gives en *særskilt underretning* om indsigelsen og om tiden for skiftesamlingens afholdelse, således at der derigennem gives de pågældende en opfordring til at møde og procedere sagen med den virkning, at der kommer til at foreligge en »tvistighed«, som, hvis forlig ikke opnås, må afgøres ved skifterettens dom, jfr. straks nedenfor.⁴ I den internordiske konvention om konkurs⁵ er en pligt til at underrette fordringshavere i de andre nordiske stater om indsigelser, som rejses mod deres fordringer, nu udtrykkelig foreskrevet. Udenfor disse tilfælde er der derimod ingen positiv hjemmel for en egentlig retspligt for skifteretten til at give kreditorer underretning om indsigelser mod deres fordringer. Under hensyn til

2. Cfr. dog til dels *Jarner* i U. f. R. 1925 B s. 273-76.

3. Jfr. efter den tidligere ret *Deutzner* s. 799 ff. og højesteretsdom i U. f. R. 1904 B s. 140 og efter Rpl. U. f. R. 1930 s. 342.

4. S. 309.

5. Jfr. bekendtgørelse 249, 1. septbr. 1934, art. 2 og iøvrigt nærmere ndfr. i § 41, navnlig s. 342.

den ringe ulejlighed, der forvoldes herved, i forhold til det retstab en fordringshaver kan lide ved den anden ordning, ville det dog vistnok være naturligt udtrykkeligt at foreskrive en sådan pligt for skifteretten.⁶

B. Derimod vil *selve proceduren* forme sig i alt væsentligt som i domssager for underret.⁷ Navnlig foregår forhandlingerne *mundtligt* med den begrænsede protokollering, som hjemles ved § 429, 3. og 4. stk., og *forhandlingsmaksimen fraviges* ifølge § 429, 2. stk., hvorefter dommeren skal yde parter, der ikke møder ved sagførere, vejledning.

C. Hvad *bevisførelse* angår, forudsattes det nærmest i motiverne til Rpl,⁸ at en sådan ved vidner, syn eller skøn og parternes personlige afhøring slet ikke skulle kunne finde sted for skifteretten. Imidlertid var det vistnok rettest at anse den tidligere ordning for opretholdt, hvorefter skifteretten vel ikke kunne tilpligte nogen at møde som vidne (eller som part) for at afgive forklaring eller pålægge nogen at udføre en syns- eller skønsforretning, for så vidt der da ikke blot var tale om vurdering af boets ejendele, men der var ikke noget i vejen for, at skifteretten modtog forklaring og ed af personer, som godvillig ville inklade sig derpå, hvad der også i Skl. § 71 var hjemlet for et specielt tilfælde (med hensyn til betingelserne for privat skifte) og i § 660, 1. stk., med hensyn til førelsen af testamentsvidner og arvelegitimationsvidner.

Ved Rpl. §§ 660, 1. stk. og 672 er det imidlertid nu bestemt, at også *bevisførelse* skal ske efter reglerne for underretssager, hvoraf følger, at også reglerne om *vidnepligt* og *-ansvar* og *bevisumiddelbarheden* må gælde i skiftesager.⁹ Også en i boet lodtagen kan tilpligtes at møde under vidnetvang, jfr. Rpl. § 660, 2. stk.

6. Jfr. *Harbou* s. 197.

7. Jfr. nærmere herom D. Rpl. II. 2. udg. s. 346-57.

8. Jfr. Mot. til K. U. t. B. R. ad §§ 502-513 sp. 190 (293).

9. Jfr. U. f. R. 1938 s. 987, hvor det antoges, at en arving, som begærede sin i uskiftet bo indestående arvepart udskiftet, jfr. Æ. L. III § 11, måtte have adgang til at godtgøre, at betingelserne herfor forelå ved parts- og vidneforklaring for skifteretten. Ved U. f. R. 1950 s. 257 blev det antaget, at der under afhøring ved skifteretten af private testamentsvidner måtte være adgang til at stille spørgsmål til afgørelse af vidnernes pålidelighed og upartiskhed.

D. Virkningerne af parternes *udeblivelse* i domssager kan *ikke* uden videre overføres på skifteretsproceduren. At således en part, som har anmeldt et krav, ikke er til stede den dag, da der skal procederes om en indsigelse, der er rejst mod det, kan ikke helt sidestilles med udeblivelse på den første tægtedag, så at ubetinget afvisning af sagen skulle finde sted.¹⁰ Men der må være adgang for dommeren til at påkende spørgsmålet, eventuelt efter at han har givet parterne lejlighed til at fremkomme med nærmere oplysninger.¹¹ Begge parter udeblivelse under proceduren vil heller ikke have den sædvanlige følge, som den har i domssager, nemlig at sagen straks hæves,¹² men af hensyn til den interesse, det ofte vil have for boets almindelige opgørelse, vil skifteretten alligevel kunne træffe afgørelse af tvistspørgsmålet, og følgen af en parts udeblivelse bliver da alene, at han derved afskærer sig fra at fremkomme med yderligere i sagen.¹³

E. Der må efter de almindelige regler¹⁴ tilstås parterne de fornødne *udsættelser* til at fremme deres procedure. Af hensyn til den almindelige interesse i, at boets behandling ikke forhales, bør dog skifteretten endnu mindre end i almindelige domssager bøje sig selv for et fælles ønske hos parterne om at få sagen udsat, når et sådant ønske ikke er tilstrækkeligt objektivt begrundet.

F. Angår skifterettens afgørelse en tvistighed vedrørende anmeldte fordringer eller fremsatte krav, skal afgørelsen som tidligere nævnt træffes ved *dom*.^{15 16} Denne regel må dog vistnok indskrænkes til de tilfælde, hvor der virkelig foreligger en tvistighed mellem to mødende parter. Møder den, hvis fordring eller krav modsiges, ikke efter at have modtaget underretning om indsigelsen og meddelelse om skiftesamlingen,¹⁷ synes skifteretten

10. Jfr. Tvistemaal s. 209.

11. Jfr. herved efter den tidligere ret domme i U. f. R. 1876 s. 962, 1879 s. 799.

12. Jfr. Tvistemaal s. 209.

13. Jfr. efter den tidligere ret U. f. R. 1905 A s. 340, 1893 s. 724.

14. Jfr. Tvistemaal s. 202-203.

15. At der *ikke* vil kunne forlanges nogen *retsafgift* for afgørelsen af tvistigheder, der opstår under skiftebehandlingen, udover de almindelige skiftegebyrer, er udtalt i jmcirk. 151, 14. oktober 1935.

16. Jfr. U. f. R. 1936 s. 166, 1936 s. 809, 1938 s. 378, 1938 s. 869 og 958, 1943 s. 970, 1944 s. 573.

17. Jfr. ovfr. s. 307.

derimod i almindelighed ligesom tidligere at kunne indskrænke sig til, for så vidt den finder den mod kravet rejste indsigelse berettiget, til forhandlingsprotokollen at tiltræde kurators (medhjælperens) indstilling om, at kravet nægtes anerkendelse. I dette tilfælde er det faktiske forhold oftest det, at den pågældende akviescerer ved indsigelsen mod hans krav, således at der slet ikke foreligger nogen »tvistighed«. Skulle det imidlertid senere vise sig, at dette ikke er tilfældet, er den trufne afgørelse naturligvis, uanset at der ikke skrives nogen egentlig dom, genstand for anke efter Rpl. §§ 662 og 673. I alle andre tilfælde betegnes afgørelsen, ligesom efter den tidligere ret, som »kendelse« eller »decision«. – Afgørelserne skal ifølge den almindelige regel i Rpl. § 433, sidste stk., træffes *snarest muligt* efter forhandlingernes slutning.

§ 38

Retsmidler mod skifteretsafgørelser

I. A. Vi finder med hensyn til appel af skifteretsafgørelser en modsætning mellem de to retsmidler, »anke« og »kære«, der efter Retsplejelovens oprindelige ordning ganske svarede til den, som kommer frem med hensyn til domstolenes afgørelser.¹

Efter Rpl. §§ 661, 1. stk., og 673, 1. stk., skulle nemlig *kendelser eller beslutninger*² af skifteretten, der forefalder *under boets behandling*, være genstand for *kære*, medens ifølge §§ 662, 1. stk., og 673, 2. stk., *den tilendebragte skiftebehandling* eller sluttede konkursbehandling og i forbindelse hermed de under denne afsagte kendelser og tagne beslutninger (for så vidt de ikke allerede havde været gjort til genstand for *kære*) skulle være genstand for *anke*. Efter den forandring, der er sket ved tillægsloven af 30. marts 1935, hvorefter *afgørelser angående fremsatte krav eller anmeldte fordringer eller deres fortrinsret* skal finde sted ved skifteretten og træffes ved dom, har man derimod ændret de anførte bestemmelser, således at disse afgørelser, skønt de jo forefalder under skiftebehandlingen, altid skal gøres til genstand for anke.

1. Jfr. D. Rpl. II. s. 453-55.

2. Jfr. fra den tidligere ret U. f. R. 1880 s. 1040.

Den tidligere begrænsning til kære med hensyn til alle afgørelser, der forefaldt under skiftebehandlingen, skyldtes nemlig den omstændighed, at det kun drejede sig om processuelle spørgsmål, og passer altså ikke, hvor afgørelsen angår materielle retskrav,³ særlig naturligvis ikke, efter at det er blevet foreskrevet, at den skal træffes ved dom. Genstand for anke bliver herefter dels afgørelser angående sådanne krav, dels den tilendebagte skiftebehandling og i forbindelse hermed de under samme trufne afgørelser (for så vidt som disse ikke allerede har været gjort til genstand for kære), medens særskilt appel af processuelle afgørelser under skiftebehandlingen sker i form af kære.⁴

De afgørelser, som kan inddrages under anke af den tilendebagte skiftebehandling, er ifølge § 662, 1. stk., og § 673, 2. stk., kun de under behandlingen trufne *kendelser og beslutninger*, som særskilt kunne have været påkæret. Derimod må afgørelser om fremsatte krav og fordringer, som træffes ved *dom* og særskilt er genstand for anke, være udelukket fra at inddrages under anken af den sluttede behandling.⁵

Et brud på systemet betegner dog bestemmelsen i § 673, 3. stk. in fine, hvorefter den beslutning af skifteretten, hvorved en an-

3. Jfr. Rigsdagstid. 1921-22, tillæg A II. sp. 4917-18.

4. Jfr. herved som tilfælde af *anke*: U. f. R. 1928 s. 186 (Afgørelse vedrørende anmeldt fordring), 1932 s. 409 (Tvist om hvilke aktiver, der bør indgå i boet, samt om hvorvidt der påhviler det gæld), 1951 s. 231 (Fra hvilket tidspunkt konkursen skulle regnes – kæremål afvist), 1952 s. 189 (Begæring om skifte af uskiftet bo i h. t. Æ. L. III § 11 – kæremål afvist), 1953 s. 179 (Forbigået arving begærede boet genoptaget, hvilket skifteretten afslog ved kendelse, som påkæredes til landsretten, der stadfæstede »uanset at klage burde være sket ved anke«). Se iøvrigt om afgørelsesformen ved tvistigheder om overtagelse til privat skifte eller uskiftet bo ovfr. s. 242 og s. 280 samt *Harbou*: U. f. R. 1949 B s. 285. Som tilfælde af *kære*: U. f. R. 1930 s. 1055 (Valg af inkassator), 1931 s. 364 (Beslutning om udsendelse af sagfører til Palæstina for at søge oplysninger om afdødes pengeanbringelser der), 1932 s. 148 (Afgørelse af salær til midlertidig bestyrer og skifterettens medhjælper), 1954 s. 343 (Om skifteretten havde været berettiget til at udlægge et bo i henhold til Skl. § 10) og 1956 s. 132 (Afvisning af begæring om skifte af separationsbo, hvor hustruen under separationssagen havde givet afkald på sin del af fællesboet).

5. Cfr. derimod før ændringsloven af 30. marts 1935 dom i U. f. R. 1934 s. 1080, der uanset at ca. 2 år var hengået, efter at en anmeldt fordring

tagen akkord er stadfæstet og således konkursbehandlingen sluttet, skal gøres til genstand ikke for anke, men for *kære*. Denne ordning er truffet, fordi det i disse tilfælde er af så stor betydning hurtig at få en endelig afgørelse.⁶

Også § 673, 1. stk., 2. pkt., hvorefter en afgørelse af skifteretten, som *forkaster* en fordringshavers konkursbegæring, er genstand for *kære*, synes at fremtræde som et formelt brud på reglen om, at afslutning af behandlingen ved skifteretten er genstand for anke. Reelt er det dog næppe noget brud på systemet, da der i virkeligheden slet ikke har været nogen egentlig behandling. Det er derfor også uden nogen positiv hjemmel, som ovenfor nævnt, antaget, at skifterettens kendelser i et dødsbo, om boet skal være offentlig eller privat, kan påkæres, ikke blot når skifteretten nægter at udlevere boet til privat skifte,⁷ men også hvor skifteretten omvendt har udleveret boet til privat skifte. Det er ganske vist på et tidligere sted⁸ udtalt, at boet formelt set må betragtes som stående under offentlig behandling, indtil skifteretten har truffet bestemmelse om dets udlevering til privat skifte (eller hensidder i uskiftet bo), men det er netop også kun rent formelt, at denne betragtning må anvendes. Man bør derfor næppe heraf drage den konsekvens, at beslutningen om udlevering af boet i Retsplejelovens forstand er en tilendebringelse af skiftebehandlingen, således at den ubetinget må undergives anke.

B. I visse tilfælde er dog *anke eller kære* mod skifterettens afgørelser *særlig udelukket*.

Dette gælder således i dødsboer i en række tilfælde ifølge Rpl. § 663, der henviser til forskellige §§'er i Skl.⁹ Lovgiverens tanke

i et konkursbo var nægtet anerkendelse, antog, at afgørelsen ved bobehandlingens slutning kunne påankes i forbindelse med selve bobehandlingen i henhold til Rpl. § 673, 2. stk., 2. pkt.

6. Jfr. Mot. til K. U. t. B. R. ad kap. XLIII. sp. 198-99 (302-303).

7. Jfr. ovfr. s. 242 og s. 280, hvorefter *kære* dog kun bør benyttes, hvor det drejer sig om, hvorvidt de formelle betingelser for udlevering af boet er opfyldt. Ellers må tvisten afgøres ved dom.

8. S. 237.

9. Nemlig, jfr. Mot. til K. U. t. B. R. ad §§ 502-513 sp. 196-97 (300-301), § 16 sidste stk. (Bestemmelser, hvorved skifteretten tilsidesætter en værtes bestemmelse om at ville vedgå arv og gæld på en umyndig eller fraværende arvinges vegne), § 19, 3. pkt. (Afgørelser af det spørgsmål, om

har, ligesom ved de straks nedenfor omtalte tilfælde i K. L. § 137, været, at det her drejer sig om afgørelser af væsentlig administrativ karakter, som beror på et skøn, der forudsætter nøje kendskab til boets forhold eller til personer og andre individuelle omstændigheder, og som man derfor ikke har ment det hensigtsmæssigt at henlægge til den overordnede ret.¹⁰ Lovens regler går dog sikkert videre end begrundelsen nødvendig medfører.

I Konkursboer er som berørt for det første ifølge Rpl. § 673, 1. stk., smh. m. K. L. § 137, der igen henviser til flere andre §'er i K. L., kære udelukket med hensyn til en række beslutninger af skifteretten vedrørende boets nærmere administration.¹¹ Ved Rpl. § 673, 1. stk., opretholdes fremdeles de ved K. L. § 138 fastsatte

fordringshavere, hvis krav endnu ikke er anerkendte, skal anses for stemmeberettigede i skiftesamlingerne), § 23 (Bestemmelser om skiftesamlingers afholdelse), §§ 24, pkt. 1, og 51, 1. stk. (Bestemmelser, hvorved skifteretten nægter at godkende en værges erklæring med hensyn til boets behandling), § 27, sidste pkt. (Bestemmelser af skifteretten om, at boets ejendele skal sælges underhånden, jfr. U. f. R. 1936 s. 1025), § 30, sidste pkt. (Bestemmelser om inkassators sikkerhedsstillelse), § 32 (Afgørelser af spørgsmål angående antagelsen af en kurator for boet – ved U. f. R. 1943 s. 413 og 1955 s. 327 anset analogisk anvendelig vedr. skifterettens medhjælper), § 47, 1. pkt. (Skifterettens godkendelse af en værges begæring om, at der skal gives den unyndige udlæg efter vurdering), § 75 (Afgørelser angående ekstradition af et bo til arvingerne). Cfr. derimod som faldende udenfor opregningen det i dom U. f. R. 1931 s. 364 omhandlede tilfælde, jfr. herom ovenfor note 4). § 663 er heller ikke til hinder for kære af skifterettens kendelse, hvorefter der ikke kan stilles spørgsmål til testamentsvidner til oplysning om deres pålidelighed og upartiskhed, U. f. R. 1950 s. 257.

Ved U. f. R. 1944 s. 639 antoges, at skifterettens beslutning om ikke at foretage en nærmere angiven kriminel undersøgelse efter sin karakter ikke kunne påkæres, jfr. Rpl. § 664, 4. stk., § 288 og § 290, 3. stk.

10. Jfr. Mot. til K. U. t. B. R. ad §§ 502-513 sp. 197 (301).

11. Således ifølge §§ 53, 56-58 angående boets midlertidige bestyrelse, §§ 60, 61, 65, 2. pkt., om skifterettens forhold til skiftesamlingerne, derunder også skifterettens afgørelse af, om endnu ikke anerkendte fordringer skal give stemmeret, jfr. i denne retning også § 110, – §§ 66, 68, 70, 71, 74, 75, 78 og 122 om kurators og kreditorudvalgets valg og virksomhed, § 83, sidste pkt. (foreløbig overladelse af beboelseslejlighed og effekter til fallenten), §§ 102, 1. stk., 2. pkt., og 110 (visse spørgsmål under akkordforhandling) og § 127 om udbetaling ifølge en udlodning til trods for anke. Ved U. f. R. 1938 s. 142 blev kære over skifterettens beslutning om at sæl-

begrænsninger i adgangen til at påanke eller nu efter Rpl. påkære en beslutning af skifteretten, hvorved en vedtagen akkord forkastes.¹² Herefter er kreditorernes kære adgang navnlig betinget af, at der er enighed derom imellem så mange af de fordringshavere, der har antaget akkorden, at deres erkendte fordringer tilsammen udgør over halvdelen af samtlige erkendte fordringers hele beløb. Endelig skal ifølge Rpl. § 673, 3. stk., den beslutning af skifteretten, hvorved en antagen akkord er stadfæstet, kun i de i K. L. § 139 nævnte tilfælde kunne påkæres; efter denne bestemmelse må kæren enten støttes på, at reglerne i § 117 (om skiftesamlingens bekendtgørelse og afholdelse) ikke er iagttaget, eller at stadfæstelse burde have været nægtet, fordi betingelserne efter § 118 nr. 1 og 2 ikke har været i orden.¹³

II. A. Anke eller kære foregår altid til den *landsret*, hvorunder skifteretten står, jfr. §§ 661, 662 og § 673. I væsentlig overensstemmelse med den ordning, der gælder i domssager ifølge § 435, 2. stk., og § 441, 3. stk., bestemmes det i § 665, jfr. § 678, 1. stk., at der i reglen ikke kan ske yderligere anke eller kære til Højesteret, men at dog justitsministeren undtagelsesvis kan tillade det.¹⁴

ge et boet tilhørende automobil afvist uanset, at K. L. § 80 ikke er nævnt i § 137, under henvisning til den nære analogi fra K. L. § 75, idet der ikke var antaget kurator i boet, således at skifteretten handlede i kurators sted som kreditorernes repræsentant. Cfr. derimod som genstand for kære skifterettens valg af inkassator, U. f. R. 1930 s. 1055 og spørgsmålet om salæret til sagfører, der var antaget som medhjælper og midlertidig bestyrer, U. f. R. 1932 s. 148.

12. Ved tvangsakkord udenfor konkurs er kreditorerne som omtalt s. 229 i dette tilfælde helt afskåret fra appel.
13. Denne begrænsning er derimod ikke foreskrevet ved tvangsakkord udenfor konkurs.
14. Med hensyn til anke tilføjes det dog ikke, som i § 435, 2. stk., udtrykkelig »når den (sagen) skønnes at have almindelig interesse eller videregående betydelige følger for vedkommende.« Ifølge motiverne til Rpl. i dens oprindelige affattelse (til K. U. t. B. R. sp. 197) har man ment, at sådan anke ikke helt burde være udelukket, navnlig fordi repartitionen undertiden vil indeholde afgørelser af spørgsmål, der, såfremt tvist derom var opstået på skiftet, ifølge §§ 657 og 659 ville have været at indbringe for landsretten som første instans og Højesteret som ankeinstans. Disse §§ er jo bortfaldet ved tillægsl. 1922 §§ 50 og 56, men ifølge denne lov vil en række krav, der ellers ville have hørt under landsret, blive afgjort af underretten som skifteret, og parterne får derfor ifølge § 665,

Ifølge den ændrede affattelse, som Rpl. § 678, 2. stk., allerede fik ved tillægslov 325, 3. juni 1919 § 23, skal dog fra Sø- og Handelsrettens skifteafdeling anke og kære altid finde sted til Højesteret.

B. Med hensyn til *anke- og kærefristen* og muligheden for at få oprejsning i tilfælde af deres oversiddelse gælder der ifølge § 661, 2. og 3. stk., § 662, §§ 674 og 675 lignende regler som ved anke eller kære mod afgørelser i domssager ved underret.¹⁵ En tvivl om ankefristens længde, når anke finder sted for Sø- og Handelsrettens skifteretsafdeling til Højesteret,¹⁶ er ved en ændring i § 678, 2. pkt., løst således, at fristen sættes lig med den almindelige ankefrist til Højesteret, 8 uger, dog også her med mulighed for at opnå oprejsningsbevilling.

III. A. Hvad *parterne* under *anke* af en skiftebehandling angår må der sikkert være fri *adgang* for enhver af boets interessenter *til at påanke* tvistigheder mellem dem indbyrdes og ligeledes mellem dem og boet, for så vidt den pågældende selv har været part i en sådan tvist. Derimod ville man næppe uden særlig hjemmel antage, at hver enkelt interessent også skulle være beføjet til at påanke afgørelsen i en tvist, der har verseret mellem boet og en af de andre interessenter, men i en sådan sag snarere betragte kurator eller skifteretten som en fællesrepræsentant for boets interesser.

jfr. § 678, heller ikke i de større sager fri adgang til at appellere til højesteret. Dette mener man imidlertid at kunne afværge derved, at justitsministeren i tilfælde, hvor det f. eks. drejer sig om betydelige arvekrav, stiller sig særlig imødekommende overfor andragender om at indbringe sagen for højesteret, jfr. Rigsdagstid. 1921-22 tillæg A. II. sp. 4917-18.

15. En forskel ligger der dog deri, at i domssager oprejsning med hensyn til anke ifølge § 436 smh. m. § 397 kun betinges af, at »der foreligger tilstrækkelig grund til at afvige fra den almindelige regel om ankefristen«, og med hensyn til kære ifølge § 441 smh. m. § 422 kun af, at »omstændighederne taler derfor«, medens der i skiftesager både med hensyn til anke og kære ifølge §§ 661, 3. stk., 662, 3. stk., og §§ 674, 675, 3. stk., stilles den strengere betingelse, at »ganske særegne omstændigheder retfærdiggør«, at parten ikke i rette tid har iværksat anke eller kære. Dette må motiveres med den særlig store betydning, det har, at bobehandlingen ikke trækker for længe ud.

16. Jfr. U. f. R. 1931 B s. 184, 228.

Vor lovgivning har imidlertid ved K. L. §§ 95 og 96 og Skl. §§ 41 og 42 truffet en bestemmelse i modsat retning,¹⁷ idet det fastsættes, at enhver af boets vedkommende skal have adgang til at påanke »en i en tvist, hvori de ikke er boets modparter, afsagt skifteretskendelse eller dom, ved hvilken boet vil lade det bero.« En betingelse herfor er det dog, at der »ikke mellem boet og vedkommende er sluttet overenskomst (forlig) om tvistens genstand,« og endvidere, at »sagens påanke ikke udsætter boet for tab af rettigheder, som ved kendelser eller domme er det tilkendte.« Den sidste betingelse er det vanskeligt at tillægge en rimelig mening, idet den vedkommendes egen ankepåstand selvfølgelig ikke vil gå ud på et ringere resultat, end opnået i underinstansen, medens der på den anden side aldrig kan skabes nogen beskyttelse mod, at der i henhold til modpartens påstand efter Rpl. § 413, 1. stk., jfr. § 438, 2. stk., statueres et ugunstigere resultat.¹⁸

Hvad der indvindes ved anken, skal komme bomassen til gode. Dog kan den ankende altid forlange først at blive dækket for sine omkostninger, men hvis der intet indkommer eller ikke så meget, som hans omkostninger beløber sig til, må han selv bære dem.

Her må også mindes om den ovenfor¹⁹ omtalte begrænsning i de enkelte kreditorers adgang til at påkære en beslutning af skifteretten, hvorved en vedtagen akkord forkastes.

Med hensyn til spørgsmålet, *overfor hvem* anke skal iværksættes, gælder ifølge §§ 664, 2. stk., og 676 den særlige bestemmelse, at *ankestævningen* altid skal *forkyndes*, foruden for den ankendes modpart,²⁰ i dødsboer eller lignende boer *for skifteret-*

17. Bestemmelsen er hentet fra den norske konkurslovs §§ 91 og 92, hvori den vistnok nærmest af historiske grunde er kommet ind, jfr. med hensyn til begrundelsen nærmere Mot. til den danske K. L. s. 107.

18. *Deuntzer*: Appel i civile Sager. 3. udg. (1898) s. 67 udtaler, at der »herved vel er sigtet til, at appellants påstand ikke må gå ud på et for boet ugunstigere resultat end det ved den indankede retshandling fastsatte, f. eks. på annullation, men dette vil heller ikke let falde appellanten ind.« *Hagerup*: Konkurs s. 307 mener, at den anførte betingelse må udelukke adgangen til retsmidler, når boet delvis har vundet sagen i underinstansen. – Bestemmelsen anvendes forøvrigt vistnok meget lidt i praksis, jfr. dog eksempelvis U. f. R. 1921, s. 471 (H), jfr. 1920 s. 504.

19. S. 314.

20. Dette kunne måske tidligere i visse tilfælde undlades efter en pl. 20. jan 1841, jfr. herom *H. Munch-Petersen*: Civilproces II (1908) s. 112-114.

ten, i konkursboer for kurator (eller, hvor der ingen sådan måtte være beskikket, for skifteretten, jfr. Rpl. § 677 og tidligere K. L. § 142, 1. stk.); der må da på boets bekostning drages omsorg for, at der i fornødent fald tages til genmæle. En sådan forkyndelse for skifteretten eller kurator må altid finde sted, selv om tvisten alene angår forholdet mellem to interessenter indbyrdes.

Iøvrigt skal ifølge § 664, 1. stk., jfr. § 678, 1. stk., anke foregå i overensstemmelse med de om anke fra underret til landsret i domssager givne regler, jfr. §§ 435-440,²¹ dog »med de lempelser, som følger af forholdets natur.« Den sidste begrænsning vil navnlig have den betydning, at skriftvekslingen her undertiden vil kunne gøres mindre indgående end i domssagerne, fordi der allerede i, hvad der er foregået under skiftebehandlingen, vil foreligge et tilstrækkeligt grundlag for spørgsmålets mundtlige behandling og påkendelse ved landsret.

Der åbnes imidlertid, ligesom ved appel af fogedforretninger efter § 594, 1. stk.,²² ved § 664, 3. stk., jfr. § 678, 1. stk., en almindelig adgang til at fremkomme med nova i appellen, idet i reglen den for skifteretten stedfundne procedure ikke er bindende, og der endogså intet er til hinder for, at tillæg til og rettelser i de tidligere påstande fremsættes.

Hvor anke undtagelsesvis kan finde sted til *Højesteret*, gælder ifølge § 665, 2. stk., jfr. § 678, 1. stk., ganske de almindelige regler i kap. 36.²³ –

Om ankens mulige »suspensive« eller »opsættende« virkning på udbetalinger efter udlodninger ifølge K. L. § 127 eller på udtællinger i henhold til opgørelser ifølge Skl. § 50, 3. stk., er allerede ovenfor talt.²⁴

B. Angående *kære* bestemmes det ved § 664, 4. stk., jfr. § 678, 1. stk., at den i almindelighed skal foregå efter samme regler som kære til landsret over underrettens afgørelser i domssager efter § 441.²⁵

Hvad angår spørgsmålet om karens suspensive virkning på

21. Jfr. nærmere Tvistemaal s. 238 ff.

22. Jfr. Tvangsfuldbyrdelse s. 151-53.

23. Jfr. nærmere Tvistemaal s. 251-53.

24. S. 193 og 263.

25. Jfr. nærmere Tvistemaal s. 254-56.

behandlingen,²⁶ bestemmes det ved § 661, 1. stk., 2. pkt., og § 675, 2. stk., i almindelighed, at »boets behandling ikke desto mindre bliver at fortsætte, men skifteretten har i så fald at drage omsorg for, at den kærendes ret ikke foregribes ved behandlingen, medens kæremålet står på.²⁷ Særlig for det tilfælde, at der er iværksat kære mod den beslutning, hvorved en akkord stadfæstes, foreskriver § 675, 2. stk., at boet ikke forinden spørgsmålets endelige afgørelse må udleveres til skyldneren, medmindre der drages omsorg for at sikre den kærende. Dog skal et kæreskrift, der ikke påberåber sig nogen af de i K. L. § 139 ommeldte anke(kære)grunde, ikke hindre boets udlevering til skyldneren. I strid med det i almindelige borgerlige sager gældende princip er der altså i skiftesager tillagt *kære en vis suspensiv virkning*.

26. Jfr. i domssager Rpl. § 422, 2. stk., jfr. 441, og Tvistemaal s. 255.

27. Jfr. herved dom i U. f. R. 1931 s. 364.

SYVENDE AFSNIT

International og internordisk skifteret

International skifteret

§ 39

I. International konkursret

Skønt hovedsynspunkterne i væsentlige henseender er de samme, gør der sig dog på dette område også visse forskelligheder gældende mellem konkursretten og den egentlige skiftebehandling, særlig dødsboskiftet.

A. Hvad *konkursen* angår, må det erkendes, at selve dennes hovedformål, den ligelige fyldestgørelse af alle kreditorer, i høj grad taler for dens internationale anerkendelse. Det bør nemlig herefter ingen forskel gøre, om konkursen er erklæret det ene eller det andet sted, om det drejer sig om indenlandske eller udenlandske fordringshavere, eller om boets aktiver befinder sig i det ene eller andet land. I alle tilfælde synes aktiverne at måtte indtages i bomassen på det sted, hvor konkursen lovlig er erklæret, for gennem en samlet opgørelse at anvendes til kreditorernes fyldestgørelse, således at hverken en »specialkonkurs« over de midler, der måtte findes i det enkelte land, eller en individualforfølgning i dem skal kunne betage hovedkonkursboet denne ret.

Under nutidens vidtforregnede forretningsliv vil denne situation, hvor et konkursbos aktiver og passiver findes spredt rundt om i forskellige lande, hyppig komme frem, og manglen af en almindelig international ordning vil da ofte medføre i høj grad stødende og uretfærdige resultater. Det er derfor intet under, at tanken om *konkursens* »universalitet« eller »enhed« stærkt har beskæftiget sindene og fremkaldt forsøg på løsning både fra videnskabelige institutter og fra mere officielle kredse på interna-

tionale privatretskonferencer, således på den 4. konference i Haag 1904, hvor der blev udarbejdet udkast til konvention om en international ordning af fallitten, og på den 5. konference i 1925, hvor dette udkast blev nærmere udformet.

På den anden side frembyder en sådan ordning meget betydelige vanskeligheder. Disse viser sig allerede ved bestemmelsen af *stedet* for den konkursret, hvis behandling skal være afgørende. Endnu stærkere kommer de frem ved *de nærmere regler*, der skal gælde for denne behandling. I sine grundtræk er vel konkursinstituttet ordnet efter beslægtede synspunkter i de forskellige lande. Men der kommer dog mange afvigelser frem ved den nærmere ordning. Når et lands konkursregler overføres på aktiver, beliggende i et andet land, vil der derigennem udøves en retlig råden over disse aktiver, og omvendt landets egne myndigheder udelukkes fra en rådighed, der i almindelighed vil tilkomme dem, og dette vil ofte blive følt som en krænkelse af landets suverænitæt, ligesom også landets borgere, der således afskæres fra at søge fyldestgørelse i de pågældende aktiver, derved vil anse sig for forfordelte. Dertil kommer, at man ved den samlede opgørelse og afvikling af skyldnerens formue, som konkursen betyder, ikke vil kunne undgå at komme ind på en række *spørgsmål af almindelig privatretlig karakter* og en anerkendelse af en anden stats konkursordning vil derfor – i endnu højere grad, end hvor det drejer sig om at respektere en enkelt udenlandsk dom – kunne komme til at betyde, at man tillige bøjer sig for dets materielle retsorden i det hele.

Konkursens internationale karakter er da også hidtil kun i højst begrænset omfang blevet anerkendt. Det omtalte Haager-konventionsudkast ville, selv om det var blevet tiltrådt af magterne ikke i sig selv tilvejebringe en sådan international fællesordning.

Det er nemlig kun tænkt at skulle være en *»model-traktat«*, der skal tjene til mønster for indgåelsen af tosidige overenskomster mellem enkeltstater, hvis retsorden forudsættes at stå hinanden nær.

Der træffes således for det første bestemmelse om *værnetinget*, hvor konkursen skal erklæres, nemlig som regel af en ret i den stat, hvor skyldnerens bopæl eller hoved-forretningsvirksomhed findes. Når konkursen er erklæret og behørig kundgjort på dette

sted, forhindrer den enhver yderligere falliterklæring. *Retsvirkningerne* af fallitten i det ene land udstrækker sig nemlig til det andet lands territorium. Dog kræves der til foretagelse af tvangsfuldbyrdelseskridt i det andet land, at konkursdekretet i dette er blevet beklædt med »*eksekvatur*«, og en forudsætning herfor er, at det intet indeholder, der kommer i strid med den offentlige orden, »*ordre public*«,¹ i eksekutionslandet. Desuden skal konkursdekretet være *kundgjort* i de lande, hvor fallenten har en filial, eller hvor konkursbestyrelsen påtænker at gøre fallittens virkninger gældende. Det udtales udtrykkelig, at i enhver konkurs skal *fremmede kreditorer*, der er statsborgere i en af de kontraherende stater, være *fuldstændig ligestillede* med konkurslandets egne kreditorer. Spørgsmålene om *afkræftelse* og om *konkursordenen* afgøres som regel efter *konkursstedets love*, dog forbeholdes »*lex rei sitæ*«,² for så vidt angår fortrinsrettigheder i bestemte ting, både faste ejendomme og løsøre, og ligeledes forbeholdes vedkommende stats *fiskale rettigheder*.

Dette konventionsudkast har ikke fået nogen synderlig betydning, hvad der heller ikke var at forvente. For så vidt nemlig det slægtskab i de pågældendes retsorden, som forudsættes til dets anvendelse, er til stede, vil næppe alle deri foreskrevne betingelser og begrænsninger være påkrævet. Og hvis omvendt denne forudsætning mangler, udelukker anvendelsen sig jo allerede af den grund.

Før udarbejdelsen af det almindelige konventionsudkast var der indgået traktater mellem lande med nærbeslægtede retsforfatninger om gensidig anerkendelse ikke blot af domme, men også af konkurs, således i 1889 mellem Frankrig og Svejts, i 1899 mellem Frankrig og Belgien og i 1925 mellem Belgien og Holland.

Som bekendt er der også sluttet særlige konventioner mellem de nordiske stater, men disse vil først blive behandlet i §§ 41 og 42 i afsnittet nedenfor om internordisk skifteret.

Hvor sådanne særlige traktater mangler, må ordningen ganske bero på de bestemmelser, som de enkelte landes konkurslove inde-

1. Jfr. herom *O. A. Borum*: Lovkonflikter (1948) s. 68-70, Tvistemaal s. 260, *Madsen-Mygdal*: Ordre public og Territorialitet og *Ross* i T. f. R. 1954 s. 241 ff.

2. Sml. *Borum*: Arvefaldet s. 52-53 og samme: Lovkonflikter s. 144.

holder derom, og disse frembyder et ret broget billede. Der gives næppe nogen konkurslov, der ganske generelt anerkender konkursens universalitet, men adskillige, der i princippet helt nægter en sådan anerkendelse. Dette gælder således om den svensk-finske og også i det væsentlige om den norske ret. Det må også erkendes, at dette forhold meget lidt egner sig til specialordning for hvert enkelt lands vedkommende, da dette land derved påtager sig byrder, som ikke opvejes med tilsvarende fordele, men hertil må der kræves en vis *gensidighed* i forholdet. Der er dog nogle konkurslove, som indeholder visse begrænsede udtryk for universalitetstanken. Det vil der i det følgende blive lejlighed til at komme ind på.

B. Når konkursen er erklæret ved rette værneting³ må reglen være, at hele *behandlingen foregår efter konkursstedets lovgivning*. Dette gælder ikke blot med hensyn til de *rent formelle konkursregler*, men også den nærmere bestemmelse af *den materielle virkning, konkursen øver* på de forskellige retsforhold (den såkaldte »materielle konkursret«), må foregå efter den samme lov. *Derimod* har spørgsmålet om *de almindelige betingelser for rettighedernes gyldige stiftelse*. om der f. eks. dertil kræves skriftlig oprettelse, tinglysning, tingens overlevering el. lign., intet med konkursretten at gøre, men må afgøres efter den internationale privatrets regler. Herefter vil konkursstedets lovgivning ingenlunde i almindelighed være afgørende, men det vil komme an på loven enten på det sted, hvor parterne har domicil eller statsborgerret, eller på »lex rei sitæ« eller ifølge sætningen »lex loci contractus« på loven, hvor oprettelsen er sket.⁴

At der som regel *ikke* i konkursboer gøres *nogen forskel på indenlandske og udenlandske kreditorer*,⁵ er heller ikke udtryk for nogen særlig konkursretlig ordning, men kun en følge af den almindelige retsevne og specielle partshabilitet, der plejer at tillægges alle mennesker uden hensyn til nationalitet eller domicil.

C. Et særligt spørgsmål opstår imidlertid i det tilfælde, at *nogle af et konkursbos aktiver måtte befinde sig udenfor konkurs-*

3. Jfr. ovenfor s. 10-12.

4. Jfr. nærmere *O. A. Borum*: Lovkonflikter s. 142 ff. og 145 ff. Jfr. også D. Rpl. I. s. 59-60.

5. Jfr. *Deuntzer* s. 198-99 og *Borum*: Lovkonflikter s. 98 ff.

landet. Vil da konkursen direkte eller indirekte, øve nogen virkning med hensyn til disse aktiver, og hvilke regler gælder der nærmere herom? Bortset fra særlige traktater som de internordiske Konkurs- og Dødsbokonventioner er det klart, at den danske lovgivning kun suverænt kan bestemme, i hvilket omfang den med hensyn til en konkurs, der måtte være erklæret i udlandet, vil tillægge denne virkninger her i landet. Men det omvendte spørgsmål, om en konkurs, der er erklæret her i landet, vil blive anerkendt i andre lande, har dels umiddelbar betydning til at sikre denne konkurs' effektivitet, dels den indirekte betydning at måtte øve en vis indflydelse på, hvor imødekommende vore myndigheder kan antages at ville stille sig overfor konkurs, der er dekretet i andre lande. En vis gensidighed («reciprocitet») synes nemlig som tidligere berørt at måtte være en naturlig forudsætning for en sådan anerkendelse.

a. Hvad nu først angår det spørgsmål, om en udenlandsk konkurs har samme virkning som en indenlandsk til at *afskære individualforfølgning* med hensyn til boet tilhørende aktiver, der findes her i landet, er besvarelsen af dette spørgsmål tvivlsomt.

De fremmede lovgivninger frembyder på dette område et temmelig broget billede. Medens den *tyske* konkursordning i § 237 i almindelighed frakender den udenlandske konkurs en sådan virkning til at udelukke individualforfølgning, tillægger omvendt den *østrigske* konkursordning (på betingelse af gensidighed) den udenlandske konkurs en vis virkning i denne retning, idet den der i landet værende rørlige formue, som tilhører en skyldner, over hvis formue der i udlandet er åbnet konkurs, efter § 67 bliver at udlevere den udenlandske konkursmyndighed på dennes forlangende, så vidt der ikke er åbnet konkurs i indlandet.

En noget lignende ordning gælder efter *engelsk* ret, idet det som regel anerkendes, at et i England afsagt konkursdekret med visse begrænsninger strækker sine virkninger også over fallentens ejendele, vistnok endogså faste ejendomme, der befinder sig i udlandet, og at omvendt en konkurs i udlandet, hvor skyldneren er domicileret, bevirker overgang til konkursbestyrelsen af rørlige formuegenstande, som skyldneren ejer i England, men derimod som hovedregel ikke overgang af fast ejendom i England. Overensstemmende hermed er udlæg (i en pengefordring) blevet til-

sidesat, som en kreditor havde opnået i England efter begyndelsen af en fremmed konkurs.⁶

Efter *norsk* retspraksis antages der også at bestå en vis adgang for en udenlandsk konkursret til at forlange af en norsk skifteret, at den registrerer og tager vare på gods, som skyldneren måtte besidde der i landet, men der synes dog ikke derved at indtræde nogen beskyttelse mod norske kreditorers retsforfølgning.⁷ Derimod anerkendes en sådan beføjelse for den fremmede konkursdomstol ikke efter *svensk* eller *finsk* ret.⁸

I *fransk* ret gives det udenlandske konkursdekret visse begrænsede rettigheder, men har iøvrigt ingen virkning i Frankrig før end det er blevet beklædt med fransk eksekvatur.⁹

Hvad nu endelig *Danmark* angår, er forholdet det, at vor lovgivning – bortset fra bestemmelserne i den internordiske konkurskonvention, som vil blive omtalt i § 41 – ikke indeholder nogen almindelig afgørelse af spørgsmålet.

En sådan foreligger alene med hensyn til det ret upraktiske tilfælde, hvor der bliver tale om anvendelse af *personlig arrest* overfor en skyldner, der er erklæret fallit i udlandet. Danmark har nemlig tiltrådt Haager-civilproceskonventionen af 1905, jfr. bekendtg. 119, 19. maj 1909, efter hvis art. 24 personlig arrest i civile og kommercielle anliggender hverken som eksekutionsmiddel eller blot som sikkerhedsmiddel må anvendes overfor fremmede, der er undersætter af en af de kontraherende stater, i tilfælde, hvor sådan arrest ikke ville være anvendelig overfor landets egne undersætter. I overensstemmelse hermed foreskriver Retsplejeloven i § 621,¹⁰ at skyldnerens fængsling skal ophøre ikke blot, så snart den arresterede skyldners bo er taget under konkurs-

6. Jfr. *Dicey: Conflict of Laws* (1949) 6. udg. s. 327 ff. og s. 438 ff., *Cheshire: Private International Law* (1953) 4. udg. s. 472 ff. og *C. Thomsen i T. f. R.* 1900 s. 296 ff.

7. Jfr. *Stian Bech* s. 130-32. Cfr. derimod angående teoriens stilling til sådan registrering og beslaglæggelse *Hagerup: Konkurs* s. 387 ff.

8. Jfr. *C. A. Reuterskiöld: Handbok i svensk privat internationell rätt* s. 150 og *Håkan Nial: Internationell Formögenhetsrätt* (1953) s. 103 ff.

9. *Battifol: Traité élémentaire de droit international privé* (1949) No. 774. *Arminjon: Précis de droit international privé commercial* (1948) No. 322.

10. Jfr. tidligere K. L. § 165.

behandling her i landet, men også, når det er sket i et land, med hvilket der foreligger overenskomst herom.

Med hensyn til *arrest i gods* (og derpå følgende eksekution) havde man lige til Retsplejeloven den modsatte ordning, idet en plakat af 30. november 1821 bestemte, at arrestimpetranten ikke ved debtors falissement i udlandet, omend denne måtte være erklæret, inden arresten blev iværksat, skulle hindres i at forfølge arresten og til sin tid at gøre eksekution i det arresterede gods.

Der herskede imidlertid en almindelig opinion om det principstridige ved denne ordning.¹¹ Ikke sjældent kaldtes plakaten ligefrem for »røveriplakaten«, jfr. også, at en tilsvarende ordning i tysk ret af nogle forfattere er betegnet som »système de pillage«. Den optoges derfor heller ikke i Retsplejeloven, og det fremgår klart af motiverne til denne, at det dermed var meningen at opheve den, således at der, når det i lovens § 635 siges, at arrestens forfølgning udelukkes ved skyldnerens konkurs, derunder også skal være indbefattet konkurs i udlandet.¹² Som grund til, at man ikke har optaget bestemmelsen, anføres det: »At et konkursbo bør behandles der, hvor fallenten har sit hjem, og at al hans formue, også den, der findes i fremmed land, bør inddrages i boet, er en grundsætning, der mere og mere gør sig gældende i de nyere love. Det er også klart, at konkursbehandlingsens øjemed, at tilvejebringe så ligelig og retfærdig en fordeling af boets midler som mulig, bedst vil nås gennem en sådan ordning.«

I overensstemmelse hermed har Østre Landsret¹³ stadfæstet en københavnsk fogedretskendelse, hvorefter der i henhold til K. L. § 10 ikke kunne foretages arrest i en udlændings her i landet værende gods, efter at hans bo i udlandet var taget under konkursbehandling, idet pl. 30. november 1821 var bortfaldet ved Retsplejeloven.

Derimod har en senere Østre Landsrets kendelse¹⁴ underkendt

11. Således betegnedes den i *Deuntzers* fremstilling af arrest og forbud (2. udgave, 1897) s. 85 som »lidet stemmende med de i den såkaldte internationale privatret gældende grundsætninger og ikke uden temmelig betænkelige konsekvenser.«

12. Jfr. nærmere D. Rpl. I. s. 60-61.

13. U. f. R. 1925 s. 515.

14. U. f. R. 1929 s. 377.

en københavnsk fogedretskendelse, der gik i samme retning, og statueret, at »der ikke foreligger den nødvendige klare lovhjemmel, for at nægte en fordringshaver arrest i hans debtors her i landet beroende værdier af den grund, at debtors bo er taget under konkursbehandling i udlandet. Med lignende begrundelse har en Østre Landsrets dom, der blev stadfæstet af Højesteret,¹⁵ tilladt foretagelsen af arrest i en fordring, der her i landet tilkom et forsikringselskab, som var erklæret fallit i udlandet (Norge), og denne afgørelse må der tillægges særlig vidtrækkende betydning, fordi der ved den endogså forelå særlige omstændigheder, der kunne støtte et modsat resultat.

Det er imidlertid et spørgsmål, om disse domme ud fra den da gældende retstilstand kunne anses for rigtige. Når de således som hovedargument bygger på den betragtning, at der måtte kræves særlig »klar lovhjemmel« for i denne retning at anerkende konkursens universelle virkning, er dette jo i og for sig kun et aksiom uden realt indhold. Hvis man, således som man hidtil hos os er gået ud fra, anså den udenlandske konkurs' mangel på virkning i denne retning for et brud på den internationale rets principper, måtte man netop kræve klar hjemmel for at antage, at et sådant forelå. Og dette har i vor hidtil gældende ret så langt fra været tilfældet, at der efter det ovenfor anførte forelå gode grunde til omvendt her at statuere en anerkendelse af disse principper. I tysk ret, hvor som ovenfor omtalt den udenlandske konkurs ikke udelukker individualforfølgning i formuegenstande, der findes i Tyskland, har det også været anset for nødvendigt positivt at hjemle dette, således som det er sket ved konkursordningens § 237. Ville man dog ikke antage disse grunde for fyldestgørende til at fastslå en almindelig og absolut forpligtelse for vore domstole til i denne retning at respektere den udenlandske konkurs, kunne man, da det var givet, at det tidligere ubetingede forbud derimod i pl. 30. november 1821 var bortfaldet, næppe kunne komme videre end til at *domstolene måtte være stillet frit*, således at de efter deres skøn over omstændighederne i det enkelte tilfælde måtte kunne afgøre, om der burde tillægges den udenlandske kon-

15. U. f. R. 1930 s. 8 og *Borum*: Lovkonflikter s. 132. – Lignende afgørelser er af Højesteret truffet med hensyn til likvidation i udlandet, sammesteds s. 9.

kurs virkning til at udelukke individualforfølgning mod skyldneren her i landet.

En ubetinget fornægtelse af de fremmede konkursdekreters retsvirkning i denne retning var nemlig meget lidt i harmoni med den principielle anerkendelse af fremmede domme, hvortil i Danmark både teori og praksis uden nogensomhelst positiv lovhjælp i lange tider havde sluttet sig. Det er nemlig vel sandt, at et konkursdekret ikke i alle retninger kan sidestilles med en dom, idet det navnlig har en langt mere generelt virkende karakter end domme angående enkelte krav eller retsforhold,¹⁶ men det lader sig dog ikke nægte, at det indeholder en juridisk afgørelse, nemlig angående det spørgsmål, om betingelserne for at tage skyldnerens bo under konkursbehandling foreligger, og det måtte da ligesom andre udenlandske retsafgørelser respekteres, når de almindelige forudsætninger, der opstilledes herfor, var i orden.¹⁷

Denne analogi fra domme ville nu under ingen omstændigheder kunne føre til at tillægge den udenlandske konkurs nogen *umiddelbar eksekutiv* virkning, hverken positivt eller negativt, idet det også om domme gjaldt, at de måtte forsynes med særligt »eksekvatur« for at få tillagt en sådan virkning.¹⁸ Om et sådant eksekvatur da skulle meddeles af de almindelige domstole eller af en skifteret (den, i hvis kreds det fremmede konkursdekret først forsøgtes at blive gjort gældende), kunne omtvistet, men overvejende grunde måtte vistnok tale for at lade skifteretten træde i de fremmede konkursretters sted.¹⁹

Imidlertid synes hele grundlaget for gennem en analogi fra reglerne om dommes retskraft og eksekutionskraft at nå til en sådan ordning at måtte være bortfaldet ved de ændringer, der ved Retsplejelovens revision i 1932 er sket gennem den indføjede § 223 a, og den ændrede affattelse af § 479.²⁰ Herefter er nemlig den almindelige anerkendelse af dommes retskraft og den der-

16. Jfr. nærmere *Hagerup*: Konkurs s. 388.

17. Jfr. nærmere D. Rpl. II s. 406-10, *Tvistemaal* s. 260.

18. Jfr. *Tvangsfuldbyrdelse* s. 23-24.

19. Jfr. nærmere *H. Munch-Petersen*: Et Spørgsmaal vedrørende Konkursens »Universalitet« i det af svensk Juristtidning udgivne Festskrift for Marks von Würtemberg (1931), navnlig s. 440-42.

20. Se herom *H. Munch-Petersen* U. f. R. 1934 B s. 1 ff.

igennem skabte mulighed for at få den tillagt eksekutionskraft ophævet, og deres virkninger i begge retninger gjort afhængig af en særlig overenskomst derom med den enkelte fremmede stat eller (for så vidt angår den bindende virkning) en kgl. anordning herom.

En anden sag er, at når vedkommende effekter allerede var inddraget under konkursbehandlingen i udlandet, før de indkom her i landet, vil ingen retsforfølgning mod dem her kunne finde sted, f. eks. når gods af det udenlandske konkursbo sendes hertil for at sælges.²¹

b. Hvis et *udenlandsk konkursbo ønsker at inddrage effekter*, der findes her i landet, eller omvendt en skyldner, der er erklæret fallit i udlandet, til trods herfor gør forsøg på at komme i besiddelse af sådanne effekter, kunne man mene, at man også i denne retning måtte frakende den udenlandske konkurs enhver virkning, så at spørgsmålet måtte afgøres uden hensyn til den.

Imidlertid synes den rette opfattelse snarere at måtte være den, at det ikke her drejer sig om en eksekutiv virkning af konkursdekretet, men at dette i sig selv som »*retskonstitutivt faktum*« medfører, at rådigheden over alle boets effekter, hvad enten de findes i ind- eller udlandet, går over fra skyldneren til konkursboets bestyrelse. Denne må altså nu anses for kompetent til at gøre alle skyldnerens formuerettigheder gældende. Hvis der fra en tredjemands side rejses indsigelse mod udleveringen, må denne søges gennemført ved de almindelige domstole, men i modsat fald kan der næppe være noget til hinder for – men nogen egentlig retspligt hertil kan næppe antages²² – at den danske skifteret på det sted, hvor effekterne findes, lægger beslag på dem for det udenlandske konkursbo.²³ Fra dette øjeblik må de da vistnok anses for inddraget i boet, så at der ikke længere kan foretages individualforfølgning i dem.

21. Jfr. U. f. R. 1887 s. 626 (630) (H), *Deuntzer*: Arrest og Forbud, 2. udg. (1897) s. 85 note 2, *Hagerup*: Konkurs s. 387.

22. Cfr. derimod om forholdet efter den internordiske konkurs-konvention nedenfor s. 343.

23. Jfr. således allerede *Ørsted* i *Eunomia* IV. s. 73, *Deuntzer* s. 31 (der dog ikke vil tillægge denne besiddelsestagen nogen virkning overfor de andre kreditorer) og efter norsk ret *Stian Bech*: Konkurslovgivningen s. 132-

Forinden udleveringen til det udenlandske konkursbo sker, må selvfølgelig *de derved påløbne udgifter dækkes*.²⁴ Ligeledes er det klart, at de tidligere lovlig stiftede rettigheder i de pågældende effekter må respekteres. Nogle har hævdet, at alle de *forpligtelser* (og da særlig de, der var knyttet til gods her i landet)²⁵ eller i hvert fald den privilegerede gæld, *som skyldneren måtte have pådraget sig her i landet*,²⁶ forlods skulle kunne kræves betalt af effekterne, så at kun resten udleveres til konkursboet. Dette kan dog næppe i al almindelighed antages. Også de indenlandske kreditorer måtte nemlig være forberedt på, at den udenlandske skyldner rådede også over sine herværende aktiver i strid med deres interesser, og de synes derfor også at måtte finde sig i, at en sådan rådighedsoverførelse sker ved konkursen. Den eneste måde, hvorpå der kunne ydes fordringshaverne effektiv beskyttelse herimod, ville være ved at erklære »*specialkonkurs*» over den udenlandske skyldner.²⁷ Men betingelsen herfor må efter det tidligere²⁸ anførte være, at der findes et *konkursværneting* her, idet skyldneren enten (eventuelt *foruden* sin bopæl i udlandet) har domicil her, eller, hvor det drejer sig om et selskab eller en forening, har sit hovedforretningslokale her i landet.

Noget andet må dog vistnok gælde med hensyn til forpligtelser, der klart var forudsat at *skulle opfyldes i den retskreds*, hvor udlændingens aktiver findes, hvor altså i en domssag opfyldelsesværnetinget efter Rpl. § 243 ville finde anvendelse. Navnlig i det i §'ens 2. stk. omhandlede tilfælde, hvor det drejer sig om forpligtelser hidrørende f. eks. fra betaling for hotel- eller pensionatsophold eller lægehjælp under udlændingens ophold i retskredsen,

33. Cfr. derimod københavnsk skiftedecision i U. f. R. 1911 s. 458 (dog dissens), V. L. T. 1935 s. 21 forudsætningsvis, for norsk ret *Hagerup: Konkurs* s. 388-89 og for svensk ret *Håkan Nial: Internationell Formögenhetsrätt* s. 103 ff. – Se nu herved den internordiske Konkurskonvention art. 3, hvorom ndfr. s. 342-43.

24. Jfr. om forholdet ved dødsboer s. 334 og navnlig U. f. R. 1955 s. 883.

25. Jfr. allerede *Ørsted* i *Eunomia* IV s. 70-73.

26. Således efter norsk praksis ifølge *Stian Bech: Konkurslovgivningen* s. 131.

27. Jfr. således også *Hagerup: Konkurs* s. 389, 392-93, *Stian Bech: Konkurslovgivningen* s. 131-32.

28. Jfr. ovfr. s. 10 ff.

ville det være i høj grad stødende, om de pågældende nu skulle henvises til at søge deres ret på det måske fjernt beliggende sted i udlandet, hvor udlændingens konkursbo behandles. Om der skal statures en sådan undtagelse, har vel i teorien²⁹ været noget omtvistet, men praksis³⁰ har været tilbøjelig til at anerkende den. –

Omvendt må det antages, at en konkursbehandling her i landet i princippet *også* omfatter skyldnerens i *udlandet værende ejendele*, så at det må være konkursbestyrelsens ret og pligt at søge at komme i besiddelse af dem.³¹ En anden sag er, at den effektive gennemførelse af dette princip selvfølgelig må være afhængig af, hvor imødekommende det fremmede lands myndigheder stiller sig til sådanne begæringer om udlevering af en udenlandsk fal-lents gods. –

Der er nogle spørgsmål vedrørende konkursens internationale karakter, som endnu kan fortjene at fremhæves.

c. Den almindelige regel om, at konkursstedets regler kommer til anvendelse på behandlingen, må sikkert også anvendes på *konkursordenen*. Såvel spørgsmålet om *almindelige* fortrinsrettigheder som om *særlige* fortrinsrettigheder i enkelte ting og deres indbyrdes forhold må afgøres efter konkurslandets love, og dette synes da også at måtte gælde med hensyn til rettigheder i ting, der ved konkursens åbning findes i udlandet og efter de ovenfor udviklede regler inddrages i konkursboet. En forudsætning for, at disse fortrinsrettigheder skulle respekteres af tredjemand, måtte i hvert fald være, at de efter den ved deres stiftelse gældende »lex rei sitæ« var lovlig stiftet, og for så vidt de senere blev flyttet, at de på det nye sted foreskrevne betingelser for, at de kunne nyde retsbeskyttelse mod trediemand, således her i Danmark navnlig hyppigt tinglysning, var iagttaget.³² Med hensyn til *faste ejendomme* kræver vistnok hensynet til realkreditten yderligere, at rettigheder i sådanne og deres indbyrdes prioritetsstilling helt

29. For at gøre denne undtagelse fra hovedreglen *Schlegel*: Skifteretten s. 321-22, *O. A. Borum*: Personalstatutet (med hensyn til dødsboer) s. 526-29, men derimod *Deuntzer* s. 34-36, 195, *Hagerup*: *Konkurs* s. 392-93.

30. Jfr. således de af *Borum* anførte administrative afgørelser og angående norsk praksis *Stian Bech*: Konkurslovgivningen s. 131-33.

31. Jfr. *Deuntzer* s. 24-25.

32. Jfr. *O. A. Borum*: Lovkonflikter s. 83 og s. 143-44.

igennem afgøres efter loven i det land, hvor ejendommen er beliggende. Skønt dette hensyn næppe gør sig helt så stærkt gældende for løssøretings vedkommende, idet deres flyttelige natur vil gøre retsstillingen noget usikker, taler dog beslægtede betragtninger for en lignende ordning ved løssøre.³³

d. Hvad spørgsmålet om *afkræftelse* angår, kan vel ikke de afgørelser, som en udenlandsk konkursret måtte have truffet herom, være bindende her i landet. Men i princippet må også i denne retning forholdet afgøres efter den fremmede konkurslov, der altså som regel må lægges til grund ved afkræftelsessøgsmål, som måtte blive anlagt her i landet. Dog må det vistnok, for ikke at forstyrre omsætningens sikkerhed for stærkt, antages, at dispositioner over ting, der på dispositionens tidspunkt befandt sig her i landet, ikke vil kunne afkræftes, medmindre en sådan afkræftelse *også* er hjemlet efter den danske Konkurslov.³⁴

e. Medens en *tvangsakkord* indgæet i Danmark, formentlig må tillikendes exterritorial virkning,³⁵ er det noget tvivlsomt, om der skal tillægges en tvangsakkord, indgæet i udlandet, umiddelbar virkning her i landet. Overvejende grunde taler dog vistnok for, efter den nugældende lovgivning at nægte dette. Tvangsakkorden har jo til en vis grad karakteren af et *forlig*, men adskiller sig dog fra dette derved, at et mindretal af kreditorerne tvinges af flertallet til at gå ind på ordningen. Når der imidlertid efter Rpl. § 223 a og § 479 endogså til anerkendelse af den bindende virkning og eksigibilitet af et egentligt offentligt forlig kræves, at der er truffet særlig bestemmelse derom, synes dette også at måtte kræves for tvangsakkords vedkommende. I modsat fald vil der hverken kunne blive tale om at fuldbyrde den udenlandske tvangsakkord her i landet eller overhovedet at anse den for umiddelbart bindende. Men en anden sag er, at også i denne retning

33. Efter Haagerkonventionsudkastet af 1925 (art. 9) skal således fortrinsrettigheder såvel i løssøre som i faste ejendomme afgøres efter »lex rei sitæ«. Dette er – som det vil fremgå af fremstillingen i § 41 – ligeledes tilfældet efter den fællesnordiske konvention, hvorimod f. eks. den belgisk-hollandske traktat af 1925 kun bringer »lex rei sitæ« til anvendelse på rettigheder i faste ejendomme, men med hensyn til fortrinsrettigheder i løssøre anvender konkurslandets love.

34. Jfr. *Hagerup*: Konkurs s. 403.

35. Jfr. *Håkan Nial*: Internationell Formögenhetsrätt (1953) s. 114.

må konkurslandets love (og ligeledes ved tvangsakkord udenfor konkurs skyldnerens daværende domicillands love) i almindelighed lægges til grund. Finder nu en dansk domstol herefter, at den i udlandet indgåede tvangsakkord må anses for gyldig, må den respektere den, hvad der navnlig viser sig i, at den gennem tvangsakkorden skete *nedsættelse af gælden* også anerkendes ved søgsmål, der måtte blive anlagt mod skyldneren her i landet for at søge fyldestgørelse i hans herværende aktiver.³⁶ Tvangsakkorden har nemlig efter sin natur ikke hensyn til en bestemt formue-masse, men til skyldnerens personlige hæftelse i almindelighed.³⁷

§ 40

II. Dødsboskifte¹

For en international ordning af den egentlige skifteret frembyder der sig *endnu* større vanskeligheder end for en fællesordning af konkursretten. Allerede de formelle regler, der gælder om behandlingen af dødsboer, er i de forskellige lande langt mere divergerende end konkursreglerne. Dertil kommer, at også den materielle ret på dette område frembyder større forskelligheder end de gennemgående handelsretlige regler, som der i konkursboer hyppigst bliver tale om. Hvis værnetinget og den formelle skiftebehandling bestemmes efter domicilet, den materielle arveret efter nationaliteten, bliver disharmonien særlig stor.

De forsøg, der er gjort på en international løsning, er da også hidtil faldet ret negativt ud. På den 6. internationale privatretskonference i Haag i 1928 blev der ganske vist også udarbejdet udkast til en modeltraktat om lovkonflikter og jurisdiktion vedrørende arveforhold. Men de deri foreslåede regler er på grund af deres gennemførte kompromis-karakter blevet så brogede og

36. Jfr. U. f. R. 1895 s. 163.

37. Jfr. *Håkan Nial*: Internationell Formögenhetsrätt (1953) s. 115-16, som synes at lade kontraktsstatuttet være afgørende for tvangsakkordens virkninger, men cfr. dog tildels *Hagerup*: Konkurs s. 398-99.

1. Om svensk ret se *Karlgren*: Internationell privat- och processrätt (1950) s. 138 ff.

indviklede (der blev således i alt for mange tilfælde givet *valget* mellem den afdødes statsborgerland og sidste domicilland), at de næppe kan ventes at ville finde nogen praktisk anvendelse.

Bortset fra særlige traktater må de internationale regler om dødsboskifte i princippet bestemmes efter lignende synspunkter som den internationale konkursret, men enkelte modifikationer kommer dog frem.

A. Vedrørende *værnetinget* må som tidligere nævnt² skiftet foregå på det sted, hvor afdøde var *domicileret* uden hensyn til hans statsborgerforhold.

Det må dog bemærkes, at skiftelovens § 87³ indeholder en særlig bestemmelse, hvorefter det, når *en dansk*, som ikke har bopæl her i landet, *er afgang ved døden i udlandet*, og der *ikke der foretages skifte* efter ham, skal være justitsministeriet tilladt at henvise et sådant bos behandling til den indenlandske skifteret, som findes mest hensigtsmæssigt at kunne behandle det.

Af denne bestemmelse, der er motiveret ved, at den fremmede stat, i hvilken en dansk er død, ofte vil betragte skiftet efter ham som sig uvedkommende, gøres der i praksis en ret vid anvendelse. Ikke blot i det tilfælde, at der slet intet skifte i udlandet foretages efter ham, anvendes bestemmelsen, men denne eller dens analogi overføres også på tilfælde, hvor den fremmede skifteret ikke har inddraget de midler, som den afdøde måtte have efterladt sig her i landet, og der derfor bliver brug for en særlig skiftebehandling med hensyn til disse midler.⁴ Man fastholder heller ikke i praksis strengt betingelsen om, at den afdøde i dødsøjeblikket skal have været dansk statsborger, men anvender bestemmelsen på tilfælde, hvor f. eks. den afdøde var dansk født, selv om han senere har erhvervet statsborgerret i det fremmede land, eller hvor han iøvrigt stadig skønnes at have »naturlig tilknytning til landet.« Den danske skifteret, hvortil behandlingen i sådanne tilfælde vil blive henvist, vil naturligvis sædvanlig være den, i hvis jurisdiktion hovedmassen af godset eller størstedelen af arvingerne findes.

2. Ovenfor s. 13.

3. Se *Borum*: Lovkonflikter s. 130 ff. og *Harbou* s. 53-54.

4. Jfr. således U. f. R. 1933 s. 34 med hensyn til en mødrearv, hvormed faderen til en mand, der var død i Argentina, havde siddet i uskiftet bo her i landet.

B. Hvis en i udlandet domicilieret afdød har *efterladt sig formueaktiver her i landet*, vil der med hensyn til dem som regel kun blive tale om »subsidiært skifte«. Hvis f. eks. en udlænding dør på rejse her i landet, vil skifteretten af sig selv tage vare på hans effekter og på begæring udlevere dem til skifteretten på det sted, hvor han havde sit sidste domicil.⁵ Påløbne udgifter vil blive dækkede som massekrav, og den danske skifteret vil på lignende måde, som når en udlænding er kommet under konkurs,⁶ drage omsorg for, at anmeldt gæld, der var bestemt til at opfyldes her, betales før effekternes udlevering.⁷ De grunde, der taler for at statuere en sådan ordning overfor en udlænding, hvis insolvente tilstand giver sig udslag i hans fallit, synes nemlig med forøget styrke at gøre sig gældende med hensyn til en måske fuldt solvent udenlandsk skyldner, der pludselig afgår ved døden.

C. Også iøvrigt, således med hensyn til spørgsmålet om boets behandling efter skiftestedets regler, om den udenlandske skiftebehandlings mulige virkning til at afskære individualforfølgning i aktiverne, der findes her i landet, og om adgangen til at hævde fortrinsret i sådanne aktiver, må ganske tilsvarende regler som ved udenlandsk konkurs finde anvendelse.⁸

5. Jfr. *Deuntzer* s. 32.

6. Jfr. ovenfor s. 329-30.

7. Jfr. U. f. R. 1955 s. 883. *Borum*: Lovkonflikter s. 131 mener, at en dansk skifteret ikke bør bortsælge afdødes genstande uden aftale med den kompetente udenlandske skifteret, med mindre det drejer sig om let for-dærvelige varer eller varer, hvis opbevaring medfører uforholdsmæssig store omkostninger. Når det imidlertid antages, at skifteretten bør påse, at indenlandske kreditorer dækkes forinden boets udlevering, synes der at burde være mulighed for skifteretten til at foretage bortsalg efter at den kompetente udenlandske skifteret har fået et rimeligt varsel.

Borum antager fremdeles l. c. s. 132, at der ikke kan være tale om at udstede proklama i sådanne situationer. Af referatet i U. f. R. 1955 s. 883 fremgår, at skifteretten havde udstedt proklama, men landsrettens kendelse tager ikke stilling hertil.

8. Jfr. ovfr. § 39 B og C.

Internordisk skifteret

§ 4¹

I. Internordisk konkursret¹

I. A. Mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige er der som bekendt den 7. november 1933 indgået en konvention,² der i medfør af lov 35, 14. februar 1934 ved to kgl. anordninger, 250 og 251, 1. september 1934 blev sat i kraft fra 1. januar 1935. Den førstnævnte anordning omhandler konkurs, som er erklæret i Danmark, og som omfatter formue i de andre nordiske stater, medens den anden behandler virkningen af konkurs, som er erklæret i en af de andre stater.

Før denne konvention kom i stand, fandtes der kun en særlig bestemmelse i konvention af 25. april 1861, jfr. dansk kundgørelse af 13. juni s. å. og »Mellemrigsloven« af 19. februar 1861 § 4, hvorefter en konkurs i Sverige udelukkede, at der foretoges individualforfølgning i gods, som fallenten måtte besidde her i Danmark, og omvendt. Iøvrigt gjaldt der ingen internordisk ordning, men man var også i forholdet mellem de nordiske lande henvist til de almindelige regler om konkursens internationale anerkendelse, og disse førte, som det vil fremgå af § 39, kun til et højst begrænset resultat. Der var vel ingen tvivl om, at indenlandske og udenlandske kreditorer principielt måtte behandles lige, og der var også, i hvert fald i Danmark og Norge, en vis adgang for udenlandske konkursbestyrelser til at få de indenlandske skiftemyndigheders bistand til at komme i besiddelse af fallenten tilhørende aktiver, der måtte befinde sig der i landet. Men nogen umiddelbar retsvirkning med hensyn til sådanne aktiver øvede en konkurs i en anden nordisk stat ikke. Den udelukkede navnlig udenfor forholdet mellem Danmark og Sverige (jfr. ovenfor) ikke, at der foretoges *individualforfølgning* i sådanne aktiver. Ligeledes var der intet til hinder for, at der åbnedes »*specialkonkurs*« med hen-

1. Jfr. *Augdahl*: Forelesninger i Konkurs (1952) s. 119 ff., *Lawski* s. 391 ff., *Håkan Nial*: Internationell Formögenhetsrätt s. 97 ff., navnlig s. 106-107, *Olivecrona*: Konkursrätt (1954) s. 81-82 og *Granfelt*: Finlands Konkursrätt (1950) s. 119 ff. – En oversigt over de internordiske konventioner er givet af *Borum*: Lovkonflikter s. 87 ff.

2. Jfr. bekendtgørelse af konventionen 249, 1. september 1934.

syn til sådanne aktiver, for så vidt vedkommende lands regler om konkursværneting åbnede mulighed derfor. Også i forholdet mellem de nordiske stater kom således kreditorernes fyldestgørelse til at bero på, i hvilket land skyldnerens aktiver befandt sig, hvilket kom stærkt i strid med det *ligelighedsprincip*, der er grundreglen for al konkursbehandling.

Det er imidlertid klart, at de almindelige betænkeligheder, der taler mod konkursens »universalitet«, gør sig langt mindre stærkt gældende i forholdet mellem de nordiske lande med deres på flere vigtige områder bestående retsfællesskab, deres væsentlige overensstemmelse også på konkurslovgivningens område og den gensidige tillid, der består til retsudøvelsen i de andre lande. På den anden side gør det stærke handelssamkvem mellem de nordiske lande det særlig uheldigt og stødende, om kreditorernes adgang til fyldestgørelse skulle komme til at afhænge af det tilfældige moment, i hvilket land skyldnerens aktiver ved konkursens udbrud befandt sig, og vanskelighederne ved at anmelde fordringer og eventuelt forfølge dem i et fremmed land kommer mindre stærkt frem i forhold til de nærliggende nordiske lande. Langt overvejende hensyn taler derfor for en anerkendelse af konkursens »universalitet« på dette område, selv om forskellige praktiske modhensyn har været til hinder for at gøre denne anerkendelse ubetinget og nødsaget til at gøre visse indrømmelser til »territorial-princippet«.

I den internordiske Konkurskonventions art. 1³ udtales derfor det almindelig princip om *konkursens internordiske universalitet*. I overensstemmelse hermed fastslår den i første stykke, at konkurs der er erklæret i et af de nordiske lande, *også skal omfatte skyldnerens formue i de andre lande*, og bringer derefter i andet stykke en række af *konkurslandets konkursbestemmelser* til anvendelse på denne formue,⁴ således, at reglen bliver, at stedets konkursret skal anvendes, for så vidt der ikke i de følgende artikler findes særlig hjemmel til at gøre undtagelse.

3. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 1 og 251, s. d. § 1.

4. Der nævnes således udtrykkelig de i konkurslandet gældende lovbestemmelser om de indskrænkninger, konkursen medfører i skyldnerens adgang til at råde over sin formue, om hvad der hører til boets masse eller gennem afkræftelse kan inddrages i massen, om skyldnerens rettigheder

Man går altså ud fra, at *det første* i en nordisk stat afsagte *konkursdekret uden* at skulle udstyres med særligt »eksekvatur« må være *bindende*, så at dets rigtighed ikke kan underkendes, men det ubetinget må udelukke muligheden for at erklære konkurs i en nordisk stat. En »*specialkonkurs*« i en anden stat er altså, når konventionen finder anvendelse, helt *udelukket*.

B. En forudsætning for konkursens internordiske virkning er det dog, at konkursen er erklæret *ved rette værneting*, nemlig ved skyldnerens personlige værneting eller *hjemtinget*, hvor midtpunktet for skyldnerens økonomiske virksomhed må formodes at være.

Værnetinget bestemmes nemlig i konventionens art. 13⁵ nærmere således, at skyldneren *havde sin bopæl i landet*, eller hvis det drejer sig om et selskab, en forening eller en stiftelse, *havde sit sæde i landet*, jfr. herved dansk firmalov 1. marts 1889 § 34, aktieselskabsloven, bekg. 313, 28. august 1952 § 84, Rpl. § 238.

Man går ved konventionens anvendelse *ud fra, at denne værnetingsbestemmelse er i orden*, og spørgsmålet om rigtigheden heraf kan ikke gøres til genstand for prøvelse i de andre stater. Hvis retten måtte have grundet sin kompetence på en anden omstændighed end skyldnerens hjemting, må dette derfor af skifteretten *særlig oplyses* i konkursbeslutningen, jfr. K. L. § 48 b.⁶ I så fald *finder konventionen ikke anvendelse* på konkursen. Denne *vil kunne fortsættes*, uanset om konkurs *senere* erklæres ved lovligt værneting i en anden stat (derimod udelukker en *tidligere* ved rette værneting dekretet konkurs som tidligere nævnt en senere specialkonkurs), og bopælskonkursen får da kun virkning i forhold til de andre lande. En sådan fortsættelse behøver imidlertid ikke at finde sted, men det står enhver af de enkelte stater frit for at bestemme, at den tidligere dekretede specialkonkurs skal indgå som bestanddel i den almindelige konkursbehandling i domicilstaten.

Som sådanne tilfælde af specialkonkurs i dansk ret fremhæver

og pligter under konkursen, om bestyrelsen og behandlingen af boet, om fordringshaveres og andre rettighedshaveres ret til fyldestgørelse i konkursen, om udlodninger, om akkord og anden afslutning af konkursen.

5. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 14 og 251, s. d. § 13.

6. Indføjet ved lov 36, 14. februar 1934.

de danske motiver⁷ og lov 36, 14. februar 1934 alene det tilfælde, at der efter K. L. § 41 erklæres konkurs over en undvegen skyldner, uanset at denne måtte have erhvervet nyt hjemting. Men det samme vil efter dansk og norsk ret kunne tænkes, hvor undtagelsesvis et tidligere hjemting efter dansk Rpl. § 236, norsk rettergangslov § 19, bringes til anvendelse som konkursværneting overfor indlændinge.⁸ Efter svensk og finsk lovgivning vil en noget videre anvendelse af undtagelsesværneting ved konkurs kunne finde sted, men det vil dog også her dreje sig om ret sjældne tilfælde.

C. Selv når konventionen gælder, er det dog kun de rent *konkursretlige bestemmelser*, som konkursstedets lovgivning indeholder, der skal finde anvendelse på forholdet. Dette fremgår klart af den i art. 1, 2. stk., foretagne opregning.⁹ Det gælder derimod *ikke* de virkninger, som konkursen i *andre* retninger, f. eks. i strafferetlig, næringsretlig eller anden offentligretlig eller i familieretlig henseende, kan have for skyldneren. Ligeledes er der kun tænkt på *den særlige konkursret*, medens den almindelige materielle ret, om hvis anvendelse der kan blive spørgsmål ved boets opgørelse, bestemmes efter andre synspunkter og som regel falder helt udenfor konventionens område.

At der om et spørgsmål findes en positiv regel i et andet lands konkurslov, er naturligvis ikke tilstrækkeligt til at betragte spørgsmålet som uden videre faldende indenfor konventionen som konkursretligt. For at afskære tvivl i en enkelt henseende har man dog fundet det rigtigt at give en udtrykkelig bestemmelse i art. 9.¹⁰ At konventionen ikke skal finde anvendelse på spørgsmål om konkursboets ret eller pligt til at indtræde i en af skyldneren sluttet aftale, følger nemlig i og for sig af hovedreglen, hvorefter *den materielle retsorden* falder *udenfor* konventionen og må bedømmes efter de almindelige internationalprivatretlige regler. Og når det udtrykkelig er fremhævet i art. 9, skyldes det alene den omstændighed, at enkelte sådanne bestemmelser indeholdes i den danske Konkurslovs § 16 og den norske Konkurslovs § 40, for

7. S. 20.

8. Jfr. herved ovfr. s. 10-11.

9. Jfr. herom ovfr. note 4.

10. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 11 og 251, § 10.

nemlig at afværge den misforståelse, at de ved formelt at være optaget på denne plads reelt skulle kunne betragtes som konkursretlige.

Som almindelig regel må følgelig henvises til den materielle ret med hensyn til spørgsmålene om, hvad der kræves til en rets gyldige stiftelse og ophør, om de forskellige ugyldighedsgrunde og lignende. Imidlertid er nogle af disse gyldighedsbetingelser af den natur, at deres tilsidesættelse netop som en hovedvirkning medfører, at retten bortfalder i tilfælde af konkurs, uden at dertil kræves yderligere betingelser (de såkaldte »retsværns«-bestemmelser), og selv om denne ugyldighed ifølge den materielretlige ordning også må indtræde i andre tilfælde, kan der da være grund til i konventionen at fremhæve den konkursretlige virkning.

Disse betragtninger finder navnlig anvendelse på spørgsmålet om, hvorvidt *tinglysning* (eller i Sverige og Finland indførelse i grundbog) er en betingelse for, at retshandler, som skyldneren *før konkursen* har indgået om *en fast ejendom*, skal have gyldighed overfor konkursboet. Herom træffer da konventionen i art. 4¹¹ bestemmelse, som dog selvfølgelig ikke her går ud på at lade konkursstedets lovgivning, men i overensstemmelse med de almindelige regler i den internationale privatret *loven i den stat, hvor ejendommen er beliggende*, være afgørende.

På grund af den nøje forbindelse, der består mellem denne ugyldighed og den egentlige afkræftelse, ved hvilken også nogle lovgivninger lægger vægt på tinglysningens tidspunkt, har man da fundet det naturligt, i strid med den almindelige regel i art. 1, 2. stk., også at lade spørgsmål om afkræftelse af sådanne retshandler afgøre efter den samme lovgivning.

Når det samme er sagt at skulle gælde spørgsmål om, hvorvidt tinglysning af konkursen er nødvendig for at hindre, at retshandler, som skyldneren *under konkursen* foretager vedrørende fast ejendom, skal få virkning overfor boet, er der derved tænkt på den i dansk ret ved K. L. § 2, jfr. Tinglysningenslovens §§ 1 og 13, fastslåede ordning,¹² medens en tilsvarende ordning ikke findes i de andre nordiske lande.¹³

11. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 4 og 251, § 3.

12. Jfr. ovenfor s. 58.

13. Når det endelig i slutningen af art. 4, første stykke siges, at de tilsvarende

De samme betragtninger, som er anført med hensyn til retshandler om fast ejendom, passer i det væsentlige også på *retshandler om løsøretning*, for så vidt tinglysning eller anden kundgørelse er gjort til betingelse for deres gyldighed overfor konkursboet. Ved art. 4, 2. stk.,¹⁴ er der derfor også fastslået en lignende ordning, hvorefter ved spørgsmål om en sådan retshandels ugyldighed eller afkræftelse »*lex rei sitæ*« skal finde anvendelse, for så vidt genstanden endnu findes ved konkursens indtræden. Er de derimod flyttet til en anden stat, omfattes de af hovedreglen i art. 1. Denne ordning vil særlig finde anvendelse dels på det underpant i løsøre, der kan stiftes efter dansk og tildels norsk ret, dels på den »registrering« af løsøre køb, der efter den svenske frdn. 20. november 1845 § 9 skal ske, for at det skal være beskyttet overfor sælgerens konkurs.

Når det i art. 4, 3. stk.,¹⁵ bestemmes, at spørgsmål om konkursens indvirkning på en ret, som er erhvervet ved *udlæg eller udpantning*, skal afgøres efter loven i den stat, hvor forretningen er foretaget (hvad der sædvanlig vil falde sammen med stedet, hvor de udlagte genstande findes), har hovedbetragtningen været den, at det på grund af disse akters offentligretlige karakter synes mest naturligt at lade loven på det sted, hvor de er foretaget, være afgørende.

Det er endelig anset for naturligt, ved art. 5, 2. stk.,¹⁶ ligeledes at lade loven i den stat, hvor et udlæg eller en udpantning er foretaget, også være bestemmende for adgangen til uafhængig af konkursen at *fortsætte* tvangsfuldbyrdelsen på grundlag af en sådan ret.

En lempelse i den almindelige ordning, der skyldes beslægtede

spørgsmål vedrørende *registreret skib eller luftfartøj* skal afgøres efter loven i skibets eller luftfartøjets hjemland, har dette ikke nogen synderlig praktisk betydning, da reglerne om skibets og luftfartøjets nationalitet sædvanlig vil medføre, at skibets eller luftfartøjets hjemland er den stat, i hvilken konkursen er erklæret, og anvendelsen af konkursstedets love da i mange tilfælde allerede ville følge af den almindelige regel i art. 1, 2. stk. – Regler om registrering af overdragelse og pantsættelse af luftfartøjer findes i Finland, Norge og Sverige men ikke i Danmark.

14. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 5 og 251, § 4.

15. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 6 og 251, § 5.

16. Jfr. note 15.

hensyn, er gjort ved art. 1, 3. stk., hvorefter man i det fremmede konkursbo ikke skal kunne inddrage ejendele, som efter lovgivningen i den stat, *hvor de findes*, overhovedet ikke kan tjene til fyldestgørelse af fordringshavere, således efter dansk ret embedslønninger, forfatter- og patentrettigheder eller midler, der lovlig er båndlagt i Overformynderiet, jfr. K. L. § 1. Der er imidlertid kun tale om aktiver, der efter *lex rei sitæ absolut* er udelukket fra at tjene som eksekutionsobjekter. Den relativt betingede beskyttelse med hensyn til visse formuegoder, der f. eks. kan være hjemlet skyldneren gennem det såkaldte »*beneficium competentiae*«, kommer her *ikke* i betragtning, men må behandles efter den almindelige regel om konkursstedets lovgivning, da der ikke herom er gjort nogen særlig undtagelse.

Nogle yderligere brud på den grundregel, at konkursstedets lovgivning er afgørende, indeholdes i art. 5 og 6.

Den førstnævnte artikels 1. stk.¹⁷ omhandler alene spørgsmålet om panthavernes *adgang til umiddelbart at søge fyldestgørelse* i pantet til trods for konkursen. Spørgsmålet om *selve panterettens gyldighed* falder derimod uden for denne artikel og må for så vidt angår tinglysning og anden kundgørelse som betingelse for en underpantsetnings gyldighed afgøres efter reglerne i art. 4, og for så vidt angår håndpantsetningen, løses efter den internationale privatrets regler.¹⁸

Det synes ret selvfølgelig, når art. 6¹⁹ udtaler, at *fremgangsmåden ved salg af boets ejendele* må bestemmes ved loven i den stat, hvor ejendelene findes. I motiverne til det svenske konventionsudkast²⁰ fremhæves det imidlertid, at bestemmelsen ikke har hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt realisation af boets ejendele skal ske ved tvangsauktion, anden auktion eller salg underhånden – dette anses for at høre til de »forvaltningsspørgsmål« på hvilke efter konventionens art. 1 konkursstedets lovgivning må finde

17. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 7 og 251, § 6.

18. Bestemmelsen om fyldestgørelse gennem *tilbageholdelsesret* har alene praktisk betydning for Sverige, idet den svenske konkurslov i § 195 åbner retinenten – dog ikke husværter og ejendomsjere for krav på deres lejere – en umiddelbar adgang til at sælge genstanden til sin fyldestgørelse i tilfælde af skyldnerens konkurs.

19. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 8 og 251, § 7.

20. S. 18.

anvendelse – men alene til *selve den nærmere fremgangsmåde* ved salget, efter at den retslige form for dette er bestemt af konkursbestyrelsen.

D. a. For så vidt konkursen skal omfatte formue i nogen af de andre stater, skal konkursbestyrelsen ifølge art. 2²¹ sørge for, at *kundgørelse*, herunder eventuelt også tinglysning, indførelse i skibsregister o. lign. finder sted i denne stat.²² Dette er dog at anse for en blot *ordensforskrift*, men er *ikke nogen betingelse* for den internordiske virkning (jfr. ordet »bør«).

Det stemmer med, hvad den danske Konkurslov i § 55 foreskriver, når konventionen i art. 2, 2. stk., pålægger konkursbestyrelsen snarest muligt at sende meddelelse til alle kendte fordringshavere i de andre stater.²³

Endelig betegner den yderligere bestemmelse i art. 2, sidste pkt., om, at *fordringshavere i de andre stater skal underrettes om indsigelser*, som rejses mod deres fordringer, vistnok noget nyt i forhold til, hvad man hidtil har antaget om indenlandsk dansk konkursret, idet man her ikke har anerkendt nogen egentlig retspligt til at give sådan underretning.²⁴ Men den har sin naturlige forklaring i de store vanskeligheder, som retsforfølgning i fremmed land frembyder. Sådan underretning skal sendes til *alle* fordringshavere i de andre stater, altså ikke blot til de fordringshavere, som konkursbestyrelsen bør underrette om konkursen, men også til de fordringshavere, hvis fordringer tages i betragtning uden anmeldelse.

b. I art. 3²⁵ gives der nærmere regler om *den bistand*, som retterne i de nordiske stater skal yde konkursbestyrelsen i et af de

21. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 2.

22. Selv om der ikke efter art. 3 er nogen pligt hertil, må dog naturligvis skifteretten i den pågældende stat være berettiget til at yde bistand ved sådan kundgørelse.

23. Undtagelsesbestemmelsen »*medmindre fordringen tages i betragtning uden anmeldelse*«, er særlig foranlediget ved reglen i den svenske bankkonkurslov af 18. september 1903 § 4, hvorefter fordringer, som fremgår af bankens bøger og som optages på den fortegnelse, som indgives til dommeren, ikke behøver at anmeldes i boet, og i den finske konkurslovs § 24, 4. stk.

24. Jfr. ovfr. s. 307-08.

25. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 3 og 251, § 2.

andre lande til at gøre aktiverne, der findes i den pågældende stat, frugtbringende.

Der pålægges for det første retterne en *ubetinget pligt* til efter begæring at sørge for *registrering* af sådanne ejendele, *midlertidig bevaring* af dem og for *salg af dem*, for så vidt de ikke hensigtsmæssig lader sig opbevare.²⁶

Hertil føjes imidlertid en *betinget* forpligtelse, nemlig for så vidt retterne efter vedkommende lovgivning skal yde en sådan bistand til en indenlandsk konkursbestyrelse (i en anden retskreds), at yde bistand i samme udstrækning til en udenlandsk konkursbestyrelse.²⁷

Denne tilføjelse har væsentlig kun betydning for dansk ret, hvorefter der f. eks. vil kunne blive tale om at yde bistand til realisation af effekter, der findes i en anden retskreds end konkursrettens, selv om et sådant salg ikke kan betegnes som påtrængende nødvendigt. Derimod gælder der ingen sådan forpligtelse til at yde gensidig retshjælp for de svenske konkursretters vedkommende.

Bestemmelsen angår kun skyldnerens *ejendele*, men hjemler ingen adgang til at foretage tvangsforanstaltninger overfor skyldnerens person.

Det er af praktiske grunde bestemt, at begæringen kan rettes *umiddelbart* til vedkommende myndighed, så at navnlig den diplomatiske vej kan spares. Det er kun »om fornødent«, at omkostningerne kan forlanges udredet forskudsvis. Sædvanlig vil aktiverne egen værdi yde tilstrækkelig sikkerhed for mulige omkostninger.

For så vidt angår begæringer om forkyndelse og bevisoptagelse må erindres, at Haager-civilproceskonventionen af 17. juli 1905, jfr. dansk bekg. 119, 19. maj 1909, også gælder mellem de nordiske lande.

Angående *oversættelse* af begæringen og af andre skriftstykker er der ved art.s sidste stykke givet regler, der ganske svarer til dem, som er hjemlet ved Domskonventionens art. 6.²⁸

26. Sml. om forholdet indenfor den internationale konkursret iøvrigt ovenfor s. 328-29.

27. Jfr. herved ovenfor s. 13.

28. Jfr. bekendtg. 177, 10. maj 1933.

E. Det forhold, der har voldt de største vanskeligheder ved konventionens tilvejebringelse, er spørgsmålet om *konkursordenen*, anerkendelse af privilegerede fordringer, disses indbyrdes stilling m. v.

Konventionens grundsynspunkt: konkursens universalitet med konkurslandets lovgivning som grundlag, må nærmest føre til også i denne retning at lade dettes konkurslov være afgørende. Men for så vidt man ubetinget ville gennemføre dette synspunkt, f. eks. også med hensyn til fortrinsrettigheder i bestemte ting, der findes i et andet land end konkurslandet, ville man derved let forstyrre realkreditten i vedkommende land. For at bevare denne, kunne man da komme ind på den tanke også at begrænse de almindelige fortrinsrettigheders virkning således, at de med hensyn til aktiver, der fandtes i andre lande, kun anerkendtes i det omfang, hvor det enkelte lands lovgivning hjemlede det. Herved ville imidlertid tanken om konkursens enhed på dette område blive tilsidesat, og ordningen ville forøvrigt også i sin gennemførelse medføre store vanskeligheder. Privilegierne og deres indbyrdes stilling skifter nemlig ikke så lidt i de enkelte lande; således vil krav, der i det ene land nyder almindelig fortrinsret, f. eks. efter dansk og norsk lovgivning huslejekrav, i et andet, f. eks. i Sverige og Finland, kun være beskyttet gennem en særlig fortrinsret i de af lejereren medbragte ejendele. Det er da nødvendigt at søge at finde en *kompromisløsning*, men på enkelte punkter dog også at skære igennem for at nå til en praktikabel ordning. Dette har konventionen søgt at nå gennem art. 7.²⁹

Artiklen går ud fra den ordning, som også følger af art. 1. 2. stk., nemlig at *alle almindelige fortrinsrettigheder*, hvad enten der er tale om aktiver i eller udenfor konkurslandet, *bedømmes efter konkurslandets lovgivning*. Det samme gælder *særlige fortrinsrettigheder*, for så vidt de har hensyn til *ejendele, der findes i konkurslandet*.

Konflikten opstår først, for så vidt angår *særlige fortrinsrettigheder i ejendele, der findes i et andet land end konkurslandet*.

Herom bestemmer nu art. 7, første stykke, at spørgsmålet om, hvorvidt sådanne særlige fortrinsrettigheder skal anerkendes, og

29. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 9 og 251, § 8.

om rækkefølgen mellem dem indbyrdes, skal afgøres *efter loven i den stat, i hvilken genstanden*, hvor fortrinsretten haves, *findes ved konkursens indtræden*. Endvidere foreskrives det, at disse *særlige rettigheder skal gå forud for almindelige fortrinsrettigheder*. Herefter vil f. eks. underpant i løsøreting, der findes her i Danmark, til trods for bestemmelsen i K. L. § 39 i en konkurs, der er åbnet i Sverige, gå forud for personlig privilegerede fordringer. Hvis kravet ikke er blevet dækket her, forinden den pågældende genstand udleveres til det svenske konkursbo, må der indenfor rammerne af det udleveredes værdi finde forlods dækning sted af kravet inden konkursbehandlingen i Sverige.

Nogle særlige bestemmelser er i art. 7, andet stykke, truffet angående fortrinsret for *skatter* og for *husleje*.

For så vidt skatter er pålagt i selve konkurslandet, eller huslejen skal svares af en ejendom, der ligger i dette land, må naturligvis deres fortrinsret respekteres. Men er skatten pålagt i et andet land, afgøres fortrinsretten efter dettes lovgivning. Ligeledes skal spørgsmål om fortrinsret for husleje, når ejendommen ligger i et andet land end konkurslandet, afgøres efter loven i den stat, hvor ejendommen ligger. I alle tilfælde omfatter fortrinsretten alene formue i den stat, hvor skatten er pålagt eller ejendommen ligger. Er fortrinsretten særlig, bestemmes rækkefølgen efter artiklens første stykke. Er den almindelig, skal den gå forud for andre almindelige fortrinsrettigheder. Dette er tænkt som en vis compensation for, at fortrinsretten på den anden side er begrænset til aktiverne i vedkommende land. En modifikation i den ved art.'s første stykke fastslåede ordning gøres for *skatters* vedkommende ved bestemmelsen om, at særlige fortrinsrettigheder ikke, som i dettes slutning foreskrevet, ubetinget skal gå forud for almindelig fortrinsret for skat, men at rækkefølgen mellem sådan fortrinsret og de særlige rettigheder, som omhandles i første stykke, altid skal bestemmes efter loven i den stat, hvor skatten er pålagt. Dette skyldes et særligt hensyn til den finske lovgivning, der lader den almindelige fortrinsret for skat gå forud for visse særlige fortrinsrettigheder. Bliver skatten ikke dækket ved aktiverne i vedkommende land, hjemler konventionen ikke noget almindeligt krav mod konkursboet i den anledning. Om et sådant krav kan anerkendes, må da afhænge af, om der kan påvises et særligt rets-

grundlag derfor, hvortil i almindelighed må komme påtagelse af en traktatmæssig forpligtelse dertil. Derimod må *huslejekrav*, for så vidt de ikke fyldestgøres ved den formue, der findes i den stat, hvor ejendommen ligger, kunne gøres gældende som almindelige fordringer i konkursboet.

F. I flere tilfælde lægges der i konventionen vægt på, hvor visse formuegenstande, der hører til konkursboet, befinder sig, idet »*lex rei sitæ*« skal være afgørende.³⁰

Medens der ikke let vil kunne være tvivl om, hvor en ting befinder sig, vil sådan tvivl snarere kunne opstå med hensyn til *fordringer*, og konventionen har derfor i art. 8³¹ fundet anledning til at løse dette tvivlsspørgsmål.

Herefter skal en fordring, der tilhører konkursskyldneren (og altså nu konkursboet) i almindelighed anses for at være i den stat, *hvor konkursen er erklæret*. Dette vil sædvanlig falde sammen med det sted, hvor *konkursskyldneren bor*. Da denne jo er *kreditor* efter fordringen, betyder dette, at man her lokaliserer fordringen til *fordringshaverens bopæl*. Dette er i strid med den opfattelse, der hos os har været den almindelige ved bestemmelsen af værneting mod udlændinge, nemlig at lægge vægt på, hvor *skyldneren efter fordringen bor*.³² Opfattelsen stemmer derimod med, hvad man vistnok må antage ved udlæg i fordringer, der ikke er knyttet til gældsbrev, nemlig at udlæget kan foretages hos rekviritus som fordringshaver efter fordringen.³³ Man har nemlig, at overvejende praktiske hensyn talte for at anse fordringen for at være på konkursstedet, hvoraf navnlig følger, at det er dettes eksekutive myndigheder, der skal træffe bestemmelse om

30. Dette gælder således ved art. 1, 3. stk., med hensyn til muligheden for overhovedet at inddrage visse aktiver i boet, i art. 2 om konkursens kundgørelse i stater, hvor der findes formue, som omfattes af konkursen, i art. 3 med hensyn til registrering, bevaring og realisation af ejendele, som findes i en vis stat, og i art. 4-6 om stiftelse og udøvelse af forskellige rettigheder med hensyn til formuegenstande, der findes i en stat. Det samme gælder efter art. 7 ved afgørelse af fortrinsrettigheder i bestemte genstande, hvor det som regel også vil være afgørende, i hvilken stat genstanden findes.

31. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 10 og 251, § 9.

32. Jfr. *Twistemaal* s. 36, *U. f. R.* 1926 s. 288 (H) og 1921 B s. 344 (R. U.).

33. Jfr. *Tvangsfuldbyrdelse* (1948) s. 121 og *U. f. R.* 1920 s. 626.

fordringens inddragelse i boet. Det må jo erindres, at efter konventionen udelukker konkurs i en stat eo ipso, at der foretages specialeksekution i en anden, så at det altså ikke for at opnå denne beskyttelse mod individualforfølgning er nødvendigt at foretage eksekutive skridt i denne stat; en *anmeldelse* af den eksekution, der har fundet sted i konkursstaten, må være tilstrækkelig.

Er fordringen knyttet til et *gælds brev eller andet dokument, hvis forevisning er nødvendig for at gøre den gældende*, skal den dog anses for at være i den stat, *hvor dokumentet findes*.³⁴ Der er herved tænkt på dokumenter som vekslers, checks, konnossementer eller andre ihændehaver- eller ordrepapirer, i det hele de såkaldte »*negotiable dokumenter*«. Når dette begreb ikke er anvendt, skyldes det nærmest, at det ikke kendes i svensk ret. Udtryksmåden (»hvis forevisning er nødvendig for at gøre den (nemlig fordringen) gældende«, er hentet fra den svenske mortifikationslov af 8. april 1927 og den norske lov af 6. marts 1869 § 2. Hvad konnossementer angår, må erindres, at det kun er selve udleveringskravet, der omfattes af reglen, hvorimod den materielle ret til ladningen må kunne gøres gældende uafhængig heraf.

Med hensyn til *registreret skib eller luftfartøj* har man fundet det naturligt at anse det for at befinde sig i den stat, hvor det har hjemsted, hvad der jo normalt vil falde sammen med konkursstedet. Når det drejer sig om fremgangsmåden ved *salg* af sådant fartøj efter art. 6, må der dog lægges vægt på, hvor fartøjet faktisk befinder sig.

G. Ved Domskonventionens art. 11³⁵ blev alle afgørelser og forlig vedrørende konkursbehandling og afkræftelse i tilfælde af konkurs holdt udenfor denne konventions område, idet dette forhold henvistes til den særlige Konkurskonvention.

Ved Konkurskonventionen er dog ikke alle disse tilfælde blevet inddraget under den tidligere konventions regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme (og forlig), og dette ville heller ikke være rigtigt.³⁶

For så vidt angår selve rettens *beslutning om åbning af kon-*

34. Dette antages også ved bestemmelsen af »godsværnetinget« for udlændinge, jfr. *Tvistemaal* s. 36.

35. Jfr. kgl. anord. 178, 11. maj 1933 § 17 nr. 3.

36. Jfr. svenske motiver s. 55-56, men cfr. danske motiver s. 33.

kurs er forholdet det, at dennes bindende kraft i de andre nordiske stater simpelthen følger af grundprincippet i art. 1 og 13, og det har ikke været nødvendigt at sige dette udtrykkeligt, således som om skifterettens afgørelse om behandlingen af et dødsbo.³⁷

Med hensyn til de afgørelser *under bobehandlingen*, som f. eks. skifteretten træffer hos os gælder det som tidligere fremstillet³⁸ i dansk ret, at der ikke tilkommer dem almindelige retskraft, men alene virkning ved selve opgørelsen af boet, og som regel heller ikke eksigibilitet, og det ville da være mindre naturligt at tillægge dem almindelig forbindende virkning og fuldbyrdelseskraft efter Domskonventionen i forholdet mellem de nordiske lande indbyrdes. Hertil vil der heller ikke være praktisk trang. Det må være tilstrækkeligt, at skifterettens domme får retskraft *for så vidt bo-massen angår*, selv om noget af denne masse befinder sig i en af de andre nordiske stater, men dette følger allerede af, at konkursen også omfatter formuen i de andre stater.

Kun for to praktiske forholds vedkommende har man derfor ment at måtte bringe Domskonventionens regler til anvendelse.

Det gælder ifølge art. 10³⁹ for det første om *domme og forlig angående afkræftelse* og andet bortfald af rettigheder i tilfælde af konkurs. Sådanne domme tillægges der både almindelig retskraft og eksekutionskraft.

Endvidere bestemmes det, at *en retskraftig afgørelse* (altså også en skifteretskendelse), hvorved en ret i en af staterne *stadfæster en akkord i konkurs*, skal have »bindende virkning« også i andre stater. I dette tilfælde er der også virkelig praktisk trang til at tillægge en skifteretskendelse almindelig retskraft også i de andre stater, idet en sådan kendelse indeholder en for fremtiden bindende afgørelse.⁴⁰ Når der *ikke* også tillægges den *eksigibilitet*, skyldes det, at en sådan virkning kun er knyttet til tvangsakkorden i Danmark, men ikke i de andre nordiske lande.

Det tilføjes i sidste stykke, at disse bestemmelser, i modsætning til hvad der ellers gælder om konventionen, skal komme til anvendelse, *uanset om konkursen omfatter formue i en eller flere*

37. Jfr. ovfr. s. 337 og ndfr. s. 356.

38. Jfr. ovfr. s. 301 ff.

39. Jfr. anord. 1. september 1934 250, § 18 og 251, § 17.

40. Jfr. herved ovenfor s. 303 note 16.

af staterne. Dette har særlig betydning for tvangsakkords vedkommende, da det hyppigere vil forekomme, at skyldneren har kreditorer, end at han besidder aktiver i flere stater.

II. Når Konkurskonventionens *anvendelse på dødsboer* ved den oprindelige formulering af art. 11⁴¹ var gjort *afhængig af, at der blev indgået en Dødsbokonvention* mellem de nordiske lande, beror det på, at der gør sig en vis forskel gældende i disses retsordning på dette område. Efter svensk og finsk ret vil behandlingen af insolvente boer altid foregå som en egentlig konkurs («urarvakonkurs»). Efter dansk og norsk ret sker derimod behandlingen normalt som et »gældsfragåelsesbo« uden egentlig konkursbehandling, idet bestemmelsen i den danske Konkurslovs § 145 kun sjældent bringes til anvendelse. Følgen ville altså blive, at konventionen ville komme til anvendelse på insolvente svenske og finske dødsboer, uden at det samme normalt ville gælde om danske og norske, og der ville således ingen rimelig gensidighed blive i forholdet.

Efter at der er afsluttet en internordisk Konvention også om Arv og Dødsboskifte, der trådte i kraft 1. januar 1936, er der ved to anordninger 271 og 272, 4. oktober 1935 foretaget ændring i anord. 250, 1. september 1934 § 12 og 251, § 11, hvorefter Konkurskonventionen også finder anvendelse på konkurs i dødsboer.

III. I ikke få tilfælde træder *likvidation* af selskaber i stedet for konkurs, jfr. således dansk aktieselskabslov, lovbekg. 313, 28. aug. 1952 §§ 60-69. For så vidt denne likvidation har en nærmest *privat* karakter, kan der selvfølgelig ikke være tale om at bringe konventionen til anvendelse på den. Men for så vidt den kan betegnes som »*offentlig*«, idet likvidatorerne indsættes af det offentlige og behandlingen foregår efter reglerne for konkurs,⁴² kunne meget tale for at lade forholdet omfattes af Konkurskonventionen, idet dennes praktiske betydning stærkt ville begrænses, om det holdtes udenfor. På grund af forholdets ofte noget uklare karakter, har man dog ikke ment at turde fastslå en almindelig ordning i denne retning, men nøjedes med at medtage et enkelt tilfælde, der i praksis har vist sig af særlig betydning, og hvor også den internordiske anerkendelse på grund af de vidtforegnede økono-

41. Jfr. anord. 1. september 1934 250, § 12 og 251, § 11.

42. Jfr. herved ovenfor i § 34.

miske forbindelser, det ofte har givet anledning til, vil være af særlig praktisk værdi, nemlig *offentlig likvidation af banker*. Det er dog ved art. 12⁴³ gjort til en betingelse, at likvidationen efter vedkommende stats lovgivning udelukker konkursbehandling, hvori ligger en vis garanti for, at behandlingen har en virkelig konkursretlig karakter. Bestemmelsen vil altså finde anvendelse, når likvidation af en bank finder sted efter den danske banklov § 16, 3. stk., jfr. de tidligere specielle love af 6. december 1924 og 8. august 1925. En lignende ordning er også hjemlet ved den norske lov om offentlig administration af banker 17. juli 1925, afsnit IV.

For at afskære tvivl skal i tilfælde af sådan likvidation ifølge art. 12, 2. stk. kundgørelsen efter konventionens art. 2 indeholde en tilkendegivelse af, at likvidationen er af en sådan art, at den omfattes af konventionen (særlig altså, at konkurs derved er udelukket).

IV. På grund af de ikke uvæsentlige forskelligheder, der gælder med hensyn til ordningen af *tvangsakkord udenfor konkurs*⁴⁴ i de enkelte nordiske lande, har man ikke ment at kunne tillægge en sådan tvangsakkordforhandling samme internordiske virkning som konkurs, men nøjedes med at statuere dette resultat i to retninger.

For det første skal efter art. 15, 1. stk.,⁴⁵ en sådan akkordforhandling ubetinget *udelukke åbning af konkurs- og tvangsakkordforhandling* i de andre stater og ligeledes medføre *de samme indskrænkninger i adgangen til individualforfølgning* som en indenlandsk akkordforhandling. Med hensyn til virkningen til at udelukke åbning af konkurs vil den internordiske virkning af en tvangsakkordforhandling endogså kunne blive stærkere end den indenlandske, idet f. eks. muligheden for konkursbehandling ikke helt afskæres efter den danske tvangsakkordlovs § 5, 3. stk. Men det må erindres, at der efter konventionen ikke ville være tale om *specialkonkurs* med hensyn til aktiver, som skyldneren måtte besidde i en anden nordisk stat.

43. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 13 og 251, § 12.

44. Jfr. U. f. R. 1941 s. 241: Abning af forhandling om tvangsakkord hindres ikke ved at skyldneren tidligere havde været under konkurs i Norge.

45. Jfr. anord. 250, 1. september 1934 § 16 og 251, § 15.

Endvidere skal en *stadfæstet tvangsakkord* efter art. 15, 2. stk. være bindende i de andre stater. Betydningen heraf viser sig navnlig i, at skyldneren også i disse kan påberåbe sig den *nedsættelse* af hans gæld, der ved akkorden har fundet sted.⁴⁶

Det må dog være en forudsætning, at akkordforhandlingen har fundet sted ved *skyldnerens hjemting*, idet ifølge artiklens 3. stk. bestemmelsen i art. 13 her finder tilsvarende anvendelse.

§ 42

II. Internordisk dødsboskifte¹

Også med hensyn til arv og dødsboskifte er der under 19. november 1934 mellem de nordiske stater indgået en konvention,² der i henhold til den ved lov 88, 30. marts 1935 givne bemyndigelse, jfr. kgl. anord. 273, 4. oktober 1935 er trådt i kraft 1. januar 1936.

Medens der i det foregående er givet en udførlig fremstilling af alle væsentlige bestemmelser i den internordiske Konvention om Konkurs, vil dette imidlertid ikke ske med hensyn til Konventionen om Arv og Dødsboskifte. Forskellen mellem den materielle ret og procesretten gør sig nemlig med langt større styrke gældende på det sidstnævnte område end ved konkurs, hvor grænsen mellem den »materielle« og den »formelle« konkursret er så flydende, at det også ved fremstillingen af den interne danske ret har været nødvendigt i vidt omfang at gå ind på den materielle konkursret. Ved udviklingen om den danske skifteret er derimod de materielle retsregler i det hele udskudt, og det samme vil derfor i det væsentlige blive tilfældet med hensyn til den internordiske skifteret.

I. De to første hovedafsnit i konventionen (art. 1-18),³ der omhandler spørgsmålet om, hvilket lands materielle retsregler, der må finde anvendelse med hensyn til retten til legal arv, retten til hensidenden i uskiftet bo, bedømmelse af testamenter og arvinger-

46. Jfr. ovenfor s. 303, note 16.

1. Jfr. *Karlgren*: Internationell privat- och processrätt (1950) s. 147.

2. Jfr. bekg. 274, 4. oktober 1935.

3. Jfr. anord. 273, 4. oktober 1935 §§ 1-16.

nes ansvar for arveladerens gæld, må derfor i det hele henvises til fremstilling i arveretten og den internationale privatret.⁴

Her skal kun fremhæves, at konventionen vel som hovedregel også i denne henseende bygger på *domicilprincippet*, men dog på flere vigtige punkter modificerer dette til fordel for *nationalitetsprincippet*, idet man navnlig giver dette en vis anvendelse, når afdøde ikke gennem bopæl en vis tid i en fremmed stat kan antages at have indlevet sig i dennes retsforhold.⁵ Således opstilles i art. 1 den hovedregel, at retten til legal arv bestemmes efter loven i den stat, hvor arveladeren havde bopæl, men der gælder heri den begrænsning, at statsborgerlandets lov, når afdøde ikke i *de sidste 5 år* har været bosat i bopælslandet, kommer til anvendelse, såfremt en arving eller legatar, for hvem det har retlig betydning, *begærer* det (den såkaldte »fem-års-regel«). Ud fra en lignende tankegang giver art. 2 som hovedregel kun den efterlevende ægtefælle en ubetinget ret til hensiddens i uskiftet bo med livsarvinger, når afdøde i 5 år havde været bosat i en stat, hvor loven hjemler sådan ret, medens omvendt art. 3, når afdøde ikke i 5 år havde været bosat i et land, hvor loven ikke giver den efterlevende ægtefælle ret til uskiftet bo med livsarvinger, tillægger den efterlevende den ret hertil, som måtte være hjemlet i den stat, hvor afdøde var statsborger. Modifikationer i *domicilprincippet* findes iøvrigt navnlig også i art. 8 og 9 om testamenter. Derimod fastholdes i art. 17 ubetinget den regel, at arvingernes *ansvar for arveladerens gæld* (samt for opfyldelsen af legat eller testamentariske pålæg) skal bedømmes *efter* loven på afdødes sidste *domicil*, idet man særlig med hensyn til gældsansvar har været af den formening, at praktiske grunde taler for, at alle kreditorernes krav bedømmes efter loven på det sted, hvor skiftet foregår, jfr. nedenfor under II.

Som værende af særlig processuel interesse må dog mærkes de tidligere omtalte⁶ bestemmelser om eventuel genoptagelse af en afsluttet skiftebehandling uden anke og om eksigibel dom til til-

4. Jfr. herved *O. A. Borum: Lovkonflikter* (1948) s. 136-42.

5. På lignende måde kræver Konventionen om Ægteskab, Adoption og Værgemaal to års *domicil* i opholdsstaten, for at den nationale lovs regler skal vige.

6. Ovenfor s. 296, 301 og 305.

bagebetaling til boet⁷ samt den særlige bestemmelse i konventionens art. 18⁸ om virkning af præklusivt proklama. Af hensyn til at proklama i svensk og finsk ret ikke omfatter de bekendte kreditorer, foreskriver den sidstnævnte artikel, at præklusivt proklama ikke får virkning med hensyn til kendte fordringer, når fordringshaveren er bosat i en af de andre nordiske stater og ikke inden proklamaets udløb har modtaget særskilt meddelelse om proklamaet og dets virkning eller på anden måde er blevet bekendt dermed.

Iøvrigt bliver det alene i processen naturligt at behandle de to andre hovedproblemer, som konventionen beskæftiger sig med i art. 19 ff., nemlig spørgsmålet om hvilket lands domstole, der skal behandle og afgøre de opståede retsspørgsmål (II) og spørgsmålet om sådanne afgørelses retskraft eller eksekutionskraft i de andre stater (III).

Forinden de to sidstnævnte spørgsmål behandles, skal dog endnu fremhæves, at det om konventionen som helhed gælder, at den kun kommer til anvendelse i tilfælde, hvor *arveladeren var statsborger i en af de nordiske stater*, men f. eks. ikke hvis en engelsk statsborger, der er bosat i Danmark, har ejendele også i andre nordiske stater.

II. Medens der som nævnt under I, når det drejer sig om den materielle ret til arv eller uskiftet bo, bliver tale om en vis anvendelse af nationalitetsprincippet, har man ved spørgsmålet om den internationale kompetence med hensyn til *behandlingsmåde og afgørelse af retstvistigheder* i art. 19 og 21 ligesom i Konkurskonventionen *alene* bygget på *domicilprincippet*. Herfor taler også, at afdødes ejendele i de fleste tilfælde vil findes i den stat, hvori han havde sin bopæl, og at hans arvinger og kreditorer ligeledes i reglen vil være bosat der.

A. Det fastslås derfor i art. 19, 1. stk.,⁹ at *behandlingen* af et dødsbo og skifte mellem den afdødes arvinger og den efterlevende ægtefælle (når afdøde var statsborger i en af de nordiske stater, jfr. ovenfor) skal foregå *efter loven i den stat, hvor afdøde ved sin død var bosat, og skal høre under retterne i denne stat*, for så

7. Jfr. anord. 273, 4. oktober 1935 § 3, 2. stk., og § 16, 2. stk.

8. Jfr. anord. 273, 4. oktober 1935 § 16, 1. stk.

9. Jfr. anord. 273, 4. oktober 1935 § 17 og § 18.

vidt loven henlægger behandlingen til retten.¹⁰ Og på tilsvarende måde udtales det i art.'s 2. stk. ved skifte af et uskiftet bo, at behandlingen foregår efter loven i den af staterne, hvor den efterlevende ægtefælle er eller ved sin død var bosat og (i den udstrækning, hvori loven foreskriver det) under medvirkning af denne stats retter.

Med disse regler har man da på tilsvarende måde som ved Konkurskonventionen gennemført »*behandlingsens enhed*«. Det er også i overensstemmelse med dette princip, når man ligesom i tilfælde af konkurs i artiklens sidste stykke har udtalt, at behandlingen af boet *også skal omfatte formue, som findes i de andre stater*.¹¹

Konventionens art. 20¹² lader også den lov, som ifølge art. 19 bestemmer behandlingen af boet, afgøre spørgsmålet om ægtefællens ret til i medfør af dansk *Skiftelov* §§ 60, 62 a og 63 at kræve udlæg efter vurdering og udløse arvingerne, til forlods at udtage visse genstande af boet og til at udsætte udbetalinger af arvelod mod »tinglyst skifteekstrakt«. Det er måske i og for sig tvivlsomt, om disse rettigheder ikke snarere må betragtes som materielle rettigheder for ægtefællen. Man har imidlertid ment, at det var mere praktisk at behandle dem som et led i bobehandlingen, således at *domicilet* også her *ubetinget* bliver afgørende.

B. Det er derimod i fuld konsekvens af de opstillede grundprincipper, når art. 21 i overensstemmelse med *domicilprincippet* nærmere bestemmer *domstolskompetencen vedrørende* de i artiklen nævnte *retstvistigheder* derhen, at disse tvistigheder hører under retterne *i den stat, hvis lov* efter art. 19 er *bestemmende for behandlingen* af boet.

De af hovedreglen omfattede retstvister er både tvistigheder om retten til arv eller legat, om en efterlevende ægtefælles

10. Dette gælder kun som almindelig regel i Danmark (og i det væsentlige i Norge), idet der her holdes offentligt skifte ved skifteretten, medmindre de særlige betingelser for privat skifte eller eksekutorbehandling dokumenteres at foreligge. Derimod er hovedreglen i Sverige, at skifte foregår privat, eventuelt med bistand af en privat »boudretningsman«, men efter skiftelov af 9. juni 1933 § 1 kan enhver arving dog forlange en »boudretningsman« eller »skiftesman« udnævnt af retten.

11. Jfr. herved ovfr. s. 336-37.

12. Jfr. anord. 273, 4. oktober 1935 § 19.

rettigheder og om fordringer, som gøres gældende mod dødsboet. Udenfor falder derimod fordringer mod arvingerne eller ægtefællen personlig. Fra hovedreglen gøres endvidere navnlig i tilfælde, hvor der enten holdes eller er holdt *privat skifte*, den undtagelse, at parterne, når de er *enige* herom, kan anlægge sagen også i en anden af staterne.

C. I art. 22¹³ indeholdes regler om den *bistand*, der skal ydes af retterne i de andre stater, når der i disse stater findes ejendele, der tilhører boet. Disse regler slutter sig nøje til bestemmelserne i Konkurskonventionens art. 3, og der kan derfor i det hele henvises til fremstillingen af disse.¹⁴

D. a. Medens der i svensk ret er fri adgang for kreditorerne til at foretage specialeksektion i et dødsbos midler, gælder som bekendt i medfør af dansk Skiftelov § 35 den regel, at adgangen til *individualforfølgning* gennem arrest, eksekution og tvangsauktion ligesom ved konkurs er *udelukket i gældsfragåelsesboer*.¹⁵ Tilsvarende regler gælder i Norge og Island. Af hensyn hertil bestemmer derfor konventionens art. 23,¹⁶ at sådanne lovbestemmelser, når et offentligt dødsbo behandles i et af de tre lande, også skal have virkning *med hensyn til dødsboet tilhørende ejendele, som findes i en anden stat* end den, hvor boet behandles. Selv om ejendele, som hører til boet, f. eks. findes i Sverige, vil det offentlige skifte i en anden stat altså hindre specialeksektion i eventuel formue i Sverige.

Fra denne regel gøres dog for det første til fordel for skattemyndighederne i den stat, hvor ejendele findes, undtagelse for så vidt angår adgangen til at inddrive skatter og afgifter. Disse kan altså inddrives efter reglerne i den stat, i hvilken de er pålagt, forinden ejendele udleveres til den stat, der behandler boet. Undtagelse gøres endvidere med hensyn til adgangen til at opnå fyldestgørelse i ejendele, hvori fordringshaveren har panteret eller tilbageholdelsesret.

b. I dansk ret er det endvidere en følge af bestemmelsen i Skifteloven § 44, at *konkursordenen* finder anvendelse i fragåel-

13. Jfr. anord. 4. oktober 1935 § 20-21.

14. Jfr. ovfr. s. 342-43.

15. Jfr. ovfr. s. 253.

16. Jfr. anord. 4. oktober 1935 § 22.

sesboer,¹⁷ og lignende regler gælder i Norge og Sverige. Da der altså opstår tilsvarende spørgsmål som i konkursboer, er det naturligt at løse disse i overensstemmelse med bestemmelsen i Konkurskonventionens art. 7.¹⁸ Dette har da også Dødsbokonventionens art. 24¹⁹ gjort – til trods for at anvendelsen af disse regler bevirker en vis undtagelse fra hovedreglen i art. 19 om anvendelse af domicillandets lov.

c. En yderligere undtagelse fra den sidstnævnte regel bevirker også bestemmelsen i art. 25 om *tinglysning*. Også denne forskrift er imidlertid beslægtet med en regel i Konkurskonventionen, nemlig bestemmelsen i dennes art. 4.²⁰

E. I konventionens art. 26 indeholdes nogle regler til aføgelse af, hvor en formuegenstand skal anses for at befinde sig. Disse regler, som navnlig vil være af betydning ved anvendelsen af reglerne om retshjælp efter art. 22 og i forhold til bestemmelsen i art. 23-24, svarer imidlertid næsten ordret til de ovenfor fremstillede forskrifter i Konkurskonventionens art. 8.²¹

III. A. At de *afgørelser*, som træffes *under bobehandlingen*, må have *retskraft* også i *forhold til bomasse i de andre stater*, er en nødvendig følge allerede af den almindelige regel i art. 19.

I art. 27²² udtales det imidlertid udtrykkeligt, at *de afgørelser*, som afdødes domicillands ret træffer om valget af *behandlingsmåde* skal være bindende i de andre stater. Dette gælder således både en dansk skifterets beslutning om privat eller offentligt skifte, hvilken afgørelse jo som tidligere fremhævet er *judiciel*,²³ om udlevering til testamentsseksekutor og om at tage begæring om hensiddent i uskiftet bo til følge.

B. Ligesom Konkurskonventionen gennem art. 1, 10 og 15 i det omfang, hvori der er praktisk trang hertil, har ophævet den undtagelse fra den internordiske Konvention om Anerkendelse og Fuldbgyrdelse af Domme, jfr. bekg. 177, 10. maj 1933, som

17. Jfr. ovfr. s. 251 ff.

18. Jfr. om denne ovfr. s. 344-46.

19. Jfr. anord. 4. oktober 1935 § 23.

20. Jfr. herom s. 340.

21. Jfr. ovfr. s. 346-47.

22. Anordningens § 25.

23. Jfr. ovfr. s. 242, 294 og 312.

fulgte af sidstnævnte konventions art. 11, nr. 1, er dette også sket for så vidt angår arv og dødsboskifter ved Dødsbokonventionens art. 28. Det er navnlig under hensyn til, at der i denne bestemmelse tales om »*domme*« om ret til arv eller legat, om en efterlevende ægtefælles rettigheder og om ansvar for arveladerens gæld, at man som tidligere omtalt ved lov 87, 30. marts 1935 har indført den ordning at lade skifteretten træffe afgørelsen af materielle krav ved dom.

Tilføjelser og rettelser

- s. 3 n. 10 »(§§ 35-36)« rettes til (§§ 36-37)
- s. 9 n. 17 tilføjes: og U. f. R. 1955 s. 858.
- s. 21 n. 15 l. 7 fn.: »note 13« rettes til: note 14.
- s. 26 l. 10 fo.: lovbekg. »254, 25. juli 1938« rettes til: 169, 15. juni 1956.
- s. 31 næstsidste afsnit l. 2 fo.: efter »konkursbehandlingen« tilføjes: jfr. U. f. R. 1955 s. 838.
- s. 34 n. 49: banklovbekg. »254, 25. juli 1938« rettes til: 169, 15. juni 1956.
- s. 36 l. 15 fo.: lovbekg. »254, 25. juli 1938« rettes til: 169, 15. juni 1956.
- s. 51 n. 3 l. 7 fo.: »1950 s. 586« rettes til: 1950 s. 587.
- s. 51 n. 3 l. 8 fo.: »1952 s. 273« rettes til: 1952 s. 272.
- s. 53 n. 14 in fine tilføjes: og U. f. R. 1956 s. 374.
- s. 60 n. 16 tilføjes: Se endvidere U. f. R. 1955 s. 607.
- s. 63 n. 3: »1951 s. 794 (H)« rettes til: 1951 s. 749 (H).
- s. 73 n. 39 l. 1 fn.: efter »19. juni« indføres: 1946.
- s. 81 n. 6: »(§ 35. IV)« rettes til: (§ 36. IV).
- s. 81 n. 7: efter »Juristen« indføres: 1946.
- s. 91 l. 10 fn.: »131, 14. april 1932 § 38 stk. 7 og § 39 st. 7« ændres til: 153, 14. maj 1955 § 65, stk. 7, og § 66, stk. 7.
- s. 94 n. 18 l. 3 fn.: efter »glasforsikring.« tilføjes: Om leje af *teater* se U. f. R. 1955 s. 599.
- s. 95 n. 26 l. 2 fn.: efter »104.« tilføjes: og i 1955 B s. 99-103 samt Højesteretsdom i U. f. R. 1955 s. 430.
- s. 96 n. 36 tilføjes: Jfr. U. f. R. 1955 s. 730.
- s. 98 l. 3 fn.: »lovbekg. 131 om motorkøretøjer af 14. april 1932 § 39 stk. 6« ændres til: færdselslov 153, 14. maj 1955 § 66, stk. 6.
- s. 108 n. 11 tilføjes: Se endvidere U. f. R. 1955 s. 899.
- s. 111 n. 15 l. 6 fn., efter »passerede« indføres: jfr. J. D. 1956 s. 65.
- s. 111 n. 19 tilføjes: Se således også U. f. R. 1956 s. 97, hvor et udlæg på grundlag af udeblivelsesdom afkræftedes efter K. L. § 24.
- s. 114 n. 26 tilføjes: og U. f. R. 1955 s. 140.
- s. 121 n. 39 l. 5 fn.: »1896 s. 1113« rettes til: 1896 s. 1111.
- s. 122 n. 42 tilføjes: samt 1955 s. 140.
- s. 123 n. 44 tilføjes: og 1955 s. 918.
- s. 189 l. 12 fo. tilføjes: se dog om separatistkrav U. f. R. 1955 s. 837.
- s. 190 l. 11 fo.: efter »89« tilføjes: jfr. U. f. R. 1955 s. 967.

Domsregister

Højesteretstidende

1865 611: 295 n. 7
1927 432: 59 n. 12
1948 776: 32 n. 37
1951 1143: 135 n. 88
1953 284: 114 n. 26

Ugeskrift for Retsvæsen

1870 682: 262 n. 47
1872 407: 156 n. 16
— 1074: 156 n. 16
1873 549: 33 n. 45
1874 43: 259 n. 35; 295 n. 7
— 628: 115 n. 31
1875 169: 35 n. 53; 43 n. 32
— 753: 118 n. 38
— 1012: 192 n. 12
1876 51: 115 n. 31
— 97: 110 n. 13; 148 n. 26
— 383: 201 n. 3
— 520: 61 n. 21
— 767: 203 n. 11; 204 n. 15;
205 n. 21
— 890: 203 n. 9
— 962: 309 n. 11
1877 305: 205 n. 22
— 351: 124 n. 48
— 768: 130 n. 65
— 910: 31 n. 32
— 1093: 73 n. 39; 93 n. 14
— 1095: 114 n. 25

1877 1102: 134 n. 83
— 1123: 178 n. 15; 179 n. 18
1878 184: 110 n. 13
— 189: 94 n. 19
— 335: 306 n. 24
— 338: 94 n. 19
— 718: 100 n. 53
— 781: 128 n. 56
— 1018: 31 n. 32
— 1059: 79 n. 55
— 1116: 35 n. 53; 43 n. 31
— 1162: 179 n. 17; 183 n. 36
— 1200: 99 n. 45
1879 57: 201 n. 3
— 161: 130 n. 65
— 184: 112 n. 20
— 607: 302 n. 14
— 616: 115 n. 31
— 799: 309 n. 11
— 808: 45 n. 42
— 874: 182 n. 28
— 879: 92 n. 14
— 1020: 305 n. 22
— 1121: 115 n. 31
— 1198: 174 n. 16
1880 172: 61 n. 21
— 261: 114 n. 25
— 637: 130 n. 65
— 952: 115 n. 31
— 1040: 295 n. 7; 310 n. 2

- 1881 634: 108 n. 11
— 860: 174 n. 16
— 969: 93 n. 14
1882 36: 117 n. 37; 118 n. 38
— 294: 305 n. 22
— 300: 111 n. 15
— 309: 53 n. 15; 96 n. 36
— 472: 31 n. 34
— 876: 144 n. 12
— 975: 117 n. 37; 118 n. 38
— 1187: 182 n. 28; 259 n. 35
— 1212: 45 n. 42
— 1255: 114 n. 25
1883 23: 302 n. 14
— 41: 120 n. 39
— 48: 35 n. 55
— 443: 115 n. 31
— 633: 37 n. 1; 44 n. 41
— 723: 305 n. 22
— 828: 93 n. 14
— 849: 93 n. 15
— 866: 252 n. 7
— 932: 128 n. 56
— 950: 115 n. 31
— 1010: 110 n. 13; 118 n. 38
— 1210: 114 n. 25; 122 n. 42
1884 439: 77 n. 49
— 523: 143 n. 9
— 593: 224 n. 13
— 788: 224 n. 13
1885 341: 55 n. 25
— 377: 223 n. 8
— 509: 130 n. 65
— 554: 127 n. 53
— 702: 33 n. 45
— 858: 110 n. 13; 119 n. 38
— 971: 204 n. 15; 205 n. 21
1886 147: 165 n. 45
— 247: 95 n. 24
— 650: 181 n. 27
— 725: 60 n. 14
— 731: 96 n. 35 og n. 37
— 1122: 16 n. 16
— 1137: 117 n. 36; 118 n. 38
1887 71: 184 n. 41
1887 86: 153 n. 41
— 319: 127 n. 53
— 388: 44 n. 39
— 390: 119 n. 38
— 460: 45 n. 42; 306 n. 23 og 24
— 508: 191 n. 6
— 515: 144 n. 12; 184 n. 41
— 626: 328 n. 21
— 1070: 108 n. 11
1888 23: 16 n. 16
— 67: 45 n. 42; 306 n. 23 og 24
— 109: 29 n. 27; 201 n. 3
— 160: 108 n. 11; 110 n. 13;
122 n. 41
— 228: 119 n. 38
— 253: 252 n. 8
— 287: 139 n. 104; 140 n. 108
— 314: 107 n. 9
— 387: 191 n. 6
— 493: 120 n. 39
— 561: 178 n. 16; 181 n. 25;
184 n. 41
— 707: 232 n. 5
— 745: 72 n. 37; 79 n. 57
— 1058: 194 n. 13
— 1105: 53 n. 15
— 1227: 306 n. 25
1889 234: 108 n. 12; 293 n. 46
— 280: 12 n. 28; 37 n. 57
— 285: 93 n. 16
— 300: 122 n. 41
— 415: 73 n. 39
— 427: 139 n. 101
— 438: 181 n. 27
— 714: 259 n. 35
— 733: 299 n. 5
— 742: 284 n. 8
— 1111: 93 n. 16
1890 103: 188 n. 5
— 155: 94 n. 19
— 267: 178 n. 16; 184 n. 41
— 331: 95 n. 24
— 356: 111 n. 15
— 372: 299 n. 5
— 677: 44 n. 39

1890 719: 44 n. 40
— 791: 246 n. 6
— 827: 106 n. 7; 121 n. 39;
127 n. 53
— 973: 44 n. 37
— 1130: 176 n. 9
1891 44: 156 n. 12
— 150: 16 n. 16
— 160: 108 n. 11; 123 n. 43
— 242: 140 n. 105
— 274: 44 n. 40
— 589: 12 n. 27
— 909: 184 n. 41
— 939: 96 n. 33
— 1063: 121 n. 41; 147 n. 23
— 1117: 144 n. 13
1892 132: 44 n. 40
— 158: 44 n. 38
— 534: 16 n. 16
— 652: 191 n. 3 og n. 5
— 752: 139 n. 101
— 893: 204 n. 13; 205 n. 19 og 21
— 1026: 144 n. 13
— 1125: 8 n. 12
— 1306: 121 n. 41
1893 67: 151 n. 39
— 139: 32 n. 40; 43 n. 31
— 196: 51 n. 2
— 215: 8 n. 12
— 383: 12 n. 28; 37 n. 57
— 412: 99 n. 46
— 605: 44 n. 40
— 681: 121 n. 41
— 724: 122 n. 41; 309 n. 13
— 730: 144 n. 13
— 1230: 93 n. 14
— 1312: 37 n. 1; 44 n. 41
— 1321: 232 n. 6
— 1337: 123 n. 46
— 1339: 94 n. 22
1894 135: 140 n. 113
— 215: 133 n. 77
— 234: 12 n. 29; 37 n. 57
— 302: 99 n. 48
— 564: 96 n. 28
1894 807: 204 n. 17; 227 n. 24
— 878: 123 n. 43
— 947: 44 n. 36; 45 n. 42
— 1014: 257 n. 30
1895 163: 332 n. 36
— 228: 8 n. 14
— 240: 127 n. 53
— 247: 120 n. 39
— 477: 94 n. 19
— 573: 7 n. 11
— 605: 285 n. 11
— 673: 115 n. 31
— 704: 61 n. 21
— 876: 94 n. 19
— 878: 93 n. 14
— 909: 31 n. 34; 33 n. 44
— 1023: 144 n. 12; 184 n. 41
— 1136: 273 n. 13; 274 n. 16
— 1180: 127 n. 53
— 1200: 120 n. 39
— 1235: 96 n. 36
1896 4: 94 n. 19
— 295: 252 n. 8
— 416: 31 n. 34
— 467: 123 n. 43
— 515: 58 n. 2
— 534: 8 n. 14
— 560: 127 n. 53
— 566: 87 n. 31
— 701: 114 n. 25; 115 n. 31
— 816: 302 n. 14
— 827: 225 n. 16; 227 n. 25
— 998: 201 n. 3; 205 n. 20
— 1065: 184 n. 41
— 1090: 115 n. 31; 144 n. 11
— 1111: 121 n. 39
— 1259: 299 n. 2
1897 125: 73 n. 39
— 170: 274 n. 16
— 410: 171 n. 2
— 620: 121 n. 39
— 791: 234 n. 13
— 797: 87 n. 31
— 906: 140 n. 106
— 918: 115 n. 27 og n. 31

- 1898 8: 225 n. 16; 227 n. 25
— 42: 201 n. 3; 205 n. 20
— 131: 122 n. 42
— 156: 45 n. 45
— 209: 45 n. 45
— 398: 302 n. 14
— 576: 123 n. 44
— 656: 133 n. 76
— 736: 165 n. 43 og n. 48
— 783: 115 n. 31
— 789: 45 n. 45
1899 123: 158 n. 18
— 164: 139 n. 104
— 213: 254 n. 13
— 221: 92 n. 14
— 722: 110 n. 13
— 1000: 73 n. 39
— 1015: 73 n. 39
1900 51: 296 n. 8
— 121: 286 n. 15
— 178: 305 n. 19
— 587: 127 n. 53
— 811: 60 n. 15
— 907: 165 n. 45
— 953: 16 n. 15
1901 105: 45 n. 42
— 133: 192 n. 12
— 239: 16 n. 15
— 239: 32 n. 38
— 241: 177 n. 12; 179 n. 17;
183 n. 36; 187 n. 50
— 285: 273 n. 13
— 426: 156 n. 13
— 544: 140 n. 105
— 572: 87 n. 31
1902 16 A: 61 n. 21
— 23 - 70 n. 27
— 144 - 43 n. 31
— 159 - 285 n. 10
— 169: 96 n. 33
— 176 - 252 n. 6
— 178: 31 n. 34
— 371: 31 n. 36; 44 n. 35
— 477: 270 n. 9; 285 n. 11
— 679: 114 n. 25
1902 829 - 60 n. 13
— 831 - 130 n. 65
— 142 B: 94 n. 19
— 188 - 31 n. 36; 33 n. 44
1903 21 A: 176 n. 6; 181 n. 24
— 113 - 70 n. 27
— 126 - 120 n. 39
— 163 - 120 n. 39
— 165 - 73 n. 39
— 170 - 54 n. 19
— 211 - 72 n. 35
— 255 - 59 n. 12
— 538 - 59 n. 12
— 637 - 99 n. 46
— 638 - 96 n. 33
— 672 - 123 n. 44
— 54 B: 38 n. 4; 43 n. 27
— 129 - 38 n. 4
1904 218 A: 59 n. 12
— 223 - 133 n. 80
— 235 - 249 n. 14
— 382 - 70 n. 28
— 408 - 69 n. 23
— 442 - 286 n. 15
— 471 - 59 n. 12
— 606 - 10 n. 22a
— 633 - 133 n. 80
— 645 - 96 n. 35
— 664 - 79 n. 57
— 717: 122 n. 41
— 137 B: 38 n. 4
— 140 - 190 n. 7; 307 n. 3
— 324 - 287 n. 17
— 328: 130 n. 65
1905 28 A: 201 n. 3; 205 n. 20
— 77 - 73 n. 39
— 133 - 176 n. 5
— 152 - 182 n. 30
— 183 - 140 n. 105
— 189 - 97 n. 38
— 281 96 n. 35
— 284 108 n. 11
— 291 - 110 n. 13; 121 n. 39;
126 n. 51; 127 n. 53
— 340: 309 n. 13

- 1905 344: 59 n. 10
— 415 - 132 n. 72
— 488: 111 n. 15
— 546: 60 n. 14
— 556: 60 n. 14
— 37 B: 128 n. 56
— 149 - 8 n. 14; 31 n. 33
— 226 - 73 n. 39; 94 n. 19
— 314 - 110 n. 13; 120 n. 39;
121 n. 39; 126 n. 51;
127 n. 53
- 1906 81: 100 n. 53
— 192: 126 n. 51; 127 n. 53
— 197: 111 n. 15
— 215: 111 n. 15
— 393: 100 n. 53
— 471: 96 n. 36
— 472: 120 n. 39
— 536: 140 n. 113
— 621: 133 n. 80
— 643: 286 n. 15
— 649: 60 n. 13
— 659: 100 n. 51; 101 n. 54
— 705: 124 n. 47
— 730: 15 n. 9; 16 n. 16;
249 n. 12
— 785: 133 n. 77
— 815: 100 n. 53
- 1907 204: 96 n. 37
— 339: 108 n. 11
— 393: 123 n. 44
— 407: 122 n. 41
— 410: 140 n. 113
— 422: 31 n. 32
— 498: 305 n. 22
— 530: 37 n. 1; 133 n. 80
— 591: 100 n. 53
— 657: 66 n. 16
— 680: 72 n. 38; 165 n. 45
— 692: 239 n. 12
— 804: 120 n. 39
— 860: 282 n. 2
— 882: 16 n. 15
- 1908 73: 15 n. 9; 16 n. 16;
249 n. 12
- 1908 238: 261 n. 43
— 297: 96 n. 33
— 273: 9 n. 17; 44 n. 34;
45 n. 45
— 406: 293 n. 48
— 444: 207 n. 5
— 450: 70 n. 26
— 464: 60 n. 13; 121 n. 39
— 468: 134 n. 85
— 472: 96 n. 37
— 473: 32 n. 42
— 474: 96 n. 36
— 680: 209 n. 22
— 681: 207 n. 5
— 682: 214 n. 38; 229 n. 37
— 683: 204 n. 18; 212 n. 27
— 685: 207 n. 5; 208 n. 14
— 686: 208 n. 11; 213 n. 33
— 687: 39 n. 8; 44 n. 34;
210 n. 23; 217 n. 50
— 688: 212 n. 27; 214 n. 38
— 760: 123 n. 44
— 762: 133 n. 77
— 794: 31 n. 33
— 821: 123 n. 46
— 850: 246 n. 6
— 852: 120 n. 39
— 879: 16 n. 16; 248 n. 12
- 1908 885: 16 n. 15
— 918: 87 n. 31
— 929: 140 n. 107
— 966: 234 n. 13
- 1909 333: 16 n. 15
— 337: 16 n. 15
— 338: 16 n. 15
— 349: 119 n. 38
— 380: 112 n. 20
— 418: 126 n. 51; 127 n. 53
— 483: 127 n. 53
— 621: 10 n. 22a
— 631: 293 n. 48
— 929: 134 n. 85; 148 n. 28
— 1003: 119 n. 38
- 1910 73: 110 n. 13
— 203: 257 n. 28

- 1910 210: 16 n. 16
 — 244: 207 n. 5; 208 n. 10
 — 246: 207 n. 5
 — 247: 229 n. 35; 230 n. 39
 — 248: 215 n. 39
 — 250: 206 n. 3
 — 251: 39 n. 8; 206 n. 3;
 207 n. 5; 210 n. 23
 — 252: 209 n. 19
 — 253: 207 n. 5
 — 255: 207 n. 5; 208 n. 11
 — 257: 208 n. 15
 — 259: 206 n. 2; 230 n. 39
 — 260: 220 n. 54
 — 277: 53 n. 16
 — 289: 12 n. 29; 37 n. 57
 — 292: 32 n. 42; 35 n. 52
 — 294: 94 n. 19
 — 300: 73 n. 39
 — 344: 16 n. 15
 — 435: 292 n. 40
 — 633: 127 n. 53; 131 n. 69
 — 757: 302 n. 14
 — 802: 120 n. 39
 — 809: 112 n. 20
 — 831: 115 n. 31
 — 977: 66 n. 16
 — 1003: 94 n. 19
 — 1021: 73 n. 39
- 1911 15: 94 n. 19
 — 49: 220 n. 54
 — 52: 298 n. 14
 — 61: 31 n. 33; 37 n. 2
 — 105: 61 n. 21
 — 133: 44 n. 34 og 36; 141 n. 3
 — 167: 232 n. 5
 — 177: 51 n. 7
 — 181: 120 n. 39
 — 324: 158 n. 18
 — 458: 329 n. 23
 — 459: 53 n. 16
 — 460: 207 n. 5; 215 n. 38
 — 497: 84 n. 18; 178 n. 15
 — 517: 73 n. 39
 — 518: 26 n. 10
- 1911 535: 12 n. 27; 12 n. 29;
 37 n. 57
 — 538: 96 n. 35
 — 539: 35 n. 56
 — 541: 78 n. 52
 — 543: 81 n. 11; 94 n. 18 og 19
 — 547: 111 n. 15
 — 568: 16 n. 16
 — 698: 96 n. 37
 — 747: 165 n. 45
 — 773: 121 n. 40
 — 944: 94 n. 19
- 1912 64: 271 n. 5
 — 117: 60 n. 15
 — 163: 70 n. 27
 — 224: 16 n. 15
 — 227: 45 n. 45; 148 n. 28
 — 232: 73 n. 39; 94 n. 19
 — 311: 91 n. 9; 165 n. 43;
 293 n. 48
 — 325: 95 n. 24
 — 328: 31 n. 32
 — 349: 207 n. 5
 — 351: 207 n. 5
 — 351: 214 n. 36
 — 355: 207 n. 5
 — 356: 207 n. 5
 — 357: 207 n. 5
 — 401: 165 n. 45
 — 405: 29 n. 29; 32 n. 42
 — 406: 96 n. 28
 — 407: 91 n. 9
 — 442: 184 n. 41
 — 452: 15 n. 7; 16 n. 16;
 249 n. 15
 — 649: 205 n. 24
 — 740: 192 n. 10
 — 808: 286 n. 15
 — 894: 29 n. 29
 — 1007: 302 n. 14
- 1913 136: 271 n. 5; 300 n. 6;
 300 n. 8
 — 277: 111 n. 17; 293 n. 46
 — 344: 96 n. 36
 — 347: 72 n. 38

- 1913 349: 96 n. 35
 — 350: 165 n. 43
 — 357: 286 n. 15
 — 375: 82 n. 13
 — 398: 127 n. 54
 — 410: 254 n. 13
 — 454: 272 n. 6
 — 481: 79 n. 58
 — 740: 120 n. 39
 — 789: 107 n. 11; 111 n. 15;
 123 n. 43; 293 n. 46
 — 805: 16 n. 15; 274 n. 17
 — 894: 257 n. 29
 — 1004: 184 n. 41
 — 1006: 68 n. 22
 1914 11: 119 n. 38; 146 n. 18;
 147 n. 20; 156 n. 16
 — 103: 120 n. 39
 — 123: 165 n. 45
 — 173: 15 n. 7; 16 n. 16
 249 n. 15
 — 201: 140 n. 109
 — 262: 122 n. 41
 — 271: 165 n. 47
 — 275: 165 n. 47
 — 276: 165 n. 47
 — 278: 165 n. 47
 — 279: 91 n. 9
 — 280: 53 n. 15; 96 n. 36;
 165 n. 48
 — 282: 142 n. 6
 — 345: 29 n. 29; 31 n. 34
 — 445: 26 n. 10
 — 468: 249 n. 16
 — 840: 45 n. 45
 — 849: 129 n. 60; 139 n. 104
 1915 222: 119 n. 38
 — 228: 165 n. 45
 — 287: 294 n. 3
 — 301: 261 n. 43 og 45
 — 437: 286 n. 15
 — 515: 69 n. 25; 71 n. 30
 — 517: 271 n. 5
 — 541: 60 n. 15; 192 n. 8
 — 596: 238 n. 10
 1915 674: 15 n. 7; 16 n. 16
 — 736: 256 n. 24
 — 969: 81 n. 12
 1916 144: 207 n. 5
 — 146: 207 n. 5; 208 n. 10
 — 147: 207 n. 5; 208 n. 15
 — 149: 208 n. 10; 213 n. 33
 — 150: 207 n. 5
 — 151: 229 n. 35
 — 152: 214 n. 36
 — 153: 208 n. 15; 215 n. 39
 — 222: 108 n. 11; 110 n. 13;
 121 n. 40
 — 434: 271 n. 5
 — 438: 191 n. 6
 — 483: 31 n. 32
 — 658: 272 n. 6
 — 703: 120 n. 39
 — 806: 72 n. 38
 — 808: 254 n. 13
 — 878: 16 n. 16; 238 n. 10
 — 882: 120 n. 39
 — 907: 254 n. 13
 — 1081: 108 n. 11
 1917 291: 286 n. 15
 — 294: 68 n. 22; 192 n. 9
 — 360: 246 n. 6
 — 481: 254 n. 13
 — 540: 261 n. 44
 — 605: 45 n. 45
 — 672: 16 n. 16; 238 n. 10
 — 701: 29 n. 26
 — 848: 44 n. 34; 45 n. 42
 — 884: 122 n. 41; 135 n. 87
 — 908: 96 n. 37
 — 909: 84 n. 18; 85 n. 21
 — 911: 10 n. 22a
 1918 112: 192 n. 10
 — 280: 82 n. 13
 — 286: 59 n. 9 og 11
 — 306: 16 n. 16; 239 n. 12;
 249 n. 15
 — 473: 10 n. 22
 — 622: 282 n. 2
 — 633: 61 n. 22

- 1918 654: 273 n. 11; 274 n. 16
1919 244: 96 n. 36
— 289: 72 n. 38; 100 n. 53;
135 n. 87
— 298: 108 n. 11; 293 n. 46
— 413: 136 n. 90; 156 n. 16
— 778: 136 n. 90
— 897: 72 n. 38; 100 n. 53
— 991: 73 n. 39
1920 475: 291 n. 36
— 504: 316 n. 18
— 626: 346 n. 33
— 851: 141 n. 2
— 866: 156 n. 16
1921 44: 242 n. 26; 280 n. 3
— 46: 127 n. 54
— 220: 293 n. 49
— 334: 291 n. 36
— 337: 132 n. 74
— 364: 289 n. 27
— 393: 45 n. 45; 108 n. 11;
109 n. 13; 153 n. 42
— 396: 44 n. 38
— 402: 45 n. 45
— 429: 79 n. 57; 91 n. 9
— 471: 316 n. 18
— 864: 120 n. 39
— 867: 86 n. 26
— 867: 273 n. 12
1922 114: 293 n. 49
— 223: 120 n. 39
— 350: 99 n. 45
— 443: 65 n. 8
— 449: 184 n. 38
— 526: 286 n. 15
— 541: 95 n. 24
— 610: 108 n. 12; 111 n. 15
— 628: 254 n. 13
— 644: 16 n. 16
— 719: 109 n. 13; 118 n. 38;
119 n. 38
— 724: 286 n. 15
— 744: 95 n. 27
— 882: 127 n. 53
— 924: 66 n. 16
1922 948: 99 n. 48
— 978: 153 n. 42
— 987: 99 n. 48
1923 14: 293 n. 49
— 91: 120 n. 39
— 117: 118 n. 38
— 144: 95 n. 24; 101 n. 55
— 187: 108 n. 13; 110 n. 15;
114 n. 25
— 205: 78 n. 53
— 209: 201 n. 3; 205 n. 20
— 276: 126 n. 51; 127 n. 53
— 364: 93 n. 14
— 479: 254 n. 13
— 817: 254 n. 13
— 857: 88 n. 32
— 950: 92 n. 14
— 957: 51 n. 6
— 1013: 55 n. 24; 139 n. 102
1924 34: 257 n. 27
— 90: 130 n. 65
— 101: 52 n. 10
— 236: 293 n. 45
— 286: 128 n. 56
— 316: 181 n. 27; 205 n. 24
— 395: 207 n. 5; 208 n. 15
— 396: 207 n. 5
— 398: 209 n. 20
— 399: 202 n. 5; 209 n. 20;
214 n. 36
— 400: 207 n. 5; 208 n. 10
— 401: 206 n. 2
— 401: 215 n. 38
— 403: 207 n. 5
— 405: 208 n. 15; 213 n. 33;
214 n. 36
— 469: 61 n. 21
— 623: 120 n. 39
— 737: 291 n. 37
— 893: 45 n. 45
— 920: 178 n. 16
— 956: 153 n. 42
— 969: 254 n. 13
1925 23: 107 n. 8; 108 n. 11;
109 n. 13; 146 n. 19

- 1925 36: 73 n. 39
— 95: 133 n. 80
— 132: 139 n. 103
— 222: 107 n. 11; 109 n. 13;
111 n. 19
— 280: 254 n. 13
— 361: 128 n. 56; 132 n. 71
— 420: 178 n. 14
— 434: 72 n. 38; 91 n. 8
— 456: 130 n. 63
— 479: 110 n. 15
— 515: 325 n. 13
— 680: 127 n. 53
— 690: 139 n. 100
— 696: 45 n. 45
— 706: 188 n. 2
— 713: 32 n. 40
— 730: 254 n. 13
— 766: 291 n. 34
— 810: 233 n. 11
— 911: 139 n. 101
— 1000: 72 n. 38
1926 208: 96 n. 28
— 213: 126 n. 51; 127 n. 53
— 288: 346 n. 32
— 292: 184 n. 41 og 42
— 302: 158 n. 18
— 418: 67 n. 18
— 420: 300 n. 8
— 431: 291 n. 35
— 434: 273 n. 13
— 490: 94 n. 22
— 511: 96 n. 33
— 563: 240 n. 14
— 563: 249 n. 14
— 569: 238 n. 9
— 600: 115 n. 31; 121 n. 40
— 750: 191 n. 4
— 765: 70 n. 27
— 799: 127 n. 53; 131 n. 69
— 800: 15 n. 9; 242 n. 24
— 846: 126 n. 51
— 925: 65 n. 7
— 956: 207 n. 5; 208 n. 11
— 957: 207 n. 5; 214 n. 38
- 1926 958: 207 n. 5
— 958: 208 n. 15
— 960: 215 n. 38
— 962: 208 n. 14; 209 n. 20;
210 n. 25
— 980: 52 n. 10
— 1000: 93 n. 16
— 1004: 172 n. 6; 184 n. 39;
306 n. 1
— 1022: 148 n. 27
1927 38: 95 n. 27
— 116: 110 n. 13; 121 n. 39
— 179: 282 n. 2
— 268: 107 n. 11; 123 n. 43;
293 n. 46
— 350: 122 n. 41; 126 n. 51
— 442: 254 n. 13
— 588: 129 n. 61
— 651: 107 n. 11; 109 n. 13
— 695: 15 n. 9; 242 n. 23
— 704: 52 n. 10
— 738: 138 n. 97
— 745: 52 n. 11
— 770: 35 n. 53
— 785: 115 n. 31
— 854: 119 n. 38
— 986: 270 n. 9
— 988: 59 n. 12
— 995: 39 n. 9; 40 n. 15
og 16
— 998: 52 n. 11
— 1002: 15 n. 12
— 1007: 78 n. 51; 255 n. 17
— 1013: 144 n. 13
— 1024: 261 n. 42
— 1027: 192 n. 9
— 1043: 281 n. 12
— 1052: 233 n. 11
1928 11: 289 n. 25
— 22: 190 n. 10
— 34: 157 n. 17
— 37: 129 n. 61; 289 n. 25;
290 n. 32; 292 n. 42
— 97: 234 n. 13
— 110: 165 n. 43

- 1928 135: 12 n. 29 og n. 30;
32 n. 38
— 168: 238 n. 9; 242 n. 26
— 186: 311 n. 4
— 302: 66 n. 16
— 342: 95 n. 27
— 365: 232 n. 6
— 411: 292 n. 42
— 593: 115 n. 31; 129 n. 61
— 690: 291 n. 34
— 747: 123 n. 46; 125 n. 49
— 753: 300 n. 8
— 820: 55 n. 24; 56 n. 29;
139 n. 102 og n. 103
— 941: 11 n. 25
— 941: 281 n. 12
— 1108: 130 n. 63
1929 169: 291 n. 35
— 198: 214 n. 36
— 199: 207 n. 5
— 202: 40 n. 15
— 203: 214 n. 36; 215 n. 38
— 206: 207 n. 5
— 208: 215 n. 39
— 210: 29 n. 28; 207 n. 4
— 353: 129 n. 61
— 377: 325 n. 14
— 395: 40 n. 15 og 16; 207 n. 5
— 413: 181 n. 27; 184 n. 40
— 566: 51 n. 5
— 587: 51 n. 5
— 626: 108 n. 11; 110 n. 13;
126 n. 51
— 635: 108 n. 12
— 765: 190 n. 9; 302 n. 15
— 950: 129 n. 62
— 977: 52 n. 11
— 1106: 293 n. 49
— 1113: 254 n. 13
— 1138: 72 n. 38
1930 8: 326 n. 15
— 24: 108 n. 11
— 108: 66 n. 16
— 108: 184 n. 41 og 42
— 150: 122 n. 41
1930 158: 182 n. 28; 182 n. 29;
185 n. 46
— 181: 249 n. 12
— 231: 181 n. 27
— 258: 114 n. 25; 115 n. 31;
122 n. 41
— 342: 190 n. 7; 307 n. 3
— 409: 152 n. 41
— 562: 123 n. 44; 146 n. 18
— 568: 232 n. 6
— 725: 39 n. 10; 40 n. 16
— 728: 152 n. 41
— 780: 129 n. 61
— 905: 91 n. 8
— 942: 191 n. 2
— 1028: 207 n. 5
— 1030: 39 n. 13; 40 n. 16
— 1032: 207 n. 5
— 1033: 214 n. 38
— 1055: 186 n. 48; 311 n. 4;
314 n. 11
1931 37: 107 n. 11; 109 n. 13;
110 n. 15; 118 n. 38;
151 n. 38
— 70: 40 n. 16; 41 n. 21;
58 n. 3
— 74: 190 n. 9; 302 n. 15
— 148: 153 n. 42
— 268: 139 n. 101
— 287: 254 n. 13
— 335: 11 n. 24
— 364: 260 n. 37; 311 n. 4;
313 n. 9; 318 n. 27
— 375: 139 n. 100; 150 n. 34
— 390: 260 n. 39
— 441: 274 n. 16
— 761: 52 n. 9; 139 n. 100
— 765: 149 n. 32; 150 n. 35
— 783: 51 n. 5
— 825: 285 n. 11
— 943: 41 n. 23
— 958: 184 n. 41
— 1041: 130 n. 66; 139 n. 100
— 1087: 283 n. 4
— 1089: 40 n. 19; 45 n. 44

- 1931 1089: 109 n. 13; 122 n. 41
1932 67: 264 n. 3
— 134: 207 n. 5
— 135: 207 n. 5
— 136: 207 n. 5
— 148: 16 n. 15; 181 n. 27;
311 n. 4; 314 n. 11
— 233: 40 n. 17;
— 233: 121 n. 40
— 361: 115 n. 31; 120 n. 39;
121 n. 40
— 383: 253 n. 12
— 409: 311 n. 4
— 410: 184 n. 38; 185 n. 47
— 657: 40 n. 19
— 841: 272 n. 6
— 971: 126 n. 51; 127 n. 53;
131 n. 68
— 1097: 289 n. 25; 293 n. 51
1933 34: 333 n. 4
— 106: 123 n. 46; 125 n. 49
— 242: 51 n. 5
— 347: 129 n. 61; 130 n. 66
— 347: 32 n. 40; 290 n. 32
— 610: 134 n. 85; 148 n. 28
— 637: 123 n. 45
— 730: 92 n. 14
— 739: 139 n. 99; 140 n. 109 og
110
— 783: 272 n. 6
— 784: 238 n. 10
— 810: 253 n. 12; 256 n. 24
— 1000: 28 n. 19
— 1031: 273 n. 14; 302 n. 13 og 14
1934 107: 88 n. 32
— 126: 207 n. 5
— 127: 208 n. 15
— 127: 214 n. 38
— 127: 215 n. 39
— 128: 207 n. 5
— 129: 202 n. 5
— 129: 208 n. 15
— 129: 213 n. 31; 215 n. 39
— 171: 81 n. 12
— 178: 99 n. 45
1934 375: 16 n. 16
— 426: 130 n. 66
— 518: 100 n. 51 og 53
— 550: 141 n. 3
— 573: 41 n. 24; 45 n. 44
— 612: 253 n. 12
— 795: 242 n. 26
— 964: 233 n. 11
— 986: 70 n. 27
— 1080: 311 n. 5
1935 26: 305 n. 22
— 148: 242 n. 23
— 253: 81 n. 12
— 301: 135 n. 88; 139 n. 99
— 371: 140 n. 113
— 378: 232 n. 7
— 386: 95 n. 26
— 406: 228 n. 28
— 636: 43 n. 31
— 767: 93 n. 15
— 812: 100 n. 53
— 843: 243 n. 28; 280 n. 5;
296 n. 9
— 959: 96 n. 28
— 998: 66 n. 15; 70 n. 27
— 1102: 124 n. 48; 125 n. 49
1936 32: 234 n. 13
— 63: 91 n. 7; 95 n. 24
— 113: 207 n. 5
— 114: 229 n. 36
— 115: 228 n. 30
— 166: 309 n. 16
— 428: 82 n. 12
— 562: 115 n. 31; 118 n. 38;
146 n. 18
— 653: 87 n. 31
— 662: 242 n. 26; 280 n. 3
— 744: 95 n. 25
— 809: 309 n. 16
— 1017: 55 n. 27; 281 n. 7
— 1025: 313 n. 9
1937 158: 38 n. 3
— 161: 273 n. 14
— 206: 157 n. 16; 162 n. 32;
163 n. 38; 152 n. 41

- 1937 226: 16 n. 15
— 272: 41 n. 21; 58 n. 3
— 364: 260 n. 37
— 403: 136 n. 89; 157 n. 16;
159 n. 22
— 485: 96 n. 37; 165 n. 43
— 573: 157 n. 16
— 580: 133 n. 78
— 606: 234 n. 13
— 622: 114 n. 25; 133 n. 77
— 641: 10 n. 22
— 658: 127 n. 53; 131 n. 69
— 658: 145 n. 17
— 775: 96 n. 35
— 872: 235 n. 15
— 976: 281 n. 12
— 985: 126 n. 50
— 1099: 60 n. 15; 61 n. 21;
192 n. 9
— 1135: 88 n. 32
1938 22: 215 n. 38
— 75: 139 n. 99; 140 n. 106;
141 n. 114
— 99: 26 n. 11; 29 n. 29
38 n. 7
— 141: 140 n. 111
— 142: 187 n. 50; 313 n. 11
— 148: 88 n. 32
— 198: 133 n. 79
— 219: 207 n. 5
— 223: 215 n. 39
— 224: 207 n. 5
— 378: 242 n. 26; 309 n. 16
— 395: 242 n. 26
— 567: 100 n. 53
— 589: 213 n. 35; 214 n. 36
— 846: 66 n. 13; 69 n. 24
— 869: 309 n. 16
— 958: 242 n. 26; 309 n. 16
— 987: 281 n. 8; 308 n. 9
— 1061: 290 n. 29
— 1091: 39 n. 13; 229 n. 33
1939 32: 87 n. 31
— 419: 129 n. 61
— 640: 122 n. 41
1939 653: 300 n. 7
— 959: 95 n. 27
— 1132: 101 n. 54
— 1184: 101 n. 54
1940 149: 270 n. 9; 273 n. 13
— 161: 134 n. 82
— 176: 92 n. 13; 94 n. 18
— 186: 97 n. 41
— 310: 127 n. 53; 129 n. 61
— 333: 60 n. 15 og 16
— 380: 223 n. 9
— 386: 260 n. 39
— 509: 117 teksten
— 511: 116 n. 35; 118 n. 38
— 514: 110 n. 14; 118 n. 38
— 552: 285 n. 12
— 599: 241 n. 18
— 1002: 109 n. 13; 110 n. 15
1941 220: 265 n. 5
— 225: 96 n. 28; 98 n. 43
— 237: 39 n. 10, 11 og 14
— 239: 215 n. 39
— 240: 208 n. 12
— 241: 350 n. 44
— 242: 207 n. 5
— 243: 207 n. 5
— 246: 210 n. 22
— 261: 108 n. 11; 109 n. 13;
153 n. 41; 157 n. 16;
160 n. 26
— 299: 216 n. 41
— 447: 16 n. 16
— 478: 60 n. 16
— 553: 96 n. 33
— 579: 123 n. 45
— 829: 204 n. 12; 217 n. 49
— 832: 40 n. 20
— 853: 178 n. 16; 186 n. 50;
187 n. 50
— 875: 274 n. 16
— 1135: 179 n. 16; 187 n. 50
1942 222: 108 n. 11; 109 n. 13;
123 n. 45
— 280: 30 teksten
— 381: 264 n. 3

- 1942 472: 273 n. 14; 302 n. 13 og 14
— 610: 271 n. 3
- 1943 166: 101 n. 55
— 413: 260 n. 38; 313 n. 9
— 463: 69 n. 25; 16 n. 15
— 651: 82 n. 12; 291 n. 38
— 775: 134 n. 82; 148 n. 28;
152 n. 41
— 778: 146 n. 18
— 970: 260 n. 41; 309 n. 16
— 1027: 81 n. 12
- 1944 190: 101 n. 55
— 108: 94 n. 23
— 367: 272 n. 7; 273 n. 13
— 402: 283 n. 4
— 417: 282 n. 3
— 573: 309 n. 16
— 639: 185 n. 43; 313 n. 9
— 655: 64 n. 6; 190 n. 8
— 909: 134 n. 85; 148 n. 28
— 1045: 286 n. 15
— 1086: 137 n. 95; 140 n. 109
— 1226: 39 n. 11; 40 n. 19;
207 n. 5; 209 n. 19
— 1228: 207 n. 5; 215 n. 38
— 1230: 207 n. 5
— 1233: 39 n. 11; 40 n. 20;
41 n. 24; 207 n. 5
- 1945 571: 111 n. 15
— 788: 16 n. 16
— 823: 139 n. 99; 140 n. 106
— 875: 107 n. 11; 109 n. 13
— 1094: 242 n. 25 og n. 26;
280 n. 6; 296 n. 10
- 1946 13: 272 n. 6
— 212: 92 n. 12; 100 n. 52
— 234: 96 n. 31
— 237: 109 n. 13; 127 n. 53;
148 n. 27
— 340: 81 n. 7
— 427: 16 n. 16; 238 n. 10
— 699: 111 n. 15; 124 n. 48;
125 n. 49; 157 n. 16;
162 n. 32
— 901: 60 n. 16
- 1946 1011: 41 n. 24
— 1022: 101 n. 54
— 1129: 45 n. 47
— 1189: 238 n. 10; 249 n. 14;
271 n. 4
— 1228: 273 n. 13; 274 n. 16
- 1947 87: 273 n. 13
— 320: 51 n. 3
— 338: 32 n. 40
— 343: 282 n. 3
— 375: 82 n. 12; 292 n. 38
— 400: 73 n. 39; 95 n. 27
— 408: 40 n. 18
— 635: 109 n. 13; 118 n. 38;
123 n. 46; 125 n. 49
— 751: 126 n. 52; 127 n. 53;
129 n. 61
— 755: 41 n. 21
— 812: 51 n. 3; 73 n. 38
— 1003: 79 n. 57; 80 n. 3
- 1948 232: 302 n. 13
— 376: 270 n. 9; 285 n. 11
— 597: 182 n. 28
— 598: 280 n. 4
— 721: 85 n. 21
— 820: 271 n. 4
— 1131: 32 n. 37
— 1137: 299 n. 2
— 1320: 270 n. 7
— 1328: 242 n. 26; 280 n. 4
- 1949 424: 31 n. 35
— 456: 73 n. 39
— 506: 242 n. 26
— 691: 64 n. 6
— 757: 73 n. 39
- 1950 133: 254 n. 13
— 256: 234 n. 13
— 257: 308 n. 9; 313 n. 9
— 432: 26 n. 12 a
— 533: 95 n. 28
— 539: 291 n. 35
— 587: 51 n. 3
— 621: 79 n. 59; 102 n. 61
— 818: 140 n. 105 og 110
— 887: 41 n. 24

- 1950 897: 111 n. 19
 — 943: 89 n. 3; 96 n. 32
- 1951 199: 95 n. 25
 — 231: 45 n. 46; 311 n. 4
 — 504: 54 n. 20
 — 546: 246 n. 4
 — 583: 107 n. 11; 109 n. 13;
 110 n. 15
 — 647: 45 n. 46
 — 749: 63 n. 3; 300 n. 6
 — 750: 129 n. 61
 — 794: 132 n. 72
 — 827: 280 n. 5; 296 n. 9
 — 856: 32 n. 43
 — 879: 96 n. 35
 — 898: 124 n. 48; 125 n. 49
 — 990: 100 n. 51
- 1952 189: 281 n. 12; 311 n. 4
 — 272: 51 n. 3
 — 288: 135 n. 88; 136 n. 89
 — 374: 106 n. 6; 109 n. 13;
 122 n. 41; 157 n. 16
 — 527: 60 n. 16
 — 614: 94 n. 23
 — 616: 107 n. 11; 109 n. 13;
 110 n. 15; 112 n. 20
 — 812: 114 n. 26; 129 n. 60
 — 842: 30 teksten
 — 862: 45 n. 42
 — 865: 106 n. 7
 — 873: 248 n. 11; 270 n. 9
 — 886: 111 n. 19
 — 1036: 298 n. 15
 — 1064: 247 n. 7
- 1953 179: 242 n. 26; 243 n. 28;
 296 n. 9; 311 n. 4
 — 182: 283 n. 4
 — 264: 232 n. 6 og 9
 — 270: 114 n. 27; 133 n. 77
 — 283: 273 n. 13
 — 354: 72 n. 37
 — 360: 261 n. 43
 — 561: 107 n. 11; 109 n. 13;
 110 n. 15
 — 701: 107 n. 11; 108 n. 13;
 110 n. 15; 114 n. 25;
 146 n. 19; 147 n. 22
- 1953 707: 114 n. 26; 118 n. 38
 — 832: 52 n. 10
 — 1026: 26 n. 12 og 12 a
 — 1121: 300 n. 6
- 1954 1: 26 n. 8; 96 n. 28;
 100 n. 52
 — 148: 45 n. 43; 113 n. 22;
 133 n. 81
 — 331: 282 n. 3
 — 343: 247 n. 7; 311 n. 4
 — 378: 233 n. 11
 — 420: 30 n. 31
 — 524: 109 n. 13; 118 n. 38
 — 600: 282 n. 3
 — 666: 30 n. 31; 32 n. 40
 — 712: 270 n. 9; 285 n. 11
 — 849: 209 n. 17; 210 n. 25
 — 868: 262 n. 49
 — 886: 277 n. 2
 — 920: 95 n. 28
 — 979: 121 n. 40
- 1955 143: 254 n. 13
 — 230: 272 n. 7
 — 327: 260 n. 38; 313 n. 9
 — 607: 302 n. 15
 — 833: 234 n. 13
 — 838: 252 n. 8
 — 883: 329 n. 24; 334 n. 7
 — 897: 246 n. 6
 — 931: 286 n. 13
 — 1009: 257 n. 27; 299 n. 5
 — 1085: 210 n. 24
- 1956 54: 232 n. 7; 289 n. 25
 — 132: 282 n. 3; 311 n. 4
 — 183: 253 n. 10
 — 241: 281 n. 11
- Vestre Landsrets Tidende*
- 1935 21: 329 n. 23
 — 109: 232 n. 8
- 1937 350: 192 n. 9
 — 363: 248 n. 11
- 1938 102: 233 n. 11

1938 139: 191 n. 4

1939 74: 233 n. 11

— 159: 9 n. 18

1940 1: 108 n. 11

— 182: 254 n. 13

1942 121: 153 n. 41

— 247: 286 n. 16

— 298: 136 n. 89

1943 298: 153 n. 42

1944 116: 139 n. 100

— 257: 133 n. 77

— 260: 32 n. 41

1947 80: 139 n. 100

1948 175: 259 n. 35

— 324: 119 n. 38

1950 125: 247 n. 7

1951 299: 95 n. 28

— 326: 124 n. 48

1952 260: 78 n. 51

1953 64: 11 n. 24 og 26

— 116: 72 n. 37

1954 213: 35 n. 53

— 222: 106 n. 6; 110 n. 13;

114 n. 25 og 26; 121 n. 39

— 281: 9 n. 20

— 317: 115 n. 31; 129 n. 61

— 343: 79 n. 57

— 381: 114 n. 26; 120 n. 39;

126 n. 50

Sø- og Handelsretstidende

1940 270: 79 n. 57; 96 n. 36

1941 126: 217 n. 46; 234 n. 13

1950 238: 89 n. 3

1951 64: 96 n. 37; 99 n. 48

— 130: 96 n. 35

Juristen

1935 79: 234 n. 13

1936 167: 13 n. 32

1937 75: 234 n. 13

1938 276: 252 n. 8

1939 17: 141 n. 15

1940 221: 99 n. 48

1941 295: 45 n. 43

1942 20: 153 n. 41

1943 63: 93 n. 18

1944 160: 95 n. 24

1947 108: 41 n. 24

1949 97: 100 n. 52; 246 n. 4

— 181: 272 n. 6

1950 327: 118 n. 38

1951 248: 284 n. 5

1953 142: 247 n. 7

1954 121: 284 n. 5

— 139: 127 n. 53

1955 22: 186 n. 50

1956 109: 282 n. 3

— 152: 243 n. 28

Lovregister

<i>Lov om Afgift af Motorkøretøjer</i> (lovbekg. 123, 23. marts 1932)	Art. 2: 352
§ 2: 91	Art. 3: 352
	Art. 8: 352
	Art. 9: 352
<i>Aftaleloven (lov 242, 8. maj 1917)</i>	Art. 17: 352
§ 7: 77	Art. 18: 255, 297, 353
§ 30: 163-64	Art. 19: 353-54, 356
§ 33: 233	Art. 20: 354
	Art. 21: 353, 354
<i>Aktieselskabsloven</i> (lovbekg. 313, 28. august 1952)	Art. 22: 355, 356
§ 31: 291	Art. 23: 355, 356
§§ 36-38: 287	Art. 24: 356
§§ 60-69: 349	Art. 25: 356
§ 61: 40	Art. 26: 356
§§ 61-69: 287	Art. 27: 356
§ 65: 287, 290	Art. 28: 357
§ 71: 26, 40, 287 n. 21, 290 n. 31	
§ 84: 337	<i>Arveafgiftsloven</i> (lov 147, 10. april 1922)
<i>Amtsstueforordningen (8. juli 1840)</i>	§ 24: 275, 276 n. 28
§ 2: 90, 91, 95	§ 25: 297
§ 24: 255 n. 17	§ 30: 297
	§ 32: 298
<i>Lov om Arbejdsanvisning</i> (lovbekg. 43, 18. februar 1952)	§ 39: 275
§ 28: 98	<i>Bankloven</i> (lovbekg. 169, 15. juni 1956)
<i>Konvention om Arv og Dødsbo- skifte (bekg. 274, 4. oktober 1935)</i>	§ 16: 26, 34 n. 49, 36, 288, 290, 291. 350
Art. 1: 352	

- Bogføringsloven*
(lov 98, 10. maj 1912)
§ 2: 29, 201
§ 3: 201
§ 7: 7-8, 28, 29, 201
- Lov om Borteblevne*
(lov 397, 12. juli 1946)
§ 18: 146 n. 18, 151
§ 25: 302
- Danske Lov (15. april 1683)*
1-13-23: 35 n. 55
1-21- 9: 155
1-24-30: 264
5- 1- 2: 233
5- 2-24: 266
5- 7- 2: 65
5- 7- 3: 65
5-14-40: 19
5-14-46: 154
5-14-54: 155
- Domskonventionen*
(bekg. 177, 10. maj 1933)
Art. 6: 343
Art. 11: 347
- Firmaloven*
(lov 23, 1. marts 1889)
§ 34: 337
- Folkeforsikringsloven*
(lovbekg. 218, 11. juli 1953)
§ 43: 98
- Forfatterloven*
(lov 149, 26. april 1933)
§ 12: 51
- Forsikringsaftaleloven*
(lov 129, 15. april 1930)
§ 116: 52 n. 9, 138
§ 117: 52 n. 9, 137, 142, 151
§ 118: 137-138
- Forsorgsloven*
(lovbekg. 475, 31. august 1946)
§ 303: 102 n. 58
- Færdselsloven*
(lov 153, 24. maj 1955)
§§ 65 stk. 7 og 66 stk. 7: 91
§ 66 stk. 7: 98
- Gældsbrevsloven*
(lov 146, 13. april 1938)
§ 5: 124
§ 7: 85 n. 22
§ 31: 106 n. 6, 125 n. 50
- Ikrafttrædelseslov til Straffeloven*
(lov 127, 15. april 1930)
§ 3: 209 n. 18, 216 n. 41
§ 15: 51
- Kasseforordningen (8. juli 1840)*
§ 52: 255 n. 17
§ 53: 255 n. 17
§ 83: 255 n. 17
- Kommissionsloven*
(lov 243, 8. maj 1917)
§ 37: 52
- Kommunal Skattelov*
(lov 28, 18. februar 1937)
§ 5: 78
§ 40: 94 n. 23
- Konkurskonventionen*
(bekg. 249, 1. september 1934)
Art. 1: 336, 338, 339, 340, 344, 346
n. 30, 348, 356
Art. 2: 342, 346 n. 30, 350
Art. 3: 342-43, 355
Art. 4: 339-40, 346 n. 30, 356
Art. 5: 340-41, 346 n. 30
Art. 6: 341-42, 346 n. 30, 347
Art. 7: 344-46, 356
Art. 8: 346-47, 356

- Art. 9: 338
 Art. 10: 348-49, 356
 Art. 11: 349
 Art. 12: 350
 Art. 13: 337, 348, 351
 Art. 15: 350-51, 356
- Konkursloven*
 (lov 51, 25. marts 1872)
- § 1: 47-48, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 75, 76-77, 84, 234, 252, 341
 § 2: 41 n. 21, 45, 58, 77, 252, 339
 § 3: 56, 57, 238, 240
 § 5: 54
 § 6: 64
 § 7: 59-60, 80, 81, 299
 § 8: 59, 255 n. 15, 299
 § 9: 59
 § 10: 44, 47, 65, 76, 80-81, 290, 305, 325
 § 11: 60-61
 § 12: 77, 81-82, 291
 § 13: 84-85, 165, 265
 § 14: 84, 265
 § 15: 71, 291
 § 16: 52, 73, 85, 165, 338-39
 § 17: 52-53, 73, 85, 164, 165
 § 18: 88, 291
 § 20: 107 n. 8, 111, 113-25, 138, 142, 144, 145, 146, 147
 § 21: 33, 107 n. 8, 111, 113-16, 125-32, 138, 142, 143, 145, 147, 148, 150, 159
 § 22: 106, 114-15
 § 23: 45, 69, 105 n. 5, 106, 107 n. 8, 113-116, 132-135, 142-143, 145, 148, 150, 159
 § 24: 107-12, 138, 142, 144, 145, 146, 147, 161
 § 25: 112-13, 151, 152
 § 26: 135-37, 138, 145, 146, 147, 149-50, 159 n. 22
 § 27: 137, 142
 § 28: 138-41, 145, 149-50, 151, 269, 284
- § 29: 111, 144, 145, 163
 § 30: 111, 142, 143, 144, 152-53
 § 31: 2 n. 6, 59, 72-76, 90
 § 32: 90
 § 33: 92-100
 § 34: 92, 100-101
 § 35: 101-102, 136
 § 36: 88
 § 37: 65, 71, 85-86
 § 38: 70, 92
 § 39: 100-101, 345
 § 40: 24-28, 30, 31, 113
 § 41: 11, 12 n. 30, 36-37, 41-42, 44, 338
 § 42: 12 n. 30, 27 n. 18, 29-33, 113, 217
 § 43: 8, 18 n. 5, 30, 33-34, 217 n. 51
 § 44: 8, 18 n. 5, 34-36, 43 n. 32
 § 45: 7-8, 28
 § 46: 8, 18 n. 5, 29, 30, 201 n. 2, 206, 207 n. 4
 § 47: 37, 38, 44, 62
 § 48: 31, 33, 37, 38 n. 3, 43 n. 28
 § 48a: 38-41, 210
 § 48b: 46, 337
 § 50: 41, 42-43, 44, 107 n. 10
 § 51: 171
 § 52: 172, 188
 § 53: 172-73, 174, 313 n. 13
 § 54: 62, 173, 174
 § 55: 173, 342
 § 56: 174, 313 n. 13
 § 57: 173-74, 313 n. 13
 § 58: 172, 313 n. 13
 § 59: 172 n. 6, 175
 § 60: 175, 313 n. 11
 § 61: 176, 203 n. 8, 296, 313 n. 11
 § 62: 176, 179 n. 19, 203, 212
 § 63: 76, 176-77, 203 n. 8
 § 64: 177-79, 186 n. 50
 § 65: 176, 313 n. 11
 § 66: 175, 177, 179-81, 182 n. 30, 313 n. 11
 § 67: 181

§ 68: 177, 182 n. 29, 185-86, 313 n. 11	§ 113: 204, 205, 213 n. 34
§ 69: 181-82, 299	§ 114: 204, 205, 213 n. 34, 226 n. 21
§ 70: 182, 313 n. 11	§ 115: 203 n. 11, 204, 205, 213 n. 34-35, 230
§ 71: 182, 313 n. 11	§ 116: 205, 213
§ 72: 62, 182-83	§ 117: 205, 213, 223
§ 73: 176, 183	§ 118: 205, 213, 223
§ 74: 176, 177, 184, 186, 313 n. 11	§ 119: 221, 222, 303
§ 75: 144, 145, 179 n. 17, 183, 184, 186 n. 50, 313 n. 11	§ 120: 50, 204, 223
§ 76: 184	§ 121: 192-93, 194, 205, 215 n. 40, 222, 227
§ 77: 186	§ 122: 203, 313 n. 11
§ 78: 62, 184-85, 313 n. 13	§ 123: 224, 230, 232
§ 79: 62, 185	§ 126: 193
§ 80: 175, 186-87, 295, 313 n. 11	§ 127: 193, 313 n. 11, 317
§ 81: 62	§ 124: 2 n. 6, 193, 262
§ 82: 62	§ 128: 188-89
§ 83: 52, 62, 313 n. 13	§ 129: 189, 193
§ 84: 185, 187-88, 192 n. 10	§ 130: 86-88, 193
§ 85: 188	§ 131: 83, 193, 214
§ 87: 185, 189, 307	§ 132: 83, 193
§ 88: 62, 142, 144, 145, 190, 302, 307	§ 133: 194
§ 89: 190, 302, 307	§ 134: 194
§ 91: 188, 189	§ 135: 194
§ 92: 188	§ 136: 294
§ 93: 80, 190, 299, 301-02, 304	§ 137: 295, 313
§ 94: 2 n. 6	§ 138: 226 n. 22, 313-14
§ 95: 316	§ 139: 221, 223, 226, 314, 318
§ 96: 316	§ 144: 202, 207, 252 n. 9
§ 97: 2 n. 6, 28, 32, 60 n. 15, 74, 191, 192 n. 9	§ 145: 8, 238 n. 11, 252, 264, 268 n. 6, 349
§ 98: 76, 191-92, 194, 195-96, 303	§ 148: 29
§ 100: 18 n. 5, 200, 201	§ 149: 7 n. 1
§ 101: 29, 201, 206, 230	§ 151: 48, 101
§ 102: 200, 202, 220, 313 n. 11	§ 152: 101
§ 103: 176, 200, 202, 220	§ 155: 65
§ 104: 202 220-21	§ 170: 20 n. 11
§ 105: 203, 212	
§ 106: 203, 212	
§ 107: 203, 212	
§ 108: 177, 179 n. 19, 203, 212 n. 29	<i>Købeloven (lov 102, 6. april 1906)</i>
§ 109: 203	§§ 39-41: 52
§ 110: 203, 212, 313 n. 11	
§ 111: 204, 205, 213 n. 34, 214, 226 n. 21, 227	<i>Lejeloven (lovbebg. 116, 15. april 1955)</i>
§ 112: 204, 205, 213 n. 34	§ 111: 283

<i>Lov om Livsforsikringsvirksomhed</i> (lovbekg. 299, 30. juni 1922)	§ 25: 287	§ 223a: 327-28, 331-32
§§ 26-31: 287		§§ 235-38: 9-10
		§ 236: 10-11, 37, 338
		§ 237: 10
		§ 238: 10, 337
<i>Lærlingeloven (lov 120, 7. maj 1937)</i>	§ 15: 53	§§ 240-48: 9
		§ 241: 264, 269
<i>Medhjælperloven</i> (lovbekg. 270, 16. juni 1941)	§ 21: 53, 164, 293 n. 50	§ 243: 329-30
§ 22: 73 n. 39, 96	§ 22a: 97-98	§ 244: 152
		§ 248: 11
		§ 279: 153, 254 n. 14, 255 n. 15
		§ 282: 38
		§ 288: 312 n. 9
<i>Myndighedsloven</i> (lov 277, 30. juni 1922)	§ 1: 239-40	§ 290: 312 n. 9
§ 62: 241, 248		§ 305: 38
		§ 329: 305
		§ 397: 315 n. 15
		§ 413: 316
<i>Næringsloven (lov 138, 28. april 1931)</i>	§ 3: 194	§ 420: 228 n. 31
§ 13: 174	§ 23: 7	§ 429: 308
§ 24: 7		§ 433: 310
		§ 435: 314
		§ 435-40: 317
		§ 436: 315 n. 15
<i>Regnskabsloven</i> (lovbekg. 178, 21. maj 1937)	§ 39: 297	§ 438: 316
		§ 441: 228, 314, 315 n. 15, 317
		§ 478: 67, 134, 304
		§ 479: 327-328, 331-32
<i>Retsplejeloven</i> (lovbekg. 265, 15. september 1953)	§ 1: 8, 229 n. 38	§ 490: 67 n. 18
§ 9: 7, 13	§ 14: 3	§ 509: 52, 267 n. 3
§ 15: 5	§ 16: 5	§ 511: 55, 264 n. 3
§ 17: 5, 6	§ 42: 6	§ 519: 171
§ 45: 6	§ 48: 298	§ 533: 65 n. 8, 252
§ 55: 6	§ 49: 298	§ 563: 65
§ 119: 194	§ 138: 194	§ 594: 317
§ 151: 305	§ 153: 35	§ 612: 32 n. 39
		§ 635: 325
		§ 654: 5, 236
		§ 660: 3, 190, 249, 271-72, 278, 299-300, 304, 306, 308
		§ 661: 228, 242-43, 294, 295, 310, 314, 315, 317-18
		§ 662: 262-63, 273, 294, 300, 310, 311, 314, 315
		§ 663: 260 n. 38, 312

§ 664: 228, 312 n. 9, 316-17	§ 13: 238, 247, 255
§ 665: 228, 314, 317	§ 14: 241, 248, 255
§ 667: 5, 20	§ 15: 248
§ 672: 3, 63, 80, 186, 190, 299-300, 304, 306, 308	§ 16: 6, 174, 245, 248-49, 312 n. 9
§ 673: 43, 193, 223, 226, 228, 294, 295, 300, 310, 311-14	§ 17: 249-50
§ 674: 315	§ 18: 249
§ 675: 227, 228, 315, 318	§ 19: 250-51, 257, 261, 265, 296, 312 n. 9
§ 676: 316	§ 20: 251, 255
§ 677: 186, 317	§ 21: 261
§ 678: 8, 314, 315, 317	§ 22: 251, 255-56
§ 679: 183, 186, 258, 259, 265	§ 23: 257, 268, 312 n. 9
§ 680: 65 n. 10, 66-67, 68-70, 253, 305	§ 24: 257-58, 261, 312 n. 9
§ 681: 67-68, 70-71, 253, 305	§ 25: 257
§ 682: 183, 258, 265	§ 26: 258
§ 1007-10: 62	§ 27: 258, 277, 285, 312 n. 9
	§ 28: 258, 277, 285
	§ 29: 258
	§ 30: 258-59, 312 n. 9
	§ 31: 259, 299
	§ 32: 259, 312 n. 9
	§ 33: 259-260, 299
	§ 34: 251, 253-55, 299
	§ 35: 251, 253, 305, 355
	§ 36: 299, 300, 301, 304-05
	§ 37: 254
	§ 38: 256, 265 n. 6
	§ 39: 256-57, 299, 301-02
	§ 41: 316
	§ 42: 316
	§ 43: 240, 251, 261-62
	§ 44: 251, 252, 255, 257, 262, 355-56
	§ 45: 262
	§ 46: 262
	§ 47: 262, 266, 277, 312 n. 9
	§ 48: 262
	§ 49: 262 n. 50
	§ 50: 262, 273-74, 298, 306
	§ 51: 265, 312 n. 9
	§ 52: 2, 264-265, 269, 277
	§ 53: 2
	§ 54: 253, 263-64
	§ 56: 265-66, 271 n. 4
	§ 57: 267-268
	§ 58: 269-70, 285
<i>Lov om Skadesforsikringsvirksomhed (lov 155, 2. maj 1934)</i>	
§ 54: 288, 290 n. 31	
<i>Skibsregistreringsloven (lovbekg. 103, 4. maj 1927)</i>	
§ 46: 100, 132	
<i>Skifteafgiftsloven (lov 156, 30. november 1874)</i>	
§ 1: 16 n. 16	
§ 3: 16 n. 16, 244 n. 33	
§ 3a: 266 n. 7, 271	
<i>Skifteloven (lov 155, 30. november 1874)</i>	
§ 1: 237	
§ 2: 237	
§ 3: 237	
§ 4: 237 n. 6, 238-39	
§ 5: 237 n. 6, 238, 239-41, 278	
§ 6: 14-15, 238, 241-42	
§ 7: 243, 278	
§ 8: 9 n. 18, 243-44	
§ 9: 15, 241, 244, 245, 268, 303	
§ 10: 240, 246-47, 261 n. 46	
§ 12: 13, 237 n. 6, 247-48	

§ 59: 269
§ 60: 244, 266, 268, 270, 354
§ 61: 267, 268, 269
§ 62: 268, 270
§ 62a: 266, 268, 354
§ 63: 266, 268, 354
§ 64: 284
§ 64a: 285
§ 65: 285
§ 66: 285
§ 67: 285
§ 68: 284-85
§ 69: 285
§ 70b: 286
§ 71: 237 n. 6, 239, 241, 278, 308
§ 72: 237 n. 6, 239, 243, 244, 278
§ 73: 237 n. 6, 239
§ 74: 278
§ 75: 15, 241, 244, 278, 279, 312 n. 9
§ 76: 244, 278, 301 n. 11
§ 77: 240, 243, 245, 278-79
§ 78: 244, 245, 278-79
§ 79: 244, 245, 278-79
§ 80: 278-79
§ 81: 277, 286
§ 82: 1 n. 2, 283, 286-87
§ 83: 14, 270
§ 84: 264, 269
§ 87: 9, 13, 333
§ 88: 242, 294
§ 89: 14 n. 2, 274, 275, 276-77, 297
§ 90: 297

Lov om Spare- og Udlånsvirksomhed (lov 156, 2. maj 1934)
§ 6: 288, 290 n. 31

Sparekasseloven (lovbekg. 327, 3. juli 1950)
§ 16: 26, 34 n. 49, 36, 288

Statsskatteloven (lov 149, 10. april 1922)
§ 36: 78 n. 51
§ 38: 78, 94 n. 23

Straffeloven (lovbekg. 215, 25. juni 1939)
§ 52: 102
§ 119: 277 n. 29
§ 158: 211
§ 160: 211
§ 162: 209 n. 18
§ 283: 25, 110, 156 n. 16, 158-61, 216, 224
§ 300: 25, 110, 156 n. 16, 161-62, 163 n. 38, 216, 224
§ 301: 29

Tiendeafsløsningsloven (lov 100, 15. maj 1903)
§ 2: 90, 91

Lov om Tilsyn med Eksekutorboer (lov 119, 20. april 1926)
§ 1: 271, 275
§ 3: 275-76
§ 4: 276
§ 5: 276
§ 6: 276
§ 7: 276
§ 8: 276
§ 9: 276
§ 10: 276
§ 12: 277
§ 13: 16, 277

Tinglysningsloven (lov 111, 31. marts 1926)
§ 1: 58, 171, 252-53, 339
§ 4: 91
§ 13: 58, 171, 253, 339
§ 40: 144

Toldforordning (1. febr. 1797)
§ 75: 91, 95

Tvangsakkordloven (lov 225, 14. april 1905 (1906))
§ 1: 206, 207-09, 210 n. 25

§ 2: 208-09
§ 3: 209-10
§ 4: 29, 206-07, 207 n. 5, 209, 211
§ 5: 34 n. 47, 39, 210, 216-18, 350
§ 6: 210-11, 223
§ 7: 211, 220-21
§ 8: 211
§ 9: 211-12
§ 10: 177 n. 11, 212, 214
§ 11: 212
§ 12: 212
§ 13: 176 n. 7, 212
§ 14: 212
§ 16: 212
§ 17: 213 n. 34, 214
§ 18: 213 n. 34
§ 19: 213 n. 34
§ 20: 213 n. 34, 214
§ 21: 83, 213 n. 34, 214
§ 22: 213 n. 34
§ 24: 213
§ 25: 209, 213-14, 224, 226, 229, 230
§ 26: 213, 214-15, 218, 224, 229
§ 27: 207, 215
§ 28: 221, 222, 303
§ 29: 216, 223
§ 30: 213 n. 34-35
§ 31: 219, 224, 230, 232
§ 32: 213 n. 34, 219, 225-26
§ 34: 101, 209, 216, 219-20, 223, 229
§ 35: 8-9, 228
§ 36: 9 n. 16, 224, 228
§ 37: 221, 224, 229
§ 38: 215
§ 39: 18 n. 5, 20, 188 n. 3, 201, 206

Ulykkesforsikringsloven
(lovbekg. 198, 12. april 1949)

§ 18: 98
§ 19: 98

Lov om Uretmæssig Konkurrence
(lovbekg. 80, 31. marts 1937)

§ 5: 174

Vekselloven (lov 68, 23. marts 1932)

§ 41: 85 n. 22
§ 48: 83 n. 16

Ægteskabslov I
(lov 276, 30. juni 1922)

§§ 68 og 70: 78

Ægteskabslov II
(lov 56, 18. marts 1925)

§ 6: 78
§ 16: 25, 57, 269
§ 18: 261 n. 43
§ 25: 25, 57
§ 41: 282

Ægteskabslov III
(lov 120, 20. april 1926)

§ 2: 245
§ 3: 57, 245
§ 4: 280
§ 6: 279, 281
§ 11: 281
§ 12: 55
§ 13: 55, 139 n. 103
§ 15: 15 n. 12
§ 16: 279

Sagregister

- Accessorisk skifte* 13
Actio Pauliana 104, 154
Administrationsudgifter i konkursboer 67, 72, 90, 92
Administrativ kontrol med eksekutorer 275-77
med skifteretten 297-98
Afbetalingsbandler 64
Afgift, se *arveafgift* og *skifteafgift*
Afbændelse af et bos ejendele, se *realisation*
Afkald på arv, fallentens 55
afkræftelse af 56, 139
Afkræftelse, betingelser 103 ff.
(§ 13)
virkning 141 ff. (§ 14)
erstatningskrav ved forbrug eller tilintetgørelse 146-51
frister 142, 152
medkontrahentens stilling 151-52
nullitet eller angribelighed 142-143
ugyldighed eller uvirksomhed 141
søgsmålskompetencen 144
afkræftelsessagen 152-53
i gældsfragåelsesboer 252
ved likvidation 292
ved tvangsakkord 218
i international skifteret 321, 12, 331
i internordisk skifteret 339, 347-48
- Afstemmingsregler*, ved tvangsakkord i konkurs 202-03
udenfor konkurs 211-12
Agenter 96
Akkord, begreb 196-97, 231, se iøvrigt *frivillig akkord*, *tvangsakkord*, *likvidationsakkord* og *præventivakkord*
Akkordretten 8-9, 228-30
Aktieselskaber, konkurs 26, 29 n. 24, 40
likvidation af 287-88, 291
tvangsakkord 202 n. 5
værnning 10
Aktionærens modregningsret ved selskabets likvidation eller konkurs 291
Almindelig pant, plads i konkursordenen 100-01
Amtmandens tilsyn med skifteretten 298
Andelsselskaber, se *forbrugs- og produktionsforeninger*
Anfægtelighed af afkræftelige dispositioner 142-43
Anke af skifterettens afgørelse om offentligt eller privat skifte 242 n. 26,
af tilladelse til uskiftet bo 280
i tvangsakkord udenfor konkurs 228-30

- eller kære 310 ff. (§ 38)
 forkyndelse af ankestævning 316-17
 nye påstande og anbringender under 317
 suspensiv virkning 193, 263, 317
 se endvidere *appel*
Ankefrist i skiftesager 263, 315
 dens analoge anvendelse i ekskutorboer 273-74
Ankestævning 316-17
Ammeldelse af fordringer i konkursboer 81
 i dødsboer 253 ff.
 ved frivillig likvidation 291
 salær for 79
Ammeldelse af dødsfald til skifteretten 237
Ansvar for ulovlig konkurs 33, 43
Ansvarlige interessentskaber kan ikke som sådanne erklæres konkurs 25
 selskabskreditorernes fortrinsret 101
 skiftebehandling af 286-87
Apotekeres krav i konkursboer 99
Appel af konkursdekret 43
 i tvangsakkord i konkurs 226-28
 i tvangsakkord udenfor konkurs 228-30
 hvilke personer kan appellere skifterettens afgørelser 315-16
 se iverigt *anke* og *kære*
Arbejdsaftaler, lønkrav i konkursboer 96-97
 konkursboets adgang til at indtræde i 53
Arrest overfor konkursboer 81
 overfor dødsboer 253, 263-64
 ved konkurs i internationale forhold 324-28
 se iverigt *individualforfølgning*
Arv indgår i konkursboet 55-57
 fallentens afkald på 55, 56, 139
Arveafgift i ekskutorboer 275-76
 ved privat skifte 279
 om skifterettens beregning er juridicel 298
Arveafkald, fallentens 55
 afkræftelse af 56, 139
Arveammeldelse 276, 279
Arvelegitimationstingsvidner 239, 249, 308
Arveproklama 278
Arveverneting 264, 269
Arvinger, bevis for hvem der rettelig er 239
Auktion i konkursboer over fast ejendom (Rpl. §§ 680-81) 66-71, den almindelige realisation 183
 i gældsfragåelsesboer 251, 258
 i gældsvedgåelsesboer 265
 i Skl. kap. 6-boer 285
 ved privat skifte 277
Auktionsleder 258

Banker, konkurs over 26, 36
 likvidation af 34, 287 n. 18, 288, 350
Barbereres krav i konkursboer 99
Bedragelighed 155 ff., 292
Begravelsesudgifter i konkursboer 59, 72, 90
 udlæg af dødsboer for ... efter Skl. § 10: 246 og efter § 43: 261
Begunstigelse af enkelte kreditorer, afkræftelse af 103 ff., 107-35
 omstødelse af 159-62, 164
 ved akkord se *ligelighedsprincippet* og *særaftaler*
Begyndelsesforretning, fremgangsmåde 6
 i konkursboer 171
 i dødsboer 247
Begyndelsestidspunkt for konkurs 44
 for tvangsakkord 210, 217
Bekendtgørelse af konkurs 45, 58, 171
 af akkordforhandling 210

- Bemyndigelse* til at udføre skifteforretninger 6
- Beneficium competentiae* i konkurs 52
 efter Konkurskonventionen 341
- Beskikkelse* som betingelse for konkurs 35
- Bestyrer, midlertidig*, i konkursboer 171, 172-74
 fastsættelsen af salæret 299
- Betaling*, afkræftelse af 109-12, 116-25
- Betalingsstandsning* som konkursgrund 33-34
- Betalingsudsættelse* ved akkord 196, 212 n. 29
- Betingede fordringer*, stemmeretten ifølge, ved konkurs 176
 ved akkord 212
- Betingelser* for tvangsakkord i konkurs 200-02
 udenfor konkurs 207-09
- Bevisbyrden* ved afkræftelse 106, 108, 114, 136, 141
- Bevisførelse* for skifteretten 308
- Bevisumiddelbarhed* i skiftesager 308
- Billighed* af tvangsakkord 205, 214-15
- Bistand*, Konkurskonventionens regler om ... til andre nordiske retter ved konkurs 342-43
 ved dødsboskifte 355
- Bo*, begrebet 1, 49, 282
- Bodel* og boslod 266 ff., 282 ff.
- Bogføringer*, afkræftelse af overdragelse af 119, 125 n. 50
 afkræftelse af pant i 129
- Bolig*, separation og skilsmisse 283
- Borteblevne* 241
- Bortgivelse* af konkursbos ejendele 178
- Bosondringsskifte* 282 ff.
- Brugeligt pant* 69, 71, 80 n. 4
- Brugsrettigheders* stilling ved konkurs 53, 65
- Bunden opsparing* 51 n. 8
- Bøder*, hvornår kravet anses opstået 79
 plads i konkursordenen 102
- Cessio bonorum* 17
- Daglejere*, lønkravets plads i konkursordenen 97
- Denunciation*, dens betydning for afkræftelse 129
- Deponentens* stilling overfor konkursboet 63
- Direktører* for aktieselskaber 53, n. 15, 96
- Dividende*, se *udlodning*
- Dom*, hvornår skifterettens afgørelse skal træffes ved, alm. regler 309-10, 304
 anmeldte fordringer ved konkurs 80, 190
 separatistkrav i konkursboer 63
 anmeldte fordringer i dødsboer 257
 ved afgørelser i h. t. Skl. § 76: 278
 ved udlevering til privat skifte 242 n. 26
 ved udlevering til uskiftet bo 280
- Domicil* i international skifteret 9-10, 11 ff., 320, 333 ff.,
 i internordisk skifteret 337-38, 346, 352, 353 ff.
- Dommerfuldmægtige*, bemyndigelse til at udføre skifteforretninger 6
 kan normalt ikke være eksekutører 16 n. 13
- Domstolskompetence* i internordisk skifteret 353, 354 ff.
- Dødsboehandling*, begreb 1-4
 værneting i internationale forhold 13
 så længe behandlingsmåden uafgjort 236-38
 se igrønt indholdsfortegnelsen
- Dødsfald*, anmeldelse af 237

- Efterlodning* i konkursboer 194
i dødsboer 262
- Efterpantbavers* stilling ved afkræftelse af foranstående panteret 144
- Ejendomsforbehold* 64
- Ejerkrav* mod konkursbo 63
- Eksekution*, se *udlæg og individualforfølgning*
- Eksekutionskraft*, skifteretsafgørelser i alm. 303-05
af afgørelser i h. t. Skl. § 76: 278
af tvangsakkord 222-23
i internordisk konkursret 336-37, 347-48
i international konkursret 321, 327-28
- Eksekutorer* (§§ 3 og 31)
afgifter af boet 16
ankefristens analoge anvendelse 273-74
ansvar 271
behandling ved 270 ff. (§ 31)
habilitet 15
honorar 16
indsættelse 14
klage til øvrigheden over 274-75
krav mod ... privilegeret 93
revision 275-76
sikkerhedsstillelse 276
tilsyn med 275-76
udelukker privat skifte 15, 241
udnævnelse 15
- Eksekvatur* ved udenlandske konkursdekreter 321, 327-28, 336-37
- Eksegibilitet*, se *eksekutionskraft*
- Ekstraordinære* skifteretter 14 ff. (§ 3)
- Ekstradition* af konkursbo 191-92, 194, 195-96
af eksekutorbo 15, 241-42
af offentligt til privat skifte 244-45
ved tvangsakkord 205
- Enbed*, bobehandlingens, i konkurs 319-20, 321, 336 ff.
- i dødsboskifte 354
- Erstatningsansvar*, rekvirentens . . . for ulovlig konkurs 33, 43
- Erstatningskrav* der tilkommer fallenten 51
der påhviler fallenten 59, 77
mod fallentens medkontrahent ved afkræftelse 146-51
- Executores testamenti* se *eksekutorer*
- Fabrikanter*, behandlingsmåden af deres konkursboer 7-8
særlige konkurserklæringsgrunde 33-36
pligt til at indgive konkursbegæring 28
tvangsakkord for 201, 206, 217 n. 51
- Falden arv*, en fallent kan ikke afslå 55
afkræftelse af afkald på 139
- Fallenten*, hans retstilling i alm. 58 ff. (§ 9)
oplysningspligt overfor boet 62
optræden i processer 59-61
rådighed over formuen 58-59
understøttelse af boet 62
valgret 61
hæftelse for massekrav efter boets ekstradition 74
kan skifte privat 238, 240
- Fast ejendom*, tinglysning af konkurs på 58, 171
i international konkursret 330-31
efter Konkurskonventionen 339
se endvidere *underpant*
- Fem-årsreglen* i Dødsbokonventionen 352
- Finansministeriet*, rekursinstans ved arveafgiftsberegning 298
- Fogedretter*, kompetenceafgrænsning overfor skifteretter 305-06
- Forbrugs- og produktionsforeninger*, konkurs over 26
- skiftebehandling af 286 n. 15
- Forbud* overfor konkursboer 81

- Fordringer*, afkræftelse af pant i 129
afkræftelse af overdragelse af 119,
125 n. 50
i internordisk konkursret 346 ff.
- Fordringernes* prøvelse i konkurs-
boer 176, 188, 189-90
i dødsboer 256-57
- Foreløbige udlodninger* i konkurs-
boer 193
i dødsboer 262
- Foreløbigt udlæg* 264
- Foreningers* værneting 10
skiftebehandling af 286
- Forfalden fordring*, konkursbetin-
gelse 32, 34, 35
ikke konkursbetingelse når tvangs-
akkord 217
betingelse for separatiststilling 66,
86
afkræftelse af transport af 125 n.
50
- Forfatterrettigheder* ved konkurs 51
- Forbaling* af konkursboer 178
af ekssekutorboer 274, 277
af dødsboer behandlet af skifte-
retten 297
- Forhandlingsmaksimen* i skiftesager
308
- Forlig*, om tvangsakkord er 220-22,
225
- Formel* konkursret 50
- Formærnelssværneting* kan ikke an-
vendes ved afkræftelsessager 152
- Forrentning* af anmeldte krav i kon-
kursboer 77, 82
- Forretning*, fortsættelse af fallentens
174
- Forsikringspræmier*, afkræftelse af
erlagte 137-38
- Fortegnelse* over aktiver og passiver
ved konkursbegæring 37, 44
- Fortsættelse* af fallentens forretning
174
- Foster* kan ikke deltage i privat skif-
te 240
- Fraværende* arvinger, dødsbobe-
handling når der er 241, 243,
244, 258, 278-79
- Fremgangsmåde* ved tvangsakkord i
konkurs 202
udenfor konkurs 209 ff.
- Fremmed ret*, konkursens virknin-
ger efter 323-24
- Fremtidig formue*, genstand for kon-
kurs 53-57
- Fremtidig gæld*, afkræftelse af pant-
stiftelse for 130
- Frigørelse* for restgælden ved ak-
kord 196, 200, 212 n. 31
- Frigørelses tid* indtræder altid ved
konkurs 84
og i gældsfragåelsesboer 255
fortolkning af »forfalden« i K. L.
§ 20: 123-25
- Frivillig akkord*, begreb 198, 231
beskyttelse mod individualfor-
følgning 233-34
beskyttelse mod konkurs 234
ligelighedsprincippet 231-33
grundlag for ekstradition af kon-
kursbo 192
- Frivillig likvidation*, begreb 287 ff.,
235
afkræftelse kan ikke ske 292
fuld anmeldelsesret ved 291
individualforfølgning ved 290
konkursordenens anvendelse 290-
91
konkursregulering ved 293
modregning ved 291
ligelighedsgrundsætningen 291
- Frivillig retspleje* 3
- Fuldmagt* ved privat skifte 241, 277
n. 2
- Fællesbo*, skifte af kap. 5-bo 266 ff.
kap. 6-bo 282 ff.
uskiftet bo 279 ff.
- Færøerne*, konkurs- og tvangsak-
kordlovgivningens anvendelse
på 20 n. 11 og 13, 210 n. 25

- Gagekravs* stilling i konkursordenen 96-98
- Gaver*, afkræftelse af 135-37, 139, 145
gavemodtagers erstatningspligt ved afkræftelse 149
fallentens adgang til at afslå 56
gavekravs plads i konkursordenen 101
- Genoptagelse* af skiftebehandling, se *reassumption*.
- Gensidig bebyrdende* kontrakter ved konkurs 52-53, 164
ved likvidation 293
- Gensidighed* ved skiftekonventionerne 322
- Gesandter*, skifte efter 10
- Giftede* personer, konkursdekret over 25
- Godtgørelse* for ikke-økonomisk skade 51
- Godtroende omsætningsberøvede*, konkursens virkning overfor 45, 58
i internordisk konkursret 339
- Grundbyrder* ved konkurs 65
- Gældsbreve*, afskærelse af fallentens rådighed over 58
i internordisk konkursret 347
se endvidere *fordringer*
- Gældsfragåelsesboer* 250 ff. (§ 28)
kan erklæres konkurs 252
Konkurskonventionens anvendelse 349
- Gældsordningsstadium* 199-200
- Gældsvedgælsesboer* 248-49, 263 ff. (§ 29)
- Haagerkonventionerne* 319-21, 332-33
- Habilitet*, den konkursbegærendes 25
eksekutorers 15
privatskiftende arvingers 239-40
- Handlende*, behandlingsmåden af deres konkursboer 7-8
- særlige konkurserklæringsgrunde 33-36
- pligt til at indgive konkursbegæring 28
tvangsakkord for 201, 206, 217 n. 51
- Historie*, konkursrettens 17 ff., 167-69
- Hjænting* ved skiftebehandling 9-11
ved tvangsakkord 351
som betingelse for Konkurskonventionens anvendelse 337-38
- Honorar* til eksekutor 16
til midlertidig bestyrer eller kurator 181 m. n. 27, 182 n. 28, 184, 311 m. n. 4, 314 n. 11
til medlemmer af kreditorudvalg 185
til inkassator 259 m. n. 35
til skifterettens medhjælper 260 n. 41
se iverigt *sagførersaler*
- Husleje*, for hvilken tid kravet kan anmeldes i konkursboer 77
kravets plads i konkursordenen 93-94
Konkursboets indtræden i lejekontrakter 53
konkursboets adgang til opsigelse af lejekontrakter 165
i internordisk konkursret 345-46
- Højesteret*, anke til 317
- Håndpant*, afkræftelse af 128
i pantebrev i fast ejendom 66
stilling ved konkurs 65
se iverigt *panterektigheder*
- Håndværkersvendens lønkrav* 97
- Ihændehavergældsbreve*, afskærelse af fallentens rådighed over 58
- Individualforfølgning*, ved konkurs 48, 80
ved tvangsakkord 216-18, 350
ved frivillig akkord 233-34
ved gældsfragåelsesboer 253
ved gældsvedgælsesboer 263-64

- ved kap. 5-skifte 268
ved kap. 6-skifte 284-86
ved frivillig likvidation 290
overfor A/S i likvidation 290
i international konkursret 323 ff.
i internordisk konkursret 335, 336,
347
i internordisk dødsboskifte 355
- Indkaldelse* af arvinger og kreditorer, se *proklama*
- »*Indrømmelse*« af pant 125-32
- Indtræden i processer*, konkursboets 59-61
dødsboers 254-55
- Inkassator* i konkursboer 186
i dødsboer 259
tvistigheder om salæret afgøres ved dom 299
kære over antagelse af 314 n. 11
- Insolvens* som konkursgrund 27, 30-31, 33
som afkræftelsesgrund 113, 135, 138, 139-40
- Insufficiens*, se *underbalance*
- Interdictum fraudatorum* 154
- Interessentskab* kan ikke som sådant erklæres konkurs 25
selskabskreditorernes fortrinsret 101
skiftebehandling af 286-87
- International skifteret* §§ 39 og 40
- Internordisk skifteret* 296, 301, 305 og §§ 41 og 42
- Jordemødres* krav i konkursboer 99
- Juridisk* person, om konkurskreditorerne danner en 49
- Jurisdictio voluntaria* 3, 236 n. 1
- Jus separationis* 238 n. 11
- Justitsministeriets* kontrol med skifteretter 297
meddelelse af tredieinstansbevil-
ling 314
af oprejsningsbevilling 315
af eksekutorbevilling 15
- Kapitalforsikring*, afkræftelse af 137
- Kassebetjente*, krav mod 92, 255 n. 17
- Kasseeftersyn* i eksekutorboer 275
overfor skifteretter 297
- Kassekredit*, afkræftelse af indfrielse af 124 n. 48, 125
- Kautionsistens* regresret overfor konkursboer 77
stilling ved afkræftelse 151
stemmeret ved skiftesamlinger 176
stilling ved debtors tvangsakkord 204
- Kendelse* eller dom 303-04, 309-10
- Klasselotterigevinsters* inddragelse under konkursboer 54
- Klientkonto*, sagføreres 64, 190 n. 8
- Kommuner*, konkurs over 27
- Kompensation*, se *modregning*
- Kompetence*, skifterettens... i alm. 5-13 (§ 2), 299-306 (§ 36)
se også *domstolskompetence* og *værneting*
- Konkurs*, afkræftelse i 49, 103 ff. (§§ 13, 14 og 15)
begreb (modsatningen til skifte) 1 ff.
begæring og beslutning 37 ff. (§ 6)
begyndelsestidspunkt 44, 311 n. 4
behandlingens gang 171 ff. (§§ 17-19)
i dødsboer 252, 238 n. 11, 72 n. 36
erstatning for ulovlig 43
genstanden for 51 ff. (§ 8)
historie 17 ff.
indtræden 23 ff. (§§ 5 og 6)
medfører retspanteret 48
retsvirkninger 47 ff. (§§ 7-9)
sikkerhedsstillelse ved begæring om 28
slutning 191-94 (§ 20)
efter tvangsakkord 219
udsættelse af 38 ff.
universalitet 10, 319-21, 336 ff.

- Konkursbegæring*, ansvar for ulovlig 43
 form og indhold 37-38
 kreditorers 29 ff., 37-41
 mundtlig (K.L. § 41) 36, 41, 46
 pligtig 28 jfr. 8, 25
 konkurs uden 36, 41, 46
 skyldnerens 24-29, 37
 tilbagetagelse 42 ff.
 tinglysning 45
 tredjemands 36
 udelukkelse ved tvangsakkord 217-18
 udsættelse af behandlingen 38 ff.
- Konkursbehandlings* begyndelse 171 (§ 17)
 bestyrelsen af boet 175 ff. (§ 18)
 slutning 191 ff. (§ 20)
 udgifterne ved 72
 ulemperne ved 195-97
- Konkursdekretets* begyndelsestidspunkt 44, 311 n. 4
 retsmidler mod 43
- Konkursens universalitet*, se *universalitet*
- Konkurskreditorer*, begreb 63 ff. (§ 10)
 fordringernes indkaldelse og prøvelse 187-90 (§ 19)
 en juridisk person? 49
 deres retsstilling 80 ff. (§ 11)
- Konkurslitteratur* 3-4, 21-22
 om tvangsakkord i konkurs 200 n. 1
 om tvangsakkord udenfor konkurs 206 n. 1
 om international og internordisk skifteret 324 n. 6-9, 335 n. 1
- Konkursloven*, dens tilblivelseshistorie 2, 20
- Konkursmassen* 51 ff. (§ 8)
 i international ret 322 ff.
- Konkursordenen* 88 ff. (§ 12)
 dens anvendelse i gældsfragælsesboer 257
 i gældsvedgælsesboer 266
 ved frivillige likvidation 290-91
 ved frivillig akkord 232
 i international konkursret 321, 330-31
 i internordisk konkursret 344-45
 og i internordisk dødsboskifte 355-56
- Konkursprivilegier* 88 ff., 92-100
- Konkursregulering* 164-166
 ved frivillig likvidation 293, 234
- Konkursret*, formel og materiel 3, 50, 322, 338 ff.
- Konkurssurrogat* 199
- Konkursværneting* 9-13
- Konventionalbod* 77, 165
- Kostpenge* 96
- Kreditorautonomi* 17-18, 167-70
 (§ 16) 175 ff. (§ 18)
 tal eller vægt? 170
- Kreditorbegunstigelse*, se *begunstigelse*, *særaftaler* og *ligelighedsprincippet*.
- Kreditorudvalg*, medlemmernes honorar 185
 valg af 185
 deres virksomhed 185-86, 175
- Kreditsalg*, afkræftelse af tilbagelevering af varer købt på kredit 123
- Kreditspilde*, rekvirentens ansvar herfor ved ulovlig konkursbegæring 43
- Kriminel undersøgelse* mod skyldneren i konkursboer 185
- Kundgørelse* af konkurs 45, 171
 af akkordforhandling 210
 af konkurs i internordisk ret 342
- Kunstig kreditorbegunstigelse* 159, 164
 se igrønt *begunstigelse*
- Kurator* i konkursboer 179-85
 i dødsboer 259
- Kvalificeret* majoritet i tvangsakkord 203, 212

- Kære* eller anke 310 ff. (§ 30)
 fremgangsmåden ved 317
 overfor konkursdekret 43
 ved tvangsakkord i konkurs 226-28
 af afgørelser om offentligt eller privat skifte 242 n. 26
 af afgørelser om uskiftet bo 280
 udelukkelse af 313-14
 dens suspensive virkning 317-18
Kærefrist 315
- Legatar* eller arving 238 n. 10
 ingen indflydelse på behandlingsmåden 238
 indsigelser overfor eksekutors behandling 272 n. 7
Leje, se *busleje*
Lejlighed, retten hertil ved separation eller skilsmisse 283
Lex rei sitae 321, 322, 330-31, 339 ff., 346
Ligelighedsprincippet ved konkurs 47, 80, 88
 dets tilbagevirkende kraft 103
 ved frivillig akkord 231-33
 ved frivillig likvidation 291
 ved tvangsakkord 223-24, 225, 227
 ved tvangsakkord i konkurs 204, 205
 ved tvangsakkord udenfor konkurs 213-14
 i internordisk konkursret 336
Likvidation, frivillig 287 ff. (§ 34 II B), 235
 af banker og sparekasser 34, 36
Likvidationsakkord 200, 204 n. 13, 212 n. 31, 215 n. 39
Likvidator i aktieselskaber 40, 287
Livrenter, afkræftelse af 137
Livsforsikring, afkræftelse af 137
 inddragelse under konkursmassen 52 n. 9
Livsforsikringselskab 287
- Løvordnet likvidation* 287-88
 Konkurskonventionens anvendelse 349-50
Lotterigevinst 54
Lægebonorar 99
Lærlinge, lærekontraktens bortfald ved konkurs 53
Lønkrav i konkursordenen 96-98
- Majoritet* på skiftesamling ved tvangsakkord 203, 211-12
Manglende betalingsevne som konkursgrund, se *insolvens*
Massekrav, begreb 72 ff
 plads i konkursordenen 90
Materiel konkursret 3, 50, 322, 338 ff.
Medhjælper, lønkravets plads i konkursordenen 96
 konkursregulering af kontrakten 164
Medhjælper, skifterettens 260-61
 »Mellemdøde« børn 280-81, 55 n. 27
Mellenrente 83
Mellenrigsloven 335
Midlertidig bestyrer i konkursboer 171, 172-74, 299
Mindreårige kan ikke deltage i privat skifte 239
Missio in bona 17
Modeltraktat, Haagerkonventionen 320 ff.
Modfordringer, skifterettens kompetence til at påkende 299, 301
Modregning overfor konkursboer 71
 overfor dødsboer 299, 301
 ved frivillig likvidation 291
Morarenter i konkursboer 77, 82
Motorafgifter 91 n. 8, 95 n. 27
Myndighed som betingelse for konkursbegæring 25
 og for deltagelse i privat skifte 239-40, 244
 men ikke for hensiden i uskiftet bo 245

- Nationalitetsprincippet* contra domicilprincippet i internordisk dødsboskifte 352 ff.
- Negotiable dokumenter*, rådighedsberøvelse ved konkurs 58
i internordisk konkursret 347
i internordisk dødsboskifte 356
- Norsk konkursret* 21, 180 n. 21
tvangsakkord 197 n. 6, 200 n. 1, 206 n. 1
dødsboskifte 354 n. 10
- Nova* i appellen 317
- Nærpåvørende*, afkræftelse af retshandler med 138-41, 149
- Objektivt bestemt afkræftelse* 104, 113, 143, 150, 166, 218, 339
- Offentligt skifte* 236 ff., 246 ff. (§§ 27-31)
- Omgørelse* af skifteretskendelser 43, 280, 295-96
- Omkostninger* ved tvangsakkord 215
- Omstødelse* udenfor de i Konkursloven nævnte afkræftelsestilfælde 154 ff (§ 15)
- Omsætning* til penge af krav mod konkursbo 84
til dansk mønt 84
- Opbud* 19, 154
- Opfyldelsesværneting* i international konkursret 329-30
- Oplysningspligt* i tvangsakkord 211
- Oppebørselsbetjente*, krav mod 92 n. n. 10 og 14
- Oprejsningsbevilling* 315
- Oprykningsret* ved afkræftelse af foranstående prioritet? 144
- Opsparing*, bunden 51 n. 8
- Opsættende virkning af anke eller kære* af konkursdekret 43
af udkast til udlodning i konkursbo 193, 317-18
af opgørelse i dødsbo 263, 317-18
af afgørelser i tvangsakkord 227
- Ordinære skifteretter*, almindelige 5-6
specielle 7-9
- Ordre public* 321
- Overlevelsesrenter*, afkræftelse af 137
- Oversættelse* efter de nordiske konventioner 343
- Panterettigheder*, afkræftelse af 125-32, 142, 144, 148
fyldestgørelse ved konkurs 85 ff., 193
fyldestgørelse ved dødsboskifte 251, 253, 257, 262
i internordisk konkursret 341, 344 ff.
håndpanthavers separatiststilling 65
underpanthavers plads i konkursordenen 91-92, 100-01
ved tvangsakkord 223
ved tvangsakkord i konkurs 203, 204
ved tvangsakkord udenfor konkurs 212
realisation af pantsatte genstande i konkursboer 183 (se iøvrigt *realisation*)
sikringsakten 128-30
- Pantbavers stemmeret* på skiftesamlinger 176
- Partsafhøring* og partsed i skiftesager 308
- Penges inddragelse* under konkursen 64
- Personlige rettigheder* holdes udenfor konkursmassen 51
efter Konkurskonventionen 340-41
- Pligt til at erklære sig konkurs* 28-29
jfr. 8, 25, 201, 206
- Privatakkord* 195-96, 231 ff.
- Privat skifte* 277 ff. (§ 32)
arveanmeldelse 279

- betingelser 238-42
 fallentens deltagelse i 55
 judiciel afgørelse herom 242, 294
 n. 4, 296, 311
 hvornår boet anses sluttet 243 n.
 28
- Privilegerede krav*, plads i konkurs-
 ordenen 92-100
 udlodning ved konkurs 193
 i gældsfragåelsesboer 251, 257, 261
 ved tvangsakkord i konkurs 203,
 204
 ved tvangsakkord udenfor kon-
 kurs 212
 i internordisk dødsboskifte 355-56
- Procedure* for skifteretten 308
- Proces*, fallentens optræden under
 58-61
 konkursboers indtræden i 58-61
 dødsboers indtræden i 254-55
- Pro forma* 106, 141
- Proklama* i konkursboer 187-89
 i gældsfragåelsesboer 251, 255-56,
 261
 i gældsvedgåelsesboer 264
 overfor længstlevende ægtefælles
 kreditorer 268
 ved privat skifte (arveproklama)
 278
 ved ægtefælleskifte 285
 reglerne i Dødsbokkonventionen
 352-53
- Prækclusion*, se proklama
- Præskriptionsfristen* ved afkræftel-
 sessøgsmål 152
- Præventivakkord* 18-19, 197, 206 ff.
- Prøvelse af fordringer* i konkurs-
 boer 176, 188, 189-90
 i gældsfragåelsesboer 256-57
- Pønialstipulation* 77, 165
- Rabat* ved konkurs 83
 ved tvangsakkord 214
- Ratebetalinger* i tvangsakkord 212
 n. 29
- Realisation* af ejendele i konkursbo
 183
 i gældsfragåelsesbo 251, 258
 i gældsvedgåelsesbo 265
 ved privat skifte 277
 ved kap. 6-skifte 285
- Reassumption* af konkursboer 194
 af privat skiftede boer 243 m. n. 28
 af dødsboer udlagt for begravel-
 sesomkostningerne 246
 af dødsboer sluttet efter Skl. § 43:
 261 n. 47
 af »mellemdøde« børns boer 280-
 81
 af kap. 6-skifter 285
 i h. t. Dødsbokkonventionen 296-97,
 301, 352-53
- Registrering* i konkursboer 6, 13,
 171, 174
 i dødsboer 6, 248
 ved kap. 6-skifte 285
 i internordisk skifteret 343, 355
- Regnskabsførelse*, skifterettens 7,
 297-98
- Regresret* overfor konkursboer 77
- Renter* i konkursboer 77, 82
 i tvangsakkord 214
- Renteforsikringer*, afkræftelse af
 137
- Repartition* 6, 193-94
- Res judicata*, se *retskraft*
- Restitutionskrav* ved afkræftelse
 146-51
- Retlig interesse* som betingelse for
 konkursbegæring 12, 31, 252 n. 8
 som betingelse for at appellere
 skifterettens afgørelser 315-16.
- Retsafgift* i skiftesager 309 n. 15
- Retsforfølgningsskridt*, se *udlæg*, *ud-
 pantning*, *tvangsauktion* og *indivi-
 dualforfølgning*.
- Retsforlig*, tvangsakkord som 221-
 22, 225-26
- Retskraft*, skifteretsafgørelsens 301-
 03

- særlig om tvangsakkordkendelser 303
- af tvangsakkord efter Konkurskonventionen 348
- ved udenlandske konkursdekreter 321, 327-28, 336-37
- efter Konkurskonventionen 348
- efter Dødsbokonventionen 356
- Retsmidler* mod skifteretsafgørelser 310 ff. (§ 38). Se iverdigt *anke* og *kære*.
- Retspant*, konkurskreditorernes 48
- stilling ved konkurs 65
- Retsvidner* ved skifteforretninger 6
- »*Retsværnbestemmelser*« 104, 113, 143, 150, 166, 218, 339
- Rettergangsbøder* 305
- Rettergangspoliti* 305
- Ret til at erklære sig konkurs* 24-29
- Revision* af eksekutorboer 275
- af skifterettens regnskaber 297-98
- Røveriplakaten* 325-26
- Rådighedsberøvelse i konkursboer* 58
- overfor længstlevende ægtefælle 269-70
- Rådighed over konkursboer* 47-48
- over tvangsakkordboer i konkurs 205 m. n. 23
- over tvangsakkordboer udenfor konkurs 215-16
- Sagfører*, som midlertidig bestyrer 173
- som kurator 181, 184
- klientkontomidler 64, 190 n. 8
- Sagførerfuldmægtig* kan ikke møde for kurator på skiftesamling 184
- Sagførersalær* for anmeldelse af fordring i konkursbo 79
- Sagsomkostninger*, hvornår krav herpå anses stiftet i borgerlige sager 78, i straffesager 79
- for skifteretten i alm. 303-04
- Salær*, se *honorar* og *sagførersalær*
- Sameje* 1, 282, 286 n. 16
- Samlevende*, skifte mellem 283
- Sanering* ved tvangsakkord 196-97
- Selskaber*, konkurs 25-26, 40
- likvidation 199
- tvangsakkord 202 n. 5
- værneting 10
- efter Konkurskonventionen 337
- Selverbørv*, inddrages ikke under konkursmassen 54
- Separation*, skifte ved 282 ff.
- underholdsbidragets stilling ved konkurs 78
- Separatister*, ex jure domini 63-64
- ex jure crediti 64 ff.
- i gældsfragåelsesboer 253, 256 n. 24
- krav overfor dødsboer i alm. 299
- Servitut*, stillingen ved konkurs 65
- Sikkerhedsstillelse*, ved skyldnerens konkursbegæring 28
- ved kreditors konkursbegæring 31
- for ansvar for ulovlig konkurs 33
- skifterettens medhjælper 260
- Sikkerhedstransport*, afkræftelse af 125 n. 50, 129
- Simple gældsbreve*, afkræftelse af pant i 129
- Simple krav*, plads i konkursordenen 101
- udlodning ved konkursboets afslutning 193
- Sindssyge*, deltagelse i privat skifte n. 239 n. 12
- Sindssygehospital*, hjemtinget for personer døde på 9 n. 22
- Skadesforsikringselskaber*, konkurs 14 n. 3, 26 n. 13, 288
- likvidation 288, 287 n. 18
- Skadeløsbreve*, afkræftelse af 131
- Skatter*, ved akkord 195 n. 2
- ved konkurs 78, 94-96
- efter Konkurskonventionen 345-46
- efter Dødsbokonventionen 355

- Skibe*, afkræftelse af pant i 100, 132
 efter Konkurskonventionen 339
 n. 13, 347
- Skibsredere*, behandlingsmåden af
 deres konkursboer 7-8
 særlige konkurserklæringsgrunde
 33-36
 pligt til at indgive konkursbegæ-
 ring 28
 tvangsakkord for 201, 206, 217
 n. 51
- Skifte*, begreb 1 ff., 282
- Skifteafgift* i eksekutorboer 16 n. 16,
 271, 275
 i konkursboer 67, 69, 73, 90
 i gældsvedgåelsesboer 266 n. 7
 ved ekstradition til privat skifte
 244 n. 33
 revision af beregningen af 297
- Skiftebehandlingens* judicielle ka-
 rakter 294 ff.
- Skiftetøger* 6
- Skifteekstrakt*, tinglyst 266
 stilling ved konkurs 92, 101
 i nordisk dødsboskifte 354
- Skifteforvaltere* 5 ff.
 deres virksomhed som kasse-
 betjente 297
- Skiftekommissarier* 14, 168
- Skifteloven* 1 ff., 236
- Skifteprotokoller* 6
- Skifteret*, begreb 1
- Skifteretskendelser*, se *retskraft*,
eksekutionskraft og *retsmidler*
- Skifterettens medhjælper* 260-61
- Skifteretter*, almindelige 5
 bevisførelse for 308
 ekstraordinære 14 ff. (§ 3)
 deres afgørelses retskraft 303-
 05, 278
 deres afgørelses retskraft 301-03
 kompetence 299 (§ 6)
 procedure for 306 ff. (§ 37)
 regnskaber og kasseeftersyn 7,
 297-98
- rettergangs bøder og rettergangs-
 politi 305
 specielle 7 ff.
 specielle kompetence 9 ff.
 sagsomkostninger ved 303-04
- Skiftesamling* i gældsfragåelsesboer
 257
 i gældsvedgåelsesbo 265
 i konkursbo 175 ff. (§ 18)
- Skiftesession* 175 n. 3
- Skilsmisse*, skifte ved 282 ff.
 underholdsbidragets stilling ved
 konkurs 78
- Skyldnersvig* ved frivillig likvida-
 tion 292
 overfor konkursboer 157-62
 overfor tvangsakkordboer 216, 224
- Slutning* af konkursboer 191-94
 (§ 20)
 af dødsboer 262-63
- Slægtskabsforhold*, bevis herfor i
 dødsboer 239
- Sociale udvalg*, skifteretternes ind-
 beretningspligt til 255 n. 17
- Sparekasser*, likvidation af 26, 34, 36,
 288
 kan ikke erklæres konkurs 26
- Specialkonkurs* 10, 319, 329, 337, 350
- Specielle kompetence*, skifterettens
 9 ff.
- Specielle skifteretter* 7 ff.
- Stadsrædelse af tvangsakkord* i kon-
 kurs 205
 udenfor konkurs 213-15
- Staten*, konkurs over 26
- Statstidende*, bekg. af konkurs i 171
 proklama i gældsfragåelsesbo i 255
- Stemme flerhed* på skiftesamlinger, i
 konkursboer i alm. 177
 ved valg af kreditorudvalg 185
 ved valg af kurator 179-81
 ved tvangsakkord i konkurs 203,
 udenfor konkurs 211-12
 i gældsfragåelsesboer 257, 261
 i gældsvedgåelsesboer 265

- Stemmeret*, i konkursboer 176-77
ved tvangsakkord i konkurs 203-04
udenfor konkurs 211-12
i dødsboer 257-58, 261, 265
- Stiftelsestid*, afgørende for om konkurskrav foreligger 76-79
afgørende for fortrinsretten 91
- Straf* for at undlade at erklære sig konkurs 29
for skyldnersvig 157 ff., 216, 224
- Stævning*, bruges ikke i skiftesager 306
om ankestævninger 316
- Subsidiært skifte*, begreb 13
i international konkursret 328 ff.
i internordisk skifteret 342-43, 355
- Suspensiv virkning*, se *opsættende virkning*
- Svensk konkursret* 21, 180 n. 21
tvangsakkord 200 n. 1, 206 n. 1
dødsboskifte 236 n. 1, 237 n. 6, 354 n. 10
- Sygehjælp*, fordring herfor i konkursboer 99
- Syn og skøn* i skiftesager 308
- Særaftalers* ugyldighed ved tvangsakkord 204, 213 n. 34-35
ved frivillig akkord 232-33
- Særbegunstigelser*, se *ligelighedsprincippet*
- Sø- og Handelsrettens skifteafdeling*, sammensætning, kompetence 7-8
anke og kære til Højesteret 8, 315
- Søpanteret* 91
- Telefon*, inddragelse under konkursen 51 m. n. 3
retten hertil ved separation og skilsmisse 283 n. 5
- Testamentseksekutorer*, se *eksekutorer*
- Tiende* 90
- Tilbagedatering* af konkursen, se *objektivt bestemt afkræftelse*
- Tilbageholdsret*, konkursboets 64
tredjemands 65
efter Konkurskonventionen 341 n. 18
- Tilbagesøgningskrav* mod fallentens medkontrahent ved afkræftelse 144-46
- Tilbagetagelse* af konkursbegæring 42
- Tillidsmænd* i tvangsakkord 208, 220, 223
- Tilsyn* med privat skifte 243, 244, 278-79
med eksekutorboer 275-77
- Tinglysning* overfor gældsfragælsesboer 253
af offentligt skifte 252-53
af konkurs 58, 171
ikke af konkursbegæring 45
unødvendig ved tvangsakkord udenfor konkurs 210
i international konkursret 322, 330-31
efter Konkurskonventionen 339, 342
- Tinglysningsafgift*, kravets plads i konkursordenen 95 n. 27
- Tinglyst skifteekstrakt* 266
stilling ved konkurs 92, 101
i nordisk dødsboskifte 354
- Tjenestekontrakter*, konkursboets adgang til at indtræde i 53
lønkravets plads i konkursordenen 96-98
konkursregulering af 164-66
regulering ved frivillig likvidation 293
- Toldafgift* 91
- Tort*, godtgørelse ved ulovlig konkurs 43
- Trangsbeneficiet*, se *beneficium competentiae*
- Transport* af fordringer, afkræftelse af 119, 125 n. 50
- Tredieinstansbevilling* i skiftesager 314

- Trediemands gæld*, afkræftelse af pantstiftelse for 131
- Tvangsakkord* i konkurs 192-93 og 200 ff. (§ 22)
- udenfor konkurs 192-93 og 206 ff. (§ 23)
- virksomheder 220 ff. (§ 24)
- bortfald ved skyldnerens død? 202 m. n. 6
- udsættelse af konkursbegæring for at gennemføre 38 ff.
- i international skifteret 331-32
- i internordisk skifteret 348, 350-51
- Tvangsakkordloven* 8, 20, 197-98
- Tvangsauktion* afskæres normalt ved konkurs 80
- se igrødt *realisation*
- Tvangsfuldbyrdsesskridt*, afkræftelse af 132-35
- se igrødt *individualforfølgning*
- Tyendekrav*, se *tjenestekontrakter*
- Tysk akkordret* 197 n. 6, 206 n. 1
- 226 n. 19
- dødsboskifte 236 n. 1
- konkursret 21 n. 15, 61 n. 20, 73 n. 41, 84 n. 20, 154 n. 4
- Udeblivelse* i skiftesager 309
- Udelukkelse* af individualforfølgning, se *individualforfølgning*
- fra tvangsakkord 200-01, 206-07
- Udenlandske konventioner* 321
- konkursboers kompetence 328-29
- Udlandet*, konkurs i 319 ff. (§ 39), 335 ff. (§ 41)
- dødsboskifte i 332 ff. (§ 40), 351 ff. (§ 42)
- tvangsakkord i 331-32
- behandling af dødsboer efter danske døde i 10, 333-34
- Udlevering* af effekter til udenlandske konkursboer 329-30
- til nordiske konkursboer 343
- til nordiske dødsboer 355
- Udlodninger* i konkursboer 193-94
- i gældsfragælsesboer 262
- Udlæg*, afkræftelse af 113-15, 133-35, 142-43
- erstatningsansvar overfor boet efter fyldestgørelse 148
- i h. t. Rpl. § 478: 67, 134
- separatiststilling ved konkurs 65, 68, 80
- stilling ved efterfølgende konkurs eller død 305
- efter Konkurskonventionen 340
- udelukkelse af udlæg, se *individualforfølgning*
- Udlæg efter vurdering*, arvingernes ret til 262
- Udpantning*, afkræftelse af 134
- stilling ved konkurs 65
- efter Konkurskonventionen 340
- Udsalg* under konkurs 174
- Udsættelse* med behandling af konkursbegæring 38
- i dødsboer for at afvente begæring om privat skifte 247
- i skiftesager 309
- Udtagesret*, efter Rpl. § 509: 52, 267 n. 3
- ægtefællens 266
- efter Konkurskonventionen 341
- efter Dødsbokonventionen 354
- Uforfalden fordring*, afkræftelse af overdragelse af 119, 120 n. 39
- stilling i dødsboer 262
- stilling i konkursboer 83
- stilling i tvangsakkord 217
- Uforfalden gæld*, afkræftelse af betaling af 123 ff.
- omstødelse af betaling af 160 ff.
- Ugyldighed* af tvangsakkord 223-26
- Ulykkesforsikring*, inddragelse under konkursmassen 51
- præmiekravets plads i konkursordenen 98
- Umyndige*, afkræftelse overfor 114 n. 25, 115 n. 31

- kan ikke forlange konkursbehandling 25
- om deltagelse i privat skifte 239, 244, 278
- om vedtagelse af gæld 248-49
- om uskiftet bo 245
- skifterettens varetagelse af umyndiges krav iøvrigt 257-58
- Umyndiggjorte*, se *umyndige*
- Underbalance*, som afkræftelsesgrund 113
- som konkursgrund 27, 30-31
- Underholdsbidrag* i konkursboer 78
- Underhåndssalg* ved konkursboer 179 n. 17
- af pantsatte genstande ved konkurs 183
- Underhåndsstadiet* i tvangsakkord 207-08, 216-17
- Underpant i fast ejendom*, fyldestgørelse ved konkurs 66-71, 85-88
- plads i konkursordenen 91
- afkræftelse af 129-31
- fyldestgørelse i dødsboer 253, 257
- Underpant i løsøre*, fyldestgørelse ved konkurs 85-88
- plads i konkursordenen 100-01
- afkræftelse af 132, 143
- fyldestgørelse i dødsboer 257
- Underretning* om dødsfald til arvinger og legatarer 248
- til anmeldte fordringshavere, hvis krav bestrides 306-08
- til fordringshavere efter Konkurskonventionen 342
- Understøttelse* til fallenten 62
- Undtagelsesværneting* ved konkurs 11-12
- Undvigelse for gæld*, betydning ved afkræftelse 107
- konkursgrund 36-37, 41
- konkursværnetinget ved 11-12, 37
- Universaleksektion* 47
- Universalitet, konkursens*, 10, 319-20, 321, 336 ff.
- Unødig trætte*, bøde for 305
- Uopsigelige kontrakter*, konkursregulering af 164
- regulering ved frivillig likvidation 293
- Urådighed* som konkursprincip 47
- principets tilbagevirkende kraft 103
- fallentens 58 ff., 55-56
- om ... bortfalder ved konkursens slutning 191-92, 194
- ved frivillig akkord 233-34
- ved tvangsakkord i konkurs 205
- m. n. 23
- ved tvangsakkord udenfor konkurs 215-16
- udelukker ikke privat skifte 240, 55
- Uskiftet bo* 279 ff. (§ 33)
- betingelser 245
- fallentens samtykke til 55-56
- skifterettens omgørelsesadgang 280
- i internordisk skifteret 351-52
- Usædvanlige betalingsmidler*, afkræftelse af betaling med 160
- omstødelse af betaling med 160
- Valg* af bobestyrelse i alm. 177
- af kreditorudvalg 185
- af kurator 179-81
- Vanhjennelskrav*, præklusion af 253 n. 12
- Varmebidrag* ifølge huslejekontrakt, deres plads i konkursordenen 93 n. 18
- Vedgåelse* af gælden 238-43, 248-50
- Vedgåelsesbo* 263 ff. (§ 29), 248-50
- Vedtagelse* af værneting 13
- af Konkurslovens regler ved frivillig likvidation 289 ff., 235
- Vedvarende kontraktforhold*, konkursregulering af 164
- regulering ved frivillig likvidation 293

- Veksler*, afkræftelse af betaling af
112-13
afkræftelse af betaling med veksl-
ler 120
- Venditio bonorum* 17
- Ventende arv*, fallentens afkald på 55
afkræftelse af afkald på 56, 139
- Vidneførsel* i skiftesager 308
- Vidner* ved registrering 6
- Vindikationsret* ved afkræftelse
144-46
ved omstødelse 163
- Vurdering* i konkursboer 174
i dødsboer 248
ved kap. 6-skifte 285
- Værger*, krav mod ... ved konkurs
92-93
beskikket for fraværende arvinger
241
beskikket for længstlevende ægte-
fælle 270
deres stilling ved gældsvedgåelse
248-50
- Værneting* i alm. 9-13
arvingers fælles værneting i ved-
gåelsesboer 264
for danske i udlandet 10
- for foreninger og selskaber 10
for længstlevende ægtefælle 269
ved skifte mellem ægtefæller 13,
286
vedtagelser om 13
ved afkræftelsessøgsmål 152
ved konkurs efter K. L. §§ 41 11-
12, 36-37
undtagelsesværneting 9, 11-12
i internationale forhold 10-12
som betingelse for Konkurskon-
ventionens anvendelse 337-38 og
351 (om tvangsakkord)
ved Dødsbokonventionen 353-54
- Vågekones* krav i konkursboer 99
- Ægtefæller*, afkræftelse af retshand-
ler mellem 139-40
konkurs over 25, 57
skifte ved den enes død 266 ff.
(§ 30)
skifte i begges levende live 282 ff.
(§ 34 I)
uskiftet bo 279 ff. (§ 33)
værneting ved skifte 13, 286
- Åbning* af tvangsakkordforhandling
209-10